СА-200, струминний апарат виготовлен. спеціалістами ін-ту ВНДІБПГ Я. Д. Паршиним, М. М. Безуглим на початку 70-х. Призначен. для провітрювання тупиков. гірнич. виробок. Продуктивність 60-120 куб. м/хв. Маса 12 кг.

Сабан, давня назва різновиду орана на Криворіжжі.

Сабанов Григорій Луарсайович (20.4.1910, Грузія-2.4.1968, Цхінвалі). Герой Рад. Союзу (1.11.1943). Освіта початкова. Працював у кол-пі в Півд. Осетії. Уч. ВВВ з лист. 1941. У скл. 496 окрем. розвід. роти 236 СД визволяв Кр. Ріг, на підступах захопив 2 "язика". Працював в м. Цхінвалі. Нагороджен. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Сабатинівська культура, археологічна культура епохи пізньої бронзи. Мала поширення у Півн. Причорномор'ї. Входить до скл. зрубної культури. Назва від поселення, розкопаного поблизу с. Сабатинівка Кіровоград. обл. На Криворіжжі 18 поселень підпадають під С. к., 2 з них досліджені.

Сабе (цабе), команда, що подавалася волам погоничем при повороті ліворуч у давні часи на Криворіжжі.

Сабур, рослина алое у давнину на Криворіжжі.

"Савалан", міська громадська організація азербайджанців створена у берез. 1998. Президент А. А. Заргалов.

Саватєєва Марія Платонівна (7.9.1937, Свердлов. обл.). Засл. металург України (1986). Освіта н/середня. У 1960-1989 моторист, дозувальник, транспортерник Криворізьк. коксохім. з-ду. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Савва Лев Олександрович (1912, Уральськ- ?). Гірнич. керівник. Зак. Моск. ін-т кольорових металів і золота (1937). У 1955-1962 голов. інж. РУ "Першотравневе". Умілий організатор процесу видобутку руди. Доля невідома.

Савейкіна Тамара Миколаївна (12.12.1956, Кр. Ріг). Пед. керівник, художник. Зак. Одес. педін-т (1980). Вихованка СШ № 54. З 1980 учитель, з 1984 завуч, з серп. 2001 директор худ. школи № 1. Працює у галузі живопису, пейзажу, графіки, натюрморту. Умілий організатор процесу виховання юних художників. Уч. виставок, їх організатор.

Савельєв Віктор Дмитрович (1.6.1918, Саратов - червень 1976, там же). Генерал-майор (1960). Заслуж. військ. льотчик СРСР (1965). Зак. Оренбурзьке авіауч-ще (1941), курси при Акад. Генштабу (1961). Уч. ВВВ з червня 1941. Ком-р ланки, ескадрильї АДД. Літав на Бориспіль, Харків, Крим, Київ, Берлін. Здійснив 151 б/вильотів, тричі горів у повітрі. Партизанив у Білорусі. У 1959-69 ком-р Криворізьк. підшефного авіаз'єднання. Нагороджен. орд. Червоного Прапора (4), Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки (3), медалями.

Савельєв Олег Олексійович (15.9.1937, Саратов). Чл. САУ. Зак. Ленінград. ін-т живопису (1966). З 1956 працював в ін-ті "Ленпроект". З берез. 1968 по берез. 1975 голов. архітектор міста, нач. архітектурно-планувальн. управління міськвиконкому. Брав участь у плануванні нових мкрн, траси швидкіс. трамваю.

Савельєва, вулиця житломасиву ім. Чкалова в Дзерж. р-ні. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мав назву провулок Партизанський. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 800 м. Пл. 4,2 тис. кв. м. Має 37 приват. будинків. Названа на честь Савельєва (Петрова) Максиміліана Олександровича (1884-1939), журналіста, держ. діяча. Обслуговує 51 в/з.

Савенко Геннадій Анатолійович (червень 1952, Бєлгород. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1974). У 1974-1983 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Центральна", у 1983-1985 нач., з 1986 голов. інж. шахти "Ювілейна" РУ ім. XX партз'їзду. Умілий керівник процесу видобутку руди. Веде актив. громадську роботу.

Савенко Леся Яківна (10.9.1938, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1976 комірник з-ду "Ремгірмаш"/ ВАТ "РЕГОМ". Наставник, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагороджен. орд. Трудової Слави 3 ст.

Савенко Пантелеймон Іванович (7.8.1895, Дніпропетров. обл.-11.3.1971, Київ). Укр. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т(1926). У 1926 геолог Криворізьк. геологорозвід. управління. Вивчав родовища бурого і кам'яного вугілля. У червні 1937 безпідставно

заарештований. У 1939-1955 керував пошуками родовищ вугілля на Півн. У 1948 відкрив Кайєрканське родовище вугілля.

Савенко Савелій Кузьмич (24.8.1910, Луганська обл. - ?). Гірнич. керівник. Зак. Моск. ін-т кольор. металів (1941). Уч. ВВВ. У 1946-1959 ст. викладач, доцент Моск. ін-ту кольор. металів. У 1959-1962 декан Красноярськ. ін-ту кольор. металів. У 1962 ректор Норильськ. ін-ту кольор. металів. У 1962 ректор Норильськ. індустр. ін-ту. У 1963-1981 доцент кафедри руднич. вентиляції КГРІ. Почес. диплом ВДНГ. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Савинов Микола Миколайович (27.7.1949, Казахстан). Керівник правоохоронців. Зак. Харків. юр. ін-т (1982). У 1966-1968 токар КЦРЗ. У 1968-1971 трубоукладач тр-ту "Криворіжшляхводбуд". У 1971-1980 міліціонер окрем. водного дивізіону, інспектор відділу кадрів УВС Кр. Рогу. У 1983-1989 нач. відділу боротьби із злочинністю серед неповнолітніх, нач. відділу профілактики, нач. відділу дільнич. міліціонерів. У 1997-1998 виконував обов'язки нач. Сакс. РВВС. Полковник міліції. Відмінник міліції. Мав більше 50 заохочень по службі.

Савинок Віктор Юхимович (28.5.1931, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта середня. Вихованець СШ № 11. У 1947-1959 тесля, вантажник, скреперист, підривник дільниці № 4 ш. ім. Ворошилова. Бригаді першій у Кривбасі присвоєно звання Комуністич. Праці (1954). У 1959-1976 бригадир ш. "Саксагань" РУ ім. Дзержинського. Одна з кращих гірницьк. бригад Кривбасу. Встановив 2 всесоюз. рекорди з проходки підповерх. виробіток (500 м) у 1971-1972. Раціоналізатор і наставник. Ініціатор труд. починів. Бронз. медаль ВДНГ. Премійован. легковим автомобілем від Мінчормету СРСР (1976). Згодом працював в лабораторії наук. організації праці. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Савиренка П. Т. трудова біографія пов'язана з РУ ім. Кірова. Уч. ВВВ. З кінця 40-х працював в шахтах рудника. Почес. гірник СРСР. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Савицька Лідія Антонівна (27.10.1937, Донецька обл.). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. технологіч. тех-м (1968). У 1954-1978 пекар, тістовод, майстер, у 1978-2001 нач. ВТК хлібоком-ту № 2/ВАТ "Криворіжхліб". Започаткувала виготовлення кількох сортів хлібобулоч. виробів. Наставник. Виховала кілька поколінь пекарів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Савицька Наталя Іванівна (11.7.1955, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1981). З 1981 лікар, з 1982 зав. педіатрич. відділенням, з 1992 голов. лікар 1-ї міськ. дитяч. лікарні. Умілий організатор процесу лікування дітей.

Савицький Іван Іванович (1913, Кіровоград. обл.-16.11.1994, Кр. Ріг). Герой Соц Праці (1958). Видатний організатор гірнич. виробництва. Зак. КГРІ (1936). У 1928-1931 прохідник і кріпильник ШУ ім. Фрунзе. У 1936-1941 нач. дільниці, голов. інж. ШУ ім. Орджонікідзе. У 1941-1950 голов. інж. Гороблагодатськ. ШУ на Уралі. У 1950-1955 голов. інж. Камиш-Бурунськ. залізоруд. ком-ту. У 1955-1957 нач. інспекції "Укрголовруда" Мінчормету України. З трав. 1957 директор ПівдГЗК. Засл. шахтар України (1983), засл. винахідник України. Канд. тех. наук. Автор наук. праць, володар авторськ. свідоцтв. Вивів ком-т на проект. потужність. Уміло керував процесами збагачення. Створив побутову інфраструктуру для робітників ПівдГЗК. Удостоєн. орд. Трудового Червоного Прапора, став переможцем у всесоюз. змаганнях. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (3), Дружби народів.

Савицький Леонтій Іванович (13.6.1934, Латвія.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1961-1989 електрозварник БУ № 2 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Передовик, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Савицький Олексій Григорович (1.1.1930, Воронезька обл.). Гірнич. керівник. Зак. Свердлов. гірнич. ін-т (1953). У 1953-1960 майстер, ст. контролер тр-ту "Вахрушеввугілля" (Свердлов. обл.), голов. інж. вуглезбагач. фаб-ки тр-ту "Волчанськвугілля". У 1960-1964 керівник групи в проект. ін-ті м. Новомосковськ Тульськ. обл. Досліджував вугілля Підмосковного басейну. У 1964-1978 керівник групи лабораторії збагач. руд, нач. дослід. виробництва ін-ту "Механобрчормет". У 1979-1982 голов. спеціаліст ін-ту "Кривбаспроект". У 1982-1984 нач. Кольськ. відділення ін-ту "Механобр". Створив експеримент. базу в Апатитах. У 1984-1990 керівник групи, заст. нач. відділу ін-ту "Механобрчормет". Автор 20 наук. праць, володар патенту. Бронз. медаль ВДНГ.

Савицького, вулиця житломасиву ПівдГЗК Інгулецьк. р-ну. Забудова тривала у 1954-1956. Сформувалася у середині 60-х. До 1975 мав назву провулок 1-й Громадянський. Згодом звалася Громадянською і Гайдара. У 1995 перейменована на вул. Савицького- кол. директора ПівдГЗК. Довж. 250 м. Має 3 4-поверх. будинки ЖКВ ПівдГЗК. Обслуговує 26 в/з.

Савицького І. І. меморіальна дошка, встановлена у 1998 на будинку № 5 по вул. Савицького в Інгулецьк. р-ні. Напис на граніті свідчить, що вулиця названа на честь Героя Соц.Праці І. І. Савицького.

Савін Дмитро Олександрович (11.12.1937, Миколаїв. обл.-26.5.1986, Кр. Ріг). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1978). У 1959-1960 наладчик тр-ту "Криворіжбудшлях". У 1961-1962 ст. інж. домобудівельного з-ду. У 1963-1977 ст. інж. вироб. бази № 2, нач. рем. -мех. цеху ДБК. У верес. 1977-трав. 1986 нач. ДБК. Мав авторські свідоцтва. Уч. ВДНГ СРСР. Умілий організатор виробництва. Один з кращих організаторів будіндустрії Кривбасу. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Савін Микола Маркович (15.10.1921, Молдова.). Почес. металург. Освіта н/середня. У 1939 служив на Румун. королівськ. флоті. Уч. ВВВ у скл. труд. армії. Брав участь в евакуації Харків. трактор. з-ду. У 1943-1954 підручний, сталевар Челябінськ. металург. з-ду. У 1954-1960 обер-майстер Комунарськ. металург. з-ду. Визнавався кращим у галузі. У 1960-1972 обер-майстер мартен. цеху з-ду "Криворіжсталь". Створив власну школу майстерності. Один з кращих майстрів мартен. виробництва в Україні. Раціоналізатор і наставник. Нагороджений орд. "Знак Пошани".

Савкун Олександр Миколайович (24.5.1954, Кр. Ріг). Художник. Зак. КГРІ (1976). У 1976-1978 голов. механік ш. ім. Леніна. У 1978-1987 художник міськ. худ. майстерні. У 1987-1991 голов. художник ВПФ. З 1991 на творчій роботі. Працює у галузі монументально-декоратив. мистецтва, станкового живопису, різьби по дереву, графіки. Розписав споруди ВПФ і 16-і міськлікарні. Уч. виставок. Виставка "Квіти України" (Київ, 2000). Роботи в музеях, приват. колекціях України, Росії, Ізраїлю, Японії, США.

Савлученко Марія Олексіївна (1928, Дніпропетров. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1958-1971 доярка Корнєєвськ. рад-пу. У 1971-1978 доярка держплемз-ду "Червоний шахтар". Майстер високих надоїв молока. Надоювала по 4,5 тис. кг молока на кожну фуражну корову. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Бронз. медалі ВДНГ СРСР (2). Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Савонькіна Ганна Юхимівна (30.1.1929, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1950-1989 доярка кол-пу ім. Суворова, рад-пу "Красный забойщик". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Майстер високих надоїв молока.Уч. ВДНГ. Нагороджений орд. Трудової Слави 3 ст.

Савонюк Юлія Петрівна (17.2.1987, Кр. Ріг). МСМК (2002). Освіта н/середня. Вихованка СШ № 69, ДЮСШ № 10. Тренер Т. Щипакова. Плаванням займається з 1995. Призер турніру "Веселий дельфін" (1998), уч. VI європ. юнацьк. олімпійських ігор (2000, Іспанія), призер чемпіонатів Європи, України серед юніорів.

Саворська Галина Семенівна (20.11.1936, Ровенська обл.). Засл. працівник культури України (1986). Зак. Київ. кінотех-м (1955). У 1955-1972 техкерівник, директор кінотеатру

"Батьківщина". З лип. 1972 директор кінотеатру "Сучасник". Ініціатор проведення творчих зустрічей з кінодіячами. Дипломант ВДНГ СРСР (1978). Проводить велику роботу з популяризації укр. кіно. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Саворський Петро Костянтинович (16.11.1927, Миколаїв. обл.). Засл. гірник України (1977). Зак. КГРІ (1957). У 1944-1946 тракторист підсоб. госп-ва РУ "Більшовик". У 1950-1952 майстер Орсько-Халіловськ. металург. ком-ту. У 1957-1963 майстер, нач. дільниці, секретар парторганізації ш. "Гігант", секретар парткому РУ ім. Дзержинського. У 1963-1969 1-й секретар Дзерж. райкому КПУ. У 1969-1983 керуючий РУ ім. Дзержинського. У лист. 1983-лист. 1989 нач. промоб'єднання "Укрруда". Чл. колегії МЧМ України. З лист. 1987 голов. інж. об'єднання "Південруда". Депутат Верх. Ради України (1975-1985). Канд. тех. наук. Голова міськ. НТТ . Делегат XXIII-го з'їзду КПРС, XXIУ-XXУІ з'їздів КПУ. РУ ім. Дзержинського протягом 10-ї п'ятирічки 14 разів перемагало у Всесоюз. соцзмаганнях, тричі удостоєне Перехід. Червоного Прапора КПРС, Ради Міністрів СРСР. Ініціатор впровадження нової техніки. Прем. Ради Міністрів СРСР (1991). Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (2), знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст., Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України, знак. "За заслуги перед містом".

Саврадій Любов Павлівна (1.1.1937, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1954-1993 штукатур тр-тів "Кривбасрудбуд", "Криворіжіндустрбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник. Брала участь у будівництві ДП-9. Почес. грамота ЦК профспілки будівельників України (1976). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Савранський Леонід Валентинович (22.2.1959, Баку). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1981). У 1981-1990 підручний сталевара, майстер, заст. нач., у 1990-1993 нач. конвертер. цеху № 2, у 1993-1996 голов. інж. виробнич. управління, у 1995-1998 заст. комерційного директора, з 1998 заст. ген. директора з маркетингу ком-ту "Криворіжсталь". Керував монтажем 160-тон. конверторів. Премія Ради Міністрів СРСР. Автор наук. праць, винаходів.

Саврасова, вулиця житломасиву Верабове Жовт. р-ну. Закладена в 30-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Семирічна. Довж. 900 м, ширина 7 м. Має 3 приват. будинки. Багата на зелені насадження. Названа на честь рос. живописця Саврасова Олексія Кіндратовича (24.5.1830, Москва-8.10.1897, там же). Акад. Петербурзьк. АН, пейзажист. Чл. - засновник Тов-ва передвижників. Твори "Краєвид Києва з Дніпра", "Степ України", "Лосиний острів у Сокольниках" (1869), "Граки прилетіли" (1871) ін. Обслуговує 40 в/з.

Савруцький Володимир Семенович (7.11.1950, Миколаїв. обл.). Засл. журналіст України (1991). Зак. Одеськ. ун-т (1973), ВПШ при ЦК КПУ (1980). У 1980-1990 редактор газ. "Червоний гірник". У один з найпомітніших особистостей криворізьк. журналістики 80-х. Тираж "ЧГ" досяг 130 тис. екз. На видавничій роботі у Києві.

Савченко Вікторія Василівна (6.10.1980, Кр. Ріг). Співачка. Освіта середня. Зак. СШ № 22. Виконавець сучасних естрад. пісень. Лауреат Всеукр. конкурсу пам'яті Н. Яремчука, володар Гран-прі конкурсу "Золота осінь Славутича-95", багаторазов. фіналіст телешоу "Фант-лото Надія", "Мелодія" (Львів).

Савченко Володимир Якович (4.5.1947, Тернопільська обл.). Мед. керівник. Зак. Тернопільськ. мед. ін-т (1971). З 1971 ординатор, зав. діагностич. відділенням 2–го протитубдиспансеру. Один з організаторів бронхіальноі служби для обстеження хворих на туберкульоз. У 1986-1987 викладав на кафедрі терапії ін-ту підвищення кваліфікації лікарів. Делегат з'їздів фтизіатрів України. Має наук. праці.

Савченко Іван Михайлович (24.12.1934, Дніпропетров. обл.). Відом. науковець. Зак. КГРІ (1958). З 1959 ст. інж., керівник групи, голов. інж. проектів ін-ту "Механобрчормет". Виготовив пристрій для регулювання розміру розвантажувальної щілини конусної дробарки. Керував проектами з реконструкції ПівдГЗК, НКГЗК. Премія Ради Міністрів СРСР (1983) за реконструкцію збагач. фаб-ки № 2 ПівдГЗК. Нагородж. орд. Дружби народів.

Савченко Микола Петрович (29.3.1899, Київ. обл. – 1970, Москва). Ген.-майор (1943). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1933). Уч. гром. війни з лип. 1919. У січ. 1920 брав участь у формуванні кав. бригади Г.І.Котовського у с. Лозуватка. Ком-р 402 КП. У 1937-1939 військ. аташе в Афганістані. Уч. ВВВ з трав. 1942 у скл. розвідвідділу Півн. – Кавказ. фр. у посаді заст. нач. штабу 50А. У 1950-1959 доцент, зав. кафедрою військ. географії Військ.-дипломатич. акад. Вчений східнознавець. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (5), Вітчизняної війни 1 ст.

Савченко Олександр Дмитрович (11.9.1915, Кіровоград. обл.). Пед. керівник. Зак. Дніпропетров. ун-т (1939). У 1939-1941 працював учителем у Кіровоград. обл. Уч. ВВВ з червня 1941. У 1945-1947 працював у ШУ ім. Дзержинського. У 1947-1948 викладач Криворізьк. буд. тех-му. У 1949-1975 викладач Криворізьк. гірничоруд. тех-му рудавтоматики. Брав актив. участь у громадськ. роботі. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки, Грамотою Президії Верх. Ради України.

Савченко Раїса Семенівна (1941, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1957-1960 працювала у кол-пі. У 1960-1961 працювала на РУ "Інгулець". У 1961-1991 муляр тр-ту "Криворіжсільбуд". Ударниця п'ятирічок, переможниця змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Савченко Степан Максимович (22.4.1912, Брянська обл.-верес. 1994, Кр. Ріг). Засл. учитель України (1972). Зак. Всесоюз. електротехніч. ін-т зв'язку (1957). У 1936-1939 авіатехнік Брянськ. аеропорту. У 1941-1944 готував кадри для фронт. авіації. У 1944-1955 пом. нач. школи пілотів у м. Ульяновськ. У 1956-1973 нач. Криворізьк. авіатехніч. уч-ща. Віддав аерофлоту півстоліття. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Савчук Микола Зиновійович (2.10.1953, Дніпропетров. обл.). Відом. актор. Зак. Дніпропетров. театр. уч-ще (1976). У 1974-1977 актор Кіровоград. театру ляльок. З 1977 актор, зав. трупою Криворізьк. театру ляльок. Зіграв багато ролей, поставив спектаклі. Почес. грамота Мінкультури України (1987).

Савчук Олександр Федорович (1936, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1952-1967 працював у с/госп. З 1967 працював теслею мехколони № 250 тр-ту "Криворіжсільбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Сагайдак Олександр Васильович (8.2.1929, Житомир. обл.-21.5.1993, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1975). Освіта н/середня. У 1953-1963 бригадир теслярів тр-ту "Криворіжаглобуд", у 1963-1989- тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Сагайдачного, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну. Частина розташована у Жовт. р-ні. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1989 мала назву вулиця Мехліса. Довж. 296 м, ширина 7 м. Має 2 держ. і 50 приват. будинків. Заасфальтована, багата на зелені насадження. Названа на честь укр. гетьмана Сагайдачного (Конашевича) Петра Кононовича (?, Львів. обл.-20.4.1622, Київ). Здійснив кілька походів на Крим. Дбав про розвиток укр. культури. Обслуговують 43, 63 в/з.

Сагач Володимир Карпович (1911, Кр. Ріг - 80-ті, Одеса). Краєзнавець. Зак. Севастопольськ. військ.-мор. уч-ще. Один з перших комсомольців Кривбасу. Брав актив. участь у відбудові ШУ ім. Артема. У 1929 на ЧФ. Раціоналізатор. Служив на Миколаївськ. військ.-мор. базі. Уч. ВВВ з серп. 1941. Обороняв Одесу, Севастополь. Художник, фотограф. Залишив багато знімків Криворіжжя 20-х. Брав участь у виставках. Представник роду криворізьк. гірників. Займався військ.-патріот. вихованням. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2).

Сагач Олександр Карпович (1900, Кр. Ріг - 80-ті, Київ). Активіст робітнич. руху. Освіта н/середня. Один з перших комсомольців Кривбасу. Брав актив. участь у відбудові ШУ ім. Артема. Працював у міськ. комунгоспі його першого скл. У 1921-1923 у скл. авіазагону

воював у Туркестані з басмачами. Працював на ШУ ім. Артема. Представник трудової династії.

Сагуйченко Валентина Іванівна (25.6.1954, Дніпропетров. обл.). Держ. керівник. Зак. КГРІ (1976). З 1976 працювала в управлінні архітектури міськвиконкому. З 1992 заст. начальника управління містобудування та земельних ресурсів. З лют. 1996 нач. управління земельних ресурсів. Піклується про раціональне використання земель.

"Сади", урочище Широківськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1965-1987. Пл. 162 га. Росте сосна, акація.

Садиченко Микола Іванович (1925, Кр. Ріг). Почес. гірник. Зак. Інгулецьку ФЗН. Уч. підпілля під час окупації Кр. Рогу у групі Г. М. Седнєва. Виконував обов'язки зв'язкового. Потрапив до гестапо. Втік. Вважався загиблим. Під час облави вивезен. до концтабору. У 1949-1960 вів геолог. розвідку у Серед. Азії. У 1961-1985 бригадир бурильників ш. "Нова" РУ ім. Ілліча. Бригада посідала 1-е місце у Мінчорметі СРСР. Наставник. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Садівницькі товариства, започатковані у кінці 50-х. Розвитку набули в 70-80-х. Підприємства, установи, організації одержували наділи землі під індивідуальні садові ділянки від 4 до 10 соток кожна. В основному використовувалися неудоби, рекультивовані угіддя. Існує 250 тов-в, 38,2 тис. індивідуальних ділянок. Загальна пл. 2,1 тис. га.

Садова, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова почалася в 60-х. До груд. 1975 мала назву вулиця Залізнична. Довж. 300 м. Має 17 приват. будинків, проживає 66 чол. Втопає у садах. Обслуговує 64 в/з.

Садовник Микола Арсентійович (6.1.1907, Кр. Ріг-30.6.1983, Москва). Військ. діяч. Освіта вища. У 1921-1929 працював на руднику ім. Артема. Заснував спілку юних спартаківців. З 1929 в армії. Служив на таджицьк. кордоні. Активний учасник боротьби з басмачами у Серед. Азії. У посаді нач. застави Чубек брав участь у розгромі банди відомого курбаші Ібрагім Бека. За це удостоєн. орд. Червоного Прапора. Служив на керівних посадах у прикордон. військах Таджикистану. Депутат Верх. Ради СРСР (1936). Почес. прикордонник. Був радником у Китаї, уч. підпілля у Польщі. Уч. ВВВ у скл. оперативної групи НКВС СРСР. Після війни 1-й секретар Луганськ. обкому КПУ, згодом консультант Міноборони СРСР по Близьк. Сходу: в Ірані, Іраку, Лівії, Афганістані. У 1980-1981 консультант Збройн. Сил СРСР по Афганістану. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора (3), Червоної Зірки (4), "Знак Пошани".

"Садовод", садівницьке товариство БУ тр-ту "Дніпроекскавація" закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 4,7 га. Має 97 ділянок.

"Садовод", садівницьке товариство з-ду гірнич. машинобудування "Комуніст" закладене у 70-х у Центр.-Міськ. р-ні. Пл. 6,1 га. Має 87 ділянок.

"Садовод", садівницьке товариство ін-ту "Механобрчормет" закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 6,9 га. Має 88 дільниць.

"Садовод", садівницьке товариство ПівнГЗК закладене у 80-х в Терн. р-ні. Пл. 21,6 га. Має 300 ділянок.

"Садовод", садівницьке товариство РУ "ХХ партз'їзду" закладене у 80-х в Терн. р-ні. Пл. 9,2 га. Має 188 ділянок.

Садово-паркове мистецтво, спрямоване на створення парків, скверів, зон відпочинку, садів. Як правило, природний ландшафт уміло використовувався при насадженні рослин, будівництві архітектурних форм. У Кр. Розі кол. парк Мершавцева, Ботанічний сад.

Садовського, вулиця мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Садовського. Довж. 91 м. Пл. 400 кв. м. Має 7 приват. будинків. Названа на честь укр. актора Садовського (Тобілевича) Миколи Карповича (13.12.1856,

Миколаїв. обл.-7.2.1933, Київ). Соратник М. Кропивницького, М. Старицького. Створив яскраві образи укр. класики. Обслуговує 5 в/з.

Садюк Микола Савович (15.5.1927, Волинська обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1954). У 1955 ст. бур. майстер Челябінськ. геологіч. експедиції. У 1960-1961 маркшейдер РУ ім. Комінтерну. У 1961-1993 маркшейдер, голов. маркшейдер, нач. тех. відділу ПівнГЗК. Один з будівельників ПівнГЗК, визначав місця будівництва кар'єрів. Автор 13 рацпропозицій з питань підвищення тех. рівня гірнич. робіт. Засл. ветеран ПівнГЗК. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Саєнка М. А. трудова діяльність, пов'язана з РУ ім. Кірова. У 50-х працював бригадиром прохідників ш. ім. Кірова. Майстер швидкіс. проходок. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1 ст. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Саєнко Василь Климович (6.1.1942, Кіровоград. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1973). У 1961-1974 бригадир слюсарів ш. ім. 50-річчя газ. "Правда". У 1974-1978 нач. дільниці, голов. інж. ш. "Батьківщина". З 1978 голов. інж. РУ ім. К. Лібкнехта. Умілий організатор процесу видобутку руди, успішно впроваджував сучас. методи виробництва. Голов. інж. ш. "Батьківщина". Сріб., бронз. медалі ВДНГ. Автор 12 наук. праць, 6 винаходів. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Саєнко Костянтин Іванович (26.4.1908, Тбілісі - 31.5.1988, Кр. Ріг). Військ. діяч. Зак. Вищу арт. школу (1947). У 1925-1929 працював у депо ст. Довгинцеве. В арм. з 1929. Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. військ ППО Ленінград. фр. Ком-р 1389 артполку. Полковник. Працював у Жовт. РВК. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки (2).

Саєнко Олексій Якович (1897, Криворіжжя - 1941, Одеса). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Уродженець с. Лозуватка. В юності наймитував. У 1917 перебував у скл. загону Червоної гвардії. У 1918-1919 воював у скл. Лозуватськ. партизан. загону. У 1920-1921 воював у скл. кавбригади Г. І. Котовського. У 30-х один з організаторів кол-пів у с. Лозуватка. У лип. 1941 на заклик С. М. Будьонного вступив у кавполк ветеранів гром. війни і загинув в бою під Одесою.

Сажа, продукт неповного згорання або терміч. розкладу вуглеводів. Чорний порошок, що скл. із сферич. частинок, утворен. шарами вуглецевих атомів. Утворюється у металург., коксохіміч. промисловості, у побутових опалювальних системах. Використовується для виробництва автошин, пластмас, фарб ін.

Сажень, стародавня одиниця довжини. Використовувалася ще за часів Київ. Русі. З XVIII ст. дорівнював 3 аршинам, а тепер 2,1336 м. Існувала до впровадження метрич. системи мір. Глибина і довжина дореволюційн. рудників Кривбасу вимірювалася у С.

Сажка, хвороба рослин, яка виникає через наявність сажкових грибів. Існують пухирчасті, летючі, тверді С. Для жита і пшениці найбільш небезпечна тверда, пухирчаста - кукурудзи, летюча - ячменю, вівса. Боротьбу ведуть карантинні служби Криворіжжя.

Сажкові гриби, паразитичні гриби класу базидіоміцетів. Уражують квітки і стебло рослини, які покриваються наростом чорного кольору.

Сажок, кошик спеціальної форми, який плели з лози. Використовувався на рибалці для зберігання риби живою, для цього його щільно закривали кришкою і опускали у воду.

Сазан, прісноводна риба. Тіло покрите темно-жовто-золотистою лускою. Довж. до 1 м, вага до 16 кг. Нерест з квіт. по серп. Плодовитість 96-1,8 млн. ікринок. Живе до 30 р. Цінна промислова риба, об'єкт ставкового розведення. Поширений у водоймищах Кривбасу.

Саїд Абдула (?-1932, Кр. Ріг). Останній хан Хіви. У 1920 заарештован. ЧК, зрікся престолу і висланий на вічне поселення до Кр. Рогу. Жив на ШУ "Гвардія", де й помер. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Сайковський Анатолій Іполитович (27.8.1934, Дніпродзержинськ). Чл. САУ. Зак. Ленінград. ін-т живопису, скульптури і архітектури ім. Леніна (1966). Працював в архітектур. управлінні м. Рибінськ Ярослав. обл. У 1969-1972 голов. архітект. проектів ін-ту "Дніпроцивільпроект". У 1972-1976 голов. архітектор м. Новгород. Один з авторів монумента "Перемога" у Новгороді (1974). У 1976-1978 нач. відділу ін-ту "КиївНДІПмістобудівництва". З квіт. 1984 по верес. 1992 голов. архітектор міста, нач. архітектур.-панувальн. управління, з верес. 1992 заст. нач. управління містобудівництва та земельних ресурсів міськвиконкому. Керував забудовою мкрн. Зарічний, Східний, ст. швидкіс. трамваю. Художник. Автор книги "Георгий Васильевич Нерода". З серп. 1994 на засл. відпочинку.

Сак, мішок, лантух у давні часи на Криворіжжі. За легендою козацька дружина Ганна загубила сак у річці і вийшла назва Саксагань. Можливий варіант походження назви р. Саксагань.

Саква, переметна полотняна сума для корму або харчів на дорогу, яку возили, перекинувши через спину коня, у давнину на Криворіжжі.

Сакевич Лідія Грантівна (12.8.1937, Тбілісі). Художник. Зак. Київ. тех-м швейн. промисловості (1970). У 1971-1978 керівник студії декоративно-прикладного мистецтва Палацу піонерів Терн. р-ну. У 1978-1995 організувала і очолила цех декоративного панно із соломи. Виконувалися замовлення з Німеччини, Японії. З 1995 керівник студії Центру дитяч. творчості "Світанок" Терн. р-ну. Уч. виставок. Лауреат міжнарод. оглядів декоратив. мистецтва (1997, 1998). Персонал. виставка у Кр. Розі. З допомогою інкрустацій славить рідну природу. Роботи зберігаються в Італії, Індії, Австрії. Одна з провідних майстрів декоратив. мистецтва в Україні.

Сакін Олександр Васильович (24.9.1906, Вінницька обл.-19.1.1988, Дніпропетровськ). Ген.-майор (1944). Зак. Севастопольське уч-ще зеніт. артилерії (1929). В арм. з 1925. Уч. ВВВ з червня 1941. У серп. 1941 у скл. дивізіону обороняв небо Криворіжжя. З верес. 1943 ком-р 65-ї ЗАД РГК. В арм. до 1956. Чл. спілки письменників Кривбасу. Автор повістей "Третій номер розрахунку", "Право на життя", "Буран". Нагороджений орд. Леніна, Червоного Прапора (5), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2), хрестом Грюнвальда 3 ст. (Польща).

Сакко і Ванцетті, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Має 51 держ. будинок. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь уч. робітнич. руху у США Н. Сакко і Б. Ванцетті, яких безпідставно звинуватили у вбивстві (15.4.1920) і 23.8.1927 стратили. У 1977 уряд шт. Массачусетс внаслідок багаторіч. боротьби американ. громадськості визнав їх невинність. Обслуговує 99 в/з.

Сакман, вид довгої жіночої сукні, побутувала на Криворіжжі у давнину. За деякими легендами вважається, що назва р. Саксагань утворилася від трансформованого слова С.

Сакович Анатолій Григорович (6.10.1941-27.1.1996, Кр. Ріг). Спорткерівник. Освіта вища. Відомий спортсмен, один з керівників спорту в 60-90-х. Працював директором стадіону "Спартак". З 1973 у ком-ді "Кривбас". Працював адміністратором, нач. команди, ст. тренером, нач. відділу, тренером-селекціонером. Має великі заслуги перед криворізьк. футболом. Активно сприяв виходу ФК "Кривбас" у вищу лігу. Вважається далеким родичем О. М. Поля. Проводиться футбол. турнір пам'яті С.

Сакович Милій Георгійович (16.6.1936, Волинська обл.-14.10.1994, Кр. Ріг). Відом. проектант. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1959). З 1959 інж., керівник групи, голов. конструктор проектів ін-ту "Діпрорудмаш"/ВНДПрудмаш. Керував створенням термомех. бурверстатів типу ТБС, 1ТБС. Держ. премія України (1980). Уч. ВДНГ. Винахідник. Автор наук. праць.

Саковський Григорій Андрійович (26.4.1953, Київ. обл.). Ген.-майор (1994). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1984), Акад. оборони України (2000). В арм. з 1971. У 1975-1994

ком-р взводу, роти, полку. У 1994-1996 ком-р Криворізьк. танк. з'єднання. У 1996-1998 заст. командувача з'єднанням. З верес. 2000 нач. кафедри Нац. акад. оборони України. Брав участь у становленні Збройних сил України. Нагороджг. орд. "За службу Батьківщині" 3 ст.

"Саксаганець", садівницьке товариство ЦГЗК закладене у 70-х в Терн. р-ні. Пл. 10 га. Має 204 ділянок.

Саксагані станції група курганів, розташована, **1.** На вододілі лівого берега р. Саксагань за 0,7 км на північ від станції. Скл. з 3-х насипів. Найбільший має вис. 3,5 м, діам. 55 м. Форма напівсферична, схили пошкоджені окопами. 2-й вис. 0,3 м, 3-й – вис. 1,8 м; **2.** На вододілі лівого берега р. Саксагань за 0,6 км на північ. захід від станції і за 0,2 км на півд. від шосе с. Орджонікідзе - ст. Саксагань. Вис. 0,7 м; **3.** На вододілі лівого берега р. Саксагань, за 0,6 км на захід від станції і за 0,4 км на півн. від переїзду. Вис. 5,2 м, діам. 65 м. Схили пошкоджені окопами; **4.** На плато за 0,65 км на півд. від станції і за 0,1 км на схід від шосе с. Пічугіне-ст. Саксагань. Складається з 2-х насипів вис. 0,5 і 0,4 м. Оглянуті археологом О. О. Мельником у 1983.

Саксаганська антикліналь, входить у Криворізько-Кременчуцьк. синклінорій, як скл. частина його Криворізьк. р-ну. Простягається від с. Нового Кривого Рогу на півд. до кол. РУ ім. Фрунзе на півн. Губиться у породах верх. світи.

Саксаганська громада незалежної помісної церкви християн віри євангельської "Салія" (п'ятидесятники), зареєстрована у червні 1997. Об'єднує 300 чол. Богослужіння відбуваються у молитовному будинку. Пресвітер І. Качан.

Саксаганська залізнична гілка, Катеринівськ. залізниці з'єднувала Довгинцеве з Карнаваткою та Любимівкою. Перший відтинок між Довгинцевим і Карнаваткою довж. 7,1 версти почав будуватися у 1884 за пропозицією земства. Черга від Карнаватки до Роковатої довж. 16,5 версти прокладалася з трав. 1891 по лист. 1893. Третя черга довж. 3,1 версти від Роковатої до ст. Колачевського прокладалася у 1893-1895. Четверта з'єднала ст. Калачевського зі ст. Верховцеве (довж. 85,4 версти). Витрачено 3 млн. 606 тис. крб. У народі звалася "шоколадною" за надмірні витрати на будівництво. Сприяла розвитку промисловості Кривбасу і півд. України.

Саксаганська районна організація ветеранів, створена у лют. 1987 на базі первин. ветеран. організацій РУ Кірова, Дзержинського, К. Лібкнехта, КЦРЗ, ДБК. Ветеран. рух у р-ні бере початок з 1957, коли на РУ ім. К. Лібкнехта була створена первин. організація. У 1979 створена первин. організація на РУ ім. Дзержинського, у 1986 - на РУ ім. Кірова. У 1987-1991 районна скл. з 26 первин, у 2001 - 19 первин. У скл. організації 14 тис. ветеранів війни і праці, 45,2 тис. пенсіонерів за віком. Діють комісії по соц. захисту ветеранів, роботі з молоддю, культурно-масова, секція жінок-фронтовиків. Найчисленнішій організацією ш. "Батьківщина", РУ ім. Кірова, кол. РУ ім. Дзержинського, ЖКК-21, ЖКК-25. Створена лектор. група у скл. 25 чол. Керує рада, яка обирається на рай. пленумі. Голови М. К. Пронін, П. П. Дембицький, П. С. Бабенко.

Саксаганська районна санепідстанція, створена у жовт. 1976. Скл. з відділень і відділів. Проводить санохорону території р-ну, забезпечує проведення профілактич. заходів, боротьбу з епідеміями і хворобами, нагляд за повітрям, грунтом, водоймищами. Працює 60 фахівців. Голов лікарі І. С. Самко, В. Д. Рясний, В. П. Серединський.

Саксаганська світа Криворізької серії порід, має абсолютний вік 2,6 тис. млн. років. Скл. з 7 залізист. і 7 сланц. горизонтів. Включає алюмо-силікатні, залізисто-силікатні сланці безрудні, залізист.-силікатні і залізисті кварцити.

Саксаганська синкліналь, входить у Криворізько-Кременчуцьк. синклінорій, як складова частина його Криворізьк. р-ну. Складки мають півн. простягання, занурюючись у цьому напрямку під кутом 12-20°. Перекинута на схід і півд. схід. Характеризується гострою витягнутою формою замкової частини. В р-ні кол. РУ ім. Дзержинського ядро виходить на поверхню, на РУ ім. Кірова залягає на глибині 1-1,3 тис. м, а на ш. ім. Леніна

заглиблюється до 3-4 км. У будові С. с. беруть участь породи нижньої, середньої і верхньої світ сакс. метаморфіч. серії.

Саксаганська станція юних техніків, відкрита у жовт. 1970. Діють авіамодельний, технічної естетики, народних промислів, картингу, радіоелектроніки, конструювання та моделювання з тканин гуртки. Вихованці беруть участь у змаганнях, де посідають провідні місця.

Саксаганський насув, входить у Криворізько-Кременчуцьк. синклінорій і виявлений по всьому периметру Сакс. смуги і являє кілька зон складнолускуватої будови. Основна зона цього насуву зрізає захід. крило Сакс. синкліналі і схід. крило Сак. антикліналі.

Саксаганський природничо-науковий ліцей, відкрит. у квіт. 1990 на базі СШ № 6. Учбово-оздоровч. заклад з поглибленою підготовкою предметів природничо-наукового циклу. Має фізико-математич. і хіміко-біологіч. фак-ти. Пл. 4,7 тис. кв. м. Навчається 342 учні, які зараховувалися за результатами контрольних робіт, психопідготовки та співбесіди. На конкурс. основі добирався і педколектив. Працює 50 учителів на 10 кафедрах. З 1993 експеримент. майданчик АПН України, гл. асоціації ліцеїв. Ініціатор проведення щоріч. міжнарод. екофестивалів "Еко-2000". Має власний гімн, видає газ. "Лицейские ведомости", ж. "Саксаганский лицей". Випускники навчаються у престиж. вузах Європи, СНД, України. Серед кращих педагогів З. М. Мінакова, О. П. Батрак, В. П. Пурін, М. М. Кравченко, Л. М. Цуркан ін. З 1993 діє музей історії науки і техніки Кривбасу. У 1995 створен. танц. колектив "Юність", 2 екологіч. гуртка, секції баскетболу, волейболу. Директор А. І. Сологуб. Розташован. на вул. Мелешкіна у Сакс. р-ні.

Саксаганський район, утворен. у лист. 1975 за рахунок території Дзерж., Жовт., Ц.-Міськ. р-нів. Названий ім'ям одноймен. річки, яка проходить територією р-ну. До 1979 у межах р-ну перебували житломасиви РУ ім. Кірова, ім. К. Лібкнехта, півн. частина Довгинцевого. У 1979 частина території відійшла до новостворен. Довг. р-ну. Нинішня пл. 37 кв. км, населення 172 тис., вважається "спальнею" Кр. Рогу. Має 148 вулиць довж. 140 км, 1316 держ. і 3 тис. приват. будинків., 360 км інж. комунікацій. Розташовано 9 пром., 4 буд., 3 рем.-буд. підприємств, 3 АТП. Основу економіки скл. РУ ім. Кірова, КЦРЗ, ш. "Батьківщина", з-д "Промагрегат", ком-т неруд. матеріалів, швейн. фаб-ка "Старт", тр-ту "Кривбасрудбуд", "Криворіжзалізобетонбуд", "Криворіжекскавація", 700 підприємств недерж. власності, більше 5,5 тис. підприємців. 26 закладів освіти, 49 садків, 4 СПТУ, 9 лікувальних закладів, 5 профілакторіїв. Торг. мережа скл. з 80 прод. і 61 пром. магазинів, 86 побут. об'єктів. Діє 3 кінотеатри, 3 ПК, 9 бібліотек, 4 стадіони, 30 спортзалів, 21 тир, 2 басейни. Зелені насадження займають 71,5 га. Пам'ятники Артему, Дзержинському, Горькому, К. Лібкнехту, воїнам-визволителям ін.

Саксаганський районний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, створен. у червні 1996. Займається фізич., моральним, духовним вихованням дітей методом туризму та краєзнавства. Діють пішохідно-екологіч., пішохідно-географіч., туристсько-краєзнавч. гуртки. Вихованці беруть участь в акціях, експедиціях, змаганнях, зльотах, де посідають провідні місця. Серед керівників Т. М. Бондарчук, І. Б. Консевич, О. А. Троценко, К. А. Труфкін. Директор Л. А. Фоміна.

Саксаганський рудний район Кривбасу, розташован у центр. його частині. Утворилися складні форми покладів мартитових, мартито-гематитових і гематито-фарбових руд. Ці поклади поділяються на шарнірні і стовпоподібні, морфологіч. типи. Існують рудні поклади РУ ім. Дзержинського, Кірова. Утворює початок Сакс. синкліналі. Визначається р. п. РУ ім. К. Лібкнехта, що на схід. крилі Сакс. синкліналі. Геологи відокремлюють р. п. кол. РУ "Більшовик", ім. Фрунзе, "Суха Балка", Леніна.

Саксаганський рудник, відкрит. Товариством Криворізьк. залізних руд у 1881 за ініціативою О. М. Поля. Перша рудня на Криворіжжі. Рудні поклади товщею 20 м залягали на глибині 1-9 м. Видобуток вівся розкритим способом з допомогою ноші, візків. У 1882 видобуто 1 млн. пудів. У 1883 перші 83 тис. т руди відправлені залізницею на

новоросійські металург. з-ди ціною 2,5 коп. за пуд. У 1885 видобуто 2,6 млн. пудів. У 1886 встановлен. паровий підйомник з потужніх двигуна 56 к. с. У 1913 видобуто 730 тис. т. За часів гром. війни затоплений. У 1924 почалося відновлення. У 1929 названий ім. Ф. Е. Дзержинського.

Саксаганський учбово-виробничий центр, створен. у 1981 на базі кол. СШ № 26. Пл. 1,4 тис. кв. м. До скл. входять учбовий корпус, майстерні, автобокси. Працює 18 чол., відвідує 1951 чол. Забезпечує трудове і професійне навчання старшокласників Сакс. р-ну. Директори В. М. Горбань, О. О. Сапіга, В. Г. Шаповал. Розташован. на вул. Демиденка Сакс. р-ну.

Саксаганський центр дозвілля дітей та підлітків, створен. у січ. 1995. Сприяє національному, культурному відродженню, всебічному розвитку особистості, підготовці до професійної та громадської діяльності. Діють гуртки за інтересами, спортивні секції. Серед них "Гобелен", "Українська народна вишиванка", "Джерельце", тріо "Павочки", клуб "Вікторія", секція спортивного бального танцю. Вихованці беруть участь у фестивалях та оглядах, де стають переможцями і дипломантами. Керівники С. А. Седнєва, І. М. Сімашко, Т. С. Коровко, О. В. Плетиненко.

Саксаганський шлях, боковий з'єднувальний тракт поміж Микитинським та Кизикерменським (XVIII ст.) Проходив від с. Алфьорова до сучас. с. Долинське (П'ятихатськ. р-ну). На шляху знаходилися села Саксагань, Ордо-Василівка, В. Терни та правим берегом р. Саксагань виходив на Кр. Ріг.

Саксаганські громади адвентистів сьомого дня, зареєстровані у лип. 1998 і лист. 1999. Об'єднують 480 чол. Богослужіння відбуваються в орендованих приміщеннях. Церкви будуються. Просвітери В. Бурячок, В. Бегас.

Саксаганського райвійськкомату сквери, 1. Закладен. у середині 60-х за спорудою РВК. Пл. 4 га. Обладнан клумбами, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження. **2.** Закладен. поруч із спорудою РВК в середині 60-х. Пл. 1,7 га. Обладнан. пішохідними доріжками, клумбами, місцями для відпочинку.

Саксаганської райради ветеранів жіночий клуб, організован. у 1997. Об'єднує більше 200 жінок-фронтовиків. Займається військ.-патріот. вихованням, організовує зустрічі фронтовиків, літературні вечори, взаємодопомогу. Діють хор, ансамбль "Журавушка".

Саксаганської структури перспективних дільниць (1-11 РУ ім. К. Лібкнехта-РУ Першотравневого) геофізична аномалія залізних руд, розташована у Кр. Розі. Географічні координати 48º 10'-48º півн. широти, 33º15'-33º30' схід. довготи. Належить до півд. частини. Криворізьк.- Кременчуцьк. руд. підзони. Виявлена у 1974. Геологічна розвідка проводилася у 1974-1975. Вік – 2,1 тис. млн. років. Вивчали геологи І. І. Кізяковський, В. О. Семенов.

Саксагансько-Кременчуцький рудний пояс, потужна геологіч. структура складена з залізоруд. формацій. Скл. з Інгулецько-Саксаганськ., Західно-Ганнівськ., Східно-Ганнівськ., Жовторіченськ., Попельнястівськ., Млинківськ., Успенськ., Кременчуцьк. р-нів і Жовтянськ. смуги.

Саксагань, залізнична станція Криворізьк. відділка Придніпровськ. залізниці на лінії ст. П'ятихатки - ст. Кр. Ріг-Сортувальний за 3 км від півн.-схід. околиці Кр. Рогу. Відкрита у 1959. Організовує транзит. пропуск поїздів, виконує вантажні операції. Має сучас. обладнання безпеки руху. Поруч розташоване житло залізничників. Територіально підпорядкована Орджонікідзівськ. сільраді.

Саксагань річка, ліва притока р. Інгулець, притока Дніпра 2-го порядку. Бере початок від джерела поблизу с. Мала Олександрівка Верхньодніпровськ. р-ну Дніпропетров. обл. Має 28 приток, категорію малих річок. Витоки розташовані на вис. 140 м, гирло 31 м. Довж. вододільної лінії 250 км, річки 141 км, пл. басейну 2048 кв. км. Коефіцієнт звивистості 1,50, середньорічні витрати води 2,1 мі/с. Ширина долини 0,5-4,5 км, глибина 0,5-2 м. У верхів'ї долина V-подібна, нижче скриньоподібна, асиметрична. Тече

Придніпровськ. височиною, живиться від грунтових вод, малих річок та опадів. Заплава суха, зайнята луками, 29 балками, однобічна, місцями відсутня. Русло у верх. частині пряме, в нижній звивисте, мандруюче, заглиблене у рихлих та кристаліч. породах, на деяких проміжках виходи скельних порід. Правий берег крутіший, а в місцях виходів кристаліч. порід - скелястий. Швидкість течії 0,13-0,4 м/с. Середній багаторічний обсяг стоку 30 млн. мі. Середній похил 0,76 м/ссм. льодостав нестійкий, густота річкової сітки становить 0,23 км/кв. км. Середньорічні показники мінералізації 0,7 мг/л, каламутності 500 г/мі, жорсткості 6,1 г екв. Хіміч. клас води у повідь - гідрокарбонатно-кальцієвий, межень - сульфатно-гідрокарбонатно-кальцієвий. Густота річкової сітки 0,23-0,24 км/кв. км. Модуль стоку 0,5-0,7 м/с кв. км, ширина стоку поблизу Кр. Рогу 42,3 мм, коефіцієнт стоку 0,08. На берегах розташовані села Чумаки, Мар'ївка, Сергіївка, Веселі Терни. Зарегульоване Макартівськ., Кресівськ., Дзержинськ. водоймищами. Від останнього проходить 5,3 км тунелем 3,5 м діам. на глибині 50-60 м. У нижній течії вкрай виснажена промисловістю, окремі ділянки вкриті рясним очеретом. Існують кілька версій походження назви. На половецьк. мові - сорока. Їх багато у верхів'ї. Історик Д. І. Яворницький прихильник походження назви від скіфського "саки" - сильний, швидкий. Переказ про наречених Сакса і Ганю залишається легендою.

"Саксагань", зелена водозахисна зона**,** закладена у 70-80-х. Пл. 3 га. Має близько 30 видів дерев. Висаджені з участю широкої громадськості. Місце відпочинку городян.

"Саксагань", зона відпочинку**,** закладена у 1987 на території Сакс. р-ну на березі штучного водоймища. Перебуває у стадії розвитку.

"Саксагань", літературно-художній та публіцистичний альманах**,** заснований за ініціативою письменника А. Г. Липицького у червні 1991. Друкуються проза, поезія, живопис місцевих авторів. Серед членів редколегії письменники О. І. Гуреїв, А. Г. Липицький, М. А. Миколаєнко, поет Ю. З. Камінський, художник Ю. П. Сич. Твори друкуються укр. і рос. мовами. Видається раз на квартал.

"Саксагань", міський клуб любителів природи**,** створен. у січ. 1994 за ініціативою В. В. Білоусова. Займається пропагандою екологіч. знань, захистом берегів р. Саксагань, дослідженням Дубової Балки, довкілля Кривбасу. Нараховує 30 активістів.

"Саксагань", міський комунальний Палац культури**,** створен. у верес. 1998 на базі ПК кол. РУ ім. Дзержинського, історія якого бере початок у 1933. Вважається першим у Кр. Розі ПК. Діяли драмгурток, хор, колектив "Синя блуза". За часів окупації зруйнован. У кінці 40-х відбудован. У 1957 посів перше місце на обл. конкурсі худ. самодіяльності. Зал на 700 місць, просторе фойє, кімнати для занять худ. самодіяльністю. Діють 8 колективів. Серед керівників колективів і гуртків Н. Терещенко, А. Нікулін, М. Лямець, І. Кульжинський.

"Саксагань", санаторій-профілакторій**,** введен. у 1991 у лісопарковій зоні по вул. Вільна Сакс. р-ну. Приймає до 100 чол. Має кімнати на 2 чол. з усіма зручностями. Належить підприємству "Швидкісний трамвай".

"Саксагань", торгова марка**,** під якою випускає усю свою продукцію криворізьк. концерн "Надєжда" (президент П. Гурмаза).

"Саксагань", шахта**,** РУ ім. Дзержинського введена у 1958. Проект. потужність 4 млн. т руди. Відпрацьовувала родовище 2-го Сакс. пласту. Одна з найпотужніших у Європі. Полігон випробування нової техніки. Працювали Герой Соц. Праці І. Буряк, О. Висоцький. Мала потужний копер із залізобетону, скіпи, підйомні механізми, сучас. надшахтні споруди. Працювало до 1,5 тис. чол. Видобуток вівся на глибині 800 м. Закрита у жовт. 1996 через вичерпаність запасів багатих руд. Виконує роль дренажу, працює 150 чол. Підпорядковується підприємству "Кривбасгідрозахист".

"Саксагань-Ворошиловська", напівшахта РУ ім. Дзержинського**,** стала до дії у 1914, як шахта Карнаватськ. рудника. Мала дерев'ян. копер з лебідкою. Затоплена у 1918. На

початку 20-х відбудована під назвою "Саксагань-Ворошиловська". Діяла до середини 30-х. Докладних відомостей не виявлено.

Саксофон, музич. інструмент, який винайшов бельгійський музикант А. Сакса. Невід'ємний компонент криворізьк. духових і джазових оркестрів.

Салавата Юлаєва, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Ринкова. Довж. 510 м, ширина 8 м. Має 29 приват. будинків, проживає 103 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь нац. героя башкірськ. народу Салавата Юлаєва (16.6.1752-8.10.1800). Поет. Сподвижник О. І. Пугачова. Помер у каторжній в'язниці Рогервік (Естонія). Обслуговує 17 в/з.

Саламаха (саламата)**,** їжа у вигляді рідкої каші, звареної з вівсяної муки з салом, інколи з пшонної або ін. муки. Відома на Криворіжжі як козацька похідна їжа.

"Саланг", спілка ветеранів війни в Афганістані та інших країнах Сакс. р-ну, створена у лист. 1996. Сприяє підтримці ветеранів. Має 500 членів. Голова С. І. Аврамчук.

Саласюк Володимир Митрофанович (1.4.1927, Житомир. обл.-трав. 1996, Кр. Ріг). Герой Соц. Праці (1975). Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транс-ту (1949). З 1949-1959 виконроб, нач. відділу голов. інж. Лузького лісгоспу Кіров. обл. У 1959-1962 голов. інж. БУ "Аглобуд-4", нач. управління тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1962-1965 голов. інж. тр-ту "Криворіжпівнічрудбуд", у 1965-1968 голов. інж. тр-ту "Криворіжбуд". У 1969-1992 нач. комбінату "Кривбасбуд". Уч. Лейпцизьк. ярмарку (1965). Керував будівництвом, реконструкцією КМК, ГЗК, ВПФ, швидкіс. трамваю, шкіл, об'єктів побуту, мільйоном кв. метрів житла. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (2), "Дружби народів".

Саласюка В. М. меморіальна дошка, відкрита у серп. 2001 на будинку асоціації "Кривбасбуд" (вул. Орджонікідзе, 10). Напис на чорному граніті свідчить, що у цього будинку у 1968-1992 працював Герой Соц. Праці В. М. Саласюк.

Саласюка, вулиця житломасиву Індустріальний Жовт. р-ну. Закладена в 90-х. Довж. 1 тис. м, ширина 10 м. Має 4 багатоповерх. будинки, проживає 800 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь Героя Соц. Праці В. М. Саласюка. Обслуговує 63 в/з.

Салат, 1. Овочева рослина родини складноцвітих. На Криворіжжі поширені головчасті сорти. Як правило, вживався в сирому вигляді. **2.** Один з видів їжі, який виготовлявся із сирих овочів окремо кожний, або у компонентах. На Криворіжжі популярні С. з томатів, огірків, капусти, цибулі, петрушки.

Салганік Вадим Абович (15.3.1932, Кр. Ріг). Науковець. Зак. КГРІ (1954). У 1954-1958 майстер, нач. дільниці РУ "Інгулець". З 1958 наук. співробітник, зав. лабораторією комплексної механізації вибух. робіт НДГРІ. Канд. тех. наук (1969). Автор 161 праць, 8 монографій з проблем застосування вибуху. Сріб., бронз. медалі ВДНГ.

Саленко Марія Микитівна (7.10.1925, Кіровоград. обл.). Почес. металург. Освіта середня. У 1940-1941 працювала в електроцеху з-ду "Криворіжсталь". Уч. ВВВ з серп. 1941. У 1942-1943 розвідниця спецгрупи. У 1943-1944 у скл. партизан. з'єднання С. А. Ковпака, командир спецгрупи в Румунії. Під час виконання завдання потрапила в гестапо. Мужньо витримала тортури. Командувала танком 32 Тбр. Уч. партизан. руху в Югославії. У 1945-1946 військ. керівник школи, у 1947-1952 табельник цеху підстанцій, машиніст крана з-ду "Криворіжсталь". Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки, "Партизанська Зірка" (Югославія).

Салищев Анатолій Васильович (1954, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1978 прохідник тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани". Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Саліхов Дмитро Олександрович (14.10.1915, Донецьк. обл.). Спорт. організатор. Зак. Харків. ін-т фізкультури (1939). У 1939-1941 інструктор ДСТ "Динамо" в Комсомольську-

на-Амурі, Хабаровську. Уч. ВВВ з лип. 1941. З лист. 1941 готував кадри для десант. військ. В арм. до 1959, майор. Здійснив 100 стрибків з парашутом. У 1959-1964 інструктор, у 1964-1967 голова міськради ДСТ "Авангард". У 1967-1976 інструктор, голова колективу фізкультури РУ ім. Дзержинського, директор ДЮСШ спортклубу "Гірник". У 1974-1997 інструктор з городкового спорту. Один із засновників городкового спорту у Кр. Розі. Майстер спорту, суддя Всесоюз. категорії. Переможець змагань. Виховав 8 майстрів спорту. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Салко Іван Дмитрович (8.2.1937, Сумська обл.). Художник. Зак. Одес. худ. ін-т. Працює у галузі станкового живопису. Уч. виставок. Серед робіт "Дідусевий букет", "Білий бузок" (1986). Живе у Кр. Розі.

Сало Василь Прокопович (21.11.1927, Черкас. обл.). Засл. будівельник України (1965). Зак. Кіровоград. пед. ін-т (1959), КГРІ (1967). До 1951 служив на флоті. У 1951 тесля, з 1951-1955 комсорг тр-ту "Криворіжбуд". У 1955-1965 на парт. роботі у буд. тр-тах Кривбасу. У квіт. 1965-січ. 1966 голов. будівельник ДБК. У січ. 1966-січ. 1973 начальник ДБК. Видатний організатор будівництва в Україні. Організував 350 шкіл передового досвіду. Згодом заст., міністр будівництва України (до 1991). Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, "Знак Пошани".

Сало Микола Григорович (1935, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З кінця 50-х екскаваторник, бригадир комплекс. бригади Криворізьк. СУ тр-ту "Дніпроспецбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Леніна.

Сало Олександр Петрович (1931, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1955 електрик, машиніст екскаватора, слюсар ЖКВ ПівдГЗК, член "Клубу мільйонерів", майстер завантаження гірнич. маси. Ініціатор труд. починів. Вніс конкретні пропозиції до поліпшення конструкції кар'єрних екскаваторів. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Салов Анатолій Юхимович (17.10.1919, Кіровоград. обл.-1941). Авіатор. Зак. Ульяновську авіашколу (1939). З 1933 працював токарем на з-ді "Пневматик". Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Уч. агітколективу "Синя блуза". Вихованець Криворізьк. аероклубу. Загинув на фронті.

Салов Олександр Юхимович (13.12.1914, Кіровоград. обл.-22.5.1993, Дніпропетровськ). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1941). Працював на шахтах Кривбасу. Уч. ВВВ з лист. 1941. Уч. оборони Севастополя. Після війни працював на інж. посадах у тр-ті "Кривбасрудбуд", інструктором Дніпропетров. обкому КПУ, конструктором проект. ін-ту. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Салов Юхим Іванович (1889, Кіровоград. обл.-21.11.1933, Кр. Ріг). Георгіївський кавалер. Освіта середня. До 1912 проживав у с. Новгородка, вів одноосібне госп-во. Обробляв червоне дерево, виготовляв музич. інструменти. В рос. арм. служив з 1912 у скл. Гродненськ. гусарського полку, що дислокувався у Варшаві. Брав участь у військ. парадах і маневрах в Петербурзі. Уч. 1-ї світ. війни у скл. летючих ескадронів. Двічі відзначен. Георгіївськ. хрестами за особисту мужність в боях. З початку 20-х проживав у Кр. Розі. Працював у Довг. холодоскладі, на з-ді "Пневматик".

Салоїд Іван Олександрович (1936, Дніпропетров. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1952-1954 тракторист Кутянської лісозахисні. станції. Стояв біля витоків утворення лісозахисної зони Криворіжжя. У 1954-1960 тракторист рад-пу "Кривбас". У 1960-1985 тракторист рад-пу "Батьківщина". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Салтиківка, село розташовувалося на півд. Криворіжжя, вздовж р. Інгулець. Виникло на межі XVIII-XIX ст. У 1896 проживало 445 чол. у 70 будинках. Знесене у 1951-1955 у зв'язку з будівництвом ПівдГЗК.

Салтикова-Щедріна, вулиця розташована у Дзерж. р-ні. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 872 м. Пл. 3,7 тис. кв. м. Має 43 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Салтикова-Щедріна Михайла Євграфовича (27.1.1829, Твер. обл.-10.5.1889, Петербург). Революціонер-демократ. Редагував ж. "Современник", "Отечественные записки". Серед творів "Історія одного міста", "Пани Головльови". Обслуговує 5 в/з.

Сальник Юрій Степанович (14.10.1948, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1982). У 1969-1970 працював на ДБК. З 1971 у системі постачання. У 1988-1997 нач. управління "Криворіжпостачбуд". З лист. 1997 голова правління АТ "ЛЕМКАР".

Сальников Володимир Георгійович (1935, Донецьк.). Буд. керівник. Зак. Донецьк. ун-т (1974). У 1956-1958 майстер, керівник групи Криворізьк. СУ № 531 тр-ту "Південсантехмонтаж". У 1958-1974 виконроб, нач. відділу, голов. інж. Луганськ. СУ № 561. У 1974-1998 керуючий тр-том "Донбассантехмонтаж". Умілий організатор виробництва. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Сальська вулиця, розташована у мкрн. ім. Ілліча Дзерж р-ну. Закладена у кінці 40-х. Віддалена частина р-ну. Сформувалася в 50-60-х. Довж. 877 м. Пл. 4,6 тис. кв. м. Має 48 приват. будинків. Обслуговує 41 в/з.

Саман (тюрк. - солома), сирцева цегла з глини у суміші з подрібненою соломою, м'якиною ін. Будматеріал з давніх часів у безлісих р-нах України, у тому числі на Криворіжжі.

Самари прадавні племена, вихідці з нижньої Волги у II ст. до н.е. завоювали степи Причорномор'я. Володіли й територією сучас. Криворіжжя.

Самаркандська, вулиця житломасиву Соколовка Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. до 1 тис. м, ширина 9 м. Має 34 будинки. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь м. Самарканд у Серед. Азії. Обслуговує 14 в/з.

Самарська, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 898 м, ширина 7 м. Має 41 приват. будинок, проживає 83 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь р. Самара в Україні (Донецьк, Дніпропетров., Харків. обл.). Обслуговує 44 в/з.

Самбо (самозахист без зброї), вид спортивної боротьби**,** основа якої полягає з найбільш ефективних прийомів, які застосовуються у різних національних видах боротьби. Виник у СРСР у 30-х. У 1985 заснована Міжнародна любительська федерація самбо. Об'єднує близько 70 країн. Чемпіонати Європи з 1972, світу з 1973, на Олімпійських іграх з 1980.

"Самбо", фізкультурно-спортивний клуб**,** створен. у лют. 1995 з базою в ПС "Молодість" ЦГЗК за ініціативою А. Г. Кантура, В. В. Онищенка. Секції готують спортсменів, розрядників з самбо. Відвідують 150 чол. Беруть участь у змаганнях світового та європейськ. рівня, організовує турніри і змагання. Існує клуб. Президент А. Г. Кантур, голов. тренер В. В. Онищенко. Серед вихованців чемпіони і призери Р. Гогуа, А. Матус, Р. Лущиков, Д. Подвалюк ін.

"Самбо-Кривбас", фізкультурно-спортивний клуб боротьби самбо і дзюдо, створен. у лип. 1995. Налічує 30 чол. Пропагує ці види спорту, організовує змагання. Голова О. Ф. Ярошенко.

Самборський Микола Гаврилович (7.1.1920, Кіровоград. обл.). Шахіст. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м. З 1928 у Кр. Розі. У 1938-1941 пом. маркшейдера РУ ім. Дзержинського, навчався в КГРІ. У 1941 евакуювався на Урал. Уч. ВВВ з 1943. Двічі горів у танку. З 1947 диспетчер, нач. дільниці, тех. керівник ш. "Саксагань", нач. ш. ім. 1-го Травня РУ ім. Дзержинського, згодом на РУ ім. Кірова. З початку 30-х грає в шахи. Уч. першості Кр. Рогу (1937), обл. змагань (1939, 1940), чемпіон Кр. Рогу (1948), Всесоюз. турніру (1949). У 1970 відновив участь у турнірах. З 1975 уч. змагань з листування. У

1981-1983 уч. матчів СРСР-Польща. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2).

Самбук, давня назва бузини на Криворіжжі.

"Самей", перша у Кр. Розі приватна школа перукарів, заснована у верес. 1997 на базі учбового класу з підготовки перукарів фірми "Красуня" за ініціативою Л. І. Толстикової. Готує перукарів для перукарень Кр. Рогу. Термін навчання груп з 1 вересня до 28 лютого і з 1 березня по 30 серпня. Учні беруть участь у конкурсах, де посідають призові місця.

Самець Василь Семенович (1938, Тернопільська обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. Ветеран тр-ту "Криворіжжитлобуд". Бригадир мулярів БУ № 4. Наставник. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Брав участь у будівництві багатьох об'єктів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Трудової Слави 3 ст.

Самець Зіновій Семенович (1927, Тернопільська обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. Уч. ВВВ. На будовах Кривбасу з кінця 40-х. Ветеран тр-ту "Криворіжжитлобуд". Стояв у його витоків. Очолював передову бригаду мулярів БУ № 1. Наставник. Відзначився на будівництві ДП-9. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Самко Іван Семенович (11.9.1946, Запорізька обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1970). У 1970-1976 лікар Ц.-Міськ. райСЕС. У 1976-1980 голов. лікар Сакс. райСЕС. З лют. 1980 голов. лікар міськСЕС Відмінник охорони здоров'я. Організатор санмедицини у Кр. Розі у 80-90-х. Нагородж. орд. "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України. З 1997 р. керівник служби анонімного обстеження на ВІЧ або ВІЛінфекції.

Самоваров Василь Іванович (8.4.1922, Рязанська обл.-15.8.1974, Москва). Герой Рад. Союзу (24.3.1945). Зак. Військ. акад. бронетанк. військ (1949). Військ акад. Генштабу (1966). В арм. з 1940. Уч. ВВВ з серп. 1942. Ком-р роти 3 Тбр 23 ТК, брав участь у боях за Кр. Ріг. Викладав у Військ. акад. бронетан. військ. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки (2).

Самовил, язичницький слов'янський бог гір і лісу. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Самодіяльний народний хор ветеранів війни і праці Палацу культури металургів, створен. у 1969. Уч. 2-го Всесоюз. фестивалю самодіяльної творчості (1985), Всеукр. огляду на ВДНГ, свята "Козацькому роду нема переводу", дипломант міськ. огляду "Моя Україна" (1996-1998). З берез. 1993 - народний. Скл. - 30 чол. Виступає з концертами в цехах ком-ту "Криворіжсталь", зонах відпочинку. Керівник Н. П. Свердриченко.

Самодрига Сава, капітан війська запорізького, похован. у с. Недайвода Криворізьк. р-ну у 1785. Краєзнавці вважають, що він брав участь у рос.-турецьк. війні і дістав високий військ. чин за хоробрість. На могилі зберігся кам'яний хрест.

Самойда Іван Дорофійович (1.11.1923, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. Уч. ВВВ з серп. 1944. У 1947-1960 машиніст екскаватора РУ "Інгулець". Брав актив. участь у розбудові шахт. З січ. 1961 на будівництві ІнГЗК. У 1961-1984 машиніст екскаватора ІнГЗК. Один з перших виймав грунт з кар'єру. Серед перших випробовував екскаватори. Чл. "Клубу мільйонерів". Новатор виробництва. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст.

Самойленко Олександр Терентійович (12.10.1940, Дніпропетров. обл.). Транспорт. керівник. Зак. Харківськ. автошлях. ін-т (1967). Працював механіком на СТО, з 1967 - голов. механік, з 1968 - голов. інж., з 1970 - начальник КТП-042803. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Самойлов Юрій Іванович (1.3.1941, Казахстан). Гірнич. керівник. Зак. Кемеров. гірнич. ін-т (1963). У 1963-1966 гірнич. майстер, нач. служби, заст. голов. інж. рудника Валькумей Магадан. обл. У 1966-1973 гірнич. майстер, інспектор, нач. дільниці рудника в м. Кентау

(Казахстан). У 1973-1982 гірнич. майстер ш. "Об'єднана", голов. інж. ш. "Північна-Вентиляційна". З 1982 працював голов. інж. РУ Першотравев.

Самойлова, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 746 м, ширина 9 м. Має 84 приват. будинки, проживає 188 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь уч. рев. руху Самойлова Федора Микитовича (24.4.1882, Іванов. обл.-13.6.1952, Моск. обл.). Депутат IV Держ. Думи. У 1914 заарештован. і заслан. до Захід. Сибіру. У 1919-1921 - заст. наркома праці України. У 1937-1941 - директор Музею революції СРСР. Обслуговує 48 в/з.

Самокат, назва велосипеда в дореволюційні роки на Криворіжжі.

Самокипень, давня назва самовара на Криворіжжі.

Самокишин (Самокиш) Роман (1877-1971). Уч. рев. подій. Освіта середня. У 1918 створив загін Вільного Козацтва і підтримав УНР. Очолював "Просвіту" у Довгинцевому. Невдовзі сформував загін у 1,5 тис. чол. Брав актив. участь у гром. війні. Історики вважають отаманом, організатором Вільного Козацтва на Катеринославщині, Херсонщині.

Самолюк Віталій Микитович (28.10.1946, Волинська обл.). Засл. працівник промисловості України (1994). Освіта середня. У 1964-1965 працював на шахті об'єднання "Нововолинськвугілля". У 1966-1968 працював на з-ду "Криворіжсталь". У 1969-1971 працював на Дніпродзержинськ. металург. з-ді. З 1971 котельник ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Почес. грамоти Мінчормету України (6). Нагороджен. орд. Дружби народів, "Знак Пошани".

Самонастроююча система автоматичного управління подрібнювальних відділень збагачувальних фабрик. розроблена науковцями КГРІ у кінці 70-х. Призначена для управління подрібнювальними і класифікуючими агрегатами, інваріантного змінення фізико-механіч. і текстурно-структурних характеристик вихідної руди.

Самопад, вільнопадаючий бурильний інструмент. Використовується на рудниках та шахтах Криворіжжя.

Самопал, 1. Кремневі пістолі за часів козаччини на Криворіжжі. **2.** Саморобна вогнепальна зброя 30-60-х ХХ ст.

Самоплав, давня назва плоту, зробленого з колод або скопів очерету.

"Самопоміч", спілка заощадження та кредиту створена у верес. 1995. Налічує 3 тис. чол. Голова В. М. Кібальний.

Самородна сіра, рідкісний мінерал, що виявлен. на початку 30-х у надрах Кривбасу під час розкриття одного з кар'єрів у формі стяжіння у червоно-бурих глинах.

Самородний вісмут (від грец. - білий свинець)**,** мінерал періодич. системи Д. І. Менделєєва. Колір сріблясто-рожевий. У Кривбасі рідкісний. Відкрит. Ф. І. Соловйовою в магнетитах Інгулецьк. смуги на захід від Кр. Рогу (1962). Являє дрібні прожилки з сульфідами. Геологи вважають, що він відклався з гідротермальних розчинів у межах тріщинуватих зон скелювання. Використовується у медицині.

Самородний Захар Федорович (1883, Кр. Ріг – 50-ті, там же). Матрос рос. флоту. Освіта н/середня. З 1897 працював на Гданцівськ. чавуноливар. з-ді. З 1905 служив на БФ. У груд. 1908 у скл. лінкорна "Цесаревич" брав участь у поході ввічливості до Італії. Під час візиту на о. Сицилія стався сильний землетрус. Брав актив. участь у порятунку жителів м. Мессіна. Виявив мужність і героїзм. Мав особисту подяку від короля Італії Віктора-Еммануїла і сріб. медаль, яка присвячувалася подвигу рос. моряків. Уч. гром. війни. У 20-х відбудовував Гданцівськ. чавуноливар. з-д.

Самородченко Олексій Іванович (1926, Кіровоград. обл.). Почес. гірник. Зак. КГРІ (1957). Уч. ВВВ з 1945. У 1950-1952 працював на з-ді "Комуніст". З 1957 майстер нач. дільниці, нач. ш. "Жовтнева", нач. ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Актив.

раціоналізатор. Керував швидкіс. проходками. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст., знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Саморятівник респіратор, яким користуються шахтарі Кривбасу.

Самосад, сорт тютюну, який вирощують у домашньому госп-ві Криворіжжя.

Самосил (Teucrium)**,** рід трав'янистих рослин або півкущиків родини губоцвітих. Кільця квіток зібрані в китиці або волоті. Віночок здається одногубим, бо частки верхньої губи зростаються з нижньою. На Криворіжжі 2 дикорослих види. **С. білоповстистий**, 15-25 см заввишки, з жовтувато-білими квітками та повстистим опушенням, розповсюджений скрізь по степових схилах та вапнякових відслоненнях. **С. гайовий** - зелена рослина з пурпуровими квітками, звичайно зустрічається по еродованих та достатньо зволожених схилах балок, у заростях степових чагарників. Обидва види - лікарські рослини. Настій трави має в'яжучі й антимікробні властивості. У сумішах з іншими рослинами застосовують при медикаментозному дематиті та фурункульозі.

Самотічна, вулиця житломасиву ім. Леніна Терн. р-ну. Закладена на початку 50-х. Сформувалася в 50-70-х. Довж. 915 м, ширина 11 м. Має 9 багатоповерх. будинків, проживає 637 чол. Розташован. гірничорятувальний загін. Вкрита асфальтом. Обслуговує 47 в/з.

Самотня, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова почалася у 70-х у зв'язку з розвитком ІнГЗК. Довж. 130 м. Має 10 приват. будинків, де проживає 47 чол. Обслуговує 58 в/з.

Самотуга Наталя Валентинівна (11.8.1981, Кр. Ріг). Діяч культури. Навчається у Київ. муз. акад. Вихованка Криворізьк. муз. уч-ща (2000). У 1998-2000 викладач муз. школи № 3. Лауреат міжнарод. конкурсу піаністів (Луганськ, 1995), дипломант конкурсів ім. Шопена (Дніпропетровськ, 1999), ім. Нейгауза (Кіровоград, 2000).

Самохвалов Павло Васильович (4.1.1909, Ярослав. обл.-10.12.1981, Кр. Ріг). Організатор науки. Зак. КГРІ (1935). У 1936-1941 інж., директор НДГРІ. За цей час швидкіс. буріння збільшилося у 2 рази. У серп. 1941 евакуював ін-т в Челябін. обл., врятував архіви геології Кривбасу. У 1944-1955 очолював ін-т "Кривбаспроект". Керував відбудовою 32 шахт, брав участь у розробці 15-річного плану розвитку Кривбасу (1951-1965). У 1956 створив та очолив ін-т "Механобрчормет". Проектував гірничо-збагач. комбінати. Ін-т одержав статус головного у галузі. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2), "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України, знаком "Шахтарська слава" 1 ст.

"Самоцвіт", зразковий ансамбль народного танцю створен. у верес. 1987 на базі ПКіТ ПівнГЗК за ініціативою О. Калюжної. У програмі народні танці. Лауреат, дипломант фестивалів і конкурсів. Бере участь у концертах і масових заходах.

Сампрас Микола Пантелеймонович (1945, Кіровоград. обл.). Передовик виробництва. Зак. Нікопольск. тех-м с/госп. (1972). У 1968-1973 слюсар, з 1973 водій самоскида кар'єру ІнГЗК. Наставник. Виробничі плани перевиконує на 160-180%. Ініціатор труд. починів. Переможець змагань. Уміло впроваджує нову техніку. За 1991-1999 перевіз 1,3 млн. т гірнич. маси понад план. Консультант у збиранні двигунів на автомобілі "БєлАЗ". Нагородж. орд. "Знак Пошани", знак. "За заслуги перед містом" (2000).

Самсонов Олександр Опанасович (5.3.1919, Смоленська обл.). Військ. керівник. Освіта вища. Уч. ВВВ з лип. 1941. Під час боїв на Криворіжжі парторг 3 дивізіону, 234 артполку 188 СД. Відзначився в боях на Інгулецьк. плацдармі. Працював нач. управління Мінзовнішторгу СРСР. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Самсон-сіногріб, народна назва 10 липня на Криворіжжі. Період заготовки сіна, соломи на зиму.

Самута Василь Олексійович (20.8.1950, Брестська обл.). Еколог. Зак. КГРІ (1981). У 1966-1972 слюсар, токар з-ду "Криворіжсталь". У 1981-1992 інж., зав. лабораторією

використання відходів виробництва НІГРІ. У 1992-1995 провідний спеціаліст, один із засновників екологіч. відділу міськвиконкому. Брав участь у розробці основ еколого-економіч. експерименту у Кр. Розі. Активіст екоруху. З 1996 нач. тех. відділу ін-ту "Кривбаспроект".

Самшит вічнозелений (Buxus sempervirens)**,** рослина родини самшитових. Батьківщина - Алжир, Іспанія, Франція, Австрія, Греція, М. Азія. Вічнозелене дерево до 6-10 м заввишки із сіро-жовтою гладкою корою. Листки еліптичні. Квітки непоказні, дрібні, у пазушних суцвіттях. Плід - коробочка. Цвіте III-IV. Розмножується насінням, живцями, відсадками, щепленням. Рекомендується для більш широкого використання в озелененні Кривого Рогу - для оформлення газонів, бордюрів, пам'ятників, зелених стін, створення різних фігур. Завдяки повільному росту довго утримує надану форму. Класична рослина для топіарної обробки.

Санаторна школа-інтернат № 5, відкрита у верес. 1992. Пл. 6,1 тис. кв. м. Навчається 143 дитини, працює 13 викладачів, 30 медиків. Курс лікування та навчання проходять діти з хроніч. неспецифіч. захворюваннями органів травлення. Проводиться діагностика захворювання за допомогою сучас. обладнання. Діють кінозал, телецентр, 2 комп'ютер., 3 лінгафон. класи, театр., вокал. і танц. колективи, що об'єднує виховний комплекс. Директор О. П. Младьонов. Розташована по вул. Салютна в Інгулецьк. р-ні.

Санаторно-профілактичне лікування, зародилося у Кр. Розі у 1951 з відкриття санаторію-профілакторію РУ ім. Леніна на 50 місць. У подібних лікувальних закладах лікування хворих проводиться з допомогою природних факторів і знаходяться вони на утриманні підприємств та установ. У 1955 діяло 4 санаторіїв-профілакторіїв на 250, у 1960 – 6 на 325, у 1965 – 7 на 470, у 1970 – 9 на 720, 1980 – 14 на 1490 місць. У 1990 діяло 20 на 2,4 тис. місця, де щорічно оздоровлялося до 34 тис. чол. У 2001 діяло 9 профілакторіїв, де відпочило 15 тис. чол. Діють П. "Ювілейний" ШУ ім. Леніна, "Першотравневий" Першотравнев. РУ, "Гвардійський" кол. РУ ім. Р. Люксембург, "Жовтневий" ШУ "Жовтневе" ім. Фрунзе, "Світанок" ВАГ "Суха Балка", ім. Кірова одноймен РУ, "Каскад" тр-ту "Кривбасшахтопроходка", ПівдГЗК, НКГЗК, ІнГЗК, ЦГЗК, ПівнГЗК, КЦРЗ, тр-ту "Кривбасрудоремонт", "Джерело" ком-ту "Криворіжсталь".

"Санджер", спільне укр.-хорват. підприємство створене у лип. 1995. Займається торгівлею і культ.-розважальною програмою. Має магазини, казино. Проводить благодійну діяльність.

Сандомирський Абрам Олександрович (15.5.1917, Дніпропетров. обл.-10.7.1997, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. тех-м рудавтоматики (1938). Уч. ВВВ з січ. 1942 у скл. тех. частин. У 1944-1945 один з організаторів авторем. майстерень, з 1952 працював Дзерж. рудорем. з-ді. Очолював тех. служби. Один з керівників виводу з-ду на проект. потужність. Брав участь у створенні нової гірнич. техніки. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст.

Сандомирський Григорій Данилович (13.6.1948, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. Криворізьк. муз. уч-ще (1966), Одеськ. консерваторію (1971). Навчався по класу скрипки у педагога І. Г. Коляди. Грав у камерн. оркестрі Тульськ. філармонії, з 1990 - в США. З 1993 провідний музикант Канзаського симфоніч. оркестру. Проф. Канзаськ. ун-ту (1993).

Сандомирський Яків Олексійович (10.9.1907, Дніпропетров. обл. - 80-ті). Гірнич. керівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1932). У 1924-1926 лопатник ШУ ім. Жовтневої революції. У 1926-1929 бурильник ШУ ім. Дзержинського. У 1929-1934 нач. зміни ш. ім. ОДПУ ШУ ім. Ілліча. У 1934-1939 зав. гірнич. роботами ШУ ім. Кірова. У 1939 зав. рудником ім. ОДПУ. У 1940-1941 зав. гірнич. роботами ШУ ім. Кірова. У 1941-1947 тех. керівник ШУ "Об'єднане", нач. шахти "Батьківщина", зав. гірнич. роботами, нач. ШУ "Іркускан" Бакальськ. ШУ. У 1947-1949 голов. інж. каменедробильного з-ду. У 1950-1975 нач. дільниці, голов. інж. ш. "Північна", нач. дільниці інструктор РУ ім. Кірова. Ударник перших п'ятирічок, уч. відбудови Кривбасу.

Саник Микола Трохимович (18.5.1940, Волинська обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1958-1960 складач вагонів залізнич. цеху з-ду "Криворіжсталь". У 1960-1961 водій автобази № 17 автотр-ту. У 1961-1966 агломератник НКГЗК. З 1967 агломератник гірничо-збагач. виробництва ком-ту "Криворіжсталь". Передовик. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Санило, ручка тачки на рудниках Криворіжжя у давні часи.

Санін Олексій Максимович (1907, Москва – середина 80-х, там же). Військ. керівник. Зак. Вищі військ. курси. В арм. з кінця 20-х. Уч. ВВВ з червня 1941. Під час визволення Криворіжжя нач. політвідділу 62 гв. СД. Уміло керував діями полків і рот у боях за села Недайвода, Лозуватка. Займав керівні посади у Збройних Силах СРСР. Полковник. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Б. Хмельницького 2 ст., Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки.

Санітарний нагляд, система постійного нагляду за виконанням підприємствами, установами та окремими особами санітарних та протиепідеміологіч. норм і правил. Здійснюється міською та районними СЕС.

Санітарно-епідеміологічна станція міська, бере початок від окружної, відкритої у 1927. На той час діяло 10 закладів санпрофілю. Керував А. І. Войник. У 1933 утворена держ. санінспекція. У 1934 відкрита перша промислова санстанція. У 1941 діяли держсанінспекція, 3 райСЕС, малярійна станція, дезстанція, пункт санпросвіти. У 1944 відновила діяльність. У 1950 відбулося об'єднання закладів санпрофілю в єдину службу. Складається з управління, орг.-метод., сан.-гігієнич., епідеміологіч. відділів, сан.-гігієнич., харчової, гігієни праці, токсикологіч. лабораторій. Контролює діяльність 7 райСЕС. Діє як організаційно-методич. центр. Працює 987 чол., з них 165 лікарів. Головні лікарі А. І. Войник, О. М. Абрамічев, О. Т. Рибка, Г. П. Осмачко, А. П. Білоконь, В. О. Сомко, М. Г. Нікольська, І. С. Самко, В. Г. Капшук. Розташована по вул. Олейникова у Дзерж. р-ні.

Санкевич Михайло Іванович (12.12.1917, Керч - ?, Кр. Ріг). Почес. громадянин Кр. Рогу (1994). За Уральськ. гірнич. ін-т. З дитинства жив у Кр. Розі. Працював геологом на руднику "Червона Гвардія". Навчався в Дніпропетров. муз. уч-щі. У 1938-1941 служив на крейсері "Червона Україна". Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 7-ї бр. мор. піхоти. Обороняв Севастополь і Сталінград. У лист. 1942 тяжкопораненим потрапив у полон. Перебував у концтаборі № 338 у Кр. Розі. Після втечі учасник підпільн. групи на руднику "Червона гвардія". У скл. спецзагону 37-ї А рятував греблю КРЕС. Працював в тр-ті "Амурзолото", у 1960-1967 у тр-ті "Дніпроспецбуд". Будував гірничо-збагач. ком-ти у Кр. Розі. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Санкт-Петербурзького Міжнародного комерційного банку міське відділення, існувало з 80-х XIX ст. до 1917 по вул. Миколаївській у будинку Браїловської. Серед основних клієнтів - рудні і Гданцівськ. чавуноливар. з-д. Через нього за межі Кривбасу спливло млн. крб. Керував С. Г. Луцький.

Санкт-Петербурзького Міжнародного комерційного банку міське відділення, діяло у Кр. Розі з кінця 90-х XIX ст. до початку гром. війни. Мало значний вплив на видобуток руди на Криворіжжі. Розташовувався у будинку Браїловської на вул. Миколаївської у центр. частині містечка. Будівля збереглася. Керуючий С. Г. Луцький.

Сансев'єра трисмугова (Sansevieria trifasciata)**,** рослина родини агавових. Батьківщина - Захід. Африка. Кореневищна трав'яниста безстеблова багаторічна рослина, має розетку з 6-8 жорсткими мечоподібними листками довж. до 120 см, шириною до 7 см, майже вертикально стоячими, верхівка створює невеликий ковпак з гострим кінцем. Листки темно-зелені з світлими хвилеподібними смугами, які найбільш яскраві у молодих листків. Квітки довж. до 4 см, духмяні, зеленувато-білі, в китицеподібному суцвітті. В культурі вирощують декілька садових форм "Лаврентія" - з кремово-жовтою смугою по краях листків; "Graigii" - з білими та жовтими широкими смугами; низькорослі (до 20 см), з

конусоподібними листками з різними смугами. На Криворіжжі поширена у кімнатному квітникарстві, широко використовується в озелененні приміщень, шкіл, дитсадків тощо.

Сантоліна (Santolina)**,** рід рослин родини айстрових. Вічнозелені, сріблястоповстисті компактні півкущики з дуже галузистими стеблами. Як декоративну і ароматичну рослину на Криворіжжі культивують **С. кипарисовидну**. Листки дрібні, більш-менш м'ясисті, лінійні, по краях глибоко- і тупозубчасті. Кошики дрібні, близько 1 см в діаметрі, квітки жовті, здебільшого тільки трубчасті. Цвіте VI-VIII. Рекомендують для бордюрів та клубм. У любителів-квітникарів зустрічаються **С. зеленувата** та **С. розмаринолиста**.

Сапетка, 1. Сплетений з лози вулик. **2.** Різновид верші. **3.** Великий сплетений з лози кошик.

Сапіга Віталій Олексійович (4.4.1950, Хмельницька обл.). Пед. керівник. Зак. Криворізьк. пед. ін-т (1971). У 1971-1972 учитель хімії СШ № 31. У 1972-1973 секретар комітету ЛКСМУ СПТУ № 28. У 1973-1977 зав. оргвідділом Дзерж. райкому ЛКСМУ. У 1977-1979 заст. директора, у 1979-1986 директор СПТУ № 45. У 1986-1993 заст. нач. облуправління профтехосвіти по Кр. Розі. З 1993 заст. завідуючого профтехосвіти міськВНО. Почес. грамота ЦК ВЛКСМ. Уміло керує реструктуризацією профтехосвіти, відкриттям нових спеціальностей. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Саплінов Леонід Костянтинович (9.9.1934, Кр. Ріг). Шахіст. Зак. Криворізьк. пед. ін-т (1956). У 1956-1962 викладав фізику і математику у школах Кр. Рогу. У 1962-1994 ст. наук. співробітник НДІбезпеки праці. Канд. тех. наук (1985). Автор 102 наук. праці з проблем теплогазопостачання. Канд. у майстри спорту з шахів. Чемпіон Кр. Рогу 1967, 1970. Чемпіон України з листування (1966-1968). Тренер. Виховав чемпіонів Кр. Рогу Р. Литвяк, А. Коваля, В. Маликіна. Пропагує шахи у Кр. Розі. Винахідник СРСР (1980).

Саприкін Володимир Сергійович (23.4.1952, Донецька обл.). Засл. металург України (1994). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1981). У 1974-2000 ст. шихтувальник, ст. майстер, заст. нач. конвертер. № 1 і мартен. цехів ком-ту "Криворіжсталь". З верес. 2000 працює на ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, умілий організатор виробництва.

Сапроненко Андрій Іванович (1909 – берез. 1944, Миколаїв. обл.). Військ. керівник. Зак. Одес. арт. уч-ще. В арм. з середини 30-х. Уч. ВВВ з серп. 1941. Під час визволення Кр. Рогу ком-р 229 гв. арт. полку 9 арт. дивізії. Уміло керував артилеристами в боях за Соцмісто, Змичку. У бою на Півд. Бузі стояв біля гармати і загинув у двобої з ворож. танками. Підполковник. Похован. у м. Нова Одеса. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., "Знак Пошани".

Сапсай Аскольд Дмитрович (10.1.1937, Дніпропетровськ). Засл. металург України (1994). Зак. Дніпродзерж. індустр. ін-т (1964). У 1954-1968 електромонтер, майстер, нач. зміни Дніпродзерж. металург. з-д. У 1968-1970 нач. зміни Захід.-Сибір. металург. з-ду. У 1970-1973 ст. інж. кафедри сталі Дніпродзерж. індустр. ін-ту. З 1973 ст. майстер, нач. конвертер. цеху № 2, нач. сталеплавильної лабораторії ком-ту "Криворіжсталь". Уч. з'їздів конверторників СРСР. Винахідник. Керував розробкою технології виплавки сталі із застосуванням марганцевого агломерату. Умілий організатор виробництва.

Сапсан (Falcoperegninus)**,** птах родини соколиних. Довж. до 50 см, вага 1,3 кг. Великий сокіл з гострими крилами. Хвіст крилоподібний. Верх голови, спина, крила, хвіст темні, низ світлий з тонким поперечним малюнком по боках і підхвісті. Лапи жовті. Населяє ліси Криворіжжя. Осідлий птах. Гніздо на берегових обривах. Кладка у квіт.-трав. з 2-4 яєць. Голос - відривчасте "кьяк-кьяк". Живиться птахами. Підлягає охороні.

Саранська, вулиця житломасиву КДЗ Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 1-й Дробильний. Довж. 1 тис. м, ширина 7 м. Має 29 приват. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Мордовії - м. Саранськ (Росія). Обслуговує 70 в/з.

Саратовська, вулиця мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена в кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 310 м. Пл. 1,2 тис. кв. м. Має 26 приват. будинків. Названа на честь рос. міста на р. Волга - Саратов. Обслуговує 7 в/з.

Сармати, прадавні іраномовні кочові племена, споріднені із скіфами. Панували у степах Казахстану, Уралу, Поволжя. З II-III ст. до н. е. пройшли войовничим походом до Атлантики. За легендою виникли у результаті шлюбів скіфів та амазонок. Утворили країну Сарматію. Займалися скотарством, мисливством. У III ст. н.е. потрапляють під вплив готів, а у IV ст. розгромлені гунами. На території Криворіжжя досліджено до 10 пам'яток сармат. культури у вигляді поховань. Вони представляють середньосармат. культуру (I-II ст. н. е.). Поховання належать різновидностям сарматів-язигам. У 1986 розкопане погребіння сарматки в кургані "Камова Могила".

Сарматська культура, характеризує кочовий уклад життя сарматів II-IV ст. до н. е. Вчені визначають 3 етапи розвитку. 1-й ранньосарматськ. характеризується появою дзеркала, мечів з дуговидним перехрестям. 2-й середньосарматськ. супроводжувався появою торгівлі з півд. країнами. 3-й пізньосарматськ. означав наявність мечів без перехрестя. Зникла з нашестям готів.

Сарматське море, морський басейн епохи неогенового періоду. Водами покривалася територія від Карпат до Аральськ. моря, зокрема територія сучас. Криворіжжя.

Сарна європейська (козуля, дика коза) (capreolus)**,** представник родини оленів ряду ратичних ссавців. Поширена в Євразії. На Україні - у лісовій, лісостеповій та степовій зонах. На Криворіжжі мешкає у лісосмугах, лісових масивах, зустрічається на заліснених відвалах, скл. чорнозему (за межами житлових масивів). Живиться різноманітними травами з м'яким листям (люцерна, конюшина), листям і пагонами дерев та кущів. Навесні та влітку зустрічаються пари. Молоді (1-2) народжуються в другій половині трав.-першій половині червня. Чисельність невелика. Потребує охорони.

Сатана (від грецьк.)**,** у давнину символ пекла, нечистої сили. Синоніми - чорт, диявол. Персонаж легенд Криворіжжя.

Сауна (від фін. Sauna)**,** фінська лазня. Дія основана на температурних перетвореннях. Гаряче сухе повітря від 90-140º. С, вологість 5-15% і холод. води басейну або природ. джерела. Будується на підприємствах, профілакторіях, лікарнях, басейнах Криворіжжя.

Сафоненко Микола Семенович (22.4.1898, Вітебськ – 70-ті). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1935). У 1910-1916 обліковець, молотобоєць Карнаватськ. рудника. Уч. гром. війни, боротьби з бандитизмом. Брав участь у відбудові рудників. У 1921-1924 відновлював шахти ШУ ім. Артема. Працював на руднику "Жовта Річка". Брав участь в його евакуації. Уч. ВВВ у скл. інж. військ. У 1944-1958 голов. механік тр-ту "Дзержинськруда". ст. інж. будівництва відводу р. Саксагань, ст. інж. тр-ту "Дзержинськруда".

Сафронов Анатолій Федорович (4.7.1930, Архангельська обл.). Гірнич. керівник. Зак. Півн.-Кавказ. гірнич. ін-т (1954). У 1954-1957 нач. зміни, нач. дослід. фаб-ки свинцев. ком-ту Ташкент. обл. У 1958-1966 нач. лабораторії збагач. руд рідкісних металів ін-ту "Механобрчормет". З 1966 працював у Мінчорметі СРСР. Діяльність спрямована на впровадження сухої сепарації руд рідкіс. металів, які впроваджені на багатьох ГЗК кол. СРСР.

Сафронова Валентина Борисівна (1951, Черкаська обл.). Будівельник. Зак. СПТУ № 14, Криворізьк. буд. тех-м (1981). З 1968 працювала муляром тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Передовик виробництва. Депутат Верх. Ради України (1981-1989). Брала участь у розробці Закону України про мову.

Сафрончик Василь Степанович (30.11.1922, Лозуватка). Засл. юрист України (1982). Зак. Харків. юр. ін-т (1949). Уч. ВВВ з лист. 1941 у скл. 106 окрем. бр. З 1949 працював в органах прокуратури, народ. суддею Довг. р-ну, зав. юр. консультацією Жовт. р-ну, в електромережі. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Сафутін Павло Олександрович (6.11.1927, Вологод. обл.). Герой Соц. Праці (1961). Зак. Краснотур'їнськ. індустр. тех-м (1964). У 1942-1944 працював ковалем в рад-пі "Шуйський". Уч. ВВВ з груд. 1944 у скл. спец. підрозділів з охорони воєн. об'єктів. У 1952-1967 прохідник, гірнич. майстер Північноуральськ. бокситового рудника. Новатор виробництва. Зробив вагомий внесок у розвиток кольорової металургії. У 1967-1975 прохідник РУ ім. Леніна. Згодом працював в ДТСААФ. Депутат Верх. Ради РРСФР (1959, 1963). Делегат IX з'їзду профспілок СРСР, IX з'їзду ДТСААФ СРСР. Нагородж. орд. Леніна.

Сахалінська, вулиця житломасиву Новоіванівка Терн. р-ну. Закладена в 50-х. Розвитку набула в 60-х. Довж. 860 м, ширина 8 м. Має 10 приват. будинків, проживає 35 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь о. Сахалін (Росія). Обслуговує Новоіванівське в/з.

Сахарин, замінник цукру. Мав поширення на Криворіжжі у 20-ті XX ст.

Сахаров Євген Ілліч (19.5.1908, Сімферополь - ?). Засл. діяч мистецтв України (1960). Зак. Театр. ін-т ім. Луначарського. На сцені з 1926. Працював у театрах Сімферополя, Харкова, Мінська. З кінця 40-х голов. режисер Криворізьк. театру ім. Шевченка. Поставив спектаклі "Іркутська історія", "Битва в ...", "Острів Афродіти" ін. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Сахаров Олексій Федорович (1912-1971). Повний кавалер орд. Слави. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з жовт. 1941 у скл. 4 гв. артполку 1 гв. ПДД. Виявив мужність і героїзм під час визволення Кр. Рогу. У бою під с. Недайвода підбив 2 ворож. танки. Нагородж. орд. Слави 1-3 ст.

Сахарова, вулиця житломасивів Східний-2, 3 Довг. р-ну. Закладена в 90-х. Довж. 1 тис. м, ширина 10 м. Має 9 багатоповерх. будинків. Вкрита асфальтом. Названа на честь акад., тричі Героя Соц. Праці Сахарова Андрія Дмитровича (1922-...). Вчений-ядерник, творець водоневої бомби, борець за права людини. Нобелівська премія. Обслуговує 93 в/з.

Сахненко Михайло Сидорович (13.3.1919, Краснодар. кр.-12.1.1970, Мінськ). Герой Рад. Союзу (3.6.1944). Зак. КУКС (1949). В арм. з 1939. Уч. ВВВ з 1941. Ком-р взводу 266 гв. СП 88 гв. СД гв. ст. сержант. С. одним з перших форсував Інгулець (6.3.1944) і в р-ні с. Зелене захопив плацдарм, відбив кілька контратак противника. З ходу визволив сел. Рудник, с. Дача Широка. Замінив ком-ра роти і визволив с. Цвіткове. Рішучими діями сприяв висадці основних сил дивізії. З 1959 підполковник у запасі. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, Слави 3 ст.

Сахно Григорій Павлович (1922, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1957 працював бригадиром монтажників ШПУ № 1 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сахно Денис Кирилович (1881, Криворіжжя-23.5.1943, Архангельська обл.). Першопоселенець. Освіта н/середня. Уродженець с. Лозуватка. У кінці 90-х працював коногоном на руднику Колачевського. Уч. рев. подій 1905. Один з перших поселенців с. Червона Балка сучас. Глеюватськ. сільради. Уч. 1-ї світ. війни. У 20-х вів одноосібне госп.-во. Серед перших вступив до кол-пу ім. Шевченка. Репресован. у 1939. Загинув на засланні. Реабілітован. посмертно.

Сахно Іван Федорович (1914-13.9.1941, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. Стахановець 30-х. Гірник ШУ "Інгулець". Розстрілян. гітлерівцями за відмову співробітничати по відбудові шахт.

Сахновський Валентин Леонідович (18.11.1935, Кр. Ріг-18.12.1991, там же). Д.Т.Н. (1986). Зак. КГРІ (1959). З 1960 наук. співробітник, зав. лабораторій, заст. директора ВНДІБПГ. Досліджував проблеми боротьби з пилом і газами під час підзем. розробок, теплових режимів шахт, рудникової аерології. Автор більш 80 наук. праць. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сацький Віталій Антонович (22.4.1930, Запорізька. обл.). Засл. металург України (1975). Акад. АГНУ (1993). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1954). У 1954-1980 інж. прокат. цеху, ст. вальцювальник, нач. зміни, нач. СПЦ, голов. прокатник, голов. інж. з-ду "Криворіжсталь". У 1980-1983 директор НДІмеханізації праці в чорній металургії. У 1983-1986 нач. об'єднання "Укрметалургпром". У 1986 ген. директор ком-ту "Запоріжсталь". Держ. прем. України (1970), канд. тех. наук. Автор 120 наук. праць, 26 свідоцтв.

Сацюк Євген Григорович (5.2.1909, Волинська обл. – 80-ті). Пром. керівник. Зак. Моск. ін-т техосвіти (1935). З 1935 нач. відділу, БУ. У 1947-1952 голов. інж., нач. БУ "Шляхмехбуд", заст. керуючого тр-том "Запоріжбуд". У 1953-1956 нач. БМУ на будівництві посольства СРСР в Польщі. У 1956-1958 заст. нач. тр-ту "Кривбасбуд". З 1958 перший керуючий тр-том "Криворіжшляхводбуд". Видатний будівельник, організатор будівництва об'єктів у Кривбасі в кінці 50-х, початку 60-х. Вивів трест на проект. потужність. Нагородж. орд. Червоної Зірки, "Знак Пошани" (2), Відродження Польщі 3 ст.

Сачко Світлана Петрівна (26.9.1937, Ростов. обл.-лип. 1996, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. Ростов. ун-т (1960). У 1960-1966 викладала рос. мову у школах Таджикистану. У 1967-1996 учитель рос. мови СШ № 45. Педагог-новатор. Учитель-методист. Відмінник народ. освіти. Уч. пед. нарад і конференцій. Автор метод. розробок. Брала участь у складанні учбових програм Міносвіти України. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Саянська, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 30-50-х. До 1975 мав назву провулок 1-й Красноармійський. Довж. 242 м, ширина 9 м. Має 31 приват. будинок. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь гірської країни у Півд. Сибіру (Росія). Обслуговує 99 в/з.

СБО-2 верстата емульсійна установка, створена інж. ін-ту ВНДІ БПГ В. О. Михайловим, О. І. Лободою у кінці 60-х. Призначена для одержання водних емульсій, дозволяє знизити токсичність газів при їх спалюванні. Потужність 0,6 куб/м/год. Випробовування проводилося на ПівдГЗК.

СБТМ буровий верстат, створен. колективом з-ду гірничого машинобудування "Комуніст" у середині 70-х. Випробовування пройшов за умов родовищ Курськ. магнітної аномалії. У Кривбасі вперше застосован. у кар'єрі рудника ПівдГЗК у серп. 1977. З його застосуванням розширилася мережа підривного блока. Замінив верстати попередніх типів.

СБУ-50 самохідний буровий агрегат, розроблен. конструкторами ін-ту ВНДПІрудмаш у середині 60-х. Призначен. для буріння вибухових свердловин. Діам. 60-85 мм, глибина буріння 50 м. Число ударів 2-2,3 тис за хвилину. Габаритні розміри у робочому стані 2,2 х 1,1 х 2,2 тис. мм.

СБШ-250-МНА-32 верстат бурильний шахтний, створен. колективами ін-ту ВНДПІрудмаш та з-ду гірнич. машинобудування "Комуніст" у 70-х. Серед конструкторів М. П. Пилипенко, М. В. Равцов, В. П. Гнобовий. Призначен. для буріння вибухових свердловин діам. 243-269 мм, глибиною до 32 м шарошечними долотами на відкритих розробках. Маса 70 т.

Свайка, кидальна зброя давніх часів. Використовувалася жителями прадавнього Криворіжжя для захисту рідної землі від ворогів, шило у давні часи на Криворіжжі.

Сварог (небо)**,** язичницький слов'янський бог Сонця, неба, заліза, вогню, шлюбу, ковальства, небесний коваль, батько Сварожига. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Сварожич, язичницький слов'янський бог вогню, син Сварога. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Сватання, народний обряд запропонування дівчині заміжжя. На Криворіжжі має поширення з давніх часів.

Свербига (Bunias)**,** рід трав'янистих рослин родини хрестоцвітих. **С. східна** – 2-річник, 40-100 см заввишки. Стебло вкрите короткими жорсткими волосками і чорними

бородавками. Нижні листки ліровидні, стеблові - зубчасті, біля основи списовидні. Пелюстки жовті. Стручечки косо-яйцевидні, 4-6 мм завдовжки. Цвіте V-VII. Бур'ян, що часто зустрічається в Криворізьк. регіоні на засмічених місцях, перелогах, відвалах.

Свербіжниця (Knautia)**,** рід трав'янистих рослин родини черсакових. На Криворіжжі поширений 1 вид - **С. польова** - багаторічник, 40-80 см заввишки. Листки ліровидні або перистороздільні. Квітки дрібні, лілові, зібрані на спільному квітколожі в щільну головку. Цвіте VI-IX. Зустрічається часто на луках, по чагарниках. Рослина лікарська. Настій трави сприяє виведенню з організму токсичних продуктів обміну.

Свердель Еммануїл Ісакович (1927, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1951). У 1952-1955 майстер, енергетик Горноблагодатськ. РУ на Уралі. У 1955-1988 електрик, нач. збагач. фаб-ки ПівдГЗК. Бронз. медаль ВДНГ СРСР. Держ. премія України (1983) за участь у реконструкції збагач. фаб-ки ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Умілий організатор виробництва. Автор 20 рацпропозицій. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Свердель, свердло, інструмент для свердління отворів у давні часи на Криворіжжі.

Свердлилка, народ. назва коловороту у давнину на Криворіжжі. Пізніше дриль для свердління отворів.

"Свердлій", багатотиражна газета рудника ім. газ. "Правда" (з 1936 ім. Хатаєвича) виходила у 1931-1937. Розповідала про життя колективу, передових виробничників.

Свердлова, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у кінці 40-х на місці городів жителів вул. Шевченка. У 1953 проведено водопровід. У 1964 труднощі жителям приносили грунтові води. У 1985 споруджена дренажна система. Скл. з приват. будинків з садами. Довж. 2,9 тис. м. Покрита асфальтом. Названа на честь Свердлова Якова Михайловича (3.6.1885, Н/Новгород-16.3.1919, Москва), діяч компартії і перший Голова ВЦВК. Обслуговує 72 в/з.

Свердловина бурова, циліндрична гірнича виробка, яка має відносно невелике поперечне січення (75-350 мм). Розрізняють дослідницькі, експлуатаційні, гірничотехнічні та будівельні свердловини. Під час розвідки покладів руд на Криворіжжі застосовуються С. Б.

"Свердловина Гая", пробурена у 1987 буровим майстром А. Д. Гаєм в р-ні РУ ім. Комінтерну вітчизняним верстатом СКБ-8 на глибину 2897 м. По ходу виявлений пласт багатої руди у 65 м. У науці зафіксована під № 18172.

Свердловинний пристрій для контролю напружено-деформованого стану масиву, розроблен. науковцями КГРІ під керівництвом проф. Г. Т. Фаустова. Допомагає керувати гірнич. тиском. Вперше впроваджен. у кінці 70-х на РУ ім. Ілліча, ім. Комінтерну.

"Свет шахтера", стінна газета Максимівського рудника виходила у 1926.

"Свеча", газета храму Різдва Пресвятої Богородиці виходить з січ. 1999. Церковне, релігійне видання, яке пропагує діяльність православної церкви. Виходить раз на 2 місяці, тиражем 2 тис. екз.

Свєтлічний Марко Родіонович (16.4.1898, Брянська обл.-20.2.1983, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1931). У 1931-1939 нач. геологіч. робіт. ШУ "Інгулець". У 1939-1941 керуючий Геологіч. тр-том. Керував його евакуацією. У 1941-1944 працював на Уралі. З 1944 працював в НДГРІ, нач. геологіч. відділу інспекції "Держтехнагляду".

Свєтлова, вулиця розташована у Сакс. р-ні. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 687 м, ширина 6 м. Має 5 держ і 2 приват. будинки. Проживає 959 чол. Вкрита відсівом. Багата на зелені насадження. Названа на честь поета Свєтлова Михайла Аркадійовича (17.6.1903, Дніпропетровськ-28.9.1964, Москва). Автор поеми "Двадцять вісім", збірки "Горизонт", віршів "Гренада" "Пісня про Каховку", "Італієць". Ленінська прем. (1967). Обслуговує 27 в/з.

Свидина (Swida)**,** рід рослин родини кизилових. Невеликі деревця або кущі (1,5-6 м) з довгими розпростертими або пониклими гілками. Молоді пагони зелені, пізніше червонуваті або пурпурові. Квітки білі, дрібні, у щиткоподібних суцвіттях. Плід - неїстівна кістянка. Розмножується живцями, кореневими паростками, в культурі - відсадками. В озелененні Кр. Рогу використовується **С. біла** - кущ до 3 м заввишки з блакитно-білими плодами. Цвіте V. Пройшли випробування у КБС і пропонуються в озеленення: **С. паросткова, С. опушена.** Названі види можна використовувати в групових посадках у парках, скверах, для створення живоплотів.

Свинар Опанас Гнатович (16.4.1916, Вінницька обл.-9.7.1979, там же). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. офіцер. курси (1945). Працював на ст. Холоневська Півд.-Захід. залізниці. В арм. з 1939. Уч. ВВВ з жовт. 1942. У скл. 5 гв. артполку 10 гв. ПДД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював на залізниці. Нагородж. орд. Леніна.

Свинаренко Дмитро Михайлович (10.3.1911, Дніпропетров. обл.-1971, Кр. Ріг). Герой Соц. Праці (1958). Зак. КГРІ (1927). У 1927-1941 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Нова" РУ ім. К. Лібкнехта. У 1941-1944 працював на Уралі. У 1944-1955 нач. ш. "Нова", у 1955-1957 керуючий РУ ім. К. Лібкнехта. Уч. відбудови шахт. У 1957-1961 керуючий РУ ім. Дзержинського. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Свинаренко Юрій Олексійович (21.5.1927, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. металург. тех-м. 1951-1995 майстер з ремонту обладнання конвертор. цеху з-ду ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Бронз. медаль ВДНГ. Засл. працівник ком-ту "Криворіжсталь". Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Свинарик Роман Григорович (30.1.1948, Черкаська обл.). Транспорт. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транспорту (1979), магістратуру Дніпропетров. ін-ту залізнич. транс-ту (2001). З 1967 бригадир тр-ту "Південбудмеханізація". У 1970-1977 майстер, виконроб БМП № 343 тр-ту "Дніпротрансбуд". У 1977-1983 виконроб, голов. інж., нач. БМП № 639. У 1983-1997 заст. нач., у 1997-2000 нач. Криворізьк. відділка. Придніпров. залізниці. З серп. 2000 нач. Криворізьк. дирекції залізнич. перевезень, заст. нач. Придніпров. залізниці. Почес. залізничник (1995). Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

"Свинцовая рать" ,стінгазета міської друкарні виходила у 1927.

Свинчак, кастет у давнину на Криворіжжі.

Свиня свійська, парнокопитна домашня тварина. Походить від диких свиней Європи та Азії, приручених за часів неоліту. Залишки на Криворіжжі знайдені у пам'ятках епохи пізньої бронзи. Розводяться у колективних і приват. госп-вах. Одержують м'ясо, сало, шкіру, щетину.

Свириденко Прокіп Єгорович (1909/1910(?), Кр. Ріг-30.6.1943 там же). Уч. підпілля. Освіта середня. Служив на флоті. Працював машиністом на ТЕЦ з-ду "Криворіжсталь". Під час окупації Кр. Рогу перебував у скл. підпільної групи Ю. М. Козаченка. Виконував обов'язки зв'язкового. Загинув у гестапо після жорстоких тортур.

Свиридов Павло Харитонович (10.10.1913, Криворіжжя). Сільгосп. керівник. Зак. робфак при КГРІ (1935). Уродженець с. Кіровка. У 1931-1935 слюсар ш. ім. Ворошилова ШУ ім. Дзержинського. У 1935-1948 готував кадри для армії і фронту. У 1948-1950 голова ДТСААФ Криворізьк. р-ну. У 1950-1953 інструктор райкому КПУ. У 1953-1957 голова кол-пу "Зоря комунізму". З 1957 на парт. роботі, голова Широківськ. сільради. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Свиридовський Анатолій Григорович (4.8.1922, Чернігів. обл.-3.3.1968, там же). Герой Рад. Союзу (22.2.1944). Зак. офіцер. курси (1945). Працював у друкарні в Чернігові. Уч. ВВВ з 1942. У скл. 197 гв. арт. полку 92 гв. СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював в кол-пі. Нагородж. орд. Леніна.

Свистунов Олександр Іванович (1948, Кр. Ріг-верес. 1994, там же). Літератор. Освіта середня. Інвалід дитинства. Людина виняткової мужності. Переніс багато важких операцій. 22 роки був прикутий до ліжка. Поет і художник. Чл. Спілки журналістів України (1993). Засновник і редактор газ. "Оптимист". Автор збірки "Души полные любви" у співавторстві з Л. Дар'їною.

Свистунова, балка розташована в Інгулецьк. р-ні. Довж. до 15 км. Ліва притока балки Широкої. Відомі карстові процеси. Схили пологі. Багата на різнотрав'я. Значна частина зайнята під ставок-накопичувач шахтних вод. Назва походить від прізвища землевласника.

Свита (свитка)**,** довга розпашна верхня чоловіча та жіноча одежина з домотканого грубого матеріалу природного кольору або червоного на свята. Поширена на Криворіжжі у давнину.

Свитанько Григорій Андрійович (26.6.1929, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1944 працював токарем у депо ст. Кагановича (Кр. Ріг). Стахановець 40-50-х. Ударник виробництва. Кращий токар шляхово-колісних майстерень. Ініціатор відкриття особових рахунків економії на мережі залізниці. Згодом працював у гірничо-руд. промисловості.

Свитанько Євген Ісакович (1933, Дніпропетров. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. З 1957 працював трактористом кол-пу/рад-пу "Комінтерн". Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Свищик (пищик)**,** дитяча іграшка з обпаленої глини у вигляді тварин або птахів з 2-3 отворами у давнину на Криворіжжі. Подавала сигнали під час дуття.

Свідерського, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 1-й Свідерський. Довж. 535 м, ширина 7 м. Має 41 держ. будинок. Багата на зелені насадження. Обслуговує 99 в/з.

Свідків Ієгови інгулецька громада, зареєстрована в Інгульці у 1994 на пр. Південний. Богослужіння проводяться в кінотеатрі. Налічує 190 чол. Пресвітер Ю. Шпорюк.

"Свідок Ієгови", релігійна громада зареєстрована у лют. 1994 в Жовт. р-ні. До 300 віруючих. Богослужіння у середу, неділю. Приміщення орендуються. Староста В. М. Микитюк.

"Свій шлях", методжурнал міжрегіонального центру профпідготовки заснован у черв. 1998. Вивчає проблеми теорії педпраці, інновації пед. технології, готує рекомендації на основі нового підходу у навчанні, який базується на перепідготовці кадрів для народ. господарства.

Свірська, вулиця житломасиву КРЕС (Робочий) Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 1,5 тис. м. Має 103 будинки. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь р. Свір на півн. Росії. Обслуговує 13 в/з.

Світа, геологіч. термін, що означає сукупність верств геологіч. відкладень у регіоні з однаковими умовами формування осадків, які характеризуються специфіч. особливостями.

Світальський Анатолій Володимирович (1938, Вологодська обл.). Шахіст. Зак. Київ. політех. ін-т (1962). У 1962-1967 працював у Запорізьк. наук.-дослід. ін-ті, сталепрокат. з-ді. Через травму залишив роботу. З 1977 скл. шахові задачі, етюди. Скл. 230. Чемпіон Дніпропетров. обл. (1989), бронз. призер чемпіонату України (1989-1991). В альбомі "Шахова композиція України" 10 задач. Суддя змагань з шахової композиції.

Світальський Микола Гнатович (12.12.1884, Сумська обл.-15.9.1937). Акад. АН України (1930). Герой Праці (1926). Зак. Петербурзьк. гірнич. ін-т (1911). Видат. вчений у галузі геології рудних родовищ. Проводив геологіч. дослідження срібно-свинцевих і вольфрамових копалин у Схід. Сибіру і Прибайкаллі. У 1918-1926 зав. петрограф. секцією Геологіч. ком-ту. У 1918-1921 зав. кафедрою петрографії Петроград. гірнич. ін-ту. У 1921-

1926 досліджував Криворізьк. залізоруд. басейн. У 1926-1934 зав. Геологіч. музеєм. У 1934-1937 директор Ін-ту геол. наук України, віце-президент АН України. Основна робота "Залізорудне родовище Кривого Рогу" (1932). Репресований, реабілітован. посмертно. Ім'я носить мінерал – світальский. Художник П. Білан виконав портрет на повний зріст, встановлен. в Ін-ті геології НАН України.

"Світанок", санаторій-профілакторій ВАТ "Суха Балка" відкрит. у 1966. У 1970 мав 100 ліжок, у 1978-250, у 2001-180. За рік 15 змін. За час існування оздоровлено 55 тис. чол. Дипломи ВЦРПС (1979-1981). Уч. ВДНГ (1982). Вперше в СРСР впроваджена система лазеротерапії. Проводиться комплексне лікування.

"Світанок", "Світанок-3", садівницькі товариства НКГЗК закладені у 70-х в Інгулецьк. р-ні. Пл. 60,2 і 35,2 га. Мають 1081 і 560 ділянок.

"Світанок", садівницьке товариство БУ № 566 тр-ту "Дніпросантехмонтаж" закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 3,7 га. Має 75 ділянок.

"Світанок", садівницьке товариство колективу тр-ту "Укрремшляхчормет" закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 3,5 га. Має 50 ділянок.

"Світанок", садівницьке товариство ком-ту "Криворіжсталь" закладене у 70-х у Дзерж. р-ні. Має 72,2 га. Має 700 ділянок.

"Світанок", садівницьке товариство орендного підприємства "Меркурій" закладене у 80-х в Довг. р-ні. Пл. 2,3 га. Має 50 ділянок.

"Світанок", садівниче товариство засноване у серп. 1998. Об'єднало 715 власників земельних ділянок. Голова М. Д. Яні.

"Світанок", Центр дитячої творчості Терн. р-ну. Заснован. у 1970. Відвідує 1,4 тис. дітей. Діють центри дозвілля та укр. культури, гуртки і секції хореографіч. "Віночок", естрад. співу "Тутті", спорт. танцю "Вікторія", ляльковий, драматичний, музичний, килимоткацтва, м'якої іграшки, в'язання, макраме, велотурклуб "Горизонт" і. Розташован. на вул. Вартаняна.

Світашев Олександр Васильович (13.11.1934, Крим). Пром. керівник. Зак. Ленінград. ін-т залізнич. тран-ту (1958). У 1958-1960 ст. інж. зв'язку Схід.-Сибір. залізниці. У 1960-1961 майстер зв'язку Камишбурунськ. залізоруд. ком-ту. У 1961-1967 нач. цеху автоматики тр-ту "Орджонікідзе-Марганець". У 1967-1975 директор підприємства "Зв'язокчормет" (Кр. Ріг). З 1975 працював нач. управління "Укрзв'язокчормет". Майстер організації зв'язку в металург. промисловості. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Світило (небесне)**,** давня назва сонця та місяця на Криворіжжі.

"Світле українське", пиво створене у пивовар. цеху ЗАТ "Надєжда" у серп. 1999. З першої партії успішно представляє криворізьку марку. На вигляд світле, на смак ледь гіркувате. Сприяє травленню. У створенні взяла участь швед. фірма "Альфа Аваль".

Світлик Ян Олександрович (1937, Закарпат. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1964 працював прохідником ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Світлиця (істор.)**,** світла нарядна кімната у будинку, прикрашена найдорожчими для господаря речами, образами, квітами. Побутувала у заможних людей Криворіжжя.

Світличний Іван Васильович (22.11.1935, Сумська обл.). Транспорт. керівник. Зак. Харків. ін-т інж. комунального будівництва (1959). У системі транс-ту Кр. Рогу з 1959. У 1969-1974 голов. інж. КТТУ. Зробив вагомий внесок у розвиток транспорт. руху в Кр. Розі у 60-70-х.

Світлічна Дар'я Яківна (12.2.1913, Дніпропетров. обл. - 1986, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1945-1968 електромонтажник КСУ № 447 тр-ту "Дніпроелектромонтаж". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, передовик, наставник. Систематич. перевиконувала виробничі завдання. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Світловський Олександр Арсентійович (11.12.1951, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1974). Вихованець СШ № 10. У 1974-1977 лікар поліклініки УВС. У 1977-1985 хірург 6-ї міськлікарні. У 1985-1997 асистент, доцент кафедри хірургіч. стоматології Дніпропетров. мед. ін-ту. У 1997-1998 зав. відділенням, з 1998 голов. лікар 2-ї міськлікарні. Канд. мед. наук (1992). Чл. президії облуправління охорони здоров'я. Делегат з'їздів медиків України. Уч. міжнарод. наук. конференцій. Автор 50 наук. праць, 25 винаходів. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Світлогорська, вулиця житломасиву ім. К. Лібнехта Сакс. р-ну. Закладена в 30-х на кол. землях поміщиці Ю. Шмакової гірниками ШУ "Червона гвардія". Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 2 тис. м, ширина 9 м. Має 21 держ. і 83 приват. будинки, проживає 456 чол. Заасфальтована, зелені насадження на 2,5 га. Розташовані АБ-18, ЗАТ "Кривбасрудбуд", ш. "Батьківщина". Обслуговують 11, 60 в/з.

Світломузика, термін, який застосовується для позначення різних видів синтезу музики та світла. Набула широкої популярності на Криворіжжі у 70-80-х ХХ ст.

"Світлофор", садівницьке товариство закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 2,4 га. Має 48 ділянок.

Світлофор, пристрій для подання світлових сигналів, які регулюють рух на вулицях та автомобільних шляхах. Поділяються на кольорові, позиційні та комбіновані. Вперше у Кр. Розі встановлено у 1956 на перехресті вул. Леніна та пр. К. Маркса. Налічується 95 одиниць.

Світлякові (Lampyridae)**,** родина жуків. Довж. тіла до 15 мм. Дорослі комахи, личинки та яйця мають здатність світитися. Близько 2 тис. видів. В Україні найпоширеніші світляк звичайний або великий, і світлячок яскравий.

Свічка, основне джерело освітлення житла у давнину на Криворіжжі. Розрізнялися С. гефнерівські, нормальні, парафінові, воскові, стеаринові, лойові ін. У двигунах внутрішнього згорання використовуються С. запалювання.

Свічки, атрибут церковної служби у християнстві. Походять від часів вогнепоклонництва, коли вогню надавали магічного значення. Символ благополуччя, достатку, смиренності.

"Свобода", буровугільна шахта в середині 1918 закладена за пропозицією інж. В. Г. Мухіна і геолога Е. К. Фукса. Кривбас потерпав від гострого дефіциту пального. Пригадали про поклади бурого вугілля на лівому березі р. Саксагань поблизу В/Тернів. Розробки велися силами Олександрівськ. та "Суха Балка" рудниками. Поклади залягали недалеко від поверхні. Вугілля відзначалося низькою якістю і було придатне у побут. умовах. Його розподіляли поміж рудниками і населенням. До 1922 було єдиним джерелом енергії для машин і тепла для людей. Запаси використовувалися у котельнях КРЕС. Фактично видобуток припинився на початку 50-х.

Свободи, вулиця Першотравневого житломасиву Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася і набула розвитку в 50-60-х. Довж. 275 м, ширина 8 м. Має 46 приват. будинків, проживає 160 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 77 в/з.

Сволок, див. **матиця.**

"Своя праця", артіль сторожової служби існувала у 1945-1952. Особовий скл. займався охороною промислових, побутових, культурних об'єктів. Нараховувала до 200 чол. У Кр. Розі став основою професійної позавідомчої охорони.

"Своя праця", колгосп створен. у 1930 жителями півн. частини с. Златоустівка. Мав до 1 тис. га землі, ферму. Вирощував зернові, займався тваринництвом. У 1933 з'явився перший трактор. Пограбован. під час окупації. У кінці 40-х ліквідован. шляхом приєднання до кол-пу ім. Комінтерну на правах бригади.

Святий вечір, день напередодні Різдва. Назва пішла від зерна пшениці, вівса, жита, якими того дня харчувалися православні Криворіжжя.

Святих мучениць Віри, Надії, Любові храм Української православної церкви, діє з серп. 1999. Постійно відвідують до 35 чол. Богослужіння відбуваються у вихідні і святкові дні. Розташован. у Ц.-Міськ. р-ні.

Святки, народ. свято у конкретний період року з 25.12. (7.1.) по 6.1. (19.1.). Християнське свято на честь народження та хрещення Христа. Супроводжується співами, гаданням, переодяганням у казкові і міфічні образи, танцями. Мало і набуває популярності на Криворіжжі.

Святкова, вулиця житломасиву Рахманівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. До 1975 мала назву вулиця Пушкіна. Довж. 1,2 тис. м, ширина 7 м. Має 69 приват. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує Рахманівське в/з.

Святковий одяг шахтарів Кривбасу у дореволюційні часи скл. з суконних чорних штанів, хромових чобіт, шовкових сорочок, різних яскравих кольорів, широкого пояса піджака і кашкета.

Свято-Миколаївська церква, відкрита у сел. Рахманівка у 1857. Діяла до 1933. У 1933 пограбована і закрита. До 1980 використовувалася як клуб і склад. У 1963 постраждала від вибуху. У 1942 почалася реконструкція за проектом ін-ту "Криворіжцивільпроект". Розташована на півн. околиці Рахманівки на правому березі р. Інгулець. Однокупольний храм із дзвіницею. Має різьблений іконостас із сюжетом "Голгофа". Єдина у Кр. Розі культова споруда старих часів. Розміри 29 м х 12,2 м, висота 9,9 м. Пам'ятник архітектури.

Свято-Аристратиго Михайлівська церква Української православної церкви, зареєстрована у груд. 1991. Має один вівтар на честь М. Аристратига. Однокупольна споруда перебудована з глинобитної будови. Настоятелі П. Крот, С. Кузьменко, М. Козак.

Свято-Богоявленський храм, відкрит. у лют. 2000. Належить Укр. православній церкві. Має вівтар на честь Богоявлення. Однокупольна, пристосована споруда. Богослужіння відбуваються у святкові і вихідні дні. Постійно відвідують до 50 чол. Назван. на честь Богоявлення. Настоятель Я. Бондрівський. Розташован. у Довг. р-ні.

Свято-Введенська церква Української православної церкви, зареєстрована у жовт. 1998. Має вівтар на честь Введення у Храм Пресвятої Богородиці. Б-купольна споруда. До 50 віруючих. Настоятель С. Овечкін.

Святовид (Святовит)**,** чотириголовий язичницький слов'янський бог, творець світла, покровитель добрих справ. Об'єкт культу жителів прадавнього Криворіжжя.

Свято-Вознесенська Українська православна церква, зареєстрована у груд. 1991 на честь Вознесіння Господня. Має один вівтар на честь Вознесіння Господня. Однокупольна будівля, перебудована із кам'яної споруди. Розташована у житломасиві ПівдГЗК Інгулецьк. р-ну. Настоятелі К. Огієнко, П. Крамаренко, В. Цешковський, С. Бенца, В. Борак.

Свято-Вознесенський храм Української православної церкви, бере початок від 1867. З початку 30-х закритий, приміщення використовувалося як клуб, магазин, з 1944 - склад. У 1967 передане православній церкві, реконструйоване і з 1968 діє як храм. Багато для цього зробив перший настоятель К. Х. Огієнко. У 1993-1995 проведена реконструкція, у 1997-1998 розписані стіни за старовинними зразками. Має 2 куполи з хрестами, дзвіницю. Розташован у селищі ПівдГЗК. До недавніх часів вважався голов. церквою Кривбасу.

Свято-Георгіївська церква Української православної церкви, зареєстрована у трав. 1993. Має вівтар на честь святого великомученика Георгія Побєдоносця. Однокупольна споруда. Настоятелі Т. Сольський, О. Мартинов.

Святого Апостола Фоми Українська православна церква Московського патріархату, заснована у с. Червоне одноймен. сільради. Відкрита у квіт. 1998. Освячення відбулося у жовт. 1999. Розташована у пристосован. приміщенні. Діє дзвін. Богослужіння відбуваються у вихідні та святкові дні. Віруючих до 40-50 чол. Престольне свято - 19 жовтня, день св. Фоми. Настоятель М. П. Ливка.

Святого Володимира Великого релігійна громада парафії Української православної церкви Київського патріархату, зареєстрована у серп. 1997. До 100 віруючих. Богослужіння відкриваються у неділю. Приміщення орендується. Настоятель Л. Г. Яриневич.

Святого Володимира Українська православна церква Московського патріархату, відкрита у лип. 1996 у с. Широке Криворізьк. р-ну за сприяння В. І. Прокопчука та сільської громади. Богослужіння проводяться у святкові дні. Розташована у пристосованому приміщенні, знаходиться у стадії будівництва. Перший настоятель отець Дмитро.

Святого Григорія, просвітителя Великої Вірменії православна церква, закладена у 1785 у слободі В/Терни за ініціативою Г. Касалапа, І. Кумпанійця, А. Лук'яненка, К. Чирви, Н. Остроуха за підтримкою громади. Зібрано 500 крб. на будівництво. Керував спорудженням І. Невмивака. Священик М. Єрофєєв освятив у берез. 1788, а у травні ц. р. згоріла**.**

Святого Іова Погаєвського храм, відкрит. у жовт. 1999. Має один вівтар на честь Преподобного Іова Погаєвського. Однокупольна, пристосована споруда. Богослужіння відбуваються у вихідні і святкові дні. Назван. на честь просвітителя і церковного діяча Іова Погаєвського. Настоятелі В. Попадинець, А. Веріс. Розташован. у сел. ім. Ілліча Дзерж. р-ну.

Святого Миколая Українська православна церква, діє у с. Лозуватка Криворізьк. р-ну. Відкрита у кінці 80-х XIX ст. Являє культову споруду з куполами, дзвонами, вівтером. Служба відбувається у вихідні і святкові дні. Побудована на кошти сільської громади. Названа на честь покровителя Криворіжжя Миколи Чудотворця. Одна з найдавніших церковних споруд Криворіжжя.

Святого Миколая храм Української православної церкви, відкрит. у 2001. Має вівтар на честь святителя Миколая. Споруда у стадії реконструкції. Богослужіння відбуваються у святкові і вихідні дні. Розташован. у Ц.-Міськ. р-ні. Настоятель Є. Кицай.

Святого Миколи Угодника храм, відкрит. в м. Інгулець у червні 1991. Раніше приміщення належало клубу "Південний" тр-ту "Криворіжаглобуд" у сел. Степове. Після передачі його православній общині будівля відремонтована, встановлений купол з православ. хрестом. Значну допомогу у цьому надали віруючі. Перша літургія була присвячена св. Миколі Угоднику і проведена на честь Різдва Божої Матері. Освячення здійснив благочинний Криворізьк. р-ну протоієрей П. Крот. Освята відбулася 17.12.1992 на свято Великомучениці Варвари. Належить Українській православній церкві Московського патріархату.

Святого Равноапостольного Великого князя храм Московського патріархату, відкрит. у 1996 у сел. Радушне Криворізьк. р-ну. Знаходиться у пристосованому приміщенні, має купол з хрестом. До 50 парафіян. Настоятель С. М. Каширець.

Свято-Іллінська церква Українська православної церкви, зареєстрована у серп. 1997. Має 2 вівтарі, верхній на честь пророка Іллі, нижня частина - Преподобного Агапіта Києвопечерського. Однокупольна споруда, перебудована з їдальні. Настоятель Г. Базилевський.

Святої Великомучениці Софії Українська православна церква Московського патріархату, споруджена у с. Софієво-Гейківка (сучас. с. Валове) у середині XIX ст. на кошти поміщиці С. Гейк та сільської громади. Богослужіння відбувалися щонеділі та в святкові дні укр. православного календаря. Мала купол, вівтар. Закрита на початку 30-х. Відновила діяльність у 1941-1944. Діяла до початку 50-х. У 1963 споруда перетворена на клуб. Зруйнована остаточно у 1972. На місті встановлено пам'ятник загиблим воїнам, які визволяли село.

Святої мучениці Параскеви церква, зареєстрована у жовт. 1998. Має вівтар на честь мучениці Параскеви. Однокупольна споруда, перебудована з магазину. До 50 віруючих. Настоятелі Д. Дилдін, І. Кучеров.

Святої Надії храм Української православної церкви, діє у с. Красіне Криворізьк. р-ну із середини 90-х. Богослужіння відбуваються у вихідні і святкові дні у пристосованому приміщенні. Має вівтар на честь святої Надії.

Свято-Катеринівська церква Українська православної церкви, зареєстрована у квіт. 1997. Розташована у Терн. р-ні. Має один вівтар на честь великомучениці Катерини. Однокупольна споруда. До 500 віруючих. Настоятелі В. Попадинець, Д. Дилдін.

Свято-Михайлівська церква Української православної церкви, діє з 1999 у сел. Авангард. Ц.-Міськ. р-ну. Має вівтар на честь святого Михайла. Однокупольна, пристосована споруда. Постійно відвідують до 30 чол. Богослужіння відбуваються у вихідні і святкові дні. Настоятель А. Стариченко.

Свято-Покровська церква, діє у с. Веселе Криворізьк. р-ну з жовт. 1998. Розташована у приміщенні кол. контори рад-пу "Південний". Парафіяни - жителі сіл Веселівськ. сільради. Офіційно зареєстрована у груд. 2000. Віруючих до 50 чол.

Свято-Покровський жіночий монастир, відкрит. у трав. 1997. Перший за історію Кр. Рогу монастир. Обладнаний храм. Проживають 50 черниць.

Свято-Сергіївська церква, відкрита у лист. 1999. Має вівтар на честь Преподобного Сергія Радонезького. Однокупольна будівля, перероблена з кол. чоловіч. монастиря. Діє іконописна школа. Богослужіння відбуваються у святкові і вихідні дні. Названа на честь Преподобного Сергія Радонезького. Настоятель С. Сергєєв.

Свято-Стретинської парафії релігійна громада Криворізької єпархії Української православної церкви, зареєстрована у квіт. 1999 у Жовт. р-ні. Богослужіння відбуваються у суботу, неділю. Споруда у власності громади. До 50 віруючих. Настоятель М.Н. Цяпець.

Свято-Троїцький храм Української православної церкви, відкрит. у лип. 1998. Споруда перебуває у власності церкви. Однокупольна. Вівтар присвячен. на честь Святої Троїці. Богослужіння відбуваються у вихідні і святкові дні. Постійно відвідують до 200 чол. Розташована у Терн. р-ні. Настоятель О. Лупін.

Святці (Місяцеслів)**,** перелік на честь святих, які шануються православною церквою, складен. по місяцям і дням їх вшанування. По святцям у давнину на Криворіжжі давали ім'я новонародженим.

Священик, у християнстві сан служителя культу, який проводить богослужіння, здійснює таїнства.

СДА-3, самохідний дробильний агрегат розроблен. конструкторами ін-ту ВНДПрудмаш на початку 70-х. Призначен. для подрібнення підірваних міцних порід безпосередньо в очисних забоях кар'єрів. Продуктивність 1 тис. т/год. Маса 800 т. Довж. 45, ширина 14,5, висота 14 тис. мм. Виготовлявся на Донецьк. машбуд. з-ді.

СДА-3, СДА-1000, системи пиловловлювання розроблені спеціалістами ін-ту ВНДІБПГ П. В. Бересневичем, Ю. Т. Котовим у 70-80-х. Призначені для локалізації пилу на місці перевантаження гірнич. сировини. Продуктивність 20 тис. куб. м. Маса 10 т. Виготовлялися на з-ді "Донгірмаш", Тургоякським РУ. Вперше впроваджені на Качканарськ. ГЗК.

СДБК-1, з'ємний шляхово-побутовий кузов розроблен. науковцем КГРІ В. С. Богачевським у кінці 70-х. Призначен. для перевезення бригад шляхових робітників та інструменту. Базується на автомобілі ГАЗ-58А. Виготовлен. на Нестеровськ. з-ді. Впроваджен. у системі Міншляхбуду України.

СДУ, система дистанційного управління провітрювання очисних блоків створена спеціалістами ін-ту ВНДІБПГ М. Я. Паршиним, Р. І. Брагою у середині 70-х. Призначена

для регулювання і контролю розподілу повітря поміж суміжними очисними блоками шахт.

Севанська, вулиця житломасиву КРЕС (Робочий) Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 1 тис. м, ширина 9 м. Має 104 будинки. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь озера Севан у Вірменії. Обслуговує 13 в/з.

Севастопольська, вулиця житломасиву ім. Артема Сакс. р-ну. Закладена в кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 703 м, ширина 8 м, проживає 140 чол. Має 56 приват. будинків. Заасфальтована, зелені насадження на пл. 0,7 га. Названа на честь міста-героя Севастополя. Обслуговує 36 в/з.

Северенчук Микола Петрович (19.12.1912, Вінницька обл.- ?, Кр. Ріг). Почес. громадянин м. Болхова (1989). Зак. Криворізьк. гірнич.-електромеханіч. тех-м (1938). З 1933 будував з-ду "Криворіжсталь", електрик. З серп. 1941 в Н/Тагілі. Виготовляв танки. З берез. 1943 мех.-водій. Т-34 у скл. Уральськ. ТК. Уч. рейду на Болхов Орлов. обл. Здобув важке поранення. Після ВВВ на з-ду "Криворіжсталь". Нач. цеху металоконструкцій. Створив музей з-ду. Краєзнавець. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки. Засл. працівник КМК.

Северенчука М. П. меморіальна дошка, встановлена у 2001 на фасаді музею бойової і трудової слави ком-ту "Криворіжсталь" за рішенням ради ветеранів підприємства. Напис свідчить, що М. П. Северенчук стояв біля витоків з-ду "Криворіжсталь", ініціатор створення музею.

Северинов Леонід Йосипович (1927, Миколаїв. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1957 працював водієм тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Севернюк Володимир Васильович (14.12.1949, Кіровоград. обл.). Пром. керівник. Зак. Київ. автошлях. ін-т, Дніпропетров. металург. акад. У 1967-1969 слюсар УМ № 239 тр-ту "Дніпрометалургмонтаж". У 1969-1974 водій, у 1974-1982 нач. зміни, дільниці, заст. нач. цеху, у 1982-1990 заст. нач. УМТП, у 1990-1993 ген. директор фірми "Криворіжстальпостач". У 1993-1994 ген. директор будівництва фаб-ки з переробки шлаків, у 1994-1995 заст. ген. директора, у 1996-1998 ген. директор комплексу "Криворіжсталь". Ініціатор створення гірничо-збагач. ком-ту. Чл. ради Міжнарод. спілки металургів. З 1998 ген. директор, голова правління міськ. представництва Укр. спілки промисловців. З 1999 голова спостережної ради компанії "АвтоКРАЗ" (Кременчук). Автор 30 наук. праць, 20 винаходів. Уч. міжнарод. конгресів металургів. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Севиренко Павло Тимофійович (18.12.1926, Дніпропетров. обл.). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1959-1984 прохідник, підривник шахт "В-4", В-3", ім. Артема-2, "Східна" тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Уч. швидкіс. проходок. Ударник п'ятирічок переможець змагань. Актив. раціоналізатор і наставник. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Севриков Іван Тимофійович (15.3.1917, Смоленська обл.). Герой Рад. Союзу (22.2.1944). Зак. офіцер. курси (1942). Працював в МТС. В арм. з 1938. Уч. ВВВ з серп. 1941. У скл. 276 гв. СП 92 гв. СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював у рад-пі Алтай. кр. Нагородж. орд. Леніна, Б. Хмельницького 3 ст., Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Седельников Петро Іванович (27.12.1921, Амур. обл.). Герой Рад. Союзу (23.2.1945). Зак. Чкалов. авіауч-ще (1943). В арм. з 1940. Уч. ВВВ з лип. 1943. У скл. 237 ШАП 305 ШАД у боях за Кр. Ріг здійснив 12 б/вильотів. Служив у ВПС. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст. (2), 2 ст., Червоної Зірки (2).

Седнєв Георгій Михайлович (1904, Миколаїв. обл.-18.12.1943, там же). Керівник підпілля. Освіта середня педагогічна. Мав педосвіту. У кінці 20-х на Криворіжжі. Працював робітником. З 1935 учитель історії ФЗН № 7 в Інгульці. У серп. 1941 Широківськ. райком КП(б)У залишив для організації підпілля. Повернувся у рай. центр

Володимирівка Миколаїв. обл. і займав посаду інспектора шкіл. Одночасно формував групу патріотів. На кінець 1941 зібрав 43 чол., об'єднав у групи в Інгульці, Казанці, Троїцько-Сафоновому. Проводив диверсії, визволяв полонених, рятував людей від каторги. Потрапив під підозру фашистів і перейшов на нелегальне положення. Сформував партизан. загін, успішно діяв з ним у степах. У жовт. 1943 почав актив. бойові дії в р-ні Кр. Рогу. Пораненим потрапив у полон. Після катувань розстріляний. Похований у Володимирівці. На могилі пам'ятник. Ім'я носить проспект у Кр. Розі, меморіал. дошка. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Седнєва, бульвар закладен. на початку 70-х в м. Інгулець. Пл. 5,8 га. Має багату рослинність, місця для відпочинку.

Седнєва, вулиця розташована в центр. частині м. Інгулець. Забудова почалася у 1963 у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. Перші в Інгульці 5-поверхові будинки-"гостинки". Довж. 890 м. Розташовані магазини, дитсадок, ощадкаса. Має 17 будинків ЖКВ ІнГЗК. Названа на честь ком-ра партизан. загону Г. М. Седнєва. Обслуговує 58 в/з.

Седнєва Г. М. меморіальна дошка, встановлена на будинку № 3 на вул. Сім'ї Демиди (м. Інгулець), де у школі ФЗН у 1935-1941 працював відважний підпільник. Відкрита у 1967. Мармур розміром 50 см х 30 см. Доглядають учні СШ № 96.

Седнєва Г. М. меморіальна дошка, встановлена у 1967 на будинку № 1 по пр. Седнєва в м. Інгулець. Напис свідчить, що цей проспект назван. ім'ям відважного підпільника.

Седнєва Г. М. партизанський загін, сформован. у верес. 1941 і діяв в околицях Інгульця до лют. 1944. Скл. з 12 груп, загальною кількістю 129 чол. Мав 3 приймачі, друк. машини, ротатор. Випускав листівки "Партизани півдня України". Організовував диверсії на ст. Долинська, Ніколо-Козельськ, висадив міст біля с. Нововолодимирівка, визволяв полонених. Активізував бойові дії у жовт. 1943. Перебував у штольнях шахт поблизу сел. Олександрів Дар. Вів бої з карателями. Зазнав великих втрат. Діяв і після загибелі ком-ра Г. М. Седнєва. У 60-70-х влаштовувалися походи по місцях боїв.

Седнєва Світлана Арнольдівна (7.11.1955, Челябінськ). Чл. СХУ (1994). Зак. Дніпропетров. худ. уч-ще (1975). Працює у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Уч. виставок з 1980. Персональні Кр. Ріг (1994, 1996), Польща, Угорщина (1995), Київ (1997-1999), Хмельницький (1999-2001), загальн. у Києві (1993, 1994). Серед робіт "Пори року" (1994), "Квітуча Україна", "Тиша" (1995), "Підводний світ" (1996), "Спогади" (2000). Роботи зберігаються у музеях і приват. колекціях України, Польщі, Німеччини, США, Норвегії, Ізраїлю, Угорщини.

Сейдимов Расім (22.12.1975, Дагестан). Художник. Зак. Криворізьку худ. школу № 1. Уч. виставок з 1999. Працює у галузі живопису. Уч. виставок "Осінній вернісаж", "Мальовнича Україна".

Секам, кольорова система з запам'ятовуванням, назва системи кольорового телебачення, яка сумісна з чорно-білою системою та відрізняється послідовною передачею двох кольорорізносних сигналів при безперервній передачі сигналу яскравості. Прийнята у Франції, Україні, Росії та деяких інших державах Європи та Африки. Система телебачення на Криворіжжі.

Сектантство, релігійний термін, початково використовувався церковними діячами, потім для визначення релігійних об'єднань, що з'явилися на Криворіжжі в основному як опозиційні течії відносно до домінуючих релігійних напрямів. На Криворіжжі відомі адвентисти, баптисти, духобори, молокани, п'ятидесятники, хлисти та ін.

Селадоніт (від франц. - зелена фарба)**,** мінерал класу силікатів. Колір світло-зелений, жовто-синє-зелений. Непрозорий. Блиск тьмяний. В Кривбасі зустрічається у залізисто-кремнистих породах Центр. і Півд. р-нів. Відкрив А. П. Нікольський у 1956. Вивчали О. П. Соколова, Д. П. Сердюченко, Р. І. Сіроштан.

Селезньов Микола Іларіонович (29.5.1917, Воронезька обл.). Герой Рад. Союзу (22.2.1944). Освіта початкова. В арм. з 1938. Уч. ВВВ з лип. 1942. У скл. 186 гв. СП 62 гв.

СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював у кол-пі. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст.

Селезньов Станіслав Павлович (1930, Свердлов. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Свердлов. гірнич. ін-т (1955). У 1955-1963 майстер, гірнич. інж., нач. зміни шахти Таштагольськ. РУ (Урал). У 1963-1973 гірнич. майстер, нач. зміни ш. № 1 ім. Артема, у 1973-1977 секретар парткому, у 1977-1984 нач. відділу тех. навчання РУ ім. Кірова. Умілий організатор процесу видобутку руди.

Селективний спосіб підземної розробки малопотужних пластів марганцевої руди, розроблен. науковцями КГРІ А. О. Шершньовим, П. Д. Петренком у кінці 70-х у співавторстві із спеціалістами Марганецьк. ГЗК. Підвищується якість сировини, поліпшує техніко-економіч. показники.

"Селектор", народна назва наради, яка проводиться за допомогою різноманітних пристроїв зв'язку, коли керівник, не виходячи зі свого кабінету, спілкується з підлеглими або колегами по галузі.

"Селена-ТБ", телестудія створена у січ. 1998 з метою виробництва документ.-худож. фільмів культурологіч., православно-християнської та історич. спрямованості. Фільми "Києво-Печерська лавра", "Троїце-Сергієва лавра", "Почаєвська лавра", "Куполи над Дніпром" ін. Засновник Л. Ю. Бренер.

Селецький Анатолій Миколайович (23.1.1935, Кр. Ріг-22.8.1995, там же). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1958-1963 арматурник, бригадир тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1963-1992 бригадир арматурників БУ № 3 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Делегат XXVI з'їзду КПУ. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани".

Селища житломасиву КДЗ кладовище, діяло у 1936-1956 у Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 3,8 га. Поховань 3,4 тис.

Селищна, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 1,8 тис. м, ширина 9 м. Має 57 приват. будинків, проживає 202 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 17 в/з.

Селітебна зона Кривого Рогу, запроектована у генплані як система концентрованого населення, що заснована на лінійній структурі, де проживає до 250-300 тис. чол. Тут концентрується все житлове і культурно-побутове будівництво.

Селіфонтьєв Сергій Іванович (7.1.1956, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. КГРІ. Працював майстром, заст. директора СПТУ № 29, інструктором Жовт. райкому КПУ. У 1989-1994 директор СПТУ № 29. Реформатор системи профтехосвіти. У 1994-1998 народ. депутат України. Чл. Комітету з науки та освіти Верх. Ради України. Секретар консультатив. Ради при Кабміні України, координатор депутат. групи Громада "Єдність" Верх. Ради. Автор законів з освіти, проекту виходу України з кризи. Брав актив. участь у розробці Конституції України. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Сельський Володимир Олександрович (13.10.1883, Хмельницька обл.-18.2.1951, Львів). Акад. АН України (1939). Зак. Київ. ун-т (1909). У 1909-1921 викладав Київ. ун-ті. В 1921 організував Нафт. ін-т у Грозному, у 1922-1928 його директор. У 1928-1930 начальник управління "Грознафторозвідка". У 1931-1935 – в управлінні "Союзнафта". У 1941-1951 проф. кафедри геофізики Львів. ун-ту. Вивчав тектоніку Великого Кривого Рогу.

Селян Криворіжжя святковий одяг XIX-початку XX ст., виготовлявся місцевими умільцями. Одягали на свята, а молодь перед побаченням. Парубок мав білу сорочку з вишитими орнаментом комірцем і рукавами. Широкі штани заправлялися у чоботи, обперезені китицею. На голові капелюх. Дівчина одягалася у білу вишиванку, довгу спідниця. На шиї кілька рядів намиста, а на голові червона стрічка, у косі яскрава квітка. На ногах червоні чобітки.

"Селянин", окружна сільгосп. спілка існувала у Кр. Розі у 1921-1931. Об'єднувала 56 с/госп. тов-в та 52 ін. колективів, мала 22,8 тис. кооператив. госп-в. Проводила закупівлю продуктів харчування та їх реалізацію у кооператив. торг. мережах.

"Селянин", стінна газета Криворізьк. окружної споживспілки виходила у 1927.

"Селяночка", масло у вигляді м'якого маргарину розроблене технологами ВАТ "Криворізький продкомбінат" у верес. 2000. Виготовляється з натуральної сировини без використання консервантів. Використані рослинні жири з додаванням води, харчових барвників, ароматизаторів, солі. У розробці взяли участь фахівці Укр. НДІ олій і жирів. Смак і запах чистий, консистенція легкоплавка, пластична, однорідна. Поверхня зрізу блискуча, має світло-жовтий або жовтий колір. Серед основних споживачів жителі Кр. Рогу, Дніпропетровська, Жовтих Вод. Гідно представляє Криворізьку марку.

Селянська реформа 1861, головна з реформ 1860-1870 рр., яка скасувала кріпацтво у Росії. Проводилась на підставі "Положень 19 лютого 1861 р." (надруковані 5 березня). Селяни одержували особисту свободу та право розпоряджатися своїм майном. Поміщики зберегли власність на землі, що їм належали. Одержали від поміщиків наділи селяни були зобов'язані викупити, що часто зустрічало опір селян. До викупу селяни звались тимчасово зобов'язаними та несли повинність на користь поміщика. На місцях реформу проводили посередники, які контролювали скл. уставних грамот на кожне імення.

Семакін Опанас Іванович (25.8.1907, Кіров. обл.-28.9.1945). Герой Рад. Союзу (15.5.1946). Зак. військ. уч-ще (1940). В арм. з 1939. У скл. 269 гв. СП. 88 гв. СД визволяв Кр. Ріг, відзначився на Інгулецьк. плацдармі. Помер від ран, одержаних у боях за Берлін. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Кутузова 3 ст., О. Невського, Вітчизняної війни 2 ст.

Семафор (від грецьк.)**,** щогла з 1-3 рухомими крилами для подачі машиністу локомотива сигналу про дозвіл або заборону руху, зміну швидкості. На Криворіжжі виникли на початку 90-х XIX ст. у зв'язку з розвитком залізнич. транспорту. Є невід'ємним атрибутом сучас. залізнич. транс-ту, забезпечує безпеку руху поїздів.

Семашка, вулиця розташована поміж 1-ю і 3-ю дільницями Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 539 м. Пл. 3,9 тис. кв. м. Має 13 багатоповерх. будинків. Розташовані Дзерж. СЄС, економіч. ун-т, мед. уч-ще, зупинка швидкіс. трамваю "Кільцева". На значному відтинку курсують трамваї. Названа на честь держ. діяча Семашка Миколи Олександровича (20.9.1874, Липецька обл.-18.5.1949, Москва). Уч. рев. подій. У 1918-1930 нарком охорони здоров'я РРСФР/СРСР. Обслуговує 51 в/з.

Семашкевич Володимир Олексійович (1907, Ашхабад-22.12.1961, Кр. Ріг). Почес. залізничник. Освіта н/середня. У 1928-1939 кочегар, машиніст паровоза ст. Довгинцеве. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Послідовник методів Кривоноса. Серед перших почав водити надважкі ешелони. Уч. рад.-фін. війни. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. колони паровозів особливого призначення. Уч. відбудови депо ст. Довгинцеве. Наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Семашко Георгій Олександрович (10.8.1931, Хелм (Польща). Почес. гірник (1971). Освіта н/середня. У 1950-1983 кріпильник, прохідник шахт ім. газ. "Правда", "Дніпропетровська-Комсомольська" РУ ім. К. Лібкнехта. Передовик виробництва. Переможець змагань. Ударник п'ятирічок. Наставник. Виробничі завдання перевиконував на 130-150%. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

"Семейный очаг", газета для домашнього читання заснована у берез. 2001 І. В. Найденком. Друкує корисні поради. За статутом тираж 3 тис. екз. щомісяця.

Семена-літопроводця, день 14 вересня, коли до Семена на Криворіжжі не зібрали зернових, то вважалося, що врожай пропав.

Семененко Микола Пантелеймонович (16.11.1905, Донецька обл.- 30-ті). Засл. діяч науки України (1957). Акад. АН України (1948). Проф. Д. Г/М. Н. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1927). Видат. укр. геолог. З 30-х вивчав геологію Кривбасу. У 1933-1941 керував розробкою багатофазної схеми формування рудних структур Кр. Рогу. Створив 4-фазну тектонічну схему. Вивчав проблеми використання залізистих кварцитів, магматич. процесу, докембрій Криворіжжя. У 1950-1970 віце-президент АН України. Організатор у 1969 і перший директор до 1977 Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН України. Держ премія України (1973). Нагородж. орд. Леніна (2), Трудового Червоного Прапора (2), "Знак пошани".

Семенець Анатолій Васильович (22.2.1942, Полтав. обл.). Буд. керівник. Зак. КГРІ. У будівництві з 1961. Працював слюсарем, майстром. З 1980 ст. виконроб БУ № 2, з 1986 голов. інж. БУ № 1 тр-ту/ВАТ "Криворіжіндустрбуд". Уміло керував будівництвом пром. об'єктів, успішно впроваджує нові форми організації праці. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Семенко Михайло Іванович (23.11.1933, Полтав. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1956). У 1956-1969 гірнич. майстер, зав. буровибух. роботами, нач. дослід. лабораторії, заст. нач. техвідділу РУ ім. Дзержинського. У 1969-1971 голов. інж. шахти рудника Айн-Барбар (Алжир). У 1971-1975 заст. голов. інж. ш. "Саксагань", голов. інж. ш. "Комунар". У 1975-1977 нач. ш. "Комунар", у 1977-1981 нач. ш. "Саксагань", у 1981-1983 нач. виробнич. відділу, у 1983-1990 директор РУ ім. Дзержинського. З 1990 нач. відділу зовнішніх зв'язків в/о "Кривбасруда". Керував розробками магнетит. кварцитів підзем. способом. 29 разів РУ виходило переможцем всесоюз. змагань. Вивчав проблеми зневоднення хвостів, повторного видобутку руд. Керував реконструкцією Дзерж. водоймища, балки Свистунова. Премія Ради Міністрів СРСР. 3 медалі ВДНГ. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Семенко Павло Іванович (1.3.1918, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1939). У 1939-1941 нач. дільниці РУ ім. Р. Люксембург. Уч. ВВВ з жовт. 1941. З 1945 нач. дільниці, голов. інж., нач. ш. "Нова" РУ ім. К. Лібкнехта. У жовт. 1962 - лют. 1972 директор ПівнГЗК. Керував його будівництвом. Працював у Мінчорметі України. Умілий організатор гірничоруд. виробництва. Одна з найпомітніших постатей у гірнич. промисловості Кривбасу. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 1, 3 ст.

Семенко Юрій Сергійович (1920, Дніпропетров. обл.). Літератор. Освіта вища. Дитинство і юність провів в Апостоловому. У кінці 30-х переслідувався за політмотивами. Під час окупації певного часу перебував у Кр. Розі. З 1944 проживає в Мюнхені (Німеччина). У 1950-1954 співредактор газ. "Українські вісті". У 1957-1966 редактор. газ "Український селянин". Політ. діяч, історик шахів. Автор книжок "Голод 1933 р. в Україні" (1963), "Народне слово" (1964), "Тички" (1990,1996,1998), "Шахи в Україні" (1980). Золота медаль Т.Г.Шевченка (1985), почес. грамоти Республіки Баварія, медаль "Будівничий України" (2001), Воєн. хрест УНР.

Семенов Дмитро Іванович (1911, Ульяновська обл.-25.1.1945, Польща). Герой Рад. Союзу (24.3.1945). Освіта початкова. В арм. з 1933. Уч. рад.-фін. війни 1939-1940. Уч. ВВВ з лип. 1941. У скл. 266 гв. СП 88 гв. СД визволяв Інгулець. Загинув у бою. Нагородж. орд. Леніна, Слави 3 ст.

Семенов Микола Федорович (1910-1943, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта середня. Працював на шахтах Кривбасу. Під час окупації брав участь у підпільній боротьбі у скл. групи В. Г. Поліщука. Після перевірок визнан. підпільником. Загинув від рук гестапо після жорстоких катувань.

Семенов Олексій Юхимович (27.11.1929, Саратов. обл.). Композитор. Зак. Київ. консерваторію (1964). У 1956-1961 концертмейстер хорового класу Дніпропетров.

технікуму культ-просвіт. роботи. У 1962-1967 викладач теоретич. дисциплін Криворізьк. муз. уч-ща. З 1967-1970 працював у Дніпропетров. муз. уч-щі. У 1970-1972 худ. керівник ансамблю "Мрія" (Київ). З 1973 на творч. роботі у Боярці Київ. обл. Симфонії (1962, 1965), "Адажіо" (1966), "Молодіжна увертюра" (1973), концерт (1960), 30 мініатюр для дітей (1937-1967). Автор багатьох пісень ("Шлюбна обручка", "Сонце", "Пісня любові").

Семенова Тамара Іванівна (27.8.1961, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. Дніпропетров. ун-т (1985). У 1978-1982 ст. піонервожата СШ №12. У 1982-1987 учитель історії СШ №№ 12, 8, 123, 30. У 1987-1990 секретар Ц.-Міськ. райкому ЛКСМУ. Делегат V з'їзду учителів України (1987). У 1993-1995 секретар комісії у справах неповнолітніх. У 1995 організатор і перший начальник служби у справах неповнолітніх міськвиконкому. Лауреат обл. конкурсів та оглядів.

Семенов-Тян-Шанський Веніамін Петрович (8.4.1870, Петербург-8.2.1942, там же). Проф. (1919). Зак. Петербурзьк. ун-т (1893). Редактор фунд. праці "Росія. Повний географічний опис нашої батьківщини" (1899-1914), де детально описан. Криворізьк. залізоруд. басейн. У 1919-1937 проф. Ленінград. ун-ту, директор Центр. географіч. музею.

Семен-раноорець, народна назва 10 травня на Криворіжжі. У цей день починалася оранка.

Семенчук Віталій Павлович (4.8.1950, Криворіжжя). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. пед. ін-т (1983). З 1967 токар, контролер, майстер механоскладальн. цеху КЦРЗ. Наставник. Керував бригадою газорізальників з обробки броні. Автор 8 рацпропозицій. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Семеренко Олексій Вікторович (20.12.1976, Прага (Чехія). МСМК (1997). Зак. Харків. військ. ун-т (1998). З 1998 військовослужбовець у підшефній частині. Армспортом займається з 1995. Перший тренер М. І. Талашко. Чемпіон Збройних сил України (1996, 1997), України (1998, 2001), світу(2001), Європи (2001), сріб. призер чемпіонату Європи (1999), світу(2001) з армспорту.

Семеріч Іван Трохимович (10.6.1922, Орловська обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1948-1982 тракторист рад-пу "Гірник". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Майстер високих врожаїв зернових. Ім'я в Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани".

Семерун Іван Микитович (6.4.1928, Київ. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1944-1959 бурильник РУ ім. Ілліча, рудника ПівдГЗК. У 1959-1977 бурильник, слюсар кар'єру НКГЗК. Стояв біля витоків підприємства. Майстер буріння. Раціоналізатор і наставник. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Першим на НКГЗК нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Семешко Анатолій Андрійович (1.8.1949, Апостолове). Засл. діяч мистецтв України (1993). Проф. (1994). Зак. Київ. консерваторію (1980). У 1974-1980 викладач Криворізьк. муз. уч-ща, у 1980-1984 ст. викладач Київ. консерваторії, з 1984 ст. викладач, доцент, проф. музпед. фак-ту Криворізьк. пед. ін-ту одночас. Донецьк. консерваторії. Створив школу акордеоністів. Лауреат Всеукр. конкурсу молодих виконавців (Київ, 1977), дипломант Всесоюз. конкурсу (Новоросійськ, 1978). Як виконавець, чл. журі, делегат конгресів Всесвіт. асоціації акордеоністів відвідав багато країн світу. Ініціатор проведення і худ. керівник Міжнарод. конкурсу баяністів "Кубок Кривбасу". Автор більше 100 наук. праць, 1 підручника, 3 учбових посібників. Виховав плеяду видатних музикантів.

Семибратов Микола Миколайович (1889, Таганрог-19.8.1968, Москва). Уч. рев. руху. Зак. Харків. госп. ін-т (1926). З 1903 слюсар Довг. залізнич. депо. Чл. соціал-демократич. гуртка (1905). Актив. уч. рев. подій в Довгинцевому у 1905. У 1917 голова Спілки паровоз. машиністів. У 1919 голова Довг. ревкому. Актив. уч. гром. війни до січ. 1920. У 1920-1922 машиніст, голова профспілки ст. Довгинцево. Згодом нач. депо в Синельниковому, Таганрозі, Києві, нач. служби Моск.-Донецьк. залізниці. У 1941-1945

нач. паровоз. служби Карагандинської залізниці. У 1949-1956 нач. відділу Міншлях. СРСР. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора. Ім'я носить вул. у Довг. р-ні.

Семибратова, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. До 1986 мала назву вулиця Ульріха. Довж. 1,75 тис. м, ширина 7 м. Має 5 приват. будинків, проживає 13 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь уч. рев. подій на Криворіжжі М. М. Семибратова. Обслуговує 23 в/з.

Семиволос Олексій Ілліч (17.3.1912, Черкаська обл.-24.2.1986, Кр. Ріг). Почес. громадянин Кр. Рогу (1968). Знат. гірник. Освіта середня. У дитинстві наймитував. З 1929 жив у Кр. Розі. У 1929-1934 коногон на ШУ ім. Артема, робітник залізнич. колій ШУ ім. Ілліча. У 1934-1941 бурильник ШУ ім. Ілліча. Новатор виробництва 30-40-х. У 1940 першим у галузі застосував метод багатозабійного буріння, встановив світовий рекорд рудовидобутку. У 1941-1944 на Бакальському РУ на Уралі. За 1941-1942 виконав 10 річних планів, до 50 норм за зміну. Держ. премія СРСР (1942). У 1944-1972 керуючий РУ ім. Ілліча. Депутат Верх. Ради СРСР (1946-1958). Керував відбудовою шахт, будівництвом житла. Нагородж. орд. Леніна (2), Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (2), "Знак Пошани", знаком "Шахтарська слава".

Семиволоса О. І. ім. стипендія для учнів СПТУ, заснована у 1972 на 2-у зльоті відмінників навчання профтехосвіти. Перші стипендіати А. Свирид (СПТУ № 32), В. Попов (СПТУ № 29).

Семиволоса О. І. меморіальна дошка, встановлена у трав. 2000 на будинку № 20 по вул. Київській у Ц.-Міськ. р-ні. Напис свідчить, що тут проживав новатор гірнич. виробництва.

Семизорова Ніна Львівна (16.10.1956, Кр. Ріг). Народ. артистка Росії (1985). Зак. Київ. хореографіч. уч-ще (1975). Шлях на проф. сцену проклала у Кр. Розі. Вчилася у Г. Уланової. У 1975-1978 солістка балету Київ. театру опери і балету ім. Шевченка. Засл. артистка України (1977). Лауреат Міжнарод. конкурсу артистів балету (Москва, 1977). З 1978 працює у Большому театрі в Москві. Одна з найталановитіших балерин 80-90-х. Уч. бенефісу Г. Уланової у Москві. Проводила тріумфальні гастролі на кращих сценах світу. Танцювала провідні, класичні партії. Серед них Жизель, Раймонда, Хазяйка Мідної гори, Аврора. У 2001 сольним танцем відкрила 225 сезон Большого театру. Виховує молоде покоління артистів балету, викладає у Ін-ті театрального мистецтва. Лауреат багатьох міжнарод. конкурсів.

Семика, свято давніх слов'ян, пов'язане із закінчення весняно-польових робіт. Окремі обряди у вигляді плетіння вінків для вбрання дівчат, вшанування померлих збереглися на Криворіжжі до наших часів.

Семирічка (семирічний план)**,** 1959-65 план розвитку народного госп-ва Криворіжжя, розроблений міськрадою на основі "Контрольних цифр розвитку народного господарства СРСР на 1959-1965 рр.", прийнятих XXI з'їздом КПРС (січ.-лют. 1959 р.). Головне завдання - подальший розвиток народного госп-ва Криворіжжя на базі техніч. удосконалення виробництва. За роки семирічки валова продукція збільшилась майже на 40%, збільшилися темпи будівництва, тощо; ріс рух бригад, колективів та ударників комуністич. праці. За ці роки побудовано багато житла та об'єктів культурного призначення, насаджено кілька сот гектарів зелених насаджень.

Семченко Іван Іванович (20.1.1937, Брянська обл.). Відом. будівельник. Зак. СПТУ в Керчі (1954). У 1955-1987 монтажник, у 1983-1992 бригадир СУ № 106 тр-ту "Криворіжстальконструкція". Новатор виробництва. Ударник п’ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Дружби народів, "Знак Пошани".

Семченко Михайло Федорович (11.7.1909, Ростов. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Півн.-Кавказ. ін-т кольор. металів (1939). У 1930-1938 працював на будовах Таганрога. У 1939-1941 нач. гірничорятувальної команди на Дал. Сході. У 1941-1946 ст. конструктор військ. з-ду в Чебоксарах. У 1946-1973 нач. рятувальної служби ш. "Гігант", нач. проходки ш. "Комунар", ш. "Жовтнева", голов. інж. ВКБ РУ ім. Леніна. Знавець історії розвитку гірнич.

промисловості Кривбасу. Автор книги про РУ ім. Леніна. Раціоналізатор. Вперше у Кривбасі застосував систему "Аерліфт" на відкачці води. Розробив проект видобутку кварцитів на ш. ім. Орджонікідзе ін.

Сенельникова-Коріна Марія Андріївна (21.11.1919, Кр. Ріг-6.1.1992, Оренбурзька обл.). Пед. керівник. Зак. пед. курси (1945). Одна з кращих піонервожатих Кр. Рогу 30-х. У 1934-1945 ст. піонервожата СШ № 11. Брала участь в організації перших на Криворіжжі піонер. таборів. У 1944-1946 учитель СШ № 19. Згодом виїхала до м. Уральськ, де працювала учителем.

Сенельникова-Коріна Марія Андріївна (21.11.1919, Кр. Ріг-6.1.1992, Оренбурзька обл.)

Сенік Іван Іванович (6.11.1939, Франція). Пед. керівник. Зак. Криворізьк. педін-т (1967). У 1957-1963 слюсар ш. ім. Калініна в Донбасі. У 1965-1967 учитель СШ № 82. У 1970-1986 інструктор Інгулецьк. райкому КПУ, зав. відділом освіти Інгулецьк. р-ну. З 1986 директор школи-інтернату № 3. Відмінник народної освіти. Педагог-новатор. Брав участь у формуванні системи народ. освіти в Інгулецьк. р-ні. Нагородж. орд. "За заслуги перед містом".

Сенін Сергій Семенович (початок XX ст. – 80-ті, Москва). Ген.-майор. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. В арм. з початку 30-х. Уч. ВВВ з червня 1941. Під час боїв за Кр. Ріг нач. штабу 188 СД. Уміло планував ведення вуличних боїв у Кр. Розі. Займав командні посади у Рад. Армії. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Б. Хмельницького 2 ст., Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки**.**

Сеніоліт (від грец. - спина каракатиці)**,** мінерал класу силікатів. Колір білий, жовтуватий, сірий, червонуватий. Блиск тьмяний. Непрозорий. В Кривбасі рідкісний. Вивчен. А. П. Нікольським, В. Г. Кушевим у 1961 в Ганнівськ. кар'єрі ПівнГЗК.

Сенполія фіалкова, узамбарська фіалка (Saintpaulia jonantha)**,** рослина родини геснерієвих. Батьківщина - Африка. Нараховує до 1,2 тис. сортів. Багаторічна рослина до 30 см вис., майже безстеблова. Листки розташовані густо, утворюють розетку до 20-30 см в діам. Листки продовгувато-яйцеподібні, округлі, зверху темно-зелені, глянцеві, коротковолосисті, знизу червонуваті. Квітки на квітконосі по 3-8 шт., 2-3 см в діаметрі, голубі, сині, лілові, рожеві, білі, прості або махрові. Цвіте майже цілий рік. На Криворіжжі дуже поширена кімнатна рослина.

"Сентоза-зв'язок", компанія по наданню послуг персонального радіовиклику – пейджингу створена у січ. 1997 в Дніпропетровську, Криворізьке представництво з верес. 1998. Тісно співробітничає з "ПриватБанком". Пропонує зв'язок з усіма областями України, 76 містами Росії. Пейджери працюють у Кр. Розі і за її межами. Абоненти одержують інформацію з різних сфер життя. Серед організаторів Є. І. Мокчинський, С. М. Куліш, В. В. Іванова, О. М. Гуревський.

Сентюрін Володимир Іванович (20.1.1918, Павлодар). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Ген.-лейтенант. Зак. Акад. МВС. В арм. з 1938. Уч. ВВВ з червня 1941. У скл. 182 гв. СП 62 гв. СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Служив на керівних посадах в МВС. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора (2), Червоної Зірки.

Сепаратор, механізм для відділення вершків від молока.

Сепаратор, механізм для відокремлення вершків від молока.

Серафимовича, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 2,276 тис. м, ширина 9 м. Має 1 держ., 202 приват. будинки, проживає 340 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Розташоване Криворізьк. локомотив. депо - пам'ятник залізничникам 1941-1945. Названа на честь рос. письменника Серафимовича Олександра Серафимовича (спр. прізв. - Попов, 19.1.1863, Ростов. обл.-19.1.1949, Москва). Серед творів повість "Піски" (1908), романи - "Місто в степу" (1912), "Залізний потік" (1924). У циклах "Маріуполь", "В очереті", "У млині", "Біла

глина", "Рідна земля" - відтворив життя шахтарів Донбасу, укр. селян. Держ. премія СРСР (1943). Обслуговує 23 в/з.

Серб Євген Семенович (1924, Кр. Ріг-27.6.1942, там же). Уч. підпілля. Освіта середня. Вихованець СШ № 27. За часів окупації чл. підпільної групи В. Г. Козиненка. Уч. диверсій, рятував молодь від угону до Німеччини, розповсюджував листівки. Мужньо витримав катування в гестапо. Розстрілян. у кар'єрі цегельного з-ду. Похован. у парку залізничників в Довг. р-ні.

Сербін Віктор Іванович (12.3.1924, Кр. Ріг-груд. 1984, там же). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1949). У 1949-1950 нач. зміни, голов. інж., нач. шахти Схід.-Каунрадськ. РУ в Казахстані. У 1950-1984 ст. інж., кер. групи, голов. спеціаліст ін-ту "Кривбаспроект". Один з керівників проектування кар'єрів ЦГЗК, ІнГЗК. Довів доцільність використання великовантаж. автотран-ту в кар'єрі ІнГЗК. Вперше в СРСР застосував технологію розкриття горизонтів кар'єру комбінованим тран-том. Почес. грамоти Мінчормету СРСР. Сріб, медаль ВДНГ СРСР.

Сербін Іван Опанасович (1896, Кр. Ріг-22.3.1944, Миколаїв. обл.). Зв'язківець. Освіта н/середня. Уч. рев. подій 1917, гром. війни. Стояв біля витоків міської телефон. служби. З початку 20-х працював монтером лінійної служби. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Загинув на фронті.

Сербін Юрій Григорович (19.9.1946, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1976). У 1964 працював слюсарем в РУ ім. К. Лібкнехта. У 1969-1974 бригадир водіїв, машиніст екскаватора Ганнівськ. РУ ПівнГЗК. У 1974-1996 майстер, нач. дільниці, голов. інж, нач. кар'єрів №№ 1, 2. З 1996 нач. техвідділу ЦГЗК. Сріб. медаль ВДНГ. Керував впровадженням циклічно-потокової технології на кар'єрі № 1 Глеюватськ. рудника. Має патенти і рацпропозиції.

Сербіна (Сербінова) **балка,** розташована у півн. частині Сакс. руд. смуги Є півд. кордоном кол. РУ ім. Леніна. Правобережна притока р. Саксагань впадає в річку на півд. околиці мкрн. кол. РУ ім. Леніна. Довж. 2,9 км. Верхів'я підходять до вододільного плато між р. Саксагань і Інгулець з абсолютною вис. 120 м. Верхня частина похила та задернована. За 1,4 км від верхів'я русло круто обривається до вис. 7 м. Відокремлюється суглинок, нижче схили стають похилішими. Крутизна схилів коливається від 15 до 20º. Створені ставки, лісонасадження, нижня частина затоплена водами Кресівськ. водоймища. Назва походить від прізвища першого поселенця.

"Сервіс", Криворізьке районне виробничо-комерційне підприємство створене у квіт. 1994 на базі райпобутком-ту, який діяв з червня 1944. Має 34 підрозділи, надає 9 видів побутових послуг. Працює 120 чол.

Сергєєв Сергій Анатолійович (25.6.1963, Одес. обл.). Священнослужитель. Зак. Одес. консерваторію, Київ. духовну семінарію. Настоятель Свято-Сергіївського храму в Кр. Розі. Сприяє розвиткові Укр. православної церкви.

Сергієнко Альбіна Дмитрівна (10.9.1928, Іркутська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1953). У 1953-1956 фтизіатр, у 1956-1986 зав. дитяч. відділенням, з 1986 лікар протитубдиспансеру № 2. 50 років віддала боротьбі з туберкульозом. Одна з кращих фахівців-практиків в Україні. Лікар вищої категорії. Відмінник охорони здоров'я.

Сергієнко Микола Єгорович (1924, Кр. Ріг-17.4.1945, Відень). Герой Рад. Союзу (13.9.1944). Освіта н/середня. З дитинства жив у с. Середіно Новосибір. обл. Працював у кол-пі. Уч. ВВВ з берез. 1943. Стрілець учбового батальйону 41 гв. СД. Відзначився у бою поблизу с. Почапинці Черкас. обл. Протягом 17.2.1944 один тримав оборону позицій, виграв час. Знищив багато живої сили, 43 чол. захопив у полон. Загинув в боях за м. Відень. Пам'ятник у с. Почапинці, вул. у с. Середіно, ім'я на стелі Героїв у Кр. Розі. Нагородж. орд. Леніна.

Сергієнко Микола Кирилович (11.2.1936, Миколаїв. обл.). Почес. майстер металургії СРСР (1991). Зак. КГРІ (1969). З 1959-1995 машиніст насосів, електрик, нач. зміни,

дільниці, майстер з експлуатації пультопроводів ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник.

Сергієнко Микола Мефодійович (1938, Дніпропетров. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1958-1960 водій Геологіч. тр-ту. У 1960-1961 водій Лозуватськ. РТС. З 1964 працював водієм Криворізьк. райсільгосптехніки. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани", Трудової Слави 3 ст.

Сергієнко Петро Петрович (10.5.1939, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1968). У 1960-1965 учитель фізики, директор СШ у Херсон. обл. У 1965-1988 інструктор, зав. оргвідділом Ц.-Міськ. райкому КПУ. У 1975-1978 секретар парткому тр-ту "Кривбасшахтопроходка". У 1982-1986 нач. ШБУ № 4, у 1986-1995 нач. техвідділу, майстер тр-ту. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Сергіївське урочище, Софіївськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 20-х. Скл. з 3-х частин. Пл. 50 г. Росте акація, грунт - кам'янистий.

Серго, вулиця розташована у центр. частині Жовт. р-ну. Закладена в 50-х. Довж. до 300 м, ширина 9 м. Має 9 будинків. Вкрита асфальтом. Багата на зелені насадження. Названа на честь С. Орджонікідзе. Обслуговує 14 в/з.

Сердюк Вадим Михайлович (архімандрит Макарій) (30.6.1972, Кр. Ріг). Священнослужитель. Зак. Київ. духовну семінарію (1998). У 1993-1998 насельник Свято-Успенської Києво-Печерської лаври. З 1998 намісник чоловічого монастиря у Кр. Розі. Сприяє відродженню Укр. православної церкви.

Сердюк Валентин Степанович (18.9.1946, Кіровоград. обл.). Засл. металург України (1984). Освіта середня. З 1968 сталевар мартен. цеху з-ду "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, раціоналізатор. Зробив вагомий внесок у розвиток мартен. виробництва.

Сердюк Володимир Васильович (18.6.1934, Миколаїв. обл.). Засл. металург України (1971). Освіта середня. У 1952-1987 токар, конверторник, сталевар, машиніст котлів з-ду "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Почес. металург СРСР (1967). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сердюк Володимир Петрович (1.2.1943, Полтав. обл.). Чл. СЖУ (1980). Зак. Запорізьк. пед. ін-т (1967). У 1967-1974 кор. газ. "Червоний промінь" (Запорізьк. р-н). У 1974-1976 редактор промпередач Закарпатськ. телебачення і радіо. У 1976-1986 зав. відділом листів газ. "Червоний гірник". У 1986-1993 ст. редактор облтелебачення по Кривбасу. В 1993 організував 36-й канал телебачення Кр. Рогу. У 1994-1997 комерційний директор фірми "Вівад", виконавч. директор Криворізьк. ради підприємців. У 1997 організував та очолив газету правоохоронних органів "Кодекс".

Сердюк Іван Іванович (24.10.1929, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1948-1954 електрослюсар ш. ім. Артема тр-ту "Артемшахтобуд". У 1954-1979 бригадир монтажників ВКБ РУ ім. Дзержинського. Уч. швидкіс. проходок. Майстер монтажу шахт. обладнання. Прокладав нові горизонти. Уч. ВДНГ. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сердюк Іван Іванович (24.10.1929, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1948-1954 електрослюсар ш. ім. Артема тр-ту "Артемшахтобуд". У 1954-1979 бригадир монтажників ВКБ РУ ім. Дзержинського. Уч. швидкіс. проходок. Майстер монтажу шахт. обладнання. Прокладав нові горизонти. Уч. ВДНГ. Наставник і раціоналізатор. Ударник п’ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сердюк Іван Михайлович (1899-1973, Кр. Ріг). Почес. гірник. Зак. курси майстрів. З 1931 працював на РУ ім. К. Лібкнехта. Ударник 1-х п'ятирічок. Двічі відбудовував Кривбас. У 1941-1945 працював на Уралі. Виховав 210 провідних Криворізьких гірників. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сердюк Лідія Корніївна (3.3.1944, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1958-1970 доярка кол-пу "Зоря комунізму" в Кіровоград. обл. З 1970 доярка, бригадир рад-пу "Гірник". Майстер високих надоїв молока. Наставник. Бере участь у громадській роботі. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сердюк Трохим Лаврентійович (1872, Кіровоград. обл.-.1942, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Працював у сільгосп. Під час окупації Кр. Рогу закатован. гестапо за зв'язок з партизанами.

Сердюк Яків Григорович (1892, Кіровоград. обл.-24.6.1975, Криворіжжя). Георгіївський кавалер. Освіта н/середня. Уродженець с. Гурівка. Займався одноосібним госп-вом. Уч. 1-ї світ. війни. У скл. рос. експедиційного корпусу у Франції, уч. битви за Верден і на р. Сома. Під час повернення додому здійснив плавання навколо світу. У 1922 заснував с. Ранній Ранок, побудував першу хату. У 1929 організував та очолив кол-п "Наша воля". Згодом працював поштарем, садівником. Заклав великий колгоспний сад. Нагородж. Георгіївським хрестом 4 ст., франц. хрестом "За мужність", медаллю "За військову доблесть".

Сердюк, піший воїн козацького полку, який отримував платню за свою службу, за часів козаччини на Криворіжжі.

Сердюков Василь Миколайович (9.3.1952, Казахстан). Діяч культури. Зак. Моск. ін-т культури (1981). З 1966 працював кіномеханіком, фотокор. У 1981-1985 директор ПК у м. Каратау. З 1985 директор ПК ПівдГЗК. Чл. ради директорів закладів культури. Делегат XV, XVI з'їздів профспілок СРСР.

Середа Григорій Лукич (25.10.1919). Герой Соц. Праці (1958). Зак. КГРІ (1949). У 1949-1955 гірнич. майстер, керуючий РУ ім. Максимова тр-ту "Нікополь-Марганець". У 1955-1964 керуючий тр-том "Орджонікідзе-Марганець". У 1970-працював директором Орджонікідзівськ. ГЗК. Канд. тех. наук. Держ. премія. України (1972). Гідно представляв Криворізьку гірничу школу. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої революції.

Серединський Володимир Петрович (20.9.1957, Донецька обл.). Мед. керівник. Зак. Ленінград. сан.-гігієн. ін-т (1981). У 1981-1983 лікар райСЕС, інструктор райкому ВЛКСМ в Орлов. обл. У 1983-1985 лікар, .з 1985 голов. лікар Сакс. райСЕС.

Середня освіта на Криворіжжі, бере початок від реального уч-ща, яке засноване на початку XX ст. (1909-1911). Розвитку набула на початку 30-х. Після 1935 почалося масове відкриття СШ. У 1940 діяло 56 СШ, навчалося 2,2 тис., працювало 1120 учителів. У 1960 діяло 141 школа, де навчалося 120 тис. чол., працювало 5 тис. учителів. У 1986 діяло 144 школи, навчалося 106 тис. чол., працювало 5,5 тис. учителів. 318 педагогів нагородж. орд. і медалями, понад 300 мали знак "Відмінник народної освіти УРСР". У Кр. Розі діють 147 СШ, з них 18 ліцеїв, гімназій, спеццентрів, колегіум, 12 СПТУ.

Середня школа № 1, бере початок від комерційн. уч-ща, відкритого на початку XX ст. З 1920 мала назву 7-річної трудової школи № 1. З 1935 має сучас. статус. У 1944-1954 діяла чоловіча СШ № 1. У 1954 реорганізована у змішану. У верес. 1967 споруджене нове приміщення. Пл. 4,9 тис. кв. м. У 1967-1969 навчалося 1,2 тис. учнів, працювало 60 учителів. У 2002 навчалося 630 чол., працювало 43 педагоги. Діють музей укр. побуту, спорт. секції і гуртки. Серед випускників дипломат Г. Удовенко, футболіст В. Маслаченко, відмінник освіти Гришкова Т. Н. За 1967-2001 випустила 2,7 тис. чол. Серед кращих вчителів 30-70-х – математик Ф. Я. Січкар, мовознавець – Н. Б. Січкар. Директори з 1967 Є. Г. Овсянникова, М. Є. Гарбуз, Ж. В. Лимаренко, М. П. Тарасенко, Л. А. Тагієва. Розташована по вул. Чкалова Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 2, відкрита у верес. 1963. Пл. 3,7 тис. кв. м. У 1963 навчалося 950 дітей, у 1975-1250, у 2000-650 чол. Працювало 72 педагогів, у 2000-37. Діють театри мініатюр, ляльковий; ансамбль "Веселі нотки"; секції з баскетболу, стрільби; 7 гуртків за інтересами. Директори І. М. Хабло, Р. І. Боровик. Розташована на вул. Шмідта Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 4, відкрита у верес. 1971 у зв'язку з масовою забудовою пр. Миру і навколишніх вулиць. Сюди перейшли учні СШ № 11, навчалося 1,5 тис. чол. Поглиблено вивчається англ. мова. Площа 3,8 тис. кв. м. Навчається 1 тис. учнів, працює 68 педагогів. Вивчаються проблеми виходу на кожного учня, індивідуальної роботи з невстигаючими, пізнавальної самостійності. Експеримент. база екологіч. навчання. Серед кращих вчителів Н. Б. Січкар, В. О. Алпатова, Р. Е. Руднєва, Б. П. Ященко ін. Серед випускників олімп. чемпіон С. Фесенко, чл. збір. України з важкої атлетики О. Долинський, канд. мед. наук А. Ященко, атомник Р. Імангулов. З 1998 діє музей "Берегиня" з народ. символіки, пісні, побуту, з 1999 - ансамбль "Співаночки". Директор М. О. Безугла, В. М. Приходько М. О. Безугла. Розташ. на вул. Димитрова Дзерж. р-ну.

Середня школа № 7, відкрита у кінці 30-х. Знаходилася по вул. Обухівській (тепер інтернат № 1). Під час війни зруйнована. У верес. 1946 відновила роботу. У 1957 у зв'язку з організацією школи-інтернату № 1 переведена у приміщення СШ № 70. У 1961 побудоване нове приміщення по вул. Нікопольській, у 1969 одержала статус середньої. Пл. 3,2 тис. кв. м. У 1961 навчалося 1770 учнів, у 2001 - 784 чол. Має 36 класів. Проводиться поглиблене вивчення біології. Працює 57 вчителів. Педколектив працює над метод. проблемою удосконалення навчально-виховного процесу шляхом розвитку творч. потенціалу. У 1995 створен. музей етнографії за ініціативою Л. В. Алпатової та Т. А. Гібуліної. Має більше 100 експонатів із Полісся, Закарпаття, Придніпров'я. У 1994 організован. хор хлопчаків, у 1997-ансамбль танцю "Фієста". Діє баскетбол. секція, 17 гуртків за інтересами. Серед випускників держ. діяч В. Мірошниченко, штангісти О. Блищик і С. Лук'янчиков, капітани далекого плавання В. і С. Черепанникови, авіаконструктор В. Шевченко. Директори з 1961 Ф. Г. Максимук, М. С. Мошенський, Л. Ю. Русанова, А. П. Дереча. Розташована на вул. Димитрова Дзерж. р-ну.

Середня школа № 8 від початкової школи відкритої у 1919 на базі жіноч. гімназії по вул. Церковній. Мала статус фаб.-завод. семирічки. У 1930 переїхала у нову споруду по вул. Першотравнева. У 1932 одержала статус СШ. За часів окупації знаходився нім. госпіталь. У січ. 1944 фашисти підірвали і спалили споруду. Відбудована у 1952. Кілька разів піддавалася реконструкції. Пл. 6,1 тис. кв. м. У 50-х навчалося 400 учнів, у 2000 1,3 тис., працює 75 педагогів. Має 41 клас, спортзал, майстерні, їдальню. Педколектив вивчає проблему психологіч. особливостей учнів. Серед кращих педагогів С. О. Несміх, О. А. Хохол, О. О. Буцька, М. М. Моложон, Т. О. Горда, А. Ю. Парасевич, Г. М. Васянович, В. В. Лабунська. Серед випускників двічі Герой Рад. Союзу В. І. Михлік, контр-адмірал А. Мірошниченко, поет Ф. Траубе, дипломати Б. Басистий, К. Разумов, проф. О. Учитель. Випустила понад 200 медалістів. Директори Д. П. Смоквін, І. М. Мельник, Г. І. Шкуренко, А. П. Хохол, П. О. Сіножатський, Т. А. Перепада, М. К. Качан, О. Т. Каніболоцька, В. Я. Швецов, М. Г. Кобець, Л. Л. Журавльова, В. О. Ланчьковський Н. М. Макаренко. Розташована на вул. Першотравневій Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 9, під такою нумерацією існує з січ. 1973. Пл. 5,6 тис. кв. м. У 1973 навчалося 480, у 1979-1,38 тис., у 2000-483 учнів. У 70-х працювало 64, у 2000-32 педагога. Має 24 класи. Педколектив вивчає проблему місця школи у період відродження національної культури. Серед кращих педагогів В. Ф. Краснова, Г. В. Шаповаленко, Ю. М. Шульга. Діють музей історії Довг. р-ну, ансамбль "Козачата", секції з баскетболу, атлетики, гімнастики. Директори В. Т. Задорожній, Ю. М. Шульга, Л. І. Ігнатенко, Т. А. Грицишина. Розташована по Дніпропетровському шосе у Довг. р-ні.

Середня школа № 10 вечірня, відкрита у верес. 1946. Пл. 1,3 тис. кв. м. Навчається 330 учнів, працює 12 педагогів. Колектив працює над проблемою демократизації освіти. Серед випускників Герой Соц. Праці Я. Д. Лобода, художник Г. Хрієнко. Директори А. О. Білогай, М. Е. Артеменко, В. А. Городецький, Р. О. Шепшинська, А. М. Таран. Розташована на вул. Самотічній Терн. р-ну.

Середня школа № 10, бере початок від рудничної початкової, яка діяла з жовт. 1903 з 4-ма класами навчання. Документів не збереглося. 4 рази змінювала адреси вул. Урицького, Комуністична, "Правды", Єгорова. До революції очолювали І. Д. Кравцов (1903-1907), Ф. М. Кравцов (1907-1920). Під час ВВВ зруйнована. У 1950-1,12 тис. учнів і 75 учителів. Пл. 2,6 тис. кв. м. Має 18 класів. Педколектив працює над проблемами розвитку творчого мислення та пізнавальної діяльності учнів. Існує музей народ. творчості (1998), ляльковий театр, секції з легкої атлетики, баскетболу, ансамбль танцю "Чобіток". Серед кращих педагогів засл. учитель Росії П. Н. Полякова, засл. учителі України Н. Є. Євтушенко, Д. А. Робенко, Н. Є Доценко, О. Я. Бадіна, Л. О. Берьозкіна, Т. Ф. Рябова, Н. В. Цвіткова. Серед випускників В. І. Євтухов, В. Куделя, В. Боженко, В. Андрюхіна, М. Волошин. Директори К. А. Кухаренко, Д. К. Бувалий, Я. Д. Пашков, П. Р. Черненко, Н. Г. Бубенюк, В. А. Дубрівна, С. Є. Гальчук, В. Г. Рєзник, В. М. Теплицька, Н. В. Цвіткова. Розташована на вул. Єгорова Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 11, виникла у 1904 як початкова на території Сакс. рудника. У 1927 стала неповною середньою, у 1937 середньою. У 1950 одержала нове приміщення. Сучас. споруда побудована у серп. 1978. Пл. 74 тис. кв. м. Навчалося 1985 учнів, працювало 75 учителів, у 1999 - 785 учнів, у 2001 - 600 учнів, працює 35 учителів. Діють музеї "Берегиня", підпільної групи "Дзержинець", ансамбль естрад. танцю "Співоче коло", клуби за інтересами, спорт. секції. Директори з 1932 С. І. Свириденко, А. О. Василенко, Г. Я. Краснопер, В. Т. Задорожній, М. В. Погрібна, В. С. Барабаш, Н. В. Журавель. Розташована на вул. Співдружності Сакс. р-ну.

Середня школа № 12, бере початок від семирічки, відкритої у 1929. Розташовувалася на вул. Правди. Навчалося 300 учнів. Пл. 1,3 тис. кв. м. У 1960-1963 навчалось 1,13 тис. чол., у 2000-378 чол. У 60-х працювало 83, у 2000-24 педагогів. Має 19 класів. Педколектив вивчає проблему аспектів творч. розвитку особистості. Діють музей, хор, секції з баскетболу, волейболу, тенісу, гурток розпису. Серед випускників Герой Рад. Союзу І. Лавроненко, проф. В. Тарарак, М. Лещенко. Розташована на вул. Погрібняка Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 13, відкрита у лют. 1938. Навчалося 560 учнів. Добудовувалася. Пл. 2,5 тис. кв. м. Навчається 350 учнів, працює 26 учителів. Педколектив вивчає проблему прищеплення інтересу учнів до знань. У 1950 створен. учнівськ. хор, у 1972 духовий оркестр. Діють клуб "Співдружність", спортсекції, гуртки. Серед випускників проф. О. Сінчук, Герой Соц. праці А. Сторожук, поет О. Степаненко. Директори І. М. Коган, І. Г. Вакуленко, Б. І. Богудров, І. А. Гончаренко, С. О. Несміх, В. В. Свєтловська, П. С. Красюк, І. І. Ступаренко, С. І. Трофименко, П. С. Красюк. Розташована на вул. Шкільній Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 14, відкрита у верес. 1973. Пл. 5,6 тис. кв. м. У 1973 навчалося 1,6 тис., у 1980-2,5 тис., у 1999-804 учня. Працює 44 учителя, має 34 класи. У навчально-виховному процесі впроваджується профільне навчання. Існує колектив бальн. танцю, гурт музикантів, секції легкої атлетики, баскетболу. Серед випускників канд. філолог. наук Т. Фіденко, канд. мед. наук І. В. Холодницький. Директор з 1988 Л. П. Климова. Розташована на вул. Мелешкіна Сакс. р-ну**.**

Середня школа № 15, відкрита у верес. 1928 як початкова. Скл. з 3-х солом'ян. бараків. Існував інтернат на 30 місць. Навчалося 365 учнів. У 1933 стала семирічкою, де навчалося 1 тис. учнів. У 1935 одержала статус середньої, споруджено навчальний корпус. Мала 7 класів, їдальню, клуб, учительську. Під час війни група учнів під керівництвом М. Решетняка створила підпільну групу. Відновила діяльність у верес. 1944. Учбовому закладу присвоєне ім'я Миколи Решетняка. У 1992 споруджене нове приміщення. Пл. 9,8 тис. кв. м. У 34 класах навчається 834 учнів. Працює 70 учителів. Педколектив цілеспрямовує учбовий процес на розвиток та зміцнення психіч., фізич., морального здоров'я школярів. Діють музей комсомольської слави, центр дитяч. творчості, 3 музстудії,

3 спортзали, акторська студія, 7 колективів худ. самодіяльності, 5 гуртків за інтересами. Серед випускників ген.-майор А. В. Мазур, підпільники М. Решетняк, А. Романова, А. Жовтуха, М. Ходич ін. Серед кращих учителів В. Р. Мандрук, С. Р. Оксамитна, Н. М. Ковальчук, К. В. Семенова, Н. М. Герлецька, правозахисник Романов В. О. ін. Директори І. А. Профатило, М. М, Лопата, М. Ф. Петруха, П. Ф. Жовтуха, С. Д. Кашель, А. П. Саливан, М. В. Кравцов, О. М. Ковтун, Л. І. Марчик, В. Г. Шевченко. Розташована на вул. Орджонікідзе Дзерж. р-ну.

Середня школа № 16, ім. Ю. М. Козаченка відкрита у верес. 1932. Споруджена за вказівкою Г. К. Орджонікідзе. У 3-х класах навчалося 320 дітей. З верес. 1936 - більше 1 тис. учнів. У 1936 школу відвідав голова ВЦВК Г. І. Петровський. Відкрита початкова школа для дорослих на 300 місць. В 1937 макет і фото демонструвалися на Всесвіт. виставці у Парижі. Працював завучем Ю. М. Козаченко, керівник підпільної групи під час ВВВ. У роки окупації знаходилася конюшня. Відбудована у верес. 1945, нова споруда з 1956. Пл. 3,7 тис. кв. м. У 41 класі навчається 860 учнів, працює 72 педагоги. Серед них кавалер орд. Трудового Червоного Прапора М. Я. Артьомкіна. Серед випускників Герой Рад. Союзу І. О. Кобилянський, проф. В. Я. Чирва, керівник буд. тр-ту І. Я. Чирва. Педколектив вирішує проблеми диференційного навчання, впровадження інтегрованих курсів літ-ри, музики, світ. культури. Розташована на вул. Революційній Дзерж. р-ну.

Середня школа № 17, відкрита у верес. 1948. Навчалося 255 учнів. Пл. 1,7 тис. кв. м. У 28 класах навчається 717 учнів, працює 42 учителя. Педколектив вивчає проблему уроку, як основної форми діяльності учителя. Ведеться пошукова робота з історії школи. Діють танцювальний, фольклорний, вокальний ансамблі, секції з футболу, баскетболу, волейболу, гурток естет. виховання. Серед випускників чл. СЖУ К. Пономарьов, нач. РВВС І. Карауленко. Директори Г. Н. Конограй, Н. М. Мілашевська, П. О. Ростовцев, Е. В. Соколан, О. Ф. Іванова, І. М. Бурт, Н. І. Сліпченко. Розташована на пр. Дзержинського Сакс. р-ну.

Середня школа № 18 неповна, відкрита у 1937. Розташовувалася у пристосован. приміщенні. Перший директор В. І. Бородавка. У 50-60-х діяла у приміщенні гуртожитку. До 1965 відвідували учні з с. Миролюбівка, ст. Радушна. На початку 90-х приміщення згоріло. У 1997 побудована сучас. споруда. Пл. 1,5 тис. кв. м. Працює 15 учителів, навчається 120 учнів мкрн. ім. Ілліча. Діють філія школи мистецтв, спорт. секції, гуртки за інтересами. Директори Р. Ф. Барабаш, В. Г. Дирда. Розташована на вул. Шиферній Дзерж. р-ну.

Середня школа № 19, відкрита у верес. 1979. Площа 7,7 тис. кв. м. У 40 класах навчається 953 учні. Працює 46 учителів. Педколектив працює над проблемою управлінськ. аспекту розвитку педагогіч. творчості, відродження національної культури. Діють 6 гуртків з українознавства, хімії, біології, англ. мови, вокальний ансамбль "Калинові сопілочки", танц. колектив "Веселка", спорт. секції з кросу, шахів, волейболу, футболу, туризму. Серед випускників художник М. Петлевий, фармаколог В. Мартиненко, футболісти Є. Лагодич, Є. Симонов. Директори Р. В. Шурупова, Л. О. Батієнко, Т. М. Переходько, Ю. Д. Піщинський, В. Т. Л егун. Розташована на Вечірньому бульварі Сакс. р-ну.

Середня школа № 20, відкрита у верес. 1936. За програмою 7-річки навчалося 96 учнів. У 1973 добудована. Пл. 1,7 тис. кв. м. У 15 класах навчається 438 учнів, працює 32 учителі. Педколектив працює над проблемою впровадження принципів гуманізації. Проводиться поглиблене вивчення нім. мови. Існують контакти з культурним центром ім. Гете в Мюнхені, школою ЮНЕСКО ім. Гаутмана в Рослебені. Існують вокал., театр. студії, спорт. секції. Директори Б. Л. Муравський, З. Д. Удовиченко, Е. М. Жолтикова, Н. І. Шишкіна, Т. Г. Мартинюк, І. І. Титова. Розташована на вул. Жовтневій Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 21, відкрита у верес. 1977. Пл. 7,8 тис. кв. м. У 44 класах навчається 1,06 тис. учнів, працює 57 учителів. Педколектив працює над проблемою гуманізації

взаємовідносин учителів, учнів та батьків, психологіч. підтримки учнів. З 1988 існує хор. Працюють танц. колектив, спорт. секції, діє клуб вихідного дня. Поглиблено вивчаються основи етики та психології. Серед випускників канд. тех. наук О. П. Чорний. Директори М. Т. Цибулько, В. П. Мелащенко, А. Ф. Лобода, Л. М. Дубовик, Н. М. Лигун. Розташована на вул. Спаській Сакс. р-ну.

Середня школа № 22, бере початок з 1902 від церковно-приходської 2-річної школи. Вивчалися Закон Божий, арифметика, рос. мова. Навчалося до 40 дітей. У 1925-1960 мала статус семирічки, у 1960-1971 - восьмирічки. З 1971-середня. Споруда побудована у 1971. Пл. 4,2 тис. кв. м. Має 32 класи. У 1973 навчалося 1,27 тис., тепер – 1,04 тис. учнів. Працює 51 учитель. Колектив працює над проблемою управління навчально-виховним процесом на основі диференціації. Учителями молодш. кл. працюють засл. учитель України Н. К. Бардась відмінник освіти В. Н. Шевченко. Існує куточок пам'яті воїна-інтернаціоналіста Д. А. Сушка. Діють літературна, вокальна, фольклорна студії, секції з футболу, волейболу, плавання , 10 гуртків за інтересами. Серед випускників юридич. керівники брати Микола та Михайло Велегури, трансп. керівник С. Барський, актриса І. Капінос. Директори Ю. І. Красуля, А. Б. Бубенок, М. П. Заїка, І. Г. Романцов, В. М. Філіппова, В. О. Ланчковський, М. Я. Кондратюк, Л. А. Бобошко, І. Г. Ступаренко. Розташована на вул. Стрільцова Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 23, відкрита у верес. 1983. Пл. 8 тис. кв. м. У 39 класах навчається 840 учнів, працює 48 учителів. Педколективом вивчається проблема, розвитку естет. здібностей. З 1990 діє музей бойової слави часів ВВВ та Афганістану. Має 247 експонатів. Керує Г. Ю. Панченко. У 1991 створено етнограф. музей "Берегиня". Діють ВІА (1998), спортсекції, гурток образотворч. мистецтва. Директори Л. А. Орлова, С. І. Артюшенко, Л. О. Хохіна. Розташована на вул. Політехнічній Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 26, бере початок з трав. 1936. Випуск 1941 у повному складі брав участь у ВВВ. На початку ВВВ знаходився госпіталь. Зруйнована під час окупації. Відбудована після визволення Кр. Рогу. Типова будівля на 1,07 тис. місць. Навчається 1031 учень, працює 62 педагоги. Має 44 класи. Проводиться поглиблене вивчення англ. мови, музики, фізики і математики. Вивчається проблема розвитку навичок самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення вчителя і учня на основі самостійної творчої діяльності. Створена кобзарська школа, секція з футболу, хор, ансамбль "Пролісок", гуртки укр. вишиванки, прикладного мистецтва, хореографії. Серед кращих педагогів В. К. Нікітський, Д. І. Іванов, Ю. П. Чемерис, Л. І. Гавриленко, Л. В. Герасимчук, М. М. Гарсимчук, В. С. Шаповалова. В. Р. Ажищев нагородж. медаллю ім. Макаренка. Учні брати Кожакіни, Демиденки, сестри Бузько, П. Татаринцев, С. Меренко актив. учасники підпільної боротьби у 1941-1943. Серед випускників співачка Л. Сєнчина, ген.-майор М. Заїка, нач. шахти О. Тимченко ін. Директори В. К. Нікітський, Д. І. Іванов, Ю. П. Черемис, Г. Ф. Пашев, В. Р. Ажищев. Розташована на вул. Якіра Дзерж. р-ну.

Середня школа № 27, відкрита у верес. 1987. Має типовий проект, пл. 7,7 тис. кв. м. Ведеться поглиблене вивчення іноземних мов. На час заснування навчалося 1,12 тис. учнів, у 1989-1991-1223 , у 2001-780 учнів. Діють музей, вокальн., образотворч., худ. слова гуртки, секції з волейболу, баскетболу, легкої атлетики. Директори А. М. Таран, Г. М. Коновалова. Розташована на вул. Косигіна Терн. р-ну.

Середня школа № 28, відкрита у верес. 1936. Навчалось 320 учнів. Існувала, як семирічка. Під час війни зруйнована. З 1944 середня. У 1958 споруджена майстерня, у 1965-спортзал, у 1973-тир, у 1997 приєднане приміщення кол. дитсадка № 200. Пл. 2,8 тис. кв. м. У 23 класах навчається 478 учнів, працює 30 учителів. Діють залікова система контролю рівня знань учнів. Ведеться пошукова робота. Діють ансамбль "Журавлик" (1994),танц. ансамбль "Сучасні ритми", агітбригади "ЮНОС", худ. декламування (1997), гурток м'якої іграшки. Серед випускників проф. В. і О. Хорольські, директор ін-ту Ю. Ремха, артисти В. Кожухар, В. Родь, засл. лікар І. М. Панченко, письменник А.

Липицький. Учителька Г. І. Калюжна нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани". Директори Д. М. Клиткевич, С. І. Дмитерко, О. В. Шаблій, О. Л. Бейлін, О. С. Цвєтков, М. О. Кістанова, О. І. Русакова, Н. О. Доценко, О. М. Лопатюк, Г. І. Калюжна. Розташована на вул. Українській Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 29, відкрита у верес. 1938. Навчалося 120 учнів. Пл. 2,5 тис. кв. м. У 18 класах навчається 363 учня, працює 28 учителів. Педколектив вивчає проблему розвитку пізнавальних інтересів учнів на основі індивід. підходу, розвитку національної самосвідомості. Діють вокальний і танцювальний гуртки, секція з футболу. Серед кращих педагогів Є. І. Работаєва, Л. Ф. Карпекіна, Л. Ф. Степаненко, Т. Ф. Андреєва, О. І. Несміх, І. А. Гуцалюк, Н. Я. Новікова, О. М. Лучко, К. А. Зубриліна, О. М. Торботряс, О. Ф. Лукашова. Серед випускників офіцери А. і В. Василіги, В. Літвіненко, С. Прасолов, доктор фіз.-мат. наук В. Шиян, викладач Є. Лапін, вчитель В. Шевченко, лікар Л. Гуцалюк, працівник міськвиконкому Н. Терехова, біолог І. Сорокіна, фізик В. Рачков, мореплаватель О. Горевий, інженер В. Свистунов, танцор ансамблю Моєсеєва А . Марнопольська. Директори Я. І. Філін, С. Є. Гальчук, М. І. Варваров, М. С. Єжова, Є. І. Работаєва, В. О. Настусенко, Н. Т. Козіна, М. П. Володченков. Розташована на вул. Рахманінова Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 30, відкрита у верес. 1951. Навчалося 320 учнів. Пл. 1,7 тис. кв. м. У 10 класах навчається 284 учня, працює 17 учителів. Педколектив вивчає проблему керування навчально-виховним процесом з використанням педагогіки співробітництва. Діють ансамблі "Ромашка", "Кнопочки", "Синички", хор, секції з баскетболу, стрільби, легкої атлетики, гуртки за інтересами. Серед випускників канд. фіз. наук І. Туруба, канд. тех. наук В. Кондратенко, актриса М. Мельник. Директори М. П. Заїка, Б. А. Лемішенко, В. Я. Шевцов, Б. Л. Муравський, В. М. Філіппова, В. А. Безугла, Н. М. Безсонова. Розташована на вул. Кленовій Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 31, відкрита у верес. 1937, як семирічка. З 1953 - СШ. У 1962 добудована. Сучас. адреса з 1955. Пл. 2,4 тис. кв. м. У 1963 навчалося 1,12 тис. у 2001-370 учнів. Працює 22 учителя. Педколектив працює над проблемою диференційного навчання. Діє театр мініатюр (1997). Серед кращих учителів засл. працівник фізкультури України Л. М. Неволіна, М. М. Козловська, І. П. Челпанова. Директори Ф. І. Величко, О. Ф. Біленко, Б. Л. Муравський, М. Я. Кондратюк, М. Г. Кобець, Є. І. Калиниченко, А. П. Климова, К. І. Малахатка, Є. О. Холоденко. Розташована на вул. Качалова в Сакс. р-ну.

Середня школа № 32, бере початок від Шмаківськ. 3-класної школи (1906). У 1922 реорганізована у семирічку. У 1923-1935 мала назву фабрично-заводська семирічка. У 1935 одержала статус СШ. 207 вихованці брали участь у ВВВ, з них 56 загинули. До 1982 розташовувалася на РУ ім. К. Лібкнехта. У 1982 одержала нову споруду на мкрн. Зарічний. Пл. 8,8 тис. кв. м. У 1982 прийняла 2,52 тис. учнів, працювало 129 учителів. Носить ім'я Героя Рад. Союзу Г. О. Скляра. Має 46 класів. Працює за кабінет. системою. Діють музеї хліба, бойової і трудової слави, окрем. блок дошкільнят, хор, естрад., хореографіч. студії, секції гандболу, туризму. Навчається 1,13 учнів, працює 60 педагогів. Колектив вивчає проблему екологіч. навчання. Серед кращих педагогів І. М. Бризньова, Т. І. Липова, С. О. Негря, Т. З. Малина, Т. П. Таран ін. Розташована на, мкрн. 7-му Зарічному Жовт. р-ну.

Середня школа № 33, відкрита у верес. 1980. Пл. 10 тис. кв. м. У 46 класах навчається 855 учнів, працює 44 учителя. Педколектив працює над проблемою управлінськ. аспекту розвитку педагогіч. творчості. У 2000 створен. музей укр. побуту. Існує вокальна група, секції з футболу, карате, гуртки. Директори Л. С. Швидка, Л. П. Сопко, П. А. Передерій, Л. В. Лященко, Л. В. Пінська. Розташована на вул. Панкєєва Жовт. р-ну.

Середня школа № 34 ім. Героя Рад. Союзу А. І. Мировича, бере початок від церковно-приходської школи, відкритої у 1901. З 1915 діяла міністерська школа, з 1924-фабрично-заводська семирічка, з 1933-фабрично-заводська десятирічка. З 1936 має сучас. статус.

Сучас. будинок споруджен. у 1952. Пл. 3,5 тис. кв. м. Працює 26 учителів, у 31 класах і кабінетах навчається 500 чол. Педколектив працює над проблемою вивчення особистості у колективі. Діють музей (1991), ляльковий театр, вокальний гурток "Лілея", хореографіч. і танц. колективи, команда КВВ, літоб'єднання "Лілея", секції з стрільби, баскетболу, футболу, тенісу. Серед кращих педагогів І. Н. Романенко, Л. О. Кнуренко, Н. О. Фролова, І. П. Карлаш, С. В. Стрельчук, Л. В. Анісімова, О. А. Бевз, П. О. Ростовцев, Л. М. Москалець. Серед випускників Герой Рад. Союзу А. І. Мирович, Герой Соц. Праці бурильник Ф. М. Новиков, проф. В. С. Лиханський, воїн-інтернаціоналіст А. М. Рзянкін ін. Директори І. В. Ногін, П. О. Біленко, Є. С. Коваленко, В. М. Мотуренко, В. М. Грідін, В. Ф. Тульський, З. М. Тараненко, В. М. Жук, Т. П. Шевченко, Е. М. Васіч, Т. А. Д'ячковська, В. Г. Толстоп'ятенко, Л. І. Макарова. Розташована на вул. Шкільна Жовт. р-ну.

Середня школа № 35, відкрита у верес. 1975. У 1975 навчалося 300, у 1977-1937, у 1999-1048 дітей. Пл. 7,2 тис. кв. м. Працює 55 учителів. Має 44 класи, хореограф. і худ. відділення школи мистецтв. Педколектив працює над проблемою диференційованого навчання. Діють драм. гурток, ВІА, вокал. ансамбль "Колібрі" (1998), секції з футболу, боротьби, стрільби. Директори Г. П. Драгунов, В. О. Назаренко, В. О. Алпатов, Н. Л. Чернова, Н. І. Ткаченко. Розташована на вул. Співдружності Сакс. р-ну.

Середня школа № 36, відкрита у 1927 як семирічка. За роки існування випустила понад 2,7 тис. чол., з них більше 80 медалістів. У 1935 одержала новий будинок і статус СШ. Серед випуску 1937 Д. Артеменко, К. Бєлов, Н. Вовченко, С. Губенко, В. Матяш, Н. Лотер, В. Пухкало, І. Чернишов, О. Шинкаренко. Відомі 19 прізвищ учителів та учнів, які з першого дня пішли на війну. У підпільній боротьбі брали участь В. Бурцев, І. Лісяк, Я. Пухкало, С. Кулик, Р. Лавренко, І. і П. Суворови, В. Яремченко, Г. Ворона, Ф. Середа, Л. Скрипка, Г. Діброва, К. Петренко, Є. Петренко, Г. Діденко, В. Бей, Г. Шевченко. У довоєнні роки навчалося 800 учнів щорічно. Під час окупації зруйнована. До 1962 розташована в приміщенні школа-інтернату № 2. У 1952 дала початок СШ № 62, у 1954 - СШ № 71, у 1957 - № 57, у 1961 - СШ № 93, у 1976 - СШ № 97. У 1962 одержала новий будинок. Пл. 3,2 тис. кв. м. У 70-х навчалося 1.13 тис. учнів, у 2000-608. Працює 42 педагоги. Педколектив працює над проблемою відродження національних традицій. У 1965 введено кабінет. систему. У 1988-комп'ютерний клас. Серед кращих вчителів І. А. Головіна, Г. Н. Дзюба, Р. А. Грицаєва, В. Т. Перехрест, А. В. Юхименко. Серед випускників доктори тех. наук В. Скопенко, І. Узлов, Б. Желтецький, почес. громадянин Кр. Рогу І. Фурт, ген.-майор В. Вовченко, художник Т. Боброва ін. Директори Л. М. Бабенко, В. І. Турта, В. Й. Гончаренко, Ф. Т. Підгірний, Н. А. Барабонова, А. К. Поліщук, І. Д. Білик, М. Д. Павлиш, Я. К. Ярушок, Л. П. Пурик, І. А. Головіна. Розташована на вул. Кропивницького Жовт. р-ну.

Середня школа № 37, бере початок від початкової, яка відкривалася у 1912, 1916, 1924. Спочатку навчалося 12 учнів. Перша споруда знаходилася у сел. Бурщицькому. Сучас. споруда побудована у 1964. У 1964-1978 навчалося 1,5-2,0 тис. учнів. У 2001 у 21 класі навчалося 450 учнів, працювало 32 учителя. Педколектив вивчає проблему методів індивідуальн. підходу у навчальн. процесі. У 1991 відкрит. музей. Діють гурт "Намисто", екоцентр "Відлуння", спорт. секції. Серед випускників проф. О. Слюсаренко, В. Суслов, Є. Послов, канд. наук. А. Малина, Я. Зверховський, А. Білокрис. Серед учителів Л. М. Дрозденко -засл. учитель України, В. Г. Пиреха -нагородж. медаллю ім. Макаренка. Директори з 1924 П. І. Сахно, Я. Ф. Хомич, Н. П. Муляр, І. Т. Бабич, А. В. Білограй, О. С. Карпишин, Г. С. Володін, М. О. Гук, Г. І. Яковлева, В. П. Євдокимов, Л. М. Дрозденко, Л. П. Астахова, С. В. Пивовар. Розташована на вул. Таїсії Буряченко Терн. р-ну.

Середня школа № 38, відкрита у верес. 1936. Пл. 2,8 тис. кв. м. У 70-х навчалось 850-900 учнів. Працювало 60 педагогів. У 2000 у 13 класах навчалося 255 учнів, працювало 18 педагогів. У 1975 добудован. спорт. зал, у 1997 передана споруда дитсадка № 52, як філія.

Педколектив працює над проблемою розбудови укр. школи. Випустила більше 2,5 тис. учнів. 13 випускників пішли на фронт після випускного вечора. Діють худ. колектив "Джерельце" (1994), гуртки з стрільби, туризму, атлетики. У 1998 відкрита музейна кімната з сімейно-народного виховання. Серед випускників працівник Мінчормету України С. Заболотний, Мінфінансів України Л. Мазенко, архітектор С. Рева, канд. наук О. Тарасова, Ю. Рева, акад. П. Донченко ін. Директори з 1944 С. Т. Алексашенко, Ф. М. Савенко, Н. О. Моначко, І. В. Овсієнко, В. І. Петінов, Л. М. Павлиш, Т. П. Багацька. Розташована на вул. Кібальчича Терн. р-ну.

Середня школа № 39, відкрита у січ. 1956 у сел. Рудничне Ц.-Міськ. р-ну. Пл. 1,4 тис. кв. м. У 1956-1965 навчалося 700, у 1972-1975-800, у 2000-156 учнів. Працювало 35, у 2000-13 педагогів. Має 10 класів. Педколектив вивчає проблему диференційного підходу до навчання учнів. Діють фольклорний, вокальний, краєзнавчий, спорт. гуртки і секції. Директори С. С. Чумак, В. Г. Летенко, А. Т. Зіборов, І. Є.Зайцев, І. В. Сокуренко, Є. О. Бадін, О. Д. Кривоніс. Розташована на вул. Яцкова Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 40, бере початок від 1872 з церковно-приходської школи. Навчалися діти замож. городян. Основний предмет Закон Божий, разом з арифметикою і письмом. Середньою стала в 30-х. Пл. 3,3 тис. кв. м. До війни навчалося 120 учнів. У 1961-1962 1,2 тис., у 2000-490 чол. Працює 38 педагогів. Колектив працює над проблемою гуманізації навчального процесу. Діють ансамбль "Тернівчанка", козацьк. хор, худ., хореограф. гуртки. Організатор і засновник музею бойової слави (1970). Серед випускників проф. Т. Бень, конструктор косміч. техніки М. Дейнега, канд. наук О. Ніколенко. Директори Г. І. Вартмінський, О. П. Солом'яний, К. П. Левченко, І. Ф. Кушнір, О. В. Мілентьєва, І. Т. Ніколенко, В. М. Поган, А. М. Пустовіт, Ф. П. Приходько, А. М. Таран, В. І. Гайдаш, В. А. Фісюн, А. М. Кривошея. Розташована на вул. Сестрорецькій Терн. р-ну.

Середня школа № 41, відкрита у верес. 1981. Пл. 7,7 тис. кв. м. Навчається 1,36 тис. учнів, працює 72 педагоги. Педколектив працює над проблемою управлінськ. аспекту розвитку пед. творчості. Діють музей ім. Маршала Василевського. Існують студія бального танцю, творче об'єднання "Аси", агітбригади, спорт. секції. Директори О. О. Малєєва, В. Ю. Онищенко, Л. Г. Чорна. Розташована на вул. Співдружності Сакс. р-ну.

Середня школа № 42, бере початок від церковно-приходської відкритої у 1893. Навчався 41 учень. До війни існувала як 7-річка. У 1957 побудоване нове приміщення. Пл. 3,1 тис. кв. м. Навчається 685 учнів, працює 44 учителя. Поглиблено вивчається математика. Діє учнівське наукове тов-во старшокласників з відділеннями точних і природнич. наук. У 1998 відкрит. музей історії школи. Існує учительськ. вокал. ансамбль "Спадщина", ансамбль народ. танцю, спорт. секції, гуртки. Працює засл. працівник народ. освіти України А. М. Грешнікова. Випущено більше 5 тис. учнів. Серед випускників співачка Л. Остапенко, журналіст ТБ В. Манько. Директори з 1939 Т. Л. Рудь, О. М. Сомсікова, І. С. Косенко, Є. О. Ковтун, М. Г. Ляшенко, А. М. Грешнікова. Розташована на вул. Щорса Терн. р-ну.

Середня школа № 44, відкрита у верес. 1970. Пл. 4 тис. кв. м. Перший набір скл. 1206 учнів. Найбільша кількість у 1975-1427 чол., у 2000-578 чол. У 1970 працювало 72, у 2000-39 педагогів. Має 35 класів. Діють музей "Джерело", турклуб "Планета", театр мініатюр "Штамп", секції з баскетбол., футбол., теніс., 11 гуртків за інтересами. Випустила до 2 тис. учнів. Серед кращих педагогів В. І. Омаровська, Л. В. Нікіфорова, Р. П. Лісовець. Вивчається проблема диференційного виховання дітей в сім'ях. Директори М. М. Макаренко, А. Ф. Охінченко, В. Д. Котко. Розташована на вул. Тухачевського Жовт. р-ну.

Середня школа № 45, відкрита у верес. 1967. Пл. 4 тис. кв. м. Навчалося 525 учнів, найбільша кількість у 1975-2,3 тис., у 2000-858 учнів. У 1975 працювало 72, у 2000-51 педагоги. Діють дитяч., учительськ. хор, вокал. ансамбль, секції з баскетболу, футболу, волейболу, 10 гуртків за інтересами. Педколектив працює над проблемою розвитку

творчого потенціалу учнів. Серед випускників засл. артист України В. Логінов, канд. наук І. Бесєда, О. Коробійчук, О. Іващенко. Директори Ф. М. Савенко, В. Ф. Гетьман, А. П. Тімченко, Л. В. Лінкмілер. Розташована на вул. 23 Лютого Терн. р-ну.

Середня школа № 46, відкрита у січ. 1966. Пл. 4,2 тис. кв. м. Навчалося 970 учнів. У 70-х навчалося до 2 тис., працювало 120, у 2000-17 педагоги. Діють вокал. ансамбль, драм. гурток, живий куточок, секція легкої атлетики, 10 гуртків за інтересами. Підготувала більше 2-х тис. чол., з них 25 із золот. і 15 сріб. медалями. Серед кращих педагогів З. М. Кулакова, В. М. Стьопіна, М. М. Товстоган, А. Г. Тулянцева, У. О. Калайда, Е. Т. Василенко. Серед випускників військ. діяч Ю. Б. Аллакуліев, педагоги М. Л. Шеляг, І. Ф. Тарасова, С. І. Мент. Директори Е. М. Рабінович, В. О. Тарасенко, В. М. Вовчанський. Розташована на вул. П'ятихатській Жовт. р-ну.

Середня школа № 47 неповна, відкрита у верес. 1929. До 1955 7-річка, у 1955-1972 середня, з 1972 НСШ. За часів окупації розташ. німецька конюшня. Відбудована у 1945. Пл. 968 кв. м. У 1963-485, у 1999-62 учнів. У 1963 працювало 25, у 2000-11 педагогів. Педколектив працює над проблемою індивідуального підходу до навчання. Має 8 класів. Діють 7 гуртків. У 1963-1991 піонер. дружина носила ім. Героя Рад. Союзу Л. Голікова. У 1963 червоні слідопити знайшли могилу О. Кірова, який повторив подвиг Матросова і взяли над нею шефство. Серед кращих учителів М. С. Четвертуха, І. О. Приходько, Г. А. Михайлюк, Д. І. Трайтак, М. Ф. Жуліна, К. В. Косенко. Серед випускників заст. міністра сільгосп. В. Шевелуха, актриса Г. Скрипник, канд. філологіч. наук К. Косенко ін. Директори Х. І. Луб'яний, І. С. Четвертак, Й. Г. Литвинов, М. С. Мордовець, К. О. Кандиба, М. М. Макаренко, М. Л. Макарова, А. Г. Бобров, Л. О. Білоусова, В. О. Комісар. Розташована на вул. Планетарній Жовт. р-ну.

Середня школа № 48, відкрита у верес. 1963. Навчалося 1,2 тис. учнів. Пл. 3,1 тис. кв. м. У 34 класах навчається 720 учнів, працює 41 учитель. Педколектив працює над проблемою системи урочної та позаурочної пізнавальної діяльності учнів як об'єкт педуправління. Діють краєзнавчий музей (1984), ансамблі "Веселка", "Козацький гурт", секції з баскетболу, волейболу, 9 гуртків за інтересами. Серед випускників доктор наук М. Піксайкін, засл. артист України В. Щербакова, чемпіони із стрільби Н. Кальниш, О. Зіненко. Випустила більше 2-х тис. чол. Директори Ю. Л. Сушко, В. І. Катина, Л. Т. Вишнякова, Ю. В. Рева. Розташована на вул. Юрія Смирнова Терн. р-ну.

Середня школа № 49, відкрита у лют. 1947 шляхом переведення класів СШ №№ 35, 52. Навчалося 320 учнів. В 1962 одержала нове приміщення, у 1991 добудован. новий корпус. Пл. 7,3 тис. кв. м. У 2000 навчалося 1,2 тис. учнів. Працює 60 педагогів. Має 45 класів. Педколектив вивчає проблему створення мережі шкіл зміцнення здоров'я дітей та відокремленого навчання хлопців і дівчат. Діють музей бойової слави, 14 гуртків за інтересами, секції з тенісу, баскетболу, волейболу. Директори П. О. Жук, Є. С. Коваленко, О. Я. Куриш, Н. Й. Ульяненко, М. Г. Василенко, Т. О. Осипова, Т. В. Скворцова. Розташована на вул. Шурупова в Жовт. р-ну.

Середня школа № 50, відкрита у верес. 1962, як СШ № 4 м. Терни. У 1969 дістала сучас. нумерацію. Пл. 2,2 тис. кв. м. У 1962 навчалося 503, у 1970-732, у 2000-430 учня. В 1970 працювало 45, у 2000-28 педагогів. Педколектив вивчає проблему формування і розвитку умінь та навичок учнів на основі психолого-педагогіч. досліджень. Діють пошук. загони, ансамбль "Чомучки", драмгурток, 4 гуртка за інтересами, спорт. секції. Директори С. П. Волков, В. П. Макаренко, В. Д. Леміш, Н. П. Богданова, Н. І. Соловйова. Розташована на вул. І. Сірка Терн. р-ну.

Середня школа № 51, відкрита у верес. 1940, як семирічка. Під час окупації зруйнована. У верес. 1944 відновила діяльність у невеликому будинку по вул. П. Морозова. У лип. 1952 одержала нове приміщення на вул. Світлогорській і статус середньої. Навчалося 460, у 1981-820, у 2000-470 учнів. Працює 33 педагоги. Має 24 класи, спортзал, майстерні, їдальню. Педколектив вивчає проблеми відродження національної культури. Діють 6

метод. кафедри, музей бойової слави, хор, спорт. секції. Серед випускників засл. економіст України І. Щелкунов, військ. діячі В. Шишкін, О. Ушаков. Директори Г. В. Коваль, І. Г. Котляр, К. Д. Орлик, В. О. Доценко, А. І. Глущенко. Розташована на вул. Світлогорській Сакс. р-ну.

Середня школа № 52, відкрита у 1945. Навчалося 1 тис. учнів. Розташовувалася в р-ні ш. "Жовтнева". З 1963 у сучас. корпусі. Площа 3,4 тис. кв. м. Навчається 700 учнів, працює 35 учителів. Педколектив працює над проблемою створення динаміч. диференційованих груп з окремих дисциплін. У 1975 створен. музей бойової слави. Пошукова робота ведеться за 11 напрямами. У 1997 відкрит музей народознавства. У 1968-1996 діяв хор "Вітерець". Існують секції з футболу, баскетболу, тенісну, гуртки краєзнавч., фольклор., народознавч. Директори В. Є. Лисобик, М. В. Бризньов, Р. А. Волошененко, О. І. Рашевська. Розташована на вул. Тухачевського Жовт. р-ну.

Середня школа № 53 ім. Героя Рад. Союзу І. Т. Овчаренка, відкрита у верес. 1947, як філія СШ № 42. З 1951 має сучас. нумерацію. На час заснування навчалося 532 учня. Пл. 2,6 тис. кв. м. У 11 класах навчається 138 учнів, працює 15 учителів. Педколектив працює над проблемою виховання в учнів національної гордості. Діють танц., вокал. ансамблі, туристич. гурток, футбольна секція. Директори М. М. Кобець, І. С. Косенко, М. І. Чернявський, А. М. Плужник, В. В. Пастоор, Г. Г. Колесникова, П. О. Неплошкін, Н. В. Карленко, І. А. Куріченко. Розташована на вул. Цандера Терн. р-ну.

Середня школа № 54, відкрита у верес. 1946. У 1954 споруджено новий корпус. Навчалося 250 учнів. Пл. 3 тис. кв. м. У 11 класах навчається 280 учнів, працює 21 учитель. Педколектив працює над проблемою розвитку педагогіч. творчості за умов становлення національної школи. Діють агітбригада, драмгурток, танцювальний ансамбль, секції з футболу, волейболу, тенісну. Серед випускників ген. В. Науменко, режисер В. Праслов, доктор наук С. Фісун, поет В. Білоусов. Носить ім'я Героя Рад. Союзу Д. К. Шконди. Серед кращих педагогів А. В. Гук, Н. В. Івашкевич, Л. В. Ткаченко. Директори П. Т. Пурік, Г. Н. Галаур, М. М. Макаренко, Т. М. Куценко, Р. М. Мальована, В. М. Назаренко, О. М. Бабенко, Л. Д. Сарданова. Розташована на вул. Казахській Жовт. р-ну.

Середня школа № 55, відкрита у верес. 1975. У 40 класах навчалося 1,35 тис. учнів, працювало 65 учителів. Пл. 7,6 тис. кв. м. Будівля 3-поверхова, має 39 класів, 6 кабінетів, 2 спорт. зали, 3 майстерні, зал, бібліотеку, їдальню на 340 місць, спорт. майданчик. Педколектив вивчає проблему відродження духовних традицій укр. народу. У 2001 працювало 57 учителів, навчалися 890 учнів. Діють музеї народознавства, бойової слави, хор, живий куточок, спорт. секції, гуртки за інтересом. Учителі О. П. Амброзяк, Л. І. Безпояско нагородж. орденами. Серед випускників чемпіон Європи Т. Коротка, В. Ємченко, артист Л. Дармостук. Директори Т. П. Кузнецова, В. А. Городецький, Г. М. Булгакова. Нагородж. грамотами облвно. Розташована на вул. 23 Лютого Терн. р-ну.

Середня школа № 56, відкрита у 1949. У 1959 одержала нову споруду на вул. Ціолковського. Пл. 3,4 тис. кв. м. У 1955-1959 мала нумерацію 66, з 1959 - СШ № 56. У 1949 навчалося 400, у 1959-1,2 тис., у 1985-16 тис., у 2000-504 учня. Працює 36 педагогів. Має 28 класів. Педколектив вивчає проблему адаптивної системи навчання. Діють музей народ. побуту, студія, гуртки, спорт. секції. Директори з 1959 В. Л. Галенков, В. О. Барабаш, С. О. Левіна, М. П. Серенкова, О. О. Аляб'єв, Л. М. Петренко, С. П. Павліков. Розташована на вул. Ціолковського Дзерж. р-ну.

Середня школа № 58, відкрита у верес. 1949. Розташовувалася у пристосован. будинку. У 1951 споруджен. новий корпус. Працювало 45 учителів, навчалося 950 учнів. До скл. входить 2-поверхова споруда, майстерня, зал, спорт. майданчик, їдальня. Працює 30 учителів. У 18 класах навчається 460 учнів. Серед кращих педагогів Ю. М. Супрун, Я. О. Кузьміна, Р. Й. Кузьменко, З. В. Козловська, Н. П. Білик, І. Д. Мучніна, Г. А. Запутська ін. Серед випускників кол. голова Верх. Ради УРСР В. С. Шевченко, засл. журналіст України

Б. В. Косигін, парт. діяч Г. М. Тенетко ін. Діють хоровий колектив, міні-театр, музей випускників, спорт. секції, гуртки за інтересами. Директори Б. Д. Канський, Ф. Г. Ємшинецький, Я. О. Кузьмін, К. І. Малахатка, Н. І. Марущак, Ю. П. Хора. Розташована на вул. Льотчиків Сакс. р-ну.

Середня школа № 59, відкрита у верес. 1967. Мала 23 класи, навчалося 810 учнів. Пл. 9,9 тис. кв. м. У 36 класах навчається 1,08 тис. учнів, працює 54 учителя. Педколектив вивчає проблему використання ідеї народознавства в навчально-виховній роботі. Існують музей "Берегиня" (1991), хор, фольклор. ансамбль "Дзвіночок", спорт. секції, краєзнавч., фізич., юних художників, барабанщиків гуртки. Багаторазовий переможець міських свят квітів. Зразковий заклад народ. освіти. Серед кращих вчителів засл. учитель України Г. Н. Слабоспицький, кавалер орд. Трудового Червоного Прапора Т. І. Капертехіна, відмінник освіти Т. П. Гришкова, О. В. Заславська, В. В. Григораш, Р. К. Кривошей, Б. С. Онищук, А. І. Шмакова. Серед більше 3 тис. випускників канд. тех. наук О. Галкін, актриса О. Павленко, доцент І. Бєліков, керівник правоохоронців С. Шматов. Директори Г. Н. Слабоспицький, Є. С. Бобров, Т. І. Капертехіна. Розташована на вул. 50 років Жовтня Інгул. р-ну.

Середня школа № 60, відкрита у 1938. До 1941 мала статус середньої з укр. мовою навчання. Під час окупації розташовувався нім. госпіталь. Споруда знесена. Відбудована на початку 50-х. У 1950-1951 діяла семирічка, у 1951-1962-СШ, у 1962-1968 8-річка, з 1968-СШ. Працює 51 учитель, у 36 класах навчається 864 учня. Серед кращих педагогів Н. І. Олешицька, Л. І. Щербина, В. В. Король, Л. С. Тетеря, В. Г. Непомяща, О. Г. Дудник, О. С. Воротиленко, А. І. Чернова, В. І. Чурак ін. Діють 2 спорт. зали, актовий зал на 200 місць, бібліотека на 28 тис. томів, худ. самодіяльність, спорт. секції, гуртки за інтересами. Директори І. Г. Романцов, І. П. Панасенко, П. Т. Коромінко, В. Я. Литвин, П. П. Сафоненко, Н. Т. Зачитайченко, Л. П. Гладка, І. Г. Ступаренко, І. С. Зайцев, Ю. Д. Кац, В. К. Гурова, С. І. Шишкіна. Розташована на вул. Українській Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 61, відкрита у верес. 1953. Розташовувалася на вул. 26 Бакинських комісарів, навчалося 340 учнів. Пл. 3,4 тис. кв. м. У 25 класах навчається 640 учнів, працює 39 учителів. Педколектив вивчає проблему психологіч. аспектів розвитку інтелектуальних і моральних якостей учнів. Існує спецкурс машинобудівного креслення. Діють кімнати бойової слави, народознавства, історії школи, вокал. ансамблі "Пролісок", "Росинка", "Юність", "Веснянка", спорт. секції, гуртки вокалу, туризму, малювання. Учитель математики Л. І. Безпоясько нагородж. орд. "Знак Пошани". Директори О. М. Сомсікова, М. Є. Бондаренко, В. М. Березюк, В. І. Петінов, Л. І. Столітня, П. Д. Дулгієр, Г. М. Булгакова, Л. І. Безпоясько. Розташован на вул. Д. Войчишина Терн. р-ну.

Середня школа № 62, відкрита у верес. 1945. Навчалося 120 учнів. У 1967 споруджене нове приміщення. Пл. 2,6 тис. кв. м. Навчається 1075 учнів, працює 52 учителя. Педколектив працює над проблемою розвитку інтересів учнів до знань. Діє музей бойової слави, вокальний, образотворчий гуртки, секції з волейболу, плавання. Серед випускників проф. б. Жовтецький, держ. діяч В. Волошин. Серед педагогів кавалер орд. Леніна Л. Л. Оришка, канд. пед. наук В. Й. Рудев. Директори Н. А. Барабанова, Г. П. Татаріна, В. Й. Рудев, І. Ф. Тарасова. Розташован на вул. Ватутіна Жовт. р-ну.

Середня школа № 63, відкрита у верес. 1952 за сприянням відомого гірника О. М. Семиволоса. Мала 11 класів та 300 учнів. Кожен учитель посадив дерево. Площа 814 кв. м. У перші роки навчалося 630, тепер-309 учнів. Працює 22 учителя. Має 17 класів, колекції мінералів Кривбасу. Педколектив працює над проблемою впровадження авторської програми з муз.-естет. виховання. В 1990 організовано хор, діє секція баскетболу, гурток з народних ремесел. Серед кращих педагогів Є. Й. Мягова, В. Ф. Бондаренко, кавалер орд. Трудового Червоного Прапора А. Ф. Кеня, Л. А. Коцарь, Т. В. Клоцковська. Директори В. М. Холявко, Г. А. Шаповалова, Г. Є. Топчій. Серед

випускників канд. мат. наук В. Каневський, фахівець Байконура І. Бичков, футболіст В. Сніжко. Розташована на вул. Агафонова Дзерж. р-ну.

Середня школа № 64 неповна, бере початок від Олександродарськ. початкової школи, яка почала діяти у 1880. Навчалося 59 чол. У 1896 утворена однокласна земська школа, де навчалося 70 учнів. З початку 30-х має статус неповної середньої. Серед випускників двічі Герой Рад. Союзу Д. Б. Глинка, Герой Рад. Союзу Б. Б. Глинка, Герой Соц. Праці В. Р. Яновський. Пл. 9,27 кв. м. Працює 15 учителів. Навчається 215 учнів. Діють худ. самодіяльність, спорт. секції, гуртки за інтересами. Розташована на вул. Зорге Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 65, відкрита у верес. 1956. Навчалося 280 учнів. Добудована у 1992. Пл. 3,3 тис. кв. м. У 27 класах навчається 790 учнів, працює 46 учителів. Педколектив працює над проблемою розвитку здібностей як єдиний процес урочної і позаурочної роботи. У 1984 створен. фольклор. ансамбль "Співаночка", у 1986-вокал. група "Зорецвіт". Діють секції з футболу, баскетболу, тенісу, легкої атлетики, рукопашного бою секції. Учитель математики В. О. Пугачова нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани". Директори Г. М. Мордовіна, О. А. Єфремова, В. В. Баратюк, Т. Б. Карнаушенко, О. Г. Суворова. Розташована на вул. Революційній у Довг. р-ні.

Середня школа № 66, відкрита у верес. 1953. Пл. 3,6 тис. кв. м. Розрахована на 900 учнів, навчається 482 чол. Працює 33 педагоги. На 1-му ступені втілюється в життя авторська програма методиста Т. Ф. Конової з вдосконалення техніки читання, на 2-му ступені здійснюється диференційний підхід до здібностей учнів. Діють дитяча вокал. група "Романтики", учительська "Червона калина". Існує національний історич. музей. Серед випускників вчений В. Толмачов, конструктори Я. Ковальов, П. Новиков ін. Директори С. Д. Кашель, І. М. Олексіненко, В. В. Удовиченко. Розташована на вул. Вокзальній Дзерж. р-ну.

Середня школа № 67, відкрита у жовт. 1954. Навчалося 450 учнів. Пл. 2,4 тис. кв. м. У 18 класах навчається 305 учнів, працює 18 учителів. Педколектив вивчає проблеми сучас. методів виховання. У 1998 створен. фольк. ансамбль "Джерельце". Діє секція з атлетики. Серед кращих учителів Л. І. Ігнатова, Т. О. Фурманова, Л. П. Яценко. Серед випускників доктор геологіч. н. Г. Яценко. Директори І. І. Шепілко, О. М. Качан, Л. В. Бортникова, Л. О. Мазур, В. Ф. Кириченко, Л. В. Максименко. Розташована на вул. Переяславській Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 68, відкрита у верес. 1986. Площа 8 тис. кв. м. Навчається 1,36 тис. учнів, працює 78 учителів. Педколектив вивчає проблему розвитку творчості учителів та учнів за умов переходу до нової державної школи, впроваджене профільне трудове навчання учнів 9-х класів. Діють ансамбль "Ням-нам" призер міжнарод. конкурсу, ансамбль "Веселка" лауреат обл. фестивалю. Існує драм. і вокал. гуртки, секція м'якої іграшки. Директори В. В. Леонідов, Л. Я. Камлик. Розташована у мкрн. Гірницький Сакс. р-ну.

Середня школа № 69, відкрита у верес. 1954. Пл. 4,3 тис. кв. м. У 50-х 500, у 1964-1,58 тис., у 2000-730 учнів. Працювало 87, у 2000-44 учителів. Має 36 класів. Проводиться поглиблене вивчення фізики, інформатики, історії. Колектив вивчає проблему формування творч. особистості засобами українознавства. Діють центр позауроч. діяльності, колективи худ. самодіяльності, спорт. секції. Серед випускників поет Л. Талалайченко. Розташована на вул. Хабарівській Дзерж. р-ну.

Середня школа № 70, відкрита у верес. 1954. Пл. 7,3 тис. кв. м. У 1954 навчалося 960, у 1974-1 тис., у 2000-653 учня. Працює 43 педагоги. Має 30 класів. Педколектив вивчає проблеми розвиваючого навчання та використання інтенсив. технологій. Діють драмгурток, спорт. секції, гуртки за інтересами. Розташована на вул. О. Брозовського Сакс. р-ну.

Середня школа № 71 школа-гімназія, з поглибленим вивченням іноземних мов, відкрита у жовт. 1954. Навчалося 677 учнів. У 1961 добудован. спортзал, у 1978-кабінети англ. мови. З 1990 має статус гімназії. Пл. 5,1 тис. кв. м. Навчається 840 учнів, працює 60 учителів. Педколектив вивчає проблему гуманізації навчально-виховного процесу в школі нового типу. Поглиблено вивчається англ. мова. З 1988 існує музей школи. Ведеться пошук воїнів-"афганців". У 1993 створен. ШТЕМ, який у 1995 одержав приз кінофестивалю "Веснянка". Діють 11 гуртків, спорт. секції Серед випускників кол. народ. депутат України С. І. Селіфонтьєв. Серед кращих педагогів кавалер орд. Трудового Червоного Прапора Н. О. Лисобик, Н. В. Дробот, Т. О. Бокій, З. С. Азаренкова, Л. Е. Кузьмова. Директори П. О. Жук, Л. Д. Ліміна, Н. Т. Цибулько, Л. С. Волков, В. В. Задорожня, Т. Л. Дячковська. Розташована на вул. Ногіна Жовт. р-ну.

Середня школа № 72, відкрита у верес. 1963. Навчалось 630 учнів. Пл. 3,4 тис. кв. м. У 32 класах навчається 510 учнів, працює 30 учителів. Педколектив працює над проблемою розвитку особливостей учнів через реалізацію можливостей вивчання прикладного мистецтва. Діють центр слов'янської культури "Купавка", вертепна група "Зорі", туристич. секція "Компас", музей "Берегиня". Серед випускників держ. діяч В. Шевченко, засл. журналіст України Б. Косигін. У 60-х працював кавалер орд. Леніна І, І. Щербина. Розташована на вул. Мануйлова Сакс. р-ну. І. І. Щербина, Т. Т. Кравець, Г. Я. Хайло, В. Р. Жадько, І. М. Бурт, В. Ф. Половінкіна, В. Ю. Оніщенко директори.

Середня школа № 73, відкрита у верес. 1958. Навчалося 980 учнів. Пл. 2,7 тис. кв. м. У 26 класах навчається 563 учня, працює 35 учителів. Педколектив працює над проблемою виховання вільної, життєлюбної особистості. Діють хор "Райдуга", танц. колектив, секції з баскетболу, волейболу , ізостудія "Палітра", група "Пошук". Директори І. Я. Шепілько, Р. Н. Романюк, В. П. Бойко. Розташована на вул. Добролюбова Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 74, відкрита у верес. 1987. Пл. 8,1 тис. кв. м. У 45 класах навчається 900 учнів, працює 54 учителя. Педколектив працює над проблемою розбудови національної школи. На базі початкової школи існує творча лабораторія виховання культурної людини. Діє мала акад. математич. наук. У 1989 створена кімната бойової слави, загін "Пошук" збирає документи про уч. ВВВ та "афганців". Діють ВІА "Рута", колектив естрад. танцю, клуб "Старшокласник", агітбригада "Бермудський трикутник" загін юних інспекторів руху, секції з волейболу. Директори Н. П. Гуртова, С. Л. Скляр. Розташована на м-ні "Ювілейний" Сакс. р-ну.

Середня школа № 75, відкрита у квіт. 1964. Пл. 1,7 тис. кв. м. У 1964 навчалося 690, з 1990-820, у 2000-552 учнів. Працює 37 педагогів. Колектив вивчає проблему впровадження нових педтехнологій. Учні брали участь у Всесоюз. акції "Ім'я героїв - у назву кораблів", збирали металобрухт на будівництво пароплава "Теодор Нетто". Діють "Світлиця" (1998), хор, вокал., танц. колективи, секції з карате, стрільба, баскетболу. Розташована на вул. Димитрова Сакс. р-ну.

Середня школа № 76, відкрита у верес. 1959. Розташовувалася в бараці на вул. Цвіточній. У 1975 одержала нову споруду. Пл. 4,4 тис. кв. м. У 1959 навчалося 400, у 1974-2 тис., у 2000-430 учнів. У 1971 працювало 76, у 2000-31 педагог. Має 24 класи. Педколектив вивчає проблему навчання, як одної з форм активізації пізнавальної активності учнів. Проводиться випуск метод. бюлетенів. Діють музей бойової і трудової слави, 10 гуртків, секції з волейболу, баскетболу. Серед кращих учителів Т. С. Прихода, Т. С. Джураєва, Ю. І. Святенко, Л. І. Єгорова, А. Ю. Шевченко. Директори О. О. Колісник, С. Д. Кашель, С. Н. Шаповал, О. В. Гусева, А. О. Таран, Н. І. Пахомова. Розташована на вул. Бретській Терн. р-ну.

Середня школа № 78, відкрита у верес. 1965. Пл. 4,1 тис. кв. м. У 25 класах навчається 740 учнів, працює 45 учителів. Педколектив працює над проблемою розвитку інтелектуальних здібностей і моральних якостей учнів. Діє програма "Співдружність". Ведеться пошукова робота, поглиблене вивчення інозем. мов. Існують агітбригада юних

пожежних інспекторів ДАІ, спорт. секції. Серед випускників лауреат Держ. премії В. П. Коваленко, МСМК Г. А. Яременко. Серед кращих учителів М. Д. Бардась, В. А. Лисина, Т. С. Мазаєва, Р. М. Синицька, О. П. Цьома, Л. І. Яременко. Директори Г. І. Клочко, Г. П. Лубинець, Л. А. Біленко, В. В. Вершиніна, В. А. Городецький, Л. А. Юдіна. Розташована на вул. Федоренка Терн. р-ну.

Середня школа № 79, відкрита у верес. 1963. Пл. 3,7 тис. кв. м. У 1963 навчалося 560, у 1973-1,2 тис., у 2000-580 учнів. Працює 40 викладачів. Педколектив вивчає проблему розвитку педтворчості при переході до укр. мовного навчання. Діють вокал. група, ансамблі народ., індійськ. танцю, спорт. секції. Директори М. М. Жорник, М. С. Єжова, В. Є Панченко, С. І. Ткачова. Розташована на вул. Перекопській Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 81, відкрита у верес. 1989. Пл. 9,9 тис. кв. м. Має 62 класи, де навчалося 1,62 тис. учнів, працювало 96 учителів. Діяло 20 гуртків, 13 спорт. секцій. Директор А. П. Тимченко. У 1998 реорганізована у колегіум № 1. Розташована на вул. Симонова Довг. р-ну.

Середня школа № 82, відкрита у верес. 1960. Пл. 3,1 тис. кв. м. Спочатку навчалося 600, у 1963-1968-2 тис., у 2000-400 учнів. Працювало 116, у 2000- 28 учителів. Педколектив працює над проблемою гуманізації процесу навчання та гуманізації освіти, впровадження елементів укр. народ. педагогіки. У 1985 відкрит. музей бойової слави 20-ї гв. СД (180 експонатів), у 1998 - ансамбль "Калинка". Діють секції з футболу, волейболу , школа виживання, гуртки м'якої іграшки, народ. вишивання. Серед кращих педагогів В. І. Руденко, Л. М. Лук'яненко. Серед випускників доктори тех. наук О. М. Задорожній, Т. С. Корявко. Директори О. Т. Ткач, О. Є. Логінов, О. П. Наумова. Розташована на вул. Кронштадтській Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 83 неповна, відкрита у верес. 1959. Бере початок з 1895 від сільськ. початкової школи с. Новоіванівка. У 1895-1961 знаходилася в сел. Терноватий Кут і була трирічною. Працює 12 педагогів. Має 8 класів. Педколектив вивчає проблеми індивідуалізації в процесі навчання та виховання учнів. Діють пошукова секція, спорт. гуртки. Серед випускників народ. артист України І. В. Крацов. Директори з 1944 С. Д. Мігуль, П. С. Цвітков, Є. А. Кулигін, Н. Г. Померанцева. Розташована у сел. Новоіванівка Терн. р-ну.

Середня школа № 84, відкрита у верес. 1960. Знаходилася у бараках, навчалося 420 учнів. У 1968 побудоване нове приміщення. Пл. 3,9 тис. кв. м. У 24 класах навчається 520 учнів, працює 36 учителів. Є лабораторією АПН України з індивідуально-орієнтовного навчання. Діють вокал. ансамблі "Золоті кульбабки", старшокласників, хор "Марічка", англ. театр, інтелект-клуб, газ. "Тусовка", секції з футболу, волейболу, тенісу. Директори В. М. Воловик, М. І. Самойленко, В. О. Жаботенко, М. К. Дабіжа, А. Ф. Бєлий, А. В. Комірний, Т. М. Лесіна, Є. М. Левченко, О. В. Лещинський, Н. С. Погрібна. Розташована на вул. Милашенкова Довг. р-ну.

Середня школа № 85, відкрита у верес. 1960, як неповна середня школа. У 1969 добудована і стала середньою. У 1992 відкрите нове приміщення в мкрн. "Всебратське-2". Пл. стара 7,4 тис. кв. м, нова - 1,5 тис. кв. м. У 1960 навчалося 200, у 1995-1,5 тис., у 2000-1,4 тис. учнів. Працює 87 педагогів. Має 62 класи. Педколектив вивчає проблему практичної реалізації ідей розвиваючого навчання. Діють шкільний парламент, естрад. студія, гуртки за інтересами, спорт. секції. Директори А. П. Артемова, Н. В. Горячева, О. С. Філімонова, Б. О. Поповцев, П. Красюк, Н. Т. Козіна, Т. Ф. Сафонова, А. М. Шишкина, Т. Ф, Дехтярьова, Н. А. Гончаренко. Розташована мкрн. Всебратське-2 Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 86, відкрита у серп. 1968 на базі школи-інтернату № 2. Добудована у 1975. Пл. 3,6 тис. кв. м. У 1968 у 29 класах навчалося 980, у 1999 у 23 класах-740 учнів. У 1968 працювало 65, у 2000-42 педагоги. Опорна з питань роботи з молодими учителями. Існує музей-бліндаж часів ВВВ (1987), клуби "Факел", "Едельвейс", ШТЕМ, студії

пантоміми, естрад. пісні, спорт. секції. Директори С. Н. Шаповал, Л. С. Волков, Ф. П. Ставцев, В. М. Расстальна. Розташована на вул. Тухачевського Жовт. р-ну.

Середня школа № 87, відкрита у верес. 1955 як СШ № 48 Сталінськ. залізниці. Навчалося 520 дітей залізничників. Знаходилась на вул. Пензенській. У січ. 1961 одержала № 87. У 1989 побудоване сучас. приміщення. Пл. 7,2 тис. кв. м. У 50 класах навчається 1,26 тис. учнів, працює 71 учитель. Проводиться поглиблене вивчення іноземн. мов. У 1997 відкрит. музей народ. побуту. Діють спорт. секції, гуртки за інтересами. Директори А. П. Дементьєв, М. М. Гроц, Н. І. Арсєєва, В. Ф. Подшивалова, Т. Л. Бабенко. Розташована на вул. Сормовській Довг. р-ну.

Середня школа № 88, відкрита у верес. 1936, як залізнична школа № 28. Навчалося до 200 учнів. У 1960 одержала порядковий № 88. У 1982 споруджен. новий корпус. Пл. 6,2 тис. кв. м. У 31 класі навчається 750 учнів, працює 46 учителів. Педколектив працює над проблемою розвитку творчості учителя. У 1984 відкрито музей. Існує теплиця. Діють театр, секції з футболу, баскетболу, шахів, близько 30 гуртків. Серед випускників геоботанік З. Габова, проф. М. Сомко, доктор мед. наук В. Бурлаченко, художник В. Харченко. Директори з 1945 К. І. Плаксенко, О. П. Михайленко, В. М. Холявко, Р. Н. Романюк, Н. В. Михайленко, Л. В. Давидченко, Л. І. Хільченко. Розташована на вул. Колійній Довг. р-ну.

Середня школа № 89, відкрита у верес. 1937. Навчалося 900 учнів. Пл. 4 тис. кв. м. У 26 класах навчається 573 учня, працює 32 учителя. Педколектив працює над проблемою впровадження елементів модульного навчання та рейтингової системи оцінки знань. Діє музей рідного краю, ансамблі "Візерунки", "Веселка", театр "Пролісок", центр відродження "Джерело", секція з баскетболу. Серед випускників Д. І. Н. В. Стецкевич. Серед кращих учителів І. М. Вербинець, О. М. Хапатько, В. І. Сокур, Т. В. Якушева. Директори С. М. Піліпас, Г. М. Носик, М. А. Ільченко, М. П. Подольський, В. І. Гриша, І. М. Ковтун, М. Т. Лукієнко, В. С, Іванюк, І. Ф. Голуб, А. Г. Коломоєць, Т. Ф. Данішевська, Л. О. Колпакова, С. Л. Мурса, В. І. Балюк. Розташована на вул. Транзитній Довг. р-ну.

Середня школа № 90, бере початок від церковно-приходської школи, відкритої у 1897. Навчалися діти залізничників. У 20-х мала № 26 і значилася, як залізнична. У 1960 одержала № 90. У 1965 побудована сучас. споруда. Пл. 1,3 тис. кв. м. У 35 класах навчається 1,05 тис. учнів, працює 56 учителів. Педколектив працює над проблемою результативності диференційного навчання. У 1985 створен. музей Героя Рад. Союзу В. Койнаша, у 1989 - музей "Україно, краю рідний". Діють фольк. ансамблі "Джерельце" (1995), "Вернісаж" (1997), 18 гуртків. У 60-х працювала засл. учитель України Г. М. Савицька. Серед випускників міськ. голова Ю. В. Любоненко, кінооператор В. В. Монахов. Директори з 1952 Г. Драков, П. М. Заіка, М. О. Безугла, Т. Ф. Данішевська. Розташовані на вул. Кокчетавській Довг. р-ну.

Середня школа № 91, відкрита у верес. 1974. Пл. 10 тис. кв. м. У 52 класах навчається 1360 учнів. Працює 67 учителів. Педколектив працює над проблемою впровадження залікової системи у старших класах. Профілюючі предмети - англ. мова та інформатика. Докладно вивчається петриківський розпис. У 1974 організовано зимовий сад, одна з кращих у Кр. Розі з озеленення та благоустрою. Діють музей бойової слави 23 ТК, танц. ансамблі "Флеш" і "Натхнення", плавальний басейн, тематичні гуртки. Серед кращих педагогів Т. М. Довгаль, О. С. Коломоєць, С. А. Садова, Г. М. Чорна. Серед випускників канд. філологіч. наук Г. М. Віняр, баяніст С. М. Троценко. Директори С. Г. Бутбаєва, Т. Б. Бєлікова. Розташована на вул. Тинка Сакс. р-ну.

Середня школа № 92 , відкрита у верес. 1961. Пл. 2,4 тис. кв. м. У 20 класах навчається 575 учнів, працює 34 учителя. Педколектив працює над проблемою розвитку особистості учня, виховання його національної свідомості. У 1999 відкрит. музей народознавства. Діють вокал. ансамбль "Дзвіночок" (1998), театр КВВ "Комікс" (1997), "Дансінг-клуб" (1998), секції з баскетболу, ритміч. гімнастики, гуртки за інтересами. Директори В. М.

Береза, Б. С. Семенов, А. Г. Волох, В. В. Журавський, Н. В. Бобровицька. Розташована на вул. Таганській Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 93, відкрита у верес. 1961. Пл. 4,9 тис. кв. м. У 21 класі навчається 600 учнів, працює 32 учителя. Педколектив працює над проблемою використання елементів модульного навчання. У 1978 створен. музей 48 гв. СД, у 1987 танц. колектив "Подоляночка", вокал. студія (1990), діють секції з футболу, гуртки за інтересами. Директори В. Й. Рудев, Л. С. Парювкіна, М. Д. Фоменко, С. В. Кінзерський, М. Л. Шеляг. Розташована на вул. Армавірській Жовт. р-ну.

Середня школа № 94, відкрита у трав. 1975. Пл. 6,1 тис. кв. м. У 44 класах навчається 1,06 тис. учнів, працює 66 учителів. Педколектив працює над проблемою психологіч. принципів навчання, розвитку пам'яті, уваги, інтелектуальної діяльності учнів. Опорна з естетич. виховання. Спецкурс з вивчення історії, географії рідного краю, літератур. краєзнавства. Діють центр прикладного мистецтва, ансамбль спорт. танцю "Людмила" (1994), народ. танцю "Дружба" (1995), секції з карате, тенісу, баскетболу. Серед випускників бронз. призер Сеула (1988) В. Ярощук, чемпіони України О. Кириченко і С. Андрієвський. Директори В. Р. Ажищев, П. Т. Кириченко, Л. З. Помпа. Розташована на вул. Промисловій Довг. р-ну.

№ 95 гімназія Дзерж. р-ну, бере початок від середньої школи, відкритої у верес. 1962, як школа для старшокласників. У 1967 створені класи з поглибленим вивченням математики. У верес. 1990 одержала статус гімназії. Пл. 7,5 тис. кв. м. У 1962 навчалося 1,2 тис., у 1980 – 1,9 тис., у 2000 - 862 учня. Працює 61 педагог. Має 27 кабінетів, актов., спорт., комп'ютер., танц. зали, тир, майстерню, їдальню. Діють 2 фак-ти, світлиця, музей, ансамблі скрипалів, народ. танцю, фольклорний, 2 ВІА, гуртки за інтересами, спорт. секції. Учні одержують поглиблену підготовку до вступу до вищих учбових закладів. Працюють вчітелі - орденоносці Т. М. Петрова, А. М. Степанюк. Діючий директор В. Ф. Подшивалова. Розташована на вул. Косіора Дзерж. р-ну.

Середня школа № 96, бере початок від початкової школи на Дубовій горі, відкритої у 1905. З 1910 працювало у пожеж. депо. У 1925-1927 знаходилася у приміщенні пошти. Навчалося 250 дітей, працювало 8 учителів. У 1927 стала середньою і до 1937 розташовувалося у 2-х приміщеннях по вул. Петровського і Тельмана. Навчалося 800 учнів, працювало 24 педагоги. У 1937 одержала 4-поверх. приміщення на по вул. К. Маркса в с. Інгулець. За часів окупації зруйнована. Відновлена у 1944. Займає 2,9 тис. кв. м. Навчається 240 учнів, працює 18 педагогів. Колектив працює над проблемою формування особистості, виховання національної свідомості. Сучас. споруда введена у 1958. Діють музеї бойової слави, народознавства, фольк. ансамбль, ляльков., драматич. театри, спорт. секції. Серед кращих педагогів А. В. Невенчаний, Т. І. Боровик, Н. П. Верескун. Серед випускників канд. наук Б. Кодунов, І. Малахов. Розташована на вул. Гротеволя Інгульці. Директори з 1948 А. В. Невенчаний, В. Й. Рудев, І. Б. Антонюк, М. І. Демченко, І. Ф. Заїка, М. В. Василенко, О. М. Сомар, В. І. Милостевий, Р. Г. Білоножко.

Середня школа № 97, відкрита у верес. 1976. Пл. 3,2 тис. кв. м. У 1976 навчалося 952, у 1979-1487, у 2000-690 учнів. Працює 33 педагоги. Має 25 класів. Педколектив працює над проблемою пошуку шляхів підвищення ефективності сучас. навчального процесу. Діють музей, вокал. ансамбль, секція з гандболу, гуртки за інтересами. Серед кращих педагогів відмінник освіти Т. Н. Гришкова, М. Д. Фоменко, В. В. Маліхова, Р. В. Михайленко, Л. О. Батутенко, М. Т. Сушко. Директори М. Д. Фоменко, О. М. Гриценко. Розташована на вул. Кропивницького Жовт. р-ну.

Середня школа № 98 неповна, бере початок від СШ № 3, відкритої у верес. 1951. У 1952 дістала порядковий номер 98. Пл. 2,2 тис. кв. м. У 50-х навчалося до 300, у 1958-1961 до 1 тис., у 2000-135 учнів. У 1958-1962 працювало 75, у 2000-14 педагогів. Колектив працює над проблемою підвищення якості знань учнів. Має 9 класів. Діють агітбригади, туристич., спорт. секції. Серед кращих учителів Е. Е. Кроя, Л. П. Литвин, Д. А. Федорченко.

Директори Г. ... Слабоспицький, О. Є. Швець, Н. А. Ковалевич, Л. І. Мастерова. Розташована на вул. Шувалова Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 99, відкрита у верес. 1978. Пл. 10,6 тис. кв. м. Навчається 1,1 тис. учнів, працює 59 педагогів. Має 40 класів. Колектив працює над проблемою ефективного використання можливості шкільного телецентру. Серед кращих педагогів В. М. Макідон, Л. Ю. Полякова, Т. П. Філатова. Діють туристич. секції, гуртки м'якої іграшки, інформатики. Розташована на вул. Недєліна в м. Інгулець.

Середня школа № 100, відкрита у верес. 1952. До груд. 1962 СШ № 5 на 200 учнів. У 1962 перейменована у СШ № 100. До 1995 розташована по вул. Роздольна, з 1995 по вул. Каткова. У 1962 навчалося 200, у 1972-1230, у 2000-470 учнів. Має 18 класів, працює 23 педагоги. Колектив вивчає проблеми реалізації національної системи виховання. Діють музей. кімната, вокал. ансамбль, музич. гурток, секції з баскетболу. Директори з 1962 В. О. Рябий, І. Т. Коваленко, В. О. Кулішов, В. І. Милостивий. Розташована в Інгулець.

Середня школа № 101 неповна, бере початок з 1929. Тоді навчалося 26 учнів. 31 випускник учасник бойових дій періоду ВВВ. Під час боїв за сел. Зелене зруйнована. Відбудована у 1944. 5 разів змінювала адресу. Добудована у 1965. Пл. 1,4 тис. кв. м. З 1968 навчалося 262 учнів, працювало 17 педагогів, у 1999-126 учнів, 11 педагогів. Колектив вивчає історію рідного краю, козацьке минуле Криворіжжя. Діють секції худ. слова, музична, краєзнавча, спорт. гуртки. Директори з 1955 В. К. Перепилиця, О. І. Прокопчук. Розташована на вул. Краснофлотській Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 102, відкрита у верес. 1963. Навчалося 186, у 1975-1480, у 2000 в 22 класах- 500 учнів. Педколектив вивчає проблему впровадження психологіч. засад розвиваючого навчання. Поглиблено вивчається математика, укр. мова. Діють гуртки, худож. самодіяльність. Директори М. П. Білошеєв, С. О. Скиба, О. М. Кутаєв, Л. А. Прокопенко. Розташована на вул. Сонячній Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 103, відкрита у верес. 1963, як 8-річна. З 1962 середня. Пл. 2,2 тис. кв. м. У 1987 добудована. 76 педагогів навчають майже 2 тис. учнів. Має 41 клас. У 1990-1996 мала статус школа-гімназії гуманітар. напрямку. Діють 3 ступені навчання: на основі інтеграції та методики розвиваючого навчання, попредметна диференціація класів, функціонування гуманітар. та економіч. фак-тів. Обл. експеримент. майданчик з відпрацювання моделі особистості - орієнтованої школи на ідеях і концепціях розвиваючого навчання. 14 учителів очолюють район. метод. об'єднання. Серед кращих педагогів М. Ф. Афанасьєва, Л. М. Бахтінова, Т. В. Гончарук, Г. М. Євсікова, О. В. Дубініна, О. В. Катеруша,В. Г. Петренко, О. Б. Чернюк, В. І. Шевчук. З 1985 діє істор.-краєзнав. музей за ініціативою В. М. Лакшинського. Зібрано близько 100 експонатів, серед яких - матеріали про визволителів Кр. Рогу. Хор серед. класів, оркестр народ. інструментів, фольк. ансамбль "Веселка", 10 гуртків, група здоров'я. За час існування випустила близько 5 тис. чол. Директори І. О. Кураєв, О. М. Карпенко. Розташована на вул. Костенка Дзерж. р-ну.

Середня школа № 104, відкрита у верес. 1958. У 1983 одержала статус середньої. Пл. 1,6 тис. кв. м. У 50-х навчалось 90, у 1990-300, у 2000-285 учнів. Працює 20 викладачів. Педколектив працює над проблемою формування національної самосвідомості. діють музей бойового шляху 24 СД, 10 гв. ПДД (1970), вокал. студія, секція з баскетболу, гуртки за інтересами. Директори В. П. Карпець, М. Ф. Саєнко, Л. А. Гейко, О. П. Мітляєва, С. І. Ткачова, З. Г. Троценко. Розташована на вул. Авангардна Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 105, відкрита у верес. 1953. Навчалося 350 учнів. Першою у Кр. Розі впровадила виробничу працю на підприємствах, проведено перехід на 5-денне навчання. Досвід вивчали педагоги Дніпропетров. обл. Площа 1,3 тис. кв. м. В 16 класах навчається 400 учнів, працює 22 учителя. Педколектив працює над проблемою гуманізації та гуманітаризації освіти та виховання. Тут пройшла апробація нових підручників укр. національної школи. Діють гуртки "Веселі нотки", "Пошук", "Фантазія", секції акробатики

і ритміч. гімнастики. Директори Н. П. Якуба, Г. І. Клочко, М. Л. Галушко, Р. М. Синицька, Г. Т. Клявченко, Є. С. Костилева, Г. О. Заярна, О. П. Баглай. Розташ. на вул. Івана Сірка Терн. р-ну.

Середня школа № 106, відкрита у верес. 1969. Працювало 70 учителів, навчалося 828 учнів. Пл. 4,1 тис. кв. м. Має з 37 класних кімнат, майстерню, спортзал, дослід. ділянку. Працює 32 педагоги, навчається 342 учня. Діють хор, гурток, секції футболу, баскетболу, волейболу. Серед випускників авіатори В. Грищук, В. Непочатих, М. Мартинович. Директори Р. М. Синицька, М. В. Баклашкіна, Л. Л. Козіна, І. А. Куриченко. Розташована на вул. Ухтомського Терн. р-ну.

Середня школа № 107, відкрита у верес. 1968. Пл. 3,4 тис. кв. м. Навчається 980 учнів, працює 53 педагоги. Має 36 класів. Здійснюється профільне вивчення англ. мови. Колектив вивчає проблеми профільного навчання. Діють клас приклад. мистецтва, музей, хор, оркестр народ. інструментів, танц. колектив "Соняшник", живий куточок, секція з волейболу. Серед випускників солісти балету Л. Кравчук, В. Малахов, скульптор Д. Беняш, прокурор О. Сімаков ін. Директори М. Г. Кобець, М. Н. Добров, В. І. Стріха, Н. М. Макаренко, М. Л. Мазін. Розташована на вул. Мануйлова Сакс. р-ну.

Середня школа № 108, відкрита у квіт. 1969. Пл. 3,8 тис. кв. м. Навчалося 150, у 70-тих-1,35 тис., у 2000-910 учнів. Працювало 82, працює 45 педагогів. Вивчає проблеми диференційного та індивідуального навчання. Діють клуб "Пектораль". Мала акад. мистецтв, музей історії Кр. Рогу, ізостудія, вокал. ансамбль, фольклор. група "Лошкарі", секції з баскетболу, волейболу. Випускник В. Марманчук загинув в Афганістані. Серед кращих педагогів Г. В. Піддубна, Ж. М. Богун, Н. В. Воловик, М. М, Калько, Г. Ф. Гішкінь, І, М. Вербенець. Директори І. І. Швидкий, Г. В. Піддубна, Н. І. Мороз, Г. М. Легостаєв. Розташована на вул. Косіора Довг. р-ну.

Середня школа № 109, відкрита у верес. 1968. Пл. 4,5 тис. кв. м. У 1970 навчалося 2,1 тис., у 2000-650 учнів. У 1970 працювало 100, у 2000-36 педагогів. Діють театр "Дивоцвіт", вокал. група, спорт. секції. Колектив працює над проблемою виховання національної свідомості. Директори М. М. Гроц, В. О. Ушакова, А. П. Тимченко, М. І. Пінчук, Т. Є. Гапон. Розташована на вул. О. Брозовського.

Середня школа № 110, відкрита у верес. 1976. Пл. 5,6 тис. кв. м. У 33 класах навчається 930 учнів, працює 52 учителя. Педколектив працює над проблемою профільного навчання та його результативністю. Діють класи гуманітар. та математич. профілю, має ансамбль "Червона калина", спорт. секції, драматич., краєзнавч., хоровий гуртки. Серед випускників вчений С. Юргілевич, чемпіон КВК СНД А. Діденко. Директори В. П. Комарчук, Н. М. Карибіна. Розташована на вул. Доватора Терн. р-ну.

Середня школа № 111, відкрита у верес. 1972. Площа 4,1 тис. кв. м. У 1972 навчалося 1316, у 2000-74 учнів. У 1972 працювало 61, у 2000-33 педагога. Має 25 кабінетів, спорт., тренажер. зали, спорт. майданчик, 2 майстерні, телерадіосистема. Діють музей бойової і труд. слави, вокал. ансамбль, гуртки за інтересами, секції з гандболу, баскетболу, туризму, гімнастики. Серед випускників канд. фіз. наук В. Казанцев, нач. порту в Петербурзі Г. Поліско. Серед кращих учителів Л. Б. Клевакіна, Л. П. Ложечка, С. Г. Холошенко. Директори В. П. Тульський, А. П. Баранов, О. А. Поліщук. Розташована на вул. Армавірська Жовт. р-ну.

Середня школа № 112, відкрита у верес. 1973. Площа 4,1 тис. кв. м. У 1973 навчалося 900, у 2000-540 учнів, у 1973 працювало 65, у 2000-35 учителів. Має 21 клас. Педколектив вивчає проблему гуманізації навчального процесу. Діють музеї "Рідокрай", 10 гв. ПДД, панорама визволення Кр. Рогу, Мала акад. народ. мистецтв, ансамблі "Дивограй", "Подоляночка", танц., хор, колективи, секції з футболу. Першою у Жовт. р-ні створена “школа Радості” для дітей 6-річного віку. Серед кращих педагогів Н. Д. Дурбан, М. І. Решетняк, В. П. Кузьміна, К. Н. Суслова, Л. П. Хлопенко. Директори М. Г. Василенко, Л.

С. Швидка, Г. М. Коновалова, А. Г. Масюк, В. Г. Дабіжа. Розташована на вул. Петроградській Жовт. р-ну.

Середня школа № 113, відкрита у верес. 1973. Площа 4,1 тис. кв. м. У 1973 навчалося 1,42 тис., у 1977-1,6 тис., у 2000-930 учнів. У 1977 працювало 74, у 2000-56 педагогів. Колектив працює над проблемою колективної творч. діяльності. Має 40 класів. Досвід учителя фізвиховання І. С. Решетняка занесен. у картотеку Київ. ін-ту фізкультури. Існував музей хліба (1982). Діють музей укр. побуту (1997), танц. колектив "Джерельце" (1995), секції з хокею на траві, футболу, шоу-вокал "Ритм". Серед кращих учителів О. Г. Андросова, С. П. Панасенко, В. М. Савченко ін. Директори Г. І. Яковлева, Н. В. Шурупова, Г. А. Моргуновська, В. І. Фоменок. Розташована на вул. Курчатова в Сакс. р-ну.

Середня школа № 114, відкрита у верес. 1973. Пл. 9,6 тис. кв. м. У 1973 навчалося 1170, у 2000-1,13 тис. учнів, у 1973 працювало 62, у 2000-55 педагогів. З верес. 1992 має статус школи-ліцею інформ. технологій. Має фіз.-мат. та гуманітар. напрямки. Діє лабораторія інформ. технології. Співпрацює з Харків. ун-том, Черкас. пед. ун-том. Існують музей ім. Ф. Л. Каткова (1983), хор, секції з баскетболу, волейболу, міні-футболу, команда КВВ. Спецкурси комп'ютер. графіки, серед кращих педагогів К. М. Коваленко, Т. Н. Гришков, М. Л. Заїка, В. О. Рябий, риторики, історії ін. Директори В. О. Рябий, К. М. Коваленко, А. І. Хміль, М. В. Василенко. Розташована на вул. Каткова Інгулецьк. р-ну.

Середня школа № 115, відкрита у верес. 1948. Пл. 1,6 тис. кв. м. В 24 класах навчається 670 учнів, працює 42 учителя. Педколектив працює над проблемою диференційного підходу до навчання та виховання учнів. Готує водіїв, діловодів, слюсарів, продавців. Діють секція з туризму, гуртки за інтересами. Учитель В. О. Ланчковський нагороджений медаллю ім. Макаренка. Директори з 1974 І. І. Сенік, В. О. Ланчковський, Л. М. Петренко, Ю. Ф. Семенуха. Розташована на вул. Макаренка Інгул. р-ну.

Середня школа № 116, відкрита у верес. 1974. У 35 класах навчається 815 учнів, працює 51 учитель. Педколектив вивчає проблему інтенсифікації навчального процесу. Проводиться поглиблене вивчення математики. У 1994 створен. вокал. ансамбль "Веселі нотки". Діють стрілецькі гуртки, позаурочна програма "Спільна турбота". Серед випускників провідні лікарі З. Клітна, В. Кравченко, програміст В. Коржов. Директори Л. М. Проценко, А. В. Данілейченко, Г. О. Заярна. Розташована на вул. Маршака Терн. р-ну.

Середня школа № 117, відкрита у верес. 1983. Пл. 8,2 тис. кв. м. У 55 класах навчається 1,15 тис. учнів, працює 72 учителя. Педколектив працює над проблемою гуманізації процесу навчання. Діють вокал. ансамбль "Подруга" (1992), "Браво", "Калинонька", секції з футболу, шахів, баскетболу, гуртки. Директор В. І. Петіновк. Розташована на вул. Адмірала Головка Терн. р-ну.

Середня школа № 118, відкрита у верес. 1983. Пл. 7,7 тис. кв. м. У 51 класі навчається 995 учнів, працює 57 учителів. Педколектив працює над проблемою управлінськ. аспекту розвитку педтворчості учителя. Діє музей 15 гв. СД, світлиця "Берегиня", вокал. ансамбль "Горлиця", секції з футболу, боксу, баскетболу, профільні загони, гуртки. Серед випускників канд. наук О. Терещенко, В. Терещенко, А. Сьомочкін, військ. діяч С. Бонадисенко, майстер спорту В. Лагода. Директори М. Ю. Пелешенко, О. М. Бабенко, О. Ф. Мишак. Розташована у мкрн. Сонячний Сакс. р-ну.

Середня школа № 119, відкрита у верес. 1984. Пл. 3,4 тис. кв. м. У 51 класі навчається 900 учнів, працює 47 учителів. Педколектив працює над проблемою всебічного вивчення індивідуальних психологічних особливостей учнів та гуманізації навчання. Існують світлиця, секції з волейболу, туризму, легкої атлетики, клуби "Ерудит", "Червоні вітрила", "Барвінок" ін. Директор В. П. Мелащенко. Розташована у мкрн."Сонячний Сакс. р-ну.

Середня школа № 120, відкрита у верес. 1985. У 40 класах навчається 950 учнів, працює 55 учителів. Педколектив вивчає проблему диференціації та гуманізації навч.-виховного

процесу в сучас. школі. Спорт базується на ДЮСШ, існують спецгуртки, факультативи, гуртки. Директор З. Д. Моторна. Розташована на бул. Вечірньому бульварі Сакс. р-ну.

Середня школа № 121, відкрита у верес. 1985. Пл. 5,4 тис. кв. м. У 43 класах навчається 1,11 тис. учнів, працює 60 учителів. Педколектив працює над проблемою організації диференційного навчання математики. Існує музей історії школи, театр мініатюр "Орфей", танц. колектив "Зірочка", ансамблі "Веснянка", "Джерельце", секції з футболу, гандболу, баскетболу. Директори О. М. Бабенко, П. П. Поручинський, Л. І. Руднова. Розташована на вул. Електрозаводській Жовт. р-ну.

Середня школа № 122, відкрита у верес. 1986. Пл. 5,9 тис. кв. м. У 45 класах навчається 970 учнів, працює 63 учителя. Педколектив працює над проблемою розвитку творчих здібностей учнів. Проходять уроки акторської майстерності. Діють шоу-балет "Надія", ансамблі "Лошкарів", "Інсайд", "Пролісок", драм. гурток, ізостудія "Чарівний пензлик", секції з футболу, баскетболу, легкої атлетики. Директор В. Р. Жадько. Розташована на вул. Мелешкіна Сакс. р-ну.

Середня школа № 123, відкрита у верес. 1988. Пл. 6,5 тис. кв. м. У 57 класах навчається 1,16 тис. учнів, працює 54 учителя. Педколектив працює над проблемою диференціації навчання учнів. Профільними є математика, укр. мова, народознавство. Існує фольклор. колектив "Мальва". Директор І. О. Шляхтич. Розташована на Миколаївському шосе Ц.-Міськ. р-ну.

Середня школа № 124, відкрита у верес. 1988. Пл. 7,7 тис. кв. м. У 56 класах навчається 1,39 тис. учнів, працює 82 учителя. Педколектив вивчає проблему диференціації як один з напрямків гуманізації навчання. Діють ансамбль "Вербиченька", ізостудія, турсекції "Крок", "Гермес", "Юний турист". Директор І. В. Лісіменко. Розташована на мкрн Гірницький Сакс. р-ну.

Середня школа № 125, відкрита у 1988. Пл. 4,3 тис. кв. м. У 77 класах навчається 2,02 тис. учнів, працює 104 учителя. У 1998 організован. куточок народознавства. Педколектив працює над проблемою управлінськ. аспекту розвитку педтворчості. Має фізико-математич. профіль. Діють хореографіч. група "Посмішка", вокал. група "Дитинство", танц. колектив "Радість", дитячі організації "Кобзарята", "Юні козачки", секції з акробатики, футболу, тенісу, баскетболу, клуби здоров'я, умілих рук, драм. і театр. гуртки. Серед випускників бард А. Мізгулин. Директори П. А. Передерій, В. А. Удовиченко. Розташована на мкрн Зарічний Жовт. р-ну.

Середня школа № 126, відкрита у верес. 1989. Пл. 9,8 тис. кв. м. У 93 класах навчається 2,03 тис. учнів, працює 83 учителя. Педколектив вирішує проблеми управлінськ. аспекту розвитку педагогіч. творчості. Поглиблено вивчається укр. мова, математика, біологія, спецкурс з укр. прикладного мистецтва. У 1989 створені студія естрад. пісні, театральний колектив, у 1998-ВІА "Експеримент", хор, діють гуртки "Скульптор", "Пошук", "Закон і я", секції з футболу, легкої атлетики, волейболу. Серед випускників скульптор Д. Беняш, лауреат міжнарод. конкурсу Д. Ромашевський. Працює кавалер орд. "Знак Пошани" В. В. Задорожня. Директори С. П. Мосьпан, Л. В. Лященко. Розташована у мкрн. 5-й Зарічний Жовт. р-ну.

Середня школа № 128, відкрита у верес. 1991. Пл. 9,3 тис. кв. м. У 88 класах навчається 1,8 тис. учнів, працює 99 учителів. Педколектив працює над проблемою самореалізації особистості учня та учителя. Поглиблено вивчається математика. Працюють спецкурси, секції з баскетболу і хореографії. Історію викладає засл. учитель України І. М. Красовська. Директори М. О. Безугла, О. М. Чевердак. Розташована на вул. Симонова Довг. р-ну.

Середня школа № 130, відкрита у верес. 1992. До 1993 розташовувалася у СШ № 128, у 1993 побудоване нове приміщення. Пл. 10,2 тис. кв. м. У 76 класах навчається 2,59 тис. учнів, працює 139 учителів. Педколектив працює над проблемою активізації пізнавальної діяльності учнів. Діють світлиця укр. побуту, ВІА "Водограй", бальна студія, секції з у-шу,

кік-боксінгу. Директори Ф. П. Ставцев, Є. І. Герчева. Розташована на вул. Незалежності України Довг. р-ну.

Середюк Лідія Корніївна (3.3.1944, Кр. Ріг). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1958-1970 доярка кол-пу в Кіровоград. обл. З 1970 доярка, бригадир рад-пу/КСП "Гірник". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Майстер надоювання молока. Бронз. медаль ВДНГ. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сережка, 1. Суцвіття вільхи або берези. **2.** Деталь кріплення ресори у бричці (пізніше в автомобілі). **3.** Жіноча прикраса. У часи козаччини С. носили козаки (по одній).

Серенков Павло Мусійович (1882, Гомельська обл.-1938, Криворіжжя). Першопоселенець. Освіта н/середня. Дитинство і юність провів на Гомельщині. Утримував крамницю. В арм. з 1910. Уч. 1-ї світ. війни. Георгіївський кавалер. Після війни займався комерцією. У 1924 брав участь у визначенні місця для утворення села на Криворіжжі. Один із засновників с. Новий Мир. Першопоселенець. Займався одноосібним господарством, на початку вступив у кол-п "Новий мир". Похован. у с. Новий Мир Кіровської сільради.

Серенков Тит Мусійович (1878, Гомельська обл.- 1931, Криворіжжя). Першопоселенець. Освіта н/середня. Дитинство і юність провів на Гомельщині. Сплавляв плоти по рр. Сож, Дніпро. У 1924 брав участь у визначенні місця під будівництво села на Криворіжжі. Один із засновників с. Новий Мир Кіровськ. сільради. Вів одноосібне господарство. Похован. у с. Новий Мир.

Серенкова Рідія Павлівна (8.2.1932, Тверська обл.). Засл. учитель України (1980). Зак. Ленінград. ун-т (1955). У 1955-1958 учитель рос. мови СШ в м. Акмолінськ. У 1960-1962 викладач металург. тех-му. У 1962-1972 учитель, організатор позакласної роботи СШ № 70. У 1972-1978 інспектор міськвно. У 1987-1991 директор СШ № 56. Уч. Всесоюз. наради працівників освіти (1978). Почес. грамота Міносвіти України (1978). Вивчала проблеми оптимізації знань. Наставник. Медаль ім. А. С. Макаренка. Автор метод. розробок.

Сержанта Калантая, вулиця житломасиву ЦГЗК (44 кв.) Жовт. р-н. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1989 мала назву вулиця Мостова. Довж. 600 м, ширина 9 м. Має 16 багатоповерх. будинків, проживає 2,98 тис. чол. Розташовані міськлікарня № 16, стоматполіклініка, АТС № 51, встановлено меморіальну дошку. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь воїна-"афганця" С. М. Калантая. Обслуговує 53 в/з.

Сержанта Рзянкіна вулиці сквер, закладен у кінці 60-х у Жовт. р-ні. Пл. 4,2 га. Місце відпочинку місцевих жителів.

Сержанта Рзянкіна, вулиця житломасиву КРЕС Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 1 тис. м, ширина 10 м. З'єднує мкрн. Зарічний з центр. частиною Кр. Рогу. До 1987 мала назву вулиця Пінська. Має 12 багатоповерх. будинків, проживає 1,12 тис. чол. Вкрита асфальтом. Ліворуч розташован. сквер. Названа на честь воїна-"афганця" А. М. Рзянкіна. Обслуговує 13 в/з.

Серіков Валентин Васильович (25.11.1913, Моск. обл.- 80-ті, Мінськ). Авіакерівник. Зак. Моск. авіатех-м (1939). У 1939-1944 технік Омськ. аеропорту. У 1944-1952 нач. лабораторії Ризьк. авіатех. уч-ща. У 1952-1973 ст. викладач, нач. циклу електротехніки Криворізьк. авіатех. уч-ща. Відмінник авіації (1961). Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Серіков Володимир Михайлович (1948, Гомельська обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1965 працював прохідником тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник, раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Серіков Федір Петрович (1932). Відом. будівельник. Освіта середня. У 1956-1985 арматурник БУ "Заводбуд", № 6 тр-ту "Криворіжбуд". Брав участь у будівництві пром. об'єктів з-ду "Криворіжсталь". Відзначився під час спорудження ДП-9. Переможець

змагань, ударник п'ятирічок. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Серка А. Ю. геологічні дослідження, проводилися на Криворіжжі у 1925 за дорученням геологіч. ком-ту. В результаті були підраховані запаси руд у Кривбасі, доведена необхідність подальшого розвитку басейну.

Серов Михайло Олександрович (24.12.1904, Ленінград. обл.-18.11.1971, там же). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. офіцер. курси (1941). Працював на Монетному дворі. Уч. ВВВ з 1942. У скл. 282 гв. СП 92 гв. СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював в Ленінград. морехід. уч-щі. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Кутузова 3 ст., Вітчизняної війни 2 ст.

"Серп і молот", колгосп утворен. на території 4-ї дільниці с. Олександрів Дар у 1929-1930. Мав 600 га землі. У 1930 до скл. увійшов кол-п "Перемога". Кількість земель зросла до 1,2 тис. га. У 1933 приєднан. кол-п ім. Жовтневої революції. Працювало 90 сімей. Під час війни пограбован. Відновив діяльність у 1944. Ліквідован. у 1955 шляхом приєднання до кол-пу "Нове життя" на правах бригади.

Серп, кривий ніж для зрізання зернових на корені. Широко використовувався у побуті у сільськ. Криворіжжі.

Серпій (Serratula)**,** рід трав'янистих рослин родини айстрових. На Криворіжжі найбільш поширений **С. приквітковий** - багаторічник, 30-80 см заввишки. Нижні та середні листки перистороздільні з цілокраїми частками. Кошики поодинокі на верхівках стебел та гілок (10-15 мм у діам.). Квітки рожево-пурпурові. Зустрічається часто у нижніх частинах схилів балок. Значно рідше трапляється **С. сухоцвітий** - розчепірено-галузиста рослина з численними дрібними блідо-рожевими кошиками у щитковидному суцвітті. Обидва види охороняються в межах Дніпропетров. обл.

Серпнева, вулиця житломасиву ПівдГЗК Інгулецьк. р-ну. Закладена в 1956 у зв'язку з розвитком ПівдГЗК. Потрапила у санзону. Довж. до 200 м. Скл. з приват. будинків. Обслуговує 34 в/з.

Серпокрилець (Apus apus)**,** птах представник родини серпокрильцевих ряду довгокрилих. Поширений в Євразії та Півн. Африці. Населяє всю територію України. Перелітний птах. На Криворіжжі оселяється колоніями на стінах будівель, дуплах. Кладка 2-3 яйця, у перших числах червня. Насиджує самка 18-20 діб. Пташенята починають літати через 3-4 тижні. Живляться комахами. Відлітають до Півд. Африки з кінця серп.-верес.

Серпула слізна, справжній домовий гриб (Serpula lacrymans (Wulf. ex Fr.) Bond. (Merulius Iacrytans Fr.), гриб. Плодові тіла розпростерті, до 50 см у діам., м'ясисто-губчасті, до 1-4 см завтовшки, приростлі до субстрату, рідше розпростерто-відігнуті або лійковидні, знизу гладенькі, з потовщеним, повстистим, білим, з часом зникаючим краєм. Гіменофор сітчасто-комірчастий, зрідка поровидний або звивисто-зубчастий, вохряно-жовтий, яскраво- або темно-іржавий, оливково-коричневий. Трама складається з різноманітних гіф: 1) безбарвних тонкостінних з нечисленними пряжками, 2-3 мкм завтовшки, 2) з дуже товстостінних прямих волокновидних, часто забарвлених, 3,5-4,5 (5) мкм завтовшки та 3) з широких безбарвних судиновидних, до 30 мкм і більше завтовшки, з перегородками і перетяжками та потовщеннями на внутрішньому боці стінок. Цистид немає. Базидії 45-80 х 6-8 мкм, з 4 спорами. Парафізи 2 мкм завтовшки. Спори еліпсовидні або майже яйцевидні, з одного боку плоскі, гладенькі, вохряно-жовті або світло-іржаві, 8-12 х 4,5-6 мкм, часто з краплею. Пезплідна стадія у вигляді розпростертих білих пухнастих скупчень міцелію або у вигляді ватоподібних білих подушок з водянистими краплями на поверхні. Забарвлення міцелію швидко змінюється і скупчення його місцями забарвлюється в рожевувато-кремовий або світло-жовтий колір. З часом пухнастий міцелій набуває бруднуватого відтінку і перетворюється у тонкі сірувато-попелясті плівки. Гриб утворює довгі білі, плоскі або товсті шнуровидні тяжі. Росте на деревині у будівлях і спорудах, а

також у лісах, здебільшого хвойних, зрідка листяних деревах. Небезпечний руйнівник деревини.

Серпухівська, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну. Закладена в 30-х сім'ями гірників ШУ "Червона гвардія". Розвитку набула в 50-х. Довж. 304 м, ширина 6 м. Має 12 приват. будинків, проживає 26 чол. Вкрита відсівом. Названа на честь м. Серпухов Моск. обл. Обслуговує 11 в/з.

Серьогін Володимир Сергійович (7.7.1922, Москва-27.3.1968, там же). Герой Рад. Союзу (29.6.1945). Зак. Військ.-повітр. акад. (1953). В арм. з 1940. Уч. ВВВ з жовт. 1943. У скл. 679 ШАП 306 ШАД брав участь у визволенні Кр. Рогу. Повітр. розвідник. Здійснив 140 б/вильотів. Служив у Центрі підготовки космонавтів. Полковник С. загинув в авіакатастрофі разом з Ю. Гагаріним. Похован на Красній площі. Ім'я носять вул. у Москві, Донецьку. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки (4).

Серьогіна, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Схили пологі, у низов'ї круті. Належить до басейну р. Інгулець. Поросла чагарниками і різнотрав'ям. Утворилася в результаті розмивання грунту весняними і дощовими водами. Назва походить від прізвища землевласника.

Серьогіна, вулиця житломасиву Соколовка Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Соснова. Довж. 800 м, ширина 7 м. Має 32 приват. будинки. Багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Рад. Союзу В. С. Серьогіна. Обслуговує 14 в/з.

Серьодкін Євген Олександрович (1922, Новосибір. обл.-8.7.1970, там же). Герой Рад. Союзу (1.7.1944). Зак. Омське авіауч-ще (1942). В арм. з 1941. Уч. ВВВ з берез. 1943. У скл. 306 ШАД визволяв Кр. Ріг. Працював в Новосибір. аеропорту. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Серюгін Михайло Петрович (1906, Владимир. обл.-1975, Рівне). Ген.-лейтенант. Зак. ВАК Акад. Генштабу (1949). У арм. з 20-х. Пройшов шлях від ком-ра взводу до заст. командуючого армією. Уч. ВВВ з лип. 1941. У лип. 1942 очолив 160 СД, яка у серп. 1943 стала 89 гв. СД. Брав участь у боях на Дону, за Бєлгород, Харків, Дніпро, Кр. Ріг, Кіровоград, Одесу, Дністр, Варшаву, Берлін. Один з організаторів наступу на Кр. Ріг восени 1943. Нагородж. орд. Леніна (2), Червоного Прапора (2), Суворова 2 ст. (2), Кутузова 2 ст., Б. Хмельницького 2 ст., Червоної Зірки (2).

"Сестра", народ. назва люльки за часів козаччини на Криворіжжі.

Сестрорецька, вулиця житломасиву Веселі Терни Терн. р-ну. Закладена в 30-х. Сформувалася в 50-60-х. Довж. 400 м, ширина 8 м. Має 22 приват. будинки, проживає 78 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь міста Сестрорецьк (Росія). Обслуговує 90 в/з.

Сесь Іван Парфентійович (12.2.1939, Дніпропетровськ). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1960). У 1960-1976 майстер, ст. виконроб, голов. інж., нач. БУ "Залізобетонбуд-2" тр-ту "Криворіжбуд". У 1976-1978 керуючий тр-том "Криворіжпівнічрудбуд". У 1978-1982 заст. керуючого тр-том "Криворіжбуд". У 1982-1985 працював на будовах Індії. У 1985-1995 заст. керуючого, з 1995 керуючий тр-том "Кривбасрудбуд". Умілий організатор будіндустрії. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сеткреазія пурпурова (Setcreasea purpurea)**,** рослина родини комелінових. Батьківщина - Мексика. Декоративно-листяна багаторічна трав'яниста рослина з соковитими пагонами, довж. яких до 1 м і більше. Декоративні листки - темні, бархатисті, червоно-пурпурові з голубуватим відтінком, широколанцетні, рідко опушені, до 5 см шириною та 20 см довж., нижня частина листків охоплює стебло. Квітки невеликі, бузково-рожеві, зібрані в суцвіття, сидячі на кінці пагона. Поширена на Криворіжжі, використовується в озелененні міста в літній період на клумбах, у групових посадках. Ампельна рослина для кімнат та балконів, зимових садів. Рекомендується для широкого використання.

Сєдова, вулиця розташована у Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула В 50-60-х. До 1975 мав назву провулок Центральний. Довж. 440 м, ширина 7 м. Має 22 приват. будинки, проживає 78 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь полярного дослідника Сєдова Георгія Яковича (5.5.1877, Донецьк. обл.-5.3.1914). З 1902 вивчав Арктику. У 1912-1914 керував експедицією до Півн. полюса. Загинув під час подорожі. Обслуговує 91 в/з.

Сєнічкін Борис Васильович (1.1.1940, Кр. Ріг). Засл. металург України (1987). Освіта середня. У 1936-1962 маляр тр-ту "Кривбасрудбуд". З 1963 вантажник, слюсар, заливник металу, сталевар електропечі Ленінськ. рудоремз-ду/ВАТ "ЛЕМКаР". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Почес. грамота Мінчормету СРСР.

Сєнчін Микола Прокопович (1.1.1939, Миколаїв. обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1970). У 1959-2000 електрослюсар, нач. техвідділу, голов. інж., нач./директор КСУ № 447 тр-ту "Дніпроелектромонтаж". Умілий організатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Керував монтажем електрообладнання на об'єктах ком-ту "Криворіжсталь", гірничо-збагач. ком-тах.

Сєнчіна Людмила Петрівна (13.12.1948, Миколаїв. обл.). Засл. артистка Росії. Зак. Ленінград. консерваторію. З 1959 проживала у Кр. Розі. Навчалася в СШ №№ 26, 95. Відвідувала гурток худ. самодіяльності. Працювала в Ленінград. театрі музкомедії. Естрадна співачка. Кумир шанувальників пісні 70-80-х. Виступала на престиж. сценах, заключних концертах фестивалю "Пісня року". Вела актив. концертну діяльність. Лауреат багатьох муз. конкурсів. Знімалася в кіно, виконувала популярні пісні.

Сєнявіна, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 255 м, ширина 7 м. Має 62 держ. будинки. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. адмірала Сєнявіна Дмитра Миколайовича (1763-1831). З 1783 служив на ЧФ. Соратник адмірала Ф. Ф. Ушакова. Відзначився у рос.-тур. війнах кінця XVIII ст. Брав участь у битвах на морі. Один із засновників ЧФ. Обслуговує 72 в/з.

Сєрова, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50, 60-х. Довж. 149 м, ширина 9 м. Має 53 держ. будинки. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. живописця Сєрова Валентина Олександровича (19.1.1865, Петербург-5.12.1911, Москва). Дійсний чл. Петербузьк. АМ (1903). У 1877-1878 навчався у Київ. рисувальн. школі М. Мурашка. Чл. тов-ва передвижників (1894). У 1897-1909 викладач у Моск. уч-щі живопису, скульптури та архітектури. Серед творів "Дівчинка з персиками" (1887), "Запорожець з конем" (1899), "Петро" (1907), портрети І. Левітана (1893), М. Єрмолової, Ф. Шаляпіна (1905) ін. Обслуговує 25 в/з.

Сєченова, вулиця житломасиву ЖКК № 26 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Довж. до 500 м, ширина 7 м. Має 12 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. ученого Сєченова Івана Михайловича (13.8.1829, Нижньогород. обл.-15.9.1905, Москва). Природодослідник, фізіолог, почес. чл. Петербурзьк. АН (з 1904). Проф. Медико-хірургіч. акад. у Петербурзі, Новоросійськ. ун-ту в Одесі, Петербурзьк. ун-ту. Заклав основи матеріалістич. психології, фізіології праці, вікової, порівняльної та еволюційної фізіології. Обслуговує 12 в/з.

"Сибір", народна назва півд. схід. околиці с. Недайвода. Від центру за 1,1 км. Форма розташування являє відокремлене поселення.

Сибірська, вулиця житломасиву Рибасове Жовт. р-ну. Закладена у середині XIX ст. у скл. села поручика Д. Рибуса. З кінця 80-х XIX ст. існувала як гірнич. селище. Як вул. формувалася в 20-30-х, розвитку набула в 50-70-х. Довж. до 1,5 тис. м, ширина 9 м. Має 127 будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь півн.-схід. регіону Росії-Сибіру. Обслуговує 59 в/з.

Сиваський спуск, вулиця житломасиву Веселі Терни Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 700 м, ширина 8 м. Має 16 приват. будинків, проживає 57 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь озера Сиваш. Обслуговує 90 в/з.

Сиваченко Дмитро Омелянович (1912-1970, Кр. Ріг). Уч. руху Опору. Зак. Одес. буд. ін-т (1941). Уч. ВВВ з серп. 1941. Обороняв Одесу, Севастополь. У лип. 1942 на Херсонесі потрапив у полон. В'язень концтабору, уч. повстання у Бухенвальді. Чл. інтернаціон. підпільн. комітету. 11.4.1945. Після ВВВ працював директором тех-му, голов. інж. меблев. фаб-ки, голов. інж. проектів ін-ту "Кривбаспроект". З 1964 начальник архітект.-буд. відділу № 5 ін-ту "Укрміськбудпроект". Автор проектів стадіону "Металург", міськ. музею, ресторану "Ліра". Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Сивачок Олександр Миколайович (13.11.1955, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1981). У 1981-1984 майстер, інструктор парткому. У 1984-1987 секретар ком-ту ЛКСМУ з-ду "Криворіжсталь". У 1988-1989 інж. У 1989-1991 помічник ген. директора об'єднання "Південметалургпром". У 1991-1992 нач. управління справами Держкомітету України з металург. промисловості. У 1992-1997 заст. керуючого справами Мінпромисловості України. З жовт. 1997 ген. директор Укр. Союзу підприємців і промисловців. Відвідав багато країн Європи. Уч. міжнарод. конгресів і симпозіумів.

Сивов Володимир Васильович (1946, Мордовія). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1969 працював прохідником тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Дружби народів.

Сиволап Полікарп Пилипович (1894, Кр. Ріг-1942). Уч. рев. руху. Освіта середня. У 1913-1917 працював на рудниках Інгулецьк., Лихмановськ., Карнаса, Ковалевськ. Вів рев. пропаганду. У квіт. 1917 формував загони Червоної Гвардії. З лип. 1917 член Криворізьк. Ради і міськкому РСДРП(б). Уч. збройн. повстання у січ. 1918. Делегат II Всеукр. з'їзду Рад. Чл. ВУЦВК. У берез.-квіт. вів боротьбу з австро-нім. військами. Уч. оборони Дону. Вів підпільну боротьбу, ком-р партизан. загонів у Новомосковськ. повіту. К віт. 1919 обран. головою Криворізьк. повітового виконкому. Уч. гром. війни. З літа 1920 працював на керівних посадах у Катеринославі, Уралі. У 1921 голова Джанкойського і Ялтинськ. ревкомів. У 1921-1923 уповноважений парткому робітничо-селянськ. інспекції у Катеринослав. губернії. У 1923-1924 доклав зусиль на відбудові шахт Кривбасу у посаді керуючого тр-том Південнорудний. У 1924-1927 голова Одеськ. губрадпартгоспу Миколаїв. окружного виконкому. У 1927 заст., секретар парткому фінансів України. У 1930-1931 уповноважений. Наркомзовнішторгу СРСР, згодом нач. главка скляної промисловості. 17.8.1938 репресован. Реабілітован. у 1956. Ім'я носить вул. у Кр. Розі.

Сиволапа (кол. Староярмарочна) **вулиці будинок № 25,** споруджен. у 1912 на замовлення німця Кіля. Належав родині гірнич. інж. І. А. Горлова, який загинув у шахті. Має 1 поверх. Пам'ятка архітектури.

Сиволапа вулиці будинок № 26, споруджен. на початку XX ст. 1-поверх., з цегли. Один з перших кам'яних будинків у Кр. Розі. Пам'ятка архітектури.

Сиволапа вулиці будинок № 28, споруджен. на межі XIX-XX ст. Має 1 поверх. Один з перших кам'яних будинків Кр. Рогу. Пам'ятка архітектури.

Сиволапа вулиці будинок № 36, споруджен. у кінці XIX ст. Має 1 поверх. Один з перших кам'яних будинків Кр. Рогу. Пам'ятка архітектури.

Сиволапа, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 929 м, ширина 9 м. Має 68 держ. будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь П. П. Сиволапа. Обслуговує 99 в/з.

Сиволапа П. П. меморіальна дошка, встановлена у 1977 на початку вул. Сиволапа. Напис на білому мармурі свідчить, що вулиця названа на честь уч. рев. руху на Криворіжжі П. П. Сиволапа.

Сиворакша, рашка (Coracias)**,** птах ряду ракшоподібних. Довж. до 35 см, вага - 130-180 г. Завбільшки за голуба. Забарвлення яскраве з синіх, зеленувато-блакитних і коричневих кольорів. Ноги міцні, дзьоб прямий, конічний. Гніздиться у дуплах на узліссях, берегах річок Криворіжжя. Кладка у трав.-червні з 4-6 яєць. Тримається парами. Голос - різке "рак-рак". Живиться комахами. Корисний.

"Сивуха", народ. назва домашньої горілки на Криворіжжі. Виникла від того, що горілка мала непрозорий, сивуватий колір.

Сигалов Олександр Маркович (27.11.1950, Донецька обл.). Майстер спорту. Зак. Криворізьк. тех-м рудавтоматики (1969). Самбо і дзюдо займається з 1968. Перший тренер А. Ф. Ярошенко. У 1969-1978 працював слюсарем на з-ду "Криворіжсталь" і ПівнГЗК. Чемпіон України з дзюдо (1977). З 1978 тренер секцій самбо і дзюдо ПС ПівнГЗК. Виховав МСМК Г. Єременка, В. Романько ін. З 1994 має вищу категорію тренера з боротьби самбо.

"Сигнал", багатотираж. газета ШУ ім. Орджонікідзе виходила з лист. 1930 по серп. 1941. Розповідала про життя шахт рудника, пропагувала передовий досвід. Вийшло більше 800 номерів. Перший редактор І. С. Мірошниченко.

"Сигнал", садівницьке товариство відділка залізниці закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 6,6 га. Має 105 дільниць.

Сидельник Олександр Сидорович (11.1.1927, Кіровоград. обл.). Засл. енергетик України. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1979). У 1944-1951 моряк ЧФ. У 1951-1958 монтер, майстер, нач. релейної служби, у 1959-1963 голов. інж., у 1963-1975 директор міських електромереж. Керував розширенням електромереж, мат. бази впровадженням нової техніки. У 1975-1988 директор електричних мереж. Підприємства посідали перші місця в галузі. Почес. енергетик СРСР. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Сидерит (від грец. - залізо)**,** мінерал класу карбонатів, залізний шпат. Блиск скляний. Колір жовтувато-білий, сіруватий. Ю. Г. Гершойг описав у 1932 і разом з П. М. Каніболоцьким відносив С. до найголовніших породоутворюючих мінералів. Утворився у період Негіопального метаморфізму.

Сидора-огірочника, народна назва 27 травня на Криворіжжі. В цей день садили огірки, якщо зозуля закувала - льон.

Сидоренко Анатолій Кирилович (6.11.1908, Полтав. обл. - 90 ті, Черкаси). Відом. винахідник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1933). У 1934-1941 ст. наук. співробітник НДГРІ. У 1941-1948 голов. механік Аккарчинськ. рудника, голов. інж. з-ду "МЕГО" (Магнітогорськ). У 1949-1954 зав. лабораторією техніки безпеки НДГРІ. У 1954-1966 доцент, зав. кафедрою руднич. транс-ту і гірнич. машин КГРІ. Стахановець 30-х. Канд. тех. наук (1957). Автор перших зразків бурмолотків (30-ті). Ленінська премія (1966) за розробку наукових основ створення і випробування комплексу механізмів буріння.

Сидоренко Анатолій Павлович (23.4.1939, Полтав. обл.). Засл. працівник МВС СРСР (1979). Зак. Київ. ун-т (1960). У 1960-1965 оперуповноважен., нач. слідч. відділення Інгулецьк. РВВС. У 1965-1967 нач. Інгулецьк. РВВС. У 1967-1972 нач. відділу боротьби з розкрадачами соцвласності УВС. У 1972-1986 нач. УВС Кр. Рогу. У 1986-1995 заст. нач. управління служби охорони в Дніпропетров. обл. Мав 40 заохочень по службі. Керівник боротьби із злочинністю в Кр. Розі у 70-80-х. Полковник міліції (1976). Відмінник міліції. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Сидоренко Віктор Дмитрович (29.1.1957, Житомир. обл.). Д.Т.Н. (1999). Зак. КГРІ (1982). З 1982 асистент, секретар комітету ЛКСМУ, ст. викладач, доцент КГРІ. З 1989 декан маркшейдерськ.-геодезич. фак-ту КГРІ/КТУ. Автор багатьох наук. праць з проблем гірничих видобутків. Уч. міжнарод. форумів, нарад гірнич. науковців.

Сидоренко Михайло Дмитрович (1859, Одеса – берез. 1927, там же). Проф. Зак. Новоросійськ. ун-т (1888). Уч. рев. подій в Одесі в 70-х. У 1879 вислан. до Сибіру. З 1888

викладач, приват-доцент, професор кафедри мінералогії Новоросійськ. ун-ту. Вів геологіч. розвідки на Криворіжжі, Волині. Зібрав колекцію мінералів. Автор наук. праць з мінералогії.

Сидоренко Мотрона Опанасівна (1911, Кіровоград. обл. - кінець 80-х, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. Брала участь у становленні кол-пів на Криворіжжі. З 1931 працювала у кол-пі "Кривбуд". Ударник перших п'ятирічок. Брала участь у відбудові села. У 1946-1949 у скл. бригади Героя Соц. праці Н. І. Чирви досягла високих врожаїв соняшнику. Похована у с. Шевченкове Криворізьк. р-ну. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Сидоренко Павло Іванович (5.7.1929, Черкас. обл.-11.9.1980, Полтава). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1960). У 1951-1954 бур. майстер геологіч. партії у Жовтих Водах. У 1954-1960 ст. бур. майстер, ст. інж. Артемівськ. геологіч. партії. Випробовував бурові верстати типу "ЗІФ", "ВІТР" за умов геологіч. умов Кривбасу. Розробив бурснаряд для спрямованого буріння глибоких свердловин. З 1960 ст. інж., ст. наук. співробітник відділу механізації гірнич. робіт ін-ту НДГРІ. Вирішував проблеми удосконалення техніки буріння. Канд. тех. наук (1976). З 1978 ст. наук. співробітник Полтав. ВНДІбуртехніки. Уч. ВДНГ (1980). Раціоналізатор СРСР. Автор 25 наук. праць, 9 автор. свідоцтв.

Сидоренко Світлана Леонідівна (1925, Ленінград). Історик. Зак. Ленінград. ун-т. Одна із засновників музею історії Ленінград. гірнич. ін-ту (1985). Зібрала документи і матеріали про видат. інж.-гірника В. Г. Мухіна. Радник криворізьк. письменника Г. Д. Гусейнова у написанні його книги про Мухіна "Чаша ювеліра Карла Фаберже".

Сидоров Пилип Сидорович (1916, Смоленська обл.-26.2.1944, Кр. Ріг). Військ. діяч. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1942). Уч. ВВВ з червня 1941. Під час боїв за Криворіжжя, ком-р 92 гв. СП 28 гв. СД. Уміло діяв на Інгулецьк. плацдармі. Очолив атаку полку і дістав важке поранення. Того ж дня загинув у Кр. Розі від осколка бомби. Посмертно удостоєн. звання полковника. Похован. біля кінотеатру ім. Леніна. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Сидоровська Людмила Іванівна (30.7.1954, Харків. обл.). Поетеса. Зак. Одес. ун-т (1981). З 1976 працює у газ. "Будівничий", "Шахтар Кривбасу". Організатор творч. вітальні при газ. "Шахтар Кривбасу", міськ. авторськ. "Фестивалю муз". Друкувалася у періодич. пресі, колектив. збірках. Автор збірки "Передзвін".

Сидорук Володимир Васильович (1933, Волинська обл.). Почес. гірник. Освіта н/середня. З 1957 на шахтах Кривбасу. З 1957 бригадир прохідників ШБУ № 1 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Новатор виробництва. Уч. швидкіс. проходок. Виробничі норми перевиконував на 130%. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. "Знак Пошани", знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Сидорчук Петро Омелянович (12.1.1919, Житомир. обл. - 80-ті, Дніпропетровськ). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т. З 1939 працював в Мінвугілля України. У 1957-1966 керуючий тр-том "Кривбасгеологія". Згодом керуючий тр-том "Дніпрогеологія". Керівник геологіч. розвідки Кривбасу. Нагородж. орд. "Знак Пошани" (3).

Сидяк Анатолій Васильович (22.4.1941, Кіровоград). Засл. працівник промисловості України (1992). Зак. Харків. політехніч. ін-т (1967). З 1960 майстер, диспетчер, нач. техбюро, заст. голов. металурга, майстер ковальсько-компрес. цеху з-ду гірнич. машинобудування. Умілий організатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Сизоненко Віктор Миколайович (18.8.1953, Кр. Ріг). Шахіст. Освіта середня У 1970-1971 працював у тр-ті зелен. госп-ва. З 1973 монтер телеграф. цеху міськ. вузла електрозв'язку. Майстер ФІДЕ з шах. композиції. Уч. першості СРСР, України з шах. композиції, 2-3 місця в 1987, 1988. Призер Міжнарод. конкурсу в Югославії (1997). Заснував і очолив міське тов-во "Мистецькі шахи".

Сизранська, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 934 м, ширина 7 м. Має 20 приват. будинків, проживає 48 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь м. Сизрань Самарська обл. (Росія). Обслуговує Залізничне в/з.

Сиктивкарська, вулиця житломасиву КДЗ Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50, 60-х. Довж. 208 м, ширина 7 м. Має 19 приват. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Автоном. Республіки Комі - м. Сиктивкар (Росія). Обслуговує 70 в/з.

Силеніна Катерина Гаврилівна (13.12.1932, Курська обл.). Засл. юрист України (1982). Зак. Харків. юр. ін-т (1968). З 1951 працювала інспектором фінвідділу. З 1963 юрисконсульт ВРП ПівдГЗК. З 1970 в органах прокуратури Дзерж, Інгулецьк. р-нів. З 1976 пом. міськ. прокурора. Молодш. радник юстиції. Проводить правові семінари, виховала багато працівників прокуратури. Наставник. Одна з найдосвідченіших юристів України.

"Силікат", ВАТ бере початок від силікат. з-ду, спорудженого у лип. 1958 для задоволення потреб у силікат. цеглі для Кр. Рогу, Кіровоград. і Миколаїв. обл. Розташован у сел. "Авангард" Ц.-Міськ. р-ну за 12 км від центру Кр. Рогу. Потужність - 60 млн. штук цегли щоріч. Подальші реконструкції довели потужність до 100 млн. штук. Використовує місцеву сировину. У 1967 введен. цех кераміч. плитки. Має розвинуту інфраструктуру. Директори О. Т. Шевченко, Л. В. Дмитрієнко, І. Д. Стріха, М. С. Демонштейн.

Силікатна, вулиця житломасиву Авангард Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50, 60-х. Довж. 308 м, ширина 7 м. Має 49 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує Авангард в/з.

Силліманіт (на честь амер. хіміка Б. Силлімана)**,** мінерал класу силікатів. Колір жовтувато-сірий, коричневий, зеленуватий. Блиск скляний. Прозорий. У Кривбасі рідкісний. Зустрічається у Півн. і Центр. руд. р-нах. Вивчали В. В. Байраков, Б. І. Горошников.

Силос, законсервована (заквашена) в спеціальних сховища (башті, траншеї, ями) подрібнена зелена маса кукурудзи, соняшнику та ін. Використовується для відгодівлі тварин на Криворіжжі.

"Силуети", міський фестиваль молодіжної моди, започаткован. у 1995 під керівництвом комітету у справах молоді міськвиконкому. Проводиться щорічно. Режисер І. Е. Товстоган. Беруть участь до 14 театрів моди. Серед учасників театри "Шарм", "Дебют", "Мадонна", "Центр", "Орхідея".

Сильченок Володимир Федорович (2.8.1947, Дніпропетров. обл.). Сільгосп. керівник. Зак. Ерастівськ. сільгосп. тех-м (1971). У 1971-1994 бригадир трактор. бригади, керуючий відділенням, нач. цеху овочівництва, заст. директора рад-пу ім. Шевченка. У 1994-1995 директор рад-пу ім. Мічуріна. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Силянка, дрібне намисто нанизане на нитяну мережу у давнину на Криворіжжі.

Симаков Олег Олександрович (3.1.1976, Владимир. обл.). Майстер спорту (1999). Футболіст. Півзахисник. Виступав за ком-ди "Спартак" (Рязань), "Спортакадемклуб" (Москва). У "Кривбасі" з 1998. Бронз. призер чемпіонату України 1998/1999/2000. Володар призу "Король повітря" (1999). Уч. єврокубків 1999/2000.

Симанківська, балка розташована у межах сел. Рахманівка Ц.-Міськ. р-ну. Довж. 1,2 км. Схили круті, у вигляді пагорбів. Частина у вигляді штучного ставка. Багата на трав'янисту рослинність.

Симанько Анатолій Миколайович (1.1.1948, Криворіжжя). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. вищу школу МВС (1986). У 1969-1976 дільничний інспектор, інспектор карного розшуку Дзерж. РВВС. У 1976-1985 нач. карного розшуку Довг. РВВС. У 1985-1990 заст. нач. Нікопольськ., Інгулецьк. РВВС. У 1990-1991 ст. інспектор карного розшуку УВС Кр. Рогу. У 1991-1994 заст. нач. аеропорту з авіабезпеки. З берез. 1995 нач Дзерж., Ц.-Міськ.

РВВС. З 2001 заст. нач. УВС Кр. Рогу. Полковник міліції. Відмінник міліції. Нагородж. відзнакою "Хрест Слави".

Симаргл, язичницький слов'янський бог грунту, коренів рослин, цілитель, захисник рослин. Об'єкт культу прадавніх хліборобів Криворіжжя.

Симбірцев Василь Микитович (3.8.1919, Саратов-24.1.1944, Кр. Ріг). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. ФЗУ. Працював у залізнич. депо ст. Саратов. В арм. з 1939. Служив у Монголії. Уч. ВВВ з серп. 1942. Розвідник 228 гв. СП 92 гв. СД. Воював у Сталінграді, на Курськ. дузі, Дніпрі. Розвідав систему оборони ворога в р-ні с. Дерiївка (Кіровоград. обл.). Загинув під час нічного пошуку поблизу РУ ім. Леніна. На могилі пам'ятник. Ім'я носять вул. у Кр. Розі і Саратові. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Симбірцева В. М. меморіальна дошка, встановлена у 1985 на будинку № 2 по вул. Симбірцева Жовт. р-ну. Напис на червоному граніті свідчить, що вулиця названа на честь Героя Рад. Союзу В. М. Симбірцева.

Симбірцева, вулиця житломасиву Суха Балка Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-70-х. Довж. 1,3 тис. м, ширина 9 м. Має 82 держ. будинки, проживає 470 чол. Встановлено мемор. дошку. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Рад. Союзу В. М. Симбірцева. Обслуговують 15,29 в/з.

"Симеренко", садівницьке товариство цементно-гірничого ком-ту засноване у 70-х у Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 13,2 га. Має 284 дільниці.

Симко Василь Йосипович (17.6.1930, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Зак. Дніпропетров. буд. тех-м (1956). У 1956-1984 майстер об'єднання "Криворіжзалізобетон". Умілий організатор виробництва. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Симона Зілота, народна назва 23 травня на Криворіжжі. В цей день досівали пшеницю.

Симоненко Володимир Мусійович (червень 1913, Запорізька обл.-18.2.1987, Криворіжжя). Сільгосп. керівник. Зак. Запорізьк. с/госп. ін-т (1935). У 1932-1938 працював у Дніпропетров. землевідділі. У 1938-1941 агроном кол-пу "Червоний путіловець" Нікопольськ. р-ну. Уч. ВВВ з лист. 1941 у скл. 105 окрем. сапер. батальйону. У груд. 1941 втратив ногу при обороні Севастополя. У 1942-1945 агроном кол-пу ім. Орджонікідзе в Башкирії. У 1947-1955 агроном кол-пу ім. Сталіна. У 1955-1960 агроном кол-пу "Перемога". У 1960-1971 агроном, керуючий відділенням рад-пу "Веселі Терни". Уч. республік. наради передовиків с/госп. (Київ, 1949). Медаль ВСГВ СРСР (1956). Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Похован. у с. Глеюватка. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Симоненко Іван Родіонович (21.12.1932, Дніпропетров. обл.-29.12.1999, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1949-1951 слюсар Дніпродзержинськ. вагонорем. з-ду. У 1951-1959 слюсар ш. "Центральна" РУ "Інгулець". У 1959-1966 працював водієм автобуса. У 1966-1987 слюсар, бригадир цеху ремонту металург. обладнання з-ду "Криворіжсталь". У 1987-1998 слюсар кооперативу "Металург". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Симоненко Леонід Прокопович (6.1.1938, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1964). У 1964-1991 хірург, зав. відділенням 2-ї міськлікарні. З 1991 хірург 11-ї міськ. Хірург вищої категорії. Відмінник охорони здоров'я. У 1978 вперше в Дніпропетров. обл. зробив операцію на судинах. В активі унікальні операції на легенях, серці. Уч. багатьох симпозіумів хірургів.

Симоненко Павло Борисович (9.1.1938, Черкас. обл.). Літератор. Зак. Дніпропетров. ун-т (1973). У 1959-1961 працював у Драбівськ. будинку культури. У 1961-1969 учитель музики СШ №№ 33, 52. З 1969 учитель рос., укр. мови СШ № 43. Веде поетич. студію.

Вірші пише з дитинства. Друкується у періодич. пресі. Автор поетич. збірок "Рідноkрай", "Березоль", "Відгомін" (1996), "Пахне чебрець" (2000).

Симонов Михайло Єгорович (1910, Сибір – 80-х, Новосибірськ). Ген.-майор. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. В арм. з початку 30-х. Уч. ВВВ з берез. 1942. Під час визволення Кр. Рогу ком-р 276 гв. СП 92 гв. СД. уміло керував діями полку. Займав командні посади в армії. Нагородж. орд. Червоного Прапора (3), Суворова , О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки (2).

Симонюк Віктор Іванович (11.6.1959, Білорусія). Священнослужитель. Зак. Моск. духовну семінарію (1993). Протоієрей. Настоятель храму Іверської ікони Божої Матері у Кр. Розі. Канд. богослов'я. Вивчав життя і діяльність митрополита Тобольського Павла (Конюшкевича). Сприяє розвиткові Укр. православної церкви. Медаль преподобного Сергія Радонезького (1988).

Симонян Борис Арменакович (28.9.1934, Баку). Почес. майстер спорту (1965). Освіта вища. З 1949 бере участь у змаганнях з рос. шашок. Чемпіон Азербайджану (1954-1989), Узбекистану, СРСР (1975). Працював на Бакинській взуттєвій фаб-ці. З 1979 тренер шашкового клубу "Нефчі". Грав партії з чемпіоном світу Е. Куперманом, чемпіоном СРСР М. Корховим, В. Щегольовим. Має два гросмейстерські бали. Проводить сеанси одночасної гри. З 1995 у Кр. Розі. Чемпіон області і міста. Тренує юних спортсменів у клубі школяра "Юний спартаківець".

Симпозіум з мінералогії докембрійських залізорудних родовищ України, відбувся у Кр. Розі у 1973. Проходив під егідою Акад. наук України, обговорював проблеми утворення руд. родовищ, методи наук. досліджень із застосуванням передової техніки і технології.

Симуков Дмитро Федорович (1933). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 60-80-х комбайнер рад-пу "Південний". Майстер високих врожаїв. Уч. ВДНГ. Переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Симфонічний дитячий оркестр, створен. у 1970 в муз. школі № 2 В. С. Покровським. Вважався єдиним у Кр. Розі. В репертуарі світова, укр. і рос. класика. Вів активну концертну діяльність. Лауреат 1-го Всесоюз. фестивалю народ. творчості (1977).

Симфонічний оркестр музучилища, створен. у 1963 за ініціативою Р. О. Шмідта. Скл. із студентів та викладачів. Скл. 45-55 чол. У репертуарі твори світ. класики. Уч. і переможець конкурсів.

Симфоров Георгій Юхимович (18.4.1916, Тбілісі). Гірнич. керівник. Зак. Орджонікідзевськ. ін-т кольор. металів (1939). У 1939 голов. інж. ш. № 8 тр-ту "Орджвугілля". Уч. ВВВ з 1941 на посаді інж.-піротехніка. У 1946-1949 техкерівник кар'єру "Шахтар". У 1949-1956 нач. дільниці, техвідділу, зав. шахтою РУ "Більшовик". У 1956-1958 нач. техвідділу РУ ім. XX партз'їзду. У 1958-1961 голов. інж. РУ "Більшовик". У 1961-1963 нач. відділу РУ ім. Орджонікідзе. У 1964-1967 ст. наук. співробітник НДГРІ. У 1967-1972 заст. керуючого РУ ім. Комінтерну. З 1972 зав. гірнич. роботами, нач. виробнич. відділу РУ ім. Кірова. Канд. тех. наук (1968). Автор винаходів. Премія ВДНГ. Керував введенням нової техніки і передових технологій.

Сина Дем'яна Бідного, народ. назва мкрн. в м. Інгулець на території кол. садового тов-ва поміж каналом та вул. Рудна. Скл. з вул. Енергетичної, Веселкової, Переможців, Ялинкової, Новорічної, Тополиної, забудова яких почалася у 1988.

Синаренко Іван Олександрович (4.6.1912, Дніпропетров. обл. - 1983, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1937). У 1930-1932 агроном об'єднання "Райкомгоспсоюз". У 1933 нач. дільниці ш. "Більшовик". Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. інж. частин. У 1946-1950 ст. техкерівник, у 1950-1955 голов. інж. РУ ім. Комінтерну. У 1955-1975 директор ін-ту "Кривбаспроект". Керував відбудовою шахт ШУ ім. Комінтерну, проектуванням шахт Кривбасу. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2

ст. (2), Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки (3), "Знак Пошани", знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Сингаївський Микола Федорович (12.11.1936, Житомир. обл.). Чл. СПУ (1962). Зак. Львів. ун-т (1961). У 50-х працював на будовах Києва, Кр. Рогу. З 60-х у газ. "Літературна Україна", "Молода гвардія", заст. директора бюро пропаганди СПУ, зав. відділом літератури ж. "Ранок", голов. редактор ж. "Піонерія". Згодом на творч. роботі. Поетич збірки "Жива криничка" (1958), "Земле, чую тебе" (1961), "Гроно" (1962), "Мої сторони світу" (1963), "Архіпелаги" (1968), "Покоління" (1975), "Дорогою зорі" (1979), "Лоза і камінь" (19982), "Вогненна трава" (19986), книга для дітей, "Колесо" (1966), "Журавлине літо" (1970), "Сонце для всіх" (1975) ін. Лаур. ПремиЇ ім. М. Островського (1972), М. Трублаїні, Л. Українки. Нагородж. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Сингоніум вушкуватий (Syngonium auritum)**,** рослина родини ароїдних. Батьківщина - Антильські острови. Декоративно-листяна вічнозелена трав'яниста ліана з повітряним корінням. Стебло інколи розгалужене, здерев'яніле, товсте, зелене. Листки великі, 3-розсічені з великою центр. продовгувато-овальною часткою, дві бокові частки відходять у сторони від центральної, темно-зелені, блискучі, до 35 см довж. і 23 см шириною. Квітки зібрані в суцвіття - початок з зелено-кремово-жовтуватим покривалом. Оранжерейна та кімнатна рослина, дуже декоративна на дерев'яних опорах в зимових садах, холах, для створення "зеленої стінки". Рекомендована як швидкоростуча ліана. Широко поширена на Криворіжжі у любителів, вирощується в ботсаду. В озелененні також використовується **С. ноголистий** з різними строкатими формами.

Синевид Володимир Миколайович (8.12.1952, Кр. Ріг). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1980). У 1970-19971 слюсар РМЦ № 2 з-ду "Криворіжсталь". У 1980-1985 майстер, ст. виконроб, голов. інж. БУ №11, у 1989-1997 голов. інж. тр-ту "Криворіжжитлобуд". Умілий буд. керівник, один з організаторів буд. індустрії 80-90-х.

Синельников Володимир Борисович (20.12.1924). Гірнич. керівник. Зак. Моск. гірнич. ін-т (1952). Уч. ВВВ. У 1952-1979 голов. механік Червоногвардійськ. рудника, Червоноуральськ. РУ, секретар Червоноуральськ. міськкому КПРС, в ЦК КПРС. З 1979 працював заст. Мінчормету СРСР. Сприяв розвитку гірнич. промисловості в Кривбасі. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, "Знак Пошани" (2).

"Сини зобиджених батьків", організація прихильників Центральної Ради спочатку легально, а із встановленням рад. влади підпільно діяла у Довгинцевому в 1920. Розгромлена силами Довг. ЧК.

Синиці Г. І. квартира-меморіальний музей, відкрит. у 1997 у будинку № 13 по пр. Гагаріна. Тут з 1969 по 1996 жив художник Г. І. Синиця. У кімнатах виставлені картини, особисті речі митця. Директор - учениця майстра О. Якименко.

Синиці Г. І. меморіальна дошка, відкрита на будинку № 13 по пр. Гагаріна у трав. 1998. Напис свідчить, що тут жив художник-монументаліст Г. І. Синиця.

Синицька Клавдія Леонідівна (16.6.1938, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1995 машиніст насосної станції підприємства "Кривбаспромводопостачання". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Синиця (Parus)**,** птах роду горобцеподібних. Довж. 10-17 см, вага 8-22 г. На Криворіжжі поширені С. велика та С. голуба. Осілий птах, тримається зграями у лісах, садах, парках Криворіжжя. Забарвлення строкате з чорного, синього, зеленуватого кольорів. Ноги сильні, дзьоб прямий, міцний. Дуже верткі. Гнізда у дуплах, щілинах осель. Кладка у берез.-трав. з 7-13 яєць. Голос - дзвінке "пінь-пінь-герхж". Дуже корисний птах, знешкоджує комах.

Синиця Григорій Іванович (17.1.1908, Одеса-11.10.1996, Кр. Ріг). Засл. художник України (1996). Держ. премія ім. Шевченка (1992). Навчався у Київ. худ. ін-ті. Учень художника М. Л. Бойчука. З серед. 30-х на творч. роботі. Перша персонал. виставка у 1941

(Київ). Під час окупації відмовився малювати для фашистів, мешкав поблизу Бабиного Яру. З 1944 очолював цех архітектурно-худож. теракоти. Доклав зусиль на відродж. національної школи монументального живопису. Оздоблював будинки Хрещатику, вулиць Харкова, МДУ в Москві. Створив нову форму - флоромозаїку. З 1971 жив у Кр. Розі. Уч. багатьох виставок. Музей-майстерня. 500 полотен заповів українському народу.

Синкліналь (грец. synklino-вклоняюсь)**,** складка прошарків гірнич. порід, яка створена випуклістю вниз. Внутрішня частина синкліналю скл. більш молодими відкладеннями, а зовнішня - більш стародавніми. Скл. з ядра та крил. Зустрічається на родовищах Криворіжжя.

Синожацький Петро Олександрович (1900-1943). Уч. рев. подій. Освіта вища. Уч. гром. війни у скл. 1-ї Кін. арм. Нагородж. іменною зброєю. В 30-х працював директором СШ № 8. Уч. ВВВ у скл. 400 артдивізіону. Загинув під час оборони Кавказу. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Синчук Іван Йосипович (3.7.1903, Кр. Ріг-27.2.1979, там же). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1923 працював бурильником, прохідником, гірнич. майстром ш. № 5 ШУ ім. Ілліча. Брав актив. участь у відбудові рудника. Проходив нові штреки. Ударник перших п'ятирічок, переможець змагань, стахановець. Під час ВВВ працював на Уралі. У 1945-1953 гірнич. майстер ш. ім. Валявка РУ ім. Ілліча. Нагородж. орд. Леніна.

Синько Юрій Ілліч (1946, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1967 водій тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Синьопупова, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Схили у низов'ї круті. Належить до басейну р. Інгулець. Береги вкриті чагарниками і різнотрав'ям. Назва походить від прізвища землевласника.

Синьошийка, варакушка (Luscinia Svecica)**,** птах ряду горобцеподібних. У самця верх оливково-сірий, крила бурі, хвіст рудий з чорними смужками, голова і груди яскраво-сині. У самки горло, груди білуваті з чорнуватими плямами. Населяє чагарники поблизу водойм. Гніздо на землі. Кладка у трав.-червні по 4-7 яєць. Крик - голосне "гак-гак". Приліт. у квіт.-трав., відліт. у серп.-верес. Живиться комахами.

Синюха (Polemonium)**,** рід рослин родини синюхових. **С. голуба** - багаторічна трав'яниста рослина. Стебло прямостояче, 40-100 см. Листки чергові, непарноперисті, яйцеподібноланцетні. Квітки двостатеві, правильні, зібрані у волотеподібні суцвіття, віночок голубий, дзвоникоподібний. Плід - коробочка. Цвіте VI-VIII. Вирощується в Криворізьк. ботсаду. Галенові препарати синюхи полегшують відхаркування, заспокійливо діють на ЦНС, підвищують зсідання крові.

Синюха, посуд, виготовлений з мореного дуба, у давнину на Криворіжжі.

"Синя блуза", колектив живої газети з-ду "Комуніст" діяв у 1926-1936. Керівник П. Корнієць. Серед актив. членів В. П. Байбузенко, Н. Аненко, М. Федорова, І. Білостоцький, І. Т. Шевченко, М. Усенко, В. Литвиненко, В. Лазаренко, Л. Кривошей ін. Використовували форми агітбригади, випускали стіннівки, "блискавки". Рух мав широке поширення на Криворіжжі.

Синяк (Echium)**,** рід трав'янистих рослин родини шорстколистих. 2-річні жорстковолосисті рослини з цілісними, видовжено-ланцетними листками. Квітки в густих, простих або роздвоєних завійках, зібраних широким волотистим або вузьким колосовидним суцвіттям. Віночок лійковидний. На Криворіжжі широко поширений **С. звичайний**, що цвіте VI-X спочатку червонуватими, а потім синіми квітками. Бур'ян біля доріг, на забур'янених місцях біля житла, на відвалах, сухих луках, перелогах. Рослина лікарська, отруйна. Настій трави виявляє високу антигормональну активність. **С. плямистий** - з темно-червоним віночком зустрічається в межах Дніпропетров. обл.

Сипуха (Tyto)**,** птах ряду совоподібних. Довж. 33-39 см, вага до 355 г. Сова середнього розміру. Забарвлення світле, спина золотисто-пісоч. кольору. Черевце біле. Очі чорні.

Гніздиться поблизу людей. Рідкісний на Криворіжжі. Гніздо у старих будинках, дуплах. Кладка у квіт.-трав. з 4-7 яєць. Веде нічне життя. Живиться гризунами. Дуже корисний. Охороняється законом.

Сирець, 1. Одна з назв саману. **2.** Процес заготовки цегли перед випалюванням у печі.

Сирічко Віталій Олександрович (23.11.1947, Казахстан). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1972). У 1972-1980 гірнич. майстер, нач. дільниці голов. інж. у 1980-1991 нач. ш. ім. Фрунзе. У 1991-1992 нач. виробнич. відділу РУ "Суха Балка". У 1993-1995 заст. директора підприємства "Гербера". У 1995-1999 директор ш. ім. Леніна. У 1999-2001 ген. директор залізоруд. ком-ту. Умілий керівник процесу видобутку руди. Один з авторів програми реструктуризації підземного Кривбасу. Нагороджений орд. "Знак Пошани".

Сирічко Григорій Федорович (1892-16.11.1975, Кр. Ріг). Енергокерівник. Освіта вища. З 1905 наймитував. Уч. 1-ї світ. війни. У 1918-1921 електромонтер Шмаківськ. рудника, нач. карного розшуку. Організатор боротьби з бандитизмом у повіті. У 1921-1922 в апараті ЦК КП(б)У. У 1922-1941 на керівних посадах гірнич. промисловості Кривбасу. У 1944-1956 заст. нач. відбудови КРЕС. Один з керівників енергопостачання Кривбасу у 30-50-х. Старійшина криворізьк. енергетиків. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Сироїжка біла, підгруздок (Russula delica Fr. (Lactarius exsuccus ((Otto) Fr. W. G. Sm.), їстівний гриб. Шапка 5-10 (15) см у діам., дуже щільном'ясиста, зовні нагадує види Lactarius, увігнуто-розпростерта, з підігнутим, згодом плоским, гладеньким краєм, біла, брудно-біла, суха. Шкірка не знімається. Пластинки густі, вузькі, зеленувато-білуваті, з часом кремові. Спорова маса біла. Спори 8-11 х 8-10 мкм, шипасті. Ніжка коротка 2-4 х 1,5-2,5 см, донизу звужена, біла, дуже щільна. М'якуш солодкий, білий, приємним запахом.

Сироїжка болотяна (Russula paludosa Britz.), їстівний гриб. Шапка 4-12 (15) см, напівсферична, згодом опукло-розпростерта, щільном'ясиста, з опущеним товстим, гладеньким, з віком часом короткорубчастим краєм, рівномірно забарвлена, коричнево-червона або кольору вина з рудуватим відтінком, іноді з віком рудіє або жовтіє. Шкірка знімається. Пластинки білуваті, згодом жовтуваті, часом з червонуватим відтінком, на смак гострувати. Спорова маса жовта. Спори 9-12 х 8-10 мкм, шипасті. Ніжка 4-10 (15) х 1,5-3 (4) см, біла, донизу іноді рожевувата, щільна, з часом нещільна. М'якуш щільний, солодкий, білий, на зламі на змінюється, з залізним купоросом злегка жовтіє, без особливого запаху. Росте у соснових лісах, листяних насадженнях, вздовж каналу Дніпро – Кр. Ріг, на берегах водосховищ (серп. – жовт.).

Сироїжка валуй (Russula foetens Fr.), умовно їстівний гриб. Шапка 6-10 (12-16) см у діам., щільном'ясиста, напівкуляста, згодом опукло- або плоско-розпростерта, часом у центрі увігнута, бурувато-рудувато-вохряна, коричнево- або бурувато-жовта, гола, дуже клейка, з вузлувато-рубчастим тонким краєм. Шкірка не знімається. Пластинки жовті, згодом бурувато-руді. Спорова маса жовтувата. Спори 8-10 х 7-9 мкм, шипасті. Ніжка дуже щільна, згодом з порожниною, товста, 4-8 х 1-2,5 (3) см, білувата, донизу жовтувата, вохряна. М'якуш щільний, їдкий, жовтуватий, бурувато-жовтуватий, з неприємним запахом. Росте у дубових та змішаних з ним породами насадженнях, вздовж каналу Дніпро – Кр. Ріг, на берегах водосховищ.

Сироїжка гарна (Russula rosaceae (Pers. ex S. Fr. Gray), неїстівний гриб. Шапка (4) 5-10 (12) см у діам., твердо-щільном'ясиста, напівсферична, згодом плоско-розпростерта, з товстим гладеньким краєм, яскраво-цегляно- або рожево-червона, в центрі часом світліша, жовтувата, білувата, суха, матова, бархатиста, часто тріщинувата або зморшкувата. Шкірка не знімається. Пластинки з перегородками біля основи, широкі, товсті, білі, згодом жовтуваті, з рожевим відтінком, гіркі. Спорова маса жовтувата. Спори 7-10 х 6-8 мкм. Ніжка 3-6 х 1,5-3 см, біла або до основи рожевувата, дуже тверда, щільна, гладенька, пізніше ямчаста, зморшкувата. М'якуш білий, дуже щільний, солодкий, з неприємним запахом, який посилюється при відварюванні гриба. Пластинки гіркі, від

сульфоніліну звверху червоніють, всередині фіолетовіють. Росте у дубових лісонасадженнях, вздовж каналу Дніпро – Кр. Ріг, на берегах водосховищ, польових лісосмугах (серп. – жовт.).

Сироїжка зелена велика (Russula aeruginea Lindbl), їстівний гриб. Шапка 5-10 см у діам., напівкуляста, згодом опукло-розпростерта, з опущеним тонким гладеньким, з віком короткорубчастим краєм, зелена, оливково-зелена, зеленувато-коричнева, в центрі темніша, зрідка зеленувато-білувата, гола, клейкувата. Шкірка знімається. Пластинки білуваті, з часом жовтуваті, з віком розплавчасто-коричневі. Спорова маса кремова. Спори 7-9 х 6-8 мкм, більш-менш виразно шипасті. Ніжка 5-7 х 1,5-2 см, біла, з віком біля основи рудувата, щільна, згодом з порожниною. М'якуш білий, солодкий, у молодих пластинках гострувати, без особливого запаху, від залізного купоросу стає сіруватo-рожевий. Росте у листяних (переважно березових) та тополевих насадженнях, вздовж каналу Дніпро – Кр. Ріг, хвойних лісках (лип. – жовт.).

Сироїжка чорна (Russula adusta Fr.), умовно їстівний гриб. Шапка 5-10 см у діам., опукла, опукло- або горбкувато-розпростерта, іноді в центрі увігнута, бурувато-сіра, до темно-бурої, з часом з зеленуватим або оливкуватим відтінком, коричнева, жовтувато-бура, до краю світліша, клейка, з опущеним гладеньким тонким краєм. Шкірка не знімається. Пластинки жовтувато-білі, згодом брудно-вохряні, часто з коричнево-рудими, буруватими або чорнуватими плямами. Спорова маса біла. Спори (6,5) 7-8,5 (11) х (5,5) 6-7,5 мкм. Ніжка коротка, дуже щільна, кольору шапки. М'якуш щільний, білий, змінюється дуже повільно (до 24 г) до сіруватого або бурувато-рожевуватого, згодом буро-сірого, в пластинках їдкий, запах неприємний; від залізного купоросу рожевіє іноді синіє. Росте у дубових та змішаних з ним породами насадженнях, в соснових лісах.

Сирота Анатолій Вікторович (22.7.1956, Кр. Ріг). Шахіст. Зак. Криворізьк. пед. ін-т. Чемпіон Кр. Рогу з шахів (1984). Переможець XII чемпіонату України з шахів по листуванню (1984-1986). Живе в Австралії.

Сирота Валентин Якович (1926, Дніпропетровськ-1987, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1953). Уч. ВВВ. Один з організаторів психоневрологіч. служби у Кр. Розі. У 1957-1963 перший голов. лікар психоневрологіч. диспансеру. Сформував колектив лікарів, заклав базу для подальшого розвитку. У 1963-1971 лікар, у 1971-1986 зав. неврологіч. відділенням 2-ї міськлікарні. Виховав кілька поколінь невропатологів. Відмінник охорони здоров'я. Брав участь у роботі з'їздів, конгресів невропатологів України. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Сирота Володимир Маркович (? -лип. 1936, Москва). Пром. керівник. Освіта вища. В енергетиці з 1917. У 1927 очолив будівництво КРЕС ім. Ілліча у Кр. Розі. Успішно виконав завдання. Перший директор КРЕС. У 1930-1936 на відповідальній роботі у Харків. раднаркомі.

Сирота Іван Михайлович (31.10.1927, Одес. обл.). Проф. Зак. Київ. ун-т (1960). Засл. юрист України. Уч. ВВВ. З кінця 40-х у правоохоронних органах м. Одеса. Обирався головою Приморськ. райвиконкому. З 1960 викладач Одес. ун-ту. Канд. юр. наук (1973). З 1997 декан Одес. юр. акад. Доклав зусиль на створення Криворізьк. навчального центру. Автор 100 наук. праць, монографій, підручників з основ. права. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., знак. "За заслуги перед містом".

Сиротенко Федір Петрович (1893, Сумська обл.-17.7.1972, Кр. Ріг). Уч. гром. війни. Освіта середня. З 1910 працював на цукрз-ді. У 1919-1921 ком-р сотні 1-го полку корпусу Червоного козацтва. Брав участь у боях і походах. Нагородж. двома орд. Червоного Прапора СРРСФР. У 1923-1933 у цукровій промисловості. До 1945 нач. транспорт. цеху Мулівськ. спиртоком-ту в Ульяновськ. обл. З 1969 жив у Кр. Розі.

Сироткін Анатолій Петрович (8.12.1913, Нижньогород. обл.-10.12.1976, Курська обл.). Герой Рад. Союзу (7.4.1940). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1943). Працював на з-ді "Красное Сормово". В арм. з 1935. Уч. рад.-фін. війни. У бою захопив 3 доти, замінив

ком-ра роти і відбив 6 контратак. Уч. ВВВ з верес. 1941. Уч. визволення Кр. Рогу. В арм. до 1959, підполковник. Працював в санаторії "Мар'їне" Курськ. обл. Похован. у с. Іванівське Рильськ. р-ну Курськ. обл. Нагороджс. орд. Леніна, Червоного Прапора О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2).

Сироткін Юрій Олексійович (10.4.1949, Кр. Ріг). Керівник органів безпеки. Зак. КГРІ (1972). У 1973-1975 інж. енерголабораторії об'єднання "Кривбасруда". З 1975 в органах держбезпеки, у 1990-1997 нач. міськ. відділу КДБ/СБУ. Брав участь у формуванні органів безпеки незалежної України. Полковник СБУ. Відзначен. відзнаками органів СБУ.

Сироткіна Ніна Федорівна (8.11.1935, Іванов. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1960-1986 швачка швейної фаб-ки "Старт". Передовик. виробництва Спеціаліст вищої категорії. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник. Нагороджс. орд. "Знак Пошани".

Сиротюк В'ячеслав Григорович (17.1.1940, Дніпропетров. обл.). Засл. працівник народ. освіти України (1991). Зак. КГРІ (1961). У 1961-1965 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Північна" РУ ім. Кірова. У 1965-1966 гірнич. майстер ком-ту "Апатит" Мурман. обл. У 1966-1972 заст. нач. дільниці ш. "Гігант" РУ ім. Дзержинського, нач. дільниці ш. ім. Артема РУ ім. Кірова. 1973-1979 заст. директора тех-му руднич. автоматики. У 1979-1983 заст. директора ТУ № 27, ст. майстер, заст. директора СПТУ № 29. З 1983 директор СПТУ № 30. Зробив відчут. внесок у розвиток профтехосвіти у Кр. Розі.

Сиротюк Халіда Халілулаївна (9.4.1942, Грозний). Діяч культури. Зак. Казанську консерваторію (1967). У 1967-1968 солістка Астраханськ. філармонії. З 1969 викладач вокалу музуч-ща. Керівник народ. вокальної студії при Будинку учителя (1973). Проводить актив. концертну діяльність. Лауреат Всесоюз. конкурсів (1985, 1987). Виховала багато проф. музикантів.

Сисоєв Василь Романович (10.2.1917, Тюмен. обл.). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. КУКС (1945). Працював на з-ді "Уралмаш". В арм. з 1939. Уч. ВВВ з серп. 1942. У скл. 282 гв. СП 92 гв. СД відзначився у боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював інкасатором в банку м. Євпаторія. Нагороджс. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Система автономного резервного живлення, розроблена науковцями КГРІ у 80-х. Дозволяє підвищити продуктивність шахт за рахунок скорочення простоїв під час перерв в електропостачанні, підвищити надійність системи електропостачання за рахунок використання газотурбін. установки.

Система аспірації вузла завантаження окатишів у вагони, розроблена науковцями ін-ту ВНДІБПГ за участю спеціалістів Соколовсько-Сарбайськ. ГЗК в кінці 70-х. Призначена для локалізації запилення, зниження втрат сировини і захисту повітряної атмосфери на фаб-ках огрудкування.

Система вентиляції підземних виробок, при роботі у них самохідних завантажувально-розвантажувальних машин з двигунами внутрішнього згорання розроблена науковцями ін-ту ВНДІБПГ В. Л. Сахновським, В. М. Кукоченком у середині 80-х. Локалізує і вилучає вихлопні гази.

Система обліку впливу екзогенних процесів на результати повторного нівелювання, розроблена науковцями КГРІ у кінці 70-х. Використовується для спостережень за станом інж. споруд по відношенню до земної поверхні.

Система оперативного централізованого обліку електроспоживання промисловими підприємствами, розроблена науковцями КГРІ під керівництвом В. В. Базуткіна у середині 70-х. Сприяє раціональному використанню енергоносіїв.

Система підповерхового обвалення з розбурюванням масиву з ніш виробок доставки, розроблена спеціалістами НДГРІ в кінці 70-х. Завдяки її впровадженню на РУ ім. Кірова видобуто більше 5 млн. т руди. Одержала бронз. медаль ВДНГ СРСР (1980).

Система погодження проектних рішень, створена науковцями КГРІ на початку 80-х під керівництвом Є. О. Шершньова. Призначена для перспективного забезпечення виробництва монтажу будконструкцій проект. документацією. Забезпечує якість проектів, сприяє тісним взаємозв'язкам спеціалістів.

Система стрічкових конвеєрів, розроблена спеціалістами кафедри руднич. транс-ту КГРІ під керівництвом А. С. Арапкіна у 80-х. Забезпечує плавність транспортування, збільшує строк експлуатації, підвищує рівень безпеки праці.

Система управління багатодвигунними конвеєрами, розроблена науковцями КГРІ у 80-х. Призначена для автоматич. управління 2-барабанним стрічковим конвеєром великої потужності. Використовується у гірнич. промисловості Кривбасу.

Система управління дробарками крупного дроблення, розроблена науковцями КГРІ у 80-х. Призначена для оптимізації робіт дробильно-сортувального обладнання у гірнич. промисловості Кривбасу.

Система управління конвеєром, розроблена науковцями КГРІ під керівництвом В. М. Назаренка на початку 80-х. Дозволяє зменшити динамічні навантаження обладнання і стрічки, полегшити конструкцію конвеєра. Демонструвалася на ВДНГ СРСР (1985).

Система управління спареними електровозами, створена науковцями КГРІ у 80-х. Дозволяє скоротити витрати електроенергії, збільшити швидкість руху составів. Використовується у гірнич. промисловості Кривбасу.

Ситай Володимир Олексійович (6.1.1952, Кр. Ріг). Науковець. Зак. КГРІ (1974). У 1974-1975 наук. співробітник, доцент, зав. кафедрою КГРІ. Канд. тех. наук. У 1977-1982 стояв біля витоків міськ. оператив. загону. Брав актив. участь у боротьбі із злочинністю. Має Почес. грамоту від МВС України. У 1995-1999 керівник інформ. служби Приватбанку з 1999 голова тов-ва "Приватінформ".

Ситник (Juncus)**,** рід трав'янистих рослин родини ситникових. Стебла циліндрич., листки з піхвами. Квітки дрібні, зібрані в зонтикоподібні волотисті, іноді головчасті суцвіття. Оцвітина 6-листа, листочки її забарвлені у зеленуватий або бурий колір. На Криворіжжі 4 види: **С. жаб'ячий, С. пониклий, С. стиснутий, С. членистий**. Розповсюджені на вологих місцях по берегах річок, ставків, днищах балок.

Ситник Петро Федорович (3.6.1939, Кр. Ріг - 28.4.1999, там же). Чл. СХУ (1970). Зак. Укр. поліграф. ін-т (1970). Працював у галузі. станкового живопису, графіки. Уч. виставок з 1966. Персонал. виставки у Кр. Розі (1967), Дніпропетровську (1979). Твори "Шахтарський край" (1966), "Індустріальний Кривбас" (1960-1968), "Дев'ята домна будується" (1974), "Пори року" (1982-1984), "Учбовий аеродром" (1985), "Верби в Іванівці" (1987), "Парк" (1987) ін. Роботи зберігаються у музеях і приват колекціях.

Ситник, одна з назв хліба у давнину на Криворіжжі.

Ситникова Раїса Харлампіївна (30.12.1919, Кіровоград. обл.). Мед. керівник. Зак. Донецьк. медін-т (1941). У лют. 1944 відновила діяльність Ц.-Міськ. райСЕС. У лют. 1944-берез. 1971 голов. лікар, у 1949-1952 заст. голов. лікаря міськСЕС, голов. епідеміолог Ц.-Міськ. р-ну. Відмінник охорони здоров'я.

Ситниченко Віктор Васильович (7.2.1928, Кр. Ріг). Відом. раціоналізатор. Зак. КГРІ (1960). У 1954-1960 працював у маркшейдер. відділі РУ ім. Кірова. У 1960-1967 інж., з 1967 голова міськради тов-ва винахідників і раціоналізаторів. Лауреат конкурсів тех. творчості молоді. Організатор винахідницького руху в Кривбасі. Керівник філії Ін-ту техтворчості. Автор винаходів, публікацій. Нагородж. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Сич Анатолій Григорович (16.7.1908, Кр. Ріг – 16.12.1980, там же). Спорт. організатор. Зак. Нововоронцовськ. с/госп. тех-м (1927). У 1927-1941 учитель фізкультури СШ №№ 1, 10. Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. 375 арт. полку. Здійснив втечу з концтабору, дістався Кр. Рогу і увійшов до скл. підпільної групи. Брав участь у диверсіях у скл. групи А. Мосенцова. Після визволення Кр. Рогу очолив міський комітет з фізкультури і спорту.

Доклав зусиль до відродження спорт. руху. У 1947-1970 учитель фізкультури СШ №№ 32, 1, 8. Суддя республіканськ. категорії. Організатор змагань і турнірів. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Сич Ганна Тимофіївна (1909, Кр. Ріг -?, там же). Почес. залізничник. Освіта середня. У 1929-1986 оператор, машиніст паровоза, наставник Криворізьк. відділка залізниці. Перша в Кривбасі жінка-машиніст паровоза. Ударник перших п'ятирічок, стахановка. Виховала багато машиністів. Вела актив. громадську роботу.

Сич Григорій Дем'янович (1890, Кр. Ріг-1914, там же). Історич. особа. Освіта середня. Працював директором Криворізьк. церковно-приходського уч-ща. Уч. 1-ї світ. війни. Зак. школу прапорщиків. Виявив виняткову хоробрість. Героїчно загинув у бою. За особист. наказом командування тіло доставлене до Кр. Рогу. За рішенням міськ. громади удостоєн. звання - почес. громадянин Кр. Рогу (1914, посмертно). З почестями похован. в церковній огорожі, що вважалося за визнання особливих заслуг перед містом.

Сич Григорій Тимофійович (1.1.1901, Кр. Ріг-1986, там же). Почес. залізничник. Освіта н/середня. Уч. гром. війни з берез. 1919 у скл. 405 СП 45 СД. З 1919 в депо ст. Довгинцеве. У 1920-1921 лінійний агент, у 1921-1941 пом. машиніста паровоза. У 1944-1956 нач. ст. Кам'янка, пом. нач. ст. Колачевського. Новатор виробництва. Ударник п'ятирічок, наставник. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Сич звичайний, сич хатній (Athene noctua)**,** птах ряду совиних. Довж. 22-28 см, вага 180-200 г. Осілий птах. Забарвлення на спині буре з білуватими строкатинами, на череві - білобурі плями. Голова плеската, кігті міцні, вкриті коротким пір'ям. Гніздо у щілинах будівель, дуплах. Кладка у квіт.-трав. з 4-8 яєць. Живиться дрібними гризунами. Політ швидкий, здобич хапає на льоту. Голос - різке "ку-віть, ку-віть".

Сич Юрій Петрович (25.11.1923, Кр. Ріг). Почес. громадянин Кр. Рогу (1998). Зак. Свердлов. ін-т техніч. навчання. Дизайнер, художник, архітектор. Працював керівником групи дизайнерів ВНДПрудмаш. Займався архітектурним проектуванням. Автор проектів готелю "Металург", експедиції "Кривбасгеологія", ін-ту "Гіпрорудмаш". Був голов. архітектором Кр. Рогу. Пристрасний охоронець старої частини Кр. Рогу. Чл. міської ради ветеранів, міського музею, гром. організації "Старе місто". Лермонтознавець. Художник, графік, пейзажист, портретист Уч. виставок. Автор екслібрисів Є. Вєсніка, В. Михлика, І. Глазунова, О. Шилова ін.

Сичевський Василь Павлович (31.12.1923, Київ обл.). Кінорежисер. Освіта вища. Уч. ВВВ з груд. 1942. Під час визволення Кр. Рогу ком-р взводу 4 гв. арт. полку 1 гв. ПДД. Виявив особисту мужність і героїзм в боях. Працював режисером на кіностудії ім. Довженка.

Сичов Василь Васильович (15.2.1955, Кр. Ріг). Поет. Освіта середня. У 1976-1982 слюсар НКГЗК. У 1982-1988 слюсар СПУ № 107. У 1988-1995 машиніст ПівнГЗК. З 1998 слюсар ком-ту "Криворіжсталь". Вірші пише з дитинства. Друкується в періодич. пресі. Лауреат міськ. конкурсу поезії "Літературний рідний край". Підтримує тісні зв'язки з П. Глазовим. Полюбляє лірику і гумор. Автор збірки "Хохма!".

Сичов В'ячеслав Олександрович (21.8.1961, Мордовія). Банкір. Зак. Мордов. ун-т (1983), Київ. економ. ун-т (1996), Міжнарод. кадрову акад. (1997). У 1985-1987 майстер блюмінга-2 ком-ту "Криворіжсталь". Автор рацпропозиції розрахунків різання заготовок з мінімальними відходами. У 1987-1988 2-й секретар Дзерж. райкому ЛКСМУ. У 1988-1991 1-й секретар міськкому ЛКСМУ. Почес. грамоти ЦК ЛКСМУ (1988), ЦК ВЛКСМ (1990). Делегат XXI з'їзду ВЛКСМ. У 1991 наполіг на збереженні прапора міськкому ЛКСМУ і передачі до міськ. музею. У 1991-1993 голова міськ. координаційного комітету Дніпровської спілки молоді. У 1993 керівник робочої групи по створенню криворізьк. філії Приватбанку. Очолив філію. Організував робочі місця на 360 чол., 11 територ. відділень. Один з організаторів банк. системи суверен. України. Магістр. У берез. 1999 очолив філію банку "Фінанси і кредит". За короткий строк вивів його із збиткових у передові. Медаль

"За ефективне управління" за успішну організаторську та управлінську діяльність (1999). Підтримує діячів культури. Працює у банк. системі Києва.

Сівалка, машина для висівання насіння с/госп. і лісових культур, внесення добрив. Широко використовується на сільськ. Криворіжжі. За своїм призначенням С. поділяються на універсальні, спеціальні, комбіновані; за способом сівби - на рядкові, гніздові, пунктирні, розкидні; за типом сошників - на дискові, анкерні ін.

Сіверко, холодний вітер з півн. у давні часи на Криворіжжі.

"Сіверянка", садово-городнє товариство засноване у груд. 1999. Об'єднало власників земельних ділянок.

Сігаков Дмитро Ілліч (5.10.1921, Алтай. кр. - 22.2.1984, Кр. Ріг). Герой Рад. Союзу (27.6.1945). Зак. Томське арт. уч-ще (1942), Військ. акад. ім. Фрунзе (1950), Сибір. металург. ін-т (1963). Уч. ВВВ з квіт. 1942. Воював на Воронезьк., Брянськ., 1-у Укр. фр. Ком-р батареї 26 артполку 25ТК відзначився у боях за польськ. м. Губен. 1-2.3. 1945 відбив 12 атак. В арм. до 1956, майор. Працював на ПівнГЗК, підприємстві "Кривбасвибухпромі". Ім'я на стелі Героїв. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Сідак Євген Ростиславович (27.2.1952, Кіровоград. обл.). Мед. керівник. Зак. Луганськ. мед. ін-т (1976). Один з провідних онкологів України. З 1992 голов. лікар онкодиспансеру. Умілий керівник. Своєю діяльністю сприяє впровадженню передових методів лікування онкохвороб.

Сідало, стілець, ослін, лава у давні часи на Криворіжжі.

Сідмиця, церковна назва тижня у православному Криворіжжі.

Сідур Вадим (1924, Дніпропетровськ-1986(?), Москва). Скульптор. Зак. Моск. худ.-пром. уч-ще (1953). Уч. ВВВ з лип. 1943 у скл. кулемет. взводу 3-го Укр. фр. Важко поранений під Кр. Рогом. Монументальна скульптура на тему війни. Ідеологією не визначався. Подарував 10 монументів США, Німеччині. Основні праці "Треблінка", "Поранений", "Загиблим від насильства". Музей в Москві. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Сікач, 1. Дикий кабан. **2.** Великий ніж для шаткування капусти ін. **3.** У давнину на Криворіжжі. Людина, яка рубала хмиз. **4.** Рубляча зброя.

Сікорський Павло Іванович (16.6.1903, Київ – кінець 80-х, там же). Військ. керівник. Зак. Вищі військ. курси "Постріл" (1939). В арм. з початку 20-х. Уч. ВВВ з верес. 1941. Під час визволення Криворіжжя нач. штабу, заст. ком-ра 15 гв. СД. Уміло керував військами у боях за с. Новоіванівка, ст. Довгинцеве, на Інгулецьк. плацдармі. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, "Віртуті мілітарі" 4 ст. (Польща).

Сільбуди, хати-читальні мали поширення у селах Криворіжжя в 20-30-х. Громада обирала велику хату і влаштовувала осередки з ліквідації неписьменності. Стали прообразом сільськ. клубів і будинків культури.

"Сільгоспхімія", Криворізьке районне об'єднання діяло у 1979-1991. Забезпечувало хімпостачання, хімобробку ланів. У 1991 перейменоване у підприємство "Родючість".

Сільник, давня назва приміщень, що сполучалися з кухнею на Криворіжжі.

Сільська управа, орган влади на селі у дореволюційні часи на Криворіжжі. Керувала справами свого села. За порядком слідкував виборний староста, який збирав податки, призначав сходки, ділив землю, видавав документи на весілля, скл. договори купівлі-продажу. Документацію вів писар.

"Сільське Криворіжжя", газета Криворізьк. р-ну виходить з січ. 1992. Послідовниця газ. "Сталінець", "Криворізька зоря", "Сільський трудівник". Щорічно виходить 150 номерів на 4-х сторінках. Розповідає про життя р-ну. Редактор А. Метешко.

Сільське суспільство, найнижча суспільно-адміністративна одиниця на Криворіжжі. Виникла у 2-й половині XIX-початку XX ст. Складалася з одного або декількох сіл, які володіли общинними сільгосп. угіддями. Керувалося сільським сходом (зборами).

Сільський схід громадян, зустріч жителів окремо взятого населен. пункту з метою обговорення спільної проблеми, розподілу прибутку тощо. На С.с.г. планувалося проведення свят, розподіл угідь, обговорення політ. подій, скл. відозв. Практикується на сільськ. Криворіжжі з давніх часів.

"Сільський трудівник", газета Криворізьк. р-ну під такою назвою виходила з квіт. 1965 по груд. 1991. Щорічно по 150 номерів, мала 4 сторінки. Розповідала про події в р-ні. Редактори І. Трюханов, В. Сафронова, В. Гриценко, А. Метешко.

Сільські правління, діяли на Криворіжжі у 1861-1919. Скл. із сільськ. сходу, сільськ. управ. Займалися збиранням податків, вирішували питання землекористування на Криворіжжі.

Сільського Криворіжжя пам'ятники і монументи, розташована в селах р-ну. На обліку 64 одиниць, серед них 52 братських могили, 7 пам'ят. знаків на місці боїв, 5 пам'ятників воїнам-"афганцям".

Сільськогосподарська, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 1,9 тис. м, ширина 9 м. Має 156 приват. будинків, проживає 340 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 23 в/з.

Сільськогосподарська школа, діяла у 1941-1943 в р-ні Зеленого містечка. Вивчалися предмети з рільництва і тваринництва. Перебувала у підпорядкуванні міської окупаційної управи.

"Сільськогосподарський будівельник", газета виходила у Кр. Розі у 30-ті. Висвітлювала проблеми будівництва на селі. Докладних відомостей не виявлено.

Сільськогосподарський інститут, існував у Кр. Розі у середині 20-30-х. Готував кадри для госп-в Криворізьк. округу. Мав агрономіч. та зоотехніч. фак-ти. Докладних відомостей не виявлено.

Сімдесят восьмий гвардійський стрілецький полк (78 гв. СП)**,** сформован. у трав. 1942 в Калінін. обл. у скл. 25 гв. СД. Вів бої під Воронежем, визволяв Харків, Донбас, Синельникове. У жовт.-груд. 1943 воював за півд. Криворіжжя. Визволяв Кіровоград, Корсунь-Шевченківський, Кишинів, Будапешт, Братиславу.

Сімдесят друга автоматична телефонна станція (АТС-72)**,** введена у дію у 1984. Має 4,1 тис. номерів. Обладнана системами "АТСКУ", "Червона Зоря". Обслуговує абонентів Довг. р-ну.

Сімдесят перша автоматична телефонна станція (АТС-71), введена у дію у 1970 (1974). Має 10 тис. номерів. Обладнана системами "АТС-54", "Тесла". Проект ін-ту "Діпрозв'язок". Обслуговує абонентів у Дзерж. і Довг р-нів.

Сімдесят третій гвардійський стрілецький полк (73 гв.СП), сформован. у трав. 1942 у Калінін. обл. у скл. 25 гв. СД. Вів бої під Воронежем, визволяв Харків, Донбас, Синельникове. У жовт.-груд. 1943 визволяв півд. Криворіжжя. Бойовий шлях проліг через Кіровоград, Корсунь-Шевченківський, Кишинів, Будапешт, Братиславу.

Сімдесят четверта автоматична телефонна станція (АТС-74)**,** введена в дію у 1988. Має 10,3 тис. номерів. Обладнана системою "Пентаконта". Обслуговує абонентів Соцміста. Дзерж р-ну.

Сім'ї Демиди, вулиця розташована у старій частині Інгульця. Забудова почалася на початку XX ст. у зв'язку з розвитком групи Інгулецьк. рудників. Розвитку набула в 1932. До 1989 мала назву вулиця Гарібальді. Довж. 1,36 тис. м. Має 28 будинків приват. сектора, пошту, 2 магазини, гуртожиток. Встановлена граніт. стела на честь сім'ї Демида. Носить ім'я сім'ї патріотів Демиди. Обслуговує 503 в/з.

Сімнадцята міська лікарня, створена у верес. 1963. До скл. входила поліклініка на 250 відвідувань. Працювало 32 лікаря, 38 медсестер. У 1966 відкрите стаціонарне відділення на 240 ліжок. У 1966 відкрит. корпус поліклініки на 500 відвідань. У 1973 відкриті корпус на 200 ліжок і дитяч. лікарня на 120 ліжок. У 1983 стаціонар мав 500 ліжок. У 1966 працювало 28, у 1973 - 123, у 1999 - 85 лікарів. До скл. входять інфекційне, дитяче,

гінекологіч., травматологіч., ЛОР, неврологіч. відділення. З 1966 діє клінічна лабораторія. Головні лікарі С. М. Петрушевська, В. М. Рудников, А. А. Лунякін, В. П. Кукоба, М. Ф. Мельник.

Сімнадцята повітряна армія, сформована у лист. 1942 на базі ВПС Півд.-Захід. фр. у скл. 1-го змішан. авіа. корпусу, 282, 288 ВАД, 267 ШАД, 221, 262 БАД. Бойовий шлях почався під Сталінградом. У січ.-лют. 1943 вела бої в Донбасі. Брала актив. участь у боях на Курськ. дузі, відзначилася при визволенні Запоріжжя, Дніпропетровська, Дніпродзержинська. На час визволення Кр. Рогу А. мала більше 700 літаків, у криворізьк. небі здійснила 11 тис. б/вильотів. Ударами з повітря льотчики знищили всі переправи і мости на шляху до Нікополя, Апостолового, Широкого. Відзначилися 5, 6 гв. ШАД, 295ВАД, 244 БАД, 305, 306 ШАД. Базові аеродроми у Червоній Іванівці, Солоному, Дніпродзержинську. 262 бомб. авіадивізія на 300 літаках По-2 доставляла на передову набої, продукти. Підтримувала дії 8 гв. А. на Інгулецьк. плацдармі. З Криворізьк. аеродрому наносила удари в Березнегувато-Снігурівській операції. Бойовий шлях А. проліг через Одесу, Ясси, Югославію, Будапешт, Відень, Прагу. За роки війни здійснила 200 тис. б/вильотів. 57 частин і з'єднань нагородж. орденами, 20 - гвардійськ. звань, 47 почес. найменувань. Виховала 223 Героїв Рад. Союзу. У період визволення Кр. Рогу А. командував ген.-лейтенант В. О. Судець.

Сімнадцятий винищувальний авіаційний полк (17 ВАП), сформован. у трав. 1942 у скл. 205 винищувальної авіадивізії. Бойове хрещення прийняв у трав. 1942 у скл. 2 ПА на Брянськ. фр. Брав участь у боях за Воронеж, Харків, Курськ. битві, форсуванні Дніпра. У жовт.-груд. 1943 прикривав дії 5, 37А, 5ТА на Криворізьк. напрямку. Визволяв Кіровоград, Умань, Корсунь, Львів, Сандомир, брав Берлін.

Сімнадцятий трамвайний маршрут, відкрит. у 1995. З'єднує вул. Буковинську з ком-том "Криворіжсталь". Довж. 24,4 км. Проходить вул. Буковинського, Ньютона, Леніна, Правди, Українською, Широківською, Орджонікідзе.

Сімнадцятий тролейбусний маршрут, відкрит. у 1991. З'єднує пл. Толстого з пл. 30-річчя Перемоги. Довж. 33,2 км. Проходить вул. 23 Лютого, Конституційною, Симбірцева, Ногіна, Тухачевського, 200-річчя Кр. Рогу.

Сімонова, вулиця житломасиву Східний-1 Довг. р-ну. Закладена у кінці 80-х. Розвитку набула в 90-х. Довж. до 1 тис. м, ширина 10 м. Має 10 багатоповерх. будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника і громад. діяча Симонова Костянтина (Кирила) Михайловича (28.11.1915, Петроград-28.8.1979, Москва). Герой Соц. Праці (1974). Автор п'єс "Хлопець з нашого міста" (1941), "Російські люди" (1942), "Російське питання" (1946), повісті "Дні й ночі" (1943), романів "Товариш по зброї" (1952), "Живі і мертві" (1959-1971) ін. Ленінська премії (1974). Держ премія СРСР (1942, 1943, 1946, 1947, 1949, 1950).

Сімсот дев'яносто дев'ятий стрілецький полк (799 СП)**,** сформован. у червні 1943 у скл. 228 СД. Бойове хрещення прийняв в боях за Харків. Вів бої за Сіверський Донець і Дніпро. У жовт. 1943 здійснив марш з Дніпропетровська до Кр. Рогу. Відзначився в боях за села Недайвода, Лозуватка, Інгулецьк. плацдарм. У боях за Лозуватку знищив до батальйону гітлерівців. Форсував Півд. Буг, Дністр, визволяв Тирасполь, Бендери, Бухарест, Сегед, Брно. За Банську-Штявницю нагородж. орд. Кутузова 3 ст. (7.3.1945), Б. Хмельницького 3 ст. Розформован. у лип. 1945. У період боїв за Кр. Ріг ком-р підполковник М. А. Жолобов.

Сімсот дев'яносто п'ятий стрілецький полк (795 СП), сформован. у червні 1943 у скл. 228 СД. Бойове хрещення прийняв в боях за Харків. Форсував Сіверський Донець, Дніпро. Здійснив марш з Дніпропетровська до Кр. Рогу. Відзначився в боях за села Недайвода, Лозуватка, Інгулецьк. плацдарм. Форсував Півд. Буг, Дністр, визволяв Тирасполь, Бендери, Бухарест, Сегед, Мораву, Брно. Розформован. у лип. 1945. У період боїв за Кр. Ріг ком-р майор В. І. Карпенко.

Сімсот шістдесят сьомий стрілецький полк (767 СП), сформован. у червні 1943 у скл. 228 СД. Бойове хрещення прийняв в боях за Харків, отримав подяку Верх. Головнокомандуючого. Форсував Сіверський Донець, Дніпро. Відзначився в боях за села Недайвода, Лозуватка, Інгулецьк. плацдарм. Вів бої за Півд. Буг, Дністр, Тирасполь, Сегед, Мораву, Брно. Удостоєн почес. найменування Сегедський. Нагородж. орд. Суворова 3 ст. Розформован. у лип. 1945. У період боїв за Кр. Ріг ком-р майор В. В. Біленко.

Сімферопольська вулиця, розташована у мкрн. Перемоги Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 311 м. Пл. 997 кв. м. Має 16 приват. будинків. Названа на честь столиці Криму - Сімферополя. Обслуговує 74 в/з.

Сім'я, заснована на шлюбі або кровному спорідненні, мала група, члени якої пов'язані спільним побутом, взаємодопомогою, моральною та правовою відповідальністю. Як стійке об'єднання з'являється з розпадом родового устрою. Основні історич. форми сім'ї: парна (при нестійких зв'язках між чоловіком та жінкою і розділом майна), велика (якщо декілька поколінь родичів), полігамна, моногамна. Більшість сучасних сімей криворіжців скл. з подружжя та їх дітей.

Сінаж, трава, пров'ялена до вологості 50-55 відсотків та законсервована в герметич. ємностях. Використовується для корму великої рогатої худоби та овець в с/госп. Криворіжжя.

Сінгірцев Василь Семенович (1903-9.8.1984, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта середня. З кінця 20-х працював на ШУ ім. Дзержинського. Брав участь у відбудові шахт. Гірнич. майстер ш. ім. 1-го Травня, "Комунар". Ударник перших п'ятирічок, переможець змагань. У серп. 1941 залишен. у Кр. Розі для організації підпілля. В. о. секретаря підпільного міськкому КП(Б)У. Працював під виглядом чоботаря, організовував групи, встановлював між ними зв'язки. Уч. боїв за Кр. Ріг. Брав участь у відбудові шахт. Працював на шахтах ім. 1-го Травня, "Комунар", "Гігант".

Сіни (сінці, сінниця, сінки)**,** нежила частина будинку, яка з'єднує жиле приміщення з подвір'ям. Найбільш характерні для сільськ. будівель. У давнину на Криворіжжі так називали приміщення у невеликих приват. будинках.

Сінченко Григорій Михайлович (18.2.1959, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1978). З 1977 сталевар конвертер. цеху № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Один з кращих сталеварів України 90-х. Передовик. Майстер своєї справи. Перший на КМК кавалер орд. "За заслуги" 2, 3 ст.

Сінчук Олег Миколайович (30.10.1948, Кр. Ріг). Проф. (1990). Д.Т.Н. (1988). Зак. КГРІ (1971). У 1969 працював учнем машиніста скрепера ш. "Гігант-Глибока". У жовт. 1971-січ. 1994 наук. співробітник, аспірант, секретар ком-ту ЛКСМУ, ст. викладач, доцент, секретар парткому, зав. кафедрою, проректор КГРІ. У 1995-1996 заст. директора Харків. Ін-ту електровозобудування. У 1996-1997 декан Ін-ту ділового адміністрування, в 1998 проректор Акад. управління персоналом у Кр. Розі. Автор понад 200 наук. робіт, 12 книг, 30 винаходів. Створив наукову школу силової електроніки. Вивчає проблеми економіко-екологіч. саморегулювання пром. регіонів України. Чл. Міжнарод. асоціації інженерів силової електроніки.

Сінька С. П. (сільгосп. керівник), трудова діяльність пов'язана з кол-пом "Колективіст". Один з організаторів колгосп. руху на Криворіжжі. Біографіч. даних не виявлено.

Сіра гуска (Anser anser)**,** птах родини качачих. Довж. 60-100 см, вага 2-6 кг. Забарвлення світло-сіре. На черевці чорні плями. Дзьоб і лапи рожеві. Населяє водойми Криворіжжя. Перелітний птах. Гніздо на буграх, звалищах очерету. Кладка у квіт.-червні з 4-6 яєць. Політ швидкий, високий. Голос схожий на гомін свійськ. гусей. Живиться травами, насінням. Об'єкт пром. полювання.

Сіра качка (Anas strepera)**,** птах роду гусеподібних. Забарвлення сіре з буруватою головою, чорним малюнком, лускатий на зобі і струйний на боках. Розміри менші за

крякву. Крило каштаново-коричневе з білим "дзеркальцем". Підхвістя чорне. Дзьоб і лапи жовті. Перелітний. Населяє водоймища Криворіжжя. Гніздиться у водній рослинності. Гніздо будує на сухому місці. Кладка з середини трав. по 7-11 яєць. Політ легкий, швидкий, шумний. Пожива - водні рослини. Промислового значення не має.

Сіра сова (Strix aluco)**,** птах ряду сов. Довж. 41-46 см, вага 450-685 г. Забарвлення руде і сіре з поперечними темносірими плямами. Очі чорні. Населяє ліси, сади, парки Криворіжжя. Осілий нічний птах. Гніздо у дуплах. Кладка у квіт. з 3-5 яєць. Голос у самця "ху-хуу". Живиться гризунами. Дуже корисний птах. Підлягає охороні.

Сіренківський брід, через р. Інгулець розташован. на захід від с. Недайвода. Місце, де під час спадання води на р. Інгулець, можна легко здолати водну перешкоду. Назва пішла від того, що поблизу проживає родина Сіренків.

Сіренко Гаврило Степанович (5.5.1929, Миколаїв. обл.). Засл. працівник промисловості України (1994). Освіта середня. З 1950 слюсар газового цеху ком-ту "Криворіжсталь". Мав значні досягнення у труд діяльності. Ударник п'ятирічок, наставник, передовик виробництва, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Сіренко Іван Маркович (23.8.1907, Херсон. обл.-17.3.1986, Кр. Ріг). Почес. громадянин Кр. Рогу (1975). Зак. курси ЦК КП(б)У в Одесі (1933). З 1923 працював теслею. У 1927-1929 чл. правління с/госп. кредит. тов-ва. У 1933-1935 зав. навч. частиною Криворізьк. радпартшколи, зав. будинком партактиву. У 1935-1938 викладав у Криворізьк. пед. ін-ті. У 1938-1941 зав. відділом, секретар міськкому КП(б)У. У серп. 1941 керував евакуацією промисловості Кр. Рогу. Одним з останніх залишив місто. Уч. ВВВ, служив у політвідділах. У 1943 інструктор ЦК КП(б)У у Харкові, секретар Криворізьк. міськкому. Брав участь у формуванні спецзагону А. М. Шурупова по врятуванню греблі КРЕС. у 1944-1946 1-й секретар міськкому КП(б)У. Керував відбудовою міста. Згодом працював у пед. ін-ті, секретарем парткому з-ду "Комуніст". З 1960 перебував на відпочинку. Брав актив участь у громадськ. житті. Залишив спогади про Кр. Ріг. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Сіренко Микита Кузьмич (14.9.1896, Дніпропетров. обл. – 70-ті, Москва). Гірнич. керівник. Зак. робфак, навчався в Моск. гірнич. ін-ті. У 1906-1910 наймитував у поміщиків. У 1910-1915 працював на шахтах Кривбасу. Уч. 1-ї світ. війни з лип. 1916. У 1917 формував загони Червоної гвардії. Уч. гром. війни, комісар полку. У 1923-1924 пом. нач. ст. Київ-пасажирський. У 1924-1925 агент з передачі імпорту в Польщі. У 1926-1930 нач. будком-ту Москради. У 1930-1932 нач. рудника Бакальськ. ШУ на Уралі. У 1932-1934 нач. дільниці метробуду у Москві. У 1937-1939 нач. управління Головруда СРСР. У 1939-1941 керуючий Оленівськ. рудником в Донбасі. У 1941-1943 уповноважен. з відбудови важкої промисловості, нач. Кудирівськ. рудника. У 1943-1946 керуючий Оленівськ. рудниками. У 1946-1952 керуючий Шелківськ. рудником. У 1952-1956 ст. інж.-контролер Держгіртехнагляду СРСР. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапору.

Сірий жайворонок (Colanarella pispoletta)**,** птах ряду горобцеподібних. Довж. до 20 см, вага 20-55 г. Верх буруватий з темними повздовжніми плямами, смужки по боках хвоста і брова вохристо-білі, на грудях повздовжні бурі строкатини. Населяє степи Криворіжжя. Перелітний птах, тримається парами, зграйками на землі. Співає у повітрі. Гніздо на землі. Кладка у трав.-червні з 4-5 яєць. Живиться комахами.

Сірик Василь Дмитрович (8.1.1944, Херсон. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1968). У 1971-1977 лікар-стоматолог стоматполіклініки № 4, з 1978 лікар-стоматолог, зав. ортопедич. відділенням стоматполіклініки № 6. Розробив і впровадив 12 рацпропозицій. Автор наук. праць з проблем стоматології.

Сірійський дятел (Dendrocopus syniacus)**,** птах ряду дятлоподібних. Довж. 20-30 см, вага 16-60 г. Забарвлення чорно-біле, строкате. Чорна смуга від кута дзьоба не доходить до потилиці, біле забарвлення щік поєднується з таким же кольором шиї. Дзьоб міцний,

долотоподібний. Осілий птах. Населяє ліси, сади Криворіжжя. Гніздо у дуплах. Кладка з 4-7 яєць. Живиться комахами.

Сірко Василь Петрович (5.3.1899, Івано-Франк. обл.-3.11.1937). Уч. рев. подій. Освіта середня. Уч. 1-ї світ. війни у скл. австр. військ. З 1916 у рос. полоні. З груд. 1917 у скл. загонів Червоної гвардії в Симбірську. У 1919 один із засновників компартії Схід. Галиції. У 1920 голова Теребовлянськ. повітревкому. У 1921 працював у скл. Київ. губкому КП(б)У. У 1927-1928 секретар Закордон. бюро допомоги КПЗУ. З початку 30-х перебував на парт. роботі у Кр. Розі. Делегат XVI з'їзду ВКП(б), IX-XI з'їздів КП(б)У. Жертва сталінськ. репресій.

Сірковик, давня назва сірника на Криворіжжі.

Сірникова фабрика, діяла у Кр. Розі з весни 1920 до початку 30-х. Напівкустарним способом виготовляла гостродефіцитну продукцію. Мала малу потужність. Докладної інформації не виявлено.

Сіроштан Сергій Миколайович (1.12.1951, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. Кіровоград. пед. ін-т (1974). У 1974-1996 учитель фізкультури СШ №№ 3, 8. Першим в СРСР впровадив щоденні заняття фізкультурою у школі. Розробив програму лікувальних центрів для дітей. Очолює мисливську секцію собаківництва. Уч. і переможець конкурсів і змагань. Відмінник народ. освіти. Медаль А. С. Макаренка.

Сіряк Іван Леонтійович (1922, Кіровоград. обл.). Новатор будівництва. Освіта середня. Уч. відбудови Кривбасу з 1948. З 1958 працював бригадиром мулярів БУ № 4 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Один з найвідоміших будівельників Кривбасу. Ім'я у Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Наставник. Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани".

Сіряк, чоловічий верхній одяг з сукна, з капюшоном, різновид накидки. Побутував на Криворіжжі до 60-х XX ст.

Сіряченко Петро Семенович (29.6.1948, Чернігів. обл.).Засл. металург України (1998). Освіта середня. У 1966-1970 працював на Корюківськ. паперовій фаб-ці. З 1970 горновий домен. цеху з-ду "Криворіжсталь". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Наставник і раціоналізатор. Майстер високоякісних плавок. Брав участь у ювілейних плавках. Нагородж. орд. Трудової Слави 2, 3 ст.

Сітка, господарська сумка, виготовлена з ниток у вигляді сіті.

"Січ", клуб бойових мистецтв створен. у квіт. 1995. Налічує 50 чол. Голова Ю. Є. Сущенков.

Січевалова поміщика землі, розташовувалися в р-ні ст. Гейківка (сучас. Гейківськ. сільради). Займали пл. до 2,5 тис. дес. З 80-х XIX ст. вирощувалися врожаї зернових, пасовища використовувалися для відгодівлі худоби. Економія знаходилася у с. Іванівка. До скл. входили житловий будинок, госп. приміщення, стайні, корівники, вівчарні, сад, ставок, млин. Занепала і знищена з початком рев. подій 1917 і гром. війни.

Січень (лат. - januanus)**,** від імені древньоримського божества Януса (Janus), перший місяць календарного року (31 доба). Середня температура на Криворіжжі: - 5, 4°.

Січка, ніж для подрібнення капусти у побуті криворіжців.

Січкар Надія Борисівна (10.11.1924, Кр. Ріг). Відом. радіодиктор. Зак. Криворізьк. педін-т (1953). У 1944-1945 зав. бюро міськ. радіовузла. У 1945-1965 учитель рос. мови СШ № 1. У 1965-1972 інспектор міськвно. У 1972-1979 заст. директора СШ № 4. У 1944-1967 диктор міськ. радіо. Почес. грамота Міносвіти України, знак "Відмінник народної освіти України". Брала участь у відродженні радіо трансляції у Кр. Розі.

Січкар Фросина Яківна (12.7.1908, Кр. Ріг-14.11.1990, там же). Засл. учитель України (1963). Зак. Криворізьк. педін-т (1935). У 1928-1930 викладала у початкових школах сіл Черновка, Зелене Широківськ р-ну. У 1931-1963 учитель математики СШ № 1, у 1963-1968 завуч СШ № 8. Медаль ім. А. С. Макаренка (1965). Кращий математик Дніпропетровщини. Учитель-новатор. Виховала 15 докторів, 35 канд. наук. Серед

вихованців кол. міністр закордон. справ України Удовенко, проф. Берсеневич, Давидкович, Пирогов, Татурін. Делегат Всеукр. конференції передових жінок України (1963).

Січкарня, сільгосп. машина для подрібнення соломи, сіна ін. Розрізняється барабанна та дискова.

Січнева, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-70-х. До 1975 мав назву провулок Олексіївка. Довж. 1, 1 тис. м, ширина 9 м. Має 84 держ. будинків. Багата на зелені насадження. Обслуговує 4 в/з.

"Січовий дід Ріг", криворізька легенда, яка пояснює з допомогою фольклору і домислів походження назви "Кр. Ріг". Виявила у 20-х XX ст. Записана О. Дольниковим і В. Гоголем-Царенком. Суть полягала у тому, що за часів козацтва і розквіту Запорізьк. Січі на злитті річок Інгулець і Саксагань оселився відставний козак на прізвисько Ріг. Заснував хутір серед природної краси і шинок. Козак мав поранення у ногу, тому й нашкульговував. Поступово козаки і чумаки прозвали господаря хутора Кр. Рогом та охоче навідували господаря, який щедро частував мандрівників горілкою і тютюном.

Січовик Ігор Прокопович (Гейсіс) (17.6.1945, Волинь). Член СПУ (1979). Зак. Криворізьк. СПТУ № 9. Перші вірші почав писати у гуртожитку будівельників. Брав участь у будівництві ПівдГЗК. і НКГЗК. У 70-х поїхав на БАМ, споруджував ст. Ургал. Потім переїхав до Києва. Працював у Київ. молодіж. газеті "Молода гвардія". Перебуває на творч. роботі. Прозаїк. Автор книжок "Жертва моди" (1974), "Бурундучок" (1935), "Зачарована шістка" (1977), "Кедровані горішки" (1979), "Квітне багульник" (1980), "Веселка", "Весела грамота", "Таємниця острова Корал", "Зранку часу я не гаю".

Січових стрільців друга сотня, сформована у Києві у січ. 1918 за розпорядженням Центр. Ради. До скл. входило 263 чол., які таємно виїхали з Кр. Рогу. Основу скл. кол. військовополонені з Галичини, які підневільно працювали на рудниках Кривбасу. Брала участь у військ. діях. Ком-р І.Чмола.

Сіянка, 1. Борошно вищого сорту у давнину на Криворіжжі. **2.** Цибуля, часник, вирощені з насіння.

Скабіоза (Scabiosa)**,** рід трав'янистих рослин родини черсакових. На Криворіжжі 1 дикорослий вид - **С. Блідо-жовта**. 2-річник, 20-80 см заввишки. Нижні стеблові листки перистороздільні на лінійні долі. Квітки дрібні (крайові збільшені), блідо-жовті, зібрані в головки. Цвіте VI-VIII. Часто зустрічається на схилах балок, по сухих луках.

Скалецький Сергій Іванович (20.10.1908, Омськ-1943, Криворіжжя). Уч. підпільного руху, діяч культури. Зак. ФЗН. Виховувався у дитбудинку. У 1928-1931 токар, секретар ком-ту ЛКСМУ ШУ "Інгулець". У 1931-1935 секретар ком-ту ЛКСМУ тр-ту "Криворізьбуд"/з-ду "Криворіжсталь". Соратник Я. І. Вєсніка. Один з організаторів "Синя блуза". Брав участь в оглядах худ. самодіяльності. У 1935-1939 заст. нач. політвідділу рад-пу групи "Сиваський борець". Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 203 артполку. Потрапив в оточення. Повернувся до Інгульця, приєднався до підпільників Седнєва. Восени 1943 заарештован. гестапо і після тортур розстрілян.

Скалозуб Дмитро Феофанович (13.10.1911, Кіровоград. обл.-23.2.1997, Кр. Ріг). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1959). У 1931-1941 технік з-ду "Криворіжсталь". У 1941-1959 технік Новокузнецьк. металург. з-ду на Уралі. У 1954-1974 інж., керівник групи ін-ту "Кривбаспроект". Один з будівельників з-ду "Криворіжсталь". Проектував шахти і кар'єри Кривбасу. Нагороджен. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Скальковський Аполлон Олександрович (13.1.1808, Житомир-9.1.1899, Одеса). Археолог, літератор, дворянин, етнограф. Зак. Моск. ун-т (1827). Чл.-кор. Петербурзьк. АН (1856). У 1835-1839 канцелярист при Новоросійськ. генерал-губернаторстві. Здійснив подорож по Новоросійськ. губернії. Відвідав Катеринослав. Цікавився походженням Кр. Рогу, назвою річок Саксагань, Інгулець. На праці спирався проф. П. Л. Варгатюк. Один із

засновників Одес. тов-ва історії і старожитностей. Автор наук. праць з історії півд. України.

Скальська Людмила Іванівна (26.8.1960). Діяч культури. Зак. Криворізьк. педін-т (1985). З 1979 викладач по класу фортепіано муз школи № 3. Веде концертну діяльність. Актив. учасниця фестивалів "Чарівна флейта", "Україно моя".

"Скандинавские кроссворды всей семьей", газета заснована С. В. Балабановим у трав. 1999. Друкує кросворди, анекдоти. виходити раз на тиждень тиражем 3 тис. екз.

Скандинавська, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну. Закладена в 30-х сім'ями гірників ШУ "Червона гвардія". Розвитку набула в 50-х. Довж. 274 м, ширина 4,4 м. Має 20 приват. будинків, проживає 51 чол. Багата на зелені насадження, вкрита відсівом. Названа на честь півострова на півн. Європи. Обслуговує 49 в/з.

Скаполіт (від грец. - камінь)**,** мінерал класу силікатів. Колір білий. Блиск скляний. У Кривбасі дуже рідкісний. Зустрічається у гнейсах Півн. руд. р-ну, рудах і маршрутах криворізьк. серії. Вивчали О. І. Стригін, Ю. П. Мельник.

Скат (гірн.)**,** підземна похила гірнича виробка, яка не має виходу на поверхню. Застосовується на шахтах Кр. Рогу для спуску вантажів під дією своєї ваги.

Скатеров Леонід Павлович (28.4.1913, Воронезька обл.). Гірнич. керівник. Освіта вища. У 1956-1959 нач. ш. "Д" РУ "Першотравневе". Умілий організатор процесу видобутку руди. Подальша доля невідома.

Скафа, ніж із старої коси для обробки шкіри худоби у давні часи на Криворіжжі.

Скачков Анатолій Васильович (9.6.1932, Воронезька обл.-серп. 18.8.1995, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Одес. гідротех. ін-т (1955). У 1955-1958 інж. технагляду тр-ту "Донбасвод". У 1958-1962 нач. Радушанськ. управління, нач. план. відділу дирекції каналу "Дніпро-Кр. Ріг". У 1962-1973 голов. інж., у 1973-1995 директор підприємства "Промводопостачання". Брав участь у введенні каналу, керував спорудженням і реконструкцією водомереж у Кр. Розі. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

СКБ-8, буровий верстат, успішно використовувався на бур-установках Криворіжжя під час геолого-розвідувальних робіт у 70-80-х. Б. в. була пробурена найглибша свердловина у 3044 м.

Скворцов Сергій Сергійович (1.10.1937, Вологодська обл.). Спорт. суддя. Освіта середня. З 1957 працював на будівництві НКГЗК. Грав у футбол. Згодом став суддею. Має титул судді національної категорії. Судив матчі чемпіонату СРСР, України, області, Кр. Рогу. Входив у десятку кращих суддів Кр. Рогу. Голов. футбол. суддя Кр. Рогу. Знімався у фільмі "Нові пригоди невловимих". Виховав плеяду суддів.

Скелевата, балка проходить у межах м. Інгулець від ПівдГЗК до с. Новоселівка. Довж. до 10 км. Береги круті, глибина до 25-35 м. Порушена техногенною діяльністю у вигляді кар'єрів, зон обвалення, створення штучних водойм. Тягнеться із заходу на схід. У нижній частині прорізана скельними грунтами і має глибокі каньйони. Вище схили пологі, без ярів і промоїн. Перегороджувалася дамбою РУ "Інгулець" і використовувалася як шламосховище. До 1996 використовувалася для скидання шахтних вод. Має багату рослинність. Назва пішла від виходу скельних порід. У природному стані впадала в р. Інгулець на місці сучас. кар'єру ІнГЗК.

Скелеватка, село виникло у кінці XVIII ст. на місці козацького зимівника, що поступово перетворився на слободу. У 1804 проживало 147 чол., у 1887 - 550. Розташовувалося у межах сучас. Інгульця. В кінці XIX ст. у зв'язку з початком пром. видобутку руди тов-во Бєлянськ. доменних печей скупило у селян всі присадибні землі і жителів переселили за 30 км на берег р. Боковенька. Село на 50 дворів отримало назву Новоскелеватка. На місці закладено 4 рудники, але вони не виправдали надії акціонерів. Частина с. Скелеватка так і залишилася не знесеною. У 20-х землі відійшли кол-пу "Батьківщина" Широківськ. р-ну. Під час будівництва ІнГЗК його землі відійшли у зону розвитку кар'єру та відвалів і село остаточно припинило існування.

Скелеватська світа Криворізької серії порід, має абсолютний вік 2,6-2,3 тис. млн. років. Залягає з перервою на Новокриворізьк. світі і представлена метаконгломератами, аркозовами і кварцевими метапіщаниками, сланцями. Залягає на розмитій поверхні амфіболітів Новокриворізьк. світи. Потужність 15-500 м. Поділяється на 3 горизонти - аркозо-метапіщаниковий, філлітовий та тальково-карбонатний.

Скелеватське магнетитове родовище, розташоване за 8-10 км на півд. від Кр. Рогу. Географіч. координати 47º 49'-47º 50' півн. широти, 33º 19'-33º 21' - схід. довготи. Являє півд. частину Криворізько-Кременчуцьк. руд. підзони. Ст. Кр. Ріг-Західний за 3 км від родовища. Вивчення геофізич. методами почалося у 1925-1927. Геологіч. роботи почалися у 1945. До 1950 проводилася попередня і детальна розвідка. Експлуатується кар'єром ПівдГЗК з 1955. У 70-х балансові запаси до глибини 800 м скл. до 6 млрд. т руди. Приурочене до зони інтенсивних позитивних аномалій магніт. поля. Західно-Інгулецьк. синкліналь виступає у ролі рудоконтролюючої структури. Пл. 3,2 км х 7 км. Належить до залізисто-кремнистої формації приуроченої до Сакс. світи. Склад : залізисті роговики, джеспіліти, сланці. Типи руд : магнетитові, карбонато-хлорито-магнетитові, магнетитово-хлорито-амфіболо-карбонатні, гематито-магнетитові. Утримання 32%. Вивчали геологи А. А. Линецька, В. В. Шаблій, Л. Є. Подкопаєва, М. Г. Лаврик, М. І. Веригін, Л. Г. Загоруйко.

Скелеватське-Східне родовище залізистих кварцитів, розташоване за 34 км на півд. від Кр. Рогу. Географіч. координати 47º 50'-47º 51' півн. широти, 33º 21'-33º 23' схід. довготи. Являє півд. частину Криворізько-Кременчуцьк. руд. підзони. Ст. Кр. Ріг-Західний за 2 км від центру родовища. Геологіч. роботи проводилися у 1961. У 70-х балансові запаси до глибини 800 м нараховували до 3 млрд. т руди. Приурочене до магніт. поля складної будови. Західно-Інгулецька синкліналь виступає у ролі рудоконтролюючої структури. Пл. 2,6 км х 0,4 км. Належить до залізисто-кремнистої формації приуроченої до Сакс. світи. Склад : залізисті роговики, джесниліти, сланці. Типи руд : магнетитові, карбонато-магнетитові, силікатно-карбонато-магнетитові, гематито-магнетитові, магнетито-силікатно-карбонатні. Утримання заліза 32%. Вивчали геологи М. І. Веригін, Л. Г. Загоруйко, М. Г. Лаврик, Л. Є. Подкопаєва, Г. М. Сумцова, А. А. Линецька.

Скелеватське-Центральне родовище, бідних залізних руд розташоване за 3,5-4 км від центру Кр. Рогу. Географіч. координати 47º 50'-47º 51' півн. широти, 33º 19'-33º 21' схід. довготи. Належить до півд. частини Криворізьк.-Кременчуцьк. руд. підзони. Виявлене у 1949. Геологічна розвідка проводилася у 1949-1964. Запаси руди розвідані до 800 м. Приурочене до центр. частини негативної магніт. аномалії. Західно-Інгулецька синкліналь виконує роль рудоконтролюючої структури. Пл. 3 км х 1,2 км. Вік - 2100 млн. років. Склад: залізисті роговики, джеспіліти, сланці, багаті руди. Типи руд: мартитові, гематито-мартитові джеспіліти, роговики. Утримання заліза 38%. Вивчали геологи М. І. Веригін, Л. Г. Загоруйко, Т. М. Сумцова.

Скелеватські виходи породи, Криворізьк. серії докембрія вважаються пам'ятником природи (1972), характеризують геологіч. розріз Кривбасу. Розташовані за 7 км від центру Кр. Рогу, за 500 м на півд. від кар'єру ПівдГЗК. Пл. 40 га, вис. 5-7 м. Мінеральний склад: рогова обманка, польові шпати. Порода представлена амфіболітами сірувато-зеленого, світло-зеленого, буровато-зеленого кольорів. Подібні породи скл. основу всіх матеріалів, які утворюють Укр. кристаліч. щит.

Скельма поселення, представників черняхівської культури (II-V ст.) виявлене криворізьк. археологами поблизу сел. Христофорівка (1982-1985). Займало пл. до 10 га. Під час досліджень розкрито пл. 1,2 тис. кв. м. Простежуються контури будинків, госп. споруд, загонів для худоби.

"Скеля", кінотеатр діяв у Кр. Розі під час окупації. Для жителів демонструвалися пропагандистські фільми про райське життя у рейху, прославлялася сила нім. солдата.

"Скеля", туристична база авіауч-ща відкрита у 1963 на березі Карачунівськ. водоймища в р-ні с. Мар'янівка. Має корпус на 40 місць, пляж, спорт. майданчик.

Скепа, колючка у тілі у давні часи на Криворіжжі.

Скиба Микола Максимович (28.2.1952, Дніпропетров. обл.). Публіцист. Зак. Дніпропетров. ун-т (1974). У 1974-1975 учитель укр. мови СШ № 59. У 1975-1981 викладач Слов'янськ. педін-ту. У 1981-1998 ст. викладач Криворізьк. педін-ту. У 1998-1999 помічник ген. директора ком-ту "Криворіжсталь". З 1999 шеф-редактор газ. "Наш век". У 1994-1997 редагував газ. "Славутич". Громадськ. діяч. Один із засновників тов-ва укр. мови у Кр. Розі. Автор книги "Розповідь про слово" (1997). Делегат установч. з'їзду "Просвіта" (1989). Пише вірші. Друкувався в газ. України, США, Англії.

Скиба Сергій Володимирович (18.11.1962, Кр. Ріг). Художник. Зак. Жовтоводське пед. уч-ще (1985). У 1980-1985 художник-оформлювач ПівдГЗК. У 1985-1991 зав. підлітковим клубом профкому ПівдГЗК. У 1991-1999 брав участь у випуску газ. "Новатор", "Кодекс", "Кроссворды всей семьей". Працює у техніці комп'ютерної графіки, карикатури. Оформлював книги місцевих авторів. Роботи зберігаються в музеях, приват. колекціях України, країн СНД.

Скиба Степан Кузьмич (1904, Дніпропетров. обл. - кінець 80-х). Повний кавалер орд. Слави (1944, 1945). Освіта н/середня. У 1929-1941 працював у кол-пі, МТС. Уч. ВВВ з лип. 1941. У скл. 60 гв. СП 20 гв. СД визволяв Кр. Ріг. Орд. Слави 3 ст. за бої на Криворіжжі, орд. Слави 2 ст. за рейд на Одесу у скл. танк. десанту, орд. Слави 1 ст. за порятунок товариша у бою під Бендерами. Після війни працював головою кол-пу "Україна" Петропавловськ. р-ну.

Скид, зміщення блоків гірських порід відносно один одного по вертикальній або похилій поверхні тектоніч. розриву у надрах Криворіжжя.

Скидан Микола Никанорович (1937, Харків. обл.). Буд. керівник. Зак. Укр. політех. ін-т (1968), Акад. суспільних наук (1984). У 1958-1971 технік, інж., голов. спеціаліст підприємства "Укренергочормет". У 1971-1990 1-й секретар Дзерж. райкому КПУ м. Харків, секретар Харків. обкому КПУ, заст. голови Харків. облвиконкому. З 1990 директор Ін-ту "Важпромелектромонтаж". Керував проектами реконструкції електрооб'єктів ком-ту "Криворіжсталь". Нагородж. орд. "Знак Пошани", Дружби народів, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Скидан Олександр Миколайович (18.11.1912, Кр. Ріг-15.2.1961, там же). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1936). З 1930 працював на шахтах Кривбасу. У 1937-1941 інж. гірнич. відділу ін-ту "Кривбаспроект". У 1941-1942 маркшейдер шахти РУ "Шурай" в Таджикистані. У 1942-1944 інж. ком-ту "Джидабуд" (Бурятія). У 1944-1961 інж., голов. інж. проектів півд. групи рудників, нач. гірнич. відділу ін-ту "Кривбаспроект". Брав актив. участь у відбудові шахт Кривбасу. Один з проектантів шахт "Гігант-Глибока", ім. Кірова.

Скидан Сергій Олександрович (27.4.1949, Кр. Ріг). Проф. (2000). Д.П.Н. (1999). Зак. Дніпропетров. ун-т (1974). У 1974-1977 працював учителем англ. мови. З 1977 викладач, доцент, зав. кафедрою укр. та іноземн. мов Криворізьк. економіч. ін-ту. Вивчає проблеми управління навчальним процесом. Автор більше 70 наук. праць.

Скидана запорізького полковника загін козаків, розташовувався на території Криворіжжя у 1769 за наказом гетьмана П. Калнишевського. Входив до скл. рос. арм. П. Рум'янцева. Мав завдання стримати напад татар з Криму на укр. землі.

Скіп, ківш, який автоматично розвантажується, рухається по похилим або вертикальним направляючим. Підвішується до каната підйомної лебідки. Застосовується з метою завалу шихти в доменні печі, підйому руди на поверхню з криворізьк. шахт.

Скіпи з нерухомим кузовом вертикального одноканатного і багатоканатного підйому для рудних шахт, створені колективом ін-ту ВНДПІрудмаш у 80-х. Призначені для підйому сировини і породи на-гора. Поділяються на типи СН5-164-2,5; СН7-164-2,5;

СН15-188-1,8; СНМ5-164-2,5; СНМ25-235-2,5 ін. Потужність 5-25 т. Маса 8,5-48,6 т. Виготовляв Криворізьк. з-д гірнич. машинобудування "Комуніст"

Скіпка, тріска, відщипнута від колоди (рос. лучина). Використовувалася для освітлення, розпалювання самоварів, прасок, печей ін. у давнину на Криворіжжі.

Скірко Віталій Федорович (18.12.1930, Кр. Ріг). Відом. проектант. Зак. Дніпропетров. буд. ін-т (1959). У 1951-1954 десятник тр-ту "Омськбуд". У 1954-1956 технік ін-ту "Кривбаспроект". З 1956 ст. інж., керівник групи, нач. буд. відділу, заст. нач. проектної частини ін-ту "Механобрчормет". Чл. Спілки архітекторів України. Премія Ради Міністрів України (1983) за реконструкцію збагач. фаб-ки № 2 ПівдГЗК. Автор 13 наук. праць. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Скірко Дмитро Захарович (1913, Кр. Ріг-21.7.1952, там же). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ. З 1925 працював на ш. "Комунар". У 1939-1941 керуючий РУ ім. К. Лібкнехта. У 1941-1944 на керівних посадах Магнітогорськ. металург. з-ду. У 1944-1951 керуючий РУ ім. К. Лібкнехта. З 1951 керуючий тр-том "Ленінруда". Трагічно загинув. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Скіфи (скіти, сколоти)**,** кочові іраномовні племена населяли територію Півн. Причорномор'я з VII ст. до н.е. шляхом витіснення кіммерійців. Створили велику державу Скіфію. Займалися землеробством, скотарством, обробкою металів, вели торгівлю з антич. державами. Вели війни з царем персів Дарієм. Збереглися різьблені платівки із зображенням звірів, кам'яні баби. Вперше використовували руду на берегах р. Інгулець і Саксагань. У Дубовій та Червоній балках знайдені залишки скіфських плавильних печей. Письмові пам'ятки збереглися у рукописах греків і римлян. Витіснені у III ст. до н. е. сарматами.

Скіфська культура, уклад життя скіфів. Існувала у VII-III ст. до н. е. Характерна курганними обрядами поховання. Серед розкопок виявлені бронзові стріли, залізні мечі, списи, сокири, кінська збруя. Серед побуту бронзові котли, дискові дзеркала. На Криворіжжі досліджено 37 пам'яток. У III-II ст. до н.е. витіснена сарматами.

"Скіфське залізо", історич. назва криворізьк. руд, які використовували скіфи для виробництва зброї та предметів побуту. Шляхом торгівлі з Грецією скіфи переправляли вироби до берегів Еллади. Там заліз. вироби й дістали таку назву.

Склад окислених руд ЦГЗК, закладен. у 1963 у схід. частині відвалу № 2 на схід. борту шламосховища за 2,5 км на півд.-захід від ст. Прикар'єрна. Довж. 2,9 тис. м, ширина 188 м. Пл. 40,4 га, вис. 17 м.

Складень, ікона, яка скл. з кількох частин у храмах і церквах Криворіжжя.

Склеродерма бородавчаста (Scieroderma verrucosum Vaill. ex Pers.), гриб. Плодові тіла напівсферичні, кулясті, 1,5-5(8) см у діам., сидячі або до основи ніжковидно видовжені, з великим розгалуженим кореневидним виростом з плоских широких міцеліальних тяжів. Перидій шкірястий, крихкий, брудно-білий, жовтуватий, гладенький, іноді горбкуватий. Перидій при дозріванні плодового тіла розривається більш-менш широким отвором. Глеба умброво-коричнева, сіро-оливкувата, сіро-чорнувата з білуватими жилками трами (без стерильної основи), при дозріванні порошиста. Спори кулясті, тупошипасті, темно-коричневі з пурпурним відтінком, 8-16 мкм у діам. Капіліцій зачатковий, 3,5-4 мкм у діам. Росте у хвойних (соснових) лісках та листяних насадженнях по берегах водосховищ, степових лісосмугах, на грунті.

Склеродерма оранжева (Scieroderma aurantium (Vill.) Morg.), неїстівний гриб. Плодові тіла кулясті, бульбовидні, часто приплюснуті, сидячі, 0,7-6,5 см у поперечнику, біля основи з тонкими міцеліальними тяжами. Перидій одношаровий, до 1,5 мм завтовшки, брудно-білий, жовтуватий, гладенький або лускатий, сухий, щільний, брудно-біло-жовтуватий, буро-жовтий, зрідка бурувато-оранжевий, часом кольору бронзи, при дозріванні плодового тіла розривається на неправильні частки. Глеба не камерна, спочатку білувата, дозріла чорнувата, з пурпуровим відтінком, з брудно-білуватими

жилками, порошиста. Спорова маса чорнувата з пурпуровим відтінком. Спори кулясті, 7-15(16) мкм у діам., бородавчасто-шипасті, темно-коричневі, чорнуваті, з пурпуровим відтінком. Капіліцій слаборозвинутий, злегка розгалужений, ламкий. Споровий порошок використовується у народній медицині як антисептичний засіб. Росте у листяних та соснових насадженнях, парках, на глинястих та перегнійних грунтах (червень-лист.).

Склянка, давня народна назва першого льоду на рр. Інгулець та Саксагань.

Склянник Гітя Зіновійовна (1911, Кр. Ріг). Діяч культури. Освіта вища. У 30-х організувала наук. бібліотеку НДГРІ і до 1970 її очолювала. Уч. Всесоюз. семінарів бібліотеч. працівників (Москва, 1934, 1947).

Скляр Анатолій Миколайович (1.1.1946, Хмельницька обл.). Енергокерівник. Зак. Харків. буд. ін-т (1977). У 1963-1965 працював на Кременчук. автоз-ді. У 1968-1971 електромонтер Глобинськ. електромереж. У 1977-1985 нач. служби, 1985-1993 голов. інж. Криворізьк. електромереж. З 1993 заст. директора КЕС. Умілий керівник енергосистем. Кр. Рогу.

Скляр Григорій Оникійович (1917, Кр. Ріг-19.7.1943, Орлов. обл.). Освіта середня. Працював на ст. Шмакове. Герой Рад. Союзу (4.6.1944). В арм. з 1938. Уч. ВВВ з серп. 1941. Ком. батальйону 221 гв. СП 77 гв. СД Відзначився у бою за висоту Козачий Курган (р-н Сталінграда), де 3 доби стримував атаки. 19.7.1943 в бою за с. Однониток Бєлгород. обл. відбив атаку 12 танків, 7 знищив. Загинув у бою. Похован. на місці подвигу. Навічно зарахован. до списків військ. частини. Ім'я на стелі Героїв, носить СШ № 32, де навчався. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Скляра, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну. Закладена в 30-х гірниками ШУ "Червона гвардія". Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця Заводська. Довж. 845 м, ширина 8 м. Має 74 приват. будинки, проживає 185 чол. Заасфальтована, багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Рад. Союзу Г. О. Скляра. Обслуговує 49 в/з.

Скляра Г. О. меморіальна дошка, встановлена у 1967 на кол. споруді СШ № 32 по вул. Озерній в Сакс. р-ні. Напис на білому мармурі свідчить, що тут у 1925-1932 навчався Герой Рад. Союзу Г. О. Скляр.

Скляра Г. О. меморіальна дошка, встановлена у 1982 на новому будинку СШ № 32 (вул. Озерна, 17 Жовт. р-н), яка свідчить, що навчальний заклад носить ім'я Героя Рад. Союзу Г. О. Скляра.

Скляренка О. Т. (засл. будівельник України (1975), трудова діяльність пов'язана з тр-том "Криворіжшляхводбуд". У 50-70-х працював майстром шляхів СУ № 1. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографіч. даних не виявлено.

Скляренко Віктор Антонович (2.9.1938, Дніпропетров. обл.-6.8.2000, Кр. Ріг). Засл. працівник промисловості України (1994). Освіта вища. У 1956-1962 ремонтник домен. цеху Дніпродзержинськ. металург. з-ду. У 1962-2000 інж., майстер, заст. нач. агломерац. цеху, ст. майстер рудного двору з-ду ком-ту "Криворіжсталь". У 1978-1980 будував металург. з-д в Індії. Умілий організатор виробництва. Засл. працівник ком-ту "Криворіжсталь". Почес. грамота Мінчормету СРСР.

Скляров Іван Васильович (16.4.1949, Порт-Артур). Прозаїк і поет. Зак. Чернівецьк. ун-т (1974). У 1974-1975 викладач кафедри історії Чернівецьк. ун-ту. У 1975-1992 військовослужбовець, підполковник. З 1992 викладач історії і філософії СШ № 121, гірнич. тех-му. Вірші і прозу пише з дитяч. років. Лірика, патріотизм. Друкується у періодич. пресі. Автор збірок "Честь имею" (1997), "Крылья памяти" (1998), "Белая сирень" (1999).

Скнар Іван Іванович (4.11.1964, Ленінград). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1988). У 1989-1999 хірург серцево-судинного відділення 2-ї міськлікарні. У 1999-2000 голов. спеціаліст відділу охорони здоров'я міськвиконкому. Організатор з 2001 директор

приват. клініки "Медиком-Кривбас". Виїздив на стажування у США (1995, 1998). Автор 14 наук. робіт, 2 рацпропозицій.

Скоба, витягнуто-овальна залізна пластина з чотиригранними у перетині загостреними кінцями, загнутими у вигляді прямокутника. Розміри 2 см х 2 см, ширина 1 см, які використовувалися для з'єднання дощок. Використовувалася будівельниками Криворіжжя.

Скобелєва Галина Олександрівна (1939, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 60-90-х передова доярка рад-пу "Веселі Терни". Майстер високих надоїв. Ударник п'ятирічок. Делегат XII з'їзду профспілок України. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Скобликов Олександр Павлович (25.2.1929, Донецька обл.). Народ. художник України (1976). Зак. Київ. худ. ін-т (1954). Відом. укр. скульптор. Створив пам'ятник В.І.Леніну у Кр. Розі (1959). Серед творів "На цілині", пам'ятники Т.Г.Шевченку у Франції, морякам Дніпровськ. флотилії у Києві, А.Церетелі у Батумі.

Скобников Михайло Лаврович (груд. 1900, Тверська обл.-1982, Москва). Геолог. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1928). Уч. гром. війни. Працював на Уралі. Відкрив Кімперсайські хромитові поклади. У 1941 голов. інж. тр-ту "Уралчорметрозвідка". У 1943-1957 голов. інж., нач. управління Головгеологія СРСР. У 1957-1968 заст. нач. геолог. управління СРСР в Держплані СРСР. Керував геологіч. розвідкою місцевості, де споруджувалися Криворізькі ГЗК. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Червоної Зірки, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Сковзало, дерев'яні ковзани для катання на льоду у давнину на Криворіжжі.

Сковороди, вулиця житломасиву ЖКК № 16 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мав назву провулок Томський. Довж. до 400 м, ширина 7 м. Має 6 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь укр. філософа і поета Сковороди Григорія Савича (3.12.1722, Полтав. обл.-9.11.1794, Харків. обл.). Просвітитель-гуманіст. З 1769 мандрував, проповідуючи свої філософські погляди, критикуючи соціальну нерівність, виступаючи з ідеями демократизму, любові до Батьківщини. Перекладач творів Горація, Вергілія, Плутарха ін. Автор збірки поезій "Сад божественных песен", байок "Басни харковскія" (30 байок). Обслуговує 29 в/з.

Скокова, балка розташована на півн. захід від с. Реєво-Олександрівка Лозуватськ. сільради. Тягнеться з півн. на півд., впадає у р. Інгулець. Довж. 1,5 км. Схили в основному пологі, часом круті на місці впадіння в Інгулець. Назву має за прізвищем місцевого жителя.

Сколок, відбиток, точна копія предмета у давнину на Криворіжжі.

Сколопендри (Scolopendromoroha)**,** ряд членистоногих тварин підкласу губоногих. Довж. тіла до 30 см. Поширені в теплих сухих областях. С. - отруйні тварини, укуси деяких тропіч. видів (напр., С. гігантської) - смертельні. На Криворіжжі зустрічається дуже рідко.

Сколоти, те ж саме, що й скіфи. За Геродотом, походить від скіфського слова "цар". Прадавні племена, які хазяйнували у степах Причорномор'я, зокрема на території сучас. Криворіжжя.

Скоморохов Микола Михайлович (19.5.1920, Саратов. обл.). Двічі Герой Рад. Союзу (22.2.1945, 18.8.1945). Маршал авіації (1981). Засл. військ. льотчик СРСР (1971). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1949), Військ. акад. Генштабу (1958). Прац. на суднобуд. з-ді в Астрахані. В арм. з 1940. Уч. ВВВ з лист. 1942. Уч. визволення Кр. Рогу у скл. 31 ВАП 295 ВАД. За час війни здійснив 520 б/вильотів, збив 35 літаків. Депутат Верховної Ради СРСР VI-VIII скликань. Проф., доктор військ. наук. Очолював Військ-повітр. акад. Бюст на батьківщині. Автор спогадів "Боєм живе винищувач" (1981). Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (5), О. Невського, Вітчизняної війни (2), Червоної Зірки, "За службу Батьківщині" 3 ст.

Скопа (Pandion haliaetus)**,** хижий птах родини яструбових. Довж. 56-62 см, вага 1,3-1,6 кг. Розмах крил 147-168 см. Верх чорнуватий, низ білий з темною смугою на грудях, голова

біла з чорною широкою прямою через око. Крила довгі, вузькі. Дзьоб загнутий, ноги сильні з довгими круто загнутими кігтями. На Криворіжжі зустрічається рідко, селиться поблизу великих водойм. Гніздо на деревах. Кладка у квіт.-трав. з 2-3 яєць. Голос - короткий свист. Живиться рибою. Занесен. до Червоної книги.

Скопенка В. Ф. меморіальна дошка, встановлена на голов. корпусі пед. ін-ту у квіт. 1995. Має напис: "Фізико-математичний факультет Криворізького державного пед. ін-ту в 1935 році закінчив Герой Радянського Союзу Скопенко Василь Федорович. 1912-1945".

Скопенко Василь Федорович (1.1.1912, Брянськ обл.-27.1.1945, Сандомеж, Польща). Герой Рад. Союзу (23.9.1944). Зак. Криворізьк. пед. ін-т (1935), навчався у Військ. акад. ім. Фрунзе (1942-1943). З дитинства жив у Кр. Розі. Після зак. гірнич.-пром. уч-ща працював гірнич. майстром на ш. "КІМ" РУ ім. К. Лібкнехта. У 1935-1939 директор Верблюзьк. СШ у Новгородківськ. р-ні Кіровоград. обл. В арм. з 1939. Уч. рад-фін. війни. Уч. ВВВ з червня 1941. Відзначався у боях за Сталінград, , Київ, Житомир. на Курській дузі Героїч. подвиг здійснив у посаді ком-ра 1180 СП 350 СД під час визволення польськ. м. Сандомежа. Вмілим маневром зберіг цей пам'ятник архітектури. Загинув на Одері від авіабомби. Почес. громадянин Сандомежа. Бюст на могилі. Копія зберігається у Криворізьк педун-ті. Ім'я носить Верблюзька СШ і вул. у Кр. Розі. Проводиться міжнарод. велогонка пам'яті. Нагороджк. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Скопенко Віктор Васильович (18.12.1935, Кіровоград. обл.). Герой України. Акад. НАН України, проф. (1971). Д.Х.М. Зак. Київ. ун-т (1958). Син Героя Рад. Союзу В. Ф. Скопенка. Дитинство провів у Кр. Розі. Вихованець СШ № 36 (1950). Займався наук. діяльністю з хіміч. сполук. Працює в Київ. ун-ті. З 1971 проф., з 1985 ректор. Має ранг держ. міністра. Автор численних наук. праць. Веде велику громадську діяльність. Нагороджк. орд. Держави, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

"Скорботна мати", меморіал на честь воїнів-визволителів у сквері поблизу Криворізьк. з-ду гірничого машинобудування у Ц.-Міськ. р-ні. Встановлен. над братською могилою у 1971. Скульптор О. В. Васякін. Являє скульптур. образ скорботної матері. На монументі 71 прізвище. Це бійці з 4 гв., 394 СД. Вони загинули 22-24.2.1944.

Скорзонера (Scorsonera)**,** рід трав'янистих рослин родини айстрових. Вид **С. низька** - багаторічна трав'яниста рослина. Стебло 5-50 см вис., просте, при основі вкрите рудими піхвами відмерлих листків. Листки довгочерешкові, еліптичні, лінійно-ланцентні. Квітки язичкові, золотисто-жовті. Суцвіття - кошик. Плід - сім'янка. Цвіте V-VI. Вирощується в колекціях Криворізьк. ботсаду. У народ. медицині використовується як засіб з діуретич., жовчогін., послаблюючк., потогін., седатив. і ранозагоювальн. властивостями. На Криворіжжі найбільш поширені 2 дикорослих види. **С. м'яка**, має вис. 10-25 см, бульбовидно-потовщене коріння, лінійні сірувато-опушені листки та кошики з жовтими квітками. Зустрічається на кам'янистих степових схилах. **С. дрібноквіткова** - гола рослина з довгасто-ланцетними листками - звичайна рослина на солонцюватих луках в заплавах річок Саксагань та Інгулець.

Скорик Віктор Калістратович (14.6.1950, Черкаська обл.). Засл. будівельник України (2000). Освіта середня. Вихованець СПТУ № 14. З 1968 тесля, бригадир комплексної бригади БУ № 6 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Брав участь у будівництві важливих пром. об'єктів. Майстер-наставник. Раціоналізатор. Нагороджк. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Грамотою Президії Верх. Ради України.

Скорняков Олександр Львович (1907, Читинська обл.-.1974, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Свердлов. гірнич. ін-т (1931). У 1931-1935 голов. інж. ш. "Дегтярка" Свердлов. обл. У 1935-1940 нач. ш. "Дарасун-золото" Забайкалля. У 1940-1957 працював Моск. ін-т кольорових металів і золота. У 1957-1974 викладач, доцент КГРІ. Канд. тех. наук. Автор

наук. праць з проблем проходки вибухових свердловин пневмоударником швидкіс. проведення горизонтальних виробок. Уч. геологіч. конференцій.

Скородзвон Марина Пантеліївна (1898, Сумська обл. - 60-ті, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1931-1941 свинарка кол-пу "Кривбуд". Ударник перших п'ятирічок. Передова тваринниця Криворіжжя. Уч. ВСГВ (1940). Брала актив. участь у відбудові села. Наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Скоромний Павло Якович (25.6.1955, Кіровоград. обл.). Художник. Зак. Кіровоград. пед. ін-т (1978). У 1972-1980 крамар, У 1980-1984 пожежник на ВПФ. З 1984 працює у службі побуту. Працює у галузі графіки, декоративно-приклад. мистецтва. Уч. виставок з 1985. Персональна виставка у 1991. Роботи у музеях, приват. колекціях України, Росії, Ізраїлю. Серед робіт "Міський пейзаж", "Незнайомка" (1990), "Співачка" (1991), "Чоловік і жінка" (1992).

Скоропаденко Анатолій Васильович (17.5.1924, Кіровоград. обл.). Поет. Зак. КГРІ (1950). Уч. ВВВ з лип. 1941. В скл. 18 ТК визволяв Кр. Ріг. Уч. рейду в місто у жовт. 1943. Відзначився в бою за гірнич. ін-т. Після ВВВ працю. інж. в РУ ім. Кагановича/XX партз'їзду, у Жовт. райкомі КПУ, заст. директора об'єднання "Кривбасруда". З юності писав вірші. Вони сповнені патріотизму і любові. Автор поетич. збірки (1995). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Скороход Анатолій Федорович (5.3.1935, Херсон). Засл. артист Марійської АРСР (1967). Освіта н/вища. З 1957 грав у театрах Херсона, Черкас, Миколаєва, Йошкар-Оли, Кишинева, Костроми. Виконував обов'язки директора Кишинів. театру. У 70-80-х грав на сцені Криворізьк. муз.-драм. театру ім. Шевченка. Виконував провідні ролі.

Скорпіон (лат. Scorpius)**,** зодіакальне сузір'я з яскравою зіркою Антарес. Розташована потуж. (10,37 ерг/сек.) галактич. джерело рентген. випромінювання Sco X-1. З території Криворіжжя краще видно у трав.-червні.

Скотаренка І. К. (засл. гірник України), трудова діяльність пов'язана з ш. ім. ОДПУ РУ ім. Ілліча. Працював гірнич. майстром. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографіч. даних не виявлено.

Скотовата, балка розташована на лівому березі р. Інгулець в р-ні с. Мар'янівка. Являє ліву гілку балки Лозуватка. Довж. 1,5 км. Схили круто-пологі, поросли чагарником.

Скоцеляс Олександр Костянтинович (21.4.1946, Магнітогорськ). Засл. працівник культури України (1985), засл. працівник тран-ту України (1994). Зак. Дніпропетров. муз. уч-ще (1966). У 1966-1968 служив в ансамблі внутріш. військ (Київ). З 1969 помічник машиніста тепловоза залізнич. цеху ком-ту "Криворіжсталь". З 1970 соліст народ. хор. академ. капели, естрад. оркестру "Ровесник" ПК металургів. Гастролював за кордоном. Уч. днів України на ВДНГ СРСР. Один з улюбленців публіки. В репертуарі народ. і патріотич. пісні. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Скочинського, вулиця мкрн. 1-го Травня Дзерж. р-ну. Закладена в кінці 40-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Постишева. Довж. 150 м. Пл. 472 кв. м. Має 12 приват. будинків. Названа на честь вченого гірнич. справи Скочинського Олександра Олександровича (13.7.1874, Якутія-6.10.1960, Москва). Герой Соц. Праці (1954). Директор Ін-ту гірнич. справи АН СРСР. Організатор гірнич. промисловості. Держ. прем. СРСР. Обслуговує 32 в/з.

Скрамасакс, давньоруський напівметровий ніж. Використовувався жителями Криворіжжя у бойових діях по захисту рідної землі.

Скребково-стрічковий конвеєр, розроблен. науковцями КГРІ В. Я. Михайловим, Є. П. Яблоковим, В. Т. Тусієм, В. О. Семеновим у кінці 70-х. Призначен. для доставки гірнич. маси при нерегульованому випуску. Використовується у кар'єрах Кривбасу.

"Скрепер", багатотиражна газета кол-пу "Кам'яне Поле" виходила у 1930.

"Скрепер", багатотиражна газета ШУ ім. Жовтневої революції виходила у 1932-1941. щотижня тиражем 1 тис. екз. Розповідала про життя колективу гірників, передових виробничників, була застрільником стахановського руху.

Скрепер, землерийно-транспортна машина, яка призначена для прошарової розробки грунту і транспортування його на відстань до 500 м. На Криворіжжі використовується під час будівництва пром. об'єктів, автошляхів.

Скреперна, вулиця житломасиву ЖКК № 26 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Довж. до 250 м, ширина 7 м. Має 6 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 13 в/з.

Скрильова Лідія Микитівна (23.2.1929, Сумська обл.). Засл. учитель України (1968). Зак. Харків. пед. уч-ще (1952). У 1952-1957 вихователь Пирятинськ. дитбудинку. Полтав обл. у 1961-1964 вихователь Барнаульськ. дитсадка № 33. У 1964-1969 вихователь дитсадка № 86 Жовт. р-ну Кр. Рогу. У 1969-1979 завідуюча дитсадками №№ 107, 174. Уміло організовувала виховання дітей, скл. особисті програми виховання.

Скрипалів ансамбль, муз. уч-ща створен. у 1967. Скл. із студентів та викладачів. Виконує твори світової класики. Уч. і переможець конкурсів.

Скрипка Василь Микитович (16.4.1930, Криворіжжя-19.9.1997, Кр. Ріг). Літератор. Зак. Дніпропетров. ун-т. Навчався в аспірантурі під керівництвом М. Т. Рильського. Працював в Ін-ті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України. Досліджував укр.-чесько-словацьк. фольклор. Уч. Міжнародного з'їзду лінгвістів у Празі (1968). У 1972 звільнений з ін-ту за "націоналізм". З 1986 викладав у Криворізьк. пед. ін-ті. Голова міськ. об'єднання "Просвіта". Читав лекції в Альбертськ. ун-ті (Канада).

Скрипник Галина Степанівна (1936, Дніпропетров. обл.). Госп. керівник. Освіта вища. У 1954-1957 працювала на з-ді залізобетон. виробів. У 1957-1968 моторист тр-ту "Криворіжбуддеталь". У 1968-1974 майстер РУ ім. Дзержинського. З 1974 працювала ст. економістом, зав. Криворізьк. відділення з працевлаштування. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Скрипник Григорій Михайлович (9.1.1924, Одес. обл.). Публіцист. Зак. Макіївськ. буд. тех-м (1949). У 1942 насильно вивезен. до Німеччини. У 1945-1950 механік з-ду в Донецьку. У 1950-1954 прохідник шах. ім. Валявка і "Гігант". У 1954-1961 електрик ЖЕК. У 1961-1968 електрик НКГЗК. У 1968-1984 електромеханік "Кривбасліфту". Найстаріший робкор Криворіжжя (1954). Автор роману "Знайди", багатьох публікацій у журналах і періодич. пресі.

Скрипник Дмитро Сергійович (25.10.1949, Мінська обл.). Почес. металург (1991). Освіта середня. З 1971 газозбірник, барельєфчик коксов. цеху № 1 коксохім. виробництва ком-ту "Криворіжсталь". Засл. працівник ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Скрипник Микола Васильович (14.2.1938 – 28.10.2001, Кр. Ріг). Транспорт. керівник. Освіта вища. Працював директором автобази об'єднання "Кривбасруда". Умілий організатор транспорт. перевезень. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Скрипник Прокіп Петрович (21.7.1907 - ?, Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. Служив в армії. Уч. ВВВ. Виявив мужність у боях. Після звільнення у запас працював на ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Скрипника, вулиця житломасиву КРЕС Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Зимівська. Довж. 500 м, ширина 7 м. Має 18 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь держ. діяча Скрипника Миколи Олександровича (25.1.1872, Донецька обл.-7.7.1933, Харків). Уч. рев. подій 1917. У 1918-1927 Ген. прокурор, нарком юстиції, освіти, чл. ЦК КП(б) України. З 1928 - чл. Виконкому Комінтерну. Обслуговує 13 в/з.

Скрипниченко Тимофій Іванович (1887, Кіровоград. обл.-1975). Уч. рев. руху. З кінця 90-х XIX ст. працював на заводі "Ельворті" в Єлисаветграді. За участь у страйку переслідувався, переїхав у Довгинцеве. Працював у депо. Уч. рев. подій 1905. Чл. Довг. ревкому (1917), бойових дій у січ. 1918. У квіт. 1918 супроводив ешелон з криворізьк. хлібом у Москву. Уч. боїв з білочехами у Самарі, із загонами Григор'єва у Кр. Розі. Перед окупацією Кр. Рогу денікінцями вивіз коштовності на 14 млн. крб., передав їх на потреби революції. З 1919 заст. Довг. ЧК, комісар охорони здоров'я. Керував розгромом банд. формувань на Криворіжжі. Згодом на госп. і проф. роботі.

Скрипченко Петро Федорович (червень 1897, Чернігів. обл.- ?). Уч. рев. подій. Освіта середня. У 1916-1917 служив у авіазагоні ЧФ. Профспілки чинбарів. Свідок загибелі ЧФ в р-ні Новоросійська (1918). У 1919 голова президії Криворізьк. повітря.....рофу. Формував частини Червоної Армії. Уч. гром. війни на Півд. фр. Заст. ком-ра батальйону особливого призначення. Один з організаторів боротьби з бандитизмом в Україні. У 1921-1923 голова Катеринослав. губпрофради. Згодом на госп. роботі. Доля невідома.

Скрипчук Борис Захарович (15.6.1934, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1956). У 1956-1975 гірнич. майстер, нач. дільниці, у 1975-1977 голов. інж., у 1977-1978 нач. ш. "Комунар" РУ ім. Дзержинського. До 1987 на керівних посадах в РУ. Керував впровадженням ефектив. систем розробки руд. покладів, вибухів на глибоких свердловинах, видобутком магнетит. кварцитів підземним способом. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Скрицький Михайло Михайлович (21.11.1944, Житомир. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1971). У 1961-1972 слюсар, інж. тр-ту "Криворіжжитлобуд". У 1972-1984 ст. майстер, нач. дільниці, цеху, з 1984 заст. нач. управління, з 1986 голов. інж. підприємства. З 1999 голова правління ВАТ "Криворіжгаз". Керував газифікацією сільськ. р-нів. Впроваджував нову техніку. Умілий керівник техніч. служби.

"Скрудж", газета безкоштовних об'яв і телепрограм виходить з серп. 1996. Засновник В. А. Шестопалов. Виходить раз на тиждень тиражем 2,5-3 тис. екз.

Скрупул, старовинна міра ваги, що дорівнювала 1/3 драхми, 20 г, 1,244 г. Використовувалася жителями Криворіжжя.

Скрутень, місце з'єднання дротів при проведенні електрики.

Скрябіна, вулиця Гірничого житломасиву Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася в 50-60-х. Довж. 350 м, ширина 8 м. Має 15 приват. будинків, проживає 53 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. композитора Скрябіна Олександра Миколайовича (6.1.1872-27.4.1915, Москва). Написав 3 симфонії, 10 сонат. Обслуговує Гірниче в/з.

Скуйбіда Євген Петрович (12.12.1905, Київ. обл.- 80-ті, Кр. Розі). Журналіст. Зак. Криворізьк. радпартшколу (1933). У 1923-1932 лопатник ШУ ім. Артема. У 1932-1934 слюсар, муляр тр-ту "Руда". У 1934-1936 зав. промвідділом, у 1936-1938 редактор газ. "Червоний гірник". У 1938-1939 спецкор. газ. "Індустрія" по Кривбасу. Уч. рад.-фін. війни у скл. 213 артдивізіону (1939-1940). У 1941 заст. керуючого ШУ ім. Кірова. Один з керівників евакуації. У 1941-1943 зав. гірнич. роботами Марганецьк. рудника Новотроїцьк. металург. ком-ту. У 1944-1948 зав. орг. відділом, секретар Ц.-Міськ. райкому КП(б)У. У 1948-1949 директор шлакоцем. з-ду. З 1949 гірнич. майстер, диспетчер РУ ім. Кірова. Уч. відбудови Кривбасу, ударник п'ятирічок.

Скульба Іван Васильович (16.6.1948, Сумська обл.). Почес. майстер металургії. СРСР (1991). Зак. Тернівськ. індустр. тех-м (1974). З 1969 слюсар, нач. зміни, гірнич. майстер дробильної фаб-ки ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник.

Скульптурна композиція мати з суворовцем на братській могилі, встановлена у 1958 (реконструкції у 1967, 1995) в сел. Степовому по вул. Суворова. Були зібрані останки воїнів в основному 4 гв. СД. З ініціативою виступив директор рад-пу Г. Т. Симанько.

Проект одеськ. майстрів. Поховано 30 чол., з них 4 відомі. Серед них льотчик А. І. Довнич.

Скумпія (Cotinus)**,** рід листопадних дерев або кущів родини сумахових, до 2-12 м заввишки. Кора коричнево-бура. Листки чергові, прості, яйцеподібні, сизуваті. Квітки дрібні, жовтуваті або зеленуваті в кінцевих широко конусоподібних волотях, 15-30 см завдовжки. Плід - кістянка. В озелененні Кр. Рогу зустрічається 2 види: **С. американська**, яка походить з Півн. Америки, і близька до неї **С. звичайна** або **парикове дерево**, яка дико зростає в Півд. Європі і Півд. Азії, Європейськ. частині СНГ, на Кавказі, в Криму. Цінні декоративні рослини, особливо восени, завдяки пухким фіолетовим суцвіттям та гарному забарвленню листків. Рекомендуються для більш широкого використання в озелененні міста. Дуже цінні в полезахисних насадженнях і як джерело таннідної сировини.

Скупідін Серафим Олександрович (1917, Орлов. обл.-.1977). Геолог. Зак. Воронезьк. ун-т (1940). У 1940-1942 нач. Алавердськ. партії. Уч. ВВВ з 1942. У 1945-1953 нач. експедиції Мінгеології СРСР. З 1953 - наук. співробітник Ін-тів геології, геохімії і фізики АН України. Автор 30 наук. праць. Канд. г/м наук. Вивчав проблеми деталізації стратиграфічної схеми середньої світи Сакс. руд. р-ну, геологіч. будову руд Кривбасу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Скуратівська Вікторія Іванівна (2.1.1959, Кр. Ріг). Народ. майстер. Зак. Укр. сільгосп. акад. (1983). У 1976-1979 працювала на кафедрі фізвиховання Дніпропетров. с/госп. ін-ту. У 1983-1986 економіст СУ № 216. У 1986-1992 тренер з кульової стрільби СК "Богатир", спортклубу "Восход". З 1992 спеціаліст Терн. райвиконкому. Майстер спорту з кульової стрільби. Уч. і переможець всесоюз., обл., міськ. змагань (1973-1987). Працює у галузі декоративно-приклад. мистецтва. Художня вишиванка. Уч. виставок з 1999. Роботи зберігаються у музеях, приват. колекціях.

Скурлатов Олексій Іванович (1923(?) Алтай. край). Людина-легенда. Уч. ВВВ у скл. 234 артполку 188 СД. Визволяв Калінін. Відзначився в боях за Кр. Ріг. Уч. двобою з танками ворога, де гармаші билися в оточенні. У скл. військ з осені 1944 по весну 1945 перебував у болгар. м. Пловдив. Болгари називали його "Альошою". Від цього й пішла назва пам'ятника визволителям Пловдіва. Після ВВВ працював слюсарем в с. Налобисі Алтай. краю. У 1985 зустрівся із слідопитами СШ № 40. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

СЛ-1200, СР-900, СС-900 скрепери, виготовлені на з-ді "Комуніст" у кінці 40-х-початку 50-х. Застосовувалися для завантаження і доставки корис. копалин. Широко використовувалися на шахтах Кривбасу. Існували типи СС-500, СС-750, СР-1200.

Слабка Тамара Григорівна (4.7.1944, Дніпропетров. обл.). Почес. донор України (2001). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1976). З 1965 працювала на інж. посадах на ком-ті "Криворіжсталь". 65 разів здавала кров, що скл. 24,5 л. Врятувала життя багатьом хворим і постраждалим.

Слабоспицький Григорій Никонович (22.11.1913, Дніпропетров. обл.-22.7.1994, Кр. Ріг). Засл. учитель України (1956). Зак. Новомосковськ. педін-т (1934). У 1934-1935 працював учителем СШ, інспектором Отрадівськ. райвно. У 1937-1941 завуч СШ, інспектор Сиваської райвно. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. танк. частин, У 1946-1963 директор Інгулецьк. СШРМ, СШ № 1, зав. Широківськ. райвно. У 1963-1973 директор СШ № 59. Пед. діяльності віддав 50 р. Новатор-педагог. Автор методич. розробок. Наставник. Відмінник народ. освіти. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

"Слава праці", монумента сквер закладен. у 1967. Пл. 0,4 га. Являє майдан, у центрі якої встановлен монумент. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Підпорядкован. ПівнГЗК.

"Слава праці", стела на честь трудових досягнень трудящих ПівнГЗК встановлена у 1967 поблизу адмінкорпусу ком-ту. Пілон, обшитий сталлю вис. 13,9 м, стела бетонна з кольоровою мозаїкою 21,9х4,3 м.

"Слава", дитячий оздоровчий табір залізорудного комбінату відкрит. у лип. 1986 у м. Скадовськ Херсон. обл. Щозміни приймав 720 дітей. Діяли спальні корпуси, кінозал, медпункт, їдальня, бібліотека, пляж. За роки існування відвідало 31,2 тис. дітей. Ліквідован. у лют. 2001.

Славенко Т. землевласник, утримував міцне госп-во у с. Новолозуватка за часів гром. війни, НЕП. Мав коней, корів, млин, молотарку. Одержував високі врожаї зернових. Розкуркулен. у кінці 20-х. Помер на початку 30-х.

Слави монумент, встановлен. у сквері на пр. Сеґнєва в Інгулецьк. р-ні у 1970 на честь воїнів 88 гв. СД, які визволили Інгулець у берез. 1944. Скульптор А. М. Кашпаров. На високому білому залізобетон. постаменті скульптура воїна з автоматом. На задньому плані стела з барельєфами на воєн. тематику. Подано 138 прізвищ загиблих. Розшук. вів краєзнавець О. І. Прокопчук. У квіт. 1975 тут перепохован. Герой Рад. Союзу Ф. Л. Катков.

Слави, провулок житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладен. на початку XX ст. Розвитку набув в 30, 50-х. До 1975 мав назву провулок Далекий. Довж. 204 м, ширина 7 м. Має 12 приват. будинків. Вкритий асфальтом, багатий на зелені насадження. Обслуговує 72 в/з

Славиков Валерій Володимирович (15.2.1942, Кр. Ріг). Держ. керівник. Зак. КГРІ, Вищу партшколу при ЦК КПУ. У 1958-1960 муляр тр-ту "Криворіжжитлобуд", слюсар СУ "Металургмонтажу-210". У 1960-1965 секретар ком-ту ЛКСМУ СПЦ, заст. секретаря комітету ЛКСМУ з-ду "Криворіжсталь". У 1965-1970 зав. відділом, секретар, у 1970-1975 1-й секретар міськкому ЛКСМУ. У 1960-1975 організовував діяльність 26 штабів ударних будов. Почес. знак ЦК ВЛКСМ. У 1975-1977 голов. інж. кар'єру "Північний" РУ ім. Дзержинського. З 1977 2-й, з 1982 1-й секретар Сакс. райкому КПУ. У 1984-1990 інструктор, контролер Центр. рев. комісії ЦК КПРС. З 1990 у системі ВАТ "Металургшахтобуд", згодом ген. директор ВАТ. Делегат XX-XXII з'їздів ЛКСМУ. Чл. ЦК ЛКСМУ. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Славка (Sylvia)**,** птах ряду горобцеподібних. Довж. 11-17 см, вага 10-30 г. На Криворіжжі поширені Сіра с., С. садова, С. чорноголова, С. яструбина. Забарвлення коричнево-буре, попелясто-сіре, смугасте. Населяє дерева, кущі. Голос - голосне "гек-гек", пісня - набір щебетань. Гніздо на дереві, кущі. Кладка у червні з 4-6 яєць. Живиться комахами. Дуже корисний, гарно співає.

Славутич Яр (Жученко Григорій Михайлович) (11.1.1918, Дніпропетров. обл.). Літератор. Зак. Запорізьк. педін-т (1940), Пенсільванськ. ун-т (США). Працював учителем. Під час окупації перебував у Кр. Розі. У 1943 з Кременчука виїхав до Німеччини. Викладав укр. мову в Альбертськ. ун-ті (Канада). Прозаїк і поет. Брав актив. участь у громадському житті. Премія ім. І. Франка (1983). На початку 90-х відвідав Криворіжжя. Серед творів "Співає колос" (1945), "Спрага" (1950), "Розстріляна муза" (1955), "Трофеї" (1963), "Шевченкова поетика" (1964), "Мудрощі мандрів" (1972), "Живі смолоскипи" (1983), "Меч і перо" (1992).

"Славутич", газета заснована у лип. 1993 акціонер. тов-вом "Славутич". Мала інформаційно-аналітичне спрямування. Виходила щотижня тиражем 4 тис. екз.

Славутський Юхим Юхимович (1903 – 80-ті, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта н/середня. Уч. гром. війни у скл. 2 КА. На залізниці з початку 20-х. Ударник перших п'ятирічок, переможець стаханівських вахт. Під час ВВВ працював на Уралі. Після війни працював у вантаж. відділенні ст. Кр. Ріг-Сортувальний. Брав участь у відбудові залізниці. Нагородж. орд. Леніна.

Славуцький Олександр Юхимович (1909-1941). Новатор виробництва. Освіта середня. Один з перших комсомольців ШУ ім. К. Лібкнехта. Першим опанував професію машиніста (1934). Створив комсомольсько-молодіж. бригаду прохідників. Очолював комітет ЛКСМУ рудника. Стахановець. Ударник перших п'ятирічок. Уч. Всесоюз. зльоту стахановців (1936). Пропав безвісті на початку ВВВ.

Слащов Яків Олександрович (1885-1929, Москва). Ген.-лейтенант (1920) білогвард. війська. Зак. Акад. Генштабу (1911). Уч. 1-ї світ. війни, полковник. Один з організатор. військ. Білої гвардії у 1918. Нач. штабу кав. загону Шкуро, ком-р кав. бригади, дивізії, корпусу в арміях Денікіна і Врангеля. Проводив каральні операції проти робітників Катеринослава, Кр. Рогу. Загони С. розстріляли у Довгинцевому партизан-батуринців (1919). Після гром. війни вів боротьбу з Врангелем. У 1921 повернувся в СРСР. Написав відгук про те, щоб еміграція припинила боротьбу проти рад. влади. Викладав на курсах "Постріл".

Слєпньова, вулиця житломасиву РУ ім. Дзержинського Сакс. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 носила назву вулиця 2-а Кубанська. Довж. 360 м, ширина 5 м. Має 6 приват. будинків, проживає 13 чол. Багата на зелені насадження, заасфальтована. Названа на честь льотчика Героя Рад. Союзу Слєпньова Маврикія Трохимовича (27.6.1896, Ленінград. обл.-19.12.1965, Москва). Брав участь у врятуванні челюскінців (1934). Обслуговує 7 в/з.

Слєпов Григорій Іванович (19.11.1913, Калузька обл.-10.8.1979, Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта вища. У 1934-1938 озеленювач, агроном у Брянськ. обл. З 1936 служив в органах держбезпеки. З лип. 1941 формував диверсійні групи, брав участь у боях. З верес. 1943 заст. командира партизан. з'єднання на Поліссі. Діяв під псевдонімом "Медведєв" на чолі спецгрупи, що здійснила 14 диверсій на залізниці, знищила бронепоїзд, 3 танки, літак, 63 автомобіля. Керував знищенням командуючого 2-ї нім. армії. Після війни працював в органах держбезпеки, очолював відділ кадрів ін-ту "Механобрчормет". Ім'я в енциклопедії Білорусії. Почес. чекіст. Нагороджений орд. Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Слива, терен (Prunus)**,** рід листопадних дерев і кущів родини рожевих, до 1-15 м заввишки. Листки чергові, від округлих до ланцетних. Квіти поодинокі або у пучках по 2-5, білі або рожеві, розпускаються раніше листя або водночас з ним. Плід - соковита м'ясиста 1-насінна кістянка. Розмножується насінням, паростю, в культурі також щепленням, поділом куща, живцями. На Криворіжжі по схилах балок звичайно зустрічаються зарості сливи степової або терену степового - кущ 1-2 м заввишки, дуже розлогий, з колючими гілками. Листки еліптичні, пилчасті. Квітки білі. Плоди темно-сині, 1-1,5 см в діаметрі, їстівні. Рослина перспективна для полезахисних смуг та закріплення схилів. В озелененні Кр. Рогу зустрічається **С. розлога ф. темнопурпурова** (слива Піссарда) - деревце до 4-10 м заввишки з великими пурпуровими листками, рожевими квітками і темно-винночервоними плодами. В культурі Кр. Рогу поширена **С. домашня**, що виникла, можливо, від схрещування терену з **С. розлогою**. Плоди містять цукри, органічні кислоти, вітаміни, вживаються у свіжому, сушеному вигляді, йдуть на переробку. На Криворіжжі культивують сорти "Ганна Шпет", "Ренклод Альтана", "Угорка ажанська", "Угорка звичайна", "Персикова". Пройшли випробування у ботсаду і пропонуються в озеленення **С. розлога** та **С. американська**. Цінні плодові рослини.

Слизні, наземні черевоногі молюски, що не мають зовнішньої черепашки. Довж. тіла 15-200 мм. Кілька сот видів, поширені по всій земній кулі, крім високих широт, в Україні - 25. Окремі види (напр., С. сітчастий, С. жовтий) - шкідники злакових, городніх, парникових та ін. культур, а також харчових припасів.

Слимаки, наземні черевоногі молюски, що мають черепашку. Довж. черепашки до 17 мм. Понад 20 тис. видів, в Україні - 200. Деякі - шкідники культурних рослин.

Слинько Григорій Миколайович (1.5.1925, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. тех-м руднич. автоматики. Уч. ВВВ. У 1953-1985 ст. контролер, майстер, нач.

автоцеху, нач. бюро нової техніки Дзерж. рудорем. з-ду. Брав участь у формуванні програми переоснащення з-ду. Керував впровадженням напівавтоматич. ліній по виготовленню бур. інструменту. Представник труд. династії. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Слишинський Олександр Іванович (24.7.1937, Ленінград). Почес. гірник. Освіта середня. У 1953-1956 слюсар на Ленінград. з-ді. У 1959-1980 прохідник ВКБ РУ ім. Р. Люксембург. Брав участь у будівництві ш. "Гвардійська". Новатор виробництва. Переможець змагань. Раціоналізатор і наставник. З 1980 працював на електроз-ді. Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани".

Слінченко Микола Зіновійович (25.2.1926, Кіровоград. обл.-18.4.2000, Кр. Ріг). Проф. (1990). Д.М.Н. (1989). Зак. Львів. мед. ін-т (1954). Уч. ВВВ. У 1954-1955 працював обл. патологоанатомом (Рівне). У 1956-2000 зав. відділом патології Криворізьк. ін-ту гігієни праці та профзахворювань. Голова міськ. тов-ва патологоанатомів. Засновник наук. школи морфологів-профпатологів. Уч. міжнарод. конференцій США (1985), Польща, Італія (1986). Автор 150 наук. праць з проблем вивчення етіології, патогенезу, пилового бронхіту ін.

"Сліпа", шахта ШУ ім. Орджонікідзе діяла із середини 20-х до початку 40-х. Виконувала допоміжні функції. Мала клітьовий підйомник для видачі гірнич. маси.

Сліпак (Spalax)**,** рід гризунів родини сліпакових. Довж. тіла до 35 см. Очі недорозвинені, сховані під шкірою. Спосіб життя - підземний, 5 видів, в Україні - 4 види. С. піщаний та **С. буковинський** занесені до Червоної книги України.

Сліпак подільський (Spalax temni)**,** представник родини сліпакових ряду мишоподібних ссавців. Поширений в Галичині і в Правобережній лісостеповій зоні України, на півн. Одес. і Миколаїв. обл., на заході Дніпропетров. обл. На Криворіжжі мешкає на заході і півд. заході (Карачунівськ. лісовий масив, зони відчуження біля дороги с. Кудашево-с. Валове). Веде підзем. спосіб життя, актив. цілий рік. Сліпаковини (викиди землі на поверхню вис. до 25 см та діам. 55-120 см) можна спостерігати у вигляді скупчень або ліній вздовж доріг, лісосмуг, на полях багаторіч. трав. Живиться тільки рослинами, переважно їх корінням, заготовляє їх в коморах. Навесні народжує в середньому 3 малят. Вид занесено до Червоної книги України, потребує охорони.

Сліпушок (Ellobius)**,** рід гризунів родини полівкових. Довж. тіла до 15 см. 3 види, в Україні - 1 вид**: С. звичайний**; риє довгі і глибокі нори, чим пошкоджує городні, баштанні та ін. культури, а також підземні частини будівель тощо.

Сліпченко Павло Степанович (1904, Сумська обл.-.1992, Київ). Проф. Д.Т.Н. Засл. діяч науки і техніки України. Акад. Акад. будівництва та архітектури України. Зак. Харків. с/госп. ін-т (1929). Відом. меліоратор. У 1929-1941 працював на будовах Донбасу, Харкова, Баку. У 1943-1945 відновлював гідротехніч. споруди Кривбасу. З 1949 директор Науково-дослід. ін-ту організації, механізації та економіки будівництва. Премія Ради Міністрів СРСР (1981). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Червоної Зірки.

Слободська, вулиця житломасиву Ворошиловка Жовт. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. Довж. 1,5 тис. т, ширина 7 м. Має 15 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Обслуговує 14 в/з.

Слободян Юрій Станіславович (25.7.1950, Криворіжжя). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. вищу школу МВС (1982). У 1972-1983 міліціонер, пом. чергового, дільничний, інспектор відділу служби УВС. У 1983-1984 заст. нач. відділу охорони громадськ. порядку УВС. У 1984-1989 нач. Дзерж. РВВС. У 1989-2001 заст. нач. нач. міліції громадськ. безпеки УВС. Полковник міліції. Проходив стажування в США. Один з організаторів боротьби із злочинністю у 80-90-х. Відмінник міліції.

Слободяник Петро Никифорович (8.8.1930, Черкаська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1964). У 1953-1958 фельдшер у Черкас. обл. У 1964-1966 голов.

лікар лікарні у с. Веселі Терни. У 1966-1984 голов. лікар 7-ї міськлікарні. Сформував колектив і медбазу. У 1984-2000 зав. підстанцією швидкої допомоги.

Слободянюк Анатолій Павлович (17.10.1938, Рівненська обл. - 1994, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1980). Освіта н/середня. З 1957 трубоукладальник, бригадир БУ № 5 тр-ту "Криворіжшляхводбуд". Новатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Ім'я у Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Майстер-наставник молоді. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Слободянюк Володимир Олександрович (20.1.1947, Вінницька обл.). Діяч культури. Зак. Криворізьк. педін-т (1989). З 1969 викладач муз. школи № 3, керівник дух. оркестрів школи і ПК РУ ім. Дзержинського. Лауреат муз. фестивалів. Виховав багато проф. музикантів.

Слободянюк Костянтин Єрофійович (7.11.1929, Житомир. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1959). У 1949-1959 майстер, нач. дільниці з-ду "Литмаш" (Павлоград). У 1959-1971 голов. інж., нач. СУ № 108 тр-ту "Криворіжстальконструкція". Керував монтажем метал. конструкцій КМЗ, ГЗК. У 1971-1996 голов. інж., заст. директора ЦГЗК. Керував будівництвом кар'єрів, шляхопроводів, об'єктів побуту ЦГЗК. Уч. ВДНГ.

"Словарець", одна з назв травника у давнину на Криворіжжі.

"Слово Віри", (хорезмати), релігійна громада християнської церкви Повного Євангелія, зареєстрована у лист. 1998 в Жовт. р-ні. До 150 віруючих. Богослужіння у середу, неділю. Приміщення орендуються. Пастор О. Д. Нємцов.

"Слово життя", християнська громада, зареєстрована у груд. 1994 у Ц.-Міськ. р-ні. Об'єднує 100 чол. Богослужіння відбуваються у ПК ВАТ "Рудор". Пастор О. Карвацький.

"Слово", газета Одеськ. держакадемії виходить з серп. 1997 і готує криворізьк. випуск. Має громадсько-політич. спрямування. Виходить раз на тиждень тиражем 4 тис. екз.

Слов'яни, група споріднених за походженням і мовою народів. Населяють східну та півд.-схід Європу. Українці, росіяни, білоруси, що скл. основу населення Криворіжжя, входять до скл. цієї групи.

Слов'яно-Херсонська єпархія, створена указом Катерини II у верес. 1775. У підпорядкуванні перебували церкви і храми православ'я всієї Правобережної України. Із виникненням церков на Криворіжжі керувала їх діяльністю.

Слов'янська, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. До 1998 мала назву вулиця Яковлева. Довж. до 300 м, ширина 7 м. Має 11 приват. будинків, проживає 36 чол. Вкрита грунтом, багата на зелені насадження. Обслуговує Незалежне в/з.

"Слов'янське", пиво розроблене технологами концерну "Надєжда" у 1999-2000. Світлий сорт з виваженим смаком та ароматом хмелю. Енергетична цінність 42 ккал/100 г. Вуглеводів 8,5 г, білків 3,5 г. Гідно представляє криворізьку марку.

Слов'янської партії міська організація, зареєстрована у жовт. 1999. Пропагує єдність і велич слов'янських народів. Має 50 членів. Голова П. М. Козлов.

Слодкевича В. С. геологічні дослідження, проводилися на Криворіжжі у 1926-1928 за дорученням Геологіч. комітету. Вивчалися проблеми віку родовища бурого залізняка на рудниках Тернівський і Харіна.

"Слот", газета заснована у берез. 2001 приват. підприємцем І. Г. Мужиковим. Рекламне видання. Тираж до 3 тис. екз. щомісяця.

Служба боротьби з контрабандою, утворена у лип. 1992 у скл. Криворізьк. митниці. Займається боротьбою з контрабандою валюти, товарів, наркотич. засобів, зброї, набоїв ін. Працювало 3 чол. Обслуговує територію від Жовтих Вод до Марганця, Криворізьк., Нікопольськ., Широківськ., Софіївськ., П'ятихатськ., Солонянськ., Апостолівськ. р-ни. Біля витоків стояли С. М. Хільченко, О. О. Тютюнник, А. А. Кіреєв.

Служба охорони, бере початок від артілі "Своя праця", створеної у 1945. Працювало 200 чол. У жовт. 1952 створена позавідомча охорона, де працювало до 3 тис. чол.

Здійснювалася охорона підприємств, організацій і відомств. У 1959 створена воєнізована охорона. У 1990 позавідомча охорона реорганізована у держ. службу охорони при МВС України. У 2001 реорганізована у ЗАТ "Охорона-Комплекс" у вигляді Криворізьк. представництва. Здійснює монтаж, налагодження, обслуговування систем сигналізації, теле, відеоспостереження. Коефіцієнт надійності скл. 99,6%. Працює 870 чол., обслуговує 596 об'єктів, має 69 одиниць техніки. Начальники Соболєв, Фотін, Мороз, М. І. Цвіренко, В. Г. Мамон, Я. О. Дацко, О. А. Волков, С. В. Єрмак.

Служба сигналізації і зв'язку управління залізничного транспорту ком-ту "Криворіжсталь", створена у 1961. Забезпечується тех. обслуговуванням і ремонтом об'єктів сигналізації і зв'язку. У 1963 введена перша електрич. централізація стрілок на ст. Шмакова. Діють 916 стрілок, 1,8 тис. світлофорів, 106 комутаторів зв'язку, 322 радіостанції, 810 км кабелю. Працює 228 чол. Начальники О. П. Петренко, М. Ф. Максимов, П. Ф. Нікітський, М. Л. Гавриш, В. М. Ратушний, Г. М. Євдокименко.

"Службовець", любительська футбольна команда, існувала у 30-х і захищала кольори профспілки службовців Кр. Рогу. Брала участь у першості Кр. Рогу, міжміськ. зустрічах.

Слупицька Неля Костянтинівна (18.6.1935, Донецьк). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1958). У 1958-1992 технік, ст. геолог, керівник групи тр-ту "Кривбасгеологія". Відкрила родовище кристаліч. сланців. Створила екологіч. службу в тр-ті "Кривбасгеологія". Брала участь у підготовці монографії з геології залізоруд. родовищ (1962). Уч. геологіч. конгресів. Відмінник розвідки надр.

Слупицький Василь Михайлович (16.3.1930, Черкас. обл.). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1955). З 1955 ст. інж, голов. конструктор проектів, нач. відділу ін-ту "Діпрорудмаш"/ВНДПІрудмаш. Керував створенням вантаж. гірнич. машин. Винахідник. Бронз. медаль ВДНГ. Автор наук. праць з проблем створення гірнич. машин.

"Слухай, армія, гірників Червоного Криворіжжя", листівка газ. "Червоний гірник" вийшла у 1932.

Слюзко Володимир Григорович (10.2.1927, Херсон. обл.). Почес. гірник. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1953). У 1953-1977 прохідник, майстер, нач. дільниці ВКБ РУ ім. Дзержинського. З 1983 голова селищного комітету № 2 Довг. р-ну. Плідно працює у благоустрої, озелененні житломасиву. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Слюсаренко Валентин Григорович (8.6.1930, Дніпропетровськ-17.3.1992, Кр. Ріг). Проф. (1974). Д.Т.Н. (1973). Зак. КГРІ (1955). У 1947-1963 кріпильник, бурильник, гірнич. майстер ш. "Нова" РУ ім. Р. Люксембург. У 1963-1992 ст. викладач, доцент, зав. кафедрою руднич. аерології КГРІ. Проводив дослідження в галузі руднич. вентиляції. Винахідник. Автор 115 наук. праць.

Слюсаренко Георгій Васильович (1925, Криворіжжя - січ. 1944, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Уродженець с. Іванівка Криворізьк. р-ну. Під час окупації Кр. Рогу перебував у підпіллі у скл. групи А. О. Мосенцова. Виконував завдання підпільників. Героїчно загинув у боротьбі з гітлерівцями.

Слюсаренко Григорій Васильович (5.5.1936, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Освіта вища. У 1953-1956 бурильник тр-ту "Кривбасгеологія". З 1958 електрослюсар, машиніст крана, нач. групи механізації, нач. Центр. комплекс. лабораторії ПівдГЗК, ІнГЗК. Винахідник СРСР. Бронз. медалі ВДНГ СРСР, України. Автор 5 винаходів, 50 рацпропозицій.

Смаглюк Віталій Павлович (12.10.1935, Дніпропетров. обл.). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1968). У 1953-1956 електрослюсар РУ ім. Комінтерну. У 1956-1963 електрослюсар з-ду "Криворіжсталь". З 1968 інж., бригадир, голов. конструктор проектів ін-ту "Діпрорудмаш"/ВНДПІрудмаш. Керував створенням електросистем гірнич. машин. Винахідник. Автор наук. праць.

Смаглюк Леонід Захарович (20.3.1938, Дніпропетров. обл.). Почес. майстер металургії СРСР (1991). З 1965-1993 слюсар, бригадир, механік дільниці дробильної ф-ки ПівдГЗК.

Ударник п'ятирічок, переможець змагань, новатор виробництва, Наставник. Автор 16 рацпропозицій.

"Смажена курка", додаток до газети "Погляд" заснован. у серп. 1996. Виходить раз у два місяці тиражем 500 екз.

Смалена, балка розташована поміж сіл Лозуватка і Реєво-Олександрівка. Тягнеться з півн. на півд. Довж. 1,5 км. Схили круті, кам'янисті. Ростуть терен, глід, дика груша. Назва походить від того, що у давнину в одну із скель вдарила блискавка.

Смалена скеля, народна назва географіч. об'єкта у вигляді виходу гранітів на поверхню на березі р. Інгулець у межах с. Лозуватка. Існує припущення, що місцеві жителі за давніх часів на цьому місті запалювали багаття у випадку, коли селу загрожувала небезпека.

Смальта (нім.)**,** кольорове скло у вигляді невеликих кубиків або пластинок, які криворізькі художники застосовують для виготовлення мозаїк. Відоме з античних часів.

Смальчуга, низький сорт поташу у давнину на Криворіжжі.

Смелянець Ніна Миколаївна (1935, Дніпропетров. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1961-1971 доярка рад-пу ім. К. Лібкнехта. З 1971 працювала на хлібоком-ті № 2. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Держ. премія (1980) за високі показники в роботі. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Смертіна Агнеса Борисівна (18.2.1922, Кіровська обл.). Мед. керівник. Зак. Харків. медін-т (1946). У закладах медицини з 1946. У 1960-1969 зав. гінекологіч. відділенням, у 1969-1977 заст. голов. лікаря, у 1977-1992 лікар-акушер 11-ї міськлікарні. Відмінник охорони здоров'я. Лікар вищої категорії. Одна з кращих лікарів-гінекологів Криворіжжя. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сметана Микола Григорович (20.10.1943, Кіровоград. обл.) Д.Б.Н, еколог, грунтознавець, ботанік, зоолог. Зак. Дніпропетров. ун-т (1970). З 1992 - ст. наук. співробітник, а з 1994 - провідний наук. співробітник Криворізьк. ботсаду НАН України. Автор 4 монографій та 120 друкованих робіт з екології, грунтознавства та ботаніки, багатьох науково-популярних нарисів з охорони довкілля. Чл. екоцентру. Організатор і керівник екологіч. експедицій.

Сметана Наталя Михайлівна (19.10.1947). Біолог-зоолог. Зак. Дніпропетров. ун-т. У 1970-1992 працювала наук. співробітником в Казахстані (Наурзумський держ. заповідник, Приаральська дослідна станція ВІР, Рада з вивчення виробничих сил при АН КазРСР, Інститут ботаніки Ан КазРСР). К.Б.Н. (1979). З 1992 працює в Криворізьк. ботсаду ст. наук. співробітником. Автор більше 50 наук. праць, в т. ч. 2 монографій. Займається вивченням можливості індикації екологіч. стану довкілля Кр. Рогу зоологіч. методами. Бере актив. участь в екологіч. вихованні учнів та молоді. Коло наукових інтересів: орніто-, герпето-, мамаліо-, акаро-, педозоології.

Смєлова Віра Григорівна (1937, Кр. Ріг). Засл. тренер України (1980). Освіта вища. Працювала тренером з плавання СК "Богатир". Виховала олімпійськ. чемпіона С. Фесенка.

Смирнов Анатолій Сергійович (9.6.1938, Дніпропетровськ). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1961). У 1961-1970 розливник, сталевар мартен. цеху, 1-й заст. начальника виробнич. відділу з-ду "Криворіжсталь". У 1970-1979 голов. інж. об'єднання "Дніпрометалургпостач". У 1979-1981 голов. інж. Дніпропетров. теруправління Держпостачу України. У 1981-1990 голов. інж. об’єднання Держпостачання України. У 1990-1993 заст. міністра місцевої промисловості України, 1-й заст. голови концерну "Укрмісцевпром". Автор 8 винаходів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Смирнов Борис Олександрович (18.10.1910, Самара-17.5.1984, Москва). Герой Рад. Союзу (17.11.1939). Ген.-майор авіації (1944). Зак. Сталінград. авіауч-ще (1933). В арм. з 1930. Уч. боїв в Іспанії у 1937. Відзначався у боях над Халхін-Голом у скл. 70 авіаполку. Уч. ВВВ з 1943. Під час визволення Кр. Рогу ком-р 288 ВАД. В арм. до 1946. Автор книг

"Іспанський вітер" (1963), "Від Мадрида до Халхін-Гола" (1976). Нагородж. орд. Леніна (2), Червоного Прапора (2), Суворова 2 ст., Кутузова 2 ст., Б. Хмельницького 2 ст., Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Смирнов Василь Михайлович (17.1.1912, Воронезька обл. - початок, 90-х). Почес. громадянин с. Чкаловка (1990). Освіта середня. В арм. з 1934. Уч. ВВВ з жовт. 1942 у скл. 93 окрем. артбригади, 92 гв. СД. Уч. боїв на Інгулецьк. плацдармі. Служив у Війську Польському. В арм. до 1956. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2), Срібним Хрестом Заслуг (Польща).

Смирнов Володимир Іванович (14.9.1938, Оренбурзька обл.). Відом. проектант. Зак. Моск. політех. ін-т (1966), Дніпропетров. металург. ін-т (1974). З 1977 зав. лабораторією надійності гірнич. машин ін-ту ВНДПрудмаш. Брав участь у створенні нової гірнич. техніки. Винахідник СРСР. Володар 20 автор. свідоцтв. Автор наук. праць.

Смирнов Володимир Іванович (31.1.1910, Москва - початок 90-х, там же). Герой Соц. Праці (1980). Проф., Д.Г./М.Н. Зак. Моск. геологіч. ін-т (1934). Вів розвідку родовищ руди. Завідував кафедрою Моск. ун-ту, заст. міністра геології СРСР. У 1969-1975 секретар відділення геології АН СРСР. Премії Ленінська (1972), Держ СРСР (1986). Консультував розробку родовищ Кривбасу. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Смирнов Володимир Олександрович (2.5.1949, Костромська обл.). Фотохудожник. Зак. Криворізьк. тех-м електромеханіки (1970). Вихованець СШ № 61. У 1966-1967 електрослюсар ш. "Гвардійська". У 1970-1977 фотохудожник Шосткінськ. ком-ту "Свема". У 1977-1992 фотограф РУ Першотравнев. З 1998 слюсар, фотокор. інформ. цеху ПівнГЗК. З 1964 займається худож. фотографією. Чл. міськ. фотоклубу. Лауреат конкурсів. Уч. виставок з 1967. Персональні виставки (1971, 1995, 1999, 2000). Фотолітописець Кривбасу, природи, відом. людей. Серед них портрет В. Висоцького.

Смирнов Володимир Петрович (20.5.1884, Казахстан-8.6.1961, Кр. Ріг). Проф. (1936). Д. Г. Н. (1936). Засл. діяч науки і техніки УзРСР (1944). Зак. Київ. ун-т (1913). Із родини військ. лікаря форту Кара-Бутик Тургайської обл. Дитинство провів у Симбірську. В ун-ті написав першу наук. працю "Льодовики і льодовий період". У 1912 взяв участь у наук. експедиції М. В. Баярунаса в нафтоносних р-нах півн. Прикаспійськ. низини (Гур'єв-Мин-Су-Алмаса). Провів перше геологіч. дослідження нафтоносності западини озера Кара-Чунгум. Один з організаторів Київ. студент. тов-ва дослідників природи. У 1913-1915 асистент Київ. ун-ту, Комерційного ін-ту. Читав лекції з палеотології та геології. Одночас. ст. технік Подільськ. управління Міністерства держмайна, досліджував геологіч. будову захід. частини Київ. губернії. Заклав основи буріння. У 1915-1918 викладав у Саратові. Ст. геолог Рязано-Уральської залізниці. Вивчав зсуви берегових висот поблизу Саратова, ст. Нафтовій, Увека. Проводив бурове підльодне дослідження на Волги проти Увека з метою вивчення можливостей будівництва залізнич. мосту через Волгу. Склав наук. звіти геологіч. будови Приуральськ. р-ну. У 1918-1925 лектор Київ. народ. дому, окружного військкомату, Вищої військ. політшколи, Вищої військ.-пед. школи. Учасник у перебудови програм серед. і вищ. школи. За цей період прочитав 2 тис. наук. лекцій. У 1925-1928 зав. кафедрою геології Горськ. педін-ту у Владикавказі. В р-ні Чорної річки відкрив у сланцях залишки олігоценових риб, описав їх. Дослідив 1,0 тис. зразків відбитих риб, крабів, зуби акул. Створив музей мінералів пед. ін-ту. У 1928-1945 зав. кафедрою геології Самарканд. ун-ту. Досліджував Чапан-Атинське родовище корис. копалин. Брав участь у спорудженні ДаргомГЕС. Ударник 3-ї п'ятирічки. Створив геологіч. музей. У 1945-1947 зав. кафедрою геології Воронезьк. ун-ту. У 1947-1961 працював в КГРІ. Засновник, перший декан геологіч. фак-ту. Створив музей геології і мінералогії. Мав свою теорію походження Всесвіту. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Леніна.

Смирнов Іван Васильович (1932). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1954 працював токарем ЛРРЗ. Ударник п'ятирічок. Переможець річних змагань. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Смирнов Олександр Михайлович (1914, Костромська обл.-.1997, Москва). Проф. Д.Б.Н. (1966). Зак. Моск. с/госп. акад. (1941), Військ. акад. хімзахисту. Уч. ВВВ з лип. 1942. Нач. хім. служби 13 т/бр 23 ТК. Учасник визволення Кр. Рогу. У 1946-1950 аспірант АН СРСР. У 1951-1955 працював у відділі науки і вузів ЦК КПРС. З 1955 ст. наук. співробітник, заст. директора, консультант Ін-ту фізіології рослин АН СРСР. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст. (2), Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Смирнов Олександр Олександрович (15.9.1923, Костромська обл.). Фотомайстер. Освіта середня. Уч. ВВВ з 1942 у скл. 5-ї Удар. армії. З 1948 займається фотосправою. Один з найдосвідченіших фотокорів Кривбасу. Уч. виставок. Дипломант конкурсів. Активно співробітничав з газ. "Червоний гірник", "Зоря", "Правда Украины" ін. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Смирнов Олексій Дмитрович (26.3.1935, Костромська обл.). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1957-1985 прохідник шахт "Глеюватка", ім. Леніна, "Червона", "Нова", "П-1" ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Уч. швидкіс. проходок. Уміло опановував методи проходки. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок переможець змагань, наставник. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Смирнов Ростислав Володимирович (27.11.1916, Київ-20.9.1955, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. Узбецьк. ун-т (1939). У 1939-1944 у скл. геологіч. партій вів розвідку в Ширабаді, серед. Волги, горах Узбекистану, працював на оборонну промисловість. У 1944-1945 асистент кафедри геології Узбецьк. ун-ту. У 1946 досліджував геологіч. будову Чапан-Атинських родовищ у Серед. Азії. Відкрив Пахтакорське вугільне родовище. Зробив вагом. внесок у розвиток вольфрамової промисловості. У 1947-1955 доцент, зав. кафедрою загальн. геології, декан геолого-розвід. фак-ту КГРІ. У 1951-1953 виїздив до Серед. Азії на геологіч. розвідку. Канд. 2/мінерал. наук (1947). Автор. наук. праць з проблем геології. Рекордсмен Узбекистану (181 см), Кр. Рогу (175 см) із стрибків у висоту. Спорт. суддя.

Смирнова Дарина Андріївна (7.6.1985, Ленінград. обл.). Діяч мистецтв. Навчається у Криворізьк. муз. уч-щі по класу фортепіано у педагога М. М. Кратінової. Лауреат 1-ї премії Міжнарод. конкурсу піаністів (Віченца, 1998), 2-ї премії на Міжнарод. конкурсу "Маленький принц" (Запоріжжя, 1998).

Смирнова Зінаїда Іванівна (1920, Самара). Визволитель. Зак. Самарське мед. уч-ще (1940). Уч. ВВВ з серп. 1941. Під час визволення Кр. Рогу санінструктор 47 гв. СП 15 гв. СД. Виявила мужність і героїзм. За роки війни винесла з поля бою 680 поранених, дістала 5 поранень. Працювала у Самарі юристом. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., медаль Червоного Хреста Флоренс Найтінгейл.

Смирнова М. Я. (керівник зв'язку), трудова діяльність пов'язана з міськ. поштово-телеграф. конторою де у 1949-1950 очолював підрозділ. Сприяв розвитку поштово-телеграфного зв'язку у Кр. Розі. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Смирнова Ю. В. меморіальна дошка, встановлена у 1976 на будинку № 45 одноймен. вулиці у Терн. р-ні. Напис вказує чиїм ім'ям названа вулиця.

Смілка (Silene)**,** рід трав'янистих рослин родини гвоздичних. На Криворіжжі 3 дикорослих види, найбільш поширені 2. **С. бобовидна** - сиза гола рослина, 30-65 см заввишки із здутою яйцевидною чашечкою та білими пелюстками, звичайно зустрічається на вапнякових відслоненнях, відвалах та шламосховищах. **С. українська** - із зеленуватими квітками, пелюстки яких розсічені до середини, поширена по степових схилах балок. В декоративному квітникарстві часто використовують 2-річну **С. армерієвидну** - з яскраво-рожевими квітками. Цей вид добре відновлюється самосівом і часом дичавіє.

Сміяненко Ігор Миколайович (27.2.1958, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1982). З 1982 слюсар, вальцювальник, заст. нач. СПЦ № 3, з 1993 нач. СПЦ

№ 1, з 1999 директор з виробництва ком-ту "Криворіжсталь". Умілий організатор виробництва. Винахідник і раціоналізатор. Народ. депутат України (2002). Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Смовдь (Peucedanum)**,** рід багаторічних трав'янистих рослин родини зонтичних. Плід дуже сплюснутий зі спинки, округлий або овальний з нитковидними спинними і крилатими крайовими ребрами. На Криворіжжі найбільше поширення мають 2 види. **С. руська** - рослина 60-120 см заввишки з багаторазово 3-частими листками (кінцеві частки лінійні, 2-9 см завдовжки) та жовтими квітками. **С. Любименкова** відрізняється формою листків, що мають яйцевидні сегменти. У народній медицині настойку або відвар коріння С. руської застосовують як болетамувальний, протипростудний та відхаркувальний засіб.

Смог (від англ. дим та імла)**,** сполука промислових викидів у вигляді димів, газів з природ. туманами. Характерне явище у Кривбасі у погану погоду, пов'язану з перепадами атмосферного тиску.

Смолев Тихон Євстафійович (30.6.1925, Комі). Почес. металург. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з трав. 1943. У 1954-1975 ст. агломератник аглофаб-ки з-ду "Криворіжсталь". Новатор виробництва. Раціоналізатор і наставник. Ініціатор труд. починів. Досяг значних успіхів у труд. діяльності. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст., "Знак Пошани".

Смолейчука І. Ф. (засл. шахтар України (1981), трудова діяльність пов'язана з РУ ім. Дзержинського. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Смоленська, вулиця житломасиву Новоіванівка Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася в 50-60-х. Довж. 1,7 тис. м, ширина 9 м. Має 20 приват. будинків, проживає 71 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь обл. центру Росії міста Смоленська. Обслуговує Новоіванівське в/з.

Смолій Володимир Іванович (14.1.1931, Хмельницька обл.). Засл. металург України (1974). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1968). У 1956-1960 працював на шахтах Донбасу. У 1960-1984 вальцювальник, майстер, нач. зміни, стана, бригадир СПЦ № 2 з-ду "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, раціоналізатор.

Смолоскип, кілок з намотаною паклею або ганчір'ям, який вмочували у смолу, мастило ін. для обробки човнів, фундаменту будівель, подачі світлових сигналів у давнину на Криворіжжі.

Смольна, вулиця мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мала назву Радянська. Довж. 1,4 тис. м. Пл. 5,6 тис. кв. м. Має 77 приват. будинків. Названа на честь Смольного палацу у Петербурзі. Обслуговують 5, 51 в/з.

Смольняков Володимир Михайлович (12.9.1951, Краснодар. кр.). Військ. керівник. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. У 1968-1969 слюсар управління "Приазовнафта". В арм. з 1969. Командував взводом, ротою, батальйоном, мотострілецьк. полком. У Кр. Розі заст. ком-ра підшефного танк. з'єднання. Уміло передає навички арм. служби підлеглим.

Смоляк Валентин Вікторович (28.11.1937, Дніпропетровськ). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транс-ту (1967). У 1958-1981 монтер, ст. інж., голов. технолог тр-ту "Дніпроелектромонтаж". У 1981-1983 працював у Нігерії. У 1983-1995 заст. ген. директора, з 1995-2000 ген. директор ЗАТ "Дніпроелектромонтаж". Керував монтажем електрообладнання на промпідприємствах Кр. Рогу. Держ. прем. України (1996). Нагородж. Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Смолянська Лідія Яківна (28.9.1927, Кр. Ріг). Краєзнавець. Зак. Моск. ін-т іноземн. мов (1951), Криворізьк. пед. ін-т (1954), Дніпропетров. ун-т (1969). У 1950-1978 учитель нім. мови, історії Новоселівськ. НСШ. У 1979-1989 учитель нім. мови Андріївськ. НСШ Софіївськ. р-ну. У 1989-1993 учитель нім. мови Широківськ. СШ. У 1993-1996 зав. бібліотекою с. Широке. Краєзнавством захоплюється у 1954. Відтворила історії сіл Широківськ. сільради. Уч. ВДНГ України (1973). Відмінник народ. освіти. Автор наук. праць з проблем вивчення іноземн. мов у школі.

Смолянський Станіслав Павлович (15.11.1926, Миколаїв. обл.). Пед. керівник. Зак. Криворізьк. педін-т. Уч. ВВВ з жовт. 1944 у скл. 215 СД. У 1951-1978 директор Новоселівськ. НСШ, керівник будівництва школи. Один з організаторів народ. освіти у Криворізьк. р-ні після ВВВ. Фотомайстер і краєзнавець. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Смородина (Ribes)**,** рід рослин родини агрусових, що нараховує більше 100 видів, які розповсюджені в холодному та помірному кліматі півні. півкулі і в Андійських горах півд. півкулі. Як ягідні рослини відомі види смородини: **С. чорна, С. червона, С. багатоквіткова, С. колосиста**. Від названих видів походять усі культурні сорти. В Дніпропетровській області районовані сорти чорної смородини - **Білоруська солодка**, **Мінай Шмирьов**, **Голубка**, червоної - **Голландська червона**, **Голландська біла**, **Фая родюча**. В Криворізьк. ботсаду успішно пройшли інтродукцію **сорти Голландська рожева, Рання Фаворської, Rote spetlese,** а також **С. американська**, поширені в озеленені Кр. Рогу та на садибах - **С. золотиста** та **С. духмяна**. Вони посухостійкі і врожайні, ягоди чорні, містять до 50 мг% вітаміну С. Перспективні для озеленення Кр. Рогу види з підроду **Альпійська смородина**, інтродуктовані Криворізьк. ботсадом**: С. двогілкова** з Забайкалля, С. скеляста з Казахстану, С. світла з Європи, С. Комарова з Далекого Сходу, **С. тонколиста** з Китаю, **С. пучковата** китайська. Всі вони посухостійкі, досягають висоти 2 м, рано починають вегетувати і до заморозків зберігають зелене листя. Ягоди червоні, не їстівні. У С. пучковатої ягоди дозрівають в кінці літа і зостаються на кущах на зиму, що надає особливої декоративності взимку на сніговому фоні.

"Смушка", шкура ягня у віці до 3-х діб, яка має завитки вовни різної за розміром, малюнку, блиску. У давні часи використовувалася на Криворіжжі для пошиття верхнього одягу та капелюхів.

Смушка, вичинена овеча шкура, з якої на Криворіжжі з давніх часів шили шапки, кожухи, взуття тощо.

Смушко Петро Кирилович (16.8.1906, Кр. Ріг-28.8.1976, там же). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1935). З 1916 коногон на Шмаківськ. руднику. У 1935-1941 бур. майстер, голов. інж. управління бур. робіт тр-ту "Грознафта". У 1941-1944 нач. Саратовськ. геологіч. експедиції. Вів пошук родовищ нафти і газу. Держ. премія СРСР у 1942 за відкриття Єлшанськ. родовища газу. У 1944-1949 зав. відділом газу Саратовськ. обкому ВКП(б). З 1949 провід. інж.-буровик тр-ту "Кривбасгеологія". Сюди прибув за особист. проханням С. М. Мелешкіна. Впровадив шарошечні долота, системи подвійної колонкової труби. Випробовував верстат глибокого буріння. Бронз. медаль ВДНГ.

Смушков Валентин Іванович (1901, Кр. Ріг-1937). Гірнич. керівник. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1933). З кінця 20-х на шахтах Кривбасу. У 1933 голов. інж., керуючий ш. "Більшовик". Вивів шахту до дії. Відзначен. автомобілем "ГАЗ", почес. грамотою. Жертва сталінськ. репресій. Реабілітован. у 1957.

"Снайпер", спортивний клуб створен. у квіт. 1996. Проводить змагання. Голова Г. І. Сарапік.

Снігур (Pyrrhula pyrrhula), птах ряду горобцеподібних. Довж. 15-19 см. Вага 32-34 г. Оперення сіре, бурувате, чорне, біле. Дзьоб короткий, товстий. Гніздо на дереві. Кладка у квіт. з 3-6 яєць. Живиться ягодами, насінням.

Снігурівська, вулиця житломасиву ім. Леніна Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 350 м, ширина 8 м. Має 52 приват. будинки, проживає 185 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь міста Снігурівка Миколаїв. обл. Обслуговують 17, 82 в/з.

СНІД (синдром надбаного імунодефіциту), ослаблення захисних сил організму в результаті враження імунної системи. Найбільш характерний для ВІЧ-інфекції. У Рос. Федерації встановлена карна відповідальність (позбавлення волі) за зараження ВІЧ-

інфекцією. Криворіжжя займає одне з перших місць в Україні щодо кількості ВІЧ-інфікованих.
"Сніжинка", бульвар, закладен. у Терн. р-ні у 80-х. Пл. 0,6 га. Має багату рослинність, місця для відпочинку.
"Сніжинка", змішаний ринок**,** розташован. на вул. Федоренка Терн. р-ну. Діє з 1963. Пл. 8,7 тис. кв. м. Має 291 торг. місце, з них 171 продовольчі товари.
Сніжко Василь Степанович (22.10.1978, Рівненська обл.). Священнослужитель. Зак. Моск. духовну семінарію (2001). Настоятель храму преподобного Іова Почаєвського у Кр. Розі. Сприяє розвиткові Укр. православної церкви.
Сніжко Олексій Іванович (30.3.1950, Кр. Ріг). Ген.-майор СБУ (1999). Зак. КГРІ (1972). У 1972-1976 майстер, заст. нач. дільниці РУ ім. Фрунзе. У 1976-1984 1-й секретар Жовт. райкому ЛКСМУ, 2-й, 1-й секретар Криворізьк. міськкому ЛКСМУ. У 1984-1985 голов. інж. ш. "Більшовик" РУ ім. Комінтерну, нач. ш. "Південна" РУ ім. Ілліча. У 1986-1987 голова Ц.-Міськ. райвиконкому. З 1987 в органах держбезпеки. Перебуває на відповідальних посадах у центр. апараті СБУ.
Сніжниця, тала вода на поверхні річкового льоду у давні часи на Криворіжжі.
Сніжноягідник (Symphoricarpos), рід листопадних кущів, до 0,2-3 м заввишки з родини жимолостевих. Листки супротивні, прості. Квітки дрібні, білі або рожеві в пазушних китецеподібних суцвіттях. Плід – ягодоподібна соковита кістянка, біла, червона або чорна. Розмножується насінням, живцями, відсадками. В озелененні Кр. Рогу зустрічається **С. білий,** кущ до 1,5 м заввишки, зі сніжно-білими кулястими плодами, що рясно вкривають кущ у кінці серпня. Пройшов випробування у ботсаду і пропонується в озеленення **С. заокруглений** або **звичайний** з коралово-червоними плодами. С. рекомендується для поодиноких та групових посадок у парках, скверах тощо.
Сніп, зв'язка стеблин хлібних злаків, коноплі, льону. Після обмолоту застосовувалися для покриття дахів житлових та госп. споруд. На Криворіжжі побутував до 50-х ХХ ст. Виготовлялися снопи з очерету, рогози
Снісар Григорій Тимофійович (17.11.1931, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1984). У 1956-1976 електрозварник, майстер, нач. цеху металоконструкцій, з 1976 працював голов. інж. ЛРРЗ. Умілий організатор виробництва. Керував реконструкцією підприємства. Автор наук. праць. Винахідник і наставник.
Снісаренко Володимир Якович (18.3.1918, Кр. Ріг). Військ. діяч. Зак. Криворізьк. педін-т (1941), Військ. арт. акад. (1954). Уч. ВВВ з берез. 1942 у скл. частин гв. мінометів. Пройшов від Москви до Берліна. У 1946-1951 нач. дільниці ш. ім. Кірова і ш. "Гігант". У 1951 з останнього курсу КГРІ повернувся до армії. Стояв біля витоків ракет. військ стратегіч. призначення. Командував бригадою. Брав участь у випробуванні ракет. З 1972 полковник запасу. Багато сил віддав військ.-пром. комплексу. Нагороджений орд. Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки (2).
Снопков Петро Єгорович (25.12.1936, Запорізька обл.). Засл. лікар України (1975). Зак. Чернівецьк. медін-т (1955). З кінця 40-х працював фельдшером у Західн. Україні. У 1955-1969 лікар, зав. відділом станції переливання крові. З 1969 зав. урологіч. центром 2-ї міськлікарні. Один із засновників урологіч. служби у Кр. Розі. Лікар-наставник, винахідник і раціоналізатор. Зробив багато унікальних операцій. Автор більше 30 наук. праць з урології. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.
Соб (цоб), команда, що подавалася волам погоничем при повороті праворуч у давні часи на Криворіжжі.
Собака свійська, рід хижих ссавців роду собачих. Походить від вовків або шакалів. Відомо близько 400 порід. Вага від 600 г до 70 кг. Вис. від 15 см до 1 м. Поділяються на мисливських, службових і декоративних. Має тонкий нюх, гострий слух і зір. На Криворіжжі відома 7,5 тис. років.

Собача кропива (Leonurus), рід багаторічних трав'янистих рослин родини губоцвітих. На Криворіжжі найбільш поширені С. к. п'ятилопатева. Рослина 40-100 см заввишки. Стебло міцне, 4-гранне, густоволосисте. Листки черешкові, з округлою 5-роздільною пластинкою (нижні) і 3-лопатевою – у верхній частині. Квітки сидячі, в густих кільцях. Чашечка з 5-а загостреними, назовні відігнутими зубцями. Віночок двогубий, блідо-рожевий, волосистий. Цвіте VI-IX. Звичайно зустрічається на сухих луках, на засмічених місцях. Рослина лікарська. Препарати її застосовують при кардіосклерозі, підвищенні артеріального тиску, стенокардії.

Собачий кліщ, народна назва пасовищного кліща (Rhipicephalus sanguineus) та лісового кліща (Ixodes ricinus). Трапляються на собаках та ін. свійських та диких тваринах, нападають і на людину; переносять збудників деяких інвазійних хвороб.

"Собачівки", неофіційна народна назва руднич. поселень, які виникали з початком промислового видобутку руди. Відзначалися хаотичністю забудови, скупченістю, антисанітарією, бідними спорудами.

Соболевський Анатолій Федорович (25.4.1923, Ульяновська обл.). Герой Рад. Союзу (28.9.1943). Зак. Казанськ. авіаін-т (1951). Уч. ВВВ з лип. 1942. У скл. 184 гв. СП 62 гв. СД відзначався у боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Важкопоранен. і з лют. 1944 у запасі. Майор. Працював у Жуковському Моск. обл. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1, 2 ст.

Соболєв Василь Кузьмич (...1908, Пензенська обл. - 80-ті, Кр. Ріг). Керівник правоохоронців. Освіта середня. В органах міліції з 30-х. Уч. ВВВ у скл. військ. контррозвідки "Смерш". У 1955-1965 нач. 1-го відділення (Ц.-Міськ. р-н) міліції. Організатор боротьби із злочинністю у 50-60-х. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Соболєв Микола Олексійович (9.12.1921, Воронезька обл.). Герой Рад. Союзу (1.7.1944). Зак. Балашов. авіауч-ще (1942). В арм. з 1940. Уч. ВВВ з серп. 1942. У скл. 237 ШАП 305 ШАД визволяв Кр. Ріг, здійснив до 20 б/вильотів на розвідку і штурмовку. Працював у торгівлі Харкова. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Соболєва Д. М. геологічні дослідження, проводилися на Криворіжжі у 1927-1928 під егідою Харків. тов-ва дослідників природи. Визначалися вік, тектоніка порід Укр. кристаліч. смуги, геологіч. будова Кривбасу.

Соболь Андрій Федорович (1928, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1962 працював бригадиром прохідників ШПУ № 3 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани", знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Соборна, вулиця розташована у Сакс. р-ні поруч із Спасо-Преображенським собором. Довж. 327 м.

Сова болотяна (Asio flammeus)**,** птах представник родини совиних ряду совоподібних. Поширена в Євразії, Півн. Африці та Півн. і Півд. Америці. Населяє майже всю територію України, крім гірських р-нів. Осілий, кочовий птах. Гнізда робить на землі біля берегів водойм. У кладці 3-10 яєць. Насиджування триває до 30 діб. Пташенята починають літати через місяць. Живиться дрібними гризунами, птахами і комахами.

Сова вухата (Asio otus)**,** птах представник родини совиних ряду совоподібних. Поширена в Євразії, Півн. Африці та Америці. Населяє всю територію України. На Криворіжжі гніздиться у лісах, лісосмугах, парках. Осілий, кочовий птах. Оселяється у гніздах сорок, граків, сірих ворон. У кладці 4-5 яєць на початку квітня. Насиджування триває до 30 діб. Пташенята починають літати через місяць. Живляться дрібними гризунами, птахами, комахами.

Сова Ігор Якович (4.2.1938, Одеса). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1961). З 1961 інж., нач. гірнич. відділу ін-ту "Кривбаспроект". Один з провідних спеціалістів з проектування шахт Кривбасу. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Сова Ілля Вікторович (9.6.1984, Кр. Ріг). Майстер спорту України. Освіта середня. Займається карате-до у СК "Цунамі" з 1994, тренер С. В. Петренко. Бронз. призер чемпіонату світу серед юніорів (Угорщина, 2001), сріб. призер Кубка світу (Угорщина, 2000), чемпіон Європи (Ірландія, 1999), Євразії (Феодосія, 2000), України (1998-2001).

"Советский автомобилист", багатотираж. газета виробничого автотр-ту виходила у 1960-1991. Розповідала про життя колективу, пропагувала передовий досвід. Мала тираж до 2,5 тис. екз.

"**Советский горняк",** багатотираж. газета РУ ім. Дзержинського виходила щотижня у 1952-1956. Розповідала про життя колективу, вшановувала передовиків виробництва, піднімала гострі виробничі. проблеми.

Совка звичайна, сплюшка (Otus scops), птах роду сов'ячих. Довж. до 22 см, вага до 80 г. Забарвлення спини іржаво-сіре, буро-руде, черевце світліше, строкате. На ногах пір'я до пальців. Населяє ліси, сади Криворіжжя. Перелітний птах. Гнізда у дуплах. Кладка у трав. з 4-6 яєць. Полює у темноті. Голос – сумний, мелодійний свист, "сплю-ю". Живиться комахами.

"Современник", кінотеатр, розташован. на пр. Гагаріна у Дзерж. р-ні. Введен. в експлуатацію 12 лип. 1972 за проектом архітектора О. М. Самодіна. Споруджен. тр-том "Криворіжжитлобуд". Має великий зал на 878, малий – 300 місць. Показує широкоформатні, широкоекранні, звичайні фільми. Сучас. акустика і комфорт. З 1980 має вищий розряд. Проводилися творчі звіти кіностудій ім. Довженка, "Мосфільм", "Ленфільм", ім. Горького. Ведеться передсеансовий фотоальбом. Нагородж. бронз. медаллю ВДНГ СРСР. Відвідали близько 40 млн. чол. Штат 62 чол. Нагородж. Почес. грамотами Держкіно СРСР, України.

Содник (Suaeda), рід однорічних трав'янистих рослин родини лободових. На Криворіжжі 1 вид – С. простертий. Рослина 50-30 см. заввишки з м'ясистими сизими напівциліндрич. листками. Квітки зібрані в колосовидні переривчасті суцвіття. Оцвітина трав'яниста. Цвіте VII-IX. Звичайно зустрічається на мокрих солончаках та хвостосховищах.

Сойка (Garruius glandarius), птах роду горобцеподібних. Довж. 30-34 см, вага 145-157 г. Розміром з галку. Оперення пухнасте з широким чубчиком, короткими крилами, довгим хвостом. Забарвлення рудувато-сіре, голова білувата з темними смугами. Хвіст чорний, на крилах яскраво-блакитна смуга. На дзьобі і шиї чорні смужки. Гніздо на деревах. Населяє лісові масиви Криворіжжя. Кладка у квіт.-червні з 5-7 яєць. Крик – різке "чже-чжже". Живиться комахами.

Сокира, холодна зброя. Відома з давніх часів. Використовувалася жителями Криворіжжя у бойових діях по захисту рідної землі.

Сокирки (Consolida), рід однорічних трав'янистих рослин родини жовтецевих. Листки глибокорозсічені. Квітки неправильні. Чашолистиків 5, верхній з них при основі видовжений в шпорку; пелюстка – нектарник, одна, при основі з шпоркою, яка вкладена в шпорку верхнього чашолистика. На Криворіжжі 1 дикорослий вид – **С. польові,** рослина 30-70 см заввишки з тонким розгалуженим стеблом та синьо-фіолетовими квітками. Рослина лікарська (трава виявляє сечогінну дію, квітки – протизапальну та відхаркувальну дію); отруйна (особливо насіння). Як декоративну рослину часто розводять **С. Аяксові** з синіми, блакитними та рожевими квітками.

Сокіл Марія (1901 (?), Криворіжжя - ?, США). Співачка із світовим ім'ям. Зак. Катеринослав. муз. школу. Дитинство і юність провела на Криворіжжі. У 20-х дебютувала на сцені у партії Марії ("Вій"). Навчалася у педагога З. Малютіної. У 20-х співала в Харків. опер. театрі. Ролі Маргарита ("Фауст"), Тетяна ("Євгеній Онєгін"), Снігуронька. Гастролювала у Берліні, Москві. Уч. Всесоюз. муз. з'їзду. Піддавалась переслідуванням. У 1932 виїхала до Галичини. Гонорари за один виступ у Америці передала на будівництво лікарні у Львові. У 1939 виїхала до США. Під час ВВВ передала 10 тис. дол. на боротьбу з фашизмом. Партії Одарки ("Запорожець за Дунаєм"), Наталки Полтавки, Дездемони. У

1945 відійшла від активної сценічної діяльності. У 1956 у Філадельфії дала останній сольний концерт. Доля не відома.

"Сокіл", молодіжна організація діяла на Криворіжжі у 1919-1921. Діяльність була спрямована проти рад. влади. Ліквідована насильницьким шляхом органами ВЧК.

Сокіл, язичницький слов'янський бог – першобог, родоначальник життя, господар світу. Об'єкт культу жителів прадавнього Криворіжжя.

Сокіряк Віктор Макарович (14.6.1949, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Луганськ. мед. ін-т (1972). У 1973-1977 фтизіатр 4-го протитубдиспансеру. У 1977-1978 заввідділом охорони здоров'я ? р-ну. У 1978-1996 нач. мед., голов. лікар 4-го протитубдиспансеру. З 1996 голов. лікар 1-ї інфекційної лікарні. Лікар вищої категорії. Один з провідних фахівців лікування туберкульозу в Україні. Автор наук. праць.

Соков Геннадій Борисович (19.1.1951, Пензенська обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. авто шлях ін-т (1986). У 1971-1978 водій у Пензі, Оренбурзі, Кр. Розі. З 1979 інспектор, інж., ст. державтоінспектор ДАІ. З 1999 нач. відділення тех. інспекції ДАІ. Майстер спорту. Чемпіон Пензенськ. обл. з перегонів на лижах (1968). Особисто брав участь у затриманні порушників транспорт. руху.

Соковиця, давня назва березового соку на Криворіжжі.

Соколан Іван Прохорович (14.5.1911, Кіровоград. обл. – 28.11.1979, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта н/середня. Уродженець м. Бобринець. У Кр. Розі з 1918. У 1925-1941 коногон, бурильник ш. ім. 1-го Травня ШУ ім. Дзержинського. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. У 1936 працював у бригаді О. І. Семиволоса. Уч. стахановськ. зльотів. У 1941-1961 бурильник, майстер Бакальськ. РУ на Уралі. З 1961 проживав у Кр. Розі. Нагородж. орд. Леніна.

Соколенко Микола Григорович (14.4.1926, Дніпропетров. обл.). Почес. залізничник (1986). Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транс-ту (1952). Уч. ВВВ. З 1952 інж. відділу шляхів Криворізьк. відділка Придніпров. залізниці. З 1974 керував Криворізьк. відділенням ін-ту "Дніпрозалізницяпроект". Організатор цього відділення. Керував будівництвом і розвитком об'єктів соцкультпобуту залізниці. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Соколенко Ніна Анатоліївна (15.3.1940, Кіровоград. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1957-1992 доярка кол-пу ім. 1-го Травня/рад-пу ім. Шевченка. Надої скл. до 3,5-4 тис. кг з кожної фуражної корови. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Золота (1979), бронз. (1977) медалі ВДНГ СРСР. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Дружби народів.

Соколина, вулиця розташована у центр. частині Жовт. р-ну. Закладена у 50-х. Довж. до 150 м, ширина 7 м. Має 3 будинки. Обслуговує 13 в/з.

Соколов Віталій Петрович (13.3.1938, Миколаїв. обл.). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1959). У 1973-1976 голов. інж., нач. БУ № 6, у 1976-1982 голов. інж. тр-ту "Кривбасрудбуд". З 1982 голов. інж. ком-ту "Кіровоградважбуд". Умілий організатор. Керував будівництвом важливих об'єктів гірнич. промисловості.

Соколов Іван Степанович (15.6.1906, Кіровоград. обл. – 14.3.1985, Кр. Ріг). Засл. лікар України (1963). Зак. Дніпропетров. медін-т (1935). У 1921-1925 перебував у наймах. У 1925-1928 працював на з-ді ім. Комінтерну (Дніпропетровськ). У 1935-1940 військ. лікар. У 1940-1941 голов. лікар 1-ї міськлікарні (Кр. Ріг). Керував евакуацією. У 1941-1943 працював лікарем в Узбекистані. У 1943-1945 асистент клініки Дніпропетров. медін-ту. У 1945-1956 зав. лор. відділенням лікарень Ужгорода і Мукачева. У 1956-1957 наук. співробітник Криворізьк. НДІ гігієни праці. З 1957 зав. лор. відділенням 14-ї міськлікарні. Створив власну наукову школу. Лікар-новатор. Зробив кілька унікальних операцій. Очолював міську секцію лор. лікарів. Відмінних охорони здоров'я. Автор 52 наук. праць.

Соколов Микола Юхимович (25.4.1909, Іваново – кінець 80-х). Військ. діяч. Зак. Борисоглєбськ. авіашколу (1933). В арм. з 1930. Уч. боїв на Халхін-Голі. Уч. ВВВ з червня

1941. Під час боїв за Кр. Ріг. ком-р 371 авіаполку. За умов бездоріжжя уміло організував доставку боєприпасів на передову повітрям. Здійснив до 200 б/вильотів. Після війни працював в Борисоглєбську нач. аероклубу. Нагородж. орд. Леніна, О. Невського, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Соколов Олександр Сергійович (1926). Почес. чекіст. Зак. Вищу школу КДБ. Уч. ВВВ. У 1973-1975 нач. Криворізьк. відділу КДБ. Викрив зрадників періоду ВВВ. Керував безпекою будівництва ДП-9 з-ду "Криворіжсталь". Виїхав до Києва. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Соколова М. А. геологічні дослідження, проводилися на Криворіжжі у 1893-1902 за дорученням Геологіч. ком-ту. Виявлені форми залягання руди і кварцитів. Докладно вивчалися півн., півн.-захід., захід. частини Кривбасу.

Соколовка, житломасив, розташован. у схід. частині Жовт. р-ну. Закладен. у 1922 переселенцем із с. Лозуватка Соколовським. У 30-х вважалося гірницьким селом. Являло хаотичну забудову. Жителі працювали на шахтах Кривбасу. Розвитку набуло у 50-60-х. Має 15 вулиць приват. сектора, проживає 1048 чол.

"Соколовка", археологіч. пам'ятка, поселення бронзи розташована на лівому березі Кресівськ. водоймища, за 230 м від греблі. Пл. 130 м х 90 м. У 1983 археологіч. експедиція міськ. музею розчистила залишки наземної будівлі з каменю. Знайдена кераміка, кам'яні знаряддя епохи пізньої бронзи (XII-IX ст.). Зберігаються у Криворізьк. міськ. музеї.

Соколовська Пелагея Григорівна (1897, Криворіжжя – 1942, там же). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. Наймитувала. Вела одноосібне госп-во. Одна з організаторів кол-пів у с. Лозуватка. Ударник перших п'ятирічок, стахановка. Розстріляна після жорстоких катувань. Похована у с. Лозуватка.

Соколовське кладовище, діяло у 1922-1976 на території Жовт. р-ну. Пл. 1,3 га. Поховань 1,14 тис.

Соколовський Василь Григорович (1910, Кр. Ріг – 20.8.1981, Воронеж). Військ. діяч. Зак. Одес. військ. авіауч-ще (1933). У 1927-1931 секретар Глеюватськ. сільради. Один з перших комсомольців Криворіжжя. У 1933-1943 льотчик-інструктор. Уч. ВВВ з берез. 1943 у скл. 995 ШАП 306 ШАД. Уч. визволення Кр. Рогу. Знищив переправу. Збив нім. літак. Горів у повітрі. У груд. 1944-1945 ком-р 995 ШАП. Одним з перших опанував штурмовик Іл-10. Брав участь у війні в Китаї. Нач. авіацентру ДТСААФ у Воронежі. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Соколовський Василь Павлович (1902, Київ. обл. - 1953). Військ. діяч. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. В арм. з 1921. Військ. радник в Китаї (1938). Уч. ВВВ з червня 1941. Під час визволення Криворіжжя ком-р 86 гв. СД. Полковник. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), Суворова 2 ст. (2).

Соколовський Віталій Якович (13.7.1935, Криворіжжя – 13.2.2001, Кр. Ріг). Засл. працівник промисловості України (1994). Зак. КГРІ (1967). У 1962-1977 монтер, нач. дільниці цеху зв'язку, пом. директора, у 1977-1988 заст. директора з побуту, у 1988-1999 заст. директора ком-ту "Криворіжсталь". Умілий організатор виробництва. Вів актив. громадську діяльність.

Соколовський Володимир Федорович (2.10.1936, Кр. Ріг). Енергокерівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1956). У 1959-1969 працював на ЦГЗК. З 1969 монтер, майстер, нач. Терн. електротехніч. служби підприємства "Кривбассвітло". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Займається розвитком електромереж р-ну. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Соколовський Данило Назарович (1906, Криворіжжя – 1986, там же). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1929-1941 комбайнер Гейківськ. МТС. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. У 1946-1976 комбайнер кол-пів ім. Ворошилова, "Шлях Леніна", рад-пу "Інгулецький". Наставник. Майстер вирощування високих врожаїв зернових.

Похован. у с. Лозуватка. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2), "Знак Пошани".

Соколовський Дмитро Захарович (1910, Криворіжжя – 1941/1942 (?), там же). Сільгосп. керівник. Освіта н/середня. У юності наймитував. У 30-х один з організаторів кол-пу у с. Лозуватка. У 30-х очолював госп-ва. Загинув під час окупації Криворіжжя від рук гітлерівців. Похован. у с. Лозуватка.

Соколовський Іван Федорович (1908, Криворіжжя – 1941). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1930 брав участь в організації кол-пу "Колективіст" с. Родіонівка Лозуватськ. сільради. Перший тракторист цього кол-пу. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ударник перших п'ятирічок. Загинув у бою.

Соколовський Никифор Пантелійович (9.2.1913, Криворіжжя – 10.8.1942). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. З середини 30-х один з кращих трактористів Криворіжжя. Працював у кол-пі ім. Чкалова с. Лозуватка. На флоті з 1939. Уч. ВВВ з лип. 1941. Ком-р катера № 025 5-го дивізіону вартових катерів Туапсинськ. військ.-мор. бази ЧФ. Брав участь у морськ. рейдах на ворожі комунікації. Загинув у бою. Похован. у м. Туапсе Краснодар. кр.

Соколовський Петро Сидорович (19.1.1912, Криворіжжя – 13.4.1985, там же). Краєзнавець. Зак. Криворізьк. педін-т (1948). З кінця 30-х працював учителем історії Лозуватськ. НСШ, з 1967 – Чкаловськ. НСШ. Створив. Чкаловськ. музей Інгулецьк. плацдарму. Вів активне листування з ветеранами війни. Встановлював імена загиблих. Меморіальна дошка. Похован. у с. Чкаловка Криворізьк. р-ну.

Соколовський Яків Сидорович (23.9.1907, Криворіжжя - груд. 2002, Кр. Ріг). Журналіст. Зак. Одес. педін-т (1941). Уродженець с. Лозуватка. Один з перших комсомольців Криворіжжя. У 1925-1929 відкатник рудника "Змичка". У 1931-1932 служив у лавах червоного козацтва. У 1935-1937 учитель Тернуватськ. НСШ, у 1937-1941 директор Новопетривківськ. НСШ. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. 1146 СП 346 СД. У 1942 організував та очолив дитбудинок поблизу ст. Кушка у Туркменії. У 1944-1945 директор Гейківськ. НСШ. У 1945-1950 зав. відділом Криворізьк. райкому КП(б)У. У 1950-1957 редактор газ. "Сталінець"/"Криворізька зоря". Збільшив тираж, формат, змінив назву газети. У 1957-1968 викладач історії Криворізьк. тех-му рудавтоматики. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Слави 3 ст.

Соколовського, вулиця розташована в м. Інгулець. Забудова почалася у 70-х у зв'язку з розвитком ІнГЗК. До груд. 1975 мала назву вулиця Будівельна. Довж. 300 м. Має 22 приват. будинки, де проживає 34 чол. Названа на честь Маршала Рад. Союзу Героя Рад. Союзу Соколовського Василя Даниловича (27.7.1897, Польща – 10.5.1968, Москва). Учитель. Уч. 1-ї світ., гром. воєн. Зак. Військ. акад. РСЧА (1921). Уч. ВВВ. У 1943-1944 нач. штабу 1-го Укр. фр. Нач. Генштабу (1952-1960). Пам'ятник в Гродно. Нагородж. орд. Леніна (8), Жовтневої Революції, Червоного Прапора (3), Суворова 1 ст. (3), Кутузова 1 ст. (3). Обслуговує 58 в/з.

Соколовського Г. В. (засл. будівельник України (1974), трудова діяльність пов'язана з Мирівськ. СУ тр-ту "Дніпроекскавація". 9-ту п'ятирічку виконав за 3 роки 2 місяці. Переможець змагань, наставник. Відзначився на будівництві об'єктів ЦГЗК. Біографіч. даних не виявлено.

Соколовського П. С. меморіальна дошка, встановлена у 1986 на будинку Чкаловськ. музею Інгулецьк. плацдарму. Напис свідчить, що П. С. Соколовський створив цей музей. Подан. барельєф краєзнавця.

Сокур Микола Іванович (28.1.1939, Кіровоград. обл.). Проф. (1998). Д.Т.Н. (1997). Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1961). У 1961-1964 інж. Джезказганськ. металург. ком-ту. У 1964-1971 зав. сектором ін-ту "Діпрорудмаш". У 1971-1974 асистент кафедри гірнич. машин КГРІ. У 1974-1996 зав. лабораторіями, голов. наук. співробітник ін-ту "Механобрчормет". З 1998 проф. менеджменту Криворізьк. економіч. ін-ту. Уч. 25

міжнарод., всесоюз. наук. конгресів (1975-1998). Вивчає проблеми збагачення, подрібнення руди. автор 250 наук. праць, 2 монографій, 70 патентів.

Сокуренко Анатолій Валентинович (11.8.1949, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1972). У 1972-1999 майстер, голов. технолог. тр-ту "Дніпрохімбуд". У 1999 заст. директора Алчевськ. металург. ком-ту. У 1999-2001 заст. ген. директор з економіки, з лют. 2001 ген. директора ком-ту "Криворіжсталь". Умілий організатор виробництва. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Сокуренко Іван Федорович (22.1.1921, Дніпропетров. обл.). Засл. гірник України (1963). Освіта середня. У 1956-1976 машиніст екскаватора кар'єру № 1 ЦГЗК. Новатор виробництва. Наставник. Переможець змагань.

"Солакрут", шахта закладена у 1908. Діяла у 1911-1917 у скл. рудника "Дубова Балка". Вважалася найпотужнішою у Кривбасі. У 1917 розробки велися на глибині 300 м і розробляла Сакс. пласт. Зруйнована за часів гром. війни. Відбудова почалася у 1922, у 1926 перейменована на ш. "Більшовик" ШУ ім. Комінтерну.

Солдат (італ. наймати за платню), первинне військове звання або категорія військовослужбовця у військ. силах різних країн. Назва С. з'явилася в Італії у XV ст., у Росії – у 30-х XVIII ст. і перебувало до кінця 1917. У Збройних силах СРСР введене з липня 1946. Залишилося у Збройних силах України. Практично кожний з криворіжців носив це горде звання.

Солдатов Микола Фролович (8.3.1936, Смоленська обл. – 21.5.1998, Кр. Ріг). Засл. металург України (1984). Освіта середня. У 1959-1996 горновий, слюсар домен. цехів №№ 1, 2 ком-ту "Криворіжсталь". Почес. металург. СРСР. Уч. ювілейної плавки 100-млн. т сталі (1972). Брав участь у запуску ДП-9. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник, раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Солдатська вулиця, розташована у житломасиві Першотравневий Ц.-Міськ. р-ну. Закладена на початку XX ст. Розвитку набула в 30-х. Довж. 715 м, ширина 7 м. Має 29 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 1 в/з.

"Солдатська дорога", народна назва відтинку шляху від с. Надєждівка до с. Новоіванівка. Довж. до 5 км. Восени 1943 – взимку 1944 шляхом відбувалося постачання і перегрупування військ під час наступу на Кр. Ріг.

"Солдатський шолом", акція започаткована криворізьк. краєзнавцем і літератором О. В. Векленком у лип. 2001. Має за мету зібрати кошти на видання книги про увіковічнення пам’яті жителів Криворізьк. р-ну, які загинули під час ВВВ. Автор має намір назвати всіх поіменно. У цьому розраховує на підтримку громадськості. Праця має побачити світ напередодні 60-річчя Перемоги. Збираються відомості, уточнюються списки. Автор звертається до власників землі з проханням передати у фонд книги солдатський шолом зерна з кожного га врожаїв.

Солдатських матерів міський комітет, створен. у груд. 1994. Захищає права військовослужбовців дійсної служби. Голова Р.С.Перевертайло.

"Солідарність", профспілка утворена у серп. 1998. Об'єднує робітників підприємств та організацій переважно сектора економіки. Має за мету створити такі взаємодії між роботодавачами і найманими трудівниками, які б сприяли розвитку виробництва та вирішували соціальні питання.

Солікамська, вулиця житломасиву Бажанове Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30-х. Довж. 500 м, ширина 7 м. Має 14 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь м. Солікамськ у Перм. обл. (Росія). Обслуговує 31 в/з.

Солітери, ряд безхребетних тварин класу стьожкових червів. Те саме, що й ціп'яки.

Соловей Василь Васильович (30.1.1942, Дніпропетров. обл.). Ген.-майор. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. тран-ту (1973). У 1961-1971 черговий, сигналіст, заст. нач. ст. П'ятихатки. У 1971-1974 оперуповноважений Криворізьк. відділу КДБ. У 1974-1990 перебував на відповідальних посадах у відділі КДБ Дніпропетров. обл. У 1990-1994

нач. управління КДБ/СБУ по Луганськ. обл. У 1994-1997 радник нач. Придніпров. залізниці. З 1997 працює в апараті Дніпропетров. облдержадміністрації. Делегат XXVIII з'їзду КПРС. Нагороджж. орд. "Знак Пошани".

Соловейко (Luscinia), птах роду горобцеподібних. Довж. 14-20,5 см, вага 13,4-27 г. Забарвлення бурувато-коричневе, низ бурувато-сірий. Хвіст короткий. Населяє чагарники, сади, парки Криворіжжя. Гніздо на землі під кущем. Кладка у трав. з 4-5 яєць. Крик – ніжне "фьуіть - трр". Прилітає у квіт.-трав., відлітає у серп.-верес. Живиться комахами. Співучий, корисний птах.

Солов'їна, вулиця мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-70-х. Довж. 1,2 тис. м. Пл. 5 тис. кв. м. Має 111 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Обслуговують 5, 51 в/з.

Солов'їне свято, народна назва 15 травня на Криворіжжі. З цього дня починали співати солов'ї.

Соловйов Андрій Володимирович (26.12.1961, Кр. Ріг). Чл. СФУ (1991). Зак. КГРІ (1965), Моск. народ. ун-т мистецтв (1987). Фотосправою займається з 1974. Працює у галузі натюрморту і портрета. Чл. Міжнарод. організації фотографіки. Уч. міжнарод. фотоконкурсів з 1984. Лауреат і дипломант багатьох міжнарод. фотоконкурсів. У 1991 працював у лабораторії нім. фотомайстра Ф. Адлера. Персональна фотовиставка (1991). Підготував серію фотовиставок "Кривий Ріг" (1994). Друкується у ж. Іспанії, Німеччини, України, Росії, США. Серед робіт "Романтичний портрет" (1992), "Акт" (1993), "Фактура 1-2" (1998), "З кішкою" (2000) ін.

Соловйов Володимир Миколайович (15.9.1952, Миколаїв. обл.). Д.Ф/М.Н. (1993). Зак. Криворізьк. педін-т (1975). З 1975 інж. кафедри фізики, у 1989-1992 ст. викладач, доцент кафедри мат. аналізу, у 1992 створив і очолив кафедру інформатики та прикладної математики, з 1997 декан фізіко-математич. фак-ту Криворізьк. педін-т/ун-ту. Автор 100 наук. праць з проблем теорії твердого тіла, комп'ютерного моделювання дефектів у твердих тілах. Медаль ім. Макаренка (1990). Керівник міськ. семінару з комп'ютерного моделювання та нових інформаційних технологій в освітній діяльності.

Соловйов Микола Григорович (1932, Кр. Ріг). Новатор. Освіта середня. У 1955-1992 токар дослід. з-ду НДПІрудмаш. Майстер-віртуоз. Брав участь у виготовленні всіх новинок з-ду. Нагороджж. орд. "Знак Пошани", Трудової Слави 3 ст.

Соловйов Федір Адамович (21.2.1925, Могильов. обл.). Буд. керівник. Зак. Уральськ. політех. ін-т (1957). У 1957-1961 виконроб, голов. інж. СУ № 105. У 1961-1965 голов. інж. проектів тр-ту "Укрпроектстальконструкція". У 1966-1968 доцент кафедри будівництва КГРІ. У 1969-1985 голов. інж. тр-ту "Криворіжстальконструкція". Прем. Ради Міністрів СРСР (1976). Умілий керівник процесу монтажу складних промконструкцій.

Солов'янов Володимир Леонідович (30-ті, Кр. Ріг – 2001, Моск. обл.). Д.Ф/М.Н. Видат. фізик-теоретик. Зак. Моск. ун-т. Вихованець СШ № 8. Дитинство і юність провів у Кр. Розі. Працював в Ін-ті фізики високих енергій. Один з найталановитіших фізиків сучасності. Спеціалізувався на фізиці високих енергій. Співробітничав з вченими Європи і США. Автор 200 наук. праць.

Солов'янова Лідія Михайлівна (16.11.1929, Чернігів. обл.). Засл. працівник промисловості України (1984). Освіта середня. У 1947-1989 бригадир електрорем. цеху ком-ту "Криворіжсталь". Уч. відбудови з-ду. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Автор 20 рацпропозицій. Нагороджж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сологуб Анатолій Іванович (1947, Кіровоград. обл.). Чл.-кор. Акад. пед. наук України (1997). Зак. СШ № 70, Криворізьк. педін-т (1974). У 1975-1986 учитель хімії СШ № 35. У 1986-1989 завуч СШ № 68. Створив спец. клас хімії, у 1990 Сакс. природничо-науковий ліцей. Канд. пед. наук (1996). Засновник Малої академії наук у Кр. Розі (1975). Володар гранда Соросівського учителя (1997). Автор ідеї проведення Міжнарод. екофестивалю.

Засновник ж. "Саксаганський ліцей", газ. "Ліцейські відомості". Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Сологуб Андрій Ісакович (9.9.1937, Черкаська обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. авто шлях ін-т (1970). У 1947-1959 працював механізатором у кол-пі Київ. обл. У 1959-1961 у скл. постової служби УВС Кр. Рогу. З 1961 у відділі ДАІ. Першим встановив дорожні знаки, які світяться. У 1974-1989 нач. МРЕВ відділу ДАІ УВС Кр. Рогу. Відділ вважався кращим у Дніпропетров. обл. Майор міліції. Відмінник міліції.

Сологузівське урочище Широківськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу, закладене в 1974-1986. Пл. 254 га. Росте акація, дуб, в'яз. Місце гніздування птахів.

Солод, спеціальна суміш для виготовлення пива, браги ін. алкогольних напоїв. Розрізняються С. горілчаний, довгостиглий, карамельний, кукурудзяний, м'якозелений, борошнистий, вівсяний, підсмажений ін.

Солодка (Glycyrrhiza), рід рослин родини бобових. С. гола, багаторічна трав'яниста майже гола рослина. Стебла прямостоячі, розгалужені, вис. 50-12 см. Листки чергові, непарноперисті, вкриті залозами. Квітки 2-статеві, на довгих пазушних квітконосах, зібрані в китицю; віночок метеликовий, білувато-ліловий. Плід – 2-6-насінний біб. Цвіте VI-VII. Виявляє багатосторонню терапевтич. дію. Гліциризин зумовлює відхаркувальні, протизапальні, спазмолітич., сечогінні та послаблюючі властивості. Інтродукована в Криворізьк. ботсаду. Поряд з названим видом тут вирощують С. уральську, С. щетинисту, С. блідоквіткову.

Солодкого скеля, народна назва географіч. об'єкта у вигляді виходу гранітів на поверхню на березі р. Інгулець у межах с. Лозуватка. Назва походить від прізвища місцевого жителя.

Солодовенко Леонід Петрович (15.6.1950, Черкаська обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1976). У 1969-1991 майстер, нач. дільниці служби обліку, з груд. 1991 заст. нач. управління "Криворіжгаз". Вперше в Україні очолив дільницю раціонального використання газу. Один з авторів програми газифікації житла. Досліджував тему газопостачання в екстремальних умовах.

Солодуха Антон Якович (24.4.1936, Волинська обл.). Герой Соц. Праці (1981). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. тех-м рудавтоматики (1971). У 1954-1963 машиніст вантаж. машини, прохідник ш. ім. Кірова. З 1963 бригадир прохідників ш. № 1 ім. Артема РУ ім. Кірова. Новатор виробництва, раціоналізатор і наставник. Засновник гірнич. династії. Організатор швидкісних проходок. Ініціатор почину передання кращого досвіду в кожну бригаду. Вперше в Кривбасі впровадив бригадний підряд. Делегат XXVI з'їзду КПУ. Автор брошури "Кроки бригадного підряду" (1986). Нагордж. орд. Леніна (2), Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Солома, сухе стебло зернових культур, яке залишається після обмолоту. Використовується для відгодівлі худоби, добавки до силосу ін.

Соломаха Микола Миколайович (23.9.1934). Гірнич. керівник. Освіта вища. У 1952-1975 маркшейдер, нач. зміни, нач. ш. "Нова", у 1975-1979 секретар парткому, у 1979-1985 керуючий РУ ім. Ілліча.

Соломенний Олексій Петрович (10.2.1874, Криворіжжя – 25.4.1938). Пед. керівник. Зак. Новобузьку учительську семінарію. У 1893-1898 учитель Олександрівськ. школи Криворізьк. округу. У 1898-1904 зав. Лозуватськ. і Вільнохуторськ. школами. У 1904-1938 учитель, зав. Новопавлівськ. Веселотернівськ. 7-річок. Брав участь у переписі населення, працював у статистиці. Чл. правління сільради. Делегат І Всеукр. і І Всесоюз. з'їздів учителів (1925). Загинув під час сталінськ. репресій. Реабілітован. у 1956.

Соломін Микола Іванович (11.6.1933, Кіров. обл.). Засл. шахтар України (1981). Освіта н/середня. У 1955-1983 бурильник, бригадир бурильників ш. "Саксагань" РУ ім. Дзержинського. Переможець річних змагань, ударник п'ятирічок. Бригада вважалася кращою на підприємстві. Наставник і раціоналізатор.

Соломко Микола Михайлович (1920, Кр. Ріг). Проф. (1976). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе (1952). Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. 144 СД. Нач. штабу артилерії дивізії. Ст. викладач, доцент, проф. військ. кафедри Військ. арт. акад. ім. Дзержинського. Полковник (1957). Канд. військ. наук. Автор 110 наук. праць з військ. тематики. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст. (2), 2 ст., Червоної Зірки, "За службу Батьківщині" 3 ст.

Соломорізка, кустарний пристрій для подрібнення соломи, сіна ін. у давнину на Криворіжжі.

Солом'яна Ганна Павлівна (1925, Кр. Ріг – кінець 80-х, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. З 1946 працювала у кол-пі "Кривбуд". У 1946-1949 у скл. ланки Героя Соц. Праці Н. І. Чирви досягла високих врожаїв соняшнику. Похована у с. Надєждівка Криворізьк. р-ну. Нагородж. орд. Леніна.

Солом'яник, бриль сплетений з соломи у давнину на Криворіжжі.

Солона, балка розташована в р-ні сіл Авдотієвка, Високе Поле. Довж. 3,5 км. Схили пологі, багаті на зарості чагарників і різнотрав'я. Впадає у балку Водяну. На берегах лісосмуги, залишилися рештки укр. степу. Назва походить від виходів солоної води.

Солонець (Salicornia), рід трав'янистих рослин родини лободових з одним видом – С. трав'янистим. 1-річник, 5-25 см заввишки. Стебло з супротивно розміщеними гілками, членисте, соковите. Листки у вигляді коротких піхов. Суцвіття на кінцях стебел та гілок колосовидні. Квітки з нерозвиненою оцвітиною, зануреною в стебло. Цвіте VII-IX. Звичайно зустрічається на мокрих солончаках, по хвостосховищах зрідка.

Солониченко Алім Олександрович (18.6.1966, Кр. Ріг – 28.3.1985, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. СШ № 40 (1983). Вів гурток літакобудування. В арм. з 1984. В Афганістані у скл. ПДВ, розвідник. Загинув у бою. Ім'я носить вул. у Кр. Розі. Похован. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Солонін Василь Миколайович (25.12.1929, Івано-Франківськ. обл. – 6.7.2001, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1948-1979 машиніст скрепера РУ ім. Кірова. Новатор виробництва. Передовик. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Солоного озера Довг. р-ну зелена зона, закладена у 60-х. Пл. зелених насаджень 10 га. Складається з 20 видів дерев та чагарників.

Солоного озера Ц.-Міськ. р-ну зелена зона, закладена у 60-х. Пл. зелених насаджень близько 3 га. Скл. з майже 25 видів дерев та чагарників. Місце відпочинку городян.

Солонувата, балка, ліва притока балки Крутої. Довж. 4-4,5 км. Розташована поблизу с. Братсько-Семенівка. Має виходи солоної води. Звідси і пішла назва.

Солончакова айстра (Tripolium), рід трав'янистих рослин родини айстрових. На Криворіжжі 1 вид С. а. звичайна. 2-річна рослина, 20-100 см заввишки з розгалуженим у верхній частині стеблом. Листки широколанцетні, до 8 мм завширшки, прилеглі до стебла. Кошики 1,5-2 см в діам., численні. Крайові язичкові квітки голубі, серединні трубчасті жовті. Цвіте VI-X. Широко розповсюджена на солончакових та більш-менш засолених грунтах на вологих луках, хвостосховищах та пром. майданчиках.

Солонько Надія Іванівна (3.11.1951). Діяч культури. Зак. Криворізьк. муз. уч-ще. Викладач муз. уч-ща. Лауреат муз. фестивалів. Виховала 6 лауреатів всеукр. конкурсів, 20 проф. музикантів.

Солоха Юрій Антонович (4.1.1945, Кіровоград. обл.). Керівник гірників. Зак. КГРІ (1978). У 1971-1973 інж.- конструктор ін-ту "Механобрчормет". У 1973-1989 механік, майстер, нач. дільниці, голов. інж. ш. "ККД". З 1989 заст. голов. інж., голов. інж. ШБУ № 5, голов. інж. тр-ту "Кривбасшахтопроходка".

Солоха, дурна баба у давнину на Криворіжжі.

Солохін Володимир Олександрович (26.6.1951, Київ. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Харків. юр. ін-т (1977). У 1970 слюсар ІнГЗК. У 1972-1986 інспектор, нач. відділення,

заст. нач., нач. карного розшуку УВС Кр. Рогу. У 1986-1989 слідчий Дзерж. РВВС. У 1989-1996 заст. нач. слідчого відділу, у 1996 заст. нач., нач. Сакс. РВВС. Полковник міліції. Має 40 заохочень по службі. Відмінник міліції.

Солуновський Олександр Іванович (1939, Запоріжжя). Проф. Д.Е.Н. Зак. Харків інж.-буд. ін-т (1960). У 1960-1969 майстер, нач. групи тр-ту "Лисхімпромбуд", нач. відділу ком-ту "Луганськпромбуд". У 1969-1973 нач. відділу Мінважбуду України. З 1973 заст. міністра будівництва СРСР, заст. голови Держплану СРСР. Брав участь у будівництві ДП-5 з-ду "Криворіжсталь". Нагородж. орд. Дружби народів, "Знак Пошани".

"Соль", клуб авторської пісні створен. у січ. 1998 за ініціативою Н. Ю. Трофім'юк. Серед членів 26 чол. У груд. 1999 одержав сучас. статус. Пропагує авторську пісню, національну культуру, підтримує талановитих митців. Організатор II-IV фестивалів авторськ. пісні "Струна тернова". З 1998 проводить концерти пам'яті В. С. Висоцького, "Барди жартують" до 1 квітня. Серед активістів Е. Іваницький, О. Зоря, Ю. Ващенко, Г. Фоменко, О. Ізотов, Ю. Ющенко. Президент М. В. Михайличенко.

Соляний гостинець, дорога, що проходила через Кр. Ріг по якій чумаки сіль з Криму возили.

"Соляні печери", відкриті у 1987 при 11-й міськлікарні, як відділення камер штучного мікроклімату. Методика базується на досвіді Одес. ін-ту курортології. Соляні блоки завезені з м. Солнечногірська (Білорусія). Лікуються хворі на бронхіальну астму, хроніч. бронхіт, гайморит, з алергійними проявами. Наукова основа лікування будується на основі досвіду медиків США, Австрії, Болгарії, Польщі. Щорічно лікується 550-600 хворих з ефективністю 98%. За час існування відділення його відвідало 6,9 тис. чол., в т. ч. діти. Керівник та організатор Л. В. Коляда.

Сом, озеро-річкова риба. Тіло оливково-зелене. шлункова частина біла. Довж. до 5 м, вага до 300 кг. Самці крупніші за самку. Нерест при температурі +20ºС. Будує гнізда із залишків рослинності. Плодовитість 11-480 тис. ікринок. Хижак. Промислова риба. Має популяцію у водоймищах Криворіжжя.

"Сомик", журнал заснован. у квіт. 2001 О. Гольцевим. Друкує розважально-пізнавальну інформацію. Виходить щомісяця тиражем 3 тис. екз.

Сомко Володимир Опанасович (3.1.1927, Харків. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1956). У 1956 лікар-епідеміолог 1-ї міськлікарні. У 1956-1960 лікар, у 1960-1963 голов. лікар міськСЕС. У 1963-1993 зав. радіологіч. відділенням міськСЕС. Відмінник охорони здоров'я.

"Сомоли" (союзи молоді), діяли на Криворіжжі у 1920. Утворювалися у селах і стали прообразом комсомольськ. організацій.

Сон (Pulsatilla), рід багаторічних трав'янистих рослин родини жовтецевих. Листки прикореневі. Квітконосне стебло з покривалом з пальчасто-багатороздільних, зрослих при основі листочків, одноквіткове. Оцвітина проста, з 5-6 забарвлених листочків. Плоди – численні сім'янки, які несуть на верхівці довгі перисті стовпчики. На Криворіжжі 1 дикорослий вид **С. чорніючий**, що має дзвоникоподібні, темно-фіолетові пониклі квітки. Цвіте IV-V. Часто зустрічається по степових схилах балок. Рослина лікарська. Препарати його призначають при гіпертоніч. хворобі, глаукомі, як седативний і снотворний засіб при психіч. захворюваннях. Занесений до Червоної книги України. У Криворізьк. ботсаду культивується **С. великий**, з прямостоячими, спочатку широко-дзвоникуватими, пізніше зовсім розкритими квітками. Використовується для кам'янистих гірок та групових посадок.

"Сонечко", народна назва комахи на Криворіжжі, яку іноді називають "божою корівкою".

Сонечкові (Coccinellidae), родина жуків. Довж. 2-9 мм. Понад 4,0 тис. видів, в Україні – 72 види. Більшість С. хижаки. Живляться попелицями, щитівками, червецями, листоблішками. С. використовують у біологічному методі боротьби з шкідниками.

"Сонце мертвих", народ. назва місяця у давнину на Криворіжжі.

Сонце, типова зірка Галактики, центральне тіло Сонячної системи. Найближча до Землі зоря, видима візуальна зоряна величина. Маса 271,03 тис. кг, радіус 680 тис. км. Середня віддаль від З. до С. 149,6 млн. км, середня густина 1,41 тис. кг/куб. м, прискорення сили тяжіння біля поверхні 274 м/кв.с. С. обертається навколо власної осі. Період обертів відносно З. змінюється від 27 діб на екваторі до 32 діб біля полюсів. С. пульсує з середнім періодом 160 хв. і амплітудою близько 20 км. Хіміч. скл. С. дуже різноманітний (близько 70 хім. елементів): з них водню близько 90%, гелію – 10%. Температура поверхні С. 5770 К. Джерело енергії С. термоядерні реакції, у результаті яких у ядрі С. водень перетворюється на гелій. С. – для З. основне джерело тепла і світла, забезпечує погодні і кліматич. процеси, життєдіяльність тварин і рослин. Завдяки термоядер. реакціям (температура близько 15 млн. К) у конвективній зоні генеруються інтенсивні електрич. струми та магнітні поля, що зумовлюють багато явищ сонячної активності та магнетизму С. С. світить практично беззмінно протягом > 4,5 млрд. р., запасів водню вистачить ще на > 5 млрд. р. Енергія з надр переноситься випромінюванням у конвективну зону, а далі у сонячну атмосферу, з нижньої частини (фотосфери) виходить майже все електромагнітне випромінювання С., яке досягає його поверхні за > 1 млн. р. (відстань від С. до З. воно здолає за > 8 хв.) З. одержує близько 271017 Вч, що забезпечує всі процеси життєдіяльності на З. Біосфера виникла та існує тільки за рахунок енергії С. Сонячна поверхня має пористу структуру (фотосферна грануляція). На фотосфері спостерігають сонячні плями та факели. Над фотосферою міститься хромосфера С. з протуберанцями, вище – сонячна корона, яка є потужним джерелом сонячного вітру. Атмосфера С. дуже динамічна, у ній відбуваються сонячні спалахи, які генерують ударні хвилі на С. і у міжпланетному середовищі, утворюють космічне проміння, впливають на магнітосферні, іоносферні ін. процеси на З. та у Сонячній системі. Сонячна активність періодично змінюється (11-річний цикл), всі прояви якої пов'язані з магнітними полями, які відіграють велику роль у фізичних та біологічних процесах на З.

Сонько Сергій Петрович (14.5.1955, Нікополь). Відом. географ. Зак. Харків. ун-т (1981). У 1981-1985 картограф, асистент кафедри економіч. географії Харків. ун-ту. У 1985-1988 аспірант Моск. ун-ту ім. Ломоносова. Канд. географіч. наук (1990). Дослідив проблеми, що виникають при веденні с/госп. півн. сходу України. Співавтор "Атласу Харків. обл.". У Кр. Розі з 1991. З 1995 доцент, з 1998 зав. кафедрою розміщення продуктивних сил і технологій виробництва Криворізьк. економіч. ін-ту. Ініціатор створення міськ. центру геоінформаційних технологій. Автор 60 наук. праць.

Сонячна, вулиця розташована в центрі м. Інгулець. Забудова почалася в 1963 у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. Народ. назва вулиця Ялинкова через алею струнких ялинок. Довж. 430 м. Має 14 5-поверх. будинків. Розташовані СШ № 102, 2 магазини, дитсадок. Встановлена меморіальна дошка воїну-інтернаціоналісту М. Андрущуку. Обслуговує 64 в/з.

Сонячний, мікрорайон Сакс. р-ну закладен. на початку 70-х. Розвитку набув у 80-х. Попередня назва 6-й мкрн. Пл. 1,5 тис. кв. м. Має 50 висотних будинків. Проживає 16 тис. чол. Розташовані об'єкти соцкульпобуту. Багатий на зелені насадження.

Сонячний, мкрн. бульвар закладен у Сакс. р-ні на початку 80-х. Пл. 1,2 га. Має багату рослинність, місця для відпочинку.

"Сонячний", дитячий оздоровчий табір відкрит у червні 1999 у с. Гуровка Долинськ. р-ну Кіровоград. обл. Діють спальні корпуси, кінозал, бібліотека, спортмайданчики. За зміну приймає 300 чол.

Соняшник (Helianthus), рід рослин родини складноцвітих. Пряме, дерев'янисте, нерозгалужене стебло вкрите жорсткими волосками. Вис. 120-150 см. Листки великі, овально-сердцевидні. Суцвіття нагадує багатоквітковий кошик з диском. Пилок жовтий, липкий. Врожайність насіння по 30 ц/га. На Криворіжжі вирощуються сорти **Згода,**

Зустріч, Лідер, Марко, Одеський 122, 123, 149, 249, 504, Харківський 7 на 7,6 тис. га. Відноситься до техніч. культур.

Сопко Олександр Олександрович (11.5.1958, Кр. Ріг). Відом. футболіст. Півзахисник, захисник. Вихованець школи "Кривбасу". Виступав за "Кривбас" 1975, "Динамо" (Київ) 1976-1980, "Шахтар" (Донецьк) 1981-1990, команду м. Михаловце (Словакія) 1991-1993. Провів 271 матч, забив 5 голів. Чемпіон світу серед юніорів (1977), володар (1983), фіналіст (1985-1986) Кубка СРСР.

Сорго (Sorghum), рід одно і багаторічних трав'янистих рослин родини злакових. Стебла прямі, високі. Листки лінійні. Коренева система мичкувата. Врожайність 20-30 ц/га, сіна 30-40, зеленої маси 200-300 ц/га. На Криворіжжі займає 80 га. Належить до техніч. культур.

Сормовська, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-70-х. Довж. 1,29 тис. м, ширина 7 м. Має 115 приват. будинків. Проживає 160 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь промчастини м. Н/Новгород – Сормово, місце розташування відом. кораблебудівного з-ду. Обслуговує 48 в/з.

Сорок восьма гвардійська Криворізька стрілецька дивізія (48 гв. СД), бере початок від 17 окрем. курсантської бригади, сформована 20.10 – 18.11.1941 з жителів Воронезьк., Орловськ., Липецьк. обл. У груд. 1941 – квіт. 1942 вела наступальні бої під Москвою в р-ні Крюкова, Волоколамська. У квіт. 1942 переформована у 246 СД у скл. 1056, 1058, 1060 СП, 825 арт. полку. З серп. 1942 вела бої на Брянськ. напрямку р. Витебедь-Жиздра. 20.10.1942 перейменована у 48 гв. СД у скл. 138, 143, 146 гв. СП, 98 гв. арт. полку. У січ. 1943 взяла участь в Острозько-Россошанськ. наступальній операції у смузі 3 ТА. З боями пройшла 240 км, знищила 12 тис. гітлерівців, 16 танків, 1,6 тис. авто. У лют.-берез. 1943 брала участь у боях за Харків. Після наступальних боїв перейшла до оборони. З серп. 1943 знову вела бої за Харків у скл. 57А. Визволила Рогань, Харків, Мерефу. При цьому знищила 6,5 тис. фашистів, 26 танків, 116 автомашин, 232 кулемета. За 4-23 верес. 1943 48 гв. СД подолала 400 км, визволила 80 населених пунктів. 3.10 форсувала Дніпро в р-ні с. Бородаєвка і вела бої на плацдармі. 17.10 почався наступ. 23.10 143 гв. СП підполковника Ф. П. Єршова визволив Верховцеве. Дивізія відзначилася у боях за Щорськ, вела наступ на рубежі сіл Новофедорівка, Тернуватка, Недайвода. У ці дні дивізія передавалася у скл. 37А, а потім 46А. 16.2 частини зосередилися в р-ні Олександрівки, сел. Р. Люксембург і кол-пу "Лектор". 48 гв. СД діяла на напрямку головного удару. У перші дні наступу визволила села Миролюбівку, Червону балку, птахофаб-ку. 138 гв. СП майора М. Ф. Будницького діяв у 2-му ешелоні від кол-пу "Лектор", 143 гв. СП майора Д. М. Берлінського вів наступ на металург. з-д. 146 гв. СП підполковника В. П. Лебедєва мав завдання через балку Червону вийти до руїн КМЗ, де відзначився 1-й батальйон 146 гв. СП капітана І. І. Целегородцева. Більше доби гвардійці вели бій в оточенні, відбили 5 атак. 20-21.2-а дивізія вела вуличні бої за Кр. Ріг. Вночі 6-й штурм. батальйон оволодів ст. Червона і вокзалом. Вибили противника з цехів КМЗ, перерізали залізницю Червона – Довгинцеве. 143 гв. СП захопив Мудрьону і дивізія на 13 год. 22.2.1944 повністю оволоділа центром Кр. Рогу. Наказом Верховного Головнокомандуючого № 43 від 26.2.1944 48 гв. СД дістала почес. найменування Криворізька. У боях за Кр. Ріг знищено 30 танків, захоплено 7 гармат, 81 кулемет, 2 тис. гвинтівок, 91 автомобіль, 74 ешелонів, 2 паровози, склад із зерном. 372 бійців і командирів нагороджено орд. і медалями. Визволяла Новий Буг. СД перейшла у скл. 20 СК 28А і взяла участь у визволенні Білорусії, міст Польщі. З верес. 1944 воювала у Схід. Прусії. За бої на підступах до Кенігсберга 218 гв. СД удостоєна орд. Суворова 2 ст. У боях за Берлін знищила 3 тис., 10 тис. гітлерівців захопила у полон. Нагороджено орд. Кутузова 2 ст. Бойовий шлях закінчила у чеськ. м. Мельник. Орд. і медалей удостоєні 16 тис. воїнів СД, 7 – Герої Рад. Союзу. Прапор 48 гв.

Криворізької Червонопрапорної орд. Суворова 2 ст. і Кутузова 2 ст. зберігається у Музеї Збройних сил Росії.

Сорок восьма паралель, проходить через с. Мар'янівку, сел. Верабове, ст. Вечірній Кут, греблю Кресівськ. водоймища, мкрн. Зарічний. Дозволяє умовно ділити Кр. Ріг на 2 половини – Півн. (на півн. від паралелі) і Півд. (на півд.) Кривбас. Довж. одного градуса дуги 48 паралелі становить 74,6 км. Під час боїв на Криворіжжі: ком-р ген.-майор Г. М. Коржков.

"48 параллель", газета заснована у лют. 1994 В. В. Козаком. Мала інформаційне спрямування. розповідала про життя міст світу, які розташовуються на 48 паралелі, де й знаходиться Кр. Ріг. Вийшло 4 номери. Окремі номери розійшлися по країнах Європи, Азії, Півн. Америки.

Сорок п’ята стрілецька дивізія, сформована у червні 1919 в р-ні Одеси на базі частин 3-ї Укр. армії. У серп. 1919 здійснила бойовий похід по тилах денікінців у скл. Півд. групи військ з Одеси до Житомира. Брала участь у визволенні Кр. Рогу від денікінців. Відзначилася у боях на Захід. фр. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сорок п’яте середнє професійно-технічне уч-ще (СПТУ №45), створене у червні 1977 на базі ком-ту "Криворіжсталь", з трав. 1978 має статус середнього. Готує горнових, сталеварів, прокатників, слюсарів, верстатників, швачок, кухарів ін. Підготовлено більше 3 тис. фахівців. має 26 кабінетів, 8 майстерень. Навчається більше 500 чоловік. Директори В. Ф. Мажуга, В. О. Сапіга, В. О. Нечаєв, В. С. Телятник.

Сорок перша гвардійська танкова бригада (41 гв. ТБ), сформована у серп. верес. 1943 в Костерівськ. танкових таборах у скл. 7-го мех. корпусу. Бойове хрещення прийняла у жовт. 1943 в боях за П'ятихатки. Відзначилася в боях на Криворіжжі. У жовт.-лист. 1943 визволяла села Ганнівку, Новолозуватку, Гейківку. Бойовий шлях проліг через міста і села України, Молдавії, Румунії, Болгарії, Угорщини, Австрії, Чехословаччини, Китаю. Під час боїв на Криворіжжі ком-р підполковник Васецький.

Сорок перша Криворізька стрілецька дивізія (41 СД), сформована у 1932 на базі Криворізьк. територіальної СД у скл. 121, 122, 123 СП, 41 артполку. Входила до скл. Укр. та Харків. ВО із штабом у Кр. Розі. У 1938 на базі 41 артполку формуються 132 легкоарт. і 249 гаубичний полки. У 1936 дістає найменування Криворізька. У верес. 1939 відмобілізован. за рахунок приписного складу Кр. Рогу, ешелонами відправлена під Рава-Руську і увійшла до скл. 6 СК. Стрілецькі полки дістали нумерації 102, 139, 244. Займала оборону поміж Рава-Руської-Немирів. З 22 червня 1941 протягом 5 діб успішно відбивала атаки 295, 24, 296, 262, 9 піхот. дивізій вермахту. Рава-Руську залишила тільки за наказом штабу Півд.-Захід. фр. Вела кровопролитні бої на рубежі Добросін, Жолкова, Куликов, Задвужжя. 2 липня вирвалася з оточення і зайняла оборону на півд. від Тернополя. З боями відходила до Білої Церкви, на Кагарлик, Ржищев. 249 гауб. артполк підпорядковувався 146 СД. На початку серп. зайняла оборону на лівому березі Дніпра в р-ні Ржищева. Залишилася без артилерії. Актив. діями присікла переправу противника через Дніпро у р-ні Канева. Героїчно діяла на захід від Остера. Із складу 41 СД вийшов 102 СП. Полки насмерть стояли на берегах Остера поблизу м. Козелець. Там при обороні мосту загинув ком-р дивізії ген.-майор Г. М. Мікушев. Залишки з’єднання під Борисполем потрапили в оточення. Полки нанесли удар по ворогу в р-ні Березані і дрібними групами вийшли до своїх. Дивізія була розформован. У 1942 відродилася на базі 118 Сбр. Форсувала Десну, Сож. Березину, Захід. Буг, Віслу, Одер. За боїв під Ковелем нагородж. орд. Червоного Прапора, за Берлін – Суворова 2 ст. Визволила 546 міст і населених пунктів, одержала 6 подяк Верховного Головнокомандуючого. 15488 бійців і ком-рів нагородж. орд. і медалями, з них троє Герої Рад. Союзу. Розформована у червні 1945.

Сорок перша стрілецька дивізія (41 СД), сформована у серп. 1919 для боротьби з Денікіним. Входила до скл. 14А. Брала участь у визволенні Харкова, Катеринослава, Кр.

Рогу, Одеси. Відзначилася у боях на польському фр., за Тульчин, Жмеринку, Тернопіль. Розформована після гром. війни.

Сорок сьомий гвардійський стрілецький полк (47 гв. СП), сформован. у верес. 1939 у м. Горький у скл. 136 СД як 541 СП. Бойове хрещення прийняв у груд. 1939 під час рад.-фін. війни. У ВВВ з верес. 1941 у боях в р-ні Мелітополя. Обороняв територію Запорізьк., Ворошиловград. обл., Ростов. 15.2.42 став гвардійським у скл. 15 гв. СД. Уч. Сталінград., Курськ. битв, форсування Дніпра. Відзначився в боях на Криворіжжі. Визволяв Красну Балку, Новоіванівку, територію ШУ ім. Орджонікідзе, Фрунзе, ст. Довгинцеве, Мудрьону, форсував Інгулець. Визволяв Вознесенськ, Одесу, Тирасполь, Бендери, Брав участь у Вісло-Одерськ., Верхньо-Сілезькі., Берлінськ., Празьк. операціях. Удостоєн. почес. найменування Празького, Червонопрапорного. Нагородж. орд. Б.Хмельницького 3 ст. Під час боїв на Криворіжжі ком-р майор І.С.Мікулін.

Сорок третій гвардійський артилерійський полк (43 гв.), сформован. у верес. 1939 у м. Горький у скл. 136 СД як 291 артполк. Бойове хрещення прийняв у груд. 1939 у рад.-фін. війні. У ВВВ з верес. 1941 у боях в р-ні Мелітополя. Обороняв територію Запорізьк., Ворошиловград. обл., Ростов. 15.2.42 став гвардійським у скл. 15 гв. СД. Уч. Сталінград., Курськ. битв, форсування Дніпра. Відзначився в боях на Криворіжжі. Визволяв Красну Балку, Новоіванівку, територію ШУ ім. Орджонікідзе, Фрунзе, ст. Довгинцеве, Мудрьону, форсував Інгулець. Визволяв Вознесенськ, Одесу, Тирасполь, Бендери, Брав участь у Вісло-Одерськ., Верхньо-Сілезьк., Берлінськ., Празьк. операціях. Удостоєн. почес. найменування Одеського, Червонопрапорного. Нагородж. орд. Суворова 3 ст. Під час боїв на Криворіжжі ком-р підполковник Л.В.Запольський.

Сорок третя напівшахта рудного пласту Пужмерки, діяла з 30-х. У серп. 1941 зруйнована і затоплена. Відновлена у квіт. 1944. Мала практичне значення до введення ш. ім. Орджонікідзе. Серед стахановців бурильники Сич, Микитенко, Бутенко.

Сорок четверта автоматична телефонна станція (АТС-44), введена в дію у 1963 (1978). Має 6,4 тис. номерів. Обладнана системами "АТС-54", "Червона Зоря". Проекти ін-ту "Діпрозв'язок". Обслуговує абонентів житломасиву ім. Артема.

Сорок четверте професійно-технічне училище, відкрите у лют. 1971 на базі ІнГЗК для підготовки робочих кадрів гірнич. промисловості за 11 спеціальностями. Має сучас. учбово-виробничу базу. Щорічно готувало 600 чол. У верес. 2000 до скл. увійшло кол. СПТУ № 36. Навчається 730 чол. За роки існування підготовлено 8 тис. спеціалістів. Серед випускників Герой Соц. Праці Б. П. Алєксєєв. На базі діють курси перепідготовки працівників ВАТ "ІнГЗК". Директори М. М. Геймур, В. А. Качан, В. М. Коваленко, С. А. Домшинський.

Сорок четвертий гвардійський стрілецький полк (44 гв. СП) сформован. у верес. 1939 у скл. 136 СД як 387 СП. Бойове хрещення прийняв у груд. 1939 під час рад.-фін. війни. У ВВВ з верес. 1941 у боях в р-ні Мелітополя. Обороняв територію Запорізьк., Ворошиловград. обл., Ростов. 15.2.42 став гвардійським у скл. 15 гв. СД. Уч. Сталінград., Курськ. битв, форсування Дніпра. Відзначився в боях на Криворіжжі. Визволяв Красну Балку, Новоіванівку, територію ШУ ім. Орджонікідзе, Фрунзе, ст. Довгинцеве, ст. Мудрьону, форсував Інгулець. Визволяв Вознесенськ, Одесу, Тирасполь, Бендери, Сандомир, Брав участь у Вісло-Одерськ., Верхньо-Сілезьк., Берлінськ., Празьк. операціях. Удостоєн. почес. найменування Сілезького, Червонопрапорного, Нагородж. орд. О.Невського. Під час боїв на Криворіжжі ком-р майор С.К.Гуцалюк.

Сорок четвертий квартал, житломасив розташован. у півн. частині Жовт. р-ну. Закладен. у середині 50-х у зв'язку з будівництвом ЦГЗК. Розвитку набув у 60-70-х. Має 7 вулиць, проживає 12 тис. чол. Розташовані палаци культури, спорту, стадіон, СШ ін. об'єкти соц.-культ. побуту.

Сорок четвертого кварталу сквер, закладен. у 60-х у Жовт. р-ні. Пл. 0,7 га. Обладнан. місцями відпочинку, пішохідними доріжками.

Сорок шоста піхотна дивізія вермахту, сформована в 1939 в р-ні Гамбурга в скл. 4-х полків. Брала участь у війні в Польщі, Бельгії, Франції. З червня 1941 брала участь в агресії проти СРСР. Під Кр. Рогом протистояла 6 гв. СК. Зазнала значних втрат. Остаточно знищена влітку 1944 під Яссами.

Сорок шосте середнє професійне уч-ще (СПТУ №46), створене у верес. 1983 з базою НКЗК. Готує екскаваторників, пом. машиністів тепловозів, електровозів, слюсарів по рем. авто, зварників, кухарів. Підготовлено більше 2,5 тис. фахівців. Директори М. С. Шафір, В. М. Пентегов.

Сорок шостий гвардійський артилерійський полк (46 гв.) сформован. у лист. 1940-берез.1941 у м. Чебиркуль Челябінськ. обл. у скл. 174 СД як 598 арт. полк. Бойове хрещення прийняв у боях в р-ні Полоцька у червні 1941. Обороняв Невель, Великі Луки, Андріаполь. Після виходу з оточення вів бої за Ржев, Торжок. У берез. 1942 став 46 гв. арт. полком. У січ. 1943 перекидається на Півд.- Захід. фр. в р-ні Куп'янська Харків. обл. З берез. вів бої на Залиманськ. плацдармі. Визволяв. Харків. обл., форсував Дніпро в р-ні с. Аули. З січ. 1944 вів бої на Криворізьк. напрямку. Визволяв ст. Радушна, Зелене містечко, коксохімз-д, ст. Мудрьона, Змичку, Карачуни, форсував Інгулець.

Сорок шостий окремий батальйон зв'язку, сформован. у лип. 1941 в Закавказьк. ВО у скл. 46А. Обороняв Кавказ, визволяв Кубань, Донбас, Дніпропетровськ. Під час боїв за Кр. Ріг забезпечував зв'язок командування 46А з військами. Бойовий шлях проліг через Миколаїв., Одес. обл., Молдавію, Румунію, Угорщину, Чехословаччину.

Сорока (Pica pica), птах родини горобцеподібних. Довж. 45-48,5 см, вага 150-250 г. Забарвлення чорне з металевим блиском і біле. Дзьоб довгий, такий же і хвіст. Лапи міцні. Населяє густі чагарники Криворіжжя. Гніздо на деревах і кущах. Кладка у квіт.-червні з 5-8 яєць. Голос – різке голосне стрекотіння. Живиться комахами. Приносить користь.

Сорокаріччя Жовтня, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-70-х. Довж. 1, 25 тис. м, ширина 9 м. Має 123 приват. будинки, проживає 250 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 48 в/з.

Сорокаріччя Перемоги, площа житломасиву Веселі Терни Терн. р-ну. Закладена у 50-х. Сучас. назву має з 1985. Довж. 200 м. Встановлена стела Героїв, розташована братська могила визволителів.

Сорокаріччя Перемоги площі сквер, закладен у 1985 у Терн. р-ні. Пл. 3,2 га. Зелена зона відпочинку місцевих жителів.

Сорокаріччя Перемоги площі сквер, закладен. у 1985 у Сакс. р-ні. Пл. 1,9 га. Має клумби, пішохідними доріжки, місця для відпочинку.

Сорокаріччя Перемоги площі сквер, закладен. у 70-х. Розташован. поблизу народ. музею Терн. р-ну. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Відкривається монументом на честь воїнів-визволителів.

Сорокаріччя піонерської організації сквер, закладен. у 1962 на території сел. Авангард Ц.-Міськ. р-ну. Пл. 0,7 га. Обладнан. клумбами, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Має дитяч. майданчик. Місце відпочинку місцевих жителів. Багатий на зелені насадження.

Сороки І. І. трудова діяльність пов’язана з РУ ім. Кірова. З кінця 40-х працював бригадиром прохідників. Стояв біля витоків ш. № 1 ім. Артема. Ударник п’ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани", знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст. Біографіч. даних не виявлено.

Сорокін Володимир Васильович (23.4.1946, Кіровоград). Засл. працівник промисловості України (1994). Освіта середня. У 1963-1969 слюсар на нафтобазах. У 1969-1974 слюсар з-ду "УралМаш", Тюмені. ТЕЦ, тр-ту "Тургайалюміній". З 1974 слюсар ТЕЦ з-ду "Криворіжсталь". Ударник п’ятирічок, переможець змагань. Новатор виробництва.

Сорокін Євген Олександрович (26.2.1907, Краснодар. кр. – 80-ті, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Бежицьк. машбуд. ін-т (1935). У 1927-1930 механік соляних промислів у

Криму. У 1930-1932 технолог Ростов. радіатор. з-ду. У 1932-1941 ст. конструктор ін-ту "Діпроважмаш" (Ростов). Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. 60-х авіамайстерень. У 1944-1954 голов. конструктор, нач. відділу ін-ту "Кривбаспроект". Брав актив. участь у відбудові шахт Кривбасу. У 1954-1970 голов. інж. ін-ту "Діпрорудмаш". Сріб. медаль ВДНГ (1960). Винахідник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сорокін Микола Васильович (1.1.1939, Дніпропетров. обл.) Чл. СХУ (1981). Зак. Ленінград. ін-т живопису ім. Рєпіна (1976). Працює у галузі станкового живопису. Уч. виставок з 1976. Влаштовував персональні виставки. Оспівує подвиг народу у війні, філософію буденного життя. Серед творів "Автоінспектор" (1976), "Тиша на Ельбі" (1977), "Таня" (1977), "Кордон", "Переможець", "Поміж боями" (1978), "На Ладозі", "Степові маки" (1980), "У радгоспі" (1981), "Портрет студентки" (1985), "Портрет П. Є. Гіля" (2000) ін.

Сорокін Павло Васильович (1919, Пензенська. обл.-31.10.1943, Криворіжжя). Герой Рад. Союзу (17.5.1944). Зак. курси ком-рів (1942). В арм. з 1938. Уч. ВВВ з квіт. 1943. Ком-р взводу 1438 САП 5 гв. ТА. Здійснив героїч. подвиг у с. Недайвода. Прийняв бій з 26 танками і САУ. Підбив 4 танки, 2 САУ, 6 гармат. Здійснив таран. Загинув у бою. Похован. у с. Недайвода. На могилі меморіал. дошка. Нагородж. орд. Леніна.

Сорокіна Любов Іванівна (28.9.1943, Н/Тагіл). Засл. працівник транспорту України (1996). Зак. Дніпропетров. індустр. тех-м (1964). З 1964 змінний диспетчер залізнич. цеху № 1 ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва, переможець змагань, ударник п’ятирічок.

Сорокова автоматична телефонна станція (АТС-40), введена в дію у 1996. Має 3 тис. номерів. Обладнана системою "RDLL". Обслуговує абонентів мкрн 5-й Зарічний, Ювілейний, ім. Артема.

Сороковка, старовинна міра обміну рідини, яка дорівнювала 1/4відра, 2,1/2 чарки, 0,31 л. Використовувалася жителями Криворіжжя.

Сорокопуд (Lanins), птах ряду горобцеподібних. Довж. 18-31,5 см, вага 25-100 г. На Криворіжжі поширені С. чорнолобий, С. жулан. Трохи більший за горобця. Забарвлення сіре, руде, чорне, буровато-сіре. Хвіст довгий, лапи міцні, дзьоб гачкоподібний. Живе у заростях кущів на Криворіжжі. Гнізда на деревах і кущах. Кладка у трав.-червні з 4-7 яєць. Голос – рідке "чек-чек", "чок-чок". Живиться комахами. Корисний птах.

Сорокун Анатолій Григорович (1938) Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1961). У 1955-1961 тесля ЖКВ Криворізьк. коксохімз-ду. У 1961-1968 майстер, ст. виконроб, голов. інж., нач. БУ тр-ту "Криворіжбудіндустрія". У 1968-1970 будував металург. з-д в Алжирі. У 1970-1973 нач. БУ № 3 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". У 1973-1980 ст. інж., заст. нач. управління Мінважбуду України. У 1980-1986 голов. інж., голова правління Київ. облміжколгоспбуду. У 1986-1991 голова об’єднання "Київобларлобуд", з 1991 президент концерну "Київобларлобуд". Уч. ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст., Дружби народів, Грамотою Президії Верх. Ради України.

Сорочан Степан Петрович (1940). Почес. металург (1974). Освіта середня. З 1959 нагрівальник блюмінга-2 з-ду "Криворіжсталь". Переможець змагань. Кращий за професією (1979). Делегат XVII з’їзду ВЦРПС. Раціоналізатор і наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Сорочинська, вулиця мкрн. Перемога Дзерж р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Багата на зелені насадження. Довж. 383 м. Пл. 1,9 тис. кв. м. Має 39 приват. будинків. Названа на честь села в Полтав. обл., де відбуваються знамениті ярмарки. Обслуговує 7 в/з.

Сорочка жіноча, вид національного одягу. Довга жіноча одежина, довж. нижче колін. Обов’язково вишита на рукавах і подолі. Прикрашена лиштвою, носилася під плахтою,

рідше під спідницею. Мала поширення на Криворіжжі як святковий одяг та вбрання нареченої до 40-х.

Сортамент (нім. добирати), склад продукції за марками, профілями, розмірами. Вживається на КМК до металопрокату.

Сортопрокатний цех № 1, введен. у серп. 1956 у скл. ком-ту "Криворіжсталь". Діяв дрібносортний стан 250-1. У квіт. 1959 введен. дрібносортний стан 250-2, у груд. 1961 – 250-3, у квіт. 1937 дротяний стан 250-1, у квіт. 1980 – 250-2. Серед продукції арматура, катанка, кутик ін. Володіє міжнарод. сертифікатами якості. Продукція експортувалася до 20 країн. Вперше у світі запроваджена технологія термозміцнення прокату в потоці дрібносортного стана.

Сортопрокатний цех № 2, введен. у трав. 1964 у скл. ком-ту "Криворіжсталь". У 1964 введен. штрипсовий стан 300, у січ. 1966 – дрібносортний стан 250-4, у груд. 1966 – 250-5, у груд. 1970 – дротяний стан 250-3. Виготовляють штрипс, прокат. У січ. 1966 штрипсовий стан виведен. з експлуатації. Начальники Б. В. Ховрін, Є. Г. Цибанов, Є. Г. Лимаренко, Ю. М. Макаренко, В. Г. Касьяненко, М. І. Костюченко.

Сортопрокатний цех №3, введен. у січ. 1977 у скл. ком-ту "Криворіжсталь" потужністю 1 млн. т. До скл. входив дрібносортний стан 250-6. У жовт. 1993 на базі СПЦ № 3 і брюмінга-2 створен. прокатний цех № 3 потужністю 1 млн. т. До скл. входять нагрівальна піч, дрібносортний стан, лінії для виробництва катанки, дільниця підготовки заготовок. У 1997 стан 250-6 переобладнан. у комбінован. дрібносортно-дротяний стан з проект. потужністю 650 тис. т. Начальники В. Г. Касьяненко, В. А. Родоманов, В. Д. Петричук, В. І. Щур.

Соседов Орест Орестович (груд. 1900, Рязан. обл.-17.5.1977, Москва). Гірнич. керівник. Зак. Моск. гірнич. акад. (1925). У 1925-1930 відбудовував шахти Кривбасу. У 1930-1936 у ВРНГ, у 1936-1957 на керівних посадах в Мінчорметі СРСР. У 1957-1967 в Держплані СРСР. Нагороджж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Сосна (Pinus), рослина родини соснових. Вічнозелені дерева вис. 20-40 м. Хвоя по 2 штуки, жорстка, колюча, темно-зелена. Форма шишок конусовидна. Насіння овальної форми, сіруватого відтінку. Розмножується насінням. В озелененні міста поширені С. звичайна, С. кримська, С. чорна. Пройшла випробування в ботсаду і пропонується С. веймутова з Півн. Америки з м'якою хвоєю.

Сосун, дитина, яка годувалася материнським молоком, у давнину на Криворіжжі.

Сосюк Леонтій Филимонович (12.8.1933, Хмельницька обл.). Засл. працівник промисловості України (1984). Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1967). З 1956 токар, майстер ремцехів №№ 1, 2 ком-ту "Криворіжсталь". Верстатник 1-го класу. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник і раціоналізатор. Засл. працівник "Криворіжсталі" (1993). Нагороджж. орд. "Знак Пошани".

Сотий гвардійський стрілецький полк (100 гв. СП), сформован. у серп. 1942 в Моск. обл. у скл. 35 гв. СД. Обороняв Сталінград, визволяв Барвенкове, Лозову, Запоріжжя. Відзначився при визволенні півд. Криворіжжя, форсуванні Інгульця. Брав участь у боях за Одесу, Брест, Варшаву, Берлін.

Сотник (істор.), начальник військ. та адм.-територ. одиниці в Україні у XVI-XVIII ст. Ком-р сотні козаків. Правили у селах Криворіжжя.

Софії Ковалевської, вулиця мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мав назву 3-й Новолермонтовський провулок. Довж. 239 м. Пл. 1,2 тис. кв. м. Має 10 приват. будинків. Названа на честь рос. математика Ковалевської Софії Василівни (15.1.1859, Москва-10.11.1891, Стокгольм). Перша жінка чл.-кор. Рос. АН. Обслуговує 74 в/з.

Софіївська, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 2-й Попова. Довж. 1,1 тис. м, ширина 7

м. Має 120 приват. будинків, проживає 315 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь св. Софії. Обслуговує 23 в/з.

Софіївське урочище, Криворізьк. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1971-1981. Пл. 151 га. Ростуть клени, ясені, дуби. Місце гніздування переліт. птахів.

Софійченко Віктор Федорович (15.3.1929, Дніпропетровськ-1999, Київ). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1953). У 1953-1958 голов. механік, нач. управління тр-ту "Східважбуд". У 1958-1964 заст. голов. інж., голов. технолог, секретар парткому тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1964-1976 керуючий тр-том "Криворіжпівнічрудбуд". Вивів тр-т в число передових, керував об'єктами будівництва на півн. Кривбасу. З 1976 очолював тр-т "Головпромбудмеханізація" Мінпромбуду України. Нагородж. орд. Дружби народів, "Знак Пошани".

Софора японська (Sophora japonica), рослина родини бобових. Батьківщина – Китай і Японія. Листопадне дерево до 25 м заввишки з темно-сірою, тріщинуватою корою. Листки непарноперисті, 1-25 см завдовжки. Квітки 1-1,5 см завдовжки, жовтувато-білі, зібрані в кінцеві нещільні волоті, 15-30 см завдовжки. Цвіте VII-VIII. Розмножується насінням, медонос. Деревина йде на меблі і паркет. Декоративна, отруйна. Пропонується в озеленення Кр. Рогу для групових та поодиноких посадок у парках, скверах, алеях.

Софригін Петро Борисович (1918, Архангельська обл.) Військ. діяч. Зак. Вищі військ. курси "Постріл". Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 133 СД. Під час боїв за Кр. Ріг нач. штабу 60 гв. СП 20 гв. СД. Уміло керував підрозділами. Після війни працював у системі Цивільної оборони у Чернівецьк. обл. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Сохін Михайло Степанович (1.6.1918, Воронезька. обл.-17.9.1987, там же) Герой Рад. Союзу (13.9.1944). Освіта середня. Працював у кол-пі. Уч. ВВВ з верес. 1941. Снайпер 44 гв. СП 15 гв. СД, відзначився у боях за Кр. Ріг. Ініціатор снайпер. руху в полку. Знищив 202 ворога. Працював рибалкою. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Слави 3 ст.

Соціал-демократичної партії України (об'єднаної) міська організація, зареєстрована у січ. 1998. Має організації в Дзерж., Довг., Жовт., Сакс., Ц.-Міськ. р-нах. Пропагує соціал-демократич. цінності суспільства. Має близько 250 членів. Голова С. В. Нєженцев.

Соціалізм, вчення про суспільство, в якому за основу висувається здійснення принципів соціальної справедливості, свободи та рівноправ'я. Збірна назва соціалістич. учень. Термін С. з'явився у 2-й половині XIX ст., але уявлення про устрій соціальної справедливості бере початок від стародавніх ідей про "золотий вік". С. науковий – синонім наукового комунізму. Загальна теорія розроблена К. Марксом та Ф. Енгельсом, розглядала С. як нижчу фазу комунізму. Перша фаза комунізму. Після Жовт. революції (1917) С. набув розвитку на 2-х напрямках: комуністич. та соціал-демократич. У соціал-демократич. течії утверджувалась орієнтація на реформування капіталізму у тривалому процесі за твердження політич., економіч. та соціальної демократії та цінностей свободи, справедливості, рівності. Таким чином сформувалася концепція демократичного соціалізму. У комуністич. напрямку С. виник внаслідок перемоги соціалістич. революції і встановлення диктатури пролетаріату. У 1917 утворилась перша держава С. – Союз Радянських Соціалістичних Республік, але ленінський план побудови С. зазнав поразки. З кінця 1920- початку 1930-х у СРСР утворився тоталітарний режим, характерними рисами якого є монополія державної власності, директивне централізоване планування, диктатура верхнього партійно-державного прошарку, що призвело до масових репресій, свавілля, беззаконня, нетерпимості до ін. мислення. Панування тоталітарної системи викликало економічну, політичну та духовну кризу, значне відставання від розвинутих держав світу, ізоляції від світової культури.

"Соціаліст України", газета міської організації Соціалістичної партії України, заснована у квіт. 1995. Громадсько-політична газета. Виходила раз на місяць тиражем 5 тис. екз. Останнім часом виходить нерегулярно.

Соціалістична, вулиця житломасиву Бажанове Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Соціалістична. Довж. 1,5 тис. м, ширина 9 м. Має 19 держ. будинків, проживає 700 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 31 в/з.

"Соціалістична перебудова", колгосп існував у с. Бурлацьке Криворізьк. р-ну у 1930-1956. Займався вирощуванням зернових. Перший трактор з'явився 1931. Мав невелику ферму. Об'єднував села Вовче, Земтруд. Вирощував зернові, мав тваринницькі ферми, розводив вівців. Приєднався до кол-пу ім. Сталіна.

Соціалістична спілка молоді Кривбасу, створена у лист. 1917 на базі молодіж. гуртків. Перший осередок 314 чол. виник на Гданцівськ. чавуноливар. з-ді, який очолив М. Литвинов. У січ. 1918 створен. осередок з 39 чол. в Довг. депо під керівництвом В. Іванова. Подібні створені на Карнаватськ., Дубовобалківськ. рудниках. Стали прообразом комсомольськ. організацій.

"Соціалістичні кадри", багатотиражна газета КГРІ виходила з трав. 1931 по серп. 1936. Редактор С. І. Дегтярьов. Розповідала про життя ін-ту, друкувала наук. праці викладачів. Мала великий актив дописувачів.

Соціалістичної партії України міська організація, створена у лист. 1992. Має 7 первин. організацій, нараховує більше 250 членів. У програмі побудова в Україні економічно розвинуту соціалістич. державу з міцною економікою. Очолювали М. О. Кушнарьов, С. К. Давидов, В. Д. Гаєвський.

Соціальне забезпечення, система забезпечення та обслуговування людей похилого віку і непрацездатних громадян Криворіжжя, а також сімей, де є діти. В Україні до системи соціального забезпечення входять: пенсії, допомога працюючим (в зв'язку з терміновою непрацездатністю, вагітністю та пологами ін.), багатодітним та самотнім матерям і малозабезпеченим сім'ям, де є діти, утримання та обслуговування людей похилого віку, інвалідів у спеціальних закладах (будинках-інтернатах для людей похилого віку та інвалідів, дітей-інвалідів), протезування, професійне навчання та працевлаштування інвалідів та ін.

Соціальні групи, відносно стійкі сукупності людей, які мають загальні інтереси, цінності та норми поведінки, скл. у рамках історично-визначеного тов-ва Криворіжжя, важний елемент його соціальної структури. Розрізняють великі соціальні групи – громадські класи, соціальні прошарки, професійні групи, етнічні спільноти (нація, народність, плем'я), малі групи, специфічна ознака яких – безпосередні контакти її членів (наприклад, сім'я, шкільний клас).

Соціології кафедра, створена у 1991 у скл. Криворізьк. педін-ту на базі кафедри політекономії. Біля витоків стояли Г. О. Котельников, В. М. Єлисєєва, В. В. Гавриш, Л. М. Бурдюг, І. Л. Одинока. Працювало 14 чол. Читалися курси основ сінергетики, маркетингу, етносоціології, соціології освіти. Діяв навчально-метод. кабінет. З 1992 діє аспірантура. Видано 4 монографії, 20 посібників, 300 наук. праць. Проводить соціологіч. дослідження серед криворіжців. Серед провідних спеціалістів В. М. Кочура, В. Л. Мокряк, І. П. Пікущий, Є. А. Широкова, О. М. Кагатько, Л. Ф. Ліхошва. Завідуючі Г. О. Котельников, А. С. Лобанова.

Соціологічна наука, у Кр. Розі бере початок у 1962-1963, засновниками якої стали М. К. Григор'єв, Б. К. Жук, Л. Л. Каган. Вони вперше почали проводити соціологіч. дослідження і пропагували ці знання серед населення Кр. Рогу. У 1964 на кафедрі філософії КГРІ відкрита соціологіч. лабораторія під керівництвом Б. К. Жука у скл. Л. Л. Кагана, Р. М. Токарева. У 1965 відкрите соціологіч. відділення при Ун-ті марксизму-ленінізму за ініціативою М. К. Григор'єва. З 1970 діє бюро соцдосліджень на КМК. Його

нач. В. Л. Мокряк у 1975 захистив першу у Кр. Розі дисертацію з соцтематики. Серед перших соцслужби діяли в автотр-ті, з-ді "Восход", РУ ім. К. Лібкнехта. У 80-х створена секція соціології при НТТ чорної металургії. Створюється міськ. центр вивчення громадськ. думки, кафедра соціології Криворізьк. педін-ту. Соціологи Кр. Рогу проводять грунтовні дослідження, аналізують стан економіки, вивчають громадську думку населення.

Соцмісто, житломасив розташован. у центрі Дзерж. р-ну. Закладен. на початку 30-х у зв'язку з будівництвом з-ду "Криворіжсталь". Будівництво почалося із бараків і землянок. Першими на початку 30-х відкрили двері 5 багатоповерх. будинків на сучас. вул. Революційній. Діяли Діловий клуб КМЗ, СШ № 16, аптека, кінний двір, базарна площа (сучас. територія кінотеатру "Космос"). Під час окупації на території діяла підпільна група Ю.М.Козаченка. Відбудован. на початок 50-х. Розвитку набув в 50-80-х. За цей період побудовані міськвиконком, цирк, критий ринок, КГРІ, житлові квартали. По суті став адміністративним центром Кр. Рогу. Серед вулиць і магістралей пр. Металургів, вул. Постишева, Косіора, Димитрова, Якіра, Рязанова, XXII партз'їзду ін.

"Соцмісто", урочище Дзерж. лісництва Криворізьк. лісгоспу, закладене у 1948 на берегах ставків з-ду "Криворіжсталь". Пл. 96. Росте дуб, акація, в'яз.

"Соцперебудова", колгосп, створен. у 1929 у скл. сіл Бурлацьке, Вовче, Земтруд. Пл. до 1,8 тис. га. Займався вирощуванням зернових. Існували ферми, кузня, клуб, медпункт. У 1956 увійшов до скл. кол-пу ім. Сталіна на правах бригади.

Соцький Василь Михайлович (30.3.1929, Хмельницька обл.). Засл. шахтар України (1979). Зак. КГРІ (1953). У 1953-1963 нач. дільниці, заст. голов. інж. ш. ім. Ворошилова РУ ім. Дзержинського. У 1963-1965 нач. ш. "Комунар", у 1965-1973 нач. ш. "Гігант-Глибока". Тут був досягнутий найвищий результат продуктивності праці на підзем. роботах в СРСР. 22 тис. т на одного робітника. Впровадив систему підповерхов. примусового обвалення. У 1973-1979 керуючий РУ ім. Ілліча. Керував процесом видобутку без порушення поверхні із закладкою відпрацьованого простору твердою сумішшю. Це дозволило зберегти залізничні колії, тисячі м житла. Бронз. медаль ВДНГ. У 1980-1990 заст. голови територіальної ради НТТ. З 1990 заст. голови ради НТТ НДГРІ. Пропагує передовий досвід, організатор наук. зібрань. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава"3 ст.

Сочинська, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 1,2 тис. м, ширина 8 м. Має 68 приват. будинків, проживає 241 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь чорноморськ. курорту міста Сочі (Росія). Обслуговує 17 в/з.

Сошников Михайло Миколайович (15.11.1923, Саратов. обл.). Військ. керівник. Зак. Вищі військ. курси (1949). Уч. ВВВ з лип. 1942 у скл. 172 гв. СП 57 гв. СД. Визволяв Кр. Ріг. В арм. до 1972, підполковник. Ветеран Криворізьк. з'єднання. Організатор спорт. полювання у Кр. Розі. Веде активну роботу серед молоді. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, знак "За заслуги перед містом".

"Союз знедолених", міська громадська організація, створена у лют. 1998. Налічує 500 чол. Голова В. П. Краснопольський.

Союз підприємців Кривбасу, створен. у лип. 1993. Захищає інтереси малого і середнього бізнесу. Голова Л. Р. Компанієць.

"Союз радянських офіцерів", громадська організація створена у жовт. 1997. Об'єднує кол. офіцерів, що служили у Збройних Силах СРСР. Голова В. Г. Ябкало.

Союз Радянських Соціалістичних Республік держава, яка існувала у 1922-1991 на території кол. Рос. імперії. До його скл. входили згідно з Договором про створення СРСР, (груд. 1922 р.) – Білорусь, Росія, республіки Закавказзя, з 1936 союзні республіки – Азербайджан, Вірменія, Грузія та Україна, в подальшому – у 1925 Узбекистан, Туркменія; у 1929 – Таджикистан; з 1936 – Казахстан, Киргизія, у 1940 – Молдавія, Латвія, Литва та

Естонія. З початку 20-х, а особливо після смерті В. І. Леніна, в керівництві держави розпочалась гостра політична боротьба за владу. Були затверджені авторитарні методи керівництва, які використовував І. В. Сталін для встановлення режиму тоталітарної влади. З середини 20-х почалось згортання нової економічної політики (НЕП), а потім – проведення індустріалізації та насильницької колективізації. Комуністична партія повністю підпорядкувала державні структури. У державі була створена тоталітарна сурова централізована та мілітаризована громадська система, метою якої була швидка модернізація держави та підтримка революційного руху у ін. державах. Масові репресії, особливо після 1934, зачепили усі прошарки суспільства. Безпрецедентні масштаби прийняла примусова праця в системі ГУЛАГу. У кінці 30-х сталися різкі зміни зовнішньої політики держави, відхід від курсу колективної безпеки. Прийнятий рад.-нім. договір 1939, завдяки якому пізніше до скл. СРСР були включені Захід. Україна та Захід. Білорусія, в 1940 р. – держави Прибалтики, Бессарабія та Півн. Буковина. У результаті розпочатої СРСР рад.-фін. війни (30.11.1939-12.3.1940), яка нанесла удар по міжнарод. авторитету держави (виключена з Ліги Націй), до СРСР відійшов Карельськ. перешийок та ін. У 1941 Німеччина напала на Рад. Союз. В період війни проводилась насильницька депортація цілих народів-балканців, чеченців, калмиків, кримських татар, карачаєвців, греків, турок-месхетинців, німців ін. Після закінчення війни, з якої СРСР вийшов переможцем, територія держави була поширена внаслідок приєднання Півд. Сахаліну та Курильськ. островів, р-нів Петсамо (Печенга), Клайпеди, Кенісбергу (Калінінград), Закарпат. України. У післявоєнний період продовжувались репресії (боротьба з космополітизмом, "справа лікарів", "ленінградська справа" та ін.), були розірвані стосунки з державами Заходу, почалась "холодна війна" 2-х систем, гонка озброєнь, XX з'їзд КПРС (1956) за ініціативою Н. С. Хрущова, виступив з критикою так званого культу особистості Сталіна. Почалась реабілітація жертв репресій; більше уваги приділялось підвищенню рівняю життя народу, розвитку с/госп., житловому будівництву, легкій промисловості. Концентрація наукових та промислових сил, матеріальних коштів у окремих напрямках науки та техніки призвела до значних досягнень: створена перша в світі атомна електростанція (1954), запущені перший супутник Землі (1957), перший космічний корабель з льотчиком-космонавтом (1961 р.), поширились міжнародні зв'язки СРСР, зменшилась загроза ядерної війни. Однак спроби оновлення держави здійснювались непослідовно у рамках тоталітарної системи і зазнали поразки – до влади прийшли консервативні сили. Партію та державу очолив Л. І. Брежнєв. Реформи, запропоновані за ініціативою О. М. Косигіна, були звернуті Економіка мала розвиток за рахунок експорту нафти та газу, хижацького використовування природних ресурсів, що підтримувало мілітаризацію держави. З 1986 М. С. Горбачов та його прихильники почали політику перебудови, різко зросла політич. активність народу, сформувались масові, в тому числі національні, рухи та організації. Спроби реформування рад. системи призвели до поглиблення кризи в державі, державного перевороту (серп. 1991), який зазнав поразки. У груд. 1991. Білорусія, Росія та Україна констатували припинення існування СРСР та підписали Угоду про створення Співдружності незалежних держав (СНД). У груд. 1991 (Мінськ). Азербайджан, Вірменія, Білорусія, Казахстан, Киргизія, Молдавія, Росія, Таджикистан, Туркменія, Узбекистан, Україна в Декларації (21 груд. 1991 Алма-Ата) заявили про прихильність цілям та принципам Угоди про створення Співдружності незалежних держав (СНД).

"Союз робочих Чорнобиля", громадська організація, створена у лют. 1999. Захищає інтереси учасників ліквідації аварії на ЧАЕС. Налічує більше 130 чол. Голова А. А. Петров.

"Союз Чорнобиль", регіональна організація**,** створена у лют. 1994. Налічує 7 тис. членів. Об'єднує учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, захищає їх інтереси. Голова Л. М. Лещенко.

"Союз" ("Совет общества юридические знания"), інформаційний бюлетень спілки охорони прав споживача. Заснован. у трав. 1995. Вийшло кілька номерів тиражем 10 тис. екз. Друкував юридичні поради, надавав консультації.

"Союз", спортивний клуб, створен. з січ. 1999. Пропагує спорт, проводить змагання. Налічує 22 чол. Голова С. А. Доценко.

"Союздержцирку", об'єднання**,** І Всесоюзний семінар лікарів і середнього медперсоналу, відбувся у Кр. Розі у червні.-лип. 1986. Проведен. за ініціативою Криворізьк. мед. уч-ща і цирку. Уч. обмінялися досвідом, ознайомилися з досягненнями у спорт. медицині.

"Союздрук" (Криворізька міська агенція), заснована в кінці 30-х XX ст. Розповсюджувала у по 30 передплат та у роздріб рад. та закордон. газети, журнали, щотижневики. Приймала передплату на періодич. видання поштові відділення міста, через громадських розповсюджувачів на підприємствах та в установах. Через роздрібну торгову мережу С. продавав поштові марки, листівки, конверти, книжки, значки та ін. товари масового споживання. Мала мережу торговельних кіосків та магазин на пл. Горького, а також напівавтомати з продажу газет, листівок, конвертів.

Союзу засновників дрібного кредиту з'їзд, відбувався у Катеринославі 20.2.1913. Прийняв до своїх членів Сакс. кредитне тов-во. Прийняте рішення на кожного члена видати по 50 крб. кредиту на розвиток с/госп. виробництва.

Союзу українок міський відділ, створен. у червні 1994. Налічує 50 активістів. Голова Є. Л. Федаш.

"Союзшахтоосушення", трест, діяв на Криворіжжі у 1960-1973. Займався процесом осушення шахт від підзем. вод. Цьому сприяло 300 гідрогеологіч. свердловин, пробурених спеціалістами тр-ту "Кривбасгеологія" у 1960-1965. У цьому відзначилися геологи і бурмайстри К. Пархоменко, М. Клещев, І. Моторний, Г. Чорнокур, Г. Кочет, К. Маковецький. Використовувалися потужності шахт "Дренажна-1", "Дренажна-2". Осушення проведені на шахтах РУ ім. Фрунзе, ім. Кірова, ім. К. Лібкнехта.

Соя (Glycine), рід трав'янистих рослин родини бобових. Стебло гіллясте, прямостояче 50 см-2 м. Корінь розгалужений, грубий. Листки трійчасті. Квітки дрібні, білі, фіолетові. Плід – біб. Містить білки, олію, золу. Врожайність 12-14 ц/га. На Криворіжжі вирощуються сорти Ізумрудна, Південь 40 на пл. 50 га. Належить до техніч. культур.

Соя Михайло Мусійович (1903, Кр. Ріг-28.8.1968, там же). Почес. гірник. Освіта н/середня. У дитинстві наймитував. З середини 20-х працював бурильником на ШУ ім. Жовтневої революції та ім. Дзержинського. Брав актив. участь у їх відбудові. У 1934 зав. шахтою № 10 ШУ ім. 1-го Травня. Майстер швидкіс. проходки. У 1935 бурильник, у 1936-1939 бригадир швидкіс. бригади ш. ім. Кірова ШУ ім. Артема. У жовт. 1936 з бригадою пройшов 70 м. виробок і за короткий час підготував до видобутку руд. блок на 1 млн. т. У 1939-1941 голова профкому рудника. Склав багатоцикліч. графік швидкіс. проходки і досяг видобутку 345 м на місяць. У 1941-1944 працював на Уралі. Серед перших повернувся до Кривбасу, очолив ш. ім. Кірова і за 9 місяців відбудував її. Стахановець і наставник. Кілька разів виводив шахту в переможці по басейну. У 1955-1958 голова колпу в Дніпропетров. обл. Нагороджений орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

СП-1000 самохідний перевантажувач, розроблен. конструкторами ін-ту ВНДПІрудмаш на початку 70-х. Призначен. для передачі гірнич. маси від самохідних дробильних агрегатів на конвеєри сортування. Маса 140 т. Продуктивність 800 куб м/год. Застосовується під час видобутку чорних, кольорових металів відкритим способом.

Спандаряна, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мав назву провулок 5-й Пензенський. Довж. 337 м, ширина 7 м. Має 14 приват. будинків, проживає 28 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь уч. рев. руху Спандаряна Сурена Спандаровича (15.12.1882, Тбілісі-24.9.1916, Красноярськ). Уч. рев. 1905-1907; вірменськ. літературний критик, публіцист. Обслуговує 48 в/з.

"Спарта", дитячий спортивно-технічний мотоклуб**,** створен. у лист. 1995. Займається пропагандою мотоспорту, проводить змагання. Голова В. А. Бондар.

"Спарта", товариство з обмеженою відповідальністю, створене у червні 1998 на базі з-ду залізобетонних конструкцій № 12 об'єднання "Криворіжзалізобетон", який став до ладу у червні 1955. До скл. входили цех порожнистих настилів потужністю 30 тис. куб. м, цех великих стінових блоків (50 тис. куб. м), цех прокатних перегородок (400 тис. кв. м), цех з виготовлення труб (6 тис. куб. м), цех з виготовлення арматур. каркасів, 3 полігони для виготовлення важких конструкцій. У 1956 поставив перші 5,4 тис. куб. м бетонних виробів. Продукція використовувалася на будівництві шахт "Комсомольська-1", "Гвардійська", "Північна", ПівдГЗК, ЦГЗК, НКГЗК. У 70-х засвоїв нову серію 9-поверх. будинків. Працювало до 1,2 тис. чол. Пл. 18 га, має колію до ст. Мудрьона. У 2001 засвоїв технологію виготовлення безшумних плит для трамвайних колій.

"Спартак", бронепоїзд діяв у трав. 1919 на ст. Довгинцеве. Вів боротьбу із загонами отамана Григор'єва. Команда скл. з 200 бійців. Відзначився у боях на Півд. фр.

"Спартак", добровільне спортивне товариство, створене у К. Розі у лист. 1935 на базі промартілей "Червоний металіст", "Кривкоопшвейремонт", "Міськпром", "Харчсільпром", "Нова Зоря", "Хімпром", "Металопобутремонт". Серед організаторів З. Кунін і В. Горохов. У 1938 кол. стадіон "Динамо" перейменован. на "Спартак". Перший інструктор В. Грановський. Діяли секції з футболу, волейболу, баскетболу, боксу, важкої атлетики. Серед вихованців 30-х двічі Герой Рад. Союзу В. І, Михлік. Відновило діяльність у 1945. Легкоатлет ДСТ "Спартак" В. Полозов став першим у Кр. Розі майстром спорту. У 50-их встановлено 43 рекорди. Біля витоків плавання стояв М. Коваль, настільного тенісу Л. Парікова. У 1961 тов-во стало профспілковим. Діяло 69 колективів фізкультури. У 1961 встановлено 129 рекордів. Серед спортсменів тов-ва А. Григоренко, В. Кравець, М. Герасименко, Л. Потебня. У 1967 нараховував 20 тис. чол. Проведена І спартакіада ДСТ "Спартак" серед р-нів Кр. Рогу. У 1976 підготовлено 7,7 тис. значківців ГПО. З кінця 80-х об'єднував до 150 колективів фізкультури, нараховував до 60 тис. чол.

"Спартак", стадіон, відкрит. у верес. 1970. Пл. 4 га. Має футбольне поле, зал боксу, трибуни до 5 тис. місць. Пропускна спроможність 160 чол. Проводяться заняття з боксу, футболу. Належить відділу освіти Ц.-Міськ. райвиконкому. Розташована на вул. 10-річчя Жовтня у Ц.-Міськ. р-ні.

"Спартак", клуб школяра, діяв в Інгулецьк. р-ні у 80-90-х. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки і секції за інтересами. Вихованці брали участь у виставках, фестивалях і конкурсах.

Спартака, вулиця житломасиву Гвардія Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Довж. 250 м, ширина 7 м. Має 3 приват. будинки, проживає 15 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь керівника повстання в Стародав. Римі Спартака. Обслуговує 16 в/з.

Спартакіада міста серед збірних команд районів, відбулася у 2001. Присвячувалася 226-й річниці Кр. Рогу. Змагання відбувалися з 7 видів спорту. Взяло участь понад 2 тис. спортсменів.

"Спарта-Родео", міський автомотрек відкрит. у жовт. 1997 у Сакс. р-ні. Траса довж. 1,1 м піщаного грунту з трамплінами, перешкодами, поворотами. Ініціатори створення майстри спорту В. М. Зуєнко, В. А. Бондар, Ф. Ф. Губаренко. Відбуваються змагання з автомотокросів, гонок "на виживання".

"Спаситель", газета християнського спрямування, заснована у верес. 1997 Ю. І. Горевичем. Має статус обласної православної газети. Формується за принципом „Питання-Відповідь". Виходить раз на місяць тиражем 5 тис. екз.

"Спасівка", народна назва Успенського посту (з 14(1) серпня до 28 серпня) у давнину на Криворіжжі. Назва виникла від християнського свята – Спасу. На Криворіжжі широко святкувалися 3 Спаси – медовий, маковій, яблучний.

"Спасівського розлому", геофізична аномалія залізних руд, розташована у Новгородківськ. р-ні Кіровоград. обл. Географіч. координати 48º 30'- 48º 20' півн. широти, 33º -33º 15' схід. довготи. Належить до центр. частини Західно-Інгулецьк. руд. підзони. Виявлена у 1963. Геологіч. розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1961-1964, 1970. Приурочена до зони Спасівськ. розлому. Пл. від 0,2 км х 0,2 км до 0,4 км х 0,2 км. Вивчали геологи І. М. Етингоф, Л. Г. Самаріна.

Спас-медовий, народна назва 14 серпня на Криворіжжі. Початок сівби озимого жита.

Спасо-Преображенська церква Укр. православної церкви споруджена у с. Чкаловка Криворізьк. р-ну на початку XX ст. у 6-7-му кварталах с. Лозуватка. Діяла до початку 60-х. У ті роки закрита, а споруда використовувалася у госп. потребах. Відбудова почалася на початку 90-х. Відкрита у квіт. 1995. Має 2 куполи, вівтар. Служба проходить у святкові дні. До 50 віруючих із сіл Чкаловка, Лозуватка, Родіонівка.

Спасо-Преображенський кафедральний собор, відкрит. у груд. 1991. Має верхній і нижній храми. Верхній скл. з 2-х вівтарів на честь Преображенія Господнього та Різдва Христового. В нижньому-вівтар на честь Всіх Святих. Найменований на честь Преображення Господнього. 9-купольна споруда із залізобетону за стилем Києво-Печерської лаври. Розташован на майдані 30-річчя Перемоги у Сакс. р-ні. Настоятелі В. Цешковський, С. Бенца, В. Пападинець, С. Овечкін.

Спаська, вулиця розташована у Сакс. р-ні, закладена у 50-х. Одна з центр. вулиць р-ну. Розвитку набула у 70-х. До 1975 мав назву 1-й мкрн. РУ ім. К. Лібкнехта. Довж. 280 м, ширина 11 м. Має 29 висотних будинків, проживає 5670 чол. Обслуговує 42, 49 в/з.

Спатифілюм Валліса (Spathiphyllum wallisii), рослина родини ароїдних. Батьківщина – Колумбія. Рослина з дрібними ланцетними, темно-зеленими, блискучими, хвилястими по краю листками, 15-24 см довж., 5-10 см ширина Суцвіття – початок. Покривало довж. 7-17 см, ширина 2,5-7,5 см, спочатку біле, з цвітінням зеленіє. Початок зі слабким ароматом, довж. до 8 см, поверхня горбкувата. У кімнатному квітникарстві вирощують гібридні форми. Рослини невибагливі у культурі, але для частішого цвітіння потребують багато світла. Оранжерейна та кімнатна рослина, вирощується в Криворізьк. ботсаду, рекомендується для впровадження в озеленення різних приміщень та зимових садів.

Спекторського цегельний завод, діяв з 1914 до кінця НЕП. Виготовляв будматеріал з місцевої сировини. Цегла використовувалася на відбудові житла, об'єктів освіти.

Спецвідвал ІнГЗК, закладен. у 60-х шляхом складування малорудних кварцитів. Розташован поруч з відвалом № 2. Довж. 500 м, ширина 350 м, вис. 19 м. Пл. 17,5 га, обсяг 3,64 тис. т/куб. м. Має 2 яруси.

Спецвідділ "1С", структура окупаційних військ вермахту. Діяв при кожному військовому угрупованні. Здійснював каральні функції на території дії певного угруповання. У Кр. Розі у серп. 1941 подібна каральна структура перебувала у розпорядженні командира 1-ї танкової групи генерала Е. фон Крейста.

Спецгазону Шурупова меморіал, відкрит. у трав. 1977 на березі Кресівськ. водоймища у Жовт. р-ні. Архітектор В. Буланов. Загін врятував дамбу, відбив 8 ворож. атак. Серед десантників знаходилися бійці 116 сапер. батальйону, 96 розвідроти, 276, 280, 288 гв. СП. На постаменті, де вибиті дати подвигу 1944, встановлена протитанк. гармата. Внизу – 152 мм гаубиця і зеніт. гармата.

Спецзагін 37-ї А, сформован у лют. 1944 для порятунку греблі на р. Саксагань. Ініціатори створення нач. розвідки 37-ї А В. І. Щербенко, 1-й секретар міському ВКП(б) І. М. Сіренко. Загін скл. з 3-х рот у 200 багнетів. В ніч на 21.2.1944 несподівано атакою бійці підполковника А. М. Шурупова захопили греблю КРЕС. Протягом дня відбито 20 атак 112 піхот. полку 62 нім. дивізії. Бої точилися на відстані кидка гранати. Сапери витягли з греблі 3 т вибухівки. У боях загинуло 16 чоловік, 36 одержала поранення. Серед загиблих Герой Рад. Союзу В. О. Дишинський. Значну роль в операції відіграли криворізькі

провідники. На місце подвигу встановлен. пам'ятник (1968). Всі бійці загону удостоєн. орд. і медалей.

Спеціалізована загальноосвітня школа-інтернат № 2, для дітей з вадами розумового розвитку відкрита у 1935. Навчалося 120 дітей. Навчається 336 чол., працює 60 учителів, має 20 класів. Педколектив працює над проблемою удосконалення процесу навчання і виховання на основі глибокого вивчення особливостей розвитку мислення розумововідсталих дітей. Профілюючим є профтех. навчання, вивчається столярна і слюсарна справи. Існує кімната казок, кіногурток, ансамбль народ. інструментів, секція з баскетболу ін. Серед кращих педагогів Г. І. Кошмата, В. К. Мілько, Н. Д. Мітюкова, Т. Ф. Табицька. Директори М. Г. Ананьєв, В. Ю. Оніщенко, О. Ф. Трошин. Розташована на вул. Кропивницького у Жовт. р-ні.

Спеціалізована моторизована військова частина міліції, сформована у верес. 1966, як моторизований спец. батальйон і мав нумерацію В/ч 5445. На її базі у 1991 сформован. полк Нац. гвардії України (В/ч 4106). У січ. 1995 частина повернута до скл. ВВ України. У квіт. 1995 сформована окрема бригада із штабом у Кр. Розі. Підрозділи дислокуються у м. Дніпропетровськ, Запоріжжя, Мелітополь, Бердянськ, Енергодар. Забезпечує охорону громадськ. порядку на вулицях, під час суспільно-політич. подій, свят, спорт. змагань. Брала участь у забезпеченні порядку на Олімпійськ. іграх у Москві (1980), у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (1986), замлетрусу у Вірменії (1988), підтриманні порядку в Баку (1990), прикритті кордону України і Молдови (1992). За цей час присічено більше 180 тис. правопорушень. Ком-ри О. І. Титов, Д. К. Турков, С. М. Пашкура, В. О. Пукас, О. М. Костюков, В. В. Лиманський, М. М. Мішакін.

Спеціалізована школа-інтернат для глухих дітей № 11, створена у 1940. Працювало 17 учителів. Сучас. споруда побудована у 1959. Пл. 4,1 тис. кв. м. До скл. входять учбовий корпус, майстерня, зал, їдальня, 26 класів. Працює 57 учителів та вихователів, навчається 157 учнів. Діють хореограф. колектив, духовий оркестр, спорт. секції з легкої атлетики,тенісу, вивченню міміко-жестикуляційної мови. Директори І. Л. Долгов, К. Ф. Гоф, Б. І. Гаркуша, Л. П. Андіянова, О. Ф. Трошин, Л. М. Луценко.

Спеціалізоване автопідприємство № 0405, створене у трав. 1967 у сел. Олександрівка Кр. Рогу. Здійснює перевезення вантажів госп-в Криворізьк. р-ну. Діють 2 автоколони, 200 одиниць транс-ту.

Спеціалізоване управління № 447, створене у берез. 1944, як дільниця № 4 з виконання електромонтаж. робіт. У трав. 1946 на базі дільниці № 4 у Кр. Розі і дільниці № 5 у Нікополі створене Криворізьке проектно-монтажне управління тр-ту "Південьелектромонтаж". У 1952 дістало назву монтажного управління. У 1958 перейменоване у СУ № 447, у трав. 1960 увійшло до скл. тр-ту "Дніпроелектромонтаж". Працювало 400 чол. У 1994 утворене акціонер. тов-во. З 1999 дочірнє підприємство КСУ № 447. Виконує електромонтажні роботи на промпідприємствах, Нікополь-Марганецькому басейні. Брало участь у спорудженні ПівдГЗК, НКГЗК, ЦГЗК, ПівнГЗК, Першотрав. залізоруд ком-ту, доменних печей КМК. Спеціалісти працювали у Туреччині, Індії, Пакистані, Єгипті, Сирії, Монголії, Кубі, Нігерії. 30 чол. нагородж. орденами. Серед них Герой Соц. Праці Г. І. Павленко, кавалер орд. Леніна І. С. Юдін. Працює 130 чол. Начальники І. А. Ізралевич, С. П. Корошков, П. Т. Крикуненко, М. Г. Рябець, М. П. Сенчін, О. І. Шкурко.

Спеціалізоване управління № 453, створене у квіт. 1958 на базі Роковатськ. дільниці КСУ № 447, як СУ "Електромонтаж" № 453. У 1960 увійшло до скл. тр-ту "Дніпроелектромонтаж". Виконувало повний цикл електромонтаж. робіт на об'єктах ЦГЗК, ПівнГЗК, групи шахт півн. регіону Кривбасу. Серед об'єктів: потужності ЦГЗК, ПівнГЗК, КЦРЗ, шахт № 1 ім. Артема, "Північна", "Гігант", "Зоря", "Ювілейна", тролейбус. лінії, траса швидкіс. трамваю. Серед передовиків виробництва М.Г.Дубицький, Д.Д.Ясенчук, П.С.Петровський, М.О.Пирогов, Л.П.Титов, В.К.Замогильний,

О.Ф.Романько ін. Начальники В.А.Хохол, В.С.Литвинов, Б.Д.Цверчков, В.А.Прохода, Г.І.Ткаченко.

Спеціалізоване управління № 454, створене у груд 1958 на базі НКГЗК і Шиманівськ. дільниці КСУ №447, як СУ "Електромонтаж" № 454. Виконувало цикл електромонтаж. робіт на об'єктах НКГЗК, ПівдГЗК, ІнГЗК, з-ду "Криворіжсталь". Серед передовиків виробництва Барабаш, Ришняк, Яківченко, Тарасюк, Казмирчук, Масольт, Черних ін.

Спеціалізоване управління № 454, створене у груд. 1958 на базі НКГЗК і Шиманівськ. дільниці КСУ № 447, як СУ "Електромонтаж" № 454. Виконувало повний цикл електромонтаж. робіт на об'єктах НКГЗК, ПівдГЗК, ІнГЗК, з-ду "Криворіжсталь". Серед передовиків виробництва Барабаш, Ришняк, Яківченко, Тарасюк, Казмирчук, Масольт, Чернах ін.

Спеціалізований регіональний центр пренатальної діагностики, медицини плоду, генетики репродуктивної функції людини, створен. у 1993 на базі міськ. пологового будинку № 1. Немає аналогів в Україні і країнах СНД. Сприяє захисту і збереженню генофонду народу України. До скл. входять клініч. відділ інтраскопії, ультразвукової функціональної діагностики, лабораторний відділ пренатальних медико-генетич. досліджень, операційно-діагностичний блок, спецстаціонар, пансіонат "Ембріон" для іногородніх пацієнтів. За 15 років існування виконано 200 тис. УЗД, виявлено 1,5 тис. аномальних плодів. Працює до 100 чол., з них 35 лікарів. Керівник засл. лікар України М. П. Веропотвелян.

Спеціальний навчально-виховний комплекс, дитячий садок-початкова школа № 151, створен. у 2000. Утримуються діти з порушенням опорно-рухомого апарату. Пл. 8 тис. кв. м. Типова споруда дитсадка. Працює 25 учителів. Діє клас на 12 учнів, 8 груп на 108 дітей. Директор Н. М. Семеняка. Розташован. на вул. Корнійчука.

Спецмашина СМК-1, створена колективом ін-ту ВНДПІрудмаш у 80-х. Призначена для проведення техобслуговування та ремонту гірнич. обладнання в кар'єрах. Маса 20 т. Дослід. зразок виготовлен. на дослід. з-ді ВНДПІрудмаш.

Спецодяг для підривників рудних шахт, створен. спеціалістами ін-ту ВНДІБПГ Ф. Френкелем, М. Київським, Н. Кирносовою, Л. Зеркалем, О. Кирюшкіною у середині 80-х. Призначен. для захисту підривників від токсич. пилу вибухових речовин. Серійно випускалося з 1989. Використовується на шахтах і кар'єрах Кривбасу.

Спиридон Карачун, легендарна особа з криворізьк. народ. епосу. У давні часи жив юнак на ім'я Спиридон Карачун. Славився вдачею, силою і вродливістю, що дівчата ходили за ним юрбою. Юнак зовсім не реагував на таку увагу. Тоді одна з дівчат перетворилася у відьму і вирішила покарати непідступного смертю. У вигляді кішки відьма вночі кинулася на Спиридона, але той не спав і з силою відкинув кішку на землю. Вранці дівчину-відьму знайшли мертвою. Її подруги почали полювати за С. Карачуном. Якось вони оточили юнака, і той заліз на хреста, що стояв на могилі відьми. Її подруги підпалили хрест, і Спиридон ледь не згорів. З останніх сил він попросив Бога вкоротити день, аби він не згорів до сутінок. З тих часів з кінця червня день стає коротшим. Легенда записана студентами Криворізьк. педін-ту під час етнографіч. експедиції по Криворіжжю у 80-х під керівництвом проф. В. Скрипки.

Спиридонов Анатолій Миколайович (30.6.1937, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. ун-т (1959). У 1959-1983 технолог, нач. техбюро, заст. нач. виробництва з-ду в Красноярську. У 1984-2001 нач. бюро, управління виробництва з-ду "Восход"/ВАТ "Констар". Умілий організатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагороджений орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Спис, холодна козацька зброя у вигляді довгої жердини з металевим вістрям на одному кінці та шкіряною петлею на іншому. Коротший за піку та довший за супицю (дротик). Мав поширення на Криворіжжі за часів козаччини до початку XX ст.

"Список населенных мест Верхнеднепровского уезда Екатеринославской губернии", вийшов у Катеринославі у 1902. Обіймає статистико-економіч. зведення про населенні пункти Криворіжжя, їх значимість та місце на карті краю. Важливе джерело вивчення Криворіжжя.

"Список населенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом селении", видан. у Херсоні у 1896. Являє фундаментальну статистич. працю, яка обіймає докладні статистико-економіч. зведення про населенні пункти, їх місце на карті Криворіжжя. Авторитетне джерело для дослідження краю.

Спитіна, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Схили у низов'ї круті, поросли заростями чагарників і різнотрав'ям. Належить до басейну р. Інгулець. Утворилася шляхом ерозії грунту в результаті впливу весняних і дощових вод. Назва пішла від того, що у давні часи місцевий поміщик Крутий програв (пропив) цю місцевість під заставу.

Співака отамана курінь, існував у 1917-1918 на Ростковськ. руднику. Розброєн. загонами Червоної гвардії під командуванням С. С. Тинка.

Співдружності, вулиця розташована у півд.-захід. частині Сакс. р-ну. Закладена у 60-х. Розвитку набула у 70-80-х. Довж. 6,8 тис. м, ширина 8 м. Має 54 висотних будинки, проживає 8,42 тис. чол. Мав назву 2-й мкрн. РУ ім. К. Лібкнехта. Названа на честь співдружності народів. Обслуговує 42 в/з.

"Співограй", музичний фестиваль юних талантів від 5 до 16 років, проводиться у ПК з-ду гірнич. машинобудування з 1995. Відбуваються концерти, конкурси, гала-концерти. Визначаються 3 лауреати у вікових номінаціях, 2 дипломи і приз глядацьких симпатій.

"Співоча весна", щорічний міський фестиваль хорової музики проводиться з 1992 за ініціативою відділу хорового диригування муз. уч-ща. Пропагує кращі зразки укр. та світової хорової музики, виявляє обдарування. Проводиться серед хорових колективів муз. уч-ща, шкіл естетич. виховання та клубних установ Кр. Рогу. Хор муз. уч-ща брав участь у подібних фестивалях в Польщі (1997, 1998), Чехії (1998, 1999). У рамках фестивалю з 1997 раз на 2 роки проводить фестиваль духовної музики, в якому беруть участь хори церков та храмів Криворізько-Нікопольськ. єпархії.

Співробітникам ДАІ, які загинули при виконанні службових обов'язків, пам'ятник, відкрит. у груд. 1999 біля міськ. відділу ДАІ на вул. Волгоградській. На гранітній брилі вибиті імена О. Конгреса, О. Кучі, Г. Хотіна, В. Постоя, М. Кацалапа. Місце присяги молодого поповнення служби ДАІ.

Спікання (техніч.), процес сполучення дрібнозернистих і порошкоподібних матеріалів у суцільні маси з допомогою високих температур. Використовується у процесі агломерації на КМК, ГЗК, при коксуванні вугілля у коксохім. виробництві.

Спікін Петро Кузьмич (12.4.1918, Волгоград. обл. – 2.9.1979, Н/Новгород). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. Акад. суспільних наук (1953). Працював учителем. В арм. з 1938. Уч. ВВВ з 1941. Ком-р дивізіону 5 гв. ПДП 10 гв. ПДД відзначився у боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Канд. істор. наук, доцент. Зав. кафедрою Горковськ. парт. школи. Нагороджений орд. Леніна.

"Спілка інвалідів", громадська організація Жовт. р-ну заснована у берез. 1993. Має за мету підтримувати і допомагати інвалідам війни, дитинства, праці. Нараховує 440 чл. Голова Г.М.Рябцева.

"Спілка офіцерів України", міська організація, заснована у лист. 1993. Має за мету підтримувати офіцерів Збройних Сил України. Нараховує 300 чол.

Спілка, село Красінськ. сільради. Див. **с. Трудове.**

Спілка творчої української молоді, створена у лист. 1999. Голова Е. А. Іваницький.

Спілка художників України міська організація, створена у груд. 1992. Налічує 30 чол. Організовує виставки, пропагує образотворче мистецтво. Голова В. Г. Кудря.

Спільні підприємства, підприємства Кривбасу, які створені на основі вкладення капіталу вітчизняних та іноземних партнерів і спільно здійснюють госп. діяльність, керівництво та розподіл прибутку. Виникли на початку 90-х. Діяли 60 підприємств такої форми.

"СПІН", клуб настільного тенісу, створен. у січ. 1995. Проводить змагання. Налічує 40 чол. Голова М. М. Зайцев.

Спірея, таволга (Spiraea), рід рослин родини рожевих. Кущі 0,15-2,5 м заввишки, з прямостоячими або сланкими бурими гілками, з корою, що повздовжньо відшаровується. Листки чергові, прості, 3-5-лопатеві, пильчасто-зубчасті. Види, що цвітуть навесні, мають білі квітки, зібрані у щитки або напівзонтики, влітку – рожево-червоні у більш великих волотях. Плід – багатонасінна листівка. Розмножується насінням, живцями, поростю. Близько 100 видів. В озелененні Кр. Рогу використовуються **С. Вангутта, С. середня, С. японська.** Пройшли випробування у бот. саду і пропонуються в озеленення **С. Мензієса, С. сливолиста, С. верболиста, С. Тунберга.** С. – декоративні рослини, особливо під час цвітіння. Рекомендуються для використання в парках, скверах, для створення бордюрів, живоплотів.

"Сплав", творче об'єднання молодіжного центру з-ду "Криворіжсталь", засноване у 1985. Об'єднувало творчу молодь Кр. Рогу художників, літераторів, драматургів ін. Серед організаторв В. Валегов, Ю. Зелений, В. Тополь, В. Страннік, О. Роговий ін. У діяльності клубу творчі вечори, театр. виступи, художні виставки, одні з перших дискотек на Криворіжжі. Літературний театр "Час" (керівник Н. Колісник) здійснив кілька постановок ("Двостворчате дзеркало" за творами С. Єсеніна, "Причинна" Т. Г. Шевченка ін.). Зі своїми експонатами виставлялися відомі дослідники краю О. Мельник, В. Титов, Ю. Лук'янченко. Припинив діяльність на початку 90-х.

Сповідь, таїнство у православ'ї, каяття. Віруючий розповідає священику про скоєні ним гріхи, а священик відпускає їх від імені Бога.

Сподумен (від грец. – попіл), мінерал класу силікатів. Колір жовтувато-зеленувато-білий. Блиск скляний. В Кривбасі дуже рідкісний. Знайден. В. Г. Кушевим у 1957 у пегматитових жилах в межах Жовторіченськ. смуги.

Споживча спілка Криворізьк. р-ну, заснована у січ. 1965. Здійснює торгове забезпечення населення р-ну. Працюють 1,3 тис. чол. Діють більше 150 магазинів, загальною пл. 12,9 тис. кв. м, 5 робкопів, споживче тов-во, заготівельно-виробниче об'єднання, торгово-роздрібне підприємство, АТП, 20 об'єктів громадськ. харчування.

Спокійна, вулиця житломасиву ім. К. Лібкнехта Сакс. р-ну. Закладена у 30-х гірниками ШУ "Червона гвардія". Розвитку набула у 50-х. Довж. 327 м, ширина 6 м. Має 13 приват. будинків, проживає 31 чол. Вкрита відсівом. Обслуговує 11 в/з.

Спориш (Polygonum), див. також Гірчак, рід трав'янистих рослин родини гречкових. На Криворіжжі найбільш поширений С. звичайний 1-річник з лежачими або висхідними стеблами, 20-60 см завдовжки. Листки широкоеліптичні з коротким черешком і сріблясто-білими плівчастими прилистками. Квітки дрібні, по 2-5 у пазухах листків, з простою 5-роздільною, зеленуватою, по краю рожевою або білою оцвітиною. Цвіте V-X. Широко розповсюджений по відкритих витоптаних місцях стадіонах, житлових масивах, також як бур'ян на полях. Рослина лікарська, має широкий спектр фармакологіч. властивостей.

Споріднені міста, міста різних держав, які встановили між собою постійні дружні зв'язки. Об'єднані у Всесвіт. федерацію споріднених міст. Кр. Ріг є містом-побратимом Мансфельда (Німеччина), Н/Тагілу (Росія), Байшаня (Китай).

Спортивна акробатика, вид спорту, що включає різноманітні акробатичні стрибки – мости, піраміди ін. Міжнарод. федерація створена у 1973. В СРСР культивувалася з кінця 30-х. У Кр. Розі виникла на початку 50-х. У витоків стояли Г.П.Шевченко, Л.І.Тюшнякова, Р.М.Кельштейн, які скл. основу міськ. збірної, що виграла обл. змагання. Перша у Кр. Розі секція створена у 1953 на базі СК "Локомотив". У 1956 першорозрядники Г.П.Шевченко і Н.О.Рябова взяли участь у Спартакіаді народів СРСР.

Першим майстром спорту з акробатики став В.Горошко. На початку 60-х домінувала секція у ДЮСШ № 1. З 90-х кращою є школа засл. тренера України С.Послушного, який виховав кілька чемпіонів Європи.

Спортивна, вулиця розташована в м. Інгулець. Закладена у 50-х у зв'язку з розвитком гірнич. виробництва. Потрапила у санзону ІнГЗК. Обслуговує 58 в/з.

Спортивна гімнастика, вид спорту, що скл. з гімнастич. вправ на гімнастич. снарядах. У 1881 створена Міжнарод. федерація, у програмі олімпіад з 1896. У Кр. Розі основи закладені в 30-х. Розвитку набула з початку 50-х. Основу скл. команда ДЮСШ № 1 під керівництвом М.А.Макарова, Г.П.Шевченка, В.І.Семенюка. У КГРІ започаткована В.А.Поповим, у пед. ін-ті В.Є.Єремеєвим, СК РУ ім. Комінтерну М.Т.Квашою, РУ ім. Дзержинського Г.М.Степаненком, СК "Богатир" М.І.Стецовським. Перший майстер спорту з гімнастики у Кр. Розі вихованка СК РУ ім. Комінтерну М.І.Кесарева. У 1960 до Кр. Рогу прибули гімнасти-тренери Р.М.Кельштейн, В.Г.Корсунський, О.М.Машков, М.М.Іванько, які стали майстрами спорту і вели секції. У 60-70-х займалося до тис. чол., з них понад 700 мали масові спорт. розряди. Міська федерація діє з 1952. У 80-90-х діє школа засл. тренер України О.М.Машкова. Голови Г.П.Шевченко, В.І.Семенюк, В.А.Попов, Р.М.Кельштейн, О.М.Машков.

Спортивна медицина, розділ медицини, яка вивчає проблеми здоров'я, фізич. розвитку фізкультурників і спортсменів, проводить діагностику, лікування, пов'язаних із заняттям спортом. У 1928 заснована Міжнарод. федерація спортмедицини, яка об'єднує 100 країн. У Кр. Розі діє фізкульт. диспансер.

Спортивна ходьба, один з видів легкої атлетики. Особливість полягає в обов'язковому випрямленні опорної ноги у суглобі при вертикальному положенні. Змагання проводяться з 1892. На Криворіжжі культивують окремі секції і спортсмени.

Спортивний клуб, громадська або приватна організація, яка об'єднує спортсменів та любителів спорту. Перші С. к. виникли у XVII-XVIII ст. у Великобританії, у Росії – у середині XIX ст. На Криворіжжі діють загального типу та спеціалізовані.

"Спортивні резерви", клуб школяра, діяв у Терн. р-ні у 80-90-ті. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки за інтересами, брали участь у фестивалях і конкурсах.

Спортивного туризму міська федерація, започаткована у 1950. Того ж року криворіжці на чолі із В. Я. Шевцовим брали участь у І Всесоюз. зльоті у м. Хост. Біля витоків стояли Г. Толстоп'ятенко, Є. Мажаєва, М. Поліщук, Г. Кулик, Г. Артеменко, Т. Штефан, Л. Зубенко. Криворіжці пройшли Голов. Кавказ. хребтом. У 1957 відбувся перший семінар з туризму для піонервожатих шкіл Кр. Рогу. В. Г. Коган став першим у Кр. Розі майстром спорту з туризму. Масовим туризмом займається до 10 тис. криворіжців. Щорічно організовується до 50 змагань.

Спортивно-технічний клуб, створен. у трав. 1969 при Криворізьк. зразковій радіотехніч. школі ДТСААФ ім. двічі Героя Рад. Союзу Д. Б. Глинки. Займається радіосправою Діють секції КВ, УКВ, конструювання, дальнього зв'язку, "РАС" (радіоаварійна служба). Працює 19 спеціалістів, відвідує 297 чол. Бере участь у міжнарод. змаганнях. Підготовлено 18 майстрів спорту. Серед кращих спортсменів Г. Берман, Г. Грещук, О. Заяць, В. Макеєв, М. Мясников. Чемпіон України (2000), призер ізраїльськ. змагань на КВ. Сприяє Міністерству з надзвичайних ситуацій. Має 4 приміщення на вул. Телевізійній Довг. р-ну.

"Споруджена до роковини святкування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна", меморіальна дошка встановлена на споруді ПС ПівнГЗК у Терн. р-ні у квіт. 1970.

"Споруджена до роковини святкування 100-річчя з дня народження В. І. Леніна", меморіальна дошка встановлена у квіт. 1970 на будинку № 29а на вул. Ухтомського у Терн. р-ні.

Спосіб ведення буровибухових робіт при руйнуванні обводнених гірничих порід, розроблен. науковцями КГРІ А. М. Пашковим, О. В. Шапуріним у середині 1989.

Призначен. для скорочення вибухових речових та проведення вибухів донними зарядами. Впроваджен. на підприємстві "Кривбасвибухпром".

Спосіб ведення буровибухових робіт, розроблен. науковцями КГРІ П. І. Федоренком, В. В. Перегудовим, Б. А. Ртищевим у кінці 70-х. Призначен. для руйнування скельних порід. Забезпечує якісне подрібнення гірнич. маси. Впроваджен. на ІнГЗК і ПолтавГЗК. Диплом ВДНГ України (1987), бронз. медаль ВДНГ СРСР (1986).

Спосіб виготовлення зварюванням вибухом багатошарових циліндричних заготовок, розроблен. спеціалістами науково-дослід. сектора КГРІ у кінці 70-х. Дозволяє підвищити механіч. міцність, надійність роботи вузлів.

Спосіб відпрацювання рудних покладів поверхово-камерною системою, розроблен. науковцями КГРІ у 80-х. Призначен. для зниження втрат руд. маси. Вперше впроваджен. на шахтах РУ ім. Р. Люксембург.

Спосіб гасіння підземних порожнеч, які утворюються при розробці сліпих покладів на глибоких горизонтах, розроблен. науковцями КГРІ у 80-х. Забезпечує безпечні умови ведення гірнич. робіт у випадках раптових саморуйнувань порід. Використовується на шахтах Кривбасу.

Спосіб комбінованої розробки зближених крутопадаючих пластів корис. копалин, розроблен. науковцями КГРІ В. О. Щелкановим, П. А. Абашиним, В. П. Торгашовим в кінці 70-х з участю фахівців Першотравнев. залізоруд. ком-ту. Дозволяє підвищити інтенсивність експлуатації родовища, зменшити площі під відвали ін. Диплом ВДНГ України (1986).

Спосіб планування природного напруженого стану, розроблен. науковцями КГРІ у 80-х. Дозволяє руйнувати рудний масив у стані максимального розвантаження його від сил затиск, підвищити коефіцієнт корисного використання енергії вибуху, скоротити обсяг буровибухових робіт.

Спосіб посилення металевої колони, розроблен. науковцями КГРІ під керівництвом Г. М. Дроздова на початку 80-х. Застосовується при реконструкції виробничих споруд за умов діючого виробництва. Вперше використан. на збагач. фаб-ці ПівдГЗК.

Спостережник, козак, який ніс службу на одному з курганів або на вежі, виглядаючи у степу ворогів за часів козаччини на Криворіжжі. У випадку небезпеки запалював багаття, подаючи сигнал іншому С. Дякуючи цьому, козацьке військо вчасно попереджувалось про небезпеку.

"Спотикач", спиртний напій домашнього приготування. Після його вживання голова залишалася ясною, але ноги "не слухалися" людини і її водило у різні боки. Мав поширення у давнину на Криворіжжі.

"Справочная книга, адрес-календарь Криворжье", видана у видавництві "Пороги" (Дніпропетровськ) у 1996. Автор-упорядник В. В. Стецюк. Є логічним продовженням "Делового и коммерческого Кривого Рога", виданого у 1914. Зібрані інформ.-статистич. та історич. відомості про Кр. Ріг. У вигляді календаря на 1996-1997 подана корисна інформація і поради, прикмети, юрконсультації, гороскопи, реклама, телефон. довідник. Планувався, як рекламно-інформац. щорічник.

Сприяння боротьбі з організаційною злочинністю міський фонд, створен. у квіт. 1995. Підтримує тих, хто бере актив. участь в охороні громадськ. порядку. Голова Л. І. Здор.

Спудей, учні шкіл, бурс або училищ у давнину на Криворіжжі.

"Срібне джерельце", щорічний фестиваль дитячо-юнацької творчості. Проводиться з 1991 за ініціативою Інгулецьк. райвиконкому та ПК ПівдГЗК. У 1997 набув статусу міського. Сприяє розкриттю творчого обдарування. Відбувається у ПК ІнГЗК. У фестивалі беруть участь учасники художньої самодіяльності, учні та студенти. Вік учасників від 4 до 20 років. Серед лауреатів ансамбль "Юність", театр пісні "Барвінок" ПК "Металургів", шоу-гурт "Чупа-чупс" ПК ім. Фрунзе, солісти К. Гончаренко, Е. Алієв, хореографіч. колективи школи мистецтв № 1, Центр дитячої творчості "Горицвіт".

Срібний Анатолій Володимирович (7.1.1939, Київ. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1960 тесля виробництва № 7 тр-ту/ВАТ "Криворіжпівнічрудбуд". Переможець змагань. Ударник п'ятирічок. Наставник. Нагороджений орд. Трудової Слави 3 ст.

Ссавці, клас наземних хребетних тварин, що являє одну з організованих груп тваринного світу у скл. сучасної теріофауни (від грец. therion - звір, і новолатин. fauna - сукупність видів тварин, що мешкають на певній території) України визнають 117 видів, що представляють 27 родин. Майже половина видів рідкісні і включені до Червоної книги України (1994). Невід'ємний компонент фауністич. угруповань, включаючи їх біогеографіч., сезонний, сукцесійний та інші аспекти, є об'єктами промислу, їх генофонд використовується в селекції, медицині, серед них є шкідники сільськ. та лісового госп-ва, переносники збудників захворювань. Збереження біорізноманіття ссавців особливо актуальне для Криворіжжя, де теріофауна скл. приблизно 1/4 частину теріофауни України.

Ставка похідна коша Нової Січі, розташовувалася (близько 1770) поблизу кургану Царева Могила (р-н Кр. Рогу). Мала укріплен. вал та рів. Проводився огляд війська.

Ставки, народна назва частини Жовт. р-ну. Являє житломасив, що закладений у кінці 40-х середині 50-х. Скл. з житлових будинків, об'єктів побуту. Назва пішла від кілька штучних ставків у середині мкрн.

Ставків КМК зелена зона, закладена в кінці 40-х. Пл. 6 га. Має до 20 видів дерев і чагарників.

Ставкове господарство Криворізького р-ну, складає 77 штучних водойм загальною пл. водного дзеркала 625,2 га із запасом води 1044,5 т куб. м. Основна частина – 56 – мають пл. до 10 га, 27 – 5 га, 18 – менше 3 га. Поповнення води здійснюється за рахунок талих і дощових вод. Найдавнішим вважається ставок у с. Новожитомир (1855).

Ставковики, ставковикові (Lymnnaeidae), родина черевоногих молюсків. Близько 120 видів; в Україні – 8. Майже всі С. є проміжними хазяями збудників інвазійних хвороб людини і диких та свійських тварин.

Ставроліт (від грец. хрест і камінь), мінерал класу силікатів. Колір чорно-коричневий, чорний. Блиск скляний. Супутні мінерали дистен, альмандин, кварц ін. зустрічається у сланцях верх. свити Сакс. руд. р-ну. Досить рідкісний. Вивчали Ю. П. Мельников, А. І. Стригін.

Стадіонна, вулиця житломасиву Окунівка Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 1,4 тис. м, ширина 7 м. Має 75 приват. будинків. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Обслуговує 53 в/з.

Стадник Анатолій Миколайович (18.10.1952, Кр. Ріг). Засл. металург України (1994). Освіта середня. Вихованець СШ № 69. З 1969 слюсар з-ду "Криворіжсталь". З 1973 слюсар управління "Укренергочормет". З 1974 заливник металу, майстер відділення формовки ком-ту "Криворіжсталь". Передовик виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Стадник Антон Захарович (1896, Криворіжжя-10.8.1920). Уч. рев. руху. Освіта н/середня. У 1918 у скл. загонів Червоної гвардії. У 1920 у скл. повітової міліції. Загинув у бою з бандитами.

Стадник Володимир Васильович (5.4.1946, Сумська обл.). Авіатор. Зак. Київ. авіаін-т (1974). З 1974 ст. викладач авіатех. уч-ща/коледжу. Автор підручника з авіаприладів, 50 рацпропозицій. Організатор і керівник ВІА "Парадос". Керував перепідготовкою техперсоналу з обслуговування Як-42.

Стадниченко Іван Іларіонович (27.3.1927, Дніпропетров. обл.-6.12.1989, Кр. Ріг). Герой Соц. Праці (1966). Освіта середня. Уч. ВВВ з квіт. 1944. У 1952-1956 пом. машиніста екскаватора РУ ім. Ілліча. З 1956 бригадир екскаваторників рудника НКГЗК. У серп. 1956 відвантажив 1-й куб землі з проммайданчика НКГЗК. Один з засновників змагання по відвантаженню 1 млн. куб. м гірнич. маси на рік. Один із засновників "Клубу мільйонерів".

У 1973 вперше відвантажив 2 млн. куб. м. Держ. прем. України. Нагородж. Орд. Леніна (2), Жовтневої Революції.

Сталевар, одна з основних професій на ком-ті "Криворіжсталь" у мартен., конвертор., бесемер. виробництві.

Сталеварів, вулиця мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Заснована у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 590 м. Пл. 2,3 тис. кв. м. Має 32 приват. будинки. Обслуговує 74 в/з.

Сталіна ім. колгосп, організован у 1931 у с. Глеюватка одноймен. сільради. Серед організаторів М. Н. Голяк, С. Є. Зубенко, С. Т. Лазаренко. Мав 1 тис. га землі. Об'єднував села Глеюватка, Отаманівка, Зелений Яр. У 1939 існували 5 ферм на 200 голів корів, стайня на 50 коней, свино- і птахоферми, комбайн. Серед новаторів 30-х П. І. Васильченко, С. Дерев'янко, Г. П. Нежигай, В. Сушко, І. О. Тимофєєв. У 1939 одержав 2071 га зернових У 1941 уч. ВСГВ у Москві. Зруйнован. під час війни. Відбудова почалася у 1944. Ліквідован. у 1954 шляхом перейменування у кол-п "Перемога". Голови М. А. Ягодка, С. Є. Зубенко, М. М. Голяк, І. П. Глушаков.

Сталіна ім. колгосп, організован у с. Новий Кривий Ріг одноймен. сільради у 1929-1931. Мав до 600 га землі. Спеціалізувався на вирощуванні зернових, великої рогатої худоби. Серед передовиків 30-х агротехнік Н. М. Столітня, майстер вирощування кукурудзи, еспарцету, вівса. Пограбован. за часів війни. Ліквідован. на початку 50-х у зв'язку із перенесенням села через будівництво ПівдГЗК.

Сталіна ім. колгосп, організован. у 1938 у с. Недайвода. Мав 650 га землі. Працювали жителі півн.-захід. частини с. Недайвода, яка у народі зветься Полозянкою. Займався вирощуванням зернових, розводив худобу. Існували стайня на 50 коней, ферми на 300 корів, свиноферма, пташник, кузня, млин ін. Працювало до 150 чол. У роки війни повністю зруйнован. Відбудова почалася у берез. 1944. Ліквідован. у 1950 шляхом утворення кол-пу ім. Маленкова. Серед голів С. Онищенко, Бистрий.

Сталіна ім. колгосп, створен. у 1930 на базі Шевченківськ. тов-ва спільної обробки землі у с. Шевченкове Широківськ. р-ну. Займався вирощуванням зернових, утримував худобу. Мав до 700 га землі, працювало до 100 чол., молотарку, трактор "Форд". У 1931 перетворен. на кол-п "Кривбуд". Голова І. А. Дядин.

Сталіна ім. колгосп, створен. у 1930 у с. Веселе. Мав до 3,8 тис. га, працювало більше 200 чол. Існували ферми, кузня, клуб, школа. У 1956 до скл. увійшли кол-пи ім. Кагановича і Войкова. У 1958 перейменован. На кол-п ім. Б. Хмельницького.

Сталіна ім. селище, закладене у 1951 у зв'язку з будівництвом ПівдГЗК. Мало житловий фонд в основному у вигляді споруд барачного типу. Під такою назвою існувало до 1961, коли був перейменован. у мкрн. ПівдГЗК.

Сталіндорфська машинно-тракторна станція, створена у 1935 на території сучас. Софіївськ. р-ну. Мала 100 тракторів, 20 комбайнів. Обслуговувала кол-пи півд. сучас. Криворізьк р-ну. Ліквідована у 1957 шляхом передачі техніки госп-вам.

Сталіндорфський район, створен. на території Криворіжжя у лип. 1930, як європейськ. національний із центром в с. Ізлучисте. Займав пл. 54 тис. га, у скл. перебували 53 кол-пи. До скл. входили села сучас. Криворізьк. р-ну Красіне, Ларіне, Нова Зоря, Златоустівка, Земтруд, Емес. Існував до середини 50-х. Після розформування територія відійшла до Криворізьк., Апостолівськ., Софіївськ. р-нів. Центром кол. р-ну стало с. Жовтневе Софіївськ. р-ну.

"Сталінець", газета Криворізьк. р-ну під такою назвою виходила з 1 вересня 1939 по 15 червня 1941, з 1 квітня 1944 по 25 грудня 1955. У 1939-1941 5 разів на тиждень на 2-х сторінках, у 1944-1955 2 рази на 4-х стор. Подавала інформації про життя р-ну, країни. Мала багато сількорів. Редагували П. Левченко, Т. Ривкін, О. Скоростацький, І. Анапко, Д. Саєнко, О. Кривоног, А. Бицюк, А. Фоміна, Я. Соколовський.

Сталініт, спеціальне вогнетривне скло, дуже міцне, при пробиванні розпадається на дрібні шматки. Використовується в автомобілях, кранах металург. виробництва з-ду "Криворіжсталі" ін.

"Сталь", журнал, заснован. у квіт. 1997 приват. підприємством "Сотник". Має художньо-розважальне спрямування. Виходить щомісяця тиражем 5 тис. екз.

"Сталь", любительська футбольна команда у 30-х захищала кольори з-ду "Криворіжсталь". Брала участь у першості Кр. Рогу, міжміських турнірах.

"Сталь", спортклуб створен. у червні 1998. Проводить змагання, виховує спортсменів. Голова Ю. Ю. Сидельников.

Сталь, сплав заліза з вуглецем та ін. елементами Вміст вуглецю становить 0,04-2,0%. Основний продукт ком-ту "Криворіжсталь". Одержують з чавуну і сталевого брухту. За хім. складом розрізняють вуглецеву сталь (вуглець 0,04-2%, домішки марганцю (0,1-1%, кремінь – 0,4% сірка 0,08%, фосфор 0,09%). У леговану сталь додається хром, нікель. За способом одержання розпізнають мартенівську, бесемерівську, конверторну С. За формами – лита, кована, прокатка. Поділяють на будівельну, машинобудівну, інструментальну.

Стамідь, вовняна тканина у давні часи на Криворіжжі.

Стан Лука Миколайович (21.5.1907-? Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. Служив в армії. Уч. ВВВ. Виявив мужність у боях. Після звільнення в запас працював в ЖЕО Жовт. р-ну. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки, "Знак Пошани". Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Стан штрипсовий, прокатний стан у скл. СПЦ-2 ком-ту "Криворіжсталь".

Стан, широко вживається на Криворіжжі з давніх часів, **1.** Козачий табір, стоянка. **2.** Польовий С. – місце стоянки тракторної або овочевої бригади ін. **3.** Прокатний С.

Станева Валентина Федорівна (11.3.1932, Кр. Ріг). Народ. умілець. Освіта н/середня. У 1950-1988 працювала на РУ ім. Дзержинського, у 1988-1991 у тепломережі. Працює в галузі прикладного мистецтва. Володіє технікою виготовлення килимів. Уч. виставок.

Станіславського, вулиця житломасиву РУ ім. Дзержинського Сакс. р-ну. Закладена у 30-х сім'ями гірників РУ ім. Дзержинського. Довж. до 800 м. Має до 40 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь театр. діяча Станіславського Костянтина Сергійовича (17.1.1863, Москва – 7.8.1938, Москва). Режисер, актор, теоретик театру. Засновник МХАТу. Створив власну школу, розробив систему. Обслуговує 11 в/з.

Станішевський Геронім Степанович (1910-1937). Діяч молодіж. руху. Освіта середня. З початку 30-х бурильник, секретар ком-ту ЛКСМУ ШУ "Червона гвардія", інструктор міськкому ЛКСМУ. У 1935-1937 секретар ком-ту ЛКСМУ з-ду "Криворіжсталь". Делегат з'їзду ЛКСМУ (Харків, 1932). Жертва сталінськ. репресій. Реабілітован. у 1958.

Станков Леонід Павлович (5.6.1924, Ростов. обл.). Військ. керівник. Зак. Полтав. зеніт.-арт. уч-ще (1961). У 1941-1942 радист рад-пу в Башкирії. Уч. ВВВ з серп. 1942 у скл. 35 зеніт.-арт. дивізії. Визволяв Криворіжжя. В ар. до 1964. У 1964-1992 інж. підприємства "Побутрадіотехніка". Один із засновників ветеран. руху у Кр. Розі. Нагородж. орд. Б. Хмельницького 3 ст. (Україна), Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки, знак. "За заслуги перед містом".

Станков Олександр Павлович (26.10.1938, Запорізька обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. заліз. тран-ту (1979). У 1960-1964 майстер, виконроб тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1964-1983 ст. майстер, нач. залізнич. цеху, у 1983-1985 заст. директора, голов. інж., у 1985-1998 ген. директор ІнГЗК. Переможець змагань в Україні. Особливу увагу приділяв модернізації, впровадженню нових технологій, охороні навколишнього середовища, культурі виробництва, розвитку м. Інгулець. 1986-1998 очолював постійну комісію з питань планування бюджету Дніпропетров. обл. Канд. тех. наук. З 1998 голова Інгульцьк. міськвиконкому. Нагородж. відзнакою Президента України, орд. Трудового Червоного Прапора.

Станкове мистецтво, вид образотворчого мистецтва, твори якого носять самостійний характер і не мають прямого декоративного або утилітарного призначення (у живопису – картини, скульптурі – статуї, бюсти ін., графіці – естампи, станкові малюнки). Назва походить від станка (мольберт, скульптурний верстат), на яких створюються твори. У цьому напрямку працюють криворізькі художники І. Авраменко, А. Васякін, В. Тополь, В. Токар, Є. Токар, М. Рябоконь, Д. Грибок, С. Дубцова, Г. Дубцов, М. Жибовський ін.

Станція, в давнину на Криворіжжі місце, де зупинялися подорожні, де замінювали свіжих поштових коней. Перша поштова С. на Криворіжжі згадується в 1775, від неї згодом і виникло місто.

Станюковича, вулиця житломасиву Суха Балка Жовт. р-ну. Закладена у 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. до 1,2 тис. м, ширина 8 м. Має 74 будинки. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Станюковича Костянтина Михайловича (30.3.1843, Севастополь – 20.5.1903, Неаполь). Автор романів "Наші звичаї" (1879), "Два брати" (1880), "Вир" (1881), "Жерці" (1897), "Без виходу" (1873) ін. Переклав вірш Т. Шевченка "Садок вишневий коло хати". Обслуговує 61 в/з.

Стара Колонка, селище гірників ШУ ім. Артема виникло у кінці 90-х XIX ст. Забудова велася хаотично. Розвитку набуло у 30-х. Будувалися 2-поверхові будинки. Діяла СШ № 31, клуб ім. Крупської, літній кінотеатр, танцмайданчик. У 50-70-х перетворилося на сучас. житломасив. Попередня назва втратила значення.

"Старе місто", міська громадська організація заснована у червні 1995. Займається збереженням історич. будинків, старожитностей Кр. Рогу. Голова П. А. Левандовський.

Старе Новоіванівське кладовище, діяло у 1916-1955 на території Терн. р-ну. Пл. 0,2 га. Поховань 300.

Старенко Михайло Васильович (1929, Польща). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1957 працював бригадиром прохідників ШПУ № 1 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Старець, стара та бідна людина, що просила милостиню, при цьому старці співали сумних героїчних пісень або думи у давні часи на Криворіжжі.

Старий хутір, народна назва с. Братсько-Семенівка Надєждівськ. сільради.

"Старики", так криворізька молодь називала своїх батьків у 70-80-х.

Стариков Микола Антонович (2.4.1897, Новгород. обл. – 4.6.1961, Київ). Акад. НАН України (1951). Проф. Д. Т. Н. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1924). У 1924-1928 зав. гірнич. роботами РУ ім. К. Лібкнехта. Одночас. голов. керівник диплом. проектування та викладач курсу систем розробки родовищ корисних копалин у Криворізьк. вечірньому робітнич. тех-мі. У 1928-1929 ст. інж. ін-ту "Уралгіпромез". Лист. 1929-квіт. 1930 у США вивчав методи розробки рудних родовищ. Автор проектів Високогірськ., Гороблагодатськ., Лебяжинськ., Бакальськ. рудників Уралу. У 1931-1947 створив і очолив кафедру розробки рудних родовищ Свердлов. гірнич. ін-ту. У 1947-1952 зав. кафедрою розробки родовищ корис. копалин КГРІ. Наук. консультант НДГРІ, ін-ту "Кривбаспроект". У 1951-1962 зав. відділом підземних робіт в Ін-ті гірничої справи АН України. Чл. НТО і тов-ва "Знання". Автор 50 наук. праць. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Стариков Микола Іванович (21.9.1915, Крим). Гірнич. керівник. Зак. Моск. ін-т кольор. металів (1945). У 1931-1936 електромонтер на підприємствах Севастополя. У 1946-1951 викладач Чимкент. технологіч. ін-ту. У 1951-1975 доцент кафедри розробки корис. копалин КГРІ. Канд. тех. наук (1965). Почес. диплом ВДНГ. Автор 45 наук. праць. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Стариков Олексій Миколайович (16.6.1945, Моск. обл.). Чл. СПУ (1984). Зак. КГРІ (1969). Інж.-електрик. Дитяч. поет. З 1951 живе у Кр. Розі. З 1963 працював учнем токаря на з-ді "Комуніст". З 1971 наук. співробітник, аспірант, ст. наук. працівник, асистент, ст.

викладач КГРІ. Канд. тех. наук (1975), доцент (1980). З 1986 зав. кафедрою обчислювальної техніки Ін-ту підвищення кваліфікації. Лауреат прем. Комсомолу Кривбасу у галузі наук.-техніч. творчості. У 1981-1988 керівник міськ. об'єднання "Рудана". Автор поетич. збірок "Как поймать кита" (1982), "Знаю сам" (1985), "Пока учитель не пришел", "Сколько у звезды лучей" (1981), "Самое главное"(1986), "Мир голубой стрекозы", "Сообщите по адресу", "Мастер Грох". Учасник з'їздів письменників України. Автор наук. статей.

Стариков Юрій Миколайович (17.1.1928, Моск. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Моск. гірнич. ін-т (1950). У 1952-1990 гірнич. майстер, нач. дільниці. У 1976-1982 голов. інж. Першотравневого РУ. Умілий організатор процесу видобутку руди.

Старикова Валентина Григорівна (17.11.1951, Кр. Ріг). Банкір. Зак. Донецьк. ін-т торгівлі (1974). У 1970-1975 продавець ВРП тр-ту "Дзержинськруда". У 1977-1986 ст. економіст міськ. відділення Будбанку. У 1986-1990 заст. керуючого, у 1990 керуюча, з 1991 заст. керуючого Ц.-Міськ. відділенням Промінвестбанку України. Одна із фундаторів банківськ. системи в Україні.

Старих більшовиків, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 314 м, ширина 7 м. Має 59 приват. будинків, проживає 88 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Обслуговує Залізничне в/з.

Старицька Катерина Іллівна (1.1.1921, Херсон). Діяч культури. Навчалася у Дніпропетров. ун-ті. У 1939-1941 керувала танц. гуртком у Дніпропетровську. Під час ВВВ перебувала у скл. фронтових бригад. У 1954 організувала танц. колектив ПК металургів, який став народним. Лауреат і дипломант фестивалів і конкурсів. Пропагандист народ. творчості.

Старицький Юрій Григорович (1913). Д. Г/М. Н. (1969). Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1947). Уч. ВВВ з лип. 1941 на Лен. фр. У 1951-1954 вивчав проблеми гіпергенного походження руд Кривбасу. З 1957 в Ін-ті геології АН СРСР. Автор 130 праць. Редагував 20 геологіч. карт. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., "Знак Пошани".

Старицького, вулиця мкрн. ім. Чкалова у Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 2-й Садовий. Довж. 370 м. Пл. 1,1 тис. кв. м. Має 21 приват. будинок. Названа на честь укр. письменника, театр. діяча Старицького Михайла Петровича (14.12.1840, Черкаська обл. – 27.4.1904, Київ). Писав вірші. Створив театр. трупу. Обслуговує 5 в/з.

Старобешівська, вулиця житломасиву ім. Р. Люксембург Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Довж. 200 м, ширина 7 м. Має 4 приват. будинки, проживає 14 чол. Вкрита відсівом. Названа на честь смт. Старобешеве Донецьк. обл. Обслуговує 37 в/з.

Стародобровольський рудник, закладен у 1899 в р-ні с. Рахманове (Олександрів Дар). Довж. ділянки з півн. на півд. 3,5 км, ширина з заходу на схід 1 км. Розташовувався на землях поміщика В. В. Добровольського, належав Акціонерному тов-ву Криворізьк. заліз. руд. Мав кар'єр довж. 1 км, ширина 0,5 км, шахти № 1-7. Видобувалося до 300 тис. т руди. Існував до початку гром. війни.

Стародубцев Іван Семенович (26.1.1937, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1960). У 1960-1963 хірург медчастини РУ ім. Комінтерну. У 1963-1965 хірург 17-ї міськ. лікарні. У 1965-1973 хірург 6-ї міськ. лікарні. У 1973-1991 викладач фак-ту удосконалення лікарів. З лют. 1991 зав. хірургіч. відділенням 16-ї міськ. лікарні. Канд. мед. наук (1984). Виготовив прилад для гіпотермії організму людини. Лікар вищої категорії. Почес. грамота Мінохорони здоров'я України (1993). Відмінник охорони здоров'я. Делегат І Укр. конгресу гастроентерологів (1995), наук. конференції (Київ, 2001). Автор 65 наук. праць. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Стародубцев Роман Кузьмич (1.10.1893, Курська обл.-12.6.1971, там же). Капітан. Освіта середня. Уч. 1 світ. і гром. воєн. Працював суддею і головою сільради. Уч. ВВВ з

верес. 1941. З верес. 1943 у скл. 10 гв. ПДД. Ком-р роти. Вибив ворога з кургану Могила Баба. Працював завгоспом у райлікарні. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Старокраматорівське кладовище, діяло у 1914-1996 на території Терн. р-ну. Пл. 3,3 га. Поховань 3 тис.

Староміське кладовище, розташовувалося поміж сучас. СШ № 1 і Центр. ринком у Ц.-Міськ. р-ні. Закладене в 20-х XIX ст. Ховали місцевих жителів. Існував пам'ятник Е. Кілю на могилі. У 1918 місце поховання підпільників, які загинули від рук нім. окупантів. Ліквідоване у кінці 30-х. Занепало і невдовзі зникло з карти Кр. Рогу.

Старосільська Валентина Миколаївна (10.3.1941, Харків. обл.). Мед. керівник. Зак. Харків. медін-т (1965). У 1965-1974 лікар-стоматолог стомат. поліклініки № 3. У 1974-1977 працювала лікарем у Німеччині. У 1977-1980 голов. лікар стомат. поліклініки № 6. З 1980 лікар-стоматолог стомат. поліклініки № 3.

Старостенко Терентій Сидорович (14.4.1925, Миколаїв. обл.-17.7.1993, Кр. Ріг). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1944-1960 тракторист підсобного господарства РУ ім. Дзержинського. У 1960-1984 тракторист рад-пу "Радушний". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Старостін Костянтин Євтропійович (1924, Харків. обл.). Проф. Д. С/Г. Н. Зак. Харків. с/госп. ін-т (1950). У 1941-1942 у скл. партизан. загону. Уч. визволення Кр. Рогу у скл. 60 гв. СП 20 гв. СД. З 1950 ст. агроном дослід. с/госп. станції, проф. Харків с/госп. ін-ту. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки, Слави 3 ст., "Знак Пошани".

"Старт", клуб школяра, діяв у Жовт. р-ні в 80-90-х. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки і секції за інтересами. Вихованці брали участь у виставках, фестивалях і конкурсах.

"Старт", колективне підприємство Криворізька швейна фабрика бере початок від 1944, коли почала працювати артіль швачок надомників. У 1946 організована швейна фаб-ка, яка розташовувалася на вул. Жовтневій і вул. 2-а Водокачка. Застосувала потоковий метод виготовлення одягу. З 1950 спеціалізувалася на випуску дитяч. одягу. Працювала за технологією Київ. будинку моделей. У 1955 проведена реконструкція розкрійно-підготовчого цеху. З 1960 брала участь у республік. оптово-роздріб. ярмарках. У груд. 1979 введен. новий корпус. У берез. 1980 приєднана швейна фаб-ка на РУ ім. Кірова. Вона існувала з 1959 як самостійна одиниця. Працювали жінки, які були виведені із шахт. У трав. 1992 перетворене на орендне підприємство. Сучас. назву має з груд. 1994. У кінці 80-х проведена реконструкція з участю фірм ФРН, Іспанії, Італії, Швейцарії. Встановлено 467 одиниць обладнання. До скл. входять експериментальний, підготовчий, розкрійний, пошивний, волого-теплової обробки цехи. Працює 900 чол. За 1990-2000 виготовлено 8026,4 тис. комплектів одягу. Виготовляє одяг для жінок і чоловіків. Тричі Європейське тов-во торгівлі відзначало якість продукції криворізьк. швейників. Діють 8 фірмових магазинів. 23 робітниці нагородж. орденами. Директори з 1962 Н. Г. Веселовська, А. М. Гриник, Л. Ф. Гаак, А. А. Беліков.

Стасова, вулиця розташована у центр. частині Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-70-х. До початку 80-х мала назву вулиця Хо Ші Міна. Довж. 1,9 тис. м, ширина 9 м. Має 5 багатоповерхових будинків, проживає 480 чол. Розташовані дитяч. лікарня, пологовий будинок, СШ, дитяч. заклад. Вкрита асфальтом. Триває реконструкція зелених насаджень. Названа на честь рос. художника Стасова Володимира Васильовича (14.1.1824, Петербург-23.10.1906, там же). Муз. критик. Історик мистецтва. Підтримував художників-передвижників і композиторів "Могучої кучки". Обслуговує 15 в/з.

Стасюк Василь Дмитрович (28.12.1913, Луганська обл. – 22.2.1984, Артемівськ). Герой Рад. Союзу (1.11.1943). Зак. КУКС. Працював на шахті. Уч. ВВВ з серп. 1941. У скл. 496 окрем. розвід. роти 236 СД відзначився в боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював на шахті.

Почес. громадянин Артемівська. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Стасюк Василь Миколайович (1893, Київ. обл. – 1963, Криворіжжя). Сільгосп. керівник. Освіта н/середня. Уч. гром. війни у скл. 1-ї КА. З 1924 проживав у с. Зелений Луг Криворізьк. р-ну. Один із засновників Тов-ва спільної обробки землі. У 1928 організував кол-п "Жовтень" у с. Зелений Луг, який очолював до 1941. У 1941-1945 перебував на Уралі. З 1945 працював пасічником у кол-пі "Комсомолець".

Статива Іван Васильович (1886-1964, Кр. Ріг). Краєзнавець. За фахом архітектор. Працював в ін-ті "Кривбаспроект". Зібрав цінні відомості про свій родовід. Зробив спробу пояснити окремі географ. назви Кр. Рогу.

Статистики, економічної інформатики та обчислювальної техніки кафедра, створена у 1977 в Криворізьк. економіч. ін-ті як кафедра бухобліку у скл. обліково-економіч. фак-ту. Готує спеціалістів у галузі статистики, економіч. інформатики та обчислювальної техніки. Працює 13 викладачів.

Статкевич Артем Олександрович (16.8.1918, Уфимська губ.-1993, Дніпропетровськ). Герой Соц. Праці (1971). Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1937), КГРІ (1956). З 1920 жив у Кривбасі. З 1932 працював на шахті різноробочим У 1937-1939 гірнич. майстер, нач. дільниці, техкерівник ш. ім. Валявка РУ ім. Ілліча. У 1939-1945 служба в арм. Уч. ВВВ з червня 1941. Обороняв Білорусію, Сталінград, уч. танк. битви під Прохорівкою. Тоді підбив 2 танки. Мех. водій. Відзначився у Корсунь-Шевченківськ. битві. У скл. танк. взводу полонив кількасот гітлерівців. Війну закінчив у Берліні. Разом з ген. Чуйковим і Рибалко виступив на мітингу. З 1945 працював на руднику "Інгулець". З 1956 керуючий РУ ім. Р. Люксембург. Ініціатор відбійки руди глибокими свердловинами, застосовував металеві кріплення на підповерхових виробітках. Рудник удвічі підвищив продуктивність праці. З 1961 очолив ЦГЗК. Вирішував проблеми збагачення окислених руд. магніт. способом. Вперше в Україні почав виробництво залізорудних обкотишів, побудував фабку огрудкування. З 1970 нач. главку Мінчормету України, заст. міністра. Автор наук. праць, володар авторськ. свідоцтв. Ініціатор впровадження циклічно-потокової технології на глибоких кар'єрах. Нагородж. орд. Леніна (3), Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки (3).

Статутна, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-х. Довж. 126 м, ширина 7 м. Має 19 приват. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 72 в/з.

Статуя (лат.), скульптурне зображення постаті людини, яке має повний тривимірний обсяг та величину, наближену до натуральної або більшу. У вигляді С. у Кр. Розі виготовлені пам'ятники В. І. Леніну, Артему, Б. Хмельницькому, монумент "Перемога" ін.

Стафілін (Oxytelus), жук родини короткокрилих. Трапляються різних розмірів. Довж. звичайного 3,8-4,5 мм, гострохвостого – 2-5 мм. Забарвлення в основному чорне, темно-буре, жовто-буре. Тіло витягнуте, надкрила короткі. Веде хижацький спосіб життя. Живе під камінням, у піску, у гніздах ссавців, птахів. Відомо до 20 тис. видів.

Стаханівський рух на шахтах Кривбасу, започаткували гірники О. І. Семиволос, А. К. Любич, А. Ф. Зиньков, С. Г. Голубар ін. у 1935. Вони перейняли естафету шахтаря донецьк. вугільн. шахти "Центрально-Ірміно", який за одну зміну виконав 14 норм. На кінець 1935 на рудниках працювало 4374 стахановців. Вони внесли вагомий внесок у виконання планів 2-ї п'ятирічки за 3 роки. Щорічно проводилися зльоти стахановців басейну. Криворізькі стахановці ставали переможцями всесоюз. змагань. Згодом С. р. перекинувся на ін. галузі промисловості Кривбасу.

Стаханівську вахту миру провів у червні 1951 колектив гірників ШУ ім. Орджонікідзе. Виробниче завдання перевиконано на 123,5 %. Бурильник О. Вакулич видав 300 т заліз. руди, чим перевиконав норму на 400 %. Подібні С. в. м. відбувалися всіх гірнич. підприємствах Кривбасу.

Стахановка, неофіційна (народна назва) житломасиву у Жовт. р-ні, який розташован поблизу ТЕЦ. Майже забута. Про цю назву пам'ятають люди старшого покоління.

Сташков (Сташко) Микола Іванович (2.4.1907, Одес. обл.-. січ. 1943, Дніпропетровськ). Герой Рад. Союзу (2.5.1945). Зак. Дніпропетров. радпартшколу (1935). З початку 20-х слюсар на з-ді, секретар парткому будконтори річкового порту, інструктор Кіровськ. райкому КП(б)У, Дніпропетров. обкому. У 1937 голова Криворізьк. міськради. З 1937 служив в арм. З серп. 1941 секретар Дніпропетров. підпільного обкому КПУ. Організатор опору окупантам на Дніпропетровщині. Керував діями партизан. загонів, підпільних ком-тів і груп. 28.7.1942 заарештован. гестапо і після жорстоких катувань розстрілян. Ім'я носять вулиці у Дніпропетровську, Кр. Розі, теплохід. Встановлен. пам'ятник у Дніпропетровську. Нагороджен. орд. Леніна.

Стеблинківська, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Схили у низов'ї круті, поросли чагарником і різнотрав'ям. Належить до басейну р. Інгулець. Утворилася шляхом розмивання грунту весняними і дощовими водами. Названа прізвищем місцевого землевласника Стеблини.

Стебловий метелик, кукурудзяний метелик (Ostrinia nubilalis), метелик родини вогнівкових. Розмах крил 26-32 мм. Шкідник кукурудзи, конопель, проса, соняшнику, хмелю та ін.

Стеженська Олена Іванівна (18.1.1920, Одеса). Проф. Д. М. Н. Зак. Київ. медін-т (1944). Відом. вчений-гігієніст. У 1948-1955 наук. співробітник Київ. ін-ту гігієни праці та профзахворювань. У 1955-1960 директор Криворізьк. НДІ гігієни праці та профзахворювань. Стояла біля витоків ін-ту. Вивчала проблеми гігієни праці робітників гарячих цехів, терморегуляції та виробнич. мікроклімату. Уч. міжнарод. конференцій з проблем боротьби з силікозом. У 1960 виїхала до Києва. Автор наук. праць.

Стежко Станіслав Андрійович (20.2.1938, Дніпропетров. обл.). Держ. керівник. Зак. КГРІ (1965). У 1955-1957 слюсар рем. з-ду у Жовт. Водах. У 1963-1964 секретар комітету ЛКСМУ КГРІ. У 1964-1968 інструктор, зав. відділом Інгулецьк. райкому КПУ. У 1968-1969 заст. нач. техвідділу ІнГЗК. У 1969-1973 2-й секретар, у 1973-1977 1-й секретар Інгулецьк. райкому КПУ. У 1977-1983 інструктор ЦК КПУ. У 1983-1989 1-й секретар Криворізьк. міськкому КПУ. З 1989 голова Дніпропетров. облради. Працював гендиректором ВАТ "Атомкомплект". Обирався чл. ЦК КПУ. Депутат Верх. Ради України 11-го скликання. Делегат XXVII з'їзду КПРС, XIX Всесоюз. парт. конференції. Керував будівництвом 1-2 черг швидкіс. трамваю, об'єктів житла. Нагороджен. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани" (2), Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Стела (від грецьк. – стовп, плита), кам'яна плита, що встановлюється вертикально, з написом, рельєфним зображенням. З давнини відомі як прикордонні ознаки, пізніше – надгробні пам'ятники. Встановлюється на честь відомих людей, визначних подій. У Кр. Розі – стела Героїв ін.

"Стела Героїв", пам'ятний меморіал республік. значення на честь Героїв Рад. Союзу, Героїв Соц. Праці – криворіжців відкрита у червні 1971 у сквері на пр. Металургів, між вул. Димитрова і Якіра, поблизу Будинку Рад. Символізує трудовий і ратний подвиг криворіжців за період 1940-1984. Виконана у вигляді 2-х напівкілець з іменами Героїв на внутрішньому боці і 14 мозаїчних панно на зовніш. боці, що являє літопис історії Кр. Рогу. Залізобетон оздоблен. 62 видами місцевих мінералів. Скульптор Г. П. Бахмутов, архітектор Б. П. Кахно. Реставрована у 1982.

Стела меморіальна на честь працівників коксохім. з-ду, які загинули на фронтах ВВВ відкрита у трав. 1985 на території з-ду. Являє залізобетон. колону, увінчану орденом Вітчизняної війни та його стрічкою. Ліворуч дати: 1941-1945, праворуч – барельєф шолома на фоні автомата. Посередині ім'я 58 загиблих. Автор проекту А. М. Мисько.

"Стела-ф", міський центр моди і моделінгу створен. у верес. 1999. Президент А. І. Фурманович.

Стельмаков Федір Іванович (1899 – кінець 70-х, Кр. Ріг). Військ. керівник. Освіта середня. Уч. гром. війни з серп. 1919 у скл. 44 СП Схід. фр. Кадровий військовий. Уч. ВВВ з лип. 1941. Займав командні посади у Збройних силах. Після звільнення у запас працював у тр-ті "Кривбасрудбуд". Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст., 2 ст. (2), Червоної Зірки.

Стельмах Іван Васильович (11.10.1959, Кіровоград. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. акад. МВС (1988). У міліції з 1979. Дільничний, нач. відділу, заст. нач. РВВС. З 1997 працював нач. Жовт. РВВС. Полковник. Майстер спорту з самбо. Чемпіон облради "Динамо". У 1988 входив у 10-у кращих гирьовиків України. Має подяку від міністра внутрішніх справ СРСР. Керував багатьма операціями по затриманню злочинців. Один з перших в Україні одержав знак "За мужність".

Стельмах, возороб, людина, яка робила колеса до возів у давнину на Криворіжжі.

Стелюшок (Spergularia), рід трав'янистих рослин родини гвоздичних. На Криворіжжі найбільш поширений С. середній, однорічна рослина, 5-20 см заввишки. Стебло висхідне, рідше прямостояче, вгорі залозисто-опушене. Листки дрібні, лінійні, м'ясисті. Суцвіття у вигляді китицевидного півзонтика. Пелюстки рожеві. Цвіте V-VIII. Часто зустрічається на вологих солонцюватих луках, солончаках, хвостосховищах.

Стемонітіс бурий (Stemonitis fusca Roth.), гриб. Вегетативне тіло у вигляді плазмоподібної маси з великою кількістю диплоїдних ядер – плазмодій. Відноситься до міксогастрових, власне слизовиків. Плазмодій ніжний, прозорий. Має плівчастий перидій, що швидко зникає. Перидій як і капіліцій не вміщує вапна. Спороношення або у вигляді окремих спорангіїв або еталіїв. Деякі види роду (Stemonitis) мають спороношення у вигляді тісних груп, рано втрачають перидій і нагадують крихітні витончені пір'їнки темно-коричневого кольору, 5-15 мм заввишки. Кожний спорангій сидить на довгій тонкій ніжці, яка продовжується до кінця спорангія, утворюючи т. з. колумелу або колонку. До неї прикріплюється капіліцій у вигляді ніжної сіточки наповненої коричневою масою спор. Росте на гнилих пеньках, під корою гниючих колод, під прілим листям у вологих і затінених місцях. Активізує свій розвиток після тривалих дощів, у сиру погоду, під час осінніх туманів.

Стенактіс (Stenactis), рід трав'янистих рослин родини айстрових з єдиним видом – С. однорічним. Рослина походить з Півн. Америки. 1-, 2-річник, 30-100 см заввишки. Листки цілісні. Кошики 1,5-2 см в діам. Крайові квітки лінійно-язичкові, білі або голубі, серединні – трубчасті, жовті. Цвіте VII-IX. Бур'ян, що розповсюдився за останні роки по лісових насадженнях, на луках, забур'янених місцях та відвалах Криворіжжя.

Стендаля, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мав назву провулок 6-й Пензенський. Довж. 135 м, ширина 7 м. Має 13 приват. будинків, проживає 27 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь франц. письменника Стендаля (Анрі Марі Бейль; 23.1.1783, Гренобль – 23.3.1842, Париж). Брав участь у поході Наполеона-І в Росію. У 1814-1821 жив в Італії, де зблизився з карбонаріями. Автор романів "Червоне і чорне" (1836), "Пармський монастир" (1839), психологічного трактату "Про любов" (1822), циклу новел "Італійські хроніки" (1855). Обслуговує 48 в/з.

Степ, одна з природно-економіч. зон Півд. України. На півн. межує з лісостепом, на півд. з Чорним, Азовськ. морями. Пл. 240,2 тис. кв. км. Частина належить сучас. Криворіжжю. Рельєф рівнинний, клімат помірно-континентальний. Літо жарке, зима прохолодна з вітрами. Річний радіадібний баланс зони – 50-55,7 ккал/кв. см. Пересічна температура січня – 5-7^0, липня +21, +23^0. Тривалість вегітаційного періоду 210-245 днів. Річна кількість опадів до 350 мм на півд. Переважають чорноземи (до 90 %). Більшість (до 70 %) території зайнята культур. рослинністю. Тварин. світ представлен. гризунами, трапляються вовки, лисиці, зайці, кабани, борсуки. Серед найпоширен. птахів – горобці,

голуби, перепілка, жайворонок, дрофа, сова, орел, на водоймах – водоплав. птахи. Пересічна густота населення до 70 чол. на 1 км.

Степана-сіновала, народна назва 15 серпня на Криворіжжі. В цей день закінчувався сінокіс.

Степаненко Анастасія Євтихіївна (28.4.1901, Миколаїв. обл. - 20.8.1961, Кр. Ріг). Етнограф. Освіта н/середня. Працювала на будовах Кривбасу. У 1948-1955 на залізниці з-ду "Криворіжсталь". Проживала на Чорногорці. Відомий збирач легенд, фольклору, казок Криворіжжя. Серед записаних нею "Чорногорка", "Козацька вдова", "Веселі Терни", "Єдиноріг", "Казки про лисиць", "Як козак з царем пообідав", "Хоробре мишенятко" ін.

Степаненко Василь Олександрович (16.3.1925, Миколаїв. обл. – 24.4.1997, Кр. Ріг). Народ. умілець. Освіта середня. Уч. ВВВ у скл. танк. військ. Відом. майстер виготовлення дзеркал. При цьому розробив технологію використання срібла і золота. У 1960 винайшов фотозбільшувач-напівавтомат. Один з перших у Кр. Розі опанував мистецтво кольор. фотографії. Автор багатьох фотокраєвидів Кр. Рогу. Роботи зберігаються у міськ. музеї. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Степаненко Марія Миколаївна (29.6.1924, Полтав. обл.). Краєзнавець, фольклорист. Освіта середня. У 1939-1941 тракторист у кол-пі на Полтавщині. У 1942-1945 в'язень концтабору Освенцим. Здійснила 3 втечі. У 1945-1948 бригадир у кол-пі. У 1949-1979 ст. стрілочник, сигнальник, оператор ст. "Кривий Ріг". Народна майстриня з вишивок. Уч. виставок. Збирає фольклор Криворіжжя.

Степаненко Олександр Васильович (15.8.1957, Кр. Ріг). Краєзнавець. Зак. Нац. металург. акад. (1999). Працював на ком-ті "Криворіжсталь". Автор 30 рацпропозицій, брав участь у реалізації проекту доставки злитків з ливарних цехів на блюмінга. Один з організаторів музею КМК, актив. помічник у цьому М. П. Северенчука. Кор. газ. "Червоний гірник" (1979), "Металлург" (1980-1982, 1994-1997), "Теленеделя" (1997), "Наш век" (1997-1998). Публіцист, поет. Автор книг "Стихотворения и рассказы" (1985), "Из афганского блокнота" (1999), "Легенды и мифы Криворожья" (1991). Чл. ради організації "Старе місто. Голова оргкомітету Всеукр. фестивалю пива "Золота риба-97, 98, 99".

Степаненко Сергій Степанович (17.8.1938, Київ). Новатор. Зак. ПТУ № 1 м. Кіровоград (1956). Працював механіком, токарем, слюсарем. З 1967 водій ІнГЗК. Серед перших опанував 40, 75, 110-тонні "БіАЗи". Брав актив. участь у русі "П'ятирічку за три роки". Новатор виробництва. Автомобіль без капремонту подолав 238 тис. км кар'єрних доріг. Наставник. Прем. рад. профспілок ім. О. Семиволоса. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудової Слави 2-3 ст.

Степанів день, 9 січня, в цей день напували коней водою, настояною на сріблі, також в цей день наймити на Криворіжжі наймалися на роботи.

Степанов Анатолій Іванович (1914, Кр. Ріг - квіт. 1944, Молдова). Уч. підпілля. Освіта середня. Працював на ШУ ім. Кагановича. У 1942-1943 у скл. підпільн. групи В. І. Просяника. У жовт. 1943 сміливо діяв у скл. партизан. загону. Брав участь у визволенні сел. Шевченка, Рибасова. На фр. з лют. 1944. Загинув у бою. Похован. у м. Очеєв.

Степанов Віктор Васильович (9.11.1936, Новгород. обл.). Пром. керівник. Зак. Боровичськ. гірничо-керамічн. тех-м (1955). З 1963 різник, майстер, нач. дільниці, нач. механоскладального цеху, нач. виробничо-диспетчер. відділу КЦРК. Провідний спеціаліст в організації промислової кооперації.

Степанов Георгій Іванович (лют. 1888, Петербург - ?). Пед. керівник. Зак. Уральськ. індустр. ін-т (1936). У 1906-1908 слюсар пароплавства (м. Новгород). У 1908-1918 слюсар, майстер металіч. з-д (Петроград). У 1918-1925 викладач Уральськ. гірнич. ін-ту. У 1925-1930 викладач. Уральськ. політех. ін-ту. У 1930-1943 зав. кафедрою графіки Уральськ. індустр. ін-ту. У 1944-1962 зав. кафедрою графіки КГРІ. Автор наук. праць. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Степанов Ілля Никифорович (1909 – кінець 80-х, Москва). Буд. керівник. Освіта вища. У 1940-1949 керував тр-том "Криворіжбуд". Керував реорганізацією будконтори у тр-ті. У 1941-1944 нач. БУ у Башкирії, Воронезьк. обл. З 1944 керував відбудовою тр-ту "Криворіжбуд". У 1949 виїхав до Москви. У 1949-1976 очолював будорганізації Москви і Моск. обл. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Степанов Леонід Леонідович (4.9.1952, Черкаська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1981). У 1984-1991 голов. лікар онкодиспансеру. Організатор служби ранньої діагностики раку шлунка.

Степанов Микола Андрійович (18.2.1938, Криворіжжя – 3.8.1993, там же). Сільгосп. керівник. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1970). 1956-1960 бригадир підсобного господарства РУ ім. Дзержинського. У 1964-1973 секретар парткому, у 1973-1981 директор, у 1981-1993 голов. агроном рад-пу "Гірник". Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Степанов Юрій Миколайович (18.1.1962, Кр. Ріг). Засл. металург України (1996). Зак. Криворізьк. коксохім. тех-м (1981). З 1980 машиніст, ст. майстер дільниці з видачі коксу Криворізьк. коксохім. з-ду. Передовик виробництва, переможець змагань.

Степанчук Андрій Петрович (1898, Одес. обл. – 27.7.1941). Уч. гром. війни. Зак. кав. школу. У 1920 у скл. 45 СД брав участь у визволенні Кр. Рогу. В арм. з 1918. Уч. гром. війни. Уч. ВВВ з червня 1941. Ком-р 841 СП 237 СД. Загинув у бою.

Степанюк Алла Миколаївна (22.9.1948, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. Криворізьк. педін-т (1991). Учитель школи-гімназії № 95, заст. директора з навчально-виховної роботи. Учитель-наставник. Відмінник народної освіти. Досвід викладання вивчався педагогами Кр. Рогу. Нагородж. орд. Дружби народів.

Степанюк Володимир Петрович (22.11.1960, Вінницька обл.). Засл. працівник сільгосп. України (1999). Зак. Браулавськ с/госп. тех-м (1980). У 1980-1984 інж. птахофаб-ки у Вінницьк. обл. З 1986 рибалка, бригадир, нач. дільниці Криворізьк. рибгос-пу. Майстер рибництва.

Степанюк Григорій Дмитрович (15.12.1933, Хмельницька обл.). Почес. гірник. Освіта середня. У 1962-1974 прохідник шахт ім. Фрунзе, "Гвардійська", ім. Комінтерну, "Північна", "П-1" ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Степанюк Дмитро Петрович (20.5.1945, Волинська обл.). Держ діяч. Зак. КГРІ (1974), ВПШ при ЦК КПУ (1981). З 1961 у Кр. Розі. Працював слюсарем на ПівдГЗК (1962-1964). У 1964-1967 в арм. У 1967-1972 в апараті Дзерж. райкому ЛКСМУ. У 1974-1975 голов. енергетик сурикового з-ду, у 1975-1981 секретар, заст. голови Дзерж. райвиконкому. У 1981-1991 директор Криворізьк. відділення ін-ту "Металургавтоматика". У 1990-1998 голова Дзерж. райради. У 1992-1994 заст. голови облради на громадськ. засадах. У 1994-1998 Народ. депутат України, чл. Комітету Верховної Ради з оборони і безпеки. У 1996-1997 представник Президента України в Криму. Сприяв стабілізації відносин Сімферополя з Києвом, форсуванню Нац. Гвардії в Криму, довів можливість спільного базування укр. і рос. флотів у Севастополі. Брав участь у розробці 17 законів України, вніс до 30 поправок. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

"Степная газета КривЦКРоста", видавалася у Кр. Розі у 1920-1921. Друкувалася на однобокому аркуші і розклеювалася по місту тиражем до 1 тис. екз. Друкувала новини і постанови міських властей.

Степова, вулиця житломасиву ім. Р. Люксембург Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася і набула розвитку у 50-60-х. Довж. 1 тис. м, ширина 8 м. Має 60 приват. будинків, проживає 216 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 37 в/з.

"Степова", шахта РУ ім. Кагановича. Закладена у 1951, введена у 1955. Мала малу потужність. Втратила практичне значення у середині 60-х і виконувала допоміжні функції.

Степова, таку назву мала вулиця у сел. Степове в Інгульці у 1940. Потім ця назва зникає і забудови дістають назви вул. Федька, Чавдара ін.

Степове, народ. назва "Відвід", житломасив кол. РУ "Інгулець". Закладен. у 30-х. Забудовувався за розвитком та експлуатацією шахт № 10, "Центральна". Скл. з приват. сектора. Має 11 вулиць, до 100 будинків. Потрапив у санзону ІнГЗК.

Степове, селище, віддалена частина Ц.-Міськ. р-ну, півд. околиця. Засноване у 1948 у зв'язку із заснуванням підсобного госп-ва військ. частин. Розвитку набуло у 50-70-х. Пл. 15 га. Розташовано 248 будинків, проживає 608 чол. Характерні прізвища Самойленко, Кожем'яка, Кістриця, Симанько, Грабок ін. Має 7 вулиць, клуб, дитсадок, поліклініку, 3 торг. точки. Населення в основному працює на ПівдГЗК, більшість – пенсіонери.

Степовий орел (Aguilla rapax), птах ряду соколоподібних. Довж. 48-95 см, вага 0,65-6,3 кг. Забарвлення однотонно-буре. На потилиці іноді іржава пляма. Дзьоб міцний, ноги відносно слабкі. Населяє степи Криворіжжя. Гніздо з гілок, сміття на схилах курганів, пагорбів. Кладка у квіт.-трав. з 2-3 яєць. Часто сидить на стовпах, пагорбах. Голос – хрипле тявкання. Здобич чатує з повітря. Живиться гризунами, зайцями. Дуже корисний. Підлягає охороні.

Стереум жорстковолосистий (Stereum hirsutum (Willd.) Fr.), гриб. Плодові тіла до 3-4 см у діам. і до 1 мм завтовшки, здебільшого у вигляді бічних шапок, іноді розпростерто-відігнуті, волосисті, жовто-сірі, з концентричними зонами. Тканина жовто-вохряна. Гіменіальний шар гладенький, оранжевий або світло-жовтий, потім вохряний до сірувато-бурого, при висиханні розтріскується. Базидії 27 х 7 мкм. Спори безбарвні, циліндричні, трохи зігнуті, 5-7 х 2-3 мкм. Росте на пеньках листяних дерев, у дубових та змішаних з ним насадженнях, у вологих, сирих місцезростаннях вздовж водосховищ, каналу Дніпро-Кр. Ріг, у парках, скверах, садах. Дуже поширений вид. Руйнівник деревини.

Стереум пурпуровий (Stereum purpureum Pers ex Fr.), неїстівний гриб. Плодові тіла шкірясті, м'які, в сухому стані тверді, здебільшого розпростерто-відігнуті, білуваті або сіро-коричневі, волосисто-повстисті. Гіменіальний шар гладенький, в молодому стані яскраво-ліловий, потім пурпурово-коричневий, при підсиханні вицвітає. Зрідка виступають циліндричні загострені шорсткі цистиди, 50-60 х 6-9 мкм. Спори видовжено-оберненояйцевидні, при основі загострені, 7-8 х 3-4 мкм. Росте на пеньках, рідше на ослаблених стовбурах листяних дерев, переважно осики, вільхи, на багатьох плодових деревах у садах, парках, скверах, у лісонасадженнях, по берегах водосховищ, вздовж каналу Дніпро-Кр.Ріг. Актив. руйнівник деревини.

Стержень ливарний, від'ємна частина ливарної форми, яка призначена для створювання внутрішньої, а іноді зовнішньої поверхні відливки. Встановлюється на опорні поверхні ливарної форми. Виготовляється з стержневих сумішів (пісково-глиняних, пісково-масляних ін.). Застосовується у ливарних цехах ком-ту "Криворіжсталь" та ін. підприємствах Кр. Рогу.

Стерлітамакська, вулиця житломасиву КДЗ Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 2-й Дробильний. Довж. 595 м, ширина 7 м. Має 55 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь м. Стерлітамак у Башкирії. Обслуговує 70 в/з.

Стерня, назва нижньої частини стебла зернових культур, які залишилися після збирання врожаю.

Стерх (Grus Leucogeranus), птах ряду журавлеподібних. Журавель білий. Великі розміри, вага до 10 кг. На Криворіжжі рідкісний. Включен. до Червоної книги.

Стефаника, вулиця мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мала назву вулиця 3-я Садовська. Довж. 96 м. Пл. 481 кв. м. Має 6 приват. будинків. Названа на

честь укр. письменника Стефаника Василя Семеновича (14.5.1871-7.12.1936). Майстер новели. Обслуговує 5 в/з.

Стефюк Василь Михайлович (6.4.1952, Львів. обл.). Пром. керівник. Зак. Одеськ. інж.-буд. ін-т (1978). У 1971-1973 бетонник у Сімферополі. У 1978-1988 майстер, ст. виконроб, нач. колони управління "Кримканалбуд". З 1988 працював керуючим тр-том "Криворіжшляхводбуд". Успішно впроваджував нову технологію, підприємство перевиконувало плани.

Стеценко, вулиця житломасиву ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена на початку 50-х. Розвитку набула в 60-70-х. Довж. 261 м, ширина 3,9 м. Пл. 952 кв. м. Має 20 приват. будинків. Вкрита відсівом. Багата на зелені насадження. Обслуговує 5 в/з.

Стеценко Ганна Андріївна (20.12.1920, П'ятихатки). Поетеса. Зак. Запорізьк. фельдшер. школу (1941). Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. евакогоспіталів. У 1945-1967 ст. медсестра у лікарні смт П'ятихатки. У 1967-1976 медсестра 8-ї міськ. лікарні, НДІ гігієни праці. Вірші пише з юності. Чл. міжнарод. асоціації письменників-баталістів. Друкувалася у періодич. пресі, колектив. збірниках. Автор збірок "Неспокій" (1993), "Пізня осінь" (1996), "Зачарована душа", "Уходящему веку" (1999). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Стеценко Дмитро Артемович (1909, Криворіжжя – груд. 1943). Сільгосп. керівник. Освіта н/середня. Вів одноосібне госп-во. У 30-х голова кол-пу ім. Петровського Глеюватськ. сільради. Уч. рад.-фін. війни. Уч. ВВВ з лип. 1941. Пропав безвісти у боях.

Стеценко Леонтій Леонтійович (10.7.1941, Дніпропетров. обл.). Засл. тренер України (1991). Зак. Кіровоград. пед. ін-т (1986). З січ. 1969 ст. тренер з велоспорту СК "Богатир". Ініціатор проведення гонок, кросів. Виховав чемпіона світу серед юніорів М. Туза, спортсменів масових розрядів.

Стецина Валентина Федорівна (26.3.1961, Кр. Ріг). Народ. майстер. Зак. Київ. ін-т народ. госп-ва (1986). У 1980-1988 працювала у ВРП РУ ім. Кірова. Працює у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Ручна вишиванка. Уч. виставок з 1999. Представник династії майстрів. Працює з матір'ю Н. І. Кучмою, синами В. В. і В. В. Стецинами. Пам'ят. диплом свята "Душі криниця". Серед робіт "Троянди", "Букет з троянд", "Піони" ін. Роботи зберігаються у музеях, приват. колекціях.

Стецкевич Віталій Вікторович (19.1.1939, Кр. Ріг). Проф. (1997). Д. І. Н. (1996). Зак. Кишинів. ун-т (1967). У 1956-1959 оператор СПЦ з-ду "Криворіжсталь". У 1968-1976 викладач Дніпропетров. ун-ту. З 1976 викладач, доцент, проф., зав. кафедрою історії КГРІ/КТУ. Автор більше 70 праць, уч. 27 наук. історич. конференцій. Вивчає проблеми початку ВВВ. Автор передмови до "Книги Пам'яті. Дніпропетровська обл". Чл. наук.-метод. ради Міносвіти України з питань історії України 1939-1945.

Стець Ольга Сергіївна (5.6.1928, Дніпропетров. обл.). Почес. донор СРСР (1981). Освіта середня. У 1944-1947 працювала у рад-пі "Жовтневий" Кіровоград. обл. У 1950-1954 робітник ком-ту "Криворіжсталь". З 1955-1974 машиніст транспортування шихти на аглофаб-ці ПівдГЗК. Врятувала життя багатьом хворим та травмованим.

Стецюк Володимир Васильович (11.11.1957, Житомир. обл.). Публіцист. Видавець. Навчався в Криворізьк. педін-ті. Вихованець СШ № 85. У 1977-1983 працював горновим з-ду "Криворіжсталь", монтажником БУ № 6 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". У 1983-1987 кор. га. "Металлург". У 1987-1989 учасник археологіч. експедицій на Криворіжжі. Чл. літоб'єднання "Рудана" (1983), брав участь у створенні молодіж. центру "Сплав". У 1990-1996 працював в газ. "Криворожские ведомости", один з її засновників. У 1996 заснував видавничий дім, де друкує книжки з історії Кривбасу. Пише вірші і прозу.

Стецюк Ігор Олегович (21.6.1958, Кр. Ріг). Відом. композитор. Зак. Київ. консерваторію (1977, 1987), Київ. ін-т культури (1981). З 1983 на творчій роботі. Автор симфоніч., камерної, джазової музики. З 1990 викладач Нац. муз. акад. України, Ін-ту театр. мистецтв. З 1999 голов. диригент Держ. оркестру солістів Нац. радіокомпанії України, Росії, Франції, Лівану. Співпрацює з Т. Повалій, Л. Доліною, М. Карлос (Куба), оркестром

Стокгольмськ. радіо і телебачення. Переможець міжнарод. конкурсів з 1988. Має 3 компакт-диски. Автор наук. статей з теорії музики.

Стецюренко Андрій Васильович (13.12.1938, Кіровоград. обл.). Передовик виробництва. Освіта середня. У 1972-2001 газозварник, електромонтер підприємства "Кривбассвітло". Переможець змагань, ударник п'ятирічок, кращий за професією. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Стешенко Олександр Іванович (7.3.1889, Дніпропетров. обл. – 24.3.1966, Кр. Ріг). Проф. Гірнич. генеральний директор 3-го рангу (1949). Зак. Катеринослав. гірнич. ін-т (1915). У 1915-1917 гірнич. інспектор у Донбасі. У 1918-1920 пом. окружного інженера з інспекції рудників Кр. Рогу. У 1921-1923 викладав математику в Верхньодніпровську. У 1924-1930 ст. інспектор рудників Кривбасу, викладач. Один із організаторів КГРІ. За це отримав подяку від наркома вищої освіти СРСР. У 1930-1941 зав. кафедрою, декан гірнич. фак-ту, заст. директора КГРІ. У 1941-1944 зав. кафедрою Іркутськ. гірничо-металург. ін-ту. У 1944-1951 зав. кафедрою, декан, заст. директора Орджонікідзівськ. гірничо-металург. ін-ту. У 1951-1960 зав. кафедрою руднич. аерології та охорони праці КГРІ. Автор 112 наук. праць, 5 книг.

"Стиль-А", шоу-група створена у 1999 у скл. ПК ЦГЗК за ініціативою Л. В. Жемелінської. Відвідують 12 чол. віком від 15 до 18 років. Бере участь у концертах.

Стильпномелан (від грецьк. блискучо-гарний), мінерал класу силікатів. Колір зеленувато-чорний, темно-коричневий. Непрозорий. Блиск скляний. У Кривбасі рідкісний. Виявлен. В. І. Вернадським у 1900 у вигляді смужок в заліз. руді. Вивчали М. І. Світильський, З. І. Танатар-Бараш, А.П. Нікольський.

Стироль, перший пральний порошок у давнину на Криворіжжі.

Стихар, у православній церкві довгий одяг з широкими рукавами. Одягається богослужителями під час служби у храмі.

Стілець, квадратна або круглої форми дошка з 3-4 отворами, куди вбивали кілки, у давнину на Криворіжжі.

Стінових матеріалів завод, бере початок з 1926. Тоді існував невеличкий кустарний цех з виготовлення цегли для побутових потреб. За часів ВВВ з-д "Червоний Жовтень" зруйнований. На його території знаходився гітлерівськ. концтабір. У 1944 відновлений і до 1963 цегельний з-д № 1 знаходився у скл. тр-тів "Кривбасруда" і "Дзержинськруда". У 1963 дістав назву з-д будівельних матеріалів, у 1982 перейменован. у з-д стінових матеріалів тр-ту "Дніпробудматеріали". У 1993 дістав статус держ. комунального підприємства. Потужність 49 млн. штук цегли щорічно. Випускається цегла керамічна і фундаментні блоки. Останнім часом темпи виробництва помітно впали. Директори П. С. Нагнойний, В. К. Кулаков, Д. П. Черенов, А. В. Павленко, І. Д. Стріха, М. Г. Мохов, Д. І. Лисовський, В. І. Демчук, С. Т. Онищенко, М. І. Кизильштейн.

Стінових матеріалів заводу садівницьке товариство, закладене у 70-х у Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 1,2 га. Має 24 ділянок.

Стінові панелі серії КР-94, розроблені на домобудівному ком-ті у січні 1987. Їх впровадження дало змогу поліпшити планування квартир.

Стіхєєв Іван Іванович (6.3.1923). Новатор виробництва. Освіта середня. Уч. ВВВ. З кінця 40-х працював на шахтах РУ ім. Кірова. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Стічних вод очистка, проводиться з метою забезпечення санітарного благополуччя Кр. Рогу від забруднень, що знаходяться у побутових та промислових каналізаційних стоках. Забруднені стічні води піддаються очищенню безпосередньо на самих пром. підприємствах Кривбасу, після чого надходять в міську каналізаційну мережу, змішуються з побутовими стоками і подаються на станції аерації для спільного очищення, в процесі якого забезпечується виведення з них 95% забруднень. На першому етапі з води через спеціальні решітки виводяться крупні частини сміття. Мінеральні домішки осідають в

пісколовах. Великі частини органічних речовин випадають у первинних відстійниках. Наступний етап – біологічна очистка – проводиться в спеціальних резервуарах-аеротенках, куди безперервно подаються стічна вода, повітря та активний мул, насичений мікроорганізмами. Останні мінералізують органічні речовини, що знаходяться у стічних водах. З аеротенків вода поступає у вторинні відстійники для осадження активного мулу та освітлення води. Осадок при цьому переробляється та знезаражується.

Сто вісімдесят восьма стрілецька дивізія (188 СД), сформована у берез.-квіт. 1941 у м. Каунас на базі 11-ї мотострілецьк. бригади у скл. 523, 580, 595 СП і 234 арт. полку. Бойове хрещення прийняла у боях на кордоні у червні 1941. Обороняла Каунас, Холм, Валдай, Стару Русу, Дем'янськ на Півн.-Захід. фр. Визволяла Харків, форсувала р. Дніпро в р-ні Мишуриного Рогу. На Криворіжжі діяла у скл. 82 СК, 57 СК. Удостоєна почес. найменування Ножньодніпровська. Визволяла Глеюватку, В.Терни, ст. Колачевська, рудник ім. Орджонікідзе, "Суха Балка", Фрунзе, ст. Веселий Кут, Пічугіне, Шмакове, с. Родіонівку. На Криворіжжі воїн О. Кіров повторив подвиг Матросова, Д. Ананченко ціною життя зупинив самохідку. Визволяла Вознесенськ, форсувала Півд. Буг, Дністр. Відзначилася у Яссько-Кишинівськ. операції. Війну закінчила у Болгарії на кордоні з Туреччиною. За визволення Кр. Рогу нагородж. орд. Червоного Прапора. Виходила газ. "На врага". З боями пройшла 9 тис. км. Розформована у 1947. Прапор передано у Музей Збройних Сил СРСР. За часів боїв на Криворіжжі ком-р полковник В.Я.Даниленко.

Сто вісімдесят перша танкова бригада (181 Тбр.), сформована у квіт. 1942 в Сталінграді. Бойове хрещення прийняла під Воронежем у червні 1942. Брала участь в оточенні ворож. військ під Сталінградом, визволенні Донбасу, Ізюм-Барвенківськ. операції, Курськ. битві, визволенні Харкова, Полтави, форсуванні Дніпра в р-ні Мишуриного Рогу. Успішно вела бої на Криворіжжі. 24.10.1943 група танків увірвалася до Кр. Рогу. Героїчний подвиг здійснили лейтенант О.Г.Махров і В.О.Бєлоросов, які удостоєні звання Героя Рад. Союзу. У лист. 1944 перекинута на Кіровоград. напрям. Діяла у скл. 18 ТК. Бойовий шлях проліг через Кіровоград, Корсунь-Шевченківську битву, Ясько-Кишинівськ. операцію, Бухарест, Будапешт, Відень. Бойовий шлях закінчила в м. Санкт-Валентин. 18 разів згадувалася у наказі Верховного Головнокомандуючого.

Сто восьмий гвардійський штурмовий авіаційний полк (108 гв. ШАП), сформован. у серп. 1942 у скл. 290 ШАД. Бойове хрещення прийняв у лист. 1942 на Сталінград. фр. Визволяв Ряжськ, Євсюг, Старобєльськ, Павлоград. Відзначився у боях під час визволення Криворіжжя. Бойовий шлях проліг через Львів, Рава-Руську, Польщу, Німеччину. Удостоєн. почес. найменування Рава-Руського. Нагородж. орд. Суворова 3 ст.

Сто двадцятий гвардійський стрілецький полк (120 гв. СП), сформован. у серп. 1942 в Моск. обл. на базі 5 ПДК у скл. 39 гв. СД. Бойове хрещення прийняв у Сталінграді. Визволяв Барвенкове, Запоріжжя, Дніпропетровськ. Взимку 1944 вів бої на півд. Криворіжжя, форсував Інгулець. Визволяв Новий Буг, Одесу, Люблін, форсував Віслу, Одер, брав Берлін. Удостоєн. почес. найменування Познанського.

Сто двадцять сьомий інженерно-саперний батальйон (127-й), брав участь у боях за Кр. Ріг. Прокладав шлях для військ серед мінних полів, будував мости і шляхи, переправи на Інгульці. Удостоєн. почес. найменування Криворізький (26.2.1944). Бойовий шлях проліг через Миколаїв, Одеськ. обл., Молдавію, Румунію, Болгарію, Угорщину, Австрію, Чехословаччину. Діяв у скл. 46А. Прапор зберігається у Музеї Збройних сил Росії.

Сто двадцять третя піхотна дивізія вермахту (123 ПД), сформована у лют. 1940 в р-ні Дрездена в Німеччині. Вела бої у Бельгії, здійснювала каральні операції в Польщі і Білорусії. У лют. 1944 протистояла у Кр. Розі 6 гв. СК. Зазнала значних втрат. 416 ПП повністю знищили 2 частини гв. СД.

Сто двадцять шоста гвардійська Криворізька дивізія (126 гв. СД), перебувала у скл. Збройних Сил СРСР у лист. 1945-лист. 1946. Сформована внаслідок перейменування 10 гв. Криворізьк. Червонопрапорної ордена Суворова повітрянодесантної дивізії.

Розташовувалася у м. Тульча (Румунія). Їй був передан. прапор 10 гв. ПДД. Розформована у лист. 1946.

Сто двадцять шостий інженерно-саперний батальйон (126-5), брав участь у визволенні Кр. Рогу. Прокладав шлях наступаючим військам через мінні поля, будував переправи і шляхи. Удостоєн. почес. найменування Криворізький (26.2.1944). Бойовий шлях проліг через Миколаїв, Одес. обл., Молдавію, Румунію, Болгарію, Угорщину, Австрію, Чехословаччину. Перебував у скл. 46А. Прапор зберігається у Музеї Збройних сил Росії.

Сто дванадцятий гвардійський стрілецький полк (112 гв. СП), сформован. в Моск. обл. у серп. 1942 на базі 5 ПДК. Бойове хрещення прийняв у Сталінграді. Визволяв Барвенкове, Запоріжжя, Дніпропетровськ. Взимку вів успішні бої на півд. Криворіжжя, форсував Інгулець у скл. 8 гв. А. Визволяв Новий Буг, Одесу, Люблін, форсував Віслу, Одер, брав Берлін. Удостоєн. почес. найменування Познанського.

Сто дев'яносто шостий гвардійський артилерійський полк (196 гв. артполк), сформован., як 566 артполк 160 СД. Обороняв Чауси, Гомель, Курськ, р. Дон. 11.5.1943 став гвардійським. Відзначився у Курській битві, визволяв Бєлгород, Харків, форсував Дніпро. У жовт.-груд. 1943 вів бої на півн. околиці Кр. Рогу. Визволяв Кіровоград, Кишинів, форсував Віслу, Одер, брав Берлін. Розформован. у груд. 1946.

Сто дев'ятий армійський полк артилерії великої потужності (109 артполк), під час боїв за Кр. Ріг підтримував дії 195, 236, 353, 394 СД 37 і 46 А. На озброєнні мав 152 мм гармати. Прокладав полкам шлях на с. Вільне Поле, РУ ім. Фрунзе, ст. Довгинцеве, Мудрьона, Червона, форсував Дніпро. Пройшов дорогами України, Молдавії, Європи. Під час визволення Кр. Рогу ком-р полковник Ігнатьєв.

Сто дев'ятий винищувальний протитанковий артилерійський полк (109 артполк), сформован. у серп.-верес. 1943 в Костерівськ. танк. таборах у скл. 7-го мехкорпусу. Бойове хрещення прийняв у жовт. 1943 в боях за П'ятихатки. Уміло прикривав дії мотострільців на Криворіжжі у жовт.-лист. 1943. Визволяв села Ганнівку, Новолозуватку, Гейківку. Бойовий шлях проліг через міста і села України, Молдавії, Румунії, Болгарії, Угорщини, Австрії, Чехословаччини, Китаю. Під час боїв за Кр. Ріг ком-р підполковник М. І. Гриценко.

Сто дев'яносто п'ята стрілецька дивізія (195 СД), сформована у жовт.-груд. 1941 у м. Абдуліне Оренбурзьк. обл. До скл. входили 564, 573, 604 СП, 475 артполк. Бойове хрещення прийняла у лип. 1942 під Воронежем. Вела бої на Дону, Сіверськ. Донці. За визволення Новомосковська удостоєна почес. найменування Новомосковська. За визволення Дніпропетровська удостоєна почес. найменування Червонопрапорна. Значні втрати противнику нанесла в боях за ст. Довгинцеве, Мудрьона, цегельний з-д, Інгулецьк. плацдарм в р-ні Кр. Рогу. Визволяла Вознесенськ. Брала участь у Ясько-Кишинівськ. операції. Бойовий шлях закінчила в Болгарії. Розформована у верес. 1946. Під час боїв за Кр. Ріг ком-р полковник О. М. Сучков.

Сто дев'яносто сьомий гвардійський артилерійський полк (197-5), сформован. у берез. 1943 у скл. 92 гв. СД. Бойове хрещення прийняв на Курськ. дузі. Визволяв Белгород, форсував Дніпро в р-ні с. Куцеволівка Кіровоград. обл. Вів успішні бої за ст. Колачевська, рудники ім. Орджонікідзе, Р.Люксембург, ст. Роковата, с. Родіонівка, на Інгулецьк. плацдармі. Бойовий шлях проліг через Вознесенськ, Півд. Буг, ст. Роздільна, Дністр, Ясько-Кишинівськ. битву, Румунію. Війну закінчив у Бургасі і Варні (Болгарія).

Сто дев'ятий армійський полк артилерії великої потужності (109-й), під час боїв за Кр. Ріг підтримував дії 195, 236, 353, 394 СД 37 і 46А. На озброєнні мав 152 мм гармати. Прокладав полкам шлях на с. Вільне Поле, РУ ім. Фрунзе, ст. Довгинцеве, Мудрьона, Червона, форсував Інгулець. Пройшов дорогами України, Молдавії, Європи. Під час визволення Кр. Рогу ком-р полковник Ігнатьєв.

Сто дев'ятий гвардійський штурмовий авіаційний полк (109-й), сформован. у серп. 1942 у скл. 290 ШАД. Бойове хрещення прийняв у лист. 1942 на Сталінград. фр. Визволяв

Ряжськ, Євсюг, Старобєльськ, Павлоград. Відзначився у боях під час визволення Криворіжжя. Бойовий шлях проліг через Львів, Володимир-Волинський, Польщу, Німеччину. Удостоєн. почес. найменування Володимир-Волинський. Нагородж. орд. Б. Хмельницького 2 ст.

Сто десята танкова бригада (110 Тбр.), сформована у квіт. 1942 в Сталінграді. Бойове хрещення прийняла під Сталінградом, брала участь у Курськ. битві, визволенні Полтави, форсуванні Дніпра в р-ні Мишуриного Рогу. У жовт.-лист. 1943 брала участь у боях на Криворіжжі. Бойовий шлях проліг через Знам'янку, Умань, Мінськ, Схід. Прусію. Під час визволення Кр. Рогу ком-р полковник Решетилов.

Сто десятий гвардійський штурмовий авіаційний полк (110 гв. ШАП), сформован. у серп. 1942 у скл. 290 ШАД. Бойове хрещення прийняв у лист. 1942 на Сталінград. фр. Визволяв Ряжськ, Євсюг, Старобєльськ, Павлоград. Відзначився у боях під час визволення Криворіжжя. Бойовий шлях проліг через Львів, Польщу, Німеччину. Удостоєн. почес. найменування Вісленський. Нагородж. орд. О. Невського. Розформован. у червні 1945.

Сто другий гвардійський стрілецький полк (102 гв. СП), сформован. у серп. 1942 в Моск. обл. у скл. 35 гв. СД. Обороняв Сталінград, визволяв Барвенкове, Лозову, Запоріжжя. Відзначився при визволенні півд. Криворіжжя, форсуванні Інгульця. Брав участь у боях за Одесу, Брест, Варшаву, Берлін.

Сто перший гвардійський стрілецький полк (101 гв. СП), сформован. у серп. 1942 в Моск. обл. у скл. 35 гв. СД. Обороняв Сталінград, визволяв Барвенкове, Павлоград, Запоріжжя. Відзначився при визволенні півд. Криворіжжя, форсуванні Інгульця. 10.1.1944 сержант І. М. Калінін (згодом житель Кр. Рогу) кинувся з гранатою під ворож. самохідку. Брав участь у боях за Одесу, Брест, Варшаву, Берлін.

Сто п'ятнадцята гарматна артилерійська бригада РГК (115 арт. бр.), сформована у трав. 1943 в м. Рубіжне Луганськ. обл. у скл. 1102 і 1232 артполків. Бойове хрещення прийняла у боях за Донбас. Визволяла Запоріжжя. Уміло підтримувала дії військ у боях за Кр. Ріг, за що удостоєна почес. найменування Криворізької. Бойовий шлях проліг через Миколаїв. обл., Одесу, Молдавію, Румунію, Болгарію, Угорщину. За здобуття Відня нагородж. орд. Б.Хмельницького 2 ст. Війну завершила в м. Амштеттін (Австрія). Під час визволення Кр. Рогу ком-р полковник Н.І.Поляков.

Сто сімдесят п’ятий гвардійський стрілецький полк (175 гв. СП), сформован. у червні 1942 в Куйбишев. обл. як 412 СД у скл. 1 СД. Бойове хрещення прийняв під Сталінградом у жовт. 1942. За бої за м. Богучар став гвардійським (31.12.1942). Визволяв Міллерове, Луганськ, форсував Дніпро. У жовт.-груд. 1943 відзначився у боях на Криворіжжі у скл. 58 гв. СД. Визволяв Вознесенськ, Львів, Оппельн, брав Берлін, бойовий шлях закінчив у Празі.

Сто сімдесят п’ятий штурмовий авіаполк (175 ШАП), сформован. на початку 1943. До берез. 1943 діяв, як самостійна одиниця і здійснив 484 б/вильотів, а потім увійшов до скл. 305 ШАД. Відзначився в боях на Харків. напрямі, визволяв Донбас, Запоріжжя. Під час визволення Кр. Рогу літав з аеродрому Кайдаки і здійснив 358 б/вильотів. Визволяв Казанку, Роздільну, Дно, Псков, Курляндію. Розформован. у 1946. Під час боїв за Кр. Ріг ком-р Герой Рад. Союзу майор М. Д. Захарченко.

Сто сімдесят сьомий стрілецький полк (177 СП), сформован. у трав.–черв. 1942 у скл. 236 СД. Бойове хрещення прийняв під Ростовом, де потрапив в оточення. Обороняв Кавказ, визволяв Кубань, Донбас, Харків, форсував Дніпро в р-ні в с. Аули, вів бої за Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ. Відзначився у боях за Широке, Зелене містечко, з-д "Криворіжсталь", ст. Червона, Гданцівку, форсував Інгулець. Бойовий шлях проліг через Півд. Україну, Молдавію, Румунію, Болгарію, Югославію, Угорщину. Розформован. у кінці 40-х. Прапор зберігається у Музеї Збройних сил Росії.

Сто сімдесята танкова бригада (170 Тбр.), сформована у квіт. 1942 в Сталінграді. Бойове хрещення прийняла під Сталінградом. Брала участь у Курськ. битві, визволенні Полтави, форсуванні Дніпра в р-ні Мишуриного Рогу. У жовт.-лист. 1943 брала участь у боях на Криворіжжі. Бойовий шлях проліг через Знам'янку, Умань, Мінськ, Схід. Прусію.

173 квартал, житломасив розташован. у півд.-схід. частині Жовт. р-ну. Закладен. на початку XX ст. як гірниче селище. Розвитку набув у 50-70-х. Має 13 вулиць, проживає 10 тис. чол. Центр торгівлі в р-ні, діють тех-м, СШ, магазин, транспорт. розв'язка.

Сто сімнадцятий гвардійський стрілецький полк (117 гв. СП), сформован. в Моск. обл. у серп. 1942 на базі 5 ПДК у скл. 3 гв. СД. Бойове хрещення прийняв у Сталінграді. Визволяв Барвенкове, Запоріжжя, Дніпропетровськ. Взимку вів бої на півд. Криворіжжя, форсував Інгулець. Визволяв Новий Буг, Одесу, Люблін, форсував Віслу, Одер, брав Берлін. Удостоєн. почес. найменування Познанський.

Сто сорок сьома стрілецька дивізія (147 СД), сформована у верес. 1939 у Кр. Розі. Особовий скл. формувався із жителів Дніпропетров. обл. в основному гірників. До скл. входили 3 стрілецьких і 379 артполки. Бойове хрещення прийняла у боях за Шепетівку. Обороняла Славуту, у боях за Київ понесла значних втрат і була розформована. Друге формування відбулося навесні 1942. Брала участь у Курськ. битві, форсуванні Дніпра в р-ні Києва. Брала участь у Корсунь-Шевченківськ., Львівсько-Сандомирськ., Вісло-Одерськ., Берлінськ. операціях. Нагороджк. орд. Б.Хмельницького 2 ст. (26.5.1945). Розформована у лип. 1946. Прапор, вручений у Кр. Розі, зберігається у Музеї Збройних сил Росії. Перший ком-р полковник Миронов. У Кр. Розі встановлена мемор. дошку на честь 147 СД.

Сто сорок третій гвардійський стрілецький полк (143 гв. СП), сформован. у квіт. 1942 на території Моск. ВО, як 1058 СП 264 СД. У боях з 22 серп. 1942 у межиріччі Витебеть і Жиздра. 20.10.1942 перейменован. у 143 гв. СП у скл. 48 гв. СД. У результаті. Острозько-Россошанськ. операції пройшов 240 км. Уч. Харків. операції весни 1943, Курськ. битви. 3.10.1943 форсував Дніпро в р-ні Бородаївська. У боях за Кр. Ріг наступав з сел. Р. Люксембург на Миролюбівку і КМЗ. Визволяв Новий Буг, Брест, воював у Схід. Прусії, брав Берлін. Ком-р майор Д. М. Берлінський.

Сто сорок шостий гвардійський стрілецький полк (146 гв. СП), сформован. у квіт. 1942 на території Моск. ВО, як 1060 СП 264 СД. У боях з 22 серп. 1942 у межиріччі Витебеть і Жиздра. 20.10.1942 перейменован. у 146 гв. СП у скл. 48 гв. СД. У результаті Острозько-Россонанської операції подолав 240 км. Уч. Харків. операції весни 1943, Курськ. битви. 3.10.1943 форсував Дніпро в р-ні Бородаївки. У боях за Кр. Ріг наступав на балку Червону і металург. з-д. Визволяв Новий Буг, Брест, воював у Схід. Прусії. За штурм Кенінгсберга удостоєн. орд. Б. Хмельницького 2 ст. Брав Берлін. Ком-р підполковник В. П. Лебедєв.

Сто сорок шостий зенітно-артилерійський полк (146 артполк), сформован. у Москві у жовт. 1942 у скл. 6 зенітно-арт. дивізії. Мав на озброєнні гармати 37 мм. Бойове хрещення прийняв у берез. 1943 в р-ні ст. Міллерове. Прикрив дії 5 гв. ТА. Визволяв Харків, Полтаву, П'ятихатки. У жовт.-груд. 1943 успішно прикривав дії 5 гв. ТА на криворізьк. напрямку. Відзначився у Корсунь-Шевченківськ. битві, визволенні Умані, Борисова, Мінська, Прибалтики, Щецина. Ком-р А. П. Мінько.

Сто тридцять восьмий гвардійський стрілецький полк (138 гв. СП), сформован. у квіт. 1942 на території Моск. ВО, як 1056 СП 264 СД. У боях з 22 серп. 1942 у межиріччі Витебеть і Жиздра. 20.10.1942 перейменован. у 138 гв. СП у скл. 48 гв. СД. У результаті Острозько-Россошанськ. операції пройшов 240 км. Уч. Харків. операції весни 1943, Курськ. битви. У жовт. 1943 вів бої на Бородаївському плацдармі Дніпра. У боях за Кр. Ріг наступав від кол-пу "Лектор" на Миролюбівку і КМЗ. Визволяв Новий Буг, Брест, воював у Схід. Прусії. Здобув найменування. Берлінського. Ком-р майор М. Ф. Будницький.

Сто тридцять п'ята танкова бригада (135 Тбр.), сформована у берез. 1942 у Борисоглєбську. Бойове хрещення прийняла під Сталінградом. Відзначилася у боях за Костянтинівку, Запоріжжя. У Кр. Розі прийняла поповнення. Брала участь у Ясько-Кишинів., Дебреценськ. Балатонськ., Віденськ. операціях. Весь час перебувала у скл. 23 ТК. Має почес. найменування Костянтинівська (1943), 13 подяк Верховного Головнокомандуючого. Нагородж. орд. Червоного Прапора (1944), Кутузова 2 ст. Ком-р полковник М. З. Безнощенко.

Сто тридцять перший гвардійський артилерійський полк (131 гв. артполк), сформован. у лют. 1942 у Саратов. обл. як 1034 артполк. Бойове хрещення прийняв під Сталінградом на Дон. фр. Відзначився у контрнаступі. У берез. 1943 перейменован. у 131-й гв. артполк у скл. 62 гв СД. Брав участь у боях за Харків, р. Сіверський Донець, на Курськ. дузі, Полтаву, на Дніпров. плацдармі в р-ні с. Мишурин Ріг. Відзначився в боях за Кр. Ріг, протистояв "тиграм" з дивізії "Мертва голова". Бойовий шлях проліг через Смілу, Броди, Грац.

Сто тринадцята гарматна артилерійська бригада (113), сформована у берез. 1941. Діяла у скл. 9 артдивізії. До скл. входили 4 дивізіони, що мали 24-203 мм гаубиці. Бойове хрещення прийняла у боях під Москвою. Обороняла Стару Русу, форсувала Сіверський Донець. Визволяла Донбас, Запоріжжя. У боях за Кр. Ріг підтримувала дії військ 46А. Бойовий шлях проліг через Миколаїв. обл., Одесу, Молдавію,Болгарію, Угорщину і Австрію. Під час визволення Кр. Рогу ком-р полковник А.С. Зільбербург.

Сто шістдесят вісім метрів кіноплівки, хронікальні зйомки кінооператорів 3-го Укр. фр. відображають події визволення Кр. Рогу у лют. 1944. На екрані перші миттєвості після визволення вул. Леніна (клуб "Харчовик"), Пушкіна, пр. К. Маркса. Ідуть містом війська Червоної Армії, мінери обстежують руїни будинків. Цю стрічку відшукав краєзнавець Я. К. Ракітін в архіві кінофотодокументів СРСР. Копія зберігається у міськ. краєзнавч. музеї.

Сто шістдесят восьмий стрілецький полк (168 СП), сформован. у лют. 1942 у Вологодськ. обл. у скл. 24 Залізної СД. Вів бої під Великими Луками, Сталінградом, визволяв Донбас, форсував Дніпро. У жовт.-лист. 1943 відзначився в боях на Криворіжжі в р-ні сіл Недайвода, Лозуватка. Визволяв Бердичев, Чернівці, Карпати, Прагу.

Сто шістдесят п'ятий винищувальний авіаційний полк (165 ВАП), сформован. у трав. 1942 у скл. 205 винищувальної авіадивізії. Бойов. дія почав у трав. 1942 у скл. 2ПА на Брянськ. фр. Брав участь у боях за Воронеж, Харків, Курськ. битві, форсуванні Дніпра. У жовт.-груд. 1943 прикривав дії 37, 5А, 5ТА на криворізьк. напрямку. Визволяв Кіровоград, Умань, Львів, Сандомир, брав Берлін.

Сто шістдесятий артилерійський полк (160 артполк), сформован. у лют. 1942 у Вологодськ. обл. у скл. 24 Залізної СД. Вів бої під Великими Луками, Сталінградом, визволяв Донбас, форсував Дніпро. У жовт.-лист. 1943 відзначився в боях на Криворіжжі в р-ні сіл Недайвода, Лозуватка. Визволяв Бердичев, Чернівці, Карпати, Прагу.

Сто шістнадцятий армійський інженерно-саперний батальйон (116 сапбат.), сформован. під час ВВВ. Відзначився у боях на Дніпрі (с. Дерiївка Кіровоград. обл.). 86 саперів нагородж. орденами, 2 – Герої Рад. Союзу. Бої за Кр. Ріг вів з жовт. 1943-лют. 1944. Проводив інж. розвідку, будував командні пункти, прокладав шляхи у мінних полях, розміновував будинки. Група саперів лейтенанта. І. К. Голубчика брала участь в операції по врятуванню греблі КРЕС. Прокладали переправи по льоду Інгульця. За бої у Кр. Розі 80 бійців і ком-рів нагородж. орд. і медалями. Батальйон діяв у скл. 37А. Удостоєн. почес. найменування Криворізький (26.2.1944). Брав участь у визволенні України, Молдавії, Румунії, Болгарії, бойові дії закінчив у Берліні, де здобув почес. найменування Берлінський. Нагородж. орд. О. Невського і Червоної Зірки. Розформован. у 1947. Прапор зберігається у Музеї Зброй. Сил Росії. За період боїв у Кр. Розі ком-р майор О. І. Радкевич.

"Стожари", вокально-інструментальний ансамбль, створен. у лют. 1971 М. Ф. Бабенком. З 1985 у ПК ЦГЗК. Актив пропагандист пісні. Уч. агітпоїзда ЦК ВЛКСМ (1979),

республік., облтелепередач. Лауреат Укр. конкурсу ВІА (1990). Серед активістів О. Антощенко, Н. Антощенко, В. Лукашкін, Ю. Шмиголь.

Стокозенко Яків Семенович (22.8.1926, Кіровоград. обл. – 3.7.1983, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. Уч. ВВВ з жовт. 1944 у скл. танк. частин. У трав. 1945 серед перших увірвався до Праги. У промисловості з 1996. У 1967-1983 машиніст екскаватора, слюсар Ганнівськ. кар'єру ПівнГЗК. Наставник. Чл. Тов-ва рад.-чеськ. дружби. Показував зразки самовідданої праці. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст.

Стоколос, кострець (Bromopsis), рід трав'янистих рослин родини злакових. Багаторічники. Суцвіття – волоть. Колоски великі, звичайно довші за 10 мм, стиснуті з боків. На Криворіжжі поширені 2 види. С. безостий, довгокореневищна рослина 60-120 см заввишки. Листки широколінійні, 6-10 мм заввишки. Волоть багатоколоскова, прямостояча. Нижня квіткова луска без остюка. Цвіте VI-VII. Звичайний вид на луках, перелогах, по чагарниках, достатньо зволожених степових схилах. Кормова рослина. Використовується як фітомеліоративна для задерніння рекультивованих відвалів, дамб, хвостосховищ, іноді – як газонна трава. **С. прибережний** має вузькі, з обох боків густо опушені листки. Піхви при основі стебел і неплідних пагонів утворюють "муфти", що складаються з грубих, сітчасто-сплетених волокон. Нижня квіткова луска з остюком 6-7 мм завдовжки. Розповсюджен. на степових схилах, вапнякових відслоненнях.

Столична, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мав назву провулок 8-й Пензенський. Довж. 425 м, ширина 7 м. Має 11 приват. будинків, проживає 18 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Обслуговує 48 в/з.

Столітній Андрій Корнійович (1890, Кр. Ріг-1984, там же). Повний Георгіївський кавалер. Освіта початкова. Працював на Гданцівськ. чавуноливарн. з-ді. Уч. 1-ї світ. війни. Відзначався винятковим героїзмом. Перебував у нім. полоні. Уч. гром. війни. Працював на з-ді "Пневматик". Актив. учасник відбудови Кривбасу. Нагородж. Георгіївськими хрестами 1-4 ст.

Столовий буряк, дворічна овочева рослина родини лободових. За формою видовжені, овальні, округлі. На Криворіжжі вирощуються сорти Бордо 237, Делікатесний, Носівський плоский.

Столярчук Марія Андріївна (26.10.1921, Житомир. обл.). Герой Соц. Праці (1949). Освіта н/середня. Уч. трудового фр. З 1944 працювала у кол-пі "Кривбуд"/рад-пі ім. Мічуріна. Майстер високих врожаїв зернових. Уч. відбудови сільськ. Криворіжжя. Новатор виробництва. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Наставниця. Ім'я в Книзі Труд. Слави Дніпропетров. обл. Уч. ВДНГ. Нагородж. орд. Леніна.

Сторіччя С. М. Кірова на честь меморіальна дошка, встановлена на фасаді адмінкорпусу РУ ім. Кірова в Сакс. р-ні у 1986.

"Сторож", народ. назва плаката, що встановлюють у зоні обвалення, який попереджає людей про небезпеку.

Стороженка А. П., трудова діяльність пов'язана з ш. "Гігант-Глибока" РУ ім. Дзержинського. На руднику працював бурильником з 1950. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Норми перевиконував на 130-140%. Нагородж. орд. Леніна, знак. "Шахтарська слава" 3 ст. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Стороженко Леонід Іванович (20.6.1932, Черкаська обл.). Проф. (1986), Д. Т. Н. (1986). Зак. Моск. ін-т інж. залізнич. транс-ту (1957). У 1957-1960 виконроб тр-ту "Дальморгідробуд". У 1963-1986 ст. викладач, доцент, зав. кафедрою архітектури, проректор КГРІ. Автор більше 100 наук. праць.

Сторожук Анатолій Васильович (25.1.1944, Дніпропетров. обл.). Герой Соц. Праці (1984). Почес. металург. Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1970). У 1961-1962 слюсар тр-ту "Криворіжжитлобуд". У 1962-1963 слюсар ДБК. У 1966-1967 електрослюсар КТТУ. У 1967-1995 слюсар, оператор, ст. оператор, вальцювальник блюмінга № 2 ком-ту

"Криворіжсталь". Новатор виробництва, наставник. Голова ради трудового колективу КМК. Громадськ. діяч і політик. Встановив кілька рекордів з прокату. Видат. майстер прокату. Чл. ревкомісії ЦК КПРС (1988). Делегат XIX Всесоюз. партконференції (1988). Надавав допомогу і підтримку культурі, медицині Кр. Рогу. Автор аналітич. брошури "Не хочу долі іншої". Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, знак "За заслуги перед містом".

Сторожук Василь Петрович (15.3.1932, Вінницька обл.). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1956). У 1956-1964 нач. дільниці, інспектор технагляду тр-ту "Червоногвардійськвугілля". У 1964-1968 ст. інж., у 1968-1980 голов. інж. проектів, у 1980-1993 голов. інж., у 1993-1998 нач. техвідділу ін-ту "Кривбаспроект". Керував проектуванням шахт, проектами реконструкції гірнич. підприємств. Винахідник. Підготував багато проектантів. Автор наук. праць.

Сторчак Сергій Олександрович (11.2.1952, Запорізька обл.). Д. Т. Н. (1997). Акад. АГНУ. Зак. КГРІ (1974), Ленінград. гірнич. ін-т (1980). Вихованець СШ № 61. У 1974-1980 гірнич. майстер, нач. дільниці, заст. голов. інж. ш. "Об'єднана". У 1980-1987 голов. інж., нач. ш. "Першотравнева". У 1987-1993 нач. управління з нагляду в гірнич. промисловості. У 1993-2000 нач. Центр. управління Держнаглядохоронпраці України, 1-й заст. голови комітету з нагляду за охороною праці. З трав. 2000 голова Держдепартаменту з нагляду за охороною праці. Автор 60 наук. праць. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Сторчеус Анатолій Архипович (13.8.1936, Кіровоград. обл.). Засл. будівельник України (1963), Засл. працівник профтехосвіти України (1977). Зак. КГРІ (1954). У 1954-1963 інж., заст. голов. інж. БМУ № 551 тр-ту "Дніпросантехмонтаж". У 1963-1970 майстер, викладач, заст. директора СПТУ № 28. У 1970-1972 радник гірничоруд. учбового центру в Ірані. У 1972-1999 директор СПТУ № 36. Новатор буд. виробництва, реформатор системи СПТУ.

Сторчеус Микола Васильович (31.8.1927, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1975). Зак. ФЗН. У 1945-1958 арматурник БУ-5 тр-ту "Криворіжбуд". У 1958-1984 бригадир "Промбуд-2" тр-ту "Криворіжаглобуд". Впровадив передові технології будівництва. Відзначився під час будівництва ПівдГЗК, НКГЗК, ДП-9. Прем. Ради Міністрів СРСР (1982). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Сторчовий Олександр Омелянович (25.9.1912, Кр. Ріг). Засл. працівник культури України (1968). Освіта середня. У 1959-1976 майстер, нач. зміни залізнич. цеху ПівдГЗК. Організатор худ. самодіяльності, лектор-пропагандист.

Сторчовий Олексій Омелянович (1907 – 80-ті, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта н/середня. На залізниці з 20-х. Ударник п'ятирічок, переможець стаханівських вахт 30-х. У 1944 – 1960 працював у локомотив. депо ст. Кр. Ріг-Сортувальний. Брав участь у відбудові залізнич. госп-ва. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Страмцов Віктор Анатолійович (24.9.1949, Львів. обл.-19.11.1984, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. Дніпропетров. мед. уч-ще (1970). У 1972-1974 фельдшер "03" у Кр. Розі. З 1979 прапорщик. В Афганістані з 1982. Загинув у бою. Похован у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки (2).

Странник (справж. **Роговий) В'ячеслав Григорович** (23.11.1957, Донецька обл.). Художник. Зак. Грецький ун-т культури (1987). Розробив особистий напрям "Рекітон" (взаємодія з простором). Голова культурно-творч. об'єднання "АЯ". Один з організаторів єдиного в Україні музею сучас. мистецтва, молодіж. центру "Сплав". Учасник виставок з 1980, брав участь у 50. Зіграв голов. роль у фільмі О. Сокурова "Врятуй і збережи". Вперше в СНД організував виставку в колонії. Роботи зберігаються у штаб-квартирі ЮНЕСКО у Парижі, Чиказьк. банку, музеях України, Росії, Італії. Входить до 100 кращих художників України XX ст. Твори "Цифри", "Ліки", "Образи", "Знаки" ін.

Странніков Анатолій Сергійович (14.7.1938, Сумська обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1977), Дніпропетров. металург. ін-т. З 1975 голов. технолог, нач. цеху № 2, голов. інж. з-ду "Ремгірмаш"/ ВАТ "РЕГОМ". Умілий організатор виробництва.

Страсна неділя, остання перед Великоднем неділя Великого посту, коли богослужіння на Криворіжжі присвячені спогадам про страждання Христа.

Стратиграфічний рудоконтролюючий фактор, обумовлен тим, що залізисто-кремнисті породи займають визначене стратиграфіч. положення у розрізі докембрія Укр. щита. У межах Криворізько-Кременчцьк. зони найбільш стародавніми утвореннями є залізисті кварцити конксно-верховцівської світи.

Стратиграфія (від лат. – писав і грецьк. – пишу), розділ геології, який вивчає послідовність залягання гірських порід, вказує на вік та закономірність поширення у земній корі.

Страхов Валерій Миколайович (21.8.1943, Казахстан). Козацький отаман. Зак. КГРІ (1974). У 1958-1962 машиніст РУ ім. Комінтерну. У 1962-1987 слюсар електроз-ду. Брав актив. участь у громадськ. житті Кр. Рогу. У 1992-1998 отаман Інгулецьк. паланки Війська Запорізького.

Страхов Леонід Якович (5.5.1930, Херсон. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З трав. 1947 бригадир. арматурників БУ №№ 1, 5, 13, "Заводбуд" тр-ту "Криворіжбуд". Актив. уч. реконструкції ДП-1, будівництва ДП-5-9. На ДП-9 монтував днище, блоки повітряних нагрівачів. Будував корпуси НКГЗК. ПівнГЗК, аеропорт. Держ. прем. за впровадження методу М. Злобіна на будовах Кр. Рогу. Нагородж. орд. Леніна, Дружби народів, "Знак Пошани".

Страхов Микола Михайлович (15.4.1900, Орлов. обл.-13.7.1978, Москва). Акад. АН СРСР (1953), Проф. Д. Г/М. Н. Зак. Моск. ун-т (1928). Видат. геолог. З 1934 у Геологіч. ін-ті Ан СРСР. З 30-х вивчав геологію Кривбасу. Зробив генетич. класифікацію сульфідів у породах Кривбасу. Засновник теоретич. літології, склав основи теорії літогенезу. Ленінська прем. (1961), Держ. прем. СРСР (1948). Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Страхові компанії, діють у Кр. Розі з початку 90-х. Надають юридичним особам та громадянам послуги з добровільного та обов'язкового страхування життя, майна, предмета застави, фінансових ризиків, автотран-ту ін. У Кр. Розі діють 16 філій і представництв. Серед них "Оранта-Дніпро", "Гарант-авто", "Цесія", "Алькона", "Скайд", "Діско" ін.

Стрекалов Петро Семенович (17.10.1920, Липецька обл.). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. Військ.-політ. акад. (1953). Прац. на торфорозроб. у Моск. обл. В арм. з 1940. Уч. ВВВ з лют. 1943. Ком-р міномет. відділення 30 гв. ПДП 10 гв. ПДД відзначився у боях за Мишурин Ріг. Уч. визволення Кр. Рогу. 2.11.1943 брав уч. у відбитті атаки 20 танків під Веселими Тернами. Обороняв висоту поблизу Сабачеєвки. Під час штурму Кр. Рогу корегував артвогонь 30 гв. ПДП. В арм. до 1968, полковник. Оселився в Гомелі. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки (2).

Стреліція королівська (Strelitzia reginae), рослина родини стреліцієвих. Батьківщина – Півд. Африка. Багаторічна декоративно-квіткова кореневищна рослина з довгочерешковим листком. Черешки довж. до 10 см, круглі. Листки овальні або вузькояйцеподібні, загострені, цілісні, голі, шкірясті, довж. до 45 см. Квітки великі, до 15 см, поодинокі, на безлистому квітконосі, шестипелюсткові, схожі на екзотичного птаха. Зовнішні пелюстки жовто-оранжеві, внутрішні – темно-сині. Плід – багатонасінна коробочка. Насіння – чорна горошина з пухнастим оранжевим чубком. На Криворіжжі поширена як оранжерейна, кімнатна рослина. Використовується на зріз. Культивується в Криворізьк. бот. саду.

Стрельникова, вулиця розташована у півд.-схід. частині Дзерж. р-ну. Закладена у 50-х. Розвитку набула у 60-х. Довж. 1,6 тис. м, ширина 6 м. Пл. 9,6 тис. кв. м. Має 4

багатоповерх. будинки. Розташован. РВВС. Заасфальтована. Названа на честь Героя Рад. Союзу Стрельникова Івана Івановича (1939-1969). Нач. застави на о. Даманський. Загинув у бою з китайськими провокаторами. Обслуговують 32, 75 в/з.

Стрельцов Віктор Миколайович (2.4.1910, Іркут. обл.-31.5.1972, Кр. Ріг). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Освіта середня. Працював на шахті в Якутії. Уч. ВВВ з верес. 1943. Розвідник 273 гв. СП 89 гв. СД. 29.9.1943 першим форсував Дніпро (с. Келеберда Полтав. обл.). Працював у Якутії, Челябінськ. обл. Жив у Кр. Розі. Ім'я на стелі Героїв. Нагородж. орд. Леніна.

Стрельцов Григорій Павлович (6.8.1946, Могильов. обл.). Літератор. Зак. Мінськ. архітектурно-буд. тех-м (1967), Літератур. ін-т ім. Горького (1986). Працював архітектором. З 1986 у Кр. Розі. Працює у будинку дитяч. творчості "Горицвіт". Пише вірші, прозу. Друкується у періодич. пресі, колектив. збірниках.

Стрельцова, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена на початку XX ст. Розвитку набула у 30-50-х. До 1975 мав назву провулок 4-й Пушкіна. Довж. 591 м, ширина 7 м. Має 71 держ. будинок. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 99 в/з.

Стрельченко Станіслав Миколайович (5.2.1949, Кр. Ріг). Керівник зв'язку. Зак. Одеськ. ін-т зв'язку (1972). З 1974 інж. АТС-29. З 1976 нач. Криворізьк. райвузла зв'язку. Уміло керував розвитком зв'язку на Криворіжжі.

Стрепет, хохітва (Otis tetrax), птах роду дрофа. Довж. до 50 см, вага до 1 кг. Розміром з курку. Зверху тіло сірувато-вохристе, строкате, з темним малюнком. Черевце біле, шия чорна, крило з білим великим "дзеркалом". Рідкісний птах. На Криворіжжі населяє степові простори. Гніздо з сухої трави на землі. Кладка у трав. з 3-5 яєць. Дуже обережний. Голос – відривчасте "трекк-трекк". Живиться комахами. Потребує охорони.

Стретович Анатолій Петрович (1931, Житомир. обл.). Авіатор. Зак. Київ. авіаін-т. Першим отримав диплом про закінчення Криворізьк. авіатех. уч-ща (1953). У 1953-1958 викладач Олевськ. авіашколи радистів. У 1958-1960 інж., у 1960-1991 зав. відділеннями авіатех. уч-ща. Створив учбово-техніч. базу для вивчення літаків Лі-2, Іл-12, МІГ-9. Організував методкабінет для занять з іноземними курсантами. Серед перших в Україні вивчив спецобладнання літака ТУ-104. З 2001 очолює музей коледжу. Відмінник авіації. Автор наук. статей і розробок. Засновник династії авіаторів.

Стрєлкін Микола Андрійович (1.8.1935, Бєлгород. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Харків. гірнич. ін-т (1958). У 1958-1959 майстер збагач. фаб-ки у Караганді. У 1959-1961 інж. ін-ту "Карагандадіпрошахт". У 1961-1965 нач. відділу ін-ту "Центргіпроруда". У 1965-1994 нач. відділу, заст. голов. інж., заст. директора ін-ту "Механобчормет". Автор 20 праць. Брав участь у проектуванні ГЗК. Прем. Ради Міністрів СРСР (1983) за реконструкцію збагач. фаб-ки ПівдГЗК. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Стрибайлівська, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Має незначні бокові відгалуження. Схили у низов'ї круті, поросли чагарниками і різнотрав'ям. Належить до басейну р. Інгулець. Утворилася шляхом ерозії грунту в результаті впливу весняних і дощових вод. Назва походить від того, що під час весняного розливу води людині необхідно було стрибати через водяні загати, коли доводилося переходити балку.

Стрибог, язичницький слов'янський бог повітряних стихій і вітру, які особливо властиві степовим просторам. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Стрибунці (Cicindela), жук родини твердокрилих. Забарвлення металеве, надкрила із світлим малюнком. Активний вдень, швидко пересувається і літає на освітлених місцях. Вважається хижаком. Личинки у вертикальних порах. На Криворіжжі представлен. 2 видами.

Стригунов Володимир Іванович (23.11.1952, Львів. обл.). Орнітолог. Зак. Мелітопольськ. педін-т (1975). З 1982 викладач, доцент кафедри зоології Криворізьк. педін-ту/ун-ту. Канд. зоологіч. наук (1987). Спеціаліст з хижих птахів басейну Дніпра.

Голова міськ. відділення орнітологіч. тов-ва. Фотограф-анімаліст. Брав участь у підготовці Червоної книги України. Автор 40 наук. праць.

Стриж (Apus), птах родини стрижоподібних. Довж. до 22 см, вага 40-110 г. На Криворіжжі чорний С., птах середнього розміру. Забарвлення буре і чорно-буре, чорно-біле. Дзьоб короткий, крила довгі, стрілоподібні. Прилітає у трав., відлітає у серп. Тримається колоніями. Гнізда під стріхами, у дуплах. Кладка у червні з 2-3 яєць. Голос – різке "ввз-ввз". Політ сильний, швидкий з частим змахом крил. Живиться комахами. Дуже корисний.

Стрижелоб Володимир Федорович (19.8.1929, Миколаїв. обл.). Засл. раціоналізатор України (1972). Освіта середня. Представник династії залізничників. У 1946-1992 оператор, майстер експеримент. цеху Криворізьк. відділка Придніпров. залізниці. Займався удосконаленням рейкового господарства. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Ім'я у Книзі Труд. Слави Придніпров. залізниці. Почес. залізничник (1970).

Стриженко Станіслав Сергійович (30.3.1940, Молдова). Держ. керівник. Зак. КГРІ (1962), Вищу партшколу (1986). У 1962-1971 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. ім. Леніна. У 1971-1983 інструктор, зав. відділом Терн. райкому КПУ. У 1983-1987 1-й секретар Жовт. райкому КПУ. У 1988-1991 1-й секретар Терн. райкому КПУ. У 1990-2000 голова Терн. райради. Умілий керівник. Організатор благоустрою Жовт. і Терн. р-нів. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

"Стрижи Коза", частина м. Інгулець. На картах 30-х позначалася як стратегічний об'єкт. Розташовувалися склади вибухівки РУ "Інгулець". Поблизу проживав, дід на прізвисько "Стрижи Коза". Перший наліт нім. авіації був сконцентрован. на цьому місці. У 70-х зникла під відвалами ІнГЗК.

Стріла (лат. Sagitta), невелике сузір'я Півн. півкулі. З території Криворіжжя спостерігається навесні, влітку, восени.

Стріла, кидальна зброя, відома з стародавніх часів. На території Криворіжжя археологи знаходили компоненти С. у могильних курганах віком 5-6 тис. років.

Стрілець (лат. Sagittarius), зодіакальне сузір'я, в якому знаходиться джерело радіо та інфрачервоного випромінювання Sgr A, що співпадає з центром Галактики. З території Криворіжжя спостерігається в кінці весни і влітку.

Стрілецький Борис Борисович (10.10.1932, Хмельницька обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транс-ту (1956). У 1956-1961 інж. служби руху тр-ту "Дзержинськруда". У 1961-1963 диспетчер, нач. станції ПівдГЗК. Ветеран ПівнГЗК. Стояв біля його витоків. Один з організаторів залізнич. служби ПівнГЗК. З 1963 нач. станції, залізнич. цеху, заст. директора з транс-ту. Умілий організатор перевезення вантажів. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Стрілецький спорт, включає стрільбу з вогнепальної та пневматичної зброї – нарізного (кульова) та гладкоствольного (стендова), а також з лука. У спорт. термінології стрілецьким спортом звуть кульову стрільбу. Поширен. на Криворіжжі.

"Стрілка", стародавня бронзова монета, що мала силу у 650-600 рр. до н.е. Формою нагадує стрілу. За версією саме стріли були першими грошовими одиницями. Потім за їх формою виготовлялись монети. Знайдені під час археологіч. розкопок на Криворіжжі.

Стрільба з лука, спортивні змагання, поразка круглої мішені діаметром 80-122 см на 4 дистанціях (від 30 до 90 м) 36 стрілами. Перші змагання відбулися у Швейцарії в XV ст., сучасні правила склались в кінці XIX ст. У СРСР з середини 1950-х. У 1931 заснована Міжнародна федерація стрільби з лука (ФІФА), об'єднує понад 70 держав. Чемпіонати Європи з 1968, світу – з 1931, у програмі Олімпійських ігор з 1900-1908, 1920 та з 1972.

Стрітення, одне з головних православних свят на Криворіжжі. Встановлене на честь зустрічі праведником Сімеоном Месією немовляти Ісуса Христа, якого батьки несли у храм для присвячення Богу. Відзначається на 40-й день після Різдва (2(15).2.).

Стріха Іван Дорофійович (6.2.1917). Пром. керівник. Освіта середня. У 60-х очолював Криворізьк. силікат. з-д. Керував будівництвом цеху кераміч. плитки, розвитком соцсфери сел. Авангард.

Стріха Семен Дорофійович (1905-січ. 1974, Кр. Ріг). Держ. керівник. Освіта середня. Уч. боїв на о. Хасан. У 1939-1941 інструктор, секретар Криворізьк. райкому КП(б)У. У 1941-1944 готував кадри для фр. в Таджикистані. Уч. визволення Кр. Рогу. У 1943-1948 1-й секретар Криворізьк. райкому КП(б)У. Керував відбудовою с/госп. виробництва на Криворіжжі. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

"Стріха", народ. назва нижньої частини покрівлі будинку, виготовлена з соломи або очерету, яка нависала над стінами у вигляді козирка. Побутувала на Криворіжжі до 50-х XX ст.

Стрічка мірна, штабна шириною 12-20 мм, довж. 20-100 м для виміру довжини лінії на місцевості. Застосовується геодезистами Криворіжжя.

Строга, ударно-кидальна зброя давньоруських воїнів. Мали на озброєнні жителі стародавнього Криворіжжя.

Строгаль, тесля або столяр у давнину на Криворіжжі.

Строган Михайло Олексійович (1923, Криворіжжя). Новатор виробництва. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. 62 (8 гв.) А. Уч. визволення Криворіжжя. У 1947-1960 водій кол-пу ім. Б. Хмельницького, у 1960-1983 водій рад-пу "Південний". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст., "Знак Пошани".

Строфарія руда (Stropharia coronilla (Bull. ex Fr.) Quel), гриб. Шапка суха, 2-5(8) см у діам. (здебільшого 2-3 см), напівсферична, м'ясиста, лимонно-жовтувата, іноді світло-вохряна, гладенька, хвиляста, з світлішим краєм, іноді луската. Пластинки білуваті, згодом фіолетово-буруваті, часом пурпурово-сірі. Плевроцисти 30-40 х 8-12 мкм, хейлоцистиди 36-45 х 6-10 мкм. Спорова маса фіолетово-темно-бура. Спори гладенькі, видовжено-овальні, 7-10 х 4-5 мкм. Ніжка 2,5-0,3-0,8 см, білувата, волокниста, до основи злегка звужена. Кільце вузеньке, рубчасте, знизу біле, зверху темно-фіолетове. М'якуш білий, з легким запахом редьки, їстівний. Росте у траві, на луках, пасовиськах, у садах, на узбіччі доріг (лип.-жовт.).

Струк Іван Лук'янович (29.6.1938, Миколаїв. обл.). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У 1957-1968 тракторист кол-пу "Зоря" Миколаїв. обл. У 1968-1993 тракторист рад-пу "Гейківський". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Струков Валерій Павлович (1950, Кр. Ріг). МСМК (1981). Освіта вища. З дитинства займається авіамоделізмом. Один з кращих спортсменів України. Переможець багатьох змагань. Керує гуртком авіамоделізму Дзерж. станції юних техніків.

Структурна свердловина № 120, забурена у лист. 1931. Стала видатною подією у вивченні геологіч. будови Кривбасу. Проект. потужність 1200 м. Вперше буріння проводила бригада криворізьк. буровиків. Інтервал 1110,1-111,1, 1130,6-1132,5 м. Закрита у жовт. 1933 на глибині 1147,4 м. Використовувався швед. бурверстат "Креліус" В. Керували інж. М. С. Ірошин і бурмайстер П. П. Зайченко. Відомі С. с. 30-х № 386 ШУ "Інгулець" (500 м), №№ 357, 404, 444, 507 ШУ ім. Артема, ім. Дзержинського (700 м), № 131 ШУ ім. К. Лібкнехта (800 м).

Структурно-тектонічний рудоконтролюючий фактор, означає контроль розміщення родовища багатих заліз. руд і залізистих кварцитів. Визначає залягання рудзон і полів на родовищі, його форму і розміри.

"Струмочок", хоровий колектив, створен. у 2000 при Довг. комплексі позашкільної роботи за ініціативою Л. А. Романенко. Бере участь у фестивалях і конкурсах.

"Струна тернова", міський фестиваль авторської пісні проводиться з осені 1997 за ініціативою Н. Ю. Трофимінюк при підтримці Терн. райвиконкому. Перший проведен. у

ПК ПівнГЗК, зібрав 24 учасника. У 1998 клуб авторської пісні розробив положення, за яким визначаються кращий текст, мелодія, дебют, голос, виконавець. У 1999 став всеукраїнським. Брали участь виконавці з Сум, Севастополя, Нікополя, Івана-Франковська. Пропагує національну культуру, сучас. пісню, визначає талановитих авторів і виконавців. Серед володарів Гран-прі криворіжці Е. Іваницький, М. Михайличенко.

Струнець Євген Георгійович (20.1.1900, Брест. обл. - 80-ті, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Освіта н/середня. Уч. гром. війни у скл. особливого загону ВЧК, 131 бр. 44 СД. У 1923-1926 служив у прикордон. військах. У 1926-1941 зав. майстернею об'єднання "Донвугілля", заст. керуючого Каракубськ. ШУ. У 1941-1949 заст. керуючого Аланаївськ. ШУ тр-ту "Уралруда". У 1949-1968 нач. будвідділу тр-ту "Дзержинськруда". Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора.

Струт, інструмент, відомий на Криворіжжі з давніх-давен. Використовувався для знімання кори з колоди, для зрізування сучків, виготовлення держаків с/госп. інструменту, вирівнювання поверхні деревини ін.

Струць Василь Никифорович (1900, Полтав. обл.-1937). Держ. керівник. Освіта середня. Уч. гром. війни на Півд. фр. з трав. 1920. До 1926 служив у політ відділі 25 СД. У 1927 1-й секретар Бірзульськ. райкому КП(б)У. У 1927-1928 секретар Молдавськ. обкому КП(б)У. У 1931-1933 інструктор ЦК КП(б)У. У 1933-1935 1-й секретар Криворізьк. міськкому КП(б)У. Керував пуском КМЗ, виведенням гірнич. промисловості з прориву. У 1935 1-й секретар Запорізьк. міськкому КП(б)У. У 1936-1937 зав. промвідділом ЦК КП(б)У. Жертва сталінськ. репресій.

Стрюк Лариса Борисівна (22.4.1955, Кр. Ріг). Проф. (1998). Відом. мовознавець. Зак. Дніпропетров. ун-т (1979). У 1972-1973 працювала на ш. "Більшовик" РУ ім. Комінтерну. З 1982 асистент, ст. викладач, доцент, зав. кафедрою укр. літератури. Криворізьк. педін-ту/ун-ту. Автор наук. праць з проблем розвитку знань з літератури та лінгвістики. Уч. наук. конференцій. Одна з організаторів музею літератур. Криворіжжя.

Стрюцька Марія Олексіївна (14.1.1940, Криворіжжя). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта середня. У 1957-1992 доярка кол-пу ім. Молотова, рад-пу "Інгулецький", Лозуватськ. птахофаб-ки. Майстер високих надоїв молока. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Надоювала до 4,5-5 тис. кг молока на кожну фуражну корову. Сріб. і бронз. медалі ВДНГ (1967, 1972-1974, 1981). Нагороджений орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Студентам, викладачам, співробітникам гірничорудного ін-ту, які загинули у 1941-1945 меморіал, відкрит. у трав. 1988 поблизу учбового корпусу № 2 по вул. Пушкіна. Скульптурна композиція складається з восьми фігур висотою 2,5 м. Являє збірний образ воїнів-фронтовиків, які розташувалися у теплушці. Поперечина символізує відокремлення живих від мертвих. Монумент розрахован. на ближній контакт з глядачами. Чавунні фігури відлиті на КМК. Опорядкован. червоним гранітом, на торцях встановлені ордени Вітчизняної війни. Скульптор А. Ярошенко, архітектор Б. Смиков.

Студентов Леонід Васильович (14.9.1923, Кр. Ріг). Уч. підпілля часів ВВВ. Освіта середня. Зак. СШ №26. Працював на ш. "Гігант". Чл. групи "Дзержинець". Уч. диверсій, опору окупантам. З лют. 1944 на відбудові ш. ім. Ворошилова. Бригада посідала 1-е місце в СРСР за темпами відбудови шахт. У 1946-1949 майстер ФЗН. У 1949-1956 машиніст електровоза ш. "Гігант". У 1956-1983 працював у Солонянськ. р-ні.

"Студентська весна", міський фестиваль самодіяльної творчості студент. молоді проводився з початку 60-х до початку 90-х. Відновлен. у 1996 під керівництвом комітету у справах молоді. Директор І. Д. Гринь, режисер Н. І. Крюкова. Переможці педун-т (1996-1999), економіч. ін-ту (1999, 2000).

Студентська, вулиця житломасиву Карачуни Ц.-Міськ. р-ну. Закладена на початку XX ст. Розвитку набула в 30, 50-70-х. Довж. 308 м, ширина 7 м. Має 71 держ. будинок. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Обслуговує 25 в/з.

Студентський біг-бенд, оркестр учнів музучилища, створен. у 1997 за ініціативою А. Шумейка. До скл. входять 18 чол. Сприймається як підготовчий етап у підготовці музикантів біг-бенду. Веде концертну діяльність. Керівник Ф. Титаренко.

Студентські будівельні загони, діяли на Криворіжжі у 1964-кінець 80-х. Формувалися навесні і працювали у різних куточках СРСР протягом лип.-серп. Неофіційно цей період звався "третім трудовим семестром". Перший загін сформован. у КГРІ у скл. 40 чол., які освоїли понад 90 тис. крб. Серед них загін "Альтаїр" КГРІ. Подібні загони діяли в педін-ті, Ін-ті народ. господарства. Припинили діяльність після розпаду СРСР.

Студень, назва місяця грудня у давні часи на Криворіжжі.

"СтудИЭНТ", газета інституту економіки нових технологій, заснована у Кр. Розі у 2000. Друкує матеріали економіч. спрямування.

Стулка, див. **віконниця.**

Ступак Дмитро Михайлович (26.1.1935, Житомир. обл.). Держ діяч. Зак. Кременецьк. педін-т (1962), вищі курси КДБ (1967). У 1962-1966 викладач біології Кременецьк. педін-ту. З 1967 служив в органах держбезпеки. Очолював відділ УКДБ Кр. Рогу. З 1990 заст. голови міськради, радник міськ. голови. Координував дії правоохоронних органів, один з їх організаторів у незалежній Україні. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Ступак, в давнину на Криворіжжі швидкий кінь, що йшов з переступом.

Ступка, ємність з дерева або металу для розтовкування спецій ін. з допомогою товкачика. Відрізнялася від товчанки відсутністю ручки для утримування.

Субота Володимир Сергійович (18.9.1952, Дніпропетров. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1975). У 1975-1978 лікар Олександрійськ. лікарні Кіровоград. обл. У 1978-1993 лікар-стоматолог, зав. відділенням стоматполіклінік №№ 3, 5. У 1993-1995 голов. лікар стоматполікліники № 4. З квіт. 1995 голов. лікар стоматполікліники № 5. Умілий організатор процесу лікування хворих.

Суботін В'ячеслав В'ячеславович (12.1.1988, Кр. Ріг). Співак. Учень СШ № 4, муз. школа № 3. На сцені з 1992. Виконує пісні сестри Олени. Лауреат прем. "Обдаровані діти – надія України" (1997). У 1997 презентував альбом "Діти-дітям". Увійшов до міжнарод. збірки "Зірки дитячої естради". Веде актив. концертну діяльність.

Суботін Серафим Іванович (3.5.1906, Казань-16.1.1976, Київ). Засл. діяч науки і техніки України (1966). Акад. АН України (1961), Д. Г/М. Н. (1955). Зак. Казанський ун-т (1931). У 1931-1941 ст. викладач Київ. гірничо-геологіч. ін-ту. Вів гравіметричну розвідку родовищ Кривбасу. У 1941-1945 у Волзьк. відділенні АН СРСР. У 1960-1976 директор Ін-ту геофізики АН України. Автор наук. праць з проблем гравіметрії, будови земної кори. Держ. прем. України (1972, 1984), прем. ім. Вернадського. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Суботіна Олена В'ячеславівна (11.9.1985, Кр. Ріг). Композитор. Зак. муз. школу № 3. Пісні пише з 1991. У 1997 створила пісенний альбом "Діти-дітям", визнана наймолодшим композитором України. Прем. "Обдаровані діти – надія України" (1998). Виконавець пісень брат В'ячеслав. Володарка багатьох дипломів.

"Сувенір", дитячий хореографічний ансамбль ПК ПівдГЗК. Створен. у 1971 Л. Л. Марченко. З 1972 зразковий. Виросло 2 покоління. Лауреат фестивалів "Срібне джерельце", "Україно моя" ін. Уч. турів у Польщі, Словаччині, Києві, Дніпропетровську. Школу танцю пройшло 3 тис. дітей з 7 до 17 років. Об'єднує 4 підліткові групи.

"Сувенір", народний самодіяльний ансамбль ложкарів. Створен. у 1980 на базі фак-ту підготовки вчителів початкових класів педін-ту за ініціативою І. Д. Андрущенко. Складається із студентів і викладачів. У репертуарі народ. мелодії і ритми. Веде концертну діяльність. Лауреат обл. фестивалю "Срібні джерела". Уч. ВДНГ України.

Сувій, рулон або згорток матерії, паперу у давнину на Криворіжжі.

Суворівка, село Красінськ. сільради розташоване за 3,5 км на півн. від центру сільради. Рельєф спокійний, дещо хвилястий. Виникло у 1922 у вигляді двох сіл – Дубове і Крилове.

Перші переселенці прибули з Онуфріївськ. р-ну Кіровоград. обл. Серед першопоселенців Сердюки та Бабенки. У 30-х діяв кол-п "12-річчя Жовтня". Постраждало під час війни. Відбудова тривала до початку 50-х. У 1973 проживало 506 чол. Сучас. село утворене шляхом злиття сіл Дубове і Крилове. Пл. 40 га. Має 12 вулиць, 172 двори, де проживає 246 чол.

Суворівки села кладовище, закладене у середині 20-х. Пл. до 0,8 га. Поховані жителі села, кількість поховань невідома.

Суворівки села пам'ятник односільчанам, які загинули під час ВВВ (1941-1945), відкрит. у 1975. На стелі В. В. Поліводи та І. Л. Денутата викарбовано 60 імен.

Суворівки села група курганів розташовані: 1. На вододілі за 0,6 км на півн. від околиці села компактною групою. Складається з 2-х насипів. Висота домінуюча 2,8 м, діам. 35 м. 2-й висотою - 1,7 м, діам. 42 м. **2.** На вододілі за 1,25 км півд. села. 2 насипи висотою 0,7 і 0,2 м, розорюються. Оглянуті археологом О.О.Мельником (1983).

Суворівське кладовище, діяло у 1950-1992 на території Довг. р-ну. Пл. 3,6 га. Поховань 3,1 тис.

Суворівський ставок, закладен. у 1948 на території рад-пу "Красіне". Пл. 26,3 га, водні запаси 526 тис. куб. м. Зариблен. Місце відпочинку місцевих жителів.

Суворов Ілля Олексійович (2.8.1928, Новосибірська обл.). Спортсмен. Зак. Єнакіївську ФЗН (1944). З дитинства залишився сиротою. Прізвище взяв від названого батька. У 1944-1947 забійник ш. "Красний Профінтерн" у Донбасі. У 1947-1950 працював на Сахаліні у тр-ті "Хомськвугілля". У 1950-1959 машиніст крана у тр-ті "Донбасканалбуд". У 1959-1988 машиніст екскаватора тр-ту "Дніпроспецбуд". З дитинства займався бігом на далекі відстані. Здійснив пробіг Горлівка-Єсиновата-Сталіна. 8 разів долав відстань від ПівнГЗК до ПівдГЗК. Володар булави за пробіг Кр. Ріг-Чигирин. Уч. 4-го чемпіонату Європи серед ветеранів в Іспанії (1995). Чл. збірної України ветеранів з легкої атлетики.

Суворова, вулиця мкрн. Перемога у Дзерж. р-ні. Закладена у кінці 30-х. Розвитку набула у 40-60-х. Багата на зелені насадження. Довж. 800 м. Пл. 4,8 тис. кв. м. Має 37 приват. будинків. Названа на честь рос. полководця Суворова Олександра Васильовича (24.11.1729, Москва – 18.5.1800, Петербург). Генералісимус (1799), князь (1799). Кавалер всіх рос. орденів. Уч. рос.-турецьк. воєн, італійськ. походу. Обслуговує 74 в/з.

Суворова ім. житломасив, розташован. у Довг. р-ні. Закладен. у 30-х. Розвитку набув у 50-70-х. Складається з 25 вулиць. Має 1996 приват. будинків, проживає 4875 чол.

Суворова ім. парк, закладен на початку 60-х. Розвитку набув у 70-80-х. Пл. 14,9 га. Улюблене місце відпочинку жителів Жовт. р-ну. Обладнан. пішохідними доріжками, малими формами, клумбами. Багатий на зелені насадження.

"Суворовець", садівницьке товариство КМК, закладене у 80-х в Довг. р-ні. Пл. 14 га. Має 286 ділянок.

Суга, наліт іржі або патини на металевих виробах у давнину на Криворіжжі.

Сугак Ганна Вакулівна (1903, Кр. Ріг - ?). Сільгосп. керівник. Зак. Всесоюз. акад. землеробства. У дитинстві наймитувала. Одна із засновників рад-пу "Веселі Терни" у 20-х. У 1931-1932 директор господарства. Делегат VII з'їзду ВЛКСМ. Подальша доля невідома.

Сугак Микола Іванович (13.5.1934, Кр. Ріг-16.9.1996, там же). Діяч культури. Зак. Харків. ін-т культури (1968). У 1952-1954 працював у ВРП РУ ім. Р. Люксембург. У 1954-1956 кочегар ш. "Нова". У 1961-1962 методист Будинку народ. творчості. У 1962-1964 директор клубу "Будівельник". У 1964-1967 директор ПК ЦГЗК. У 1968-1969 заст. директора міськ. театру ім. Шевченка. У 1969-1973 керівник театр. колективу ПК РУ ім. Дзержинського. У 1973-1979 керівник театр. колективу ПК ім. Артема. У 1979-1986 директор ПК "Будівельник". У 1986-1992 режисер театр. колективу ПК РУ ім. Дзержинського. У 1992-1996 керівник театр. студій ПК металургів, СШ № 69, БК "Будівельник". Зробив вагомий внесок у розвиток театр. мистецтва. Заснував кілька театр.

колективів, серед них театр естради, театр "Аматор" ін. Переможець багатьох конкурсів і фестивалів.

Сугак Олександр Андрійович (1928, Вінницька обл.). Відом. будівельник. Освіта середня. У 1958-1992 тесля, бригадир тр-ту "Криворіжбуд". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Суд, державний орган, який здійснює правосуддя. Терміном "С." позначають не тільки саму установу, а й процес судочинства. Розглядаються громадянські, карні ін. справи згідно діючого законодавства. У Кр. Розі діють 7 райсудів.

Судак Дмитро Іванович (1900-серп. 1945, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1924-1941 бурильник ШУ ім. К. Лібкнехта. Стахановець. Ударник перших п'ятирічок. У 1944-1945 бурильник шахти "4-біс".

Судак, озерно-річкова риба. Спина зеленувато-сіра, по боках 8-12 буро-чорних смуг. Довж. до 130 см, вага до 20 кг. Нерест навесні. Плодовитість 200-500 тис. ікринок. Хижак. Цінна промислова риба, об'єкт спорт. рибальства. Поширен. у водоймищах Криворіжжя.

Суданська трава (суданка) (Sorghum sudanense), однорічна кормова рослина роду сорго родини злакових. Коріння мичкувате, розвинене. Листки широколінійні. Стебло прямостояче до 2-3,5 м. Суцвіття – багатоколоскова волоть. Плід – зернівка. На Криворіжжі вирощується сорт **Миронівська 10** на площі 1 тис. га.

Сударіна Галина Дмитрівна (12.4.1952, Владимирська обл.). Художник. Зак. Криворізьк. педін-т (1996). Працює у галузі лакового мініатюрного живопису на пап'є-маше. Викладає в худ. школі № 1. Уч. виставок з 1991. Виставки у Кр. Розі (1997-2000). Персональна виставка у Кр. Розі (1998). Роботи знаходяться у приват. колекціях Австрії, Італії, Канади, Росії, США. Серед робіт "Наші предки", "Жнива" ін.

Судець Володимир Олександрович (23.10.1904, Дніпропетров. обл. - 6.5.1981, Москва). Герой Рад. Союзу (28.4.1943). Маршал авіації. (1955). Зак. Військ. акад. Генштабу (1950). Працював на з-ді в Запоріжжі. В арм. з 1925, служив у ВПС. В 1933-1937 радник в МНР. Уч. рад.-фін. війни. Уч. ВВВ з червня 1941. Командував ВПС 51 А, Приволзьк. ВО, 1-м бомб. авіакорпусу. З берез. 1943 командуючий 17 Повітр. А. Уч. визволення Кр. Рогу. Керував діями авіації під час Нікопольськ.-Криворізьк. операції. На керівних посадах у ВПС СРСР. Депутат Верх. Ради СРСР 6-го скликання. Почес. громадянин Запоріжжя, Тирасполя. Ім'я носить траулер. Нагородж. орд. Леніна (4), Жовтневої Революції, Червоного Прапора (5), Суворова 1, 2 ст., Кутузова 1 ст., Червоної Зірки, "За службу Батьківщині" 3 ст., Герой МНР, Народ. Герой Югославії.

Судномодельний спорт у Кр. Розі, започаткован. у середині 30-х. Діяльність активізувалася з 60-х. Базою для розвитку цього виду спорту став клуб судномоделювання СК "Богатир" ком-ту "Криворіжсталь", який діє з 1974. У витоків стояли В.Пронькін, О.Левенець. Має статус міського. Моделі ставали переможцями, одержували призи на престижних змаганнях.

Судово-медична експертиза, діє з лип. 1918. Утворена у скл. відділу цивільної медицини з підвідділом медекспертизи. У 1921 набула самостійного статусу у системі охорони здоров'я. Остаточно сформувалася у 1945. Обслуговує Кр. Ріг, Криворізьк., Апостолівськ., Софіївськ., Широківськ. р-ни. Криворізьке відділення підпорядковане облбюро. Наука, що вирішує медико-біологічні питання, які виникають у правовій практиці у процесі розслідування карних, цивільних справ, встановлює причини смерті ін. Складається з танатологічного (31 співробітник) відділу, відділу огляду потерпілих (12 чол.), токсикологічної (10 чол.), гістологічної (4 чол.), імунологічної (4 чол.), медико-кримінальної (4 чол.) лабораторій. Керівники з 1945 Р. І. Кандибур, Т. І. Кобзар, Т. В. Ларіна, В. В. Власов, В. П. Бондаренко.

Суздалев Віталій Семенович (2.6.1941, Казахстан). Засл. полярник СРСР (1969). Зак. Криворізьк. авіатех. уч-ще (1959). З 1959 служив авіатехніком полярної авіації на Крайній

Півн. Обслуговував літаки і вертольоти на дрейфуючих льодовик. Уч. дрейфу СП-13 (лют.-трав. 1965), СП-15 (лют.-трав. 1967), СП-17 (лют.-лист. 1969). Уч. високоширотних повітряних експедицій. Ім'я вписане золотом в історію дослідження Північного полюсу і Крайньої Півночі. З 1970 зав. лабораторією Криворізьк. авіатехніч. коледжу.

Суздальська, вулиця житломасиву Верабове Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. Довж. 300 м, ширина 7 м. Має 7 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь м. Суздаль у Владимир. обл. (Росія). Обслуговує 40 в/з.

"Сузір'я", ансамбль естрадно-спортивного танцю, створен. у 2000 р. у скл. ПК ЦГЗК за ініціативою П. Ю. Гречаної. Відвідують 64 чол. у віці 8-19 років. Серед репертуару композиції "Снігове чудо", "Вербочка", "Павлини", "Ностальгія". Бере участь у концертах.

"Сузір'я", тріо у скл. Н. Ковалевської, Н. Кривохижі, Л. Рязанової, створен. у 1989 в ПК ПівдГЗК. Уч. концертів на проф. з'їздах, ВДНГ СРСР, України ін. З 1994 – народний. Лауреат фестивалів і конкурсів. Бере участь у концертах і масових заходах.

"Сузір'я", вокальний ансамбль створен. у трав. 2002 у скл. ПК "Першотравневий". До скл. входять 15 чол. Бере участь у фестивалях, концертах. Керівник Т.В.Кущ.

"Сузір'я", народний вокальний ансамбль створен. у 1-93 у скл. ПК залізоруд. ком-ту за ініціативою Л.С.Андросової. До скл. входять 15 чол. Діє дитяча підготовча група у скл. 20 чол. У репертуарі класич., народ., сучас. пісні, твори учасників колективу. Лауреат і переможець багатьох фестивалів і конкурсів.

"Сузір'я", ансамбль естрадно-спортивного танцю**,** створен. у 2000 у скл. ПК ЦГЗК за ініціативою П. Ю. Гречаної. Відвідують 64 чол. віком 8-19 років. Серед репертуару композиції "Снігове чудо", "Вербочка", "Павич", "Ностальгія". Бере участь у концертах.

Сук Пилип Семенович (1908, Полтав. обл.-1982, Харків). Мед. керівник. Зак. Харків. медін-т (1932), Військ.-мед. акад. ім. Кірова. У 1932-1936 хірург у Кр. Розі. З 1939 лікар, нач. медслужби дивізії. Уч. рад.-фін. війни (1939-1940). Уч. ВВВ з лип. 1941, нач. медслужби Півн-Кавказ., Воронезьк., Півд.-Захід. фр., 37А. Уч. визволення Кр. Рогу. Засновник династії медиків. Уміло організовував лікування поранених. Сприяв поверненню у стрій 25 тис. бійців і командирів. Завідував кафедрами військ. медицини Волгоград., Харків. мед. ін-тів. Нагороджений орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Сукання, процес виготовлення мотузки або каната у давнину на Криворіжжі.

Сукновал, спеціаліст, який у давні часи займався таким промислом, як виготовлення сукна, сукновальство. Професія мала популярність у с. Лозуватка.

Сукович Олександр Олександрович (22.6.1938, Кіровоград. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1967). У 1956-1981 маркшейдер ш. "Центральна", заст. голов. інж. ш. ім. Фрунзе, секретар партбюро, нач. тех. відділу, голов. інж. ш. ім. Фрунзе. У 1982-1988 нач. виробнич. відділу, нач. ш. ім. Леніна, голов. інж. РУ ім. Леніна. Згодом голов. інж. ВАТ "Суха Балка". Умілий організатор видобутку руди. Уч. ВДНГ. Автор наук. праць, винаходів.

Суконка, 1. Сорочка, пошита з сукна. **2.** Ганчірка для полірування взуття.

Сукровиця, давня назва крові на Криворіжжі.

Сулеймана Стальського, вулиця житломасиву КРЕС Жовт. р-ну. Закладена у 30-х. До 1975 мала назву вулиця Клубна. Довж. 410 м, ширина 7 м. Має 8 приват. будинків, проживає 18 чол. Багата на зелені насадження. Названа на честь нар. поета Дагестану Стальського Сулеймана (18.5.1869, Дагестан-23.11.1937, там же). Автор поезій "Прекрасна світу новизна", "Дагестан" ін. Обслуговує 13 в/з.

Сулима Анатолій Романович (2.1.1945, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1969). Вихованець СШ № 39. У 1969-1978 лікар-епідеміолог, голов. лікар Христофорівськ. дільнич. лікарні. З 1978 лікар, заст. голов. лікаря, у 1994-1996 голов. лікар 1-ї міськлікарні.

Сулима Анатолій Романович (2.1.1945, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1969). Вихованець СШ № 39. У 1969-1978 лікар-епідеміолог, голов. лікар Христофорівськ. дільнич. лікарні. З 1978 лікар, заст. голов. лікаря у 1994-1996 голов. лікар 1-ї міськлікарні.

Сулима Вадим Олександрович (29.3.1966, Дніпропетровськ). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1990). У 1990-1994 зав. відділенням Інгулецьк. райСЕС. У 1994-1998 голов. лікар Криворізьк. райСЕС. З 1998 очолює санслужбу Самарськ. р-ну Дніпропетров. обл.

Сулимське акціонерне товариство залізних руд, засноване в кінці 90-х XIX ст. У 1915 орендувало Галковськ. рудник з 1,5 млн. крб. і 3 коп. за кожний пуд видобутої руди. Ліквідоване у 1917.

Сулиця, коротке кидальне списо прадавніх часів. Жителі Криворіжжя використовували у бойових діях по захисту рідної землі.

"Сулівана", скреперна лебідка, розроблена і виготовлена з-дом "Комуніст" у 1932. Широко використовувалася на шахтах Кривбасу у 30-х.

Сулія, винна пляшка, великий бутиль тощо у давнину на Криворіжжі.

"Сулліван", буровий верстат америк. виробництва використовувався у Кривбасі з 1928. У криворізьк. геологів існував один екземпляр.

Султанов Дамір Рафхатович (5.4.1975, Чимкент). Діяч мистецтв. Зак. Криворізьк. муз. уч-ще (1993), Донецьку консерваторію (2000). Вихованець А. А. Семешка. У 1997 викладач Донецьк. консерваторії, у 1998 ст. викладач консерваторії в м. Пула (Хорватія), з 2000 ст. викладач Муз. акад. Казахстану. Відом. баяніст. Лауреат Всесоюз. конкурсу ім. В. Андреєва (Ленінград, 1990), Всеукр. конкурсу "Кубок Кривбасу" (1992, 1995, 1998), міжнарод. конкурсів ім. М. Лисенка (Київ, 1992), "Фонклендські дні" (Німеччина, 1996), "Кубок світу" (Словаччина, 1996), "Гран-Прі" (Франція, 1997), "Аккордеон інтернейшнл" (Швейцарія, 1997). Автор публікацій з проблем муз. творчості. Має 2 компакт-диски. Фондові записи на радіо і ТВ. Веде актив. концертну діяльність.

Сульфіди (від лат. сірка), хім. сполуки сірки з металами. У Кривбасі присутні у багатих рудах, залізистих породах і сланцях, представлені піротином, халькопіритом, піритом, марказитом, арсенопіритом. Предмет вивчення геологів Ю. Ю. Юрка, П. М. Каніболоцького ін.

Суманєєв Василь Іванович (24.4.1905, Костромська обл. -? Кр. Ріг). Відом. архітектор. Зак. Харків. інж.-буд. ін-т (1935). У 1923-1930 десятник тр-ту "Укррайбуд". У 1935-1941 інж., керівник групи ін-ту "Кривбаспроект". Уч. ВВВ у скл. Лен. фр. Ком-р роти. Блокадник. З 1946 інж., керівник, голов. архітектор ін-ту "Кривбаспроект". Відбудовував Кривбас. Автор проектів споруд тр-т "Дзержинськруда", човнової станції на р. Інгулець ін. Викладав у КГРІ. Автор наук. праць.

Сумах (Rhus), рід листопадних або вічнозелених кущів, рідше дерев або дерев'янистих ліан родини сумахових. У Криворізьк. ботсаду пройшли випробування і використовуються в озеленені Кр. Рогу 3 північноамериканські види. С. коротковолосий або оцтове дерево, високий кущ або розгалужене деревце до 8-10 м заввишки. Дводомний. Молоді пагони густоопушені. Листки непарноперисті, до 50 см довж. Малиново-червоні пірамідальні суплідця густоопушені, містять оцтову кислоту. Цвіте V-VI. С. запашний, кущ, до 3 м заввишки, утворює численну кореневу поросль. Листки 3-часті, суплідця густоопушені, жовточервоні. Названі види – високодекоративні рослини, особливо восени під час осіннього забарвлення листя. Рекомендуються для групових посадок у парках, скверах, **С. запашний**, для декорації низьких стін, кам'яних загорож. Цінні фітомеліоративні культури, використовуються для рекультивації відвалів, хвостосховищ.

Сумгаїтська, вулиця житломасиву КДЗ Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мав назву провулок 2-й Донецький. Довж. 312 м, ширина 7 м.

Має 39 приват. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь м. Сумгаїт в Азербайджані. Обслуговує 48 в/з.

Сумовський Олександр Михайлович (1931, Дніпропетров. обл.). Сільгосп. керівник. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1956). У 1956-1970 ветлікар, у 1970-1972 секретар парткому, з 1972 працював директором рад-пу "Веселі Терни". Умілий організатор виробництва, вивів госп-во у число передових. Уч. ВДНГ СРСР. Нагороджений орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Сумська, вулиця житломасиву Гвардія Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 50-60-х. Довж. 875 м, ширина 8 м. Має 12 держ. будинків, проживає 105 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь обл. центру України міста Суми. Обслуговує 16 в/з.

Сумцова Тамара Миколаївна (20.2.1933, Ташкент). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1956). У 1956-1958 вела розвідку корис. копалин у Чехословаччині. У 1958-1993 ст. геолог, нач. загону геохімії тр-ту "Кривбасгеологія". Один із засновників геохіміч. досліджень у Кривбасі. Керувала складанням прогноз. карт Криворізько-Кременчуцьк. зони. Створила інформаційну базу цієї зони. Уч. конгресів геологів.

Сумченко Михайло Федорович (3.10.1934, Полтав. обл.). Засл. працівник промисловості України (1994). Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1966). З 1957 електрик, бригадир слюсарів з ремонту металург. обладнання ком-ту "Криворіжсталь". Передовик виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Засл. працівник ком-ту "Криворіжсталь".

Сундукова Олена Антонівна (1923, Одес. обл.-25.7.1992, Криворіжжя) Засл. зоотехнік України (1967). Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т. Працювала селекціонером рад-пу у Калінінград. обл. У 1957-1978 голов. зоотехнік держплемз-ду "Червоний шахтар". Вдало займалася селекцією крупної рогатої худоби і свиней. Ліквідувала шкідливі хвороби тварин. Похована у с. Вільне.

Суниці (Fragaria), рід трав'янистих рослин родини рожевих. Багаторічники з розгалуженим кореневищем, що дає розетку 3-частих прикореневих листків і надземні повзучі стерильні пагони, які вкорінюються у вузлах і дають нові розетки. Квітки білі, пелюсток 5. Квітколоже опукле, при достиганні плодів розростається в червоний або рожевий соковитий, м'ясистий несправжній плід. На Криворіжжі поширений дикорослий вид – **С. ленеі,** полуниці. Звичайно зустрічається на достатньо зволожених схилах балок. **С. садові, С. ананасні** є однією з найважливіших і найпоширеніших ягідних культур.

Суничний кліщ (Tarsonemus pallidus), комаха класу павукоподібних. Довж. 0,2-0,25 мм. Личинки білі, дещо зморшкуваті з 3-а парами ніг. Самка відкладає до 15 яєць. За літо дає 3-4 приплоди. Пошкоджують суниці, знищують якість плодів і врожайність

Суперечна балка (Суперечний Яр), розташована на захід від с. Лозуватка. Довж. до 3 км. Тягнеться з півн. на півд., впадає у р. Інгулець. Існує 7 джерел, 3 ставки 0,5; 4,5; 0,1 га. Схили пологі, серед рослинності терен, дика маслина, глід, шипшина, різнотрав'я. Назва походить від суперечок, що виникали серед землевласників з приводу межі поміж угіддями.

Супермарафон Кривий Ріг-Київ-Лондон-Кривий Ріг, проведен. 24.8.-18.9.1995 на честь 50-річчя з дня закінчення 2-ї світової війни за ініціативою криворізьк. журналіста М. В. Крамаренка за сприянням Адміністрації Президента України, Міністерства закордон. справ України, Криворізьк. міськради. По ходу його проведення кінокаскадер, рекордсмен Книги незвичайних рекордів України, майстер спорту Віталій Бондар проїхав стоячи на мотоциклі, не торкаючись керма 2025 км територіями України, Польщі, Німеччини, Франції, Великобританії. До скл. делегації входили керівник та організатор пробігу М. Крамаренко, фоторепортер С. Хоменко, автомеханік О. Медведєв та група киян. На території країн, які брали участь у другій світовій війні, учасники марафону поклали квіти до меморіалів і братськ. могил загиблих у боротьбі з фашизмом від імені укр. народу. Державний прапор України побачила практично вся центр. Європа. Як зазначив посол

України в Німеччині Ю. Костенко, супермарафон був однією з перших акцій народної дипломатії незалежної України в Європі.

Супермарафон Москва-Київ-Кривий Ріг, проведен. 12.5.-4.6.1991 спортсменами-інвалідами. За цей період на колясках пройдено 1,36 тис. км. Серед ініціаторів пробігу криворожанка С. Трифонова. На старт вийшла команда у скл. В. Головіна (Миколаїв), Є. Количкова (Новокузнецьк), О. Сілкіна (Москва), О. Сухана (Мукачеве), С. Трифонової (Кр. Ріг), Ю. Шаповалова (Магадан), С. Шилова (Псков). Керував марафоном відомий полярний дослідник Д. Шпаро. Проведен. при актив. участі міськ. клубу інвалідів "Олімп". Фініш відбувся на криворізьк. стадіоні "Металург". Серед Криворізьк. організаторів міськвиконком, ком-т "Криворіжсталь".

Супонь, ремінець, яким стягували хомути під шию коня у сільськ. Криворіжжі.

Супрун Анатолій Кирилович (30.11.1935, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1959). У 1959-2001 інж, голов. конструктор з-ду гірнич. машинобудування. Керував створенням нових зразків гірнич. техніки. Уч. ВДНГ. Переможець змагань. Створив до 40 нових видів гірнич. машин і механізмів. Винахідник СРСР. Автор 35 винаходів, багатьох рацпропозицій.

Супрунов Микола Никифорович (1908, Дніпропетров. обл. - 1988, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Одеськ. тех-м інозем. мов (1932), КГРІ (1941). У 1932-1935 референт директора КМЗ Я. І. Вєсніка. Працював у тр-ті "Руда", НДГРІ. У 1941 нач. дільниці на ш. ім. Валявка РУ ім. Ілліча. З верес. 1941 нач. дільниці гірничокапіт. робіт рудника Калангуй тр-ту "Союзплавик" у Забайкаллі, голов. інж. рудника "Сверлова", нач. техвідділу тр-ту. Керував модернізацією шахт. У верес. 1945 відряджен. до Кореї. Відроджував шахти, керував свинцево-цинковим рудником Комдок. Радник управління рад. адміністрації. З верес. 1948 радник, заст. міністра промисловості КНДР. У серп. 1950-лют. 1951 працював у Кр. Розі. Брав участь у відбудові рудників КНР, КНДР (1951-1957). У 1957 побував у США. Впроваджував досвід США на кар'єрах Кривбасу. У жовт. 1958-квіт. 1960 нач. рудника в Румунії. У 1961 вивчав досвід рудників Онтаріо в Канаді. Консультував будівництво ш. № 2 ім. Артема. Працював в НДПРудмаш, чл. наук.-техніч. тов-ва. Нагороджен. орд. Трудового Червоного Прапора (2), Державного Прапора 2 ст. КНДР.

Супруновський Олександр Іванович (10.6.1951, Вінницька обл.). Пром. керівник. Зак. Київ. Ін-т харчової промисловості (1978). У 1969-1971 водій у Вінниці. У 1978-1982 інж. Дніпропетров. м'ясоком-ту, голов. Інж. Інгулецьк. хлібоз-ду. У 1982-1986 водій ІнГЗКгзк. З 1986 директор хлібоком-ту № 2, у 1997-2000 голова правління ВАТ "Криворіжхліб".

Супутні продукти виробництва, отримуються одночасно з основними видами продукції у видобувній, збагач. промисловості. Можуть бути використані у народ. госп-ві як готова продукція або матеріали без подальшої доробки.

Суржанка, погана, нечиста пшениця у давні часи на Криворіжжі.

Сурикова, вулиця житломасиву Гвардія Терн. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 1,1 тис. м, ширина 11 м. Має 12 держ. будинків, проживає 91 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь рос. художника Сурикова Василя Івановича (24.1.1848, Красноярськ-19.3.1916, Москва). Передвижник. Твори "Ранок стрілецької страти", "Підкорення Сибіру Єрмаком", "Перехід Суворова через Альпи". Обслуговує 16 в/з.

"Сурикова", транспортної зупинки району зона відпочинку закладена у середині 70-х. Пл. 3,2 га. Має пляж, багату рослинність.

"Сурикова", транспортної зупинки сквер закладен. на початку 70-х в Терн. р-ні. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

Суриковий завод, створен. у 1940 на базі "Красфабрика". До ВВВ випускав сурик та охру. Під час окупації зруйнован. Відбудован. у 1945. Працювало до 50 чол. Розвитку набув на початку 60-х. У 1964 приєднані потужності з-ду "Хімпром". Складався з цеху з

виробництва земляних пігментів і цеху лакофарбової продукції. У 1968 проведена генеральна реконструкція. У 1972 введено новий цех земляних пігментів у Довг. р-ні на Нікопольськ. шосе. У 1981 введено промислову установку з виробництва сурику залізного у замкненому вентиляційному циклі. Потужність 40-45 тис. т сурику. Єдине у кол. СРСР підприємство з виробництва сухого сурику. Сурик залізний являє природний неорганічний пігмент червоного кольору, який скл. з окису заліза із сумішшю мінералів і кварцитів. У 80-х розроблена нова технологія, яка дозволила забезпечити продукцією всіх споживачів у СРСР. Сурик марки "Е" та "АТІ" утримують 70% окису заліза. Застосовується для виробництва лакофарбових матеріалів, азботехніч. виробів. Мумію використовують для одержання фарб. Продукція надходила на адресу 500 споживачів СРСР і 17 країн світу. Випуск сурику на початку XXI ст. скл. 14 тис. т. Територія цеху земляних пігментів займає 101 тис. кв. м. Цех по виробництву лакофарбової продукції з 1966 знаходиться в р-ні Змички. Пл. 36 тис. кв. м. У 1981 виробництво фарб скл. 26 тис. т, на початку XXI ст. – 17 тис. т. У 1994 перетворене на орендне підприємство, у 1995 на закрите акціонер. тов-во. Працює 258 чол. Директори Д. Н. Лапін, М. В. Балуєв, В. Г. Зацепілін, І. О. Шарапов, М. П. Мустафа, А. М. Успехін, М. І. Батаєв, К. Ф. Спиняков, Є. І. Шарко, А. О. Єгоров, В. О. Неліпа, І. А. Завертайло, Ф. А. Врублевський, М. М. Поленок, В. М. Павлів.

Сурма, козацька сигнальна труба у давнину на Криворіжжі.

Сусак (Butomus), рід трав'янистих рослин родини сусакових з єдиним видом – **С. зонтичним.** Багаторічник, 50-100 см заввишки. Листки тільки прикореневі, лінійно-тригранні. Стебло прямостояче, циліндрич., довше за листки. Квітки зібрані зонтиками, які при основі обгорнуті покривалом з 3-х яйцевидно-ланцетних листків. Листочків оцвітини 6, рожевих. Цвіте V-VIII. Часто зустрічається по берегах ставків та річок Криворіжжя. Кореневище містить багато крохмалю.

Сусик, людина з вадами мови у давні часи на Криворіжжі.

Сусликов Григорій Пилипович (19.8.1926, Татарстан-13.3.1996, Петербург). Гірнич. керівник. Зак. Магнітогорськ. гірничо-металург. ін-т (1952). У 1945-1952 майстер, нач. зміни Магнітогорськ. металург. ком-ту. У 1952-1965 зав. лабораторією, заст. директора з-ду "Сибелектросталь". Брав участь у підготовці 100 наук. праць, проектів. У 1965-1971 зав. відділом збагачення ін-ту "Механобр". Керував впровадженням нової техніки на ГЗК СРСР. У 1971-1987 директор ін-ту "Механобрчормет". Канд. тех. наук (1968). Керував проектами з реконструкції ГЗК СРСР. Чл. редколегії "Горного журнала". Уч. ВДНГ СРСР. Прем. Ради Міністрів СРСР (1983). Нагородж. орд. Дружби народів, "Знак Пошани"

Суслиця, короткий кидальний спис прадавніх часів. Жителі Криворіжжя використовували у бойових діях по захисту рідної землі.

Суслов Василь Опанасович (23.2.1921, Пермська обл.). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. Сталінград. танк. уч-ще (1945). Плавав по Амуру. В арм. з 1940. Уч. ВВВ з лют. 1943. У скл. 5 гв. артполку 10 гв. ПДД відзначився у боях на Дніпрі і за Кр. Ріг. Працював на Солікамськ. магнієвому з-ді. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст.

Суслов Захар Захарович (7.9.1927, Брянська обл.). Засл. працівник промисловості України (1984). Освіта н/середня. Уч. ВВВ з груд. 1944. У 1950-1987 токар рем.-мех. цеху № 1 ком-ту "Криворіжсталь". Брав участь у відбудові з-ду. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, новатор виробництва, наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Суслов Микола Андрійович (1892, Дніпропетров. обл. - ?). Уч. рев. руху. Освіта середня. У 1905-1912 коногон, бурильник ш. № 7 Тарапаківськ. рудника. Уч. 1-ї світ. війни. У 1917-1918 у скл. загону Червоної гвардії ст. П'ятихатки. Вів партизанську боротьбу у тилу австро-нім. військ. У 1920-1921 брав участь у боротьбі з бандитизмом на Криворіжжі. У 1921-1925 голова Петрівськ. сільради. У 1925-1930 бурильник ШУ "Жовта Річка". У 1932-1935 автогенник МТС. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. залізнич. військ. У 1944-

1948 голова кол-пу "2-а п'ятирічка" П'ятихатськ. р-ну. Залишив спогади про події гром. війни на Криворіжжі.

Суслов Микола Гнатович (1940, Волинська обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З кінця 50-х працював муляром БУ № 4 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Брав участь у будівництві ДП-9, житломасивів. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Систематично перевиконував виробничі норми. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст..

Суслов Митрофан Ісидорович (1908-22.4.1942 Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта середня. Під час окупації чл. підпільної групи Конєвої. Брав участь у диверсіях. Розстрілян. гестапо після жорстоких катувань.

Суслова, балка розташована у р-ні кол. РУ ім. К. Лібкнехта. Назва походить від прізвища першого поселенця. Довж. до 3 км. Схили пологі. Впадає у прав. берег Саксагані. Розташовується техбаза.

"Суспільна служба України", благодійна організація створена у лист. 1993. Голова А. Ю. Григорович.

"Суспільство та правосвідомість", центр правової освіти заснован. у січ. 1998. Голова С. Л. Вірко.

Сусяк Тарас Іванович (10.8.1967, Івано-Франков. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. КГРІ (1991), Нац. акад. МВС. У січ. 1987-квіт. 1988 служив в Афганістані. Брав участь у боях. У 1991-1994 геофізик Центр. геологіч. партії. З 1994 в органах внутрішніх справ. Служив у карному розшуку. Нач. відділення по боротьбі з майновими злочинами Жовт. РВВС. Підрозділ визнавався кращим в Дніпропетров. обл. Майстер східних єдиноборств. Розкрив багато складних злочинів. Нагородж. знак. "За відзнаку в службі".

Суфік Ісай Ілліч (8.1.1897, Дніпропетровськ - 1979, Кр. Ріг. Мед. керівник. Зак. Харків. медін-т (1924). У 1924-1927 ординатор, у 1927-1929 голов. лікар 1-ї інфекційної лікарні. У 1930-1941 завуч Криворізьк. фельдшерсько-акушерськ. школи. Уч. ВВВ з лип. 1941. Начальник госпіталю № 09310. У 1949-1961 зав. відділенням інфекційної лікарні. У 1961-1979 наставник, пропагандист саносвіти. Засновник інфекційної служби на Криворіжжі. У 1924-1927 організатор боротьби з малярією, тифом. Один із засновників середньої мед. освіти у Кривбасі. Першим впровадив метод ректороманоскопії (огляд шлунка). Автор наук. праць з проблем боротьби з інфекціями. Відмінник охорони здоров'я. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст. (2), Червоної Зірки.

Суфозійний рельєф, формується внаслідок суфозії – винесення підземними водами дрібних частинок грунту без їх розчинення у глибші шари земної кори. У підсумку земна поверхня прогинається там, де є потужна товща пухких лесовидних відкладів, наявність тріщин, широкі і слабко та зовсім нерозчленовані рівнинні вододільні простори Причорноморськ. низовини. Набув широкого поширення на Інгулецько-Висуньськ. межиріччі (на півд. схід від м. Інгульця) та на Інгулецько-Кам'янськ. вододільному плато (на схід від смт. Широке). Серед форм рельєфу відомі округлі, поодинокі та неглибокі (до 1-2 м) суфозійні западини – степові блюдця, а також починаючи від с. Миролюбівка і до м. Зеленодольська широка (до 12 км) і довга (37 км) рівнинно-подова западина, глибиною 2-4 м. Суфозійні процеси беруть участь у карсті.

"Суха Балка", ВАТ міні-пивоварний завод діє з 1995. Збудований чеськими спеціалістами. Потужність 5 тис. чл./рік. Задовольняє потреби гірників, жителів Жовт. р-ну.

"Суха Балка", житломасив розташован. у центр. частині Жовт. р-ну. Закладен у 80-х XIX ст. з початком пром. видобутку руди. Поруч знаходиться одноймен. балка. Являв хаотичні споруди з землянок і бараків для сімей гірників. Розвитку набув у 30, 50-70-х. Має 16 вулиць, проживає 12 тис. чол.

"Суха Балка", рудоуправління, підприємство з видобутку і переробки багатих заліз. руд Криворізьк. басейну бере початок в 1896. Створене шляхом оренди 315 дес. землі строком на 30 років у селянина Цибулька торговим будинком "Емерік" і К°". З 1896 видобуто 2784

т руди. До 1908 видобуток вівся кар'єрним способом. У 1905 видобуток скл. 70 тис. т. Найбільш. показник у 1913 – 259,3 тис. т. У 1912 введена ш. "Попковська" потуж. 120 тис. т руди на рік. Вважалася найпотуж. у басейні. За 1896-1918 РУ "С. Б." видало на-гора 2623,03 тис. т руди із вмістом заліза більше 50%. У 1918-1925 РУ не працював. Відновлення почалося у 1926. Відкрився кар'єр № 2, напівшахта № 4, ш. "Іскра". У 1928 закладала ш. "Профінтер", першу руду видала у 1934 і дістала ім. Шильмана. У 1930 стала до ладу ш. "Північна" потуж. 300-350 тис. т щорічно. До 1935 РУ видала 15121,2 тис. т. У 1934 закладена ш. "Центральна". Під час окупації Кр. Рогу РУ не працював. Шахти були підірвані і затоплені. На кінець 1944 відновлений видобуток руди (56,8 тис. т.). На 1947 ш. "Північна", "Центральна", ім. Шильмана видала 652,3 тис. т руди. У 1950 РУ досягло довоєн. рівня. У 1950 введен. кар'єр "Південний". Протягом 1951-1955 готувалися горизонти 270 м ш. "Центральна", 340 м ш. ім. Шильмана, закладен ствол ш. "Південна", споруджена ш. "Степова", 2-а черга кар'єру "Південний". У 1956-1958 введена ш. "Південна", горизонти ш. "Центральна". У 1959-1966 введена вентиляції на ш. № 3, 3 горизонт. ш. "Центральна". У 1966-1970 введені горизонти 555 м ш. "Центральна", "Південна". За цей період видобуто 20076,5 тис. т. У 1971-1975 проведена реконструкція копра ш. "Центральна". За час реконструкції відбулося скорочення обсягів видобутку руди. З 1975-1980 споруджена ш. "Ювілейна" на глибині до 1,5 км потуж. 3,4 млн. т руди щороку. Виведені з експлуатації ш. "Південна", "Центральна". У 1957-1991 РУ носило ім. XX партз'їзду. З 1896-1995 видобуто 178391,9 тис. т. сировини. Родовище розташоване у Сакс. р-ні. Основні мінерали – мартит, гематит. Утримання заліза 52,9%. З 1993 "С. Б." працює в умовах акціонер. тов-ва. Має палаци культури і спорту, профілакторій, селище у 6 кв. км з 50 тис. жителів.

"Суха Балка", багатотиражна газета ВАТ "Суха Балка", виходить під такою назвою з жовт. 1994. Наступниця газ. "За руду". Розповідає про життя, трудові колективи рудника.

"Суха Балка", ВАТ стадіон, відкрит. у груд. 1958. Пл. 3 га. Має футбольне поле пл. 105 м х 85 м, бігову доріжку у 400 м, тенісний корт, волейбол., баскетбол. майданчики, сектори для стрибків у вис. і довжину, трибуни на 10 тис. чол. Проводяться змагання з різних видів спорту. Розташовано на вул. Вознесенській у Жовт. р-ні.

"Суха Балка", рудоуправління рудне родовище розташоване у межах рудника. Має географіч. координати 48º 01'- 48º 02' півн. широти, 33º 27'-33º 29' схід. довготи. Являє півд. частину Криорізько-Кременчуцьк. підзони. Ст. Роковата розташована поблизу родовища. Геологіч. розвідка почалася у 80-х, видобуток у 90-х XIX ст. У 70-х балансові запаси на глибину 2,5 тис. м скл. до 800 млн. т. Приурочене до глибокого перетиску витягнутої у субмеридіальному напрямку магнітної аномалії. Пл. скл. 4,2 км х 1,5 км. Сакс. синкліналь виступає у ролі рудоконтролюючої структури. Форма руд. тіл – плато-, стовпо-, гніздо-, штокоподібні. Належить до залізисто-кремнистої формації. Вік 2,1 тис. млн. років. Склад: залізисті роговики, джеспіліти, сланці, багаті заліз. руди. Типи руди: мартитові, дисперсно-гематито-мартитові. Утримання заліза 46-38%. Вивчали геологи М. І. Веригін, Л. Г. Загоруйко, М. Г. Лаврик, Л Є. Подкопаєва, С. С. Цирульникова ін.

"Суха Балка", сорт пива, який виготовляється на міні-пивз-ді ВАТ "Суха Балка" з 1995. Виготовлене з чеського солоду та хмелю, з використанням спеціально підготовленої води. Має приємний смак, світле. Відповідає європ. стандартам.

Суха Саксагань, балка розташована у басейні р. Саксагань у межах Кр. Рогу. Довж. до 3 км. Схили пологі, береги заросли чагарниками і різнотрав'ям. Назва походить від того, що р. Саксагань у цій місцині влітку часто міліла.

Суха, балка розташована в р-ні с. Лозуватка Криворізьк. р-ну. Правобережна до р. Саксагань. Довж. по голов. вісі 7 км. Пл. водозбору 9,5 км. Присутні невеличкі яри. Домінуюча відмітка 136,6 м. Верхів'я на 3,5 км похилі, задерновані, розорані. У верх. частині зруйнована відвалами ЦГЗК, ВАТ "Суха Балка". Через відсутність власних джерел весняна вода швидко висихає. Звідси і назва. Багата рослинність.

Суха, балка розташована у межах с. Лозуватка. Довж. до 1,5 км. Тягнеться з півн. на півд. Належить до басейну р. Інгулець. Багата на зарості чагарників і різнотрав'я. Схили у низов'ї круті. Волога на днищі довго не затримується.

Сухан Пилип Петрович (1905-7.2.1944, Кр. Ріг). Військ. діяч. Зак. курси "Постріл" (1941). В арм. з кінця 20-х. Уч. ВВВ з лип. 1941. Під час боїв за Кр. Ріг ком-р 92 гв. СП 28 гв. СД, підполковник. Загинув у бою. Нагородж. орд. Червоного Прапора.

Суханов Микола Олексійович (1.5.1907, Дніпропетров. обл. – ? Кр. Ріг). Новатор виробництва. Зак. Моск. машбуд. ін-т (1938). З 1924 наймитував. У 1927-1930 працював продавцем сільпо. У 1931-1938 слюсар, інж. Моск. авторем. з-ду. У 1938-1941 технолог, нач. техбюро Маріупольськ. металург. з-ду ім. Ілліча. У 1941-1947 пом. голов. технолога танкоз-ду у Н/Тагілі. Брав участь у виготовленні перших зразків Т-34. Запропонував змінити штамповку лобової броні відливанням. Знаки ударника Наркомтанкопрому СРСР (1942, 1944). У 1947-1952 нач. цеху з-ду ім. Ілліча. У 1952-1975 нач. ремцеху, заст. директора, заст. голов. механіка, пом. нач. СПЦ № 1 з-ду Криворіжсталь". Винахідник. Створив установку терміч. зміцнення арматур. сталі. Брав актив. участь у громадській роботі. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, "Знак Пошани".

Суханов Опанас Филимонович (31.1.1904, Іркутська обл.-7.12.1980, Москва). Д.Т.Н. Проф. (1939). Видат. вчений у галузі гірнич. наук. Зак. Томський політех. ін-т (1928). Працював у ін-ті. З 1934 голов. інж. рудників Кривбасу. У 1934-1936 заст. директора КГРІ. У 1936 директор Середньо-Азіат. політех. ін-ту. У 1937 і 1950-1953 Ленінград. гірнич. ін-ту, заст. голови Комітету у справах вищої школи (1937-1941). У 1941 директор Алма-Атинськ. металург. ін-ту, Ін-ту кольоров. металів. (1941-1950). У 1957-1961 ректор Моск. гірнич. ін-ту. Вивчав проблеми буріння та вибуху. Підготував 30 доктор. і канд. тех. наук. Автор книг і учбових посібників. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Суханова Лариса Федорівна (1.3.1923). Діяч культури. Зак. Київ. консерваторію (1955). У 1955-1965 викладач Кам'янець-Подільськ., Читинськ. муз. уч-ща. З 1965 педагог спецкласу хор. диригування, керівник хору муз. школи № 1. Лауреат конкурсів, "Театру пісні". Виховала багато проф. музикантів.

Суханова Олександра Семенівна (25.5.1923, Кіровоград. обл.). Відом. геолог. Зак. курси колекторів (1944). У 1941-1943 геолог Юрманськ. геологіч. партії. Брала участь у розвідці родовищ. У 1943-1949 технік Ачинськ. рудника. У 1949-1975 геолог, керівник групи, ст. технік тр-ту "Кривбасгеологія".

Сухе-Батора, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця Сєрова. Довж. 370 м, ширина 7 м. Має 68 держ. будинків. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь монгольськ. держ. діяча Сухе-Батора Дамдіні (2.2.1893, аймак Цецен-Хана, тепер Сухе-Баторський аймак-22.2.1923, Урга, сучас. м. Улан-Батор). Керівник Монгольськ. революції 1921, головнокомандуючий Народ. арм. Обслуговує 25 в/з.

Сухенька, балка розташована на правому березі Саксагані у Жовт. р-ні, зупинка "Ставки". Довжина близько 3 км. Очевидно назва походить від незначної тут кількості води під час весняного танення снігів. Більшість території зайнята штучними ставками.

Сухеньке, кол. село засноване у XIX ст. відставними солдатами і селянами поміщиці А. В. Харченко. Розташовувалося за 3 версти від ст. Роковата. У 1998 Брянське тов-во орендувало у місцевого пана 1538 дес. і у селян 654 дес. землі. Кожен з селянськ. дворів одержав по 2,5 тис. крб. Тов-во витратило на це 300 тис. крб. У надрах території, де знаходилося село, геологи виявили запаси у 150 млн. пудів руди з утриманням заліза 62%. Як село, поступово зникло з карти Кривбасу і тепер частина Терн. р-ну.

Сухий Яр, балка розташована на правому березі р. Інгулець за 1 км від с. Лозуватка. Має 4 витоки у вигляді балок. Загальна довж. 6,8 км. Являє складну деревоподібну форму. Схили пологі, багата на зарості чагарників і різнотрав'я. Іноді збереглися залишки степу.

У нижній частині за 0,8 км до впадіння в р. Інгулець зливається з балкою Супереченою. Назва походить від сухого дна.

Сухобалківський загін Червоної гвардії, сформован. у лист. 1917 з гірників одноймен. рудника і у берез. 1918 нараховував 70 чол. Брав участь у повстанні січ. 1918, боях з австро-нім. окупантами. На Дону увійшов до скл. Червоної гвардії. Ком-р Галиченко.

Сухов Георгій Дмитрович (1919, Баку). Транспорт. керівник. Зак. Криворізьк. тех-м гірнич. тран-ту. Уч. ВВВ. У 1960-1981 директор автобази № 22 виробничого автотр-ту. Умілий організатор процесу перевезення вантажів. Брав участь у будівництві важливих пром. об'єктів Кр. Рогу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Суховершинність, процес всихання вершин дерев. Спостерігається на території Криворіжжя в результаті дії посухи та техногенної діяльності людини. На це негативно впливають дії комах, грибів. Вчені-ботаніки Кр. Рогу працюють над захистом дерев.

Суховершки (Prunella), рід багаторічних трав'янистих рослин родини губоцвітих. Квіткові кільця зібрані в густе, яйцевидне або довгасте колосовидне суцвіття. Віночок двогубий, з кільцем волосків у трубочці, нижня губа 3-лопатева, з широкою зубчастою середньою часткою. На Криворіжжі найбільш поширені **С. звичайні** – 1-, 2- або багаторічна рослина, 10-40 см заввишки. Листки супротивні, видовжено-яйцевидні. Віночок фіолетово-синій. Цвіте VI-IX. Часто зустрічається на луках, по днищах балок. Рослина лікарська. Її використовують як засіб, що має в'яжучі, антимікробні, жарознижуючі, спазмолітичні властивості. Інколи культивують **С. великоквіткові**, що мають більші розміри віночка. Використовують як грунтопокривну рослину.

Сухович Алла Іванівна (26.11.1944, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1963 швачка, оператор швейного обладнання розкрійного цеху Криворізьк. швейної фабки. Переможець змагань, ударник праці, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Суховій, вітер з відносно низькою вологістю 30%, високою температурою повітря +25° і вище та швидкістю понад 5 м/сек. Виникають на периферії антициклонів, найчастіше при схід. і півд. вітрах. Дуже зашкоджують с/госп., примушують вважати с/госп. виробництво ризикованим. Характерний степовим просторам Криворіжжя.

Сухого Яру каскад балок, розташован. у півн.-захід. напрямку с. Лозуватка. Довж. до 5-6 км. Схили круті, кам'янисті. Відомі 3 джерела, забудована ставками (2 одиниці) по 0,5 га. Серед рослинності терен, глід, дика маслина, шипшина, різнотрав'я.

Суходіл, одна із старих назв житломасиву Сухої Балки.

Сухозлітка, сусальне золото у давнину на Криворіжжі.

Сухомлин Віра Пилипівна (4.4.1918, Криворіжжя). Народна умілиця. Освіта н/середня. У 1935-1941 працювала на маслоз-ді, діловодом у криворізьк. суді. У 1944-1973 різноробоча кол-пів "Червоний шлях", "Комсомолець", рад-пу "Комуніст". З дитинства займалася вишиванкою, володіє технікою ткалі. Деякі роботи демонструвалися на виставках. Знавець історії сіл Кіровськ. сільради. Проживає у с. Кудашівка.

Сухомлинов Віктор Федорович (12.3.1931, Херсон. обл.). Пром. керівник. Відом. економіст. Зак. КГРІ (1954), Дніпропетров. гірнич. ін-т (1969). У 1954-1956 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Центральна", у 1956-1957 секретар комітету ЛКСМУ РУ ім. Фрунзе. У 1957 1-й секретар Жовт. райкому ЛКСМУ. У 1957-1959 2-й секретар Криворізьк. міськкому ЛКСМУ. З 1959 гірнич. майстер, нач. дільниці, секретар парткому рудника, нач. планового бюро, нач. планового відділу ПівдГЗК. Один з кращих економістів гірнич. галузі у Кривбасі. Створив школу економіч. знань. Автор наук. робіт з проблем економіки гірнич. виробництва.

Сухомлинського, вулиця розташована в м Інгулець. Забудова почалася у 1970 у зв'язку з розвитком ІнГЗК. До груд. 1975 мала назву вулиця Ювілейна. Довж. 350 м. Має 38 приват. будинків, де проживає 76 чол. Названа на честь видат. педагога, Героя Соц. Праці, засл. учителя України, чл.-кор. АПН СРСР Сухомлинського Василя Олександровича

(28.9.1918, Кіровоград. обл.-2.9.1970, Павлиш тієї ж обл.) Зак. Полтав. педін-т (1939). Уч. ВВВ. У 1947-1970 директор Павлишськ. СШ. Автор книг. Держ. прем. (1974). Нагородж. орд. Леніна (2), Червоної Зірки. Обслуговує 58 в/з.

Сухоребрик (Sisymbrium), рід трав'янистих рослин родини хрестоцвітих. На Криворіжжі найбільш поширені 2 види. **С. Льозеліїв**, 1-, 2-річник 30-120 см заввишки з жорстковолосистим стеблом. Листки струговидно-роздільні і зубчасті. Пелюстки жовті. Стручки лінійні, циліндричні, 1,5-4 см завдовжки. Цвіте V-VIII. Широко розповсюджений бур'ян на грунтах та засмічених місцях. **С. Мінливий,** сиза рослина з вузькими листками (нижніми – перистороздільними, верхніми – лінійними). Часто зустрічається по степових схилах балок.

Сухумська, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-70-х. До 1975 мав назву провулок 2-й Донецький. Довж. 365 м, ширина 7 м. Має 77 приват. будинків, проживає 151 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Абхазії – м. Сухумі. Обслуговує 48 в/з.

"Сучасник", дитячий оздоровчий табір коксохіміч. виробництва ком-ту "Криворіжсталь", відкрит. у червні 1971 у с. Червоне Скадовськ. р-ну Херсон. обл. Перший директор Б. Я. Василенко. Щозміни приймає 450 дітей. Діють спальні корпуси, центр дитяч. творчості, кінозал, їдальня, бібліотека, басейн, медпункт, спортмайданчик, пляж. За роки існування відпочило більше 30 тис. дітей.

"Сучасник", зразковий цирковий колектив, створен. у 1993 у скл. ПК шахти "Батьківщина". Відвідує 15 чол. У репертуарі циркові вистави. Лауреат міжнарод. і всеукр. фестивалів і конкурсів. Керівник М. Гай.

"Сучасник", клуб школяра, діяв у Сакс. р-ні в 80-90-х. Об'єднував школярів, які відвідували гуртки і секції за інтересами. Вихованці брали участь у виставках, фестивалях і конкурсах.

Сучасного мистецтва музей, створен. у 1990 за ініціативою криворізьк. художників В. Тополя, В. Рогового за сприянням молодіж. центру "Сплав". Пропагує сучасне мистецтво і є єдиним в Україні. Спочатку мав назву музею сучасного укр. мистецтва, а з 1991 має сучасну назву. За сприянням ком-ту "Криворіжсталь" мав приміщення на вул. Каунаській у Ц.-Міськ. р-ні. Організовує виставки, творчі зустрічі художників України.

Сучилін Іван Іванович (1942, Орловська обл.).Новатор виробництва. Освіта середня. З 1965 гірнич. майстер ШПУ № 3 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Сучков Олександр Михайлович (1900, Курська обл.-берез. 1944, Новомосковськ). Визволитель Криворіжжя (1944). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе, Акад. Генштабу (1939). З 1915 працював на шахтах Донбасу. Уч. гром. війни у скл. Богунськ. полку. У 20-30-х командував ротою, полком, працював у Наркоматі оборони. Уч. ВВВ з лип. 1941. Перебував в управлінні Захід. фр. У трав. 1943 прийняв 195 СД. Форсував Сіверський Донець, визволяв Донбас, Новомосковськ, Дніпродзержинськ, Кр. Ріг. Дивізія наступала у скл. 46А з Софіївки через Златоустівку, Шолохове, Львів, Красіно, Поди, Довгинцеве. Загинув біля с. Ракове Миколаїв. обл. Мемор. дошка (1979). Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Суворова 2 ст., Б. Хмельницького 2 ст.

Сушка, народ. криворізька назва, **1.** Фруктів та ягід, засушених на зиму для приготування різних страв (узвару, компотів ін.). **2.** Невеликі бублики.

Сушкевич Володимир Леонович (8.6.1939, Тернопіль).Засл. журналіст України (1998). Зак. Дніпропетров. ун-т (1977). У 1955-1968 працював у Тернопільськ. книготорзі, бетонником, учителем, заст. відповідального секретаря газ. "Вільне життя". У 1968-1985 перекладач, кор., зав. відділами культури і інформації газ. "Червоний гірник". Визнаний майстер репортажу, виховав плеяду талановит. журналістів. З 1985 працює у Тернополі, останнім часом у газ. "Свобода".

Сушко Дмитро Анатолійович (13.7.1965, Кр. Ріг-30.7.1985, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Освіта середня. Зак. СШ № 22, 2 курси КГРІ. В арм. з 1983. В Афганістані сержант-десантник. Уч. боїв у провінції Логар. Загинув, викликавши на себе вогонь душманів. Похован у Кр. Розі. Образ відображений у монументі загиблим "афганцям" у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Сушко Мирон Савович (1881, Криворіжжя – 1942, там же).Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Уродженець с. Лозуватка. В юності наймитував. Уч. 1-ї світ. війни. У 1917 перебував у скл. загону Червоної гвардії. У 1918-1919 воював у скл. Лозуватськ. партизан. загону. Один з організаторів кол-пів у с. Лозуватка. Під час окупації переховував поранених і полонених. Розстрілян. гітлерівцями після жорстоких катувань.

Сушко Тарас Григорович (6.1.1930, Криворіжжя).Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1955). Уродженець с. Лозуватка. Вихованець СШ № 39. У 1955-1957 гірнич. майстер, нач. дільниці РУ ім. Ілліча. У 1957-1960 гірнич. майстер, техкерівник кар'єру "Північний" Рахманівськ. РУ. У 1960-1962 нач. зміни, у 1960-1965 секретар парткому ПівнГЗК. У 1965-1975 2-й, 1-й секретар Жовт. райкому КПУ. У 1975-1980 1-й секретар Сакс. райкому КПУ. У 1980-1996 ген. директор об'єднання "Кривбасрудоремонт". Один із засновників Сакс. р-ну. Умілий організатор виробничих процесів. Делегат з'їздів. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

"Сушкова балка", рудник з видобутку заліз. руди діяв у Кр. Розі з кінця 90-х XIX ст. Видобуток вівся кар'єрами, працювало до 200 чол. Занепав напередодні гром. війни.

Сушкова, балка розташована на лівому березі р. Саксагань у Ц.-Міськ. р-ні поміж вул. Лермонтова та Пушкіна за 1,5 км вище впадіння в р. Інгулець. Довж. 1,5 км. Забудована.

Сушкова П. В. земельні володіння, розташовувалися на території сучас. Терн. р-ну з початку 80-х XIX ст. Мали 437 дес. Обробляли наймити. Вирощувалися зернові.

Сушкова П. В. земельні володіння, розташовувалися на території сучас. Терн. р-ну з початку 80-х XIX ст. Мали 437 дес. Обробляли наймити. Вирощувалися зернові.

Сущенко Максим Гаврилович (1882-1949, Жовті Води). Держ. діяч. Освіта середня. Уч. рев. руху, гром. війни. Працював на Брянськ. з-ді у Катеринославі. У 1921-1927 бурильник ШУ ім. К. Лібкнехта. Актив. учасник відбудови шахт. Систематично перевиконував виробничі завдання. Один з перших трудових "маяків" Кривбасу. Делегат з'їзду Рад України (1924). Чл. ВУЦВК. У 1927-1941 на керівних посадах на ШУ ім. Дзержинського. Останні роки прожив у Жовтих Водах. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Грамотою ВУЦВК.

Сущенко Олексій Олександрович (1924, Кіровоград. обл. – 80-ті, Кр. Ріг).Повний кавалер орд. Слави (1945(2), 1946). Зак. школу ФЗН (1940). Працював компресорником у Кр. Розі. Тричі тікав від гітлерівців. Уч. ВВВ з берез. 1944 у скл. 266 гв. СП 88 гв. СД. Орд. Слави 3 ст. за бій 14.1.1945 у с. Стромець (Польща), орд. Слави 2 ст. за бої на Одері, орд. Слави 1 ст. за бої в р-ні рейхстагу в Берліні. Після війни працював у МТС, згодом переїхав до Кр. Рогу, де працював прохідником, слюсарем на шахті.

Сущий Опанас Григорович (3.10.1924, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1975). Освіта н/середня. У 1951-1974 бригадир БУ № 2 тр-ту "Криворіжбуд". Один з кращих будівельників Кривбасу. Відбудовував КМЗ, шахти. Відзначився на будівництві ДП-9. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Сфалерит (від грец. обманливий), мінерал класу сульфідів. Колір бурий, чорний, блиск алмазний. У Кривбасі дуже рідкісний. Зустрічається у сульфід. жилах у породах нижн. і верх. свит. У 1958 описали Ю. Ю. Юрко, Є. Ф. Шнюков.

Сфен (від грец. клин), мінерал класу силікатів. Блиск від алмазного до смолистого. Колір бурий, сірий, жовтий, зелений, чорний. Є значним акцесорним мінералом сланців і кварцитів. У 1957 вивчала Г. Г. Бура.

Схема монтажу вибухової мережі за умов вузьких робочих майданчиків, створена науковцями КГРІ у 80-х. Призначена для короткоуповільненого підривання породи у кар'єрах. Збільшує якість дрібнення, підвищує продуктивність екскаваторів.

Схизмат, віровідступник, єретик, невіруюча людина у давнину на Криворіжжі.

"Схід", дитячий оздоровчий табір ЗАТ "Кривбасрудбуд", відкрит. в р-ні Веселої Дачі у 1954. Приймав 180 чол. з зміну. Існують корпуси, спорт. майданчики, їдальня ін. З 1991 не діє через відсутність фінансування.

"Схід", садівницьке товариство об'єднання "Криворіжзалізобетон", закладене у 70-х у Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 3 га. Має 61 дільницю.

Східна Ганківська смуга, входить у Криворізько-Кременчуцьк. синклінарій, півн. продовження Сакс. смуги. На відтинку с. Ганнівка утворює складну метабазитову серію. Являє мускувату складку з обірваним захід. крилом, із заходу інтрудована гранітами.

Східна похідна група ОУН, сформована за наказом Укр. держправління ОУН у лип. 1941. Мала завдання зосередитися у схід. областях України і вести антигітлерівську та антибільшовицьку боротьбу за створення України, як самостійної незалежної держави. До скл. входили Д. Мирон ("Орлик"), І. Саніцький, Б. Вронський, З. Матла, С. Вовк, В. Регей, Г. Максимець, В. Бондаренко, П. Полтавець. У верес. 1941 ця група потрапила на Криворіжжя. Місцем дислокації обрано с. Пологи Широківськ. р-ну. Прибулі тримали тісний зв'язок з націоналістич. підпіллям Кр. Рогу. Більшість групи зазнала переслідувань з боку гестапо.

"Східна", шахта РУ ім. Ілліча, діяла у 40-60-х. Мала незначну потужність. Видобувала руди Лихманівськ. пласту.

"Східний вал", відвал сформувався у 1971-1975 шляхом вивезення осадкових порід, сланців, малорудних кварцитів з кар'єру № 2. Розташован. на схід. борту кар'єру № 2 в зоні обрушення шахт РУ "Суха Балка". Довж. 750 м, ширина 150 м. Пл. 11,2 га, вис. 21,5 м. Запаси 2101 тис. куб. м.

Східний відвал ПівнГЗК, сформован. у 1961-1967 шляхом вивезення породи, сланців, малорудних кварцитів з Ганнівськ. кар'єру. Схід. борт розташован. за 1,5 км від ст. Промислова. Довж. 1,4 тис. м, ширина 400 м. Пл. 56 га, вис. 46 м. Запаси 23073 тис. куб. м.

Східний насув, входить у Криворізько-Кременчуцьк. синклінорій, проходить по контакту порід нижньої і серед. світ. Чітко простежується на півн. від кол. РУ ім. К. Лібкнехта. Зрізаються породи талькового горизонту.

Східний промисловий вузол, сформувався на кінець 50-х. Входить до скл. Півд. промр-ну Кр. Рогу. Пл. 117 га. Сконцентровані підприємства будіндустрії.

Східний-1, мікрорайон розташован. у схід. частині Довг. р-ну. Закладен. у груд. 1979. Перший будинок заселен. у червні 1988. Пл. 40 тис. кв. м. Існують вул. Симонова, Водоп'янова, Кірова. Має 41 висот. будинок, проживає 12,1 тис. чол. Діють СШ №№ 81, 128, клуб "Галактика", бібліотека, мережа торг. закладів.

Східний-1 мікрорайону бульвар, закладен. у середині 80-х у Довг. р-ні. Пл. 1,3 га. Має багату рослинність, місця для відпочинку.

Східні слов'яни, одна з 3-х (поруч із західними і південними) основних груп слов'ян. Скл. у VI-IX ст. на території Схід. Європи. Займалися землеробством, скотарством, полюванням, риболовством. Скл. основу сучас. жителів Криворіжжя.

Східні-2, 3, мікрорайони розташовані у схід. частині Довг. р-ну. Закладені у трав. 1991. Протягом 1991 заселено 17 будинків. Пл. 600 тис. кв. м. Існують вулиці Гутовського, Приозерна, Лісового, Сахарова, Незалежності України. Має 71 висот. будинок, проживає 16,2 тис. чол.

Східно-Зеленоріченське родовище бідних залізних руд, розташоване на півн. від Кр. Рогу у Петрівськ. р-ні Кіровоград. обл. Географіч. координати 48º 27'-48º 28' півн. широти, 33º 28'-33º 30' схід. довготи. Належить до центр. частини Західно-Інгулецьк. руд. підзони.

Виявлене у 90-х XIX ст. Геологіч. розвідка проводилася у 1928-1930, 1948-1955, 1959-1960. Запаси руди розвідані до 300 м. Приурочене до інтенсивних магніт. аномалій. Зеленівська синкліналь виступає у ролі рудоконтролюючої структури. Рудні тіла – пластоподібні. Пл. 0,8 км х 0,1 км. Вік 2,1 млн. років. Типи руд: пирожено-амфіболо-магнетитові роговики. Склад: залізисті роговики, сланці, руда. Утримання заліза 33%. Вивчали геологи В. А. Козакова, Т. М. Сумцова, Л. Г. Загоруйко, М. І. Веригін.

Східно-Зеленоріченське рудовиявлення, розташоване поблизу с. Зелене Петрівськ. р-ну Кіровоград. обл. Географіч. координати 48º 27'-48º 28' півн. широти, 33º 28'-33º 30' схід. широти. Являє центр. частину Західно-Інгулецьк. руд. підзони. Геологіч. розвідка відбувалася у 1949-1955. Запаси руди не підраховувалися. Руди пластоподібні, глибина залягання 110-129 м. Належить до залізисто-кремнистої формації. Вік 2100 млн. років. Пл. 0,8 х 0,1 кв. км. Склад: залізисті роговики, кварцити, сланці, руда. Тип руди: дисперсно-гематито-мартитові. Утримання заліза 46%. Вивчали геологи Л. Г. Загоруйко, Т. М. Сумцова, В. М. Чернецова.

Схізофіл звичайний (Schizophyllum commune Fr.), неїстівний гриб. Шапка 2-4 см у діам., округла, округло-овальна, сидяча, іноді з бічною ніжкою, суха, шкіряста, пружна, тонка, волосисто-повстиста, білувато- або коричнювато-сіра, при підсиханні світло-сіра, з підігнутим рівним або хвилястим краєм. Пластинки розміщені віяловидно, шкірясті, з розщепленим вздовж і підігнутим краєм, білуваті, згодом сірувато-рожевуваті або сірувато-лілуваті. Цистиди відсутні. Спорова маса кремово-рожева. Спори безбарвні або злегка рожевуваті, циліндрично-овальні, дрібні, 3-4 х 1-1,5 мкм, неамілоїдні. Росте групами на сухих та зрідка живих стовбурах ослаблених дерев та кущів, на обробленій деревині, в лісонасадженнях, степових лісосмугах, садах, парках, дуже поширений вид (серп.-лист.).

Сциндапсус строкатий (Scindapsus pictus), рослина родини ароїдних. Батьківщина – від Індії та Півд. Китаю до Полінезії. Декоративно-листяна ліана тропіків, вис. до 10 м. Листки на ювенільному пагоні та дуже короткому черешку, суцільні, темно-зелені, нерівнобокі, ланцетні з сріблястими крапками та штрихами довж. та шириною 4-7 см. Пагони мають повітряне коріння. Оранжерейна рослина, використовується як ампельна для всіх типів інтер'єрів Криворіжжя. В культурі також поширений с. золотистий.

СШ № 5, бере початок від 1918 із створенням початкової школи за участю ченців монастиря, що занепав з початком гром. війни. Підтримувала зв'язок з артіллю ім. Ларіна. Розташовувалася у просторій сільськ. хаті. У 1927 одержала статус початкової школи № 12 і переїхала до кол. гуртожитку шахти № 1 ім. МОДР. У 1934 відвідав С. Орджонікідзе. У 1930 одержала статус 7-річки. У 1936 перетворена на СШ № 12. Під час війни зруйнована. Відбудована у 1945-1946 під назвою початкової рос. школи № 5. У 1956-1970 діяла як 8-річна. У 1970 разом з добудовою приміщення стала СШ № 5. У 1974 навчалося 710 учнів, у 2001 - 332 учні, працювало 22 учителя. Пл. 1,1 тис. кв. м. Діють музей історії, танц. колектив "Посмішка", театр одного актора, хор "Веснянка", секції з футболу, баскетболу. Серед випускників Герої Рад. Союзу брати Б. і Д. Глинки, В. Михлік, В. Дудниченко, І. Кобилянський, І. Лавроненко, доктори тех. наук В. Тарарак, М. Лященко. Перший директор Р. Т. Піонтковський. Директори з 1946 М. Ф. Набока, О. А. Співак, О. М. Мосійчук, Г. О. Хадорік, Н. О. Чеснокова. Розташована на вул. Правди Ц.-Міськ. р-ну.

СШ № 95, гімназія Дзерж. р-ну бере початок від середньої школи, відкритої у верес. 1962, як школа для старшокласників. У 1967 створені класи з поглибленим вивченням математики. У верес. 1990 одержала статус гімназії. Пл. 7,5 тис. кв. м. У 1962 навчалося 1,2 тис., у 1980 – 1,9 тис., у 2000 - 862 учня. Працює 61 педагог. Має 27 кабінетів, актов., спорт., комп'ютер., танц. зали, тир, майстерню, їдальню. Діють 2 фак-ти, світлиця, музей, ансамблі скрипалів, народ. танцю, фольклорний, 2 ВІА, гуртки за інтересами, спорт. секції. Учні одержують поглиблену підготовку до вступу до вищих учбових закладів. Працюють вчителі - орденоносці Т. М. Петрова, А. М. Степанюк. Діючий директор В. Ф. Подшивалова. Розташована на вул. Косіора Дзерж. р-ну.

Сьома міська лікарня, відкрита у січ. 1967, як медсанчастина ПівнГЗК. Мала 24 ліжка, дитяче, хірургічне, гінекологічне, терапевтичне, інфекційне відділення. У 1969 гінекологіч. відділення відійшло до міськлікарні № 14, утворилися травматологічне на 40 ліжок, цехова поліклініка. У 1985 відкрите дитяче кардіологічне відділення на 40 ліжок (у 1986-80), яке у 1990 стало міським центром дитяч. кардіології. У 1986 відкриті дитяч. поліклініка на 300 відвідувань, пологовий будинок на 150 ліжок, відділення реанімації та анестезіології. Площа 20 га. Всього 620 ліжок. Голов. лікарі П. Н. Слободяник, С. В. Чанчиков, П. П. Здесенко.

Сьома міська музична школа, відкрита у верес. 1961 на базі СШ № 96 м. Інгулець. Згодом одержала 2-поверховий будинок. Діють теоретич., фортепіан., духовий, народний, струнно-народний, струнно-смичковий, фольклорний відділи, 9 творч. колективів. Серед них ст. і молодша група хору, оркестр народ. інструментів, духовий оркестр, ансамблі акордеоністів, фольклорні, естрад. пісні. Навчаються 300 учнів. За роки існування закінчило до 2 тис. чол. Серед кращих педагогів К. В. Єнімахова, Л. П. Лисогорова, В. А. Леонідова, Л. М. Орлова ін. Серед кращих вихованців переможці конкурсів С. Бек, М. Фісюн, К. Поливода, В. Гурова, Л. Сирокіна, О. Деменський ін. Готуються авторські програми. Директори К. І. Вовчук, Л. М. Фоменко.

Сьома українська стрілецька дивізія, сформована у квіт. 1919 на базі частин 1-ї Задніпровської СД. Вела бої на території Криворіжжя (трав.-червень 1919) проти формувань Григор'єва. Розформована у лип. 1919.

Сьома шахта Стародобровольського рудника, закладена на землях поміщика В. В. Добровольського на початку XX ст. Належала Акціонерному товариству Криворізьк. заліз. руд. Мала незначну потужність.

Сьома шахта Ушаковського рудника, закладена на землях поміщика Ушакова у 1899. Стала до ладу у 1903. Належала акціонерному товариству "Дубова Балка". Потужність до 50 тис. т. Глибина ствола 129 м. Мала дерев'яний копер, підйомну машину, кліть на 1 т. Закрита з початком гром. війни.

"Сьома шахта", Карнаватського рудника закладена у 1908 у межах 2-го Сакс. пласта. Стала першою вертикальною з глибиною 42 м. Мала одну кліть. Копер дерев'яний. Потужність 160 тис. т. руди. Максимальна довжина ствола 85 м. У 20-х перейменована на ш. "Комсомолець" РУ ім. Дзержинського.

Сьома шахта, стала до ладу у 1908 у скл. Саксаганськ. рудника. Мала малу потужність, дерев'яний копер, кінний підйомник. У 1918 затоплена і зруйнована. Після гром. війни відбудована і мала назву "Комсомолець" ШУ ім. Дзержинського.

Сьоме середнє професійно-технічне училище (СПТУ № 7), створене у лип. 1974 для підготовки спеціалістів вовнопрядильної фабрики. Готувало прядильників, операторів, слюсарів ін. З 1984 готує спеціалістів для взуттєвої і швейної фабрик. У 1997 СПТУ № 7 перетворене в уч-ще легкої промисловості та побуту з філіалом. Готує швачок, кравців, перукарів, закрійників. За роки існування підготовлено близько 6 тис. спеціалістів.

Сьомий відвал ПівнГЗК, закладен. у 1965 шляхом вивезення порід, сланців, малорудних кварцитів з Першотравневого кар'єру. Захід. борт розташован. за 2 км від ст. Відвальна. Довж. 3 тис. м, ширина 1,1 тис. м. Пл. 335 га, висота 47 м. Запас 136327 тис. куб. м.

Сьомий відвал ЦГЗК, формувався у 1964-1966 шляхом вивезення з кар'єру № 1 глини, суглинців, пісків, сланців, малорудних кварцитів. Розташован. на півд.-схід. борту кар'єру № 1 у зоні обрушення ш. ім. 50-річчя газ. "Правда". Довж. 1 тис. м, ширина-500 м. Пл. 51,2 га, висота 18,5 м. Запаси 7197 тис. куб. м.

Сьомий механізований корпус (7-й мех. корпус), сформован. у серп.-верес. 1943 у Костерівськ. танкових таборах у скл. 16, 63, 64 мехбригад, 41 гв. Тбр, 1440, 1289 самохід.-арт. полків, 109 атрполку, 614 мінполку, 1717 зеніт.-арт. полку ін. частин. Бойове хрещення прийняв у р-ні П'ятихаток. Визволяв Ганнівку, Новолозуватку, Гейківку. У важких боях жовт.-лист. 1943 на Криворіжжі знищив 219 танків, 172 гармати, 7 літаків,

3150 солдатів та офіцерів противника. Визволяв Україну, Молдавію, Румунію, Болгарію, Чехословаччину. З боями пройшов 2 тис. км. Бойовий шлях закінчив у Порт-Артурі. Знищив 927 танків, 1058 гармат, 1666 кулеметів, 4109 автомашин, майже 50 тис. живої сили противника. 15.1.1944 нагородж. орд. Червоного Прапора, 18.3.1944 дістав почес. найменування "Новоукраїнський". 7.9.1944 нагородж. орд. Суворова 2 ст. 26.4.1945 нагородж. орд. Леніна. 23.8.1945 удостоєн. почес. найменування "Ханганський". Виховав 12 Героїв Рад. Союзу, 23,5 тис. чол. нагородж. орд. і медалями. Розформован. у жовт. 1945. Бойовий прапор зберігається у Музеї Збройних сил Росії. Під час боїв за Кр. Ріг ком-р ген.-майор І. В. Дубовий.

Сьомий мікрорайон Зарічний, розташован. на півн. Жовт. р-ну. Закладен. на початку 80-х. Довж. 2,2 тис. м. Має 18 багатоповерх. будинків, проживає 4,8 тис. чол. Вкритий асфальтом. Розташовані 2 СШ, 2 дитяч. заклади, 2 магазини.

Сьомий стрілецький полк (7-й СП), сформован. у лют. 1942 у Вологодськ. обл. у скл. 24-ї Залізної СД. Вів бої за Великі Луки і під Сталінградом. Визволяв Донбас, форсував Дніпро. У жовт.-лист. 1943 відзначився у боях за Криворіжжя в р-ні с. Недайвода, Лозуватка. Визволяв Бердичев, Чернівці, Карпати, Прагу.

Сьомий трамвайний маршрут, відкрит. у 1959. З'єднав пл. Домнобудівників з НК. ГЗК. Довж. 30,2 км. Проходить вул. Косіора, Рязанова, Вітчизни, Орджонікідзе, Каховською, пр. Південнии, Г. Романової, Аврори.

Сьомий тролейбусний маршрут, відкрит. у 1984. З'єднав пл. Визволення з ПівдГЗК. комбінатом. Довж. 23,3 км. Проходить вул. Лермонтова, Кобилянського, Каховською, пр. Південним.

Сьомка Віталій Андрійович (24.3.1948, Кр. Ріг-червень 1997, там же). Засл. діяч мистецтв України (1994). Зак. Криворізьк. муз. уч-ще (1974). У 1963-1977 оркестрант, концертмейстер Криворізьк. міськ. театру. Зав. муз. частиною театру ляльок (1937-1980). У 1980-1986 голов. .хормейстер, у 1986-1997 голов. диригент оркестру Криворізьк. міськ. театру. Автор музики до 25 спектаклів. Переможець конкурсів та оглядів.

Сьомкін Михайло Павлович (1922, Баку). Новатор виробництва. Освіта н/середня. Працював на нафтопромислах. Уч. ВВВ з січ. 1942 у скл. 220 прикордон. полку. Стояв біля витоків ПівнГЗК. У 1963-1983 слюсар теплосилового цеху. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., "Знак Пошани".

Сьомого механізованого корпусу музей бойової слави, створен. у 1989 у СШ № 74. Експонати розповідають про бойовий шлях з'єднання, його бійців та командирів. Діє загін слідопитів "Пошук".

Сьомої школи-інтернату сквер, закладен. у середині 70-х в Сакс. р-ні. Пл. 1,8 га. Обладнан. пішохідними доріжками, клумбами, місцями для відпочинку.